

wolle mit
 des Familien-Genen,
 d Folge, à 2 1/2 Egr.
 laut Prospectus darüber zufragen.
 Bezeichnung:
 Name:

IN MEMORY OF

KELLEY REES

οὐπὼ καταπάυσομεν
 Μούσας, αἵ μ' ἐχόρευσαν.

Translated: I shall never abandon
 the muses who have taken
 me into their chorus.

EURIPIDES, *HERACLES*.
 vv. 685-686

A GIFT OF
 FLORENCE HOPPER REES

STANFORD

LIBRARIES

P. H. Stumm

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the upper left corner.

HERMANN, G

GODOFREDI HERMANNI

O P V S C V L A.

VOLVMEN QVARTVM.

LIPSIAE, APVD ERNESTVM FLEISCHERV.

1 8 3 1.

Rp

880.4

H552

V.4

P R A E F A T I O.

Huic opusculorum meorum volumini, in quo duae sunt dissertatiunculae, quae non erant prius editae, quarum altera septem aperta operta apud Aeschylum continet, altera de mensura utriusque *αυ* est, pauca me propter duas alias scriptiones praefari oportet. Ac primo gratiae agenda sunt Iulio Fr. Wurmio, qui in iis quae nuper in Iahnii Annalibus a. 1830. vol. III. fasc. II. de Archimedis problemate bovino disputavit, viam mihi monstraverit, qua nisi defendi, certe excusari scriptura quae a me mutata erat, atque ita problematis interpretatio illa, quae a scholiasta prodita est, retineri posse videatur. Nam haec duo eum vere monuisse puto, primo, quum omnes problematis partes distincte sint atque enucleate descriptae, id Archimedem vel maxime in altero, quum mihi significare visus erat, numero triquetrum fuisse facturum; deinde verba illa, quibus ego adducebar ut etiam greges taurorum om-

nes in unum coniunctos rationem triquetram habere crederem, aliam explicationem admittere, si, quod dicit scriptor,

*οὔτε προσόντων
ἀλλοχρόων ταύρων, οὔτ' ἐπιλειπομένων,*

sic accipiatur, ut *ἐπιλειπομένων* non ad diversi coloris tauros, i. e. ad albos et nigros, sed ad solos eos greges duos, quos triquetrum efficere dixerat, referatur. Durior quidem haec constructio est, sed tamen et ferri potest, et commendatur tum eo, quod sic non opus est scripturae mutatione, tum interpretatione scholiastae, tum, quod eo modo non desideratur ullius partis accurata descriptio. Illud vero non concedam, consulto obscuritatem quaesivisse Archimedes, ut aenigmata loqui oraculorum more videretur: vellemque vir doctissimus etiam coniecturas omisisset, quas multas in medium attulit, ut alias numerorum rationes efficeret. Nam id non est emendare vitiosa, sed aliud problema proponere. Caeterum multitudine illa tauro-
rum ac boum Mollweidius se non offendi dicebat: non enim Archimedes, quod nesciret quam parum tanto numero capiendi sufficeret Sicilia, Solis armentis esse usum, sed ut in noto ex veteribus fabulis exemplo quasi ante oculos poneret lectori, in quo artem suam computandi experiretur. Id illum arbitror iudicasse verissime. Constat enim primum huius fabulae auctorem esse Homerum, qui in duodecimo Odysseae v. 127. haec cecinit:

Θρινακίην δ' ἐς νῆσον ἀφίξει· ἐνθα δὲ πολλὰι
 βόσκοντ' Ἡελίοιο βόες καὶ ἵφια μῆλα,
 ἐπταῖ βοῶν ἀγέλαι, τόσα δ' οἰῶν πώεα καλὰ,
 πεντήκοντα δ' ἕκαστα· γόνος δ' οὐ γίγνεται αὐτῶν,
 οὐδέ ποτε φθινύθουσι· θεαὶ δ' ἔπι ποιμένες εἰσὶν,
 νύμφαι εὐπλόκαμοι, Φαέθουσά τε Λαμπετίη τε,
 ἃς τέκεν Ἡελίῳ Ὑπερίονι διὰ Νέαιρα.
 τὰς μὲν ἄρα θρέψασα τεκοῦσά τε πότνια μήτηρ
 Θρινακίην ἐς νῆσον ἀπώκισε τηλόθι ναίειν,
 μῆλα φυλασσέμεναι πατρώϊα καὶ ἔλικας βοῦς.

Eius fabulae inventorem CCCL dies noctesque anni
 lunaris hac imagine adumbrasse apertissimum est. Eam
 igitur fabulam ad suos usus accommodavit Archimedes,
 ludificans mathematicos Alexandrinos spe numeri in-
 veniendi, quem facile pasceret Sicilia, inventum autem
 non caperet orbis terrarum. Itaque is numerus vel me-
 thodo illa Pelliana quaerendus erit, vel indagandum, qua
 via Archimedes rationem putaverit.

In Incredibilium libro p. 355. in nona observatione
 quod apud Dionysium in Arte rhetorica p. 235, 11. ar-
 ticulum ad λύπας appositum esse scripsi, etsi quivis id
 per errorem dictum esse intelliget, tamen a me ipso cor-
 rigi par est, ne hoc quoque in iniuriis numeretur. Ad-
 didissem autem huic primo libro alterum, si fecisset
 Schaeferus, quod rogaveram, ut patefaceret quas iniu-
 rias sibi illatas conqueritur. Et ferebatur quidem aliquid
 Halam misisse, quod per censorem aliquem primi Incre-
 dibilium libri diurna litteraria in publicam lucem profer-

rent: sed non videtur inventus esse, qui ei caussae patronus haberi vellet.

Impressa iam ea dissertatiuncula, quae est de mensura utriusque *ἄν*, litteras a Seidlerio meo accepi, in quibus ille de quibusdam illorum exemplorum, in quibus *ἄν* potentiale dubitationem fecerat, suam mecum communicavit sententiam. Is in quarto, quod Aeschyli in Agamemnone est, ordine verborum mutato legi posse observat,

εἰρόντες οὐκ ἄν αὐθις ἀνθάλοιεν ἄν.

In quinto, Sophoclis in Aiace, ipse quoque in *ἀντατιμάσαιμ' ἄν* incidit, nescius a Bothio hoc esse occupatum. In decimo, eiusdem poetae in Electra, sententiam requirere *καὶ ἄν* existimat. In undecimo, quod est in Aeschyli Septem ad Thebas, ut ego, *ἄν ἀληθεύσαιμ' ἐγὼ* corrigit, aliter tamen de praegressis verbis sentiens.

INDEX OPVSCVLORVM.

1. De particula $\alpha\upsilon$ libri IV.

Liber I.

Cap. 1.	de origine particularum $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$. . .	p. 1
2.	de collocatione	6
3.	de significatu	8
4.	de constructione	13
5.	grammaticorum de constructione sententia . . .	14
6.	de $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum indicativo summatim . . .	15
7.	de $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum indicativo praeteritorum in re facta	20
8.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo futuri	28
9.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo praesentis	38
10.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo in re non facta . . .	48
11.	de omissa particula $\alpha\upsilon$ universe	57
12.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ vel $\kappa\epsilon\upsilon$ necessario omissa	58
13.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ rhetorice omissa . .	70
14.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ ironice omissa . .	74

Liber II.

Cap. 1.	de modis verbi obliquis	76
2.	de coniunctivo pro futuro	79
3.	de particula $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum coniunctivo apud epicos	81
4.	de coniunctivi usu deliberativo apud recentiores .	87
5.	de $\alpha\upsilon$ cum coniunctivo deliberativo	93
6.	de sententiis conditionalibus et finalibus . . .	94
7.	de usu particulae $\alpha\upsilon$ cum coniunctivo in sen- tentiis conditionalibus, et primum qui- dem de $\epsilon\iota$ et $\eta\upsilon$ cum coniunctivo	95
8.	de $\epsilon\pi\epsilon\iota$, $\epsilon\upsilon\tau\epsilon$, $\pi\alpha\upsilon\upsilon$ cum coniunctivo	103
9.	de $\epsilon\omega\varsigma$ aliisque idem significantibus particulis cum coniunctivo	109

VIII

10. de pronomiibus et adverbiiis cum coniunctivo 113
11. de particula *ἄν* cum coniunctivo in sententiis
finalibus 119
12. de *ὅπως* et *ὅπως μὴ* cum futuro vel coniun-
ctivo, item de *οὐκ ἔχω ὅπως* et similibus 124
13. de *ἵνα* et *ἵνα ἄν* cum coniunctivo 151

Liber III.

- Cap. 1. de vi optativi universe 139
2. de optativo pro indicativo 139
3. de optativo pro coniunctivo 143
4. de optativo cum *ἄν* pro coniunctivo cum *ἄν* 147
5. de optativo rectae orationis sine *ἄν* 154
6. de optativo rectae orationis cum *ἄν* 164
7. de optativo cum *ἄν* pro futuro 165
8. de optativo cum *ἄν* pro praeterito 167
9. de optativo cum *ἄν* in iubendo 170
10. de optativo cum *ἄν* in optando 170
11. de optativo cum *ἄν* in sententia conditionali 171
12. de optativo cum *ἄν* in sententia finali 174

Liber IV.

- Cap. 1. de *ἄν* cum imperativo 176
2. de *ἄν* cum infinitivo 179
3. de *ἄν* cum participio 182
4. de *ἄν* omisso verbo 187
5. de *ἄν* repetito 188
6. de omisso *ἄν* propter aliud *ἄν* 192
7. de collocatione particulae *ἄν* 193
2. Emendationes Coluthi 205
3. De Archimedis problemate bovino 228
4. Hermesianactis elegi 239
5. De Aeschyli Prometheo soluto dissertatio 253
6. De hyperbole dissertatio 284
7. De inscriptionibus quibusdam Graecis 305
8. Septem aperta operta apud Aeschylum 333
9. Incredibilium liber primus 341
10. De mensura utriusque *ἄν* 373
11. Carmen gratulatorium ad Chr. Dan. Beckium 389

GODOFREDI HERMANNI

O P V S C V L A.

VOL. IV.

HERM. OP. IV.

A

DE PARTICVLA *ἄν* LIBRI IV. *)

LIBER PRIMVS.

I.

De origine particularum ἄν et κέν.

De usu particularum *ἄν* et *κέν* etsi a multis est atque doctissimis viris vel separatim vel ubi occasio ferret disputatum, tamen haec tam inexhausta materia est, ut neque illi non aut praetermiserint multa, alia autem minus recte explicuerint, nec, si quis denuo id negotii suscipiat, non idem sibi quoque eventurum videat, praesertim quum difficultas rei immensum quantum augeatur codicum discrepantia et corruptione. Quod si ego E. H. Barkeri, viri mihi amicissimi, rogatu adduci me passus sum, ut de his particulis scriberem, ea id mente feci, ut magis fundamenta iacere doctrinae, qua harum ratio particularum contineretur, quam omnia, quae explananda esse intelligerem, accurate pertractare mihi proponerem. Quamquam enim

*) Editi sunt primo in Diarii Classici fascic. LXVIII—LXXII. a. 1826. 1827. deinde in editione Londinensi Thesauri Stephaniani. Opusculis hisce inserere volueram multis in partibus auctos atque ex materia quam satis amplam paratam habeo locupletatos: sed ubi comperi certatim typis repetitum iri illam editionem Thesauri, abieci hoc consilium, ne quis mea opera in ista aemulatione abuteretur.

optandum est, ut quis usum harum particularum secundum tempora et gentes et genera scribendi deinceps ordine persequatur, tamen haec res tam infiniti operis est, ut ego quidem mihi ab ea abstinendum putaverim, satisque duxerim, veteris tantum sermonis et eius qui cultissimus habetur consuetudinem respicere, ex iis autem, quae labascens Graecitas sibi indulsit, non nisi hic illic aliquid delibare.

Est autem de particulis *ἄν* et *κέν* dicturo ante omnia unde ortae sint quaerendum. Quarum quum Georgius Dunbar, qui de iis dissertationem edidit, alteram participium esse verbi cuiusdam *ἀμῖ*, quod idem sit atque *ἐάω*, alteram ex imperativo verbi *κέω*, quasi *pone* dicas, factam putat, adeo hae mirae sunt et incredibiles derivationes, ut eas refutare non videatur operae pretium esse. Non omnium particularum inveniri origo potest, sed multas ex aliis particulis natas esse apparet. Quod factum est non solum pluribus in unam coniungendis, quales sunt *γούν* et *γάρ*, vel *ἀμφί*, i. e. *ἄναφι* sed etiam nunc mutilando, ut ex *περί περ* factum; nunc correptius pronunciando, ut ex *μήν*, *δή*, *τοί* exstiterunt *μέν*, *δέ*, *τέ*; nunc etiam utraque ratione coniuncta, ut ex *νύν* dictum est *νύ*. Huiusmodi multa exempla etiam in Germanica lingua exstant. Ita *doch* ex *da auch*, *noch* ex *nach auch* exstiterunt. Aliae ex nominibus adiectivis factae sunt, ut *ἀλλά*; vel ex pronominibus, ut *ὅτι*; vel ex adverbis, ut *πού*, *πώς*; aliae ex verbis sunt derivatae, ut *ἄρα*; quin etiam integra verba aut enunciationes in particulas versae sunt, ut *ἀμέλει*, et apud nos *zwar*, quod est ex *es ist wahr* contractum. Haec qui consideraverit, non dubitabit, opinor, quin *ἄν* ex *ἄνα*, *κέν* autem ex *καί* sit ortum.

Et *κς* quidem nemo non videt quam sit etiam significatu cum particula *καί* cognata. Habet enim *καί* natura sua vim quamdam dilatandi, ut, de quo dicitur, id de pluribus unum intelligi indicet. Atqui eo illud, de quo dicitur, quodammodo incertum fit, ut quod non necessitate quadam, sed magis pro exemplo, qualia plura sint, commemoretur. Apertum est enim, quam parum intersit, utrum *ὅς κς θεοῖς ἐπιπείθεται*, an *ὅς καί θεοῖς ἐπιπείθεται*.

utrum εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν, an εἰ καὶ θάνατόν γε φύγοιμεν dicas.

Difficilius explicatu est, quomodo ἄν ex ἄνα deductum illam significationem acceperit. Videtur tamen huius quoque rei probabilis ratio afferri posse. Particula ἄνα, quae recisa ultima littera mansit in Germanica lingua, primum ac proprium usum habet in iis, quae in alicuius rei superficie ab imo ad summum eundo conspiciuntur: motus enim significationem ei adhaerere quum ex eo intelligitur, quod non est apta visa quae cum verbo εἶναι componeretur, tum docet usus eius adverbialis, ut ἀλλ' ἄνα ἐξ ἰδρύων. Caeteri significatus ex eo, quem primum posuimus, facile explicari possunt, quales sunt *secundum*, et *per*, et *sursum*, atque inde *retro*, quoniam natura omnia deorsum feruntur. Ex illo autem significato, qui est *secundum*, qui patet latissime, nec tantum ad locum, sed etiam ad alia refertur, ut ἀνὰ κράτος, ἀνὰ μέρος, ἀνὰ λόγον: is usus natus est, quo distributiones certa numerorum proportionem factae indicantur, in quo genere nos similiter particula zu utimur. Eius usus antiquissimum exemplum exstat in Odyss. ι. 208.

τὸν δ' ὅτε πίνουσιν μελιθδέα οἶνον ἐρυθρόν,
ἐν δέπας ἐμπλήσας, ὕδατος ἀνὰ εἴκοσι μέτρα
χεῖε.

In quo exemplo quoniam, ut in plerisque aliis, etiam verbum sibi accusativum postulat, ambiguum videri potest, particula utrum praepositio sit an adverbium. Sed praepositionem esse alia exempla docent, ex quibus satis habeo unum commemorare Polybii II. 24, 13. ἔτι δὲ μὴν καὶ ἐν Σικελίᾳ καὶ Τάραντι στρατόπεδα δύο παρεφύδρευεν· ὧν ἐκάτερον ἦν ἀνὰ τετρακισχιλίους καὶ διακοσίους πεζοὺς, ἱππεῖς δὲ διακοσίους. Multo usu tamen factum est, ut particula ista in hoc genere etiam sine casu pro adverbio poneretur. Neque enim perperam dictum putandum est illud in Apocalypsi c. 21, 21. ἀνὰ εἰς ἕκαστος, ut καθ' εἰς, quod notavit Lucianus in Pseudologista c. 9. T. III. p. 577. Nam etiam alii sic loquuti sunt: ut Plutarchus in

Aemilio c. 32. μετὰ δὲ τὰς ὀπλοφόρους ἀμάξας ἄνδρες ἐπορεύοντο τρισχίλιοι, νόμισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις ἑπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις, ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμιζον. Ex hac igitur adverbiali potestate praepositionis ἀνά, significantis *secundum*, ortum videtur ἂν. Nam praepositio priusquam in coniunctionem vertatur, in adverbium abierit necesse est, quia sic demum sine nomine inseri orationi potest. Ita ex περί adverbio, quod est *valde*, facta est coniunctio περί, *quamvis*. Igitur quum particulae ἂν ea ubique vis sit, ut ad aliquam conditionem referatur, quae conditio saepe adiungitur, ubi autem non est addita, tamen cogitari debet, patet id ipsum per praepositionem ἀνὰ disertius indicari: ut quum dicimus ἐβουλόμην ἂν, εἰ ἐδυνάμην, quid id aliud est quam ἐβουλόμην ἀνὰ τοῦτο, εἰ ἐδυνάμην? aut quum non diserte adiecta conditione εἰ ἂν λέγῃ, vel ὅταν λέγῃ, vel ὅς ἂν λέγῃ, quid aliud quam εἰ λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν αὐτόν, et ὅτε λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν ποτέ, et ὅς λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν τινά? Ita apparet, particulam ἂν conditione addenda id quod aliter certum definitumque esset, incertum et infinitum reddere. Vt quum ὅς λέγῃ dicimus, est id *is qui dicat*, quod est finitum; ὅς ἂν λέγῃ autem, *quicumque dicat*: quod est infinitum, quoniam ad eam notionem, quae pronomine continetur, conditio accedit veritatem rei e casu fortuito suspendens. Vnde particula ista dicta est a grammaticis σύνδεσμος ἀναιρετικὸς τοῦ γεγονότος.

II.

D e c o l l o c a t i o n e .

Ad collocationem quod attinet, neutra particula in principio orationis poni potest, non praegressa alia voce. Vtrique enim inest quaedam sententiae debilitatio, quum quod aliter de una re certa diceretur, ad aliquam e pluribus incertis rebus transferat: unde ei non potest nisi secundarius aliquis in oratione locus concedi. Itaque has particulas aut post illud verbum, ad quod pertinent, aut post eorum

unum aliquod verborum, quae cum illo verbo unam enunciationem efficiunt, collocari necesse est. Sed differunt ea in re aliquid. *Ἄν* enim quum non sit enclitica, et tamen initio poni nequeat, apertum est poni eam debere post eorum aliquod vocabulorum, ad quorum sententiam constituendam pertinet. *Κέν* autem, quae quod enclitica est, ab incipienda oratione arcetur, etiam ante ea verba, ad quorum sententiam pertinet, poni potest, dummodo aliqua vox in eadem constructione verborum praecesserit. Hinc Homerus Iliad. χ. 20. dixit, *ἦ σ' ἄν τισαίμην*. Altera particula si uti voluisset, dixisset, *ἦ κέ σε τισαίμην*. Et quod idem posuit Iliad. η. 125.

ἦ κε μέγ' οἰμώξειε γέρον ιππηλάτα Πηλεΐς,

Syagrus apud Herodotum VII. 159. nisi in alium voluisset verum heroicum convertere,

ἦ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων,

prosa oratione dicere debuisset, *ἦ μέγα ἄν οἰμώξειεν*. At ὄντως ἄν σε τισαίμην licebat dici. Neque enim ὄντως loquentis affectionem animi, ut *ἦ*, sed rei, de qua sermo est, quamdam conditionem indicat. Quae vis quum inest in particulis, quae ea plerumque carent, tum ipsae quoque statim a particula *ἄν* excipi possunt: ut *καί*, ubi cum vi quadam dictum fortius pronunciatur, *re vera* significans, ut apud Herodotum IV. 118. *καί ἄν ἐδίλυν*. Praeterea quaedam inveniuntur locutiones, quae duobus membris in unum contractis etiam particulam *ἄν* a propria eius sede revellunt, ut usitatissima formula *οὐκ οἶδ' ἄν εἰ πείσαιμι*. Sed de his infra suo loco. Caeterae coniunctiones, quae incipere orationem nequeunt, quum statim post primam vocem collocari soleant, naturaque sua ad initium orationis pertineant, iure hoc habent praecipuum, ut et *ἄν* et *κέν*, ut quae ad ipsam sententiam spectent, post eas poni debeant. Tales dico, ut *μέν*, *δέ*, *τέ*, *γάρ*, *ἄρα*, *μέν γάρ*, *μέντοι*. Sed hae particulae quum longius a principio remotae aliis verbis subiiciuntur, recte praecedunt *ἄν* vel *κέν*. Alia ratio est particularum ratiocinativarum, ut *ἄρα*, *δῆτα*, *οὖν*, quae nunc

ante nunc post *ἄν* ponuntur, prouti magis ad praegressam vocem, vel ad totam sententiam spectant. Quin illae quoque coniunctiones, quas ante dicebamus, *μέν*, *δέ*, *γάρ*, et quae sunt aliae huiusmodi, certa conditione etiam statim post *ἄν* collocantur. Fit hoc, ubi *ἄν* vel *κέν* cum particulis conditionalibus vel pronomibus relativis vel aliis vocibus ita coniunctum est, ut aut coaluerit cum iis in unam dictionem, aut pro una tamen habeatur. Itaque *ἐάν μέν*, *ἐπεάν δέ*, *ὅταν γάρ*, *ὁπόταν τε* dicitur; et sic etiam *εὐτ' ἄν δέ*, *ἥνικ' ἄν δέ*, et *ὅς ἄν δέ*, ut apud Herodotum I. 138. VII. 8, 4. *ὅς ἄν μέν νυν* apud eundem III. 72. Sed quum divisim ista dicuntur, ut *εἰ ἄν*, non potest sequi coniunctio, sed media ponitur inter eas, ut *εἰ δ' ἄν*, *ἐπεὶ δ' ἄν*, *ὅτε δ' ἄν*. Vnde etiam *εὐτε δ' ἄν* et *ἥνικα δ' ἄν* recte dici apparet. Et *ὅς δ' ἄν* quidem plerumque divisim dicitur, sed fere cum quodam potestatis discrimine. Pertinet huc etiam *τάχιστ' ἄν τε* apud Thucyd. II. 63. *Κέν* vero quum hac forma numquam coalescat cum alia voce, semper coniunctioni postponitur: *εἰ δέ κε μὴ δώσωσιν*. Sed Doriensium lingua in *κα* mutatum coalescit: unde praecedit coniunctionem: *αἶκα δ' ἄρνα λάβη τῆνος γέρας*. Atque haec quidem de collocatione universe. Nam plura ex hoc genere infra suis locis promenda erunt.

III.

D e s i g n i f i c a t u.

Nunc de significato harum particularum explicemus. Est autem nihil in linguarum ratione difficilius, quam particularum vim ac potestatem perspicere, distincteque declarare. Quae quum plerumque sensu quodam percipiatur, ex obscuris et latentibus notionibus prodeunte, difficillime revocari ad claras et distinctas notiones potest, revocataque saepe evanescit magis, quam comprehenditur ac retinetur, ut quae hoc ipsum, sentiri potius, quam intelligi velit. Accedit quod plerarumque particularum tam varia est ratio, tamque multiplex usus, ut quamvis diligenter explices, tamen aegre invenias, quod ubique aptum

sit atque accommodatum. Eaque difficultas augetur etiam eo, quod, si ab aliarum comparatione linguarum auxilium petas, quod in huiusmodi re optimum esse adminiculum solet, nulla est lingua, cuius particulis ad hunc finem ita uti possis, ut eae non aut maiorem, aut minorem, aut ex parte saltem diversam vim habeant, eoque, dum explicandae rei non sine utilitate adhibentur, tamen simul etiam proclivitatem ad errandum afferant. Ac nescio an haec omnia praecipuo quodam modo quadrent in particulas *ἀν* et *κέν*, quibus non solum in aliis, quas ego quidem norim, linguis nullae particulae ex omni parte respondent, sed in ipsa Graecorum lingua quaedam particulae adeo sunt similes, ut né ab his quidem quomodo differant statim appareat. Sed quum omnino non nisi duplex via pateat, quam quis in hoc genere ingredi possit, una, ut diuturna accurataque veterum scriptorum lectione ita persentiscat potestatem et usum harum particularum, quemadmodum solemus in iis linguis, quas quotidiana sermonis consuetudine addiscimus; altera, ut, posteaquam hunc sensum comparasse nobis videamur, ad claras eum distinctasque notiones revocare studeamus, quae quidem via sola relicta est ei, qui docere vult: conabimur hanc, quamvis difficilem provinciam in nos recipere, rogamusque lectores, ut has subtilitatum latebras nobiscum perreptare ne fastidiant.

Sunt in lingua Graeca tres aliae particulae, quae similem ut *ἀν* et *κέν* vim habent, *ἴσως*, *ποῦ*, et *τέ*, sed differunt gradu et modo. De sola enim significatione et potestate nunc, non de constructione, loquor. Commune omnium hoc est, quod sententiam quodammodo debilitant, eique aliquid ambiguitatis addunt. Cuius ambiguitatis primo gradus diversi sunt: alia enim possibilia, alia fortuita, alia veri similia, alia probabilia esse dicimus. Atque omnium minime certa sunt, de quibus hoc tantum scimus, posse ea esse, sed nihil habemus, esse unde coniciamus. Proxima his sunt, quae utrum sint, an non sint, fortuitum est, i. e. ex aliqua conditione suspensum, cuius veritas prius cognoscenda sit, quam verumne sit, quod ex ea pendet, sciamus. Sequuntur ea, quae veris similia

sunt: de quibus etsi non constat nobis, tamen esse ea potius, quam non esse credimus. Postrema sunt probabilia: quae sunt ea, quae mirum foret si non essent, quia rationem, quare esse debeant, idoneam videmus. Eadem vero omnia etiam modos quosdam habent, qui sunt duo, positi in eo, quod aut ad ipsam tantum cogitationem loquentis, aut ad rei, de qua sermo est, aliquam conditionem referuntur. Et ille quidem modus, qui ad loquentis cogitationem spectat, complectitur possibilia et veri similia, de quibus quis nihil amplius, quam de alteris se ambigere, de alteris opinari significat. Alter autem modus fortuita et probabilia continet, quibus in ipsis est aliquid, quare sint aut fiant, sed illud in alteris ignotum, notum autem in alteris. Itaque gradu haec ita se excipiunt, ut possibilibus fortuita, fortuitis verisimilia, veri similibus probabilia succedant: modi autem hanc iubent distributionem fieri, ut possibilia et verisimilia fortuitis et probabilibus opponantur, possibilium autem ad verisimilia eadem sit comparatio, quae fortuitorum ad probabilia. Singulis horum sua destinata sunt vocabula: ac possibilibus quidem et verisimilibus adverbia ἰσως et πού; fortuitis autem et probabilibus particulae αὖ sive κέν, et τέ. Considerabimus haec ita, ut in singulis etiam id, quod iis oppositum est, respiciamus: quod eo minus negligi convenit, quo maior est horum discriminum subtilitas.

Ac possibilibus indicandis inservit ἰσως, *forsitan*, Germanice *vielleicht*: quod est coniectantis, sed non scientis. Ei adverbio oppositum est verbum nudum sine particula, quo simpliciter veritas rei indicatur. Verisimilibus autem significandis adhibetur πού, *fortasse*, *wohl*: quod est opinantis, sed non affirmantis. Itaque ei opposita sunt ἦ et δή, quibus utitur, qui iam non opinari se, sed credere atque confidere affirmat. Fortuita notantur particulis αὖ vel κέν, quae Latine plerumque non possunt exprimi, sed si quae Latina particula ad propriam earum vim quodammodo accedit, est ea *forte*: Germani aptiorem habemus particulam *etwa*, sed non tamen ubique satis accommodatam. Est autem αὖ et κέν sumentis

aliquid, sed non contentis: qui ubi iam non sumit, sed contendit, contrario utitur vocabulo πάντως. Probabilia denique per particulam τε exprimuntur, quae Germanice plerumque per ja encliticam exprimi potest, Latina in lingua fere vel nimirum non prorsus alienae sunt, sed aliquanto tamen fortiores. Haec autem oratio colligentis est, sed non dicentis necessarium esse: unde qui iam non colligit, sed firmitus rationem concludit, ἀναγκαιώς dicat necesse est.

Illustrabo haec versu Homeri, in quo his particulis omnibus locus est:

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ ἴσως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.

i. e. duobus consociatis, forsitan alter altero plus videt: zwei beisammen, sieht vielleicht einer weiter als der andere. Hoc qui dicit, fieri posse indicat, ut alter altero plus videat, sed utrum id fiat an non fiat, nescit. Quod si scit fieri ita, simpliciter id enunciat sine ulla particula, πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. Sed si dicit,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ πού πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

hoc dicit: alter fortasse altero plus videt: zwei beisammen, sieht wohl einer weiter als der andere. Eo autem opinari se indicat, ita fieri, sed non affirmat. Affirmare si vult, adverbio uti debet, quo non videri sibi ita, sed confidere se indicet, ἢ δὴ πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. Porro si dicit,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ κεν πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

id hanc vim habet: alter forte altero plus videt: zwei beisammen, sieht etwa einer weiter als der andere. Quod qui dicit, ex fortuita aliqua conditione pendere significat, ut ita eveniat. Quod si tollit conditionem, πάντως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν dicat necesse est. Denique quod ipse posuit poeta,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

in hanc sententiam dictum est: alter nimirum altero plus

videt: zwei beisammen, sieht ja einer weiter als der andere. Id vero est eius, qui probabile et consentaneum esse dicit, ita fieri, etsi non ait plane necessarium esse. Hoc enim si vult, dicendum est, ἀναγκαίως πρὸς ὃ τοῦ ἐνόησεν.

Apparet ex his, ut opinor, et quid differant ipsae particulae inter sese, et quid singulae oppositum cogitari postulent. Quae si paucis comprehendere volumus, haec sunt. Quum ἴσως ad ea, quae possunt fieri; πού ad verisimilia; ἄν et κέν ad ea, quae fortuita sunt, i. e. ex aliqua conditione pendent; τέ denique ad probabilia spectet: dubitantem, si ἴσως adhibeat, ita confirmamus; non solum potest esse, sed est; si πού: non solum verisimile, sed verum est; si ἄν vel κέν: non solum conditione aliqua, sed omnino est; si τέ: non solum probabile et consentaneum, sed necessarium est.

Non abs re fuerit, haec etiam alio exemplo confirmare, Odyss. α. 197.

ἀλλ' ἔτι πού ζωὸς κατερύκεται εὐρέϊ πόντῳ.

Non potuit hic τέ, aut quod paullo fortius est, τοῖ poni. Hac enim particula indicaret Minerva, non modo se, sed etiam Telemachum, quem alloquitur, tantum abesse ut mortuum putent Vlysem, ut eum vivere parum dubium, immo probabile esse credant. Contra si ἴσως dixisset, non multum profecto contulisset ad consolandum Telemachum: nam ipse sciebat, quamdiu non constaret de morte Vlyssis, forsitan vivere illum, etiam si parum esset verisimile. Multo minus particula κέν adhiberi potuit. Ita enim significaret Minerva, se id sumere, tamquam quod casu accidere potuerit, vivere Vlysem, si non periisset. Quod Germanice dicas, *er lebt etwa noch*. At haec tam nulla fuisset consolatio, ut etiam minuere debuisset spem, quae Telemacho admodum exigua relicta erat. Ex his patet, necessario utendum fuisse particula πού, quae quia prodiit Minervam verisimile putare vivere Vlysem, sola Telemachum ad eandem potest fiduciam erigere.

IV.

D e c o n s t r u c t i o n e .

Construi dicimus verba, quae coniuncta plenam sententiam efficiunt. Nunc particulae *ἄν* et *κέν*, quoniam conditionis significationem continent, verbo quidem carere nusquam possunt: nam sicubi deest verbum, intelligendum est: modos autem formasque verbi admittunt omnes, quia in omnibus accedere potest conditionis notatio. Sed non cum omnibus tamen solae per se construi in eo quidem sermone possunt, qui deposita prisci temporis fluctuatione certas est dicendi leges sequutus. Itaque recte dicas construi *ἄν* cum indicativo, optativo, participio, infinitivo, ut *ἔλεγον ἄν*, *λέγοιμι ἄν*, *λέγων ἄν*, *λέγειν ἄν*. non autem possis dicere solas per se cum coniunctivo construi: neque enim *λέγῃ ἄν* dici licet: quamquam *ὅς ἄν* iure dicemus cum illo construi verbi modo. Patet autem quid intersit. Nam modus verbi, quocum ipsa per se constructa est particula *ἄν*, aliam eius accessione potestatem accipit. Aliud est enim *ἔλεγον ἄν*, quam *ἔλεγον*. et sic caetera, quae attulimus. In coniunctivi autem potestate nihil mutatur, sive accedat *ἄν*, sive non accedat: mutatur vero potestas illius vocabuli, cui adiunctus est coniunctivus: nam *ἑάν*, *ὅταν*, *ὅς ἄν* aliam vim habent, quam *εἰ*, *ὅτε*, *ὅς*. Itaque non *ἄν* dicendum est cum coniunctivo construi, sed voces illas, quibus adiunctum est *ἄν*. Ex his enim pendet coniunctivus, etiam si careant particula illa. Idque etiam aliis argumentis cognoscitur, et primum quidem eo, quod multa eiusmodi vocabula cum particula illa in unam vocem coaluerunt, ut *ὅταν*, *ὁπόταν*, *ἑάν*, *ἐπειάν*, *ἐπειδάν*, et Dorica *αἴκα*, *ὄκκα*. deinde e collocatione verborum, quae semper particulam illis vocabulis, numquam verbo colligat. Non enim dici potest, *ὅς λέγῃ ἄν*. Sed quod in coniunctivo, idem saepe etiam in aliis verbi modis accidit, ut cum iis non particula *ἄν*, sed alia vox adiunctam habens illam particulam construatur. Id monendum iudicavi propterea, quod quum mihi in explicando usu illarum

particularum eam videam rationem tenendam esse, ut, quaecumque earum constructio sit, verbi partes, quod adiunctum habent, deinceps persequar, tamen interdum eam, quae vere constructio est, ab illa, quae videtur esse, sed non est, distinguere oportebit.

V.

*Grammaticorum de constructione
sententia.*

Grammaticorum quae fuerit de constructione particulae *āv* sententia, optime cognosci potest e scriptore de syntaxi in Bekkeri Anecdotis, qui illam doctrinam omnium plenissime exposuit. Eius verba infra suis locis afferentur. Hic satis est paucis, quid illi sentiant, complecti. Ac de quinque qui excepto participio numerantur verborum modis solum imperativum negant istam particulam admittere; cum caeteris autem eam omnibus construi aiunt. Item temporibus adiungi affirmant omnibus, exceptis praesente et perfecto et futuro. Infinitivis addi dicunt omnibus; item participiis.

Haec verane an non satis accurate dicta sint, quaeri potest duobus modis; uno, qui experientiae exemplorumque finibus continetur, qui per se caecus est, praesertim in tanta dissensione codicum; altero, qui in particulae verbiq; modorum ac temporum natura pervestiganda est positus, qui est ad intelligentiam rei quidem aptissimus, sed tamen, nisi usu exemplisque comprobetur, non facit satis. Convenit vero ab hoc facere initium, ut ubi apparuerit quid possit dici, deinde quaeratur, quid dici consueverit. Ac ratiocinetur quis ita fortasse: quoniam infinitivus nudam verbi notionem contineat, consequens esse, ut, si cum infinitivo construatur particula illa, construi possit etiam cum caeteris verbi formis omnibus; item, si infinitivus omnium temporum adliCIatur, ut possit etiam cum temporum omnium indicativis coniungi. At haec non recte conclusa foret ratio. Nam illa infinitivi constructio ubique est orationis obliquae, neque locum habet, nisi ubi in recta ora-

tionē is verbi modus, cuius vicem sustinet infinitivus, adiungi sibi particulam patitur. Hinc patet, prius de his verbi modis, quam de infinitivo videndum esse.

VI.

De ἄν et κέν cum indicativo summam.

Par est autem, ex verbi modis primum commemorari indicativum. De eo, ipsaque particula non satis accurate praeceptum a grammaticis: quorum sententia his comprehensa est verbis scriptoris de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 126. *Ἄν· τοῦτον τὸν σύνδεσμον οἱ τεχνικοὶ δυνητικὸν προσαγορεύουσι· σημαίνει γὰρ πρᾶγμα μὴ γενόμενον, δυνάμενον δὲ γενέσθαι, εἰ μὴ τι συμβᾶν ἐκώλυεν, οἶον, εἰ μὴ τὴν Ἑλένην Ἀλέξανδρος ἦρπασεν, οὐκ ἂν Τροία ἀπώλετο. ἡδύνατο. φησί, μὴ ἀπολέσθαι Τροία, εἰ μὴ τῆς ἀπωλείας τὴν αἰτίαν παρέσχε τὴν Ἑλένην ἀρπάξας Ἀλέξανδρος.* Et paullo post: *ἐξ οὖν ὑπαρχόντων χρόνων, ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, καὶ ὑπερσυντελικοῦ, ἀορίστου, μέλλοντος, ἐνεστῶτι καὶ παρακειμένῳ καὶ μέλλοντι οὐ συντάσσεται, τοῖς μέντοι τρισὶ τοῖς λοιποῖς παρὰ πᾶσι τοῖς σοφοῖς εὐρίσκεται.* Explicat haec doctissimus grammaticus, Apollonius lib. III. de syntaxi cap. 6. p. 204. s. *ὁ δὲ ἂν σύνδεσμος αὐτὸ μόνον ἐκ τηρήσεως εἴρηται ὡς παρωχημένοις συντάσσεται, ἐξηρημένου τοῦ παρακειμένου. ἐφ' ἧς συντάξεως εἰ ἔροιτό τις, ἐν τῷ γράψῳ ἂν παρὰ τί τὸ ἀκατάλληλον ἐγένετο, οὐκ ἔστι φάναι ἢ μόνον ἐκ τῆς ἀντιλήψεως. [ὃ ἀκατάλληλόν ἐστιν.]* (Haec verba aut ut interpretis additamentum delenda sunt, aut mox post ἀνθυπαλλαγῇ inserenda.) οὕτε γὰρ ἀριθμοῦ ἀνθυπαλλαγῇ, οὕτε ἄλλου του, ὃ δύναται διελέγχειν τὸ ῥῆμα μὴ συμπληθνόμενον ἢ συγχρονούμενον ἢ συνδιατιθέμενον. ἦν δὲ τὸ αἷτιον τοῦτο· τὰ γεγονότα τῶν πραγμάτων ὁ σύνδεσμος ἀναιρεῖν θέλει, περιῖσταντων αὐτὰ εἰς τὸ δύνασθαι, ἐνθεν καὶ δυνητικὸς εἴρηται. τὸ μὲν γὰρ ἔγραψα ἢ τὸ ἔγραφον ἢ τὸ ἐγεγράφειν ἢ ἀπὸ μέρους γεγονότα ἐστίν, ἢ καὶ ἔκπαλαι γεγονότα· ἐνθεν

προσέρχεται τοῖς δυναμένοις τὴν ὕλην αὐτοῦ παραδέξασθαι, ἔγραφον ἄν, ἔγραψα ἄν, ἐγεγράφευν ἄν· οὐ μὴν τῇ γράφῳ ἢ γράψῳ· οὐ γὰρ παρώχεται, ἴν' ἐγχωρήσῃ καὶ ἡ ἐκ τοῦ συνδέσμου ἀναίρεσις μὲν τοῦ γεγονότος, ἐπαγγελία δὲ τοῦ ἐσομένου. καὶ ἐντεῦθεν δὲ πειθόμεθα ὅτι οὐ παρώχημένου συντέλειαν σημαίνει ὁ παρακείμενος, τὴν γε μὴν ἐνεστῶσαν. ὅθεν οὐδὲν δυνησόμενον γενέσθαι παρεδέξατο, καὶ διὰ τοῦτο ἀπροςδεῖς τοῦ ἄν συνδέσμου ἐγγόνει. ἐν τῇ συνδεσμικῇ συντάξει ἐντελέστερον τὰ τοιαῦτα δέδεικται. Aegre quidem caremus illa uberiore expositione, sed tamen vel ex his, quae hic obiter attulit Apollonius, colligi potest, alii quam debebat fundamento disputationem eius superstructam esse. Mirum profecto est, etiam doctissimos eruditissimosque grammaticos saepenumero non modo, quod accidere cuivis potest, in ratione reddenda errare, sed etiam quae usu firmata et comprobata sunt vel ignorare videri, vel diserte ut prava reiicere. Vtrumque factum videmus in hac disputatione. Nam neque caussa, cur praesenti et futuro iungi nequeat ἄν, recte explicata est ab Apollonio, neque ipsum illud verum est, non consociari particulam istam cum his temporibus, quandoquidem futurum saltem, in primis apud Homerum, quem prae caeteris scriptoribus omnibus grammatici illi tractabant, saepissime adsciscit ἄν. Nititur Apollonii sententia eo, quod ἄν tollat veritatem facti, faciatque ut quid non fieri factumve esse, sed posse fieri cogitetur. Nunc ait imperfectum, aoristum, plusquamperfectum, vel quae ex parte facta sint, vel pridem facta designare: idcirco iis convenire ἄν. Quibus hoc videtur dicere, temporibus istis vel penitus vel ex parte tolli factum: quae enim facta sint, iam non fieri; in praesente autem et futuro nihil esse, quod tolli possit: nam quod fiat, non etiam non fieri; quam esse etiam perfecti rationem, quippe quod praesentem a perfecta re statum indicet; quod autem futurum sit, ne eo quidem dum pervenisse, ut fieret. Haec quamvis subtiliter sint disputata, tamen, quoniam fundamentum, quo nituntur, angustioribus est quam oportuerat limitibus cir-

cumscripsum, vera quidem sunt intra hos limites, quod autem extra eos est, intactum relinquunt. Nam particula *ἂν* quum ubique ad conditionem aliquam referatur, quae conditio aut impleta aut non impleta intelligitur, eum tantummodo eius usum, quo ad non impletam conditionem refertur, qui longe est altero crebrior, spectavit Apollonius. Vnde fieri non potuit, quin ita, ut fecit, rationem concluderet. Nam quidquid ad conditionem non impletam refertur ex eaque pendet, praeterito tempore dicendum est, quia illud, non esse impletam conditionem, res est iam praeterita. Itaque non Graeca solum, sed aliae quoque et nescio an omnes linguae in hoc genere verbis praeteriti temporis utuntur, sive de praeterita re, sive de praesente, sive de futura loquendum sit. Vt *facturus essem* qui dicit, iam non factum esse sciat necesse est illud, quod si esset factum, ipse id quod agebat erat facturus. Neglexit vero Apollonius alteram rationem, qua particula *ἂν* ad impletam conditionem refertur. Quae ratio quoniam non levius momentum quam prior illa ad plenam accuratamque rei expositionem habet, nos utramque ita coniungemus, ut ambas ex communi quem habent fonte repetamus.

Quaecumque fieri vel non fieri dicimus, aut simpliciter affirmamus negamusve facta esse, vel fieri, vel fore: cui usui nudus omnium temporum indicativus inservit: aut ita commemoramus, ut effectio eorum restringatur conditione aliqua, quae eam vel ex parte vel totam tollat: quod fit adiectione particulae *ἂν*. Haec enim particula quoniam rei fortuitae notationem continet, facit indicativo addita, ut effectio e fortuita aliqua caussa suspensa esse intelligatur. Significat ergo illa constructio, fieri quid, si fors ferat. Itaque quum *ἔλεγον* sine restrictione dicatur, *ἔλεγον ἂν* refertur ad conditionem aliquam, e cuius eventu pendeat effectio. Nunc conditio illa aut impleta intelligitur, aut non impleta. Si impleta, ut *ἔλεγον ἂν, ὁπότε τις ἐρωτῶη*, veritas facti ex parte tollitur, ex parte autem affirmatur. Nam neque quod semel certo tempore factum sit, neque quod semper, enunciatur, sed indicatur quod ut plurimum, prouti fors ferret, fieri consueverit. Ita-

que oppositum cogitatur, οὐ μὴν αἰεὶ, vel quidquid huiusmodi quoque loco res requirit. Non impleta autem si intelligitur conditio, ut ἔλεγον ἄν, εἰ ἐβουλόμην, veritas facti tota tollitur, affirmaturque tantum, impendisse eius effectiōnem. Vnde oppositum cogitatur, ἀλλ' οὐκ ἔλεγον.

Ex his primo colligitur, ἔλεγον ἄν in utroque genere, et in eo quod in re facta, et in eo quod in re non facta versatur, eandem vim habere. Nam quod aliae linguae haec genera discernunt, ut Latina, quae in altero *dicebam fere*, in altero *dicerem* usurpat, nihil id ad Graecos, qui quod commune horum generum est respicientes, in utroque eadem forma dicendi utuntur.

Deinde illud quoque apparet, cur, ubi non impleta conditio intelligitur, necessario praeteritis temporibus utendum sit, praesens autem eique compar perfectum, ac futurum excludantur. Nam neque quid fuisset, neque quid nunc esset, neque quid futurum esset, cogitari potest, nisi iam constet, non esse factum id, unde ista pendebant. Quare quum illud, non esse impletam conditionem, iam sit res praeterita, etiam quae ex illa conditione pendebant, in praeteritis numerantur. Sed ne quis forte conturbetur, quod non impletam conditionem vocamus, quae videatur eodem iure impleta dici posse, quemadmodum *facerem*, nisi vetitum esset idem est quod *facerem si esset licitum*: monendum putamus, conditionem posse vel affirmativam vel negativam esse, qualiscumque autem sit, notionem spectandam esse eam, quae ex illa conditione suspensa est: ut *facerem*, vel *non facerem*: nam conditio est caussa, qua quid fiat. Itaque *facerem* sic intelligitur, si caussa esset faciendi: at non est caussa faciendi: quare non facio; *non facerem* autem, si caussa non faciendi esset: at non est caussa non faciendi: non ergo non facio, i. e. facio.

Denique vero etiam de impletae conditionis temporibus iudicari poterit. Ac dicat quis forsitan, quae impleta aliqua conditione fiant, non minus debere praeteriti temporis esse, quia hoc quoque, esse illam conditionem impletam, pro praeterito habendum sit: aliter enim nondum

impletam fore. Esset id omnino ita, si in hoc genere, ut in altero, certum factum respiceretur. Atqui id nec fit, nec fieri potest: alioquin in omni certo facto addendum esset ἂν, quia nihil usquam fit, nisi caussa sit cur fiat. Quamobrem in iis tantum factis illa loquendi ratio usurpatur, quae non unum certum factum, sed plura incerta, ut quidque forte factum, forte etiam non factum est, continent. In his igitur conditio nec temporis certo nec rei adstricta est: nam in solo casu versatur, cuius natura in eo est posita ut caussa facti lateat, factum autem ipsum impletae ignotae conditionis documentum sit, factumque esse, si sit factum, intelligatur. Itaque quod supra posuimus, ἔλεγον ἂν, ὁπότε τις ἐρωτῶη, nihil est aliud, quam, ὁπότε τις ἐρωτῶη ἔλεγον, εἰ ἔλεγον, vel ἔλεγον, ὅσάκις ἔλεγον. Quod si conditio ita est cum ipso facto coniuncta, ut impletam esse non nisi ex facto ipso cognoscatur, consequens est, quocumque in tempore factum illud colloques, etiam conditionem cum eo coniunctam fore. Quare in hoc quidem genere nihil est, quod prohibeat, quin et λέγω ἂν, et λέξω ἂν recte dici existimentur. Vt quod apud Aristophanem est,

καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτῶνιον
ἐκέλευσεν ἂν,

quid tandem caussae esse dicamus, cur, si eadem res ut quae nunc fiat, vel olim futura sit, narretur, non possit dici κελεύει ἂν, vel κελεύσει ἂν? Immo vel ex eo id colligas, quod in hoc genere praeteritum tempus non potest, ut in altero, quod est conditionis non impletae, atque in re non facta versatur, ad praesentia et futura adhiberi, sed unice continetur in praeteritis. His nihil aliud nunc quidem efficere volo, quam ut non rationi repugnare ostendam particulae ἂν in impleta conditione consociationem cum praesentis futurique indicativo: ex quo consequitur, ne perfectum quidem excludendum esse. Alia res est, si usum spectamus. Multa enim, quamvis recte dicantur, non sunt tamen usitata: contra sunt etiam, quae usus prava receperit. Et poterit, si quis negat usu comprobari illas

constructions, eo uti argumento, quod Herodotus I. 196. ubi saepius cum praeterito ἄν in re facta coniunxit, omnem illam narrationem non ut caetera, quae de Babyloniorum institutis refert, praesenti tempore complexus sit, sed quasi de industria transtulerit in praeteritum, sic exorsus: νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὥδε κατεστήσεται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριοῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ νόμας ἐκάστας ἀπαξ τοῦ ἔτους ἐκάστου ἐποιέετο τάδε. Sed de his nunc quidem satis.

VII.

De ἄν et κέν cum indicativo praeteritorum in re facta.

Igitur quum duplex sit usus particularum ἄν et κέν cum indicativo constructarum, alter in re facta propter impletam conditionem, alter in re non facta propter conditionem non impletam: iam de utroque explicabimus, initio facto a priore.

Quod a quibusdam traditum est, particulas ἄν et κέν cum praeteritis in re facta constructas ita usurpari, ut quid non semel, sed iterum iterumque factum indicent, in eo est sane aliquid veri, sed multo tamen latius patet harum usus particularum. Quum enim per eas particulas, ut supra ostendimus conditio aliqua significetur, quam ipsum factum impletam esse monstret: consequens est, huiusmodi locutionem, ἔλεγεν ἄν, ubique ita exprimi posse, *dicebat, si dicebat*. Nam verbo ἔλεγεν affirmamus dixisse aliquem, particulae autem adiectione indicamus, illud dicere ex aliqua re fortuita pependisse, totumque factum fuisse fortuitum. Illa fortuita autem varia sunt, ut, *dicebat, si dicebat hic; si hoc; si huic; si hoc tempore; si hoc loco; si hoc modo*.

Ac frequentissimus est huius locutionis usus, quum de pluribus factis aliquod ita commemoratur, ut quodlibet possit intelligi. In quo quod fortuitum est, fere vel in tempore, vel in persona, vel in re quapiam accessoria ver-

satur. Vt in tempore apud Homerum Od. β. 104. (τ. 149. ω. 139.)

*ἐνθα κεν ἡματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ιστόν,
νύκτας δ' ἀλλύεσκεν.*

Male in his locis postrema Wolfii editio καὶ praebet. Vide Schaeferum in praefat. ad Iuliani orat. in Constant. p. XVIII. de hoc usu particulae ἄν disserentem. De re saepius facta sermonem esse, verbum frequentativum indicat. Sed additum κεν non quotidie telam texuisse Penelopam significat, sed plerumque, ut forte ei libebat. Dubiae auctoritatis hoc est Iliad. γ. 732.

*ἄλλω δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεὺς
ἐσθλόν· τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι·
καὶ τε πολέας ἐσάωσε, μάλιστα δέ κ' αὐτὸς ἀνέγνω.*

Vetus haec et agnita a grammaticis scriptura est, quorum fuerunt, qui καὶ αὐτὸς pro καὶ αὐτὸς dictum putarent, alii autem κε abundare dixerunt: utrique male. Sed mori poetae convenientius est δέ τε. Non diversum est, quod legitur Od. σ. 260.

*καὶ γὰρ Τρῶας φασὶ μαχητὰς ἔμμεναι ἄνδρας,
ἣ μὲν ἀκοντιστάς, ἣ δὲ ῥυτῆρας οἴστῶν,
ἵππων τ' ὠκυπόδων ἐπιβήτορας, οἳ κε τάχιστα
ἔκριναν μέγα νεῖκος ὁμοίου πολέμοιο.*

Verba sunt Vlyssis ad Troiam profecturi, qui etsi fortes perhiberi Troianos ait, tamen non videtur bella novisse, quae ab iis feliciter gesta esse diceret, sed hoc tantum vellet, viros fortes facile posse quamvis magnum bellum profligare. Itaque hoc quoque in loco poetam οἳ τε dedisse non dubium esse puto. Apertiora haec sunt Sophoclis in Philocleta v. 289.

*πρὸς δὲ τοῦθ', ὃ μοι βάλαι
νευροσπαδῆς ἄτρακτος, αὐτὸς ἂν τάλας
εἰλυόμεν δύστηνος ἐξέλκων πόδα
πρὸς τοῦτ' ἂν· εἴ τ' ἔδει τι καὶ ποτὸν λαβεῖν,*

καί που πάγου χυθέντος, οἷα χεῖματι,
 ξύλον τι θραῦσαι, ταῦτ' ἄν ἐξέρπων τάλας
 ἐμμηχανώμην· εἴτα πῦρ ἄν οὐ παρῇν.

Et Aristophanis Plut. γ. 982.

ἀλλ' ἀργυρίου δραχμὰς ἄν ᾗτησ' εἴκοσιν
 εἰς ἱμάτιον· ὅτῳ δ' ἄν εἰς ὑποδήματα·
 καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτῶνιον
 ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρὶ θ' ἱματίδιον·
 πυρῶν τ' ἄν ἐδεήθη μεδίμνων τεττάρων.

Alia apud hunc exempla vide ibidem 1011. s. 1142. s. 1179. seqq. Nub. 54. 855. 977. seqq. 1382. seqq. Ran. 914. 920. 924. 927. 946. ubi codd. Rav. et Ven. εἶπ' ἄν; 948. 950. 1022. Eq. 1354. Av. 506. 520. ubi aliter Brunckius; 1288. Pac. 213. 217. 641. 643. Lys. 509. ubi non habet Brunckius; 510. seqq. 517. seqq. Lucian. Necyomant. 7. T. I. p. 465. Piscat. 11. 12. T. I. p. 579. Philopseud. 35. T. III. p. 61. seqq. Encom. Demosth. 39. T. III. p. 520. ubi nemo non videat interpungendum esse, μάτην, εἶπεν ἄν, ἐπρεσβεύσαμεν. Herodotus I. 196. ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἄν χρήματά τε καὶ αἰσχίστας παρθένους ἐλάμβανον· ὥς γὰρ δὴ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἄν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε· καὶ ταύτην ἀνεκίρυσσε, ὅστις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκέετο· τὸ δὲ ἄν χρυσίον ἐγένετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. Solum hic ultimum ἄν potest alicui dubitationi obnoxium esse, quum primo aspectu nihil in illa sententia fortuiti insit. Ac vellem liber aliquis αὐ praerberet. Defendi tamen potest ἄν. Nam quum illud certissimum sit, aurum ex pretio pro venustioribus accepto datum esse, apertum est, ἄν non ad verbum ἐγένετο, sed ad nomen χρυσίον esse referendum, idque etiam collocationi particulae convenit: *quantum id forte auri erat, e venustiorum pretio erat confectum.* Nempe accipere illum ali-

quid auri certum erat; quantum autem acciperet, fortuitum. Eadem ratio in multa alia exempla quadrat, ut in illud, quod ex Sophocle apposui, *εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et in Aristophanis quem adscripsi locum. Nam ea saepissime est nominis et verbi coniunctio, ut quod fortuitum in sententia inest, ab nomine demum ad verbum transeat. Demosthenes in Conon. p. 1257, 12. ed. Reisk. *ἦν οὖν δειπνοποιεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὄραν συμβαίνοι, ταύτην ἂν ἤδη ἐπαρῶνουν οὗτοι*. Lucian. Encom. Demosth. 24. T. III. p. 500. de Proteo: *τὸ γενόμενον ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι, δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀψεως, ἐπεὶ κατηναλώκει πάσας ἰδέας ἂν θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐθις αὐ πικρία μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι*.

Omnino autem nihil illo particulae *ἂν* usu frequentius. Herodotus III. 119. *ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος χοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, κλαίεσκε ἂν καὶ ὠδύρετο*. Sic II. 109. III. 51. 148. IV. 200. VII. 211. et cum verbis frequentativis II. 174. IV. 42. 78. 130. Plato Apol. Socr. 7. p. 22. B. *ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν*. Vide Xenoph. Hist. Gr. VI. 2, 28. 4, 17. Aliquid dubitationis admittit Aristophanis locus in Pace v. 69.

*ἔπειτα λεπτὰ κλιμάκια ποιούμενος
πρὸς ταῦτ' ἀνηριχᾷτ' ἂν εἰς τὸν οὐρανόν,
ἕως ξυνετρίβῃ τῆς κεφαλῆς καταρῶνεις.*

Nam etsi *ἂν* non solum in Aristophanis libris, sed etiam apud Etym. M. p. 99, 29. et Suidam v. *ἀναρρίχασθαι* invenitur, tamen Etymologicum Gud. p. 52, 54. et Orion p. 621, 38. τὸν omittunt, Suidas autem in v. *ἀνερρίχωντο* et Philemon in Lexico p. 149. atque ex eo Favorinus habent *ἀνερρίχᾷτ' ἂν πρὸς τὸν οὐρανόν*. Quare vel *ἀνηριχᾷτ' ἄνω πρὸς οὐρανόν*, vel, quod malim, *ἀνηριχᾷτ' ἄνω ἔς τὸν οὐρανόν* scribendum videtur.

Saepe fortuitum illud, quod per particulas *ἂν* et *κὲν*

significatur, non in tempore, sed in iis, qui fecerunt aliquid, positum est. Legitur hodie Iliad. χ. 369.

ἄλλοι δὲ περίδραμον νῆες Ἀχαιῶν
οἳ καὶ θηήσαντο φυῆν καὶ εἶδος ἀγῆτὸν
Ἐκτορος.

At quis vel mediocriter in Homero versatus haec ferat? Nam primo καὶ et languidissime, et contra morem poetae adiectum est. Quod ubi sic poni videtur, ut paullo ante v. 364. et Iliad. α. 249. ibi τὸν καί, τοῦ καὶ non sunt pronomina relativa, sed demonstrativa, neque καὶ sic adnectendae sententiae caussa, sed alio fine adiectum est. Deinde nusquam Homerus εἶδος ἀγῆτὸν dixit, nisi forte quis ita accipiat Od. ξ. 177. quo tamen loco non minus, quam in caeteris, Iliad. ε. 787. φ. 228. ω. 376. h. Apoll. 198. homo potius ipse εἶδος ἀγῆτὸς dicitur. Vera scriptura praefixa est scholio ed. Villois. ubi non, ut Heynius refert, οἳ καὶ ἐ, sed οἳ καὶ ἐ scriptum est. Hinc locum illum sic esse corrigendum patet:

οἳ καὶ ἐ θηήσαντο, φυῆν καὶ εἶδος ἀγῆτὸν
Ἐκτορα.

Particula illa hic ita rem saepius factam significat, ut non tam ad ea, quae deinceps, quam ad id, quod a pluribus simul, aliis atque aliis factum sit, referatur. Eadem ratio est verborum frequentativorum εἶπεσκεν et οὐτήσασκεν illo in loco. Caeterum nemo non videt, particulam καὶ non ad pronomen, sed ad verbum pertinere. Nam si pronomen demonstrativum substituas, recte dices, οὗτοι δὲ ἐ θηήσαντό γε. Simillimus est Platonis locus in Apol. Socr. p. 18. C. ἐπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατηγοροὶ πολλοὶ καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες, ἐτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες, ἐνιοὶ δ' ὑμῶν καὶ μεираκία, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. Demosthenes de corona p. 301, 19. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διαπαντός ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδέν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ

ἂν ἔγραψεν. Andocides de myster. p. 73. Reisk. ubi Bekkerus p. 146. particulam uncis inclusit: οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις πώποτε ὑμῶν παριὼν τὴν οἰκίαν τὴν ἡμετέραν ἀνεμνήσθη ἢ ἰδίᾳ τι ἢ δημοσίᾳ κακὸν παθὼν ὑπ' ἐκείνων, οἱ πλείστας μὲν στρατηγήσαντες στρατηγίας πολλὰ τρόπαια τῶν πολεμίων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑμῖν ἀπέδειξαν, πλείστας δὲ ἄλλας ἀρχὰς ἄρξαντες καὶ χρήματα διαχειρίσαντες τὰ ὑμέτερα οὐδὲν ἂν πώποτε ὥφλον. Id nos diceremus, *die nicht etwa schuldig wurden.*

Rariora sunt exempla, in quibus neque in tempore, neque in personis, sed in ipso facto aliquid fortuiti est. Homerus Od. δ. 546.

ἦ γὰρ μιν ζῶόν γε κιχήσεται, ἢ κεν Ὀρέστης
κτείνειν ὑποφθάμενος, σὺ δέ κεν τάφου ἀντι-
βολήσῃς.

Nos diceremus, *oder es hat ihn etwa Orestes getödtet.* Nemo reprehenderet, si ibi ἦ καὶ legeretur. Sed agnitionum κέν etiam ab antiquis interpretibus.

Quae hactenus attulimus, ita erant comparata, ut ἂν particula per se sola vel esset constructa cum indicativo praeteriti, vel posset cum eo constructa existimari. Sed est aliud genus loquendi, in quo ea particula non est per se constructa cum verbo, sed pertinet ad vocem conditionis significantem, quales sunt εἰ, ὅς aliaeque. Od. ζ. 282.

βέλτερον, εἰ κ' αὐτὴ περ ἐποικομένη πόσιν εὔρεν
ἄλλοθεν.

melius est, si forte ipsa sibi maritum quaesivit. Nos hic quoque *etwa*. Nam sententia conditionalis, ubi incerti quid est in conditione, facile admittit istam particulam. Itaque videntur id etiam Dorienses esse imitati. Incertus Pythagoreus apud Galium p. 722. αὐτίκα, κατηγορεῖς ἱεροσυλίαν τεύ, αἶκ' ἐγένετο τῷργον, ἀλαθῆς ὁ λόγος. Et αἰ' an significante p. 720. ἐπεὶ αἰ' τις ἐρωτήσαι τὼς λέγοντας ὡς τὸ αὐτὸ ἐστὶν ἄδικον καὶ δίκαιον, αἶκα δὴ τι δίκαιον περὶ τὼς γονέας ἔπραξαν, ὁμολογοῦντι καὶ ἄδικον

ἄρα. Deberet ad hoc genus referri hoc Aristophanis in Lys. 1098.

ὦ Πολυχαρίδα, δεινά γ' αὐτὴν πεπόνθαμεν,
αἶψ' εἶδον ἀμέτῳ ἄνδρες ἀναπεφλασμένως.

Et pertinet sane huc, nisi quod de re non facta accipien-
dum est. Nam recte Elmsleius, δεινά τῶν ἐπεπόνθεμεν,
nisi quod fortasse satius erat δεινά τῶν πεπόνθεμεν scribi.

Sed est hoc epicorum atque Doriensium proprium. At-
ticos vero non reperias in huiusmodi sententiis ἄν indica-
tivo iunxisse. Legitur quidem in quibusdam libris apud Ari-
stophanem Nub. 1152.

ΣΩ. ὥστ' ἀποφύγοις ἄν ἦντιν' ἄν βούλῃ δίκην.

ΣΤ. καὶ μάρτυρες παρῆσαν, ὅτ' ἐδανειζόμεν;

ΣΩ. πολλῶ γε μᾶλλον, καὶ παρῆσαν χίλιοι.

Sed non dubitandum quin vera sit plerorumque et melio-
rum librorum scriptura, καὶ παρῶσι, quae tamen est sim-
plicius interpretanda, quam visum est Reisigio p. 104.
Nam καὶ παρῶσι dicit Socrates, quia etiam illa, ὥστ' ἀπο-
φύγοις ἄν ἦντιν' ἄν βούλῃ δίκην, de praesente vel futuro
dixit. In Lysistr. 1025. qui scribendum censuerunt.

καὶ με μὴ λύπεις, ἐγὼ σου καὶ τότε τὸ θηρίον
τοῦπὶ τῷφθαλμῷ λαβοῦσ' ἐξείλον ἄν, ὃ νῦν ἐνι,

decepti sunt eo, quod aoristus sequitur. Recte vero libri
καὶ με μὴ λυπῆς. Non minus temere ἄν, i. e. ἐάν, illa-
tum in Demosth. prooem. p. 1451, 18. ubi non dubium est
quin scribi debeat: οὐτ' ἄν εἴ μοι τὰ δέοντα ἐδοκεῖτε
προαιρεῖσθαι, παρῆλθον, περιέρχων ἡγοούμενος τοῖς ἀφ'
αὐτῶν ἃ χρὴ ποιοῦσι λέγειν, οὐτ' ἄν εἰ τὸναντίον.

Alia quaedam huius generis non abhorrent a communi
usu. Herodotus III. 150. τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα
ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο τὴν ἄν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐαυ-
τοῦ οἰκητῶν. Ita aliquot codd. iique recte: nam in aliis
per grammaticos deleta videtur particula. Differentia ma-
nifesta est: nam τὴν ἐβούλετο esset eam, quam volebat;
τὴν ἄν ἐβούλετο est, quam forte volebat, sive mavis,
quamcumque volebat. Haec in praesens tempus translata,

alterum sic est dicendum, *προξεξαιρέεται ἢν βούλεται*, alterum *προξεξαιρείται ἢν ἂν βούληται*. Lucianus Dial. mort. IX. 2. T. I. p. 361. *καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν, ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα*. Idem in Demon. 10. T. II. 379, 18. *πλέον δὲ ἢ ἔλαττον ἔχαιρε συνῶν ἐνίοις αὐτῶν, μόνοις ἐξιστάμενος ὁπόσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν*. His quidem in duobus exemplis potuerat etiam optativus, sed omisso ἂν, poni. Sic etiam in hoc Antiphontis loco p. 768, (85. §. 11.) *ἔπειτα τὸν χορὸν συνέλεξα ὡς ἐδυνάμην ἄριστα, οὔτε ζημιώσας οὐδένα, οὔτε ἐνέχυρα βία φέρων, οὔτ' ἀπεχθανόμενος οὐδενί, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἡδιστα καὶ ἐπιτηδειότατα ἀμφοτέροις ἐγίγνετο, ἐγὼ μὲν ἐκέλευον καὶ ἡγούμην, οἱ δ' ἐκόντες καὶ βουλόμενοι ἔπεμπον*. Pertinet ad hoc constructionis genus etiam Demosthenis locus p. 1106. ult. *οἰδὶ δὲ τῇ παρακλήσει χρησάμενοι περιπετάσματι, διαθήκας ἐμαρτύρησαν, ὡς ἂν μάλισθ' οἱ δικασταὶ ταύτην τὴν διαθήκην ἐπίστευσαν τοῦ πατρὸς εἶναι, ἐγὼ δὲ ἀπεκλείσθην τοῦ λόγου τυχεῖν ὑπὲρ ὧν ἀδικοῦμαι, οὔτοι δέ, φωραθεῖεν τὰ ψευδῇ μεμαρτυρηκότες· καίτοι τό γ' ἐναντίον ᾤοντο τούτου*. Illi vero, *provocationis praetextu usi, de testamento testati sunt eo modo, quo facillime iudices hoc patris testamentum esse credere, ego autem ab oranda caussa mea excludi debebam, ipsi vero — falsa testati esse deprehenderentur: atqui contrarium sperabant*. Illa enim οὔτοι δέ, (hic voce paullum subsistit orator) *φωραθεῖεν τὰ ψευδῇ μεμαρτυρηκότες*, ironice dicta esse patet. Apud Herodotum vero quod I. 108. in quibusdam libris scriptum est, *λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα*, ita demum a soloecismi reprehensione quis liberet, si contendat veritum esse Astyagen, ne forte Mandane gemellos esset aut tergeminos enixa. At id vix erit cui probetur: recteque codd. plerique omittunt ἂν. Offendat fortasse aliquem ἂν etiam apud Lucianum Halc. 5. T. I. p. 181. *ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις ὡς ἂν εἶπον παιδίους οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν δυνατὰ φαίνεται*. Nam commemoraverat paullo ante τὰ νήπια παντελῶς βρέφη τὰ πεμπταῖα ἐκ γενέτης ἢ δεκα-

ταῖα. Sed non est cur discipliceat ista locutio, cuius hic sensus est, τοῖς οὕτως ἄν ὡς εἶπον νέοις οὐσι παιδίοις.

VIII.

De ἄν cum indicativo futuri.

Pergimus ad ἄν cum futuro coniunctum, qua constructione, quamvis improbata grammaticis, epici veteres uti sunt saepissime, quum quidem aliquid fortuiti inesse rei futurae indicandum putarunt. Sed neque Latinis, neque Germanis particula est, quae in hoc genere ubique Graecae particulae vim exprimat.

Nihilominus percipi eius potestas ubique potest. Vt a difficilioribus incipiam, quod Odyss. γ. 80. legitur,

εἴρειαι ὀππόθεν εἰμὲν· ἐγὼ δέ κέ τοι καταλέξω,

id Germanice dicas: *ich will dir es wohl sagen*. Quod quid sit si accuratius quaeras, apparet, sensum esse, *si tibi placet, dicam*. Sic etiam Iliad. ξ. 267.

ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ δέ κέ τοι Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων
δώσω ὀπνιεμένοι καὶ σὴν κεκλησθαι ἄκοιτιν.

Non est enim haec oratio simpliciter et sine conditione promittentis, sed aliquam adlicentis dubitationem, si scilicet alteri placeat. Cuiusmodi in locis apertum est, non potuisse τὲ poni, quod est quodammodo affirmantis id, quod fieri consentaneum est.

Apertior est rei fortuitae significatio in his verbis, Iliad. α. 139.

ὃ δέ κεν κεχολώσεται, ὃν κεν ἴωμαι.

Alia exempla vide vers. 523. δ. 176. ζ. 260. θ. 404. ι. 61. 386. ubi tamen quibusdam optativus placuit, eumque in postrema editione posuit Wolfius. ξ. 239. ο. 211. ρ. 515. χ. 42. Od. δ. 80. 753. π. 297. ρ. 540. τ. 558. h. Ven. 140. Et ἄν, Iliad. χ. 66.

αὐτὸν δ' ἄν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσιν
ὠμῆσται ἐρύουσιν.

Vide vers. 49. et β. 488. (Od. δ. 240. λ. 327. 516.) Non minus saepe ὅς cum futuro has particulas adsciscit. Iliad. α. 174.

πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι,
οἳ κέ με τιμήσουσι.

Vide β. 229. ι. 155 297. μ. 226. ρ. 241. Od. ε. 36. κ. 288. 432. π. 438. Et ὅτε atque ὁπότε. Iliad. υ. 335.

ἀλλ' ἀναχωρῆσαι, ὅτε κεν συμβλήσεται αὐτῷ.

Quod nos dicimus, *wenn etwa*. Od. π. 282.

ὁπότε κεν πολύβουλος ἐνὶ φρεσὶ θήσῃ Ἀθήνη,
νεύσω μὲν τοι ἐγὼ κεφαλῇ.

Quo loco in vertendo omittendum κέν. Sic etiam Iliad. φ. 340.

μὴ δὲ πρὶν ἀπόπαυε τεὸν μένος· ἀλλ' ὁπότε ἂν δὴ
φθέγξομ' ἐγὼ ἰάχουσα, τότε σχεῖν ἀκάματον πῦρ.

Hic quidem φθέγξομαι dubium, futurumne sit an coniunctivus. Cum εἰ coniunctum κέν rursum per *wenn etwa*, si forte, exprimi potest Iliad. β. 258.

εἴ κ' ἔτι σ' ἀφραίνοντα κιχήσομαι, ὥς νύ περ ὦδε.

Vide ο. 213. ρ. 557. Od. ε. 417. nisi hoc loco coniunctivus est. Saepissime vero, ubi εἰ significat *an*, ut Od. ο. 523. π. 238. ρ. 79. σ. 264. Tum etiam εἰσόκε, Odyss. θ. 317.

ἀλλὰ σφωε δόλος καὶ δεσμὸς ἐρύξει,
εἰσόκε μοι μάλα πάντα πατήρ ἀποδώσει ἔεθνα.

Itaque fortasse etiam ποιήσομαι Iliad. γ. 409. non coniunctivus, sed futurum est.

Talia non reperias apud illos scriptores, qui sermone iam magis stabilito usi sunt: diserteque συνήσω ἂν in soloecismis numeratum ab Luciano in Pseudologista c. 2. T. III. p. 555. Coniungere quidem hos quoque ἂν cum futuro quidam existimarunt, quorum aliquos, qui tamen satis leviter hanc rem attigerunt, citavit Schaeferus ad

Greg. Cor. p. 66. Nominavit tamen eosdem Astius ad Platonem de Legg. p. 358. Addi possunt Coraes ad Isocr. p. 155. et Lobeckius ad Phryn. p. 733. seq. Sed rectius commemorabuntur Heindorfius ad Platonis Phaeton. p. 22. et Werferus in Actis Monac. I. p. 103. 248. 252. Quibus qui nuper accessit Reisigius in commentatione de particula ἄν p. 99. seq. quum in animum induxisset, particula illa veritatem rei extolli potius, quam deprimi, fieri non potuit, quin proferret, quae vereor ut multis persuadeat. Indicabo primum aliquot locos adiectione particulae vel ab librariis vela criticis depravatos. Arist. Ach. 392. Av. 832. Lysistr. 542. de quo loco vide Reisigium p. 101. et in Coniect. p. 177. 188. ac nos ad Oed. Col. 1454. Platon. Phaedr. p. 231. D. Antiphont. p. 34. (674. Reisk.) Apud Isocratem quae exempla exstant, quum in cod. Vrbin. omnia sublata sint, dubitari potest an id grammaticis acceptum feramus, praesertim quum codex ille ipsas exhibeat subscriptiones eorum, qui orationes istas recognoverint: vide Bekkeri editionem p. 15. 31. 277. 297. 312. 401. Sed utcumque illi grammatici pro suo arbitrio refinxerint Isocratem, tamen quibusdam saltem in locis librorum fide expulisse istam constructionem videntur, ut in Areop. 35. §. 89. p. 211. (244. Lang.) et in Trapez. 21. §. 51. p. 528. (639) ubi in verbis γνώσεσθε ἄν cod. Vrb. omittit particulam, quae unde orta fuerit si quaeris, verisimillimum est, quum consueto errore exaratum esset γνώσεσθαι, supra autem adscriptum ε, inde conflatum esse γνώσεσθαι ἄν. Omnino autem vix ullus est scriptor, in quo non aliquando ἄν librariorum errore vel inscitia cum futuro constructum reperiatur.

Quibusdam vero in locis non tantum tribuerim auctoritati grammaticorum, ut iis sicubi ἄν cum futuro consociatum correxisse videantur, continuo assentiendum putem. Est autem duplex ratio, qua ἄν cum futuro coniungi possit, una, quum vere construitur cum illa verbi forma; altera, quum consociatur quidem particula futuro, sed non ut constructa cum eo censenda sit.

Dicatur primo de ea, quae vere constructio habenda est. Ac nihil ob stare, quin particula ἄν in narratione rei

fortuito factae non solius praeteriti temporis propria, sed communis temporum omnium esse existimetur, supra ostendimus. Quod si is usus in praesente et futuro tam rarus, quam frequens in praeteritis est, non est id mirum: narrationes enim fere in praeteritis versantur. Sed quum etiam praesentia futuraque narrari possint, non temere damnem, sicubi etiam cum his temporibus, ea quidem lege qua in praeteritis, *ἄν* coniunctum reperiatur.

Nunc quidem non nisi unum in promptu habeo exemplum, idque valde dubium, apud Isocratem. Sublatum est enim in cod. Vrbin. sive librorum fide, sive quod Heliconius eiusque socii illam constructionem non putabant ferendam esse. In Panegyrico ille c. 48. §. 214. p. 102. (p. 111. Lang.) ad bellum Persis inferendum adhortans, his verbis utitur: *μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστί, θεωρία μὲν μᾶλλον ἢ στρατεία προσεικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. ἔξεσται γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.* Codex Vrbinas *εἴη γὰρ ἂν*. Ac sane *ἔξεσται* videri potest ex interpretatione in textum venisse, praesertim quum saepius vulgata lectio, si ad libri Vrbinatis scripturam comparetur, interpretationis speciem prae se ferat. Patet vero, si recte se habet *ἔξεσται ἂν*, prorsus eodem modo dictum esse, ut *ἐξῆν ἂν* diceretur, si res ista esset temporis praeteriti. Hac sola ratione, si scriptura recte se habet, defendi possit locus Herodoti III. 104. *οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει χρεώμενοι ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅπως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἄρπαγῃ.* Quasi dicas, ut, *quoties id faciunt, faciant maximi caloris tempore.*

Alterius generis, in quo *ἂν* iunctum quidem futuro, sed constructum cum aliis verbis est, multo plura exempla inveniuntur: quorum etsi nonnulla suspecta sunt, tamen res ipsa maxime videtur dubia esse. Apud Pindarum Nem. VII. 100. (68) vulgo legitur: *μαθὼν δέ τις ἂν ἐρεῖ, εἰ παρ μέλος ἔρχομαι ψέγιον ὄαρον ἐννέπων.* Boeckhius, recte iudi-

cans usum Pindari ἐρέει requirere, ἄν delendum putat. At hoc vix addiderint librarii, quos credibilis est τις inseruisse. Patet vero, ἄν non ad verbum, sed ad participium referendum esse. Sed quod apud eundem poetam Isthm. V. 54. Boeckhius scribi vult, εἰρήσεται πά κ' ἐν βραχίστοις, ut κ' ἐν sit pro κε ἐν, id vel propter collocationem istarum particularum Graeci sermonis ratio repudiat. Thucydides II. 80. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικόν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ ὀπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι, ἦν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσι, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων, ῥαδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίος περὶ Πελοπόννησον. Nonnulli codd. ἂν omittunt; alii habent κρατήσωσι. Nihil vero vitii in vulgata. Nempe si separatim singula posuisset Thucydides, ita scripsisset: ὅτι ῥαδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχοῖεν, καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσιν. Eo differt huius loci sententia ab simili VI. 33. ἡγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, ῥαδίως καὶ τᾶλλα ἔξιν. Isocrates ad Demonic. §. 25. p. 8. Lang. vulgo: οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτάγγελος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῇς. Iure, ut mihi videtur, hanc scripturam probat Werferus. Codd. quidam omittunt ἂν; alii, in iisque Vrbinas, etiam copulam, οὕτως ἄριστα exhibentes. Quid sit illud οὕτω δ' ἂν, intelligas, ubi plene dixeris, οὕτω δ' ἂν χρώμενος, ἄριστα χρήσει. Aeschines de falsa leg. §. 11. p. 196. Reisk. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα μεμνήσομαι καὶ δυνήσομαι εἰπεῖν, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε. Quod quid aliud est quam οὕτω γὰρ ἂν ποιῶν? Sed hic quoque codd. nonnulli omittunt ἂν. Contra apud Lucian. Dial. mort. XIII. 6. T. I. p. 394. et de calumn. non temere cred. 6. T. III. p. 133. in hac locutione pro futuro optativum prae-buerunt codices.

Sic apud Thucydidem I. 33. Bekkerus edidit: *γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἢ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἀδικουμένοις καὶ ἐτέρους βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μάλιστα μετ' αἰμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθεῖσθε.* Libri *κατάδησθε* vel *καταδησθε*: in uno cod. η a correctore in spatio duarum litterarum capace exaratum. Ac recte quidem Bekkerus: sed non tamen absurdum est, quod Fr. Volmar Fritzscheius, iuvenis bene in his litteris versatus, coniiciebat, *καταθήσεσθε*. Omnino autem, nisi fallor, in qualibet accessoria parte sententiae *ἂν* locum habet, si illi ipsi parti aliquid fortuiti adscribendum est. Quare non soloecum esse puto, quod unus alterve codex in Aristoph. Nub. 465. praebet,

*ἄρά γε τοῦτ' ἂν ἐγώ ποτ'
ᾔψομαι;*

Non enim ad futurum, sed ad *τοῦτο* referendum est *ἂν*. Quod explicatius ita dicas: *ἄρά γε τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγώ ποτ' ᾔψομαι;* Caeteri libri et Suidas: *ἄρά γε τοῦτ' ἄρ'?* Venetus, *ἄρά γε τοῦτ' ἄρ'*, ut Reisigius edidit. Sed ut *ἄρα* post *ἄρα* defendi possit, *ἄρα* non potest. Similiter in Platonis Phaedone p. 61. C. *σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὅπωςτιοῦν ἂν σοι ἐκὼν εἶναι πείσεται.* Hic quoque nescio an a grammaticis expulsum sit *ἂν*, quod abest in membranis Bodleianis et aliis quibusdam codd. Xenophon. Cyrop. VII. 5, 21. *νῦν δ' ἐπ' αὐτοὺς ἰωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύνουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἰσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπληχθαι.* Huic loco similis est hic Dinarchi in Demosth. §. 111. p. 73. Reisk. *μὴ οὖν ἄχθεσθε αὐτοῦ κλαίοντος καὶ ὀδυρομένου· πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον ἐλεήσετε τὴν χώραν, ἣν οὗτος κατέστησεν εἰς κινδύνους, τοιαῦτα πράττων.* Bekkerus ibi *ἐλεήσαιτε* ex coniectura edidit, valde illa quidem probabili, sed tamen non evidenter necessaria. Non potest repre-

HERM. OP. IV.

C

hendi, quod legitur apud Lucianum Fugitiv. 24. T. III. p. 377. κατώμεν, ὡς κἂν ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν σήμερον. Sed alia ibi exstat scriptura, ὡς οὐκ ἂν, quam apertum est aut optativum aut futurum requirere, ὡς nam significante. Eadem ratione τάχ' ἂν futuro iunxit Antisthenes rhetor, p. 30. §. 6. (p. 58. Reisk.) ὅς πρῶτον μὲν οὐκ οἶσθα οὐδ' ὅπως ἔδει μάχεσθαι, ἀλλ', ὥσπερ ὅς ἄγριος ὀργῇ φερόμενος, τάχ' ἂν ποτε ἀποκτενεῖς σεαυτὸν, κακῶ περιπεσὼν τῷ. De quo non magis dubitandum quin recte dictum sit, quam de κἂν. Euripides El. 485.

κἂν ἔτ' ἔτι φόνιον ὑπὸ δέραν
ὄψομαι αἷμα χυθὲν σιδάρω·

Lucian. Dial. meretr. XI. 4. T. III. p. 310. περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν κἂν ὁ πάππος διηγήσεται σοι, εἴγε ζῇ ἔτι. Sed in Aristoph. Av. 1314.

ταχὺ δ' ἂν πολύανορα τάνδε πόλιν
καλεῖ τις ἀνθρώπων,

ubi Reisigius p. 101. καλεῖ tuetur, quia ei ἂν probabilitatem rei augere potius quam minuere visum est, nihil prorsus ego invenire queo quo futurum defendam, praeferamque quamvis paucorum librorum scripturae καλοῖ, plerisque doctorum probatae. Caeterum recte in hoc versu nuper G. Dindorfium τὰν πόλιν dedisse puto, velimque etiam ταχὺ τὰν scribi. Adiungit Reisigius Euripidis locum Heracl. 769. quem ita scribit: οὐποτε θνατῶν ἥσσονές ποτ' ἂν ἔκ γ' ἐμοῦ φανοῦνται. Libri εἴτ' ἐμοῦ vel οὐτ' ἐμοῦ. Quae hic Elmsleius duo foedissima latere menda putat, repetitum ποτὲ et ἂν iunctum futuro, non menda sunt, sed recte composita oratio. Illa potius duo vitiosa sunt, εἴτ' ἐμοῦ, et quod nomen substantivum deest. Vtrumque removeris, si scriperis:

Ζεὺς μοι σύμμαχος, οὐ φοβοῦμαι·
Ζεὺς μοι χάριν ἐνδίκως ἔχει·
οὐποτε θνατῶν ἥσους θεοὶ ποτ' ἂν ἔκ γ' ἐμοὶ φανοῦνται.

Multo minus afferre debebat Reisigius Soph. Trach. 672.

τοιούτον ἐκβέβηκεν, οἷον ἂν φράσω,
γυναῖκες, ὑμῖν θαῦμα' ἀνέλπιστον μαθεῖν.

Quo modo quis umquam loquutus est? In Andromacha Euripidis autem v. 465.

οὐδέποτε' ἂν δίδυμα
λέκτρο' ἐπαινέσω βροτῶν,

metricis deberi arguunt codices, non habentes eam particulam.

Sed dicendum de τίς ἂν cum futuro. In Eurip. Iph. T. 894. haec leguntur:

τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἢ θεὸς ἢ βροτὸς ἢ
τι τῶν ἀδοκῆτων,
ἄπορον πόρον ἐξανύσας,
δυοῖν τοῖν μονοῖν Ἀτρεΐδαιν φανεῖ
κακῶν ἐκλυσιν;

Reisigius pro ea, quam sibi fecit notione particulae, p. 100. τίς ἂν φανεῖ absurdam interrogationem esse dicit, Seidleroque accedit, ἂν ad participium ἐξανύσας referenti. Nimirum factum est id eodem modo, quo supra vidimus usum Thucydidem, quia in mente habebat poeta, τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἐξανύσειεν; Illa in opinione defixus Reisigius apud Theocritum XXVII. 38. pro,

τίνα κεν, τίνα μῦθον ἐνίψω,

Scribi iubet τίνα καί. At non magis absurda est talis interrogatio, quam quum nos *wer wohl* vel *wer etwa* dicimus. In Eurip. Bacch. 639. Brunckius e cod. E.

τί ποτ' ἂν ἐκ τούτων ἐρεῖ;

Quem non dixerim, ut Elmsleius, non magis potuisse in tantula re errare. Nam potest id sic explicari, τί ποτ' ἂν εἶη, ὃ ἐκ τούτων ἐρεῖ; Alii libri ἄρ' habent. Aeschines in Ctesiph. §. 155. p. 542. Reisk. τότε μὲν ταῦτ' ἐκήρυττεν, ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλὰ παραστησάμενος τὸν τῆς

ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον τί ποτ' ἂν ἐρεῖ ἢ τί φθέγ-
 ξεται; Ex undecim Bekkeri codd. unus tantum, isque e
 correctione, ἀνερεῖ, quod non receptum velim. Dinar-
 chus in Demosth. §. 69. p. 49. Reisk. τί δ' ἂν, τιθῶμεν
 γὰρ ταῦτα, ἐὰν κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ Δημοσθένους
 ἀπαιτῇ πέμψας ἡμᾶς Ἀλέξανδρος τὸ χρυσίον τὸ κομι-
 σθὲν εἰς τὴν χώραν ὑπὸ Ἀρπάλου, καὶ πρὸς τῷ γεγενῆ-
 σθαι τὴν τῆς βουλῆς ἀπόφασιν τοὺς παῖδας καταπέμψῃ
 πρὸς ἡμᾶς τοὺς νῦν ὡς ἑαυτὸν ἀνακεκομισμένους, καὶ
 τούτων ἀξιοὶ πυνθάνεσθαι τὴν ἀλήθειαν ὑμᾶς, πρὸς
 θεῶν, ὧν ἄνδρες, τί ἐροῦμεν; Isocrates Euag. c. 25.
 §. 80. p. 328. Lang. τίνα γὰρ ἂν εὐρήσομεν τῶν τότε
 γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκο-
 ποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων
 μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγεννημένον;
 Codd. Vrb. et Vat. omittunt ἂν, ex sententia grammatico-
 rum. Iam, spero, nolet Struvius, quod suaserat in pro-
 grammate XV. in fragmentis Dionysii Halic. ab Angelo
 Maio editis lib. XIV. c. 15. τί γὰρ ἂν δυνήσονται δεινὸν
 ἐργάζεσθαι τοὺς ὁμόσε χωροῦντας αἱ βαθεῖαι κόμαι,
 ita mutari, ut aut deleatur ἂν, aut δύναιτο reponatur.
 Sophoclis vero locus in Philoct. 1089. ubi Brunckius ex
 uno codice dedit,

τί ποτ' ἂν μοι τὸ κατ' ἡμᾶρ
 ἔσται;

non est huc trahendus, quum ibi aptissime αὖ in caeteris
 libris scriptum sit.

Quod si τί ἂν licuit cum futuro coniungere, coniicias
 fortasse eandem etiam negationis rationem esse, ut quae
 per interrogationem in τί convertatur. Vereor tamen ut
 id idoneis exemplis comprobari possit. Nam in Aristoph.
 Vesp. 942. ubi vulgo,

οὐκ ἂν σὺ παύσει χαλεπὸς ὦν καὶ δύσκολος,

cod. Rav. male οὐκ αὖ. Reisigius autem p. 101. sine con-
 troversia οὐκ οὖν reponendum censet. Qui si p. 102. de-

fendendum iudicavit, quod in Nub. 1157. libri quidam, in iisque Ravennas habent,

οὐδὲν γὰρ ἂν με φλαῦρον ἐργάσεσθ' ἔτι.

ubi alii libri *ἐργάσαισθ'* exhibent, non erat cur in pari caussa eandem constructionem damnaret. Sed neque his quidquam tribuendum, neque Eurip. Androm. 239.

οὐκ ἂν σιωπῇ Κύπριδος ἀλγήςεις πέρι;

ubi pariter codd. quidam *οὐκ αὖ*, viri docti autem *οὐκουν*. In Thesmoph. 814. non recte legitur,

*ἀλλ' ἡμεῖς ἂν πολλοὺς τούτων
ἀποδείξομεν ταῦτα ποιοῦντας.*

Vbi quum alii *ἀποδείξωμεν* corrigant, mihi potius servato *ἀποδείξομεν* videtur *αὖ* pro *ἂν*, et *αὐτὰ* pro *ταῦτα* scribendum esse, ut hi duo versus in unum tetrametrum coniungantur. Quod scriptum est apud Xenoph. Ephes. III. 8. p. 66, 9. *οὐ γὰρ ἐντεῦθεν μέ τις ἐξέλαιτο, οὐδ' ἂν ἐπίδοιμι τὸν ἥλιον, οὐδ' ἂν εἰς φῶς ἐλεύσομαι*, in eo facilius feras *ἂν* futuro additum, quam non additum optativo. Sed hoc genus scriptorum non est in exemplis purae dictionis habendum.

Vt etiam *ὅς ἂν* cum futuro commemoremus, invenitur id apud Polybium XXXVIII. 5, 7. *καὶ προσεμέτρησεν ἕτερον ψήφισμα παράνομον, ὥστε κυρίους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ἂν ἐπὶ στρατηγία αἰρήσονται*. Vbi videndum, utrum *ἂν* deleri, an, quod Schweighaeuser fecit, *αἰρήσονται* scribi debeat, de qua aoristi forma disputavit Lobeckius ad Phryn. p. 716. seqq. Apud Platonem de Legg. XII. p. 947. C. recte Astius ex Stephani emendatione, *οὓς ἂν οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπόψονται*, confirmata ab uno duobusve codd. Vide Lobeckium ad Phryn. p. 734. In Euthydemo p. 290. D. *εἰ οὖν, ἢ δ' ὅς, δεόμεθα ἐκείνης τῆς τέχνης, ἣτις ἂν ᾧ ἂν κτήσεται ἢ ποιήσασα ἢ θηρευσαμένη, αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δὲ τινα, ἔφη, ζητητέον ἀντὶ τῆς στρατη-*

γικής. Omittunt prius *ἄν* membr. Bodl. et tres e tredecim codd. Bekkeri. Apud Herodotum I. 93. vulgo ἐς ὃ *ἄν* συνοικήσουσι. Sed quidam codd. ut Werferus scribendum monuit, συνοικήσωσι.

Quod si summam horum, quae disputavimus, paucis volumus comprehendere, sic erit statuendum: primo videri *ἄν* construi posse cum futuro in narratione rei fortuitae; deinde coniungi cum eo, sed non ut sit constructum, posse, ubi pertineat ad aliam notionem, quam quae in verbi futuro inest, dummodo ea talis sit, ut ipsa per se rei fortuitae ac dubiae notationem apte recipiat.

IX.

De ἄν cum indicativo praesentis.

Magis quam futuri, praesentis indicativi constructio cum particula *ἄν* controversa est. Eam tuebatur Brunkius, quem vide ad Aristoph. Plut. 885. Eq. 1131. Ach. 873. Negant grammatici: de quibus supra dictum. Si qua est ratio, qua *ἄν* cum praesentis indicativo coniungi possit, non potest alia esse, quam duplex illa, de qua modo in futuri explicatione dictum est. Sed in hoc quoque genere magna pars exemplorum corrupta est, et saepe quidem metricorum industria, aliquando etiam criticorum imperitia grammaticae. Qui errores hodie vel sublatis sunt, vel removeri a quovis possunt. Vide Aristoph. Plut. 883. Nub. 395. Ran. 1421. Ach. 157. Av. 1069. Vesp. 343. Thesm. 99. Stobaei Serm. III. 75. p. 44, 14. V. 67. p. 69, 8. XCI. 24. p. 503, 20. CVIII. 59. p. 571, 10. CXX. 30. Eclog. I. 8. p. 126. Euripidis versum in El. 1121. egregia emendatione sanavit Io. Vlr. Faesi, Turicensis:

ὄρᾱς; ἄν' αὖ σὺ ζωπυρεῖς ἄλγῃ νέα·

i. e. ἀναζωπυρεῖς. Quae Matthiae in gr. Gr. §. 598. c. attulit, aliena sunt, praeter Platonis locum in Alcib. II. p. 142. E. ubi nunc γοῦν pro γ' *ἄν* restitutum. Apud eundem de Legg. I. 14. p. 647, A. recte Astius, ἀρ' οὐ καὶ

νομοθέτης; In Cratylo p. 391. B. optimi libri αὐ pro ἀν
prae buerunt, qua mutatione etiam Andocides de pace cum
Lacedaem. 24. p. 165. (100. Reisk.) indiget: vide §. 9.
Demostheni epist. 2. p. 1467, 9. codicis ope menda exem-
pta est: item Andocidi p. 126. §. 86. (p. 41. Reisk.).
Sunt etiam apud Homerum nonnulla huiusmodi, maxime
in Odyssea: ut γ. 255.

ἤτοι μὲν τόδε κ' αὐτὸς οἶται, ὥς κεν ἐτύχθη,
εἰ ζῶοντ' Αἰγισθὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτετμεν
Ἀτρεΐδης, Τροίηθεν ἰὼν, ξανθὸς Μενέλαος.

Nam quis non credat τόδε γ' αὐτὸς a poeta profectum
esse? Quamquam hoc quidem videri potest per attractio-
nem quamdam vel mutationem structuræ dictum esse,
quasi voluerit dicere, τόδε κ' αὐτὸς οἶται κακὸν γενέσθαι
Αἰγισθῷ. Et α. 316.

δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγει,
αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι.

Scribe ἀνώγη. B. 86.

ἐθέλεις δέ κε μῶμον ἀνάψαι.

Cod. Harl. ἐθέλοις δέ καί. Vnde Wolfius in postrema ed.
ἐθέλοις δέ κε, recte, si signum interrogandi apposuisset.
Ω. 87.

ἤδη μὲν πολέων τάφῳ ἀνδρῶν ἀντεβόλησα
ἡρώων, ὅτε κέν ποτ' ἀποφθιμένου βασιλῆος
ζώννυνται τι νέοι καὶ ἐπεντύνονται ἄεθλα.

Vt monui in diss. I. de legibus quibusdam subtilioribus
sermonis Homericī p. 7. quemadmodum Latine dici non
potest, multos vidi, quum certamina instituerint iuve-
nes, sed dicendum est quum instituunt, ita etiam Grae-
cus sermo non admittit coniunctivum in tali sententia.
Quod si hic non mendosa est particula ἄν, suspicor ita
esse coniunctivos restituendos, ut simul et hic, et Od. λ.
415. ἀντιβολήσας scribatur. Nam veteres quidam h. l.

ἀντεβόλησας, sed male in eo versu qui hos sequitur sic scribebant:

ἀλλὰ καὶ κεῖνα μάλιστα ἰδὼν ἐτεθήπεις θυμῷ.

Vtrumque in postrema editione recepit Wolfius. Vulgo ἐτεθήπεις, ex Od. ζ. 166. ut opinor. Alii ἐτεθήπεις, alii θηήσας, quam veram scripturam esse vix sinit dubitare simillimus locus, Od. λ. 415. seqq. Aliud corruptum exemplum invenitur Od. ξ. 162.

τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἰσταμένοιο,
οἴκαδε νοστήσει, καὶ τίσεται, ὅς κεν ἐκείνου
ἐνθάδ' ἀτιμάζει ἄλοχον καὶ γαῖδιμον υἱόν.

Hic aut ἀτιμάζει scribendum, aut, servato indicativo, ὅστις, quod alii libri habent.

Sed satis de his, quae ferri nequeunt. Dicam nunc de illis duobus modis, quos supra monui rationi non repugnare, si possint exemplis confirmari. Eorum prior erat is, ut in narratione rei fortuitae quemadmodum in praeteritis, sic etiam cum praesentis indicativo coniungeretur ἄν. Fateor vero, nullum mihi exemplum occurrisse, quod hunc usum ita firmet, ut non aut corruptum, aut saltem suspectum videatur. Sed quemadmodum temerarius esset, qui dubiis exemplis confideret, ita non minus inconsiderate ageret, qui quae non aut certis aut multis exemplis comprobata videret, ne posse quidem dici contenderet. Apud Homerum Iliad. ξ. 484. legitur:

τῷ καὶ τίς εὐχεται ἀνὴρ
γνωτὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἀρῆς ἄλκτῆρα λιπέσθαι.

Non facile haec quisquam reprehenderet, si verbum esset temporis praeteritū. Verum etsi haec est plerorumque librorum scriptura, tamen nihil eitribuendum est. Omissum est καὶ in codice apud Clarkium, omittiturque in explicatione loci Eustathius p. 998, 41. (995, 15.) Cod. Vrat. d. autem habet id, quod ut et consuetudini poetae

et sententiae ipsi melius conveniens verum iudicandum est:
τῷ καὶ τέ τις εὐχεται ἀνὴρ. Sic Iliad. ι. 159.

τοῦνεκα καὶ τε βροτοῖσι θεῶν ἔχθιστος ἀπάντων.

Apud Aristophanem in Ach. 873. Boeotus, interrogatus quid afferat, respondet:

ὅς' ἔστ' ἂν ἀγαθὰ Βοιωτοῖς ἀπλῶς.

Id nos diceremus, *was es etwa gutes in Boeotien giebt.* Haec etsi et codd. nonnullorum et vett. edd. scriptura est, tamen optimi quidam libri *ἂν* omittunt, *ἔστιν* scriptum exhibentes: fatendumque, potuisse *ἂν* vel e prima sequentis vocabuli syllaba nasci, vel a metricis, quum *ἔστ' ἀγαθὰ* scriptum invenissent, inseri. Non tamen rationi repugnat particula. Sed ut hic non ferenda videatur, quia cum ipso est verbo constructa, non offendit tamen, si ad aliam vocem refertur. Illustre exemplum exstat in Xenophontis Symposio 4, 37. *ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὥς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ ἂν αὐτὸς εὐρίσκω.* Delevit *ἂν* Schaeferus, quem nuper sequutus est L. Dindorfius. Non recte, mea sententia. Numquid enim aliud est illud Sophoclis, *εἴτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et quae plurima similia supra commemoravimus? Nimirum sic est illud explicandum, *ὥς μόλις αὐτὰ καὶ εἰ ἐγὼ αὐτὸς ζητοῖην εὐρίσκω.* Haec igitur qui clamnet, quoniam rariora sunt, vereor ne parum perspectam habeat Graeci sermonis elegantiam.

Ab hoc exemplo ut iam ad illud genus transeamus, in quo particula non est proprie cum verbo constructa, non pauca huiusmodi inveniuntur, quae cave temere corrigas. Non est ad hoc genus referendus locus Thucydidis IV. 63. memorabilis ille propter liberiores, sed tamen iustam verborum structuram: *τὸ ξύμπαν τε δὴ γινώμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοί, πόλιν ἔξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δροῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνόμεθα· ἣν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι τίνα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρή, κατ' ἀνάγκην γιγνώμεθα.* Sic plerique et

optimi libri: vulgo γιγνώμεθα. Quis hic non primo ad-
spectu vel γιγνώμενοι, quod, ut ἔξοντες, ex γνῶμεν pen-
deat, vel saltem γιγνοίμεθα exspectet? Et tamen omnia
recte habent. Ac primum, in quo haeserunt interpretes,
οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τινα sic est dictum, ut refe-
ratur ad φίλος: volebat enim dicere, οὐκ ἂν περὶ τοῦ τι-
μωρήσασθαι τινα φίλοι γιγνοίμεθα, scilicet οἷς χρη-
σεν: sed ne bis dicendum esset φίλοι, in altera parte posuit,
addito statim opposito: atque ut φίλοι et διάφοροι, τοῖς
ἐχθίστοις et οἷς οὐ χρηὶ invicem opposuit, sic opposuit
etiam γιγνοίμεθα ἂν et κατ' ἀνάγκην γιγνώμεθα, ita qui-
dem ut optativus ad ἄν ex illo indicativo supplendus sit.
Itaque plene sic dicas: οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι ἀλλή-
λοις φίλοι γενησόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν,
φίλοι μὲν ἂν γιγνοίμεθα τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς
οὐ χρηὶ κατ' ἀνάγκην γιγνώμεθα. Non valde dissimile
est hoc Demosthenis Ol. I. p. 15, 8. οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ
καὶ φήσεί τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐπρεπῶς, οὐδ'
ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ πράγματα ἔχοι. Vide ibi Schae-
ferum, cui displicet ἔχει, unice probatur ἔχοι. Neutri a
codd. fides deest. Vtrumvis alterum ex se repeti cogita-
tione postulat.

Aptius afferri poterit hoc Aristophanis in Eq. 1131.

χοῦτῳ μὲν ἂν, εὖ ποιεῖς,
εἰ σοι πυκνότης ἔνεστ'
ἐν τῷ τρόπῳ, ὡς λέγεις,
τούτῳ πάννυ πολλή.

Haec est libri Ravennatis aliorumque scriptura, quae si
sic intelligitur, οὔτῳ μὲν ἂν ποιῶν, εὖ ποιεῖς, non est
quod eam vituperes. Sed quum ποιοῖς in cod. Ven. ac
Suid. edd. vett. et cod. Oxon. legatur, non opus est indi-
cativum tueri. Quod Stobaeus Serm. XXI. 5. ex Menan-
dri Thrasyleonte attulit,

κατὰ πολλ' ἂν ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γνῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους·

ubi apud Anton. Meliss. scriptum est κατὰ πολλῶν, H.

Stephanus in Sent. Com. p. 408. et Dobraeus ad Aristoph. p. (110) κατὰ πολλά γ' emendarunt, parum probabiliter. Multo verisimilius est, quod Porsonus coniecit, κατὰ πόλλ' ἄρ' ἐστίν. Mihi tamen genuinum videtur κατὰ πολλῶν, a Stobaeo autem profectum ἐστίν. In Platonis Apol. Socr. p. 41. B. uti editi habent, καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἶεται μὲν, ἐστὶ δ' οὐ· membr. Bodl. et quinque de sedecim codd. Bekkeri, octoque optimi apud Stallbaumium praebent τίς ἂν αὐτῶν σοφός ἐστι. Qui locus est eiusmodi, ut, si aliunde satis firmari possit ista constructio, ad sensum venustissime addita videatur particula, subindicans singulari casu fieri, ut quis vere sapiens inveniatur. Est enim τίς ἂν qui forte, nobis *wer etwa*: eiusque exempla etiam cum futuro iuncti vidimus. Et concedere debent, τίς ἂν cum indicativis omnium temporum construi posse, si qui Schaefero assentiuntur, qui τάχ' ἂν ita dici putat, ut ἂν ad τάχα pertineat, neque ad verbum referatur. Par enim caussa est. Nam latet in isto ἂν talis sententia, τίς ἂν εἴη ὅς. Videtur autem valde placere sibi ea in re Schaeferus, qui de illo τάχ' ἂν non solum ad Greg. Cor. p. 44. sed saepius ad Sophoclem monuerit, ut ad Oed. R. 523. ad Oed. Col. 965. et 1076. et in addendis ad Oed. R. 139. Vellem vero demonstrasset vir doctissimus. Nam ex istis exemplis, quibus utitur, ne illa quidem duo, quae ex Platonis Phaedro attulit, rem comprobant. Eorum prius est p. 256. B. C. εἰάν δὲ δὴ διαίτη φορτικωτέρα τε καὶ ἀφιλοσόφω, φιλοτίμω δὲ χρήσονται, τάχ' ἂν πού ἐν μέθαις ἢ τινὶ ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὸ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίῳ λαβόντες τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντες εἰς ταῦτόν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἴρεσιν εἰλέτην τε καὶ διεπράξαντο, καὶ διαπραξαμένω τολοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανία δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. Alterum hoc est, p. 265. B. τῆς δὲ θείας τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικὴν, Μουσῶν δ' αὖ ποιη-

τικὴν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικὴν
 μανίαν ἐφήσαμεν τε ἀρίστην εἶναι, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπῃ τὸ
 ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινὸς
 ἐφαπτόμενοι, τάχα δ' ἂν καὶ ἄλλοις παραφερόμενοι,
 κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον λόγον, μυθικὸν
 τινα ὕμνον προσεπαίσαμεν μετρίως τε καὶ εὐφήμεως τὸν
 ἐμὸν τε καὶ σὸν δεσπότην Ἔρωτα, ὦ Φαῖδρε, καλῶν
 παίδων ἔφορον. Nam in priore horum locorum etiamsi
 τάχα abesset, recte potuerat ἄν participio addi, quo
 significaretur, si forte animos non custoditos deprehen-
 dant. Omittunt autem ἄν aliqui codd.. In altero vero
 quis non videt, si participio substituitur simplex oratio,
 dicendum esse, τάχα δ' ἂν ἄλλοις παραφεροίμεθα. Vnde
 hic quoque ἄν cum verbo constructum esse patet. Talis
 est etiam Aristophanis locus in Vespis v. 280.

τάχα δ' ἂν διὰ τὸν χθιζινὸν ἄνθρω-
 πον, ὅς ἡμᾶς διεδύετ'
 ἔξαπατῶν, λέγων ὡς
 καὶ φιλαθήναιος ἦν καὶ
 τὰν Σάμῳ πρῶτος κατείποι,
 διὰ τοῦτ' ὀδυνηθεῖς,
 εἴτ' ἴσως κεῖται πυρέττων.

Nam quid aliud istud participium, quam brevior quaedam
 dicendi ratio est, contracta ex eo, quod plene diceretur, τάχ'
 ἂν ὀδυνηθεῖν, καὶ εἴτα κεῖται πυρέττων? Itaque eius-
 modi potius locis utendum erat Schaefero, qualis hic est
 Andocidis in or. de myster. 117. p. 15. sive 136. Bekk.
 58. Reisk. φέρε δὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τάχα γὰρ ἂν αὐτὸ
 βούλεισθε πυθέσθαι, ὁ δὲ Καλλίας τί βουλόμενος ἐτίθη
 τὴν ἱκετηρίαν. Omittit ἄν codex unus, nescio an e cor-
 rectione cuiuspiam grammatici. At quis non corrigat,
 τάχα γὰρ ἂν βούλοισθε πυθέσθαι? Similiter peccatum in
 quibusdam libris Herodoti VIII. 136. de quo loco in opta-
 tivi explicatione dicitur.

Non est hic silentio praetereundus locus Aristophanis
 in Pace v. 1028. in quo me iure notavit Dobraeus p. (110)
 quod in Elem. D. M. ὁπόσ' ἂν χρειῶν ἐστὶ reliquerim.

Ipsē ὁπόσ' ἐστὶ χρεῶν legere videtur. Vulgo ibi, τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσ' ἐστὶ χρεῶν τὸν γε σοφῇ δόκιμον φρενί. Suidae cod. Leid. ὁπόσα χρεῶν ἐστὶ τὸν σοφῇ. Codd. Rav. et Ven. ὁπόσ' ἂν χρεῶν ἐστὶ τὸν σοφῇ. G. Dindorfius ita edidit:

*πῶς δ' οὐχί; τί γάρ σε πέφευγ', ὅσα χρεῇ
σοφὸν ἄνδρα; τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς, ὁπόσ' ἂν
χρεῶν τὸν γε σοφῇ δόκιμον
φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ;*

Id mihi quidem non videtur ferri posse, quia sive ἤ sive εἴη intelligas, non recte procedit sententia. Quin ne illa quidem, ὅσα χρεῇ σοφὸν ἄνδρα, quo sensu verbis τί γάρ σε πέφευγε aptari possint, video. Immo vix puto dubitari posse, quin nihil sint nisi explicatio verborum ὁπόσα χρεῶν τὸν σοφῇ δόκιμον φρενί. Hinc effici arbitror, excidisse nonnulla, quae autem habemus, sic esse scribenda: πῶς δ' οὐχί; τί γάρ σε πέφευγε; τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσα χρεῶν ἐστὶ σοφῇ δόκιμον φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ.

Pertinet ad hanc disputationem etiam εἰάν cum indicativo praesentis iunctum, quod recentiores, in iisque ipsi grammatici non raro usurparunt. De qua re a Bastio Schaeferoque disputatum est in Epimetrio II. ad Arist. Plut. p. XXXVIII. seq. Atqui originem tamen aliquam habere consuetudo ista debet. Non est enim credibile, si illud soloecum est, subito soloecismum placuisse Graece loquentibus. Immo istae a genuina linguae ratione aberrationes fere ex eo natae sunt, quod imitari, quae apud antiquos et bonos scriptores exquisitiora viderentur, in laude numerabatur; quae imitationes, quum caussae cur illi aliquando a regula declinassent non essent satis perspectae, saepissime in vitium degenerarunt. Non debebat quidem Schneiderus in Epicuri epistola p. 27, 84. εἰάν τις βασιάζει defendere, neque Reiskius in Demosth. or. in Neaer. p. 1374, 24. e cod. Bav. dare, εἰάν δ' εἰσείσι, neque ab aliis ferri apud Lycurgum 109. p. 162. sive p. 266. Bekk. 212. Reisk.: ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκστρατευόμενοι εἰσι. Heinrichius ibi ἴωσι edidit, quod non ausim

defendere; Im. Bekkerus autem aliique ὥσι scribendum putant, quod, nisi forte et ὅταν et εἰςι ut ab interprete adiecta deleri volumus, omnino probandum est.

Aliter vero sentio de Herodoti verbis III. 69. in quibus idem est, atque apud Lycurgum, librorum consensus: *ἦν γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὗτοι μιν σοὶ τε συγκοιμώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν.* Nuper editum εἰ ex coniectura, quam nequaquam probo. Nam etsi hic et *ἦν μὴ ἢ* et *εἰ μὴ ἔστι* dici potuit, tamen ne *ἦν μὴ ἔστι* quidem idonea ratione carere puto. Sic enim loqui videtur Otanes, ut non neget quidem, posse illum Cyri filium esse, quo fine particula rem fortuitam significante utitur, sed indicet tamen, se certo credere, non esse eum Cyri filium, quod exprimit indicativo adiuncto. Magis id eluceret, si sic dixisset: *ἦν γὰρ δὴ μὴ ἢ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ἔστι τὸν καταδοκέω ἐγώ.* ut paullo post in eodem capite scriptum est: *ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνη τὰ ὄντα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὥς αἰστώσει μιν.* Quo loco quod tres codd. habent, *εἰ τυγχάνει*, minime praetulerim. Nam est quidem in illo liberiore modorum usu negligentia quaedam, sed laudanda illa potius quam vituperanda, quia non inscitiam fontem habet, sed intelligentiam veri aptique. Comparari potest Theagis locus apud Stobaeum I. 67. qui in vulgatis edd. bis scriptus invenitur p. 8. et 10. notabilis etiam propter formam ὅκκαν, quam ex cod. A. pro ὅκα recepit Gaisfordius p. 31. *ὅκκαν οὖν ἐς τὸ ἐν τὰ τρία ταῦτα μύλη, μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τῇ ψυχῇ. ὅκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέσπασται, τόκκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τῇ ψυχῇ.* Nam etsi quis, quoniam cod. A. ἀπόσπασται habet, coniecere possit ἀποσπᾶται scribendum esse, tamen, si quid mutandum, aptius foret ἀπόσπαστα, omisso verbo, ut saepius in eodem fragmento infra. Sed defendi potest ἀπέσπασται, non tamen ut ex ὅκκα, sed ut ex ὄτε, quod latet in ὅκκα pendeat. Istud ὅκκα, haec enim genuina scriptura est, quum saepissime in ista Theagis dissertatione, uti

debebat, cum coniunctivo constructum sit, semel additum habebat indicativum ἐπικρατεῖ, quem recte Gaisfordius cum Schowio in coniunctivum mutavit. In Cliniae fragmento, quod numero 66. est in illo capite Stobaei, pro αἶκ' ὀρθοπλοεῖ cod. A. prae-buit καὶ ὀρθοπλοεῖ. In Archytæ fragmento, quod est ibidem 70. p. 12, 48. recte Gaisfordius: φαρὶ τὰν ἀρετὰν ἡμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἶκα τὰς ἑξίας αὐτὰς κρίνωνας. Legebatur ibi κρίνομες, et in cod. A. κρίνοιμες. Sic etiam in Ecphantæ loco apud Stobaeum XLVIII. 64. p. 333, 34. scribendum: καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἶκα ἀμαρτάνωντι, ὅσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν. Vbi editum ἀμαρτάνοντι. Nec dubitandum, quin in his Pythagoreorum apud Galium p. 712. ἐπεὶ δὲ κα γαμεῖται, et p. 751. αἶκα χορή, coniunctivi γάμηται et χορῇ reponendi sint. Sed p. 709. ubi est, αἶκα ταυτόν ἐστι τάχαθὸν καὶ κακόν, scribendum αἶπερ, quod sæpius ibidem in iisdem verbis, et p. 708. 716. usurpatum.

Denique ne desiderentur indicativi perfecti cum ἂν coniuncti exempla, haec adliciam: Hesiodi apud Stob. Serm. II. 14.

ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς κ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

Sed in Hesiodi libris O. et D. 345. recte ὅς τ' ἔμμορε scriptum. Et Dionysii Hal. in epistola ad Pompeium de praecipuis Historicis p. 786, 14. εἰ δ' ὑπερείδεν ἐν τούτοις, ἐφ' οἷς μάλιστα ἂν ἐσπούδακε, τῆς τε συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων καὶ τῆς κυκλικῆς εὐρυθμίας τῶν περιόδων, καὶ τῆς ὁμοειδείας τῶν σχηματισμῶν, πολὺ ἀμείνων ἂν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φράσιν. Quis vero dubitet, quin expungenda sit particula, qua nihil opus esse, iam a Stephano erat monitum?

X.

De ἄν cum indicativo in re non facta.

Explicuimus indicativi cum particula ἄν consociationem eam, quae quod impletae conditionis notionem continet, ad rem factam refertur. Nunc dicendum est de altero genere, quod quoniam ad conditionem non impletam spectat, ad rem, quae non est facta, refertur necesse est. Significat enim id, quod fieret, si impleta esset conditio, non fit autem, quia non est impleta. Hoc genus cur imperfecti tantum et plusquamperfecti et aoristi proprium sit, supra dictum, cap. VI. monitumque, si aliam vim habere videatur, quam in re facta, id videri tantummodo, non esse, quia differentia omnis non in indicativo et particula, sed in eo sit posita, utrum de impleta an de non impleta conditione sit cogitandum. Quare ubi neque adiecta est conditio non impleta, neque apparet intelligendane sit an non, ibi prorsus ambiguum manet, quomodo verba interpretari debeas. Vt apud Aristophanem in Pace: 1198.

ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαί', ὅς' ἡμᾶς τὰγαθὰ
δέδρακας, εἰρήνην ποιήσας· ὥς προτοῦ
οὐδεὶς ἐπρίατ' ἄν δρέπανον οὐδὲ κολλύβου.

Perinde est, sive veritas, *antea nemo facile emebat falcem collybo*, sive dicas, *nemo emisset*: si scilicet venalis fuisset.

Videamus iam usum ipsum. Et primo quidem apud epicos. Homerus Od. β. 184.

οὐκ ἂν τόσσα θεοπροπέων ἀγόρευες.

Non diceres. Et ε. 39.

πόλλ', ὅς' ἂν οὐδέποτ' ἐκ Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσ-
σεύς,
εἵπερ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληϊδος αἶσαν.

Potuit hic etiam εἴ·κεν dici. Sic enim loquuntur veterimi. Iliad. ψ. 526.

εἰ δέ κ' ἔτι προτέρω γένετο δρόμος ἀμφοτέροισιν,
τῷ κέν μιν παρέλασσ', οὐδ' ἀμφήριστον ἔθηκεν.

Et in versu illo apud Herodotum I. 174.

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Et cum pronomine: Odyss. γ. 205.

ἐγὼ δέ κεν ἄλλον ἐρισθενέων βασιλῆων
ἐξικόμην, ὅς κέν μ' ἐφίλει καὶ ἔπεμπε νέεσθαι.

Non necessarium erat alterum κέν. Nam oratio, quae suspensa est ex alia sententia, verbi modo servato non indiget repetitione particulae. Quin recentiores etiam adspernantur repetitionem huiusmodi. Nec repetiit Homerus Od. δ. 178.

οὐδέ κεν ἡμέας
ἄλλο διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρὶν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυπεν.

Nihil nos diremisset, antequam mors occuluisset. Nam si primaria sententia conditionalis est, non possunt non omnia conditionalia esse, quae pendent ex ea. Secus est, ubi sententia principalis sine conditione est, ut Od. τ. 25.

δμῶας δ' οὐκ εἷας προβλωσκέμεν, αἳ κεν ἔφαινον.

Non sivist exire ancillas, quae, si exiissent, lucem fuissent praebiturae. Hic si omisisset particulam, prae-buisse illas lucem dixisset.

Recentior usus eo tantum ab epico differt, quod particulam ἄν in secundaria sententia non aliter, quam si necessaria est, addit. Temporum ratio eadem est. Ac primo imperfectum plerumque refertur ad praesens. Aristoph. Eccl. 151.

ἐβουλόμεν μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἡθάρδων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἥσυχος·
νῦν δ' οὐκ εἰσώ.

HERM. OP. IV.

D

Saepe vero etiam ad praeteritum, eiusmodi quidem, quod diuturnitatem aliquam vel repetitionem facti continet. Herodotus I. 68. *ἡ κου αν, ὃ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τὰ-περ ἐγώ, κάρτα αν ἐθώμαζες.* *Miratus esses.* Vide cap. 170. III. 25. V. 48. VIII. 30. Aristoph. Nub. 1056. Antiphon p. 625. 644. 645. 688. 716. 718. 721. 733. 734. Dinarchus p. 10. Lycurgus p. 179. Andocides p. 12. 50. Isaeus p. 53. Lysias p. 171.

Plusquamperfecti non obscura ratio est. Aeschines in Ctesiph. p. 643. s. *καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῶ ἐγένοντο· εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώριστ' αν, ἡ ἀπέθανεν.* Antiphon p. 689. *εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πληγῶν ὁ ἀνὴρ παραχρῆμα ἀπέθανεν, ὑπ' ἐμοῦ μὲν, δικαίως δ' αν ἐτεθνήκει.* Andocides p. 45. *εἰ γὰρ ἤλθεν, ἐδέδετ' αν ἐν τῷ ξύλῳ.* Demosth. pro cor. p. 242, 9. *ἐπεὶ διὰ γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι αν ἀπολώλπειτε.* Ita codd. et grammaticus in Bekkeri Anecd. T. I. p. 126, 33. Nam prava quorundam librorum scriptura *ἀπολώλατε*, quam Matthiae in gr. Gr. §. 509, 5. b. pro genuina habebat, addito *αν* ferri nullo modo potest. Ac vel apud scholiastam Aristidis T. II. p. 143. quem locum Lobeckius ad Aiacem p. 235. adhibuit, *εἰλήφει αν* haud cunctanter pro *εἰληφεν αν* reponi debebat. Alia plusquamperfecti cum *αν* coniuncti exempla apud Demosthenem exstant p. 652, 21. 660, 20. 667, 12. 680, 27. 726, 29. 855, 27. 867, 1. 889, 20. 901, 11. 916, 10. 1018, 14.

Aoristus plerumque de praeterito tempore usurpatur, ut ap. Aristoph. Ran. 732.

*οἷσιν ἡ πόλις προτοῦ
οὐδὲ φαρμάκοισιν εἰκῇ ῥαδίως ἐχρήσατ' αν.*

Quum vero ad praesens tempus refertur, est illud de eo quod cito perficiter intelligendum. Ita apud Sophoclem Oed. R. 1438. quum Oedipus dixisset, *ὀϊψὸν με γῆς ἐκ τῆςδ' ὅσον τάχιστα*, Creon respondet:

*ἔδρασ' αν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' αν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἐχρηζον ἐκμαθεῖν τί πρακτέον.*

Facerem. Apud Herodotum I. 42. Adrastus, non libenter se regis iussa facere ostendit his verbis: ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦϊα ἐς ἄθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεκρημένον εἰκός ἐστι ἐς ὀμίλικας εὐ προήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα, πολυλαχῇ τε ἂν ἰσχον ἐμαντόν. Male et contra sententiam loci novissimus editor ἀνίσχον dedit. Imperfecto utitur propter illud πολυλαχῇ: ante, ubi semel capiendum consilium in mente habet, ἦϊα posuit: nondum enim, mea sententia, vicit Buttmannus, ἦϊα imperfecti formam esse: Aristophanes Av. 786.

αὐτίχ' ὑμῶν τῶν θεατῶν εἴ τις ἦν ὑπόπτερος,
εἵτα πεινῶν τοῖς χοροῖσι τῶν τραγωδῶν ἤχθετο,
ἐκπτόμενος ἂν οὔτος ἡρώστησεν ἐλθὼν οἴκαδε,
κατ' ἂν ἐμπλησθεῖς ἐφ' ἡμᾶς αὐθις ἂν κατέπτετο.

Sed quod statim sequitur,

εἴ τε Πατροκλείδης τις ὑμῶν τυγχάνει χεζητιῶν,
οὐκ ἂν ἐξίδισεν εἰς θοιμάτιον, ἀλλ' ἀνέπτετο,

nescio an dictum sit vere de re praeterita, quum factum quid huiusmodi esse a Patroclide significet.

De futuris satis constat ἔμελλον et ἐμέλλησα usurpari eo quod ipsa huius verbi tempora indicant discrimine. Sed est etiam ubi sine huius verbi accessione futurum tempus respiciatur, ita tamen, ut, recte explicata sententia, res ad praesens vel ad praeteritum redeat. Vt apud Antiphontem p. 778. οὐδέποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο τὸ δίκαιον, εὐ εἰδότες ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὔτος, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθές ἦτιῶντο. Potuerat dicere, εὐ εἰδότες οὐκ ἂν τούτοις γενήσεσθαι ἔλεγχον. Nunc quemadmodum loquutus est, hoc dicit: noluerunt ea via uti, quia, si id fecissent, non mihi ea, sed ipsis nocuisset.

Sed in his omnibus quum nihil difficultatis sit, alias potius loquendi formulas consideremus. Ac primo quidem sententias, quae ἂν pronomini relativo iunctum habent. Apertum est autem, si qua sententia, quae ipsa per se

conditionem non impletam contineat, reliquae orationi adnectatur, oportere ἄν adiiici. Vt apud Herodotum I. 86. Croesus, interrogatus, quis sit, quem appellet, respondet: τὸν ἄν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. Demosth. in Mid. p. 536, 25. νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμησεν ἄν. Idem ad Phorm. p. 914, 19. ἔστιν οὖν, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἡ γενήσεται ποτε, ὅς ἀντὶ διεχιλίῳν ἑξακοσίῳν δραχμῶν τριάκοντα μνᾶς καὶ τριακοσίας καὶ ἐξήκοντα ἀποτίνειν προείλετ' ἄν; Idem in I. de falso test. in Steph. p. 1111, 21. ἔστιν οὖν, ὅς τις ἄν τοῦ ξύλου καὶ τοῦ χωρίου καὶ τοῦ γραμματείου τοσαύτην ὑπέμεινε μίσθωσιν; ἔστι δ' ὅστις ἄν δι' ὃν ὠφείληται τοσαῦτα χρήματα ἢ τράπεζα, τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐπέτρεψεν;

Et cum ὅπως. Idem ibidem p. 440. 1. ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' ἄν, ἐκεῖνα προειρηκώς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεῖς ἐτόλμησεν εἰπεῖν; Eurip. Iph. Taur. 385.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ἔτεκεν ἄν ἡ Διὸς δάμαρ
 Λητὼ τοσαύτην ἀμαθίαν.

Mire hanc formulam mutavit Herodotus VIII. 119. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρήσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ ἄν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἑόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐρετέων, ἑόντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἄν ἴσον πλήθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Nam pro οὐκ ἔστι hic ad μὴ οὐκ ἄν ποιῆσαι refertur ὅπως.

Commemoranda hic est etiam formula οἶδ' ὅτι ἄν et οἶδ' ὅτι ἄν. Aristoph. Ach. 555.

ταῦτ' οἶδ' ὅτι ἄν ἔδρατε.

Av. 1221.

ἀρὰ γ' οἶσθ' ὅτι
 δικαιότατ' ἄν ληφθεῖσα πασῶν Ἰριδῶν
 ἀπέθανες, εἰ τῆς ἀξίας ἐτύγχανες;

Antiphon p. 712. εὐ γὰρ ἤδεις ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοι, ὃς ἐκείνον τὸν ὄρκον διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν. Dinarchus p. 10. ἐφ' οἷς οὐκ οἶδ' ὅ τι πότε ἂν ἐποίει, εἰ συνέβη κατορθῶσθαι αὐτῷ ἢ συνεβούλευσεν. Demosthenes ad Phaenipp. init. p. 1038, 4. εἰ μὴ γὰρ οὗτος ἡμῖν σαφῶς διώρισε, τί πρῶτον δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀντιδεδωκότας καὶ τί δεύτερον, καὶ τᾶλλα δ' ἐφελῆς, οὐκ οἶδ' ὅποι προῆλθεν ἂν ἢ τουτουῖ Φαινίππου τόλμα. Interdum ἂν etiam praecedit in hac formula, ut apud eundem in Steph. I. p. 1103, 20. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς οὐκ ἂν οἶδ' ὅ τι ἄλλο εἶχον ψηφίσασθαι, τῶν πεπραγμένων μὲν μηδὲν εἰδώς, τὰ δὲ μαρτυρούμενα ἀκούων.

Sed ubi sententiae istae ex alia sententia, in qua iam inest conditio non impleta, pendent, non additur ἂν, et recte quidem. Nam quae primariae sententiae natura est, eadem est etiam, plerumque saltem, earum, quae ex ea aptae sunt. Vtar ad rem demonstrandam exemplo prorsus simili, ut ea, quae modo attuli. Lycurgus p. 165. (242. Bekk.) καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὃ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἡλέησεν, οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκώς; τίς δ' ἦν οὕτως ἢ μισόδημος τότε ἢ μισαθήναιος, ὅστις ἐδυνήθη ἂν ἄτακτον ἑαυτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν; Recte illud ὅστις ἐδυνήθη ἂν dictum est, quia sine conditione dictum erat id ex quo hoc pendet: *quis tanto in civitatem odio fuit, ut militiam detrectavisset?* Sed ubi ita mutaveris, ut conditio in principalem sententiam recipiatur: τίς ἂν ἦν οὕτω μισόδημος, iam sine ἂν dicendum erit, ὅστις ἐδυνήθη. En exempla. Demosthenes in Timocr. p. 705, 26. ἐν ἂν αὐτοῦ τις ἐποιεῖτο κατηγορήμα, ὃ τι δήποτε τοῦτ' ἦν. Epicurus in Ep. ad Herodot. 6. p. 3. εἰ μὴ ἦν ὁ κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῇ φύσιν ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε τὰ σώματα ὅπου ἦν, οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνεται κινούμενα. Ibid. 8. p. 4. εἴτε τὸ κενὸν ἦν ὠρισμένον, οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώματα ὅπου ἐνέστη. Non debebat recipi Scaligeri coniectura ἂν ἔσται, quam et grammatica repudiat, et usus Epicuri, ut qui hoc ἐνστημα vocet in Ep. ad Pythocl. 9. p. 31.

Eadem ratio est particularum finalium, ut *ὄφρα, ὥς, ὅπως, ἵνα*. Aristophanes Eccles. 151.

*ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἡθάρων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἡσυχος.*

Vide Vesp. 961. Illud notandum, hanc constructionem indicativi sine particula *ἄν* de more usurpári, ubi sententia principalis, sive addito *ἄν*, sive non addito, conditionem non impletam continet, ut apud Aeschylum Prom. 746.

*τί δῆτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ' οὐκ ἐν τάχει
ἔρριψ' ἐμαυτὴν τῆςδ' ἀπὸ στύφλου πέτρας,
ὅπως πέδῳ σκήψασα τῶν πάντων πόνων
ἀπηλλάγην;*

Exempla quaedam dedit Matthiae in gr. Gr. §. 520. not. 5. qui tamen neque Eurip. Phoen. 213. afferre debebat, quo in loco *ἵνα* non *ut*, sed *ubi* significat, neque Platonis locum in Menone ita truncatum apponere, ut Plato legentibus aliter, quam licet, loquutus videatur. Integer locus hic est p. 89. B. καὶ γὰρ ἂν που καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίνοντο, ἡσάν που ἂν ἡμῖν οἱ ἐγίνωσκον τῶν νεῶν τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημνήμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίνοντο ταῖς πόλεσιν. Apertum est, expressam esse in principali sententia conditionem non impletam. Quod si quae per οὓς adiuncta est sententia, iterum habet *ἄν*, factum id est eo, quod non pendet ex priore sententia, sed sola per se constat. Quod autem in fine mutatur verbi modus, id recte quidem observat Buttmannus fieri propter praegressum ἀφίκοιντο, sed non explicuit tamen. Nimirum non recte dixisset Plato ἐπειδὴ ἀφίκοιντο, quod sic indicasset, non fuisse illos ad iustam aetatem perventuros. Quod si participio usus esset, recte dixisset, ἀλλ' ἀφικόμενοι εἰς τὴν ἡλικίαν χρήσιμοι ἐγίνοντο. Nec non potuit ἐγίνοντο dicere, quam-

vis praegresso ἀφίκοιντο. Eurip. Inone ap. Stobaeum LXVIII. 12. p. 420.

νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται περί.
 χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦντά γ' ὅτι πλείστας ἔχειν
 γυναῖκας, εἴπερ καὶ τροφὴν δόμοις παρῆν,
 ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
 τὴν δ' οὔσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσώζετο.

Ita, nisi fallor, scribendum: nam male vulgo εἴπερ ἄν. Sed boni libri ἄν omittunt. Heathius ἐξέβαλλ' ἄν scribendum putabat, quod vituperat, iure quidem, sed parum exploratam habens huius rei rationem Valckenarius in Diatr. de fr. Eur. p. 176. quod etiam Brunckio accidit, quem vide de hac constructione ad Aesch. Prom. 155. ad Eurip. Hec. 214. ad Apoll. Rhod. I. 281. Explicui ad Viger. p. 791. et 851.

Noli vero putare, non licere omnino in hoc genere loquendi particulis finalibus addere ἄν. Immo necessaria aliquando eius adiectio est. Nam ubi non, quid fuisset, sed quid potuisset fieri indicare volumus, necessaria est particula. Demosthenes de falso test. ad Aphobum p. 849, 14. πρῶτον μὲν γὰρ εἴπερ ὡς ἀληθῶς ταῦτα μὴ ἐμαρτύρησεν, οὐκ ἂν νῦν ἔξαρκος ἦν, ἀλλὰ τότε εὐθύς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου, τῆς μαρτυρίας ἀναγιγνωσκομένης, ἥνικα μᾶλλον ἂν αὐτὸν ἢ νῦν ὠφέλει. Hic ἂν positum, ubi ad primum adspectum abesse debebat. Recte vero posuit: *ubi ei plus quam nunc prodesse potuisset.* Omissa particula, sensus foret, *ubi plus profuisset.*

Quae particularum finalium, eadem etiam conditionalium ratio est. Nam non aliter iis additur ἄν, quam ubi necessarium est. Est autem necessarium tribus potissimum modis. Primo ubi non simpliciter dicendum est *si esset*, de eo, quod non est; sed *si posset esse*, de eo quod non modo non est, sed ne potest quidem esse. Vt apud Demosthenem in Steph. de trierarch. p. 1229, 22. ἔτι τοίνυν ὑπηρεσίαν τὴν κρατίστην ἔλαβον, πολλῶν πλείστον ἀργύριον δούς. οὗτοι δ' εἰ μὲν εἶχον χεῖρον ἂν ἡμῶν, οὐδὲν ἂν ἦν δεινόν. νῦν δ' οὐδ' ὅποιαντινοῦν πω μεμύ-

σθωνται, περὶ τοῦ πλείονος ἀντιλέγοντες. Ita libri quidam, recte, ut mihi videtur. Alii omittunt ἄν· *si hi, inquit, remiges habituri fuissent multo deteriores, non mirum foret.* Omisso ἄν, diceret, *si hi habuissent remiges deteriores: ut oppositum foret, at non habuerunt deteriores.* At habuerunt illi nullos omnino. Itaque apparet duplicem inesse conditionem, ut, quum altera, quia in principali sententia ἄν est, carere ea particula potuerit, altera eam requirat. Plene enim omnia si dicas, haec habebis: *si illi habuissent remiges, non foret mirum, si hi remiges deteriores fuissent.* Alter modus est, quum in principali sententia non inest conditio non impleta. Nam si tum non ad εἰ adderetur ἄν, nescires utrum de re vere facta, an de cogitata sermo esset. Demosthenes ad Timoth. p. 1201, 18. εἰ τοίνυν τοῦτο ἰσχυρὸν ἂν ἦν τούτῳ πρὸς ὑμᾶς τεκμήριον, ὅτι ἐξεδίδου τὸν Αἰσχυρίωνα, ὃν πεμφθῆναι φημι ὑπὸ τούτου, καὶ λαβεῖν τὰς φιάλας παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ, καὶ τὴν μνᾶν τοῦ ἀργυρίου δανείσασθαι, καὶ μοι γενέσθω τεκμήριον πρὸς ὑμᾶς ὅτι συνειδώς μὲ ἀληθῆ ἔγκαλοῦντα οὐ τολμᾷ τὸν Αἰσχυρίωνα παραδοῦναι. Dinarchus p. 39. seq. (189. Bekk.) εἶτ' οὐ δεινόν, ὥ Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτι μὲν εἰς ἀνὴρ ἔφησε Πιστίας, Ἀρεοπαγίτης ὢν, ἀδικεῖν με, καταψευδόμενος καὶ τοῦ βουλῆς, ἰσχυρεν ἂν τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας μᾶλλον, καὶ διὰ τὴν ἀσθενείαν τὴν τότε καὶ τὴν ἐρημίαν τὴν ἐμὴν ἐπιστευθησαν αἱ κατ' ἐμοῦ ψευδεῖς γιγνόμεναι κατασκευαί; Si dixisset, εἶτ' οὐ δεινόν ἂν ἦν, omittere ἂν in sequentibus debuisset. Antiphon p. 780. (88. §. 29. Bekk.) καίτοι δεινόν, εἰ οἱ αὐτοὶ μὲν μάρτυρες τούτοις ἂν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δὲ μαρτυροῦντες, ἄπιστοι ἔδονται· καὶ εἰ μὲν πάντῃ μὴ παρεγένοντο μάρτυρες, ἐγὼ δὲ παρειαχόμεν ἂν, ἢ τοὺς παραγενομένους μὴ παρειαχόμεν, ἑτέρους δέ τινας, εἰκότως ἂν οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων. Hoc in loco ambo modi, de quibus dictum, coniuncti sunt. Nam illa εἰ τούτοις ἂν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, et εἰ εἰκότως ἂν πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων,

dicta sunt, quia nulla est conditio non impleta in primaria sententia *δεινόν ἐστιν*. Hoc autem *εἰ παρειχόμεν ἄν*, ubi non recte a Bekkero cum duobus codd. omissum est ἄν, propterea dictum est, quia duplicem habet conditionem. Sensus hic est: *malum vero, si iidem testes pro illis testantes fide digni essent, pro me autem nullam fidem habebunt; et, si omnino non affuissent testes, ego autem exhibiturus fuisset, vel, qui affuissent, non exhibuissem, sed alios, ipsorum dicta plus fidei, quam mei testes, habuissent*. Adde conditionem non impletam principali sententiae, et videbis ita dici debere: *καίτοι δεινὸν ἄν ἦν, εἰ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες τούτοις μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, καὶ — εἰκότως οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων*. Hinc iudicari poterit de loco Demosthenis de cor. p. 260, l. *καὶ τίς οὐκ ἄν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγων μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα*; Codd. quidam *ἐπεχείρησα ἄν*. Sed recte omittunt particulam alii codd. et Plutarchus p. 542. A. Tertius denique modus, quo ἄν additur, is est, quum in oratione ex pluribus membris composita, praecessit sententia carens conditione non impleta, licet eiusmodi conditio in sententia principali insit. Nam non posset intelligi, de re non vera, sed cogitata sermonem esse, si praecedentia rem factam continent. Aeschines c. Timarch. p. 107. (329. §. 85. Bekk.) *οὐκοῦν ἄτοπον ἄν εἴη, ὃ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴδὲν μὲν ἐμοῦ λέγοντος, αὐτοὶ βοᾶτε τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἔργων ὧν σὺνιστε τούτῳ, ἐμοῦ δὲ λέγοντος ἐπιλέξεσθε· καὶ μὴ γενομένης μὲν κρίσεως περὶ τοῦ πράγματος, ἤλω ἄν, γεγονότος δὲ ἐλέγχου ἀποφεύξεται*; Apertum est, si hic abesset ἄν, sensum fore, si hic *caussa cecidit*, non, si *cecidisset*.

XI.

De omissa particula ἄν universe.

In communi scriptorum usu multo saepius omissa particula ἄν dubitationem excitavit viris doctis, quam adiecta,

quum multi, quod plerumque fieri viderent, ubique faciendum fuisse existimarent. Qua opinione nihil in arte critica cogitari potest perniciosius. Quaerendum est potius, utrum quid necessario, an usu quodam et consuetudine fiat, omninoque caussae prius sunt investigandae, quam regulae constituendae. Et hac quidem in re, in qua nunc versamur, illud ante omnia videndum est, quid sit, quod dicimus omitti particulam. Potest enim dupliciter intelligi. Nam aut nihil mutari sententiam putamus detracta particula, aut mutari quadam ratione. Quodsi nihil mutari sententiam volumus, recte quidem loquemur, quum omitti particulam dicemus, sed committemus tamen aliquid absurdi, quia si particula aliquid tamen significat, nihil eam significare necesse esset, si perinde esset, utrum adderetur an omitteretur. Sin mutari omissione particulae volumus sententiam, omitti particulam non recte dicemus, quia, ubi non illud significandum est, ad quod opus est particula, abesse eam necessarium est, ut non omitti, sed non ponenda esse dicenda sit. Itaque quum utrovis modo absonum sit, omissam dici particulam, videndum an tertia quaedam ratio relinquatur, qua iure dici possit omitti. Est vero ita. Nam mutari sententiam quum dicimus, aut plane aliud quid dicere eum, qui loquitur, indicamus, aut idem quidem, sed cum levi aliquo et quod non magni referat discrimine dicere. Et hoc quidem quum fit, ut sententia maneat eadem, parumque intersit, utrum addatur an omittatur, tum vero recte licebit omissam dici. Itaque hanc omnem disputationem in duas partes dividemus, quarum in priore de particula necessario omissa, i. e. ne ponenda quidem, in altera de non necessaria eius omissione dicemus.

XII.

De indicativo particula ἄν vel ἔν necessario omissa.

Vulgaris est opinio, verba quaedam, ut ὥφελον, ἔμελλον, ἐχρήν, ἔδει, προσήκεν, et alia, carere posse

particulae adiectione, et nisi semper, tamen plerumque ea carere. Vid. Matthiae gr. Gr. §. 510. 6. et quem ille laudat Schaeferum Melet. cr. p. 130. seq. de *χρῆν* et *ἐμελλον* disserentem. Non temere hoc fieri, sensisse videtur Matthiae §. 508. not. 1. sed debebat eam rationem amplius persequi, praesertim quum ita simplex et plana sit, ut non possit non statim cuivis apparere. Neque enim ullum illorum verborum est, quod non aut saepe aut aliquando certe particulam *ἂν* tam necessario requirat, quam alibi adspernetur. Nam ubicumque aliquid, quod etiam sine conditione verum est, commemoratur, abesse debet particula: ubi autem aliquid nominamus, quod nonnisi certa conditione verum est, necessaria est particulae adiectio. Intelligitur id autem ex opposito. Nam quod sine conditione verum est, ei non licet opponi, non esse verum: quod autem certa tantum conditione est, ei recte oppones, non esse, sublata conditione. Declarabo rem exemplis. Sophocles El. 1505.

*χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην,
ὅστις πέρα πράσσειν γε τῶν νόμων θέλει,
κτείνειν· τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἂν ᾔην πολὺ.*

Χρῆν dicit, quia oportere indicat sine conditione: nec potest opponi, *ἀλλ' οὐ χρή*: nam si oportet, quomodo potest non oportere? At non omnia fiunt, quae oportebat. Itaque quod opponere potes, aliud est: *ἀλλ' οὐκ ἔστι*. Contra non dicit, *τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ᾔην πολὺ*, sed addit particulam. Nam illa tantum conditione non forent multi nefarii. Atqui, quia non exstat lex illa, sunt multi. Itaque oppositum est, *ἀλλ' ἔστι πολὺ*. Iam facile intelligetur, cur ea potissimum verba, quae vel necessitatem aliquam significant, ut *ῥέλει*, *ἐχρῆν*, *ἔδει*, *προσῆκε*, vel libertatem faciendi, ut *ἔξῃν*, *ἐνῃν*, vel veritatem rei, ut *ᾔην*, *ἐμελλεν*, saepissime careant particulae accessione. Nam quae fieri oportet, vel licet, vel quae sunt aut futura sunt, plerumque simpliciter veritatem rei continent,

ex nulla conditione suspensam. Attulit Matthiae §. 508. not. 1. Sophoclis hoc in Oed. R. 255.

οὐδ' εἰ γὰρ ἦν τὸ πρᾶγμα μὴ θεήλατον,
ἀκάθαρτον ὑμᾶς εἰκὸς ἦν οὕτως εἶναι,

et Xenophontis Mem. S. II. 7, 10. εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ αἰρετέον ἦν. Vtrumque recte dictum. Nam et non expiare caedem, et turpe quid facere impium erat, semperque impium est. Itaque tantum abest, ut haec anomalia quaedam sit, quemadmodum Schaefero videbatur in Meletem. p. 55. ut certissimam legem habeat particulae omissio: cuius legis rationem non perspectam esse a Schaefero, manifesto prodit adnotatio 85. p. 129. Neque enim ipsi verbo hoc tribuendum est, quod particula carere potest, sed potest id tum demum fieri, quum vel verbum ipsum non tantum auxiliare est, sed idem quod ἐξῆν significat, ut apud Demosthenem p. 656, 6. εἰ γὰρ μηδὲν εἴχετε τῶν ἄλλων λογίσασθαι, μηδ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν οἰοί τε ἦτε ταῦτα συνεῖναι, ἦν ἰδεῖν παράδειγμα Ὀλυνθίους τουτουσί, οἱ τί πεποιηκότος αὐτοῖς Φιλίππου πῶς αὐτῷ κέχρηται; vel ubi adiectivum accedit eiusmodi, quod aliquid per se verum significat, ut non possit contrarium oppositum cogitari, veluti in hoc Sophoclis in Oed. R. 1368. quod Schaeferus affert:

κρείσσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ὦν, ἢ ζῶν τυφλός,
quod idem est atque κρεῖττον ἦν, μὴ ζῆν σε, ἢ τυφλὸν εἶναι, et ibidem 1375.

ἀλλ' ἢ τέκνων δῆτ' ὄψις ἦν ἐφίμερος.

Neque enim aut οὐ κρεῖττον ἦν, aut οὐκ ἦν ἐφίμερος opponi potest, sed opposita cogitantur, at caecus es: at cares adspectu liberorum. Itaque etiam Latini in hoc genere non coniunctivo, sed indicativo utuntur, licebat, oportebat, aequum erat, et quaecumque sunt huiusmodi alia dicentes. Ex quo apparet, neque in illis exemplis, quae Schaeferus p. 129. affert, omitti potuisse αὖ,

illud autem quod p. 55. ex Iphig. in Aul. 944. apposit, plane non pertinere ad omissionem particulae, quia quod Achilles dicit,

ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνὴρ,
ἐγὼ τὸ μηδέν, Μενέλως δ' ἐν ἀνδράσιν,
ὥς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
εἵπερ φονεύει τοῦμόν ὄνομα σὺ πόσει.

hunc sensum habet: *me ergo infimum Argivorum, et nullo loco habendum, Menelaum autem virum putabat Agamemnon, si meo nomine ad caedem faciendam abutilur.* Dionysius vero Hal. in arte rhet. c. 4. p. 247, 9. ed. Reisk. ad quem locum illa adnotavit Schaeferus, quum scripsit ἦν μὲν οὖν καὶ παρὰ Σαπφοῖ τῆς ιδέας ταύτης παραδείγματα, non est id recte Schaeferus sic interpretatus: *posses quidem etiam in Sapphicis exempla huius formae reperire.* Nam et εὐρεῖν, si illud voluisset scriptor, addere debuisset, nec *posses*, sed *poteras* verti oportebat, quia non licet opponere, *at non potes invenire.* Recte vero loquutus est Dionysius, hoc volens: *in promptu erant exempla in Sapphicis, quibus uti poteram: sed nolo iis uti.* Sed satis. Nihil enim opus exemplis, quae quis ex quovis scriptore millena possit colligere.

Talia potius afferre operae pretium est, in quibus additum sit ἄν, quoniam de ea re quidam dubitarunt. Est enim etiam illis verbis, quae plerumque carent particula, necessario addenda, ubi contrarium illorum verborum in mente habemus. Incipiam ab insigni ad rem demonstrandam loco Demosthenis in Mid. p. 525, 15. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοὺς τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας κατὰ τοὺτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν προσέδει τοῦδε τοῦ νόμου. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. Hic omnia ex conditione pendent, et aperte oppositum est, ἀλλὰ προσδεῖ τοῦ νόμου. Sophocles Oed. Col. 1365.

εἰ δ' ἐξέφυσα τάσδε μὴ ῥ' αὐτῷ τροφούς
τὰς παῖδας, ἢ τὰν οὐκ ἂν ἦν, τὸ σὸν μέρος.

Non viverem. Cogitat enim, ἀλλ' εἰμί. Herodotus III. 25. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγς ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἁμαρτάδι, ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ. Scilicet nunc non fuit vir prudens. Demosth. Ol. II. p. 24, 27. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τούναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μὴδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει τοῦ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ περιῆμεν. Male hic codd. quidam omitunt ἂν. Nam oppositum est, ἀλλ' οὐκ ἔστι θαυμαστόν, εἰ μὴδὲν ποιοῦντες τοῦ πάντα ποιοῦντος μὴ περισσόμεθα. Idem in Philipp. I. init. p. 40, 8. εἰ γὰρ ἐν τοῦ παρελθούτος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐκ ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι. Nempe oppositum est, ἀλλὰ δεῖ νῦν. Xenophon. Anab. V. 1, 10. εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐκ ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν. Eadem hic quoque oppositio. Addit oppositum Demosth. Timocr. p. 739, 24. ἀλλὰ νῆ Λία αἰσχρὸν ἴσως ἂν ἦν, Ἀνδροτίωνα δεδέσθαι, ἢ Γλαυκίτην, ἢ Μελάνωπον; οὐ μὰ τὸν Δι', ὧ ἄνδρες δικασταί. Si quis alia exempla requirat, aliquot ex uno Demosthene indicabo, apud quem quis ἂν cum ἦν coniunctum inveniat, p. 40, 18. 74, 17. 97, 19. 108, 22. 112, 1. 134, 8. 145, 20. 168, 11. 317, 4. 350, 7. 370, 2. 372, 20. 374, 8. 375, 27. 410, 9. 431, 6. 545, 26. 569, 13. 575, 2. 583, 7. 652, 3. 20. 660, 9. 662, 28. 665, 21. 681, 29. 702, 3. 746, 7. 849, 15. 861, 24. 917, 22. 974, 11. 987, 2. 1020, 17. 1229, 24. et cum ἐξῆν p. 745, 26. cum ἔδει p. 813, 3. 1082, 6. 1313, 23. 1418, 10. prooem. et cum ἀπέχρην p. 813, 4. Et ne desint exempla, in quibus omissa, uti debuit, particula est, non additam videbis apud eundem ad ἔδει p. 51, 5. 90, 1. 145, 10. 582, 2. 740, 19. ad ἐνῆν p. 52, 6. 354, 13. 379, 2. ad ἐξῆν p. 33, 11. 785, 15. ad ἐχρην p. 955, 20. ad ἦν p. 230, 15. 260, 4. 355, 7. 379, 12. 395, 3. 5. 463, 24. 1016, 24. 1017, 21. ubi plerique libri recte omittunt; ad προσῆκεν p. 900, 24. 948, 14. Ex utroque genere pauca libet adscribere. Dicit Demosthenes de reb. Cherson. p. 97, 8. ubi quid

facto opus esset exposuit: ταῦτ' ἦν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόντων δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγματα, ἃ νῦν οὗτοι ποιοῦσι. Recte veritas, ut omnino ubi omisum est ἄν, per indicativum: *hoc erat hominum sapientium*. Non potest enim opponi, *at non est sapientium*, sed, *at non facitis*. Idem de falsa leg. p. 395, 14. καίτοι καὶ τᾶλλ' ἂν ἅπαντ' ἀκολούθως τοῦτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπιείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἦν ἄθλιος οὐδ' ἄφρων, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἶά τ' ἦνπραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας ὠφελείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἤβουλόμην γενέσθαι. Initio posuit ἄν, quia oppositum est ἄλλ' οὐ πέπρακται. Mox vero omisit: neque enim oppositum cogitatur, *fui ita stultus*, sed, *feci ista, et sapienter quidem*. Idem de corona p. 293, 12. καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης, τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που πλησίον τῆς χώρας ταῦτό τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; Non enim oportuit, quia non est illud factum, quo facto oportuisset. Alia ratio est huius loci in Philipp. III. p. 112, 5. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλο ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾶστα αὐτὸν ἀμννόμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διακινεῖται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος, καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικούντος, ἀνέχεσθαι τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὥς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου. Videri potest hic addendum fuisse ἄν, quia opponi potest, ἄλλ' οὐ δεῖ οὐδὲν ἄλλο λέγειν. Nihilo minus recte omissa est particula. Neque enim sic intelligi haec voluit Demosthenes, sed quum velit Philippum ab omnibus hostem iudicari, vehementerque improbet eos, qui aliter sentiant, in hanc sententiam loquitur: *si nemo nostrum dubitaret, illum hostem esse, de eo tantum me dicere opus erat,*

quomodo repellendus esset: sed quoniam sunt, qui aliter sentiant, his occurrendum est. Ita apparet iam non quid opus sit, et quid non sit opus, inter se opponi, sed quid ipse facturus sit. Aeschines c. Timarch. p. 153. (p. 355. §. 150. Bekk.) ὡς τοίνυν ἐξῆν αὐτῷ σωθῆναι μὴ ξιμωρησαμένῳ τὸν τοῦ Πατρόκλου θάνατον, ἀνὰ γινώθι μοι ἃ λέγει ἡ Θέτις. Potuisset quidem dici, quod quidam codd. habent ἐξῆν ἄν, quia licuisset Achilli servari, si Hectorem non occideret, quod occiso illo iam non licebat: sed non recte hic diceretur, quia non quid licuerit ei, sed quid fecerit, quaeritur. Itaque oppositum est ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθη σωθῆναι.

Restant verba ὥφελον, ἔμελλον, ἔφην, ἐβουλόμην, de quibus aliquid adiiciendum videtur. Atque ὥφελον quidem cur vix aliter quam sine particula ἄν positum inveniat, ex iis, quae modo disputavimus, apertissimum est. Nam quum hoc verbum proprie *debebam* significet, inest in eo necessitatis significatio, ut, quod debebat fieri, non etiam fieri non debuerit. Iliad. ζ. 350.

ἄνδρὸς ἔπειτ' ὥφελον ἀμείνωνος εἶναι ἄκοιτις
ὅς ρ' ἦδη νέμεσιν τε καὶ αἵσχεα πόλλ' ἀνδρώπων.

Od. α. 217.

ὥς δὴ ἔγωγ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμεν.

Nusquam potes opponere, *at non debebam esse*: sed, *at non sum*. Debebas enim nihilo secius, etsi non est factum, quod fieri debebat.

Eadem ratio est verbi ἔμελλον. Nam qui facturus quid erat, eum non potes dicere non fuisse facturum, sed non fecisse. Quod vero Latini dicunt, *facturus fuisset*, nihil obstat, quin Graece dicas, ἔμελλον ἄν ποιήσειν. Opponitur enim ἀλλ' οὐ μέλλω, *at non sum facturus*. Sed cavendum, ne, ubi ἄν cum infinitivo iungendum est, ad ἔμελλε trahas. Vt in Xenoph. Cyrop. IV. 3, 3. σιὰς ὅπου ἔμελλεν ἄν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα: i. e. ubi futurum erat, ut exaudiri dicta possent. Vel apud An-

docidem p. 11. (106. §. 21. Bekk.) φέρε δὴ τοίνυν, εἰ καὶ ὁ πατὴρ ἐβούλετο ὑπομένειν, τοὺς φίλους ἂν οἴεσθε ἢ ἐπιτρέπειν αὐτῷ μένειν, ἢ ἐγγυήσασθαι; ἀλλ' οὐκ ἂν παραιτεῖσθαι καὶ δεῖσθαι ἀπιέναι, ὅπου ἂν ἔμελλεν αὐτὸς σωθῆσθαι, ἐμέ τε οὐκ ἀπολεῖν, i. e. ubi futurum erat, ut et ipse servari posset, et me non perdere. Caeterum Schaeferum in Melet. cr. p. 131. brevitatis studio dixisse puto ἔμελλεν fungi vice particulae ἂν, atque ἔμελλεν δύσεσθαι idem esse quod ἔδν ἂν. Nam ut saepe haec permutare possis, ut in illo versu, de quo disputat, Orphei in Argon. 1257.

ἦ τάχα καὶ δύσεσθ' Ἀργῶ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

tamen hoc significat *peritura erat*, illud autem *periisset*. Illo quidem in versu si Schaeferus scribi iussisset,

καὶ τάχα κεν δύσεσθ' Ἀργῶ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

multo id magis probarem, quam quod vulgatam ἦ τάχα καὶ defendit. *Κέν* enim epicorum more, de quo supra dictum, ita potuerat adliici, ut *forte* significaret. Vulgatam vero quum ego in adnotationibus ad Orpheum propterea reieci, quod epica oratio καὶ τάχα postularet, miror me nescire visum esse Schaefero, quod vel pueri sciunt, ἦ τάχα saepissime apud epicos legi, non autem vidisse eum, has voces, quod initio novae orationis faciendo, non continuandae orationi inserviant, a me esse vituperatas. Hoc ergo refutare debebat, si defendere vellet vulgatam.

Parum differt etiam ἔφην. Homerus Od. δ. 171.

καὶ μιν ἔφην ἐλθόντα φιλησέμεν ἔξοχον ἄλλων
Ἀργείων, εἰ νῶϊν ὑπεῖρ ἅλα νόστον ἔδωκεν
νηυσὶ θοῇσι γενέσθαι Ὀλύμπιος εὐρύοπα Ζεὺς.

Sperabam. Neque enim poteris opponere, *at non speravi*: sed *at non venit*.

Eadem denique etiam verbi ἐβουλόμην aliquando ratio est. Sed hoc verbum si nunc habet adiunctam particulam, nunc non habet, tribuendum id est ambiguitati significationis, Aeschines c. Ctesiph. non longe ab initio

p. 383. (455. §. 2. Bekk.) consentientibus libris: ἐβουλόμην μὲν οὖν, ὧ' Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεσθηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι, καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων περὶ τῆς ῥητόρων εὐκοσμίας, ἰσχύειν. Aristophanes Ran. 866.

ἐβουλόμην μὲν οὐκ ἐρίζειν ἐνθάδε·

ubi Brunckius non debebat addere ἄν. Vterque scriptor recte loquutus est. Nam significat illud ἐβουλόμην *cupiebam*, cui quoniam non est oppositum *at non cupio*, recte abest ἄν. Itaque apud Aeschinem sensum verborum etiam ita licet exprimere, *debebat servari antiquus mos iudiciorum*. Apud Aristophanem autem qui loquitur, Aeschylus, quum *cupiebam non certare* dicit, manere se alienum a certandi cupiditate indicat, etiamsi, quum detrectare nequeat, certaturus est: id quod his verbis dicit:

ὁμως δ', ἐπειδὴ σοι δοκεῖ, δρᾶν ταῦτα χρή.

Sed observandum est, vix aliter hoc verbum ἐβουλόμην in principio quidem orationis carere posse particula ἄν, quam si μὲν adiciatur, quo statim indicetur, etsi quis velit aliquid, tamen, quod velit, non fieri. Itaque Antisthenes rhetor orationem Aiacis in Reiskii Oratt. vol. VIII. p. 52. sic, ut fecit, debuit incipere: ἐβουλόμην ἄν τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν δικάζειν, οἵπερ καὶ ἐν τοῖς πράγμασι παρῆσαν. Nam si omisisset, narrare videretur se voluisse illud, nunc autem abiecissee eam voluntatem. Simillimum est hoc Dionysii Hal. Art. Rhet. c. 3. init. p. 233. ἐμοὶ μὲν ἦν τερπνόν, αὐτὸν παρόντα καὶ συγχορεύοντα καὶ ἀναβακχεύοντα μετὰ σοῦ, τῆς φίλης ἐμοὶ κεφαλῆς, ὕμνεῖν. Quo loco vix puto dubitari posse quin exciderit particula ἄν. Dicitur vero etiam ἐβουλόμην μὲν ἄν, ut apud Aristophanem Eccles. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἡθάρδων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἥσυχος.

Qui locus, ut plerique omnes, in quibus adiectum est ἄν,

repugnare forsitan videbitur iis, quae supra diximus, ubi addita sit particula, contrarium opponi posse. Non enim opponi potest, ἀλλ' οὐ βούλομαι. Sic etiam in Vespis, quum Bdelycleo dixisset,

κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται,

respondet v. 960. Philocleo,

ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν οὐδὲ γράμματα.

Demosthenes Philipp. I. in fine p. 54, 29. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον· νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, εἰάν πράξητε, ταῦτα πεπεισθαι, λέγειν αἰροῦμαι. Aeschines in Ctesiph. p. 506. (505. §. 115. Bekk.) ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκα ζῆν. Scilicet in huiusmodi locis ἐβουλόμην ἂν potestate idem est quod, *bene esset*, cui recte opponitur, *at non bene est*. Quare etiam Latini *vellem* dicunt. Omnino autem videndum, ut, quod quoque in loco oppositum cogitari debeat, recte cognoscatur, nisi male intelligi huius et similium verborum rationem volumus. Vt quod in Gorgiae defensione Palamedis p. 113 (68. §. 21. Bekk.) scriptum est: ὅτι μὲν οὖν οὐδ' ἂν ἐβουλόμην προδοῦναι τὴν Ἑλλάδα, διὰ τῶν προειρημέων δέδεικται. Vehementer enim erraret, qui opponere vellet, ἀλλ' ἐβουλόμην προδοῦναι sic simpliciter. Nam est illud quidem ipsum, sed ex persona adversarii oppositum: ἐβούλου προδοῦναι: ut, si ex ipsius oratoris persona oppositionem facere velis, dicendum sit, *videor prodere voluisse*. Ex his apparet, hoc quidem in loco plane diversam nasci sententiam, si ἂν removeatur. Nam addita particula dicit, *ne voluissem quidem prodere, si potuissem*; omissa autem, *ne volui quidem, quum potuerim*.

Sed multo latius patet haec ratio, neque ullum est verbum, ad quod non pertineat. Nam omnino, ubicumque non potest contrarium opponi, recte abest particula.

tiphon p. 688. (41. §. 2. Bekk.) τὸν γὰρ ἄρξαντα τῆς πληγῆς, εἰ μὲν λίθῳ ἢ ξύλῳ ἡμυνάμην αὐτόν, ἡδίκουν μὲν οὐδ' οὕτως· οὐ γὰρ ταυτά, ἀλλὰ μείζονα καὶ πλείονα δίκαιοι οἱ ἄρχοντες ἀντιπάσχειν εἰσὶν. *Ne sic quidem, si eum saxo aut ligno percussissem, iniustum quid faciebam.* Non potest enim opponi ἀλλ' ἡδίκουν. Idem p. 634. s. (18. §. 9. Bekk.) ὥς δὲ οὐδὲ τὸν κίνδυνον οὐκ ἀσφαλέστερον τοῦ ἀπὸ τῆς γραφῆς ἡγούμεν εἶναι, ἀλλὰ πολλαπλάσιον, εἰ μὴ παρεφρόνουν, διδάξω. Repetita est negatio, quia sequitur ἀλλά. Ad ἡγούμεν, pro quo etiam ἐμελλον ἡγεῖσθαι dicere potuerat, non addidit ἄν, quia non potest opponi ἀλλ' οὐχ ἡγούμεν. Quum enim neget se caedem fecisse, non potuit omnino praeferre periculum, quod occidendo inimico subeundum erat, in ius vocationi, immo ne cogitavit quidem de ea re. Operae pretium est, hic considerare eiusdem scriptoris locum p. 718. (57. §. 28.) ἀλλ' ὥς κατεποντώθη λέγουσιν. ἐν τίνι πλοίῳ; δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. πῶς ἂν οὖν οὐκ ἐξευρέθῃ; Recte omisit particulam in his, δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. Nam si posuisset ἄν, deberet opponi posse, *at non fuit ex ipso illo portu.* Id quod non potest opponi. Quare in huiusmodi locis recte sic veritas verbum sine particula: *debuisset esse ex illo portu.* Sed quod statim addit cum particula, licebat etiam sine particula dici: πῶς οὖν οὐκ ἐξευρέθῃ; alio tamen sensu. Significaret enim, *cur non est inventus?* Addita autem particula dicit, *quomodo non esset inventus?* Vides recte opponi, *at non est inventus.* Nam interrogatio vim habet negationis, ut, si sine interrogatione proferas, dicendum sit, *non esset non inventus.* Alia ratio est huius loci ap. Demosthenem in Mid. p. 569, 27 ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ὑμῶν, οὐ μόνον ὧν αὐτὸς λειτουργήκε λειτουργιῶν ἀξίαν, (μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν) ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. Reiskius ἂν post τις, Spaldingius p. 87. (93.) ante αὕτη inserendum putabat. Erit sane addenda, si oppositum esse volumus, *at accepit iusto maiorem gratiam.* Non

videtur tamen illud respexisse orator, sed retulisse ea verba ad ἀξίαν, ut diceret, *qua ille dignus erat gratia, ea perexigua erat.* Tum vero ne potuit quidem addere particulam. Eadem ratio est Antiphontis verborum p. 680. (36. §. 4) οὐ γὰρ ἀτρεμίζων ἀπέθανε. Qui si diceret, *non esset mortuus, si in suo loco mansisset,* addere debuisset particulam. At non hoc dicit, sed, *mortuus est, quia non mansit in loco.*

Volo hic usum quemdam particulae ἄν cum particulis δῆπου coniunctae commemorare, quia facile videri potest alicubi omissum esse ἄν, ubi, si accuratius consideres, debet abesse. Particulae illae δῆπου idem significant, quod in Germanica lingua *doch wohl.* Vsurpantur autem ita, ut Latine per *credo* verti possint. Indicant enim vix quemquam dubitaturum esse. Iam saepe istae particulae in eiusmodi oratione inveniuntur, ut possis etiam ἄν adhibere. Vt apud Antiphontem de caede Herodis p. 716. (56. §. 24) καίτοι γε οὐ δῆπου κατ' ἔμμαντοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον, εἰδώς; *ut qui non nisi, credo, indicem sciens contra me ipse.* Vbi si dixisset, οὐκ ἄν κατ' ἔμμαντοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον; *ut qui non misissem indicem contra me ipse,* idem dicere visus esset. Sed non est ita. Nam ubi illud δῆπου sine ἄν positum est, semper sententia talis est, ut, si δῆπου tollas, illud habeas, quod necessario per solum indicativum dicendum erat, quia quid simpliciter sit vel fuerit indicat. Vt hic: *non nisi indicem contra me ipse.* Idem Antiphon p. 725. (62. §. 43) οὐ γὰρ δῆπου οὕτω κακοδαίμων ἐγώ, ὥστε τὸ μὲν ἀποκτείνει τὸν ἄνδρα προύνοησάμην μόνος, ἵνα μοι μηδεὶς συνειδείῃ, ἐν ᾧ μοι ὁ πᾶς κίνδυνος ἦν, ἤδη δὲ πεπραγμένου μοι τοῦ ἔργου, μάρτυρας καὶ συμβούλους ἐποιούμην. Aeschines c. Timarch. p. 110. (329. §. 87) φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διὸς καὶ τῶν θεῶν, εἰ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐτράποντο ἀπολογία, ἥνπερ Τίμαρχος νυνί, καὶ οἱ συναγορεύοντες αὐτῷ, καὶ ἤξιουν διαρρήδην τινὰ μαρτυρεῖν περὶ τῆς αἰτίας, ἥ τοὺς δικαστὰς μὴ πιστεύειν, ἅπανα δῆπου ἀνάγκη ἦν ἐκ τοῦ λόγου τούτου μαρτυρεῖν τὸν μὲν, ὡς ἐδέκαζε, τὸν δὲ ὡς ἐδεκάζετο, προκειμένης

ἐκατέρω ζημίας ἐκ τοῦ νόμου θανάτου. Demosthenes in Mid. p. 554, 1. ἐγὼ δ' αὖ τὸνναντίον οἶμαι, εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' ἂν εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν· οὐ γὰρ ἦν μοι δῆπου βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι. Vbi vero non de eo, quod re vera fuit aut non fuit, sed de eo, quod esset, si quid aliud esset, sermo est, necessario debet ἂν accedere: ut apud eundem I. in Steph. p. 1109, 7. οὐδ' ἂν εἰς ἔτι δῆπου τοῦτ' ἐμαρτύρησεν, εἰ μή τις καὶ παρῆν διατιθεμένῳ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, ἀλλ' εὐθύς ἂν εἶπε· τί δ' ἡμεῖς ἴσμεν, εἰ τινὲς εἰσι διαθῆκαι Πασιώνος; Oppositum enim cogitatur: at illi sunt hoc testati. Non ita in illis locis, in quibus deest particula ἂν: quorum in nullo potest contrarium opponi. Eadem ratio est verbi δηλονότι. Demosthenes de falsa legat. p. 353, 22. ὁ τοίνυν μέγιστον ἀπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον δ' ἂν καὶ διαρρήδην, ἥλικα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾗδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην, γεροντίας τῆς συμμαχίας οὐ φησὶν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίζαιτο, οὐδὲ ὁ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾗδει δηλονότι, εἶπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς. Nempe sciret, inquit, nisi vos ludibrio haberet. Non recte adderet particulam. Significaret enim, nescire illum.

XIII.

De indicativo particula ἂν rhetorice omissa.

Alia ratio, qua particula ἂν omittenda est, in illa figura cernitur, qua quod ob conditionem non impletam non est factum, sine conditione ut factum sumitur. Nam quum in hoc genere non possit contrarium oppositum cogitari, abesse necesse est particulam, quae id cogitari iubet. Sed ex ea ipsa re, quod debet in hac figura abesse particula, consequitur, proprie intelligendum esse praeteritum, et non posse de praesente aut futuro tempore accipi. Itaque non licet dici, εἰ ἡδίκεῖς ἐμέ, ἐτιμωροῦ-

μην σε, hoc sensu, *si me iniuria afficerēs, punirem te*: sed, etiamsi velis ad praesens tempus referri, tamen proprie de praeterito dictum erit, hoc modo: *fac te mihi iniuriam intulisse: tum puniebam te*. Quam Elmsleius ad Bacch. 612. 1311. viam iniit, ἐλάνθανεν et similia pro λήσειν ἐμελλε dici, eoque particulae omissionem defendi ratus, probari non posse monui ad Soph. El. 902. Nam si ita esset, non posset pro eodem etiam ἐλάνθανεν ἂν dici. Atqui et pro ἐλάνθανεν ἂν vix usquam non poteris ἐμελλε λήσειν dicere, et pro ἐμελλε λήσειν, ubi quidem id ad non impletam conditionem refertur, ubique dici potest ἐλάνθανεν ἂν. Sic Schaeferus Mel. cr. p. 131. recte observat, in his Herodoti II. 43. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔξειν, dici potuisse ἔσχον ἂν μνήμην. Itaque illo Elmsleii argumento non efficitur quod quaerimus, quid intersit utrum ἐλάνθανεν an ἐλάνθανεν ἂν dicatur. Nos quam omissae particulae rationem esse diximus, eius insigne exemplum exstat apud Andocidem de myst. p. 28. (118. §. 57.) τί ἂν ὑμῶν ἕκαστος ἐποιήσεν; εἰ μὲν γὰρ ἦν θνεῖν τὸ ἕτερον ἐλέσθαι, ἢ καλῶς ἀπολέσθαι, ἢ αἰσchrῶς σωθῆναι, ἔχοι ἂν τις εἰπεῖν κακίαν εἶναι τὰ λεγόμενα· καίτοι πολλοὶ ἂν καὶ τοῦτο εἴλοντο, τὸ ζῆν περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ καλῶς ἀποθανεῖν· ὅπου δὲ τούτων τὸ ἐναντιώτατον ἦν, σιωπήσαντι μὲν, αὐτῷ τε αἰσχιστα ἀπολέσθαι μηδὲν ἀσεβήσαντι, ἔτι δὲ τὸν πατέρα περιῖδεῖν ἀπολόμενον καὶ τὸν κηδεστὴν καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀνεψιούς τοσοούτους, οὓς οὐδεὶς ἀπώλλυεν ἢ ἐγώ, μὴ εἰπὼν ὡς ἕτεροι ἡμαρτον· Διοκλείδης μὲν γὰρ ψευσάμενος ἐδήσαν αὐτούς, σωτηρία δὲ αὐτῶν ἄλλη οὐδεμία ἦν, ἢ πυθέσθαι Ἀθηναίους πάντα τὰ πραχθέντα· φρονεὺς οὖν αὐτῶν ἐγινόμην ἐγώ, μὴ εἰπὼν ὑμῖν ἃ ἤκουσα· ἔτι δὲ τριακοσίους Ἀθηναίων ἀπώλλυον, καὶ ἡ πόλις ἐν κακοῖς τοῖς μεγίστοις ἐγίνετο· ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἐμοῦ μὴ εἰπόντος· εἰπὼν δὲ τὰ ὄντα, αὐτός τε ἔσωζόμην, καὶ τὸν πατέρα ἔσωζον καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, καὶ τὴν πόλιν ἐκ φόβου καὶ κακῶν τῶν μεγίστων ἀπῆλ-

λαττον, φυγάδες δὲ δι' ἐμὲ τέτταρες ἄνδρες ἐγίνοντο, οἵπερ καὶ ἡμαρτον· τῶν δ' ἄλλων οἱ λοιποὶ πρότερον ὑπὸ Τεύκρου ἐμηνύθησαν· οὔτε δῆπου οἱ τεθνεῶτες δι' ἐμὲ μᾶλλον ἐτέθνασαν, οὔτε οἱ φεύγοντες μᾶλλον ἔφευγον. Aeschines de falsa legat. p. 244. (402. §. 69.) τί δὲ καὶ βουλόμενος, εἴπερ ταῦτὰ Φιλοκράτει προειλόμην, κατηγόρου μὲν πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀκροατὰς τῇ προτεραίᾳ, μίαν δὲ νύκτα διαλιπὼν συνηγόρου; Refert haec ex mente Demosthenis, de quo p. 242. (§. 66.) dixerat: nam ipse non facta esse contendit. Et p. 326. (444. §. 173.) eodem modo: καὶ τῷ γε δῆλος ἦν, εἰ μὴ γε, ὥςπερ ἐν τοῖς χοροῖς, προῆδον; Lycurgus c. Leocr. p. 164. s. (242. §. 38.) ἐν οἷς Λεωκράτης οὕτοσι καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδρὰς ὄχνητο, καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμεσε, καὶ ἱερὰ τὰ πατρῷα μετεπέμψατο· καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἦλθεν, ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ ναοί, ἔρημοι δὲ καὶ αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελέλειπτο δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα. Alia exempla suppeditare poterit Gorgiae apologia Palamedis. Ad hanc figuram saepe non attenderunt viri docti: unde multos veterum locos temere coniecturis vexarunt. Veluti haec Euripidis in Troad. 395. de Hectore et Paride:

δόξας ἀνὴρ ἄριστος, οἷχεται θανάων.
καὶ τοῦτ' Ἀχαιῶν ἱεὺς ἐξεργάζεται.
εἰ δ' ἦσαν οἴκοι, χρηστὸς ὦν ἐλάνθανεν.
Πάρις δ' ἔγρημε τὴν Διός· γήμας δὲ μὴ,
σιγώμενον τὸ κῆδος εἶχεν ἐν δόμοις.

Eurip. Hec. 1111.

εἰ δὲ μὴ Φρυγῶν
πύργους πεσόντας ἦσμεν Ἑλλήνων δορί,
φόβον παρέσχεον οὐ μέσως ὁδε κτύπος.

Sophocles Electr. 913.

ἄλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὐθ' ὁ νοῦς φιλεῖ
τοιαῦτα πράσσειν, οὔτε δρῶς ἐλάνθανεν.

Refert enim rem tamquam factam, quia certo ita futurum fuisse indicare vult. Sic etiam Euripides in Bacchis v. 1309. et in Ione 353. Nolet haec hodie mutari, ut spero, Elmsleius, quem vide ad Med. 416. not. p. 150. Diphilus apud Athen. IV. p. 165. F.

*εἰ μὴ συνήθης Φαιδίῳ γ' ἐτύγγανεν
ὁ Χαβρίου Κτήσιππος, εἰσηγησάμην
νόμον τιν' οὐκ ἄχρηστον, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ.*

Herodotus I. 187. *τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι. οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι.* Hoc imprimis luculentum exemplum est, ex quo cognoscamus, aptissime huic figurae locum esse, ubi rem minime dubiam significare volumus. Nam quum Nitocris condi se voluisset supra portas illas, necessario super capite Darii fuisset corpus mortuae, si per eas portas vectus esset.

Vnum his addam aliud huius figurae exemplum, ut ostendam cur semel in eo additum sit ἄν. Est illud Demosthenis ad Apatur. p. 901, 13. *γενέσθω τοῖνυν καὶ τοῦτο ὑμῖν τεκμήριον τοῦ ψεύδεσθαι Ἀπατούριον· εἰ γὰρ ἐνεγνησάμην ἐγὼ τούτῳ τὸν Παρμένοντα, οὐκ ἔστιν ὅπως τούτῳ μὲν ὑπὲρ ἐκείνου ἀπηχθόμην, πρόνοιαν ποιούμενος ὅπως μὴ ἀπολεῖ ἃ δι' ἐμοῦ τούτῳ συνέβαλ-
λεν· αὐτὸς δ' ἐμᾶντὸν περιεῖδον ἄν ὑπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτον ἐν ἐγγύῃ καταλειπόμενον· τίνα γὰρ ἐλπίδα ἔσχον τοῦτον ἀποσχίσεσθαι μου, ὃν αὐτὸς ἠναγκά-
κειν ἐκείνῳ τὰ δίκαια ποιῆσαι; καὶ τὴν ἐγγύην αὐτὸν εἰσπράξας τὴν εἰς τὴν τράπεζαν πρὸς ἀπέχθειαν, τί προσεδόκων ὑπὸ τοίτου αὐτὸς πείσεσθαι; Dixit οὐκ ἔστιν ὅπως αὐτὸς ἐμᾶντὸν περιεῖδον ἄν, quia, quum in re sumpta aliquid denuo sumitur, id non potest rem veram oppositam habere, sed refertur ad fictum quid. Quare hic non ἀλλὰ περιεῖδον, sed ἀλλὰ περιεῖδον ἄν oppositum est.*

Quod supra dicebam, quum per figuram rhetoricam omittitur ἄν, verbum non posse non proprie de praeterito

tempore intelligi, ex eo cognoscere licet quid statuendum sit de Aristophanis loco in Eccles. 140.

καὶ νῆ Δία σπένδουσί γ' ἡ τίνας χάριν
τοσαῦτά γ' εὖχοντ', εἴπερ οἶνος μὴ παρῇν;

Audacius et temerius edidit Brunckius, ἡ τίνας *ἄν* χάριν τοσαῦτ' ἐπεύχοιντ'. Ald. τοσαῦτ' ἐπεύχοντ'. Ravnas τοσαῦτ' εὖχοντ'. Ex cod. Monac. apud Dobraeum adnotatum τοσαῦτ' ἔχοντ'. Patet vero, εὖχοντ' illud, si quis id εὖχοντο esse putat, nullo modo significare posse precarentur. Quare aut est εὖχονται, aut, si imperfectum est, scribi debet τοσαῦτ' *ἄν* εὖχοντ'.

Adiciam his, ut non huc pertinere moneam, locum Aiacis v. 183.

οὔποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀρισερά,
παῖ Τελαμῶνος, ἔβας
τόσσον, ἐν ποιμναῖς πιτνών.

Blomfieldus ad Aeschyli Pers. 871. *ἄν* inserendum putabat. At illud non in hanc sententiam accipiendum est, non ita insaniisses, sed hoc modo interpretandum: non enim a sana mente ita ad perversa aberrasti.

Caeterum etiam Romanos constat eadem figura, qua Graeci uti consueverunt, in re praeterita indicativos pro coniunctivis usurpare. Satis habeo de plurimis unum afferre exemplum. Horatius Carm. II. 17, 28.

me truncus illapsus cerebro
sustulerat, nisi Faunus ictum
dextra levasset.

XIV.

De indicativo particula ἄν ironice omissa.

Denique alia ratio est orationis ironicae. Nam quum ironiae sit, contrarium dicere, quam intelligi debeat, non est obscurum, ea, quae sine ironia cum particula *ἄν* dicenda essent, si ironice dicuntur, carere debere particula.

Fit hoc autem ita, ut sublata conditione, cuius indicium est ἄν, incerta oratio in certam mutetur, eiusque contrarium intelligatur. Aristophanes Eccles. 772.

ἀλλ' ἰδὼν ἐπειθόμην.

Male Brunekius edidit, ἀλλ' ἰδὼν ἄν ἐπειθόμην. *Persuasisti, ubi videro.* Idem in Nubibus v. 1338.

ἐδίδαξάμην μέντοι σε νῆ Δί', ὃ μέλε,
τοῖσιν δίκαιοις ἀντιλέγειν, εἰ ταῦτά γε
μέλλεις μ' ἀναπείσειν, ὥς δίκαιον καὶ καλὸν
τὸν πατέρα τύπτεισθ' ἐστὶν ὑπὸ τῶν νιέων.

Si sine ironia loquutus esset, dixisset οὐκ ἄν ἐδίδαξάμην σε. Aeschines p. 175. (368. §. 181.) ταχύ γὰρ Τίμαρχον ἢ τὸν κίναιδον Δημοσθένην εἶσε πολιτεύεσθαι. Omnes hic libri omittunt ἄν, quod viri docti non magis debebant reponere, quam ταχύ, proprium orationis ironicae, in τάχα mutare. Bekkerus tamen ταχύ γ' ἄν. Recte vero libri. Sine ironia diceret οὐκ ἄν εἶσε. Dinarchus in fine orationis in Aristogitonem: καίτοι, ὃ Ἀθηναῖοι, τί ἄν οἶσεσθε ποιῆσαι ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, λαβόντας ἢ στρατηγὸν ἢ ῥήτορα πολίτην ἐαυτῶν δῶρα δεχόμενον ἐπὶ τοῖς τῆς πατρίδος συμφέρουσιν, οἱ τὸν ἀλλότριον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ φύσει τῆς Ἑλλάδος ἀνθρώπον οὕτω δικάως καὶ σωφρόνως ἐξήλασαν ἐκ Πελοποννήσου πάσης; τοιγάρτοι τῆς πόλεως καὶ τῶν προγόνων ἀξίως ἐκινδύνευσαν πρὸς τὸν βάρβαρον. Postrema verba nisi ironice accipias, plane inepta sunt: sed cum ironia dicta eximiam vim habent. Voluit enim orator hoc dicere: *digne scilicet et civitate et maioribus periclitati erant adversus barbarum, si non in civem animadvertissent etiam severius.*

LIBER SECVNDVS.

I.

De modis verbi obliquis.

Dicendum nunc est de modis verbi obliquis, coniunctivo atque optativo, de quorum consociatione cum particulis *ᾗν* et *ἕν* alia ratione explicandum erit, quam qua in indicativo uti licebat. Indicativi enim natura et ratio quum omnibus aperta sit, statim, quae vis esset huius modi, si adderentur particulae istae, ostendi potuit, deinde autem de iis locutionibus dici, in quibus omissa videri posset particula. Coniunctivi vero atque optativi natura non ita omnibus nota atque perspecta est, ut hi modi quid sine particulis istis significent praeterire, ac statim de adiectione earum ad eos modos dicere possimus; immo ante omnia videndum erit, quam ipsi per se vim habeant, quo deinde, quid ad eam adiectio illarum particularum conferat, intelligi possit.

Repetenda hic paucis simulque confirmanda sunt, quae alibi explicatius disputavi. Vt indicativus veritatem facti, ita coniunctivus atque optativus ea, quae possunt fieri, significant: ita tamen, ut coniunctivus illa indicet, quae propter aliquam ipsarum rerum, de quibus sermo est, conditionem eveniant: unde totus ad experientiam refertur ex eaque pendet; optativus autem quae cogitabilia sunt significet: quo fit, ut etiam ea comprehendat, quae fieri nequeunt. Vterque modus, si rem severius expendimus, non potest per se solus stare, sed pendet ex alia parte orationis. Nam subtilior quam verior est Apollonii disputatio lib. III. de syntaxi c. 28. indicativum atque optativum ita dictos censentis, quod soli per se, alter esse aliquid, alter optari significant, coniunctivum autem inde nomen habere, quod, quum per se nihil significet, particula indigeat, cum qua coniungatur ex eaque pendeat.

At aut uterque modus per se solus plenam efficit sententiam, quum non minus ἴσμεν, quum εὐτυχοῖν sine ullo alio verbo dicatur, aut neuter. Vtra verior ratio sit, hic nihil attinet quaeri. Satis est meminisse, utrumque modum esse assumptivum, sed altero cogitata sumi, qui est optativus; altero facta, quem coniunctivum vocamus. Atque in cogitatis non quaerimus eveniantne an non, quia scimus in sola cogitatione versari; quae autem ut facta sumimus, experientiae comprobatione indigent, ut verene an falso sumpta fuerint appareat.

Declarabimus haec exemplis. *Εἰ ἐγένετο, εἰ γίγνεται, εἰ γενήσεται* ad ea referuntur, quae vere evenerunt, eveniunt, eventura sunt. *Εἰ γένηται* vero est *si evenerit*, idque de eo dicitur, quod videbimus utrum eveniat, necne; *εἰ γένοιτο* autem, *si eveniat*, quod mente fingimus evenire, sive possit, sive nequeat. Apertum est, in indicativo veritatem facti ut exploratam respici; in coniunctivo rem sumi experientia comprobandam; in optativo veritatis rationem haberi nullam, sed cogitationem tantummodo indicari: ut si eadem distinctius velis atque explicatius dicere, haec habeas: in indicativo, *aut est, aut non est: sed nescio, sit, necne*; in coniunctivo, *aut est, aut non est: sed experientia docebit, sit, necne*; in optativo, *aut est aut non est: sed sumo esse, etiamsi non sit*. Iam si quaeris quid hi modi significant, quum verbum nudum ponitur, id etsi Latina lingua non nisi per ambages explicari potest, quod qui huius linguae coniunctivus vocatur, re vera optativus est, sed ille simul coniunctivi officio fungens: tamen huiusmodi esse apparet: *γίγνεται* est *fit*, de eo, quod fit vere: *γίγνηται*, *fieri reperiat*, de eo, quod esse experientia cognoscendum sit; *γίγνοιτο*, *fiat*, *opinionem cuiuspiam*, de eo, quod fieri quis cogitet, sive fiat, sive non fiat. Itaque indicativus est scientis, persuasique de veritate rei; coniunctivus debere quid fieri intelligentis, ac propterea expectantis quid eveniat; optativus cogitantis quid fieri, sed neque an fiat, neque an possit fieri quaerentis. Ex his intelligi potest, qui factum sit, ut coniunctivus atque optativus,

quorumcumque temporum sint, tamen certum quoddam tempus sibi proprium habeant, ac propterea saepissime illorum temporum, quorum modi sunt, primariam significationem amittant. Et coniunctivo quidem ubique significatio adhaeret futuri. Nam indicat ille quidem fieri aliquid, factumve esse, sed ita indicat, ut exspectari postulet, donec experientia rem comprobet. Quod autem non aliter fieri censendum est, quam quum fieri cognoveris, id usque dum cognovisti, nondum pro facto haberi potest. Ita exempli caussa γένηται, etsi est praeteriti temporis coniunctivus, tamen, quia coniunctivus est, futuri temporis aliquam significationem habet, et quidem futuri exacti. Quoniam enim ad rem refertur, cuius veritas facto cognoscenda sit, illud quod ex ea re ut ex conditione sua pendet, non aliter ratum erit, quam cognita iam veritate rei istius, ex qua pendet: v. c. καλόν τοι γλῶσσ' ὅτ' ἰστίς παρῇ: *bona est dicendi facultas, si cui fides sit, i. e. ut explicatius dicam, laudanda est dicendi facultas in eo, in quo fidem esse repereris.* Sic etiam cum particulis finalibus. Nam ἵνα γίγνηται, ἵνα γένηται proprie significant, *ut fieri, ut factum esse reperiat.*

Optativus autem natura sua praeditus est quadam praesentis notatione. Quum enim cogitationem alicuius indicet, cuiuscumque temporis optativus sit, praesentem intelligi postulat cogitationem eo tempore, in quod incidit illa, quam indicat, cogitatio. Ita tempore facti differunt γένοιτο, γίγνοιτο, γενήσοιτο, sed cogitatio haec, factum quid esse, vel fieri, vel futurum esse, ea praesens intelligitur eo tempore, de quo loqueris. Vt si de consilio cuiuspiam loquere, recte dices, ὅπως γένοιτο, sive ἐποίησεν addas, sive ποιεῖ, sive ποιήσει.

Hinc, ut id obiter adiciam, apertum est, cur, si tempus illud respicis, quo adhuc futurus est eventus consilii, ὅπως γένηται dicatur: unde si, quod plerumque fit, tempus illud in mente habes, quo ipse loqueris, recte dices ποιεῖ et ποιήσει, ὅπως γένηται, ἐποίησεν autem, ὅπως γένηται, non aliter, nisi si nondum effectum est, quod quis volebat effici. Vbi autem tantummodo mentem et

consilium facientis, non etiam, an eventurum sit quod ille vult, indicare voles, omnibus temporibus adiungere licebit optativum ὅπως γένοιτο: sin vero de eventu loqueris, qui iam est effectus, neque respici vis illud tempus, quo nondum evenit, necessario dices ἐποίησεν, ὅπως γένοιτο, consilium solum significans. Nam si ὅπως γένηται diceres, aut falsum diceres, si tempus, quo loqueris, in mente haberes: non enim amplius futurus est eventus, sed iam praeteriit: aut respiceres tempus illud, quo nondum evenerat: quod te nolle respicere sumpsimus.

II.

De coniunctivo pro futuro.

Explicabimus primo de coniunctivo. Qui modus etsi apud antiquissimos ita pro futuro usurpatus est, ut, si quis verbi Graeci naturam accuratius consideret, dubitare non possit, quin prior futuro extiterit, idque ex ipso demum originem traxerit: tamen natura sua valde a futuro diversus est, neque quum pro eo positus dicitur, id sic est intelligendum, ac si eandem, quam futurum, vim ac potestatem haberet. Repugnaret enim, in modo, qui non est indicativus, sed indicativo oppositus, eandem vim inesse, quae est in indicativo, siquidem futurum aperte est indicativus. Coniunctivus igitur eo differt ab indicativo futuri, quod non potest per se solus intelligi, sed, ut ipsum nomen indicat, aliunde pendere debet. Id autem, unde pendet, quum plerumque additum inveniatur, tamen saepe etiam omittitur, quia saepe positum est in obscura cogitatione incertae alicuius causae, ex qua quid proditum sit. Isque est usus coniunctivi deliberativus, ut quum quis dicit ἰὼ, quod est, si plene dicere volemus, ἀμφιβητῶ, εἰ ἰὼ. Aptè comparari potest duplex modus, quo id Germani dicimus, alter cum eadem ellipsi, qua Graeci, *gehe ich*, alter servata particula, et verbo tantum omisso, *ob ich gehe*. Ac veterrimi Graeci, nondum reperto futuro, quoniam quidquid futurum est, incertum est, quaerique de eo atque ambigi potest, eventurumne sit an non sit

eventurum, non habebant aliam verbi modum, quo futura indicarent, quam hunc ipsum modum deliberativum. Itaque eo sunt usi, donec futuro invento, ubi quid simpliciter futurum dicere vellent, futuri formam usurpare coeperunt, coniunctivum autem ibi tantum servarunt, ubi aliqua deliberatio locum habere videretur. Ea vero illuc redit, ut per coniunctivum coniectura aliqua de eo, quod debeat fieri, indicetur. Vnde fere Germanice ista verbo *sollen* licet exprimere. Cuiusmodi nihil inest in ipso futuro. Ita Iliad. α. 262.

οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι.

Si ὄψομαι dixisset, rem certam esse indicasset, *non videbo*; si ἰδοίμην, prodidisset opinionem suam, *non, opinor, videam*. Nunc coniunctivo usus, non esse significat, ut visurus sit, i. e. *non debeo videre*, sive mavis, *non reperiatur videre*. Nos id accommodate ad Graeca dicemus, *noch soll ich sie sehen*: quo significamus, non expectandum id esse. Iliad. ζ. 459. (479. η. 87. Od. ζ. 275.)

καὶ ποτὲ τις εἴησι.

Non *dicet aliquis*, neque *dicat opinor*, ut si ἐρεῖ vel εἴποι dixisset, sed, *expectandum est, ut quis dicat: da soll wohl einer sagen*. Odys. π. 437.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται.

Non est, neque erit, neque fuisse reperiatur: es ist keiner, noch wird einer seyn, noch soll wohl einer gewesen seyn. Nam si explicatius vim coniunctivi declarari voles, haec erit, non esse expectandum, ut fuisse aliquem reperias. Videtur autem hoc quidem in loco γένηται sic dictum esse, ut propriam aoristi significationem habeat. Sed in his Od. ζ. 201.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτός, οὐδὲ γένηται,
ὃς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
δηϊότητα φέρων,

et μ. 191.

ἴδμεν δ', ὅσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,

sic intelligi praestat, ut tantummodo ad futura spectet. Alia qui desideret coniunctivorum huiusmodi exempla, conferat Iliad. o. 350. Od. μ. 391.

III.

*De particulis ἄν et κέν cum coniunctivo
apud epicos.*

Epici veteres, quos iam supra in indicativi explanatione vidimus liberius uti particulis ἄν et κέν, etiam coniunctivo eas non tam certa ratione addiderunt, quam quae recentiore usu stabilita est. Nam hae particulae quum, ut supra ostendimus, aliquam fortuiti notionem verbo addant, ubicumque ei notioni locus esset, adiacere eas epici non dubitarunt. Est autem coniunctivus is modus, qui natura facillime eam adiectionem admittat, ut qui ad id referatur, quod experientia cognoscendum sit: id autem eo ipso fortuitum est. Itaque primo ubi coniunctivus pro futuro positus est, (licebit enim ita loqui brevitatis causa, postquam ostendimus, quomodo differat a futuro) saepe adiectae inveniuntur particulae istae, forte quid futurum esse indicantes: Iliad. α. 205.

ἥς ὑπεροπλήσῃ τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσῃ.

Nos id diceremus: *durch seinen übermuth soll er wohl noch das leben verlieren.* λ. 433.

ἦ κεν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπείς ἀπο θυμὸν ὀλέσῃ.

Vide α. 137. 184. 324. β. 488. (Od. δ. 240.) γ. 54. 417. λ. 387. ξ. 235. π. 129. χ. 505. ψ. 559. Od. α. 396. δ. 692. κ. 507. ρ. 418. χ. 325. 350. Hinc tenui discrimine saepe coniunctivus et optativus iunguntur, ut Iliad. σ. 307.

ἀλλὰ μάλ' ἄντην

στήσομαι, ἦ κε φέρῃσι μέγα κλέος, ἦ κε φεροίμην.

i. e. *utrum ille forte reperiatur vincere, an ego forte vincere possim.* De hoc genere dixi in diss. I. de legg.

HERM. OP. IV.

F

quib. subtil. serm. Hom. p. 12. s. Et sic saepe cum particula *εἰ*, *an* significante: v. ibidem p. 14. seq.

Quum particulae *ἄν* et *κέν* Homeri aevo liberius usurparentur, necdum ubique certis formulis ut necessariae adstrictae essent, non est mirum, constructiones quasdam, quae apud sequiores quasi legitimas habent istas particulas, apud Homerum saepenumero illis carere. Ita ille coniunctivo sine *ἄν* iungit *ὄτε* Iliad. δ. 259. ξ. 522. (de quo loco vide diss. modo citatam p. 11.) o. 207. π. 54. (de quo loco v. ibid. p. 7.) 690. τ. 183. 337. φ. 199. 323. χ. 74. ω. 369. Odyss. ζ. 183. η. 72. κ. 486. ξ. 60. o. 408. π. 72. σ. 133. φ. 133. *ὀπότε* Iliad. α. 163. ι. 646. ν. 271. o. 359. π. 53. 245. ρ. 98. τ. 201. φ. 112. Od. δ. 650. ξ. 170. π. 268. ρ. 471. τ. 168. ψ. 257. *ἦμος* Od. δ. 400. ubi male etiam recentissima Wolfii editio indicativum habet; *ὅπῃ* Od. θ. 45. o. 452. *ὀππότε* ξ. 139. *ὅππως*, *quemadmodum*, Iliad. ψ. 324. Od. α. 349. *πρίν* Iliad. σ. 190. Od. κ. 175. ν. 336. ρ. 9. *ἐπει* Od. v. 85. ubi male ex cod. Harl. futurum repositum est; *ἐπειδὴ* Iliad. π. 473. *ὄφρα* *quamdiu*, Iliad. δ. 346. ψ. 47. Od. σ. 130. *εἰ* Iliad. α. 340. δ. 261. ε. 258. κ. 225. 346. μ. 223. χ. 86. Od. α. 188. 204. ε. 221. 470. η. 204. μ. 96. 348. ξ. 373. π. 98. 116. *ὅς* et *ὅστις* Iliad. α. 230. 543. ε. 407. 747. θ. 391. 408. 422. ι. 117. 508. 592. ξ. 81. o. 491. 492. τ. 265. v. 363. ψ. 319. Odyss. α. 101. 415. γ. 320. δ. 207. 357. ε. 448. η. 74. 161. 210. 547. κ. 39. λ. 427. μ. 66. ν. 214. ξ. 85. 106. o. 400. π. 76. 228. σ. 275. τ. 329. *ἄσσα* Iliad. α. 554. *ὀπότερος* Iliad. γ. 71. 92. *οἷος* Od. σ. 136. *ὅσσα* Od. μ. 191.

Eadem vero omnia vocabula etiam cum particulis *ἄν* et *κέν* iungit Homerus, exempli caussa *ὄφρα*, *dum*, vel *usque dum*, vel *quamdiu*, Iliad. α. 509. ζ. 113. η. 193. θ. 375. κ. 325. 444. σ. 409. τ. 190. v. 24. φ. 558. χ. 387. ω. 553. ubi *ἡῖται* scribendum; Odyss. β. 124. 204. γ. 353. δ. 588. ζ. 304. η. 319. θ. 147. μ. 52. ν. 412. τ. 17. 45. χ. 377. et ubi *ut* significat, Iliad. χ. 382. Od. γ. 359. δ. 294. κ. 298. π. 234. ρ. 10. σ. 182. 363. ψ. 254. ubi reponendum *κέν*. Atque hic quidem usus quum postea

ut legitimus obtinuerit, non opus foret aliquid de eo ad-
iicere, nisi in aliquot locis Homeri singularis quaedam et
ab recentiore consuetudine diversa ratio deprehenderetur.
Ac primo recentiores non dicunt divisim *εἰ ἄν*, sed *ἦν*.
Epici autem *εἴκε* saepissime, pro quo Dorienses *αἶκα* usur-
pant; tum etiam *εἰ ἄν*, sed hoc quidem non nisi interpo-
sita aliqua voce, quod in particulis *εἴ κε* non necessarium
est. Iliad. γ. 288.

*εἰ δ' ἄν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες
τῖναι οὐκ ἐθέλωσιν.*

Deinde quum satis constet, apud recentiores pronomina
et quae his similia sunt vocabula, ut *ὅς*, *ὅστις*, *οἷος*, *ὅσος*,
ὁπότερος, cum *ἄν* et coniunctivo consociata, futuri ex-
acti significationem habere, secus id est apud veteres epi-
cos, ut hi eam constructionem etiam finali significatu ad-
miserint: quale hoc est Iliad. δ. 190.

*ἔλκος δ' ἰητὴρ ἐπιμάσσεται, ἥδ' ἐπιθήσει
φάρμακ', ἃ κεν παύσῃσι μελαινάων ὀδυνάων.*

i. e. *quae leniant dolores*: quod recentior sermo vel *ἃ
παύσει*, vel *ἃ παύσειεν ἄν* dixit. Apud Eurip. Suppl.
451. male Ald. *ὅς* pro *ὡς*. Exemplum huius generis cum
ὅς κεν exstant Iliad. η. 171. ι. 165. 424. φ. 103. ψ. 345.
ω. 119. (147. 176. 196.) Od. β. 192. 213. δ. 756. ζ. 37.
202. ι. 356. κ. 288. 539. λ. 134. (ψ. 282.) ν. 400.
ο. 311. 518. π. 349. ρ. 385. σ. 85. cum *ὁπότερός κεν*
Iliad. χ. 130. ψ. 805. cum *αἶκεν* Od. ο. 312. χ. 7. atque
alibi, ut Iliad. ε. 279. η. 243. Omisso autem *κέν* ita *ὅς*
vel *ὅστις* Iliad. β. 233. γ. 287. Od. σ. 334. et *ὁπότερος*
Iliad. ε. 33. Neque tamen Homerus alteram rationem ad-
spernatur, quae optativum requirit: de qua re dicetur,
ubi ad optativum pervenerimus. Rarius futuro utitur, ut
Od. ξ. 331. (τ. 288.)

*ᾧμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
νῆα κατειρύνσθαι καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν ἑταίρους,
οἱ δὲ μιν πέμψουσι φίλην ἑς πατρίδα γαῖαν.*

Et cum particula *κέν* Iliad. β. 229.

ἦ ἔτι καὶ χρυσοῦ ἐπιδύεται, ὃν κέ τις οἴσει.

κ. 43.

*χρεὼ βουλῆς ἐμὲ καὶ σέ, διοτρεφές, ὦ Μενέλαε,
κερδαλέης, ἥτις κεν ἐρύσσεται ἡδὲ σαώσει
Ἀργείους καὶ νῆας.*

φ. 586.

*ἐν γάρ οἱ πολέες τε καὶ ἄλκιμοι ἄνδρες ἐσμέν,
οἳ κεν πρόσθε φίλων τοκέων ἀλόχων τε καὶ υἱέων
Ἴλιον εἰρυνόμεσθα.*

ψ. 674.

*κηδεμόνες δέ οἱ ἐνθάδ' ἀολλέες αὐθι μενόντων,
οἳ κε μιν ἐξοίσουσιν, ἐμῆς ὑπὸ χερσὶ δαμέντα.*

Sed Odyss. α. 403. non recte legi videtur,

*μὴ γὰρ ὄγ' ἔλθοι ἀνὴρ, ὅστις σ' ἀέκοντα βίηφι
κτῆματ' ἀπορῥαίσει, Ἰθάκης ἔτι ναιεταώσης.*

Nam propter praegressum optativum scribendum est *ἀπορῥαίσει*.

Cave vero putes, si multis in locis aequae futuro ac coniunctivo locus est, vel particula *ἄν* utrum addatur an non addatur, parum refert, nihil discriminis esse inter has loquendi rationes. Nam differunt sane, sed saepe non multum interest, hoc an illo modo loquare. Vbi vero aliquid interest, facile videas, quid differant. Indicat enim futurum ea, quae simpliciter ut futura commemoramus, quibus si additur *ἄν* vel *κέν*, haud certo futura significamus. Coniunctivus autem usurpatur, ubi experientiae comprobatio respicitur, in quo genere potest addi *ἄν* vel *κέν*, si vocabulum, cui adiicitur, conditionem aliquam rei fortuitae admittit. Ita illud Iliad. ε. 407.

ὅττι μάλ' οὐ δηναιός, ὃς ἀθανάτοισι μάχεται,
nemo non videt, etiam addito *ἄν* dici potuisse. Sed est

tamen aliquid discriminis. Nam sine particula hic sensus est: *is, qui cum immortalibus pugnaverit; addita autem, quicumque pugnaverit.* Itaque quod legitur Iliad. β. 292.

καὶ γὰρ τίς θ' ἔνα μῆνα μένων ἀπὸ ἧς ἀλόχοιο
ἀσχαλάᾳ σὺν νηϊ πολυζύγῳ, ὅνπερ ἄλλαι
χειμέριαι εἰλέωσιν, ὀρινομένη τε θάλασσα,

vix commode dici potuit, ὃν κεν ἄλλαι εἰλέωσιν, si quidem iam satis indicatum est praecedentibus verbis, de aliquo certo homine, qui integrum mensem domo absit, cogitandum esse. Sed si inverteris, ὃν κεν ἄλλαι εἰλέωσιν, καὶ ἔνα μῆνα μένων ἀσχαλάᾳ, recte addita erit particula: *quemcumque procellae retinuerint, etiam si unum mensem domo absit, aegre fert.* Quodsi, ut vulgo, ἥνπερ scribas, nullo modo addici potuit ἄν. Iam enim non quaecumque navis sed illa intelligi debebit, quae hunc hominem vehit. Alio modo, sed simili tamen, illud comparatum est, Od. θ. 147.

οὐ μὲν γὰρ μεῖζον κλέος ἀνέρος, ὄφρα κεν ᾗσιν,
ἢ ὅ τι ποσσὶν τε ῥέξῃ καὶ χερσὶν ἐῴσιν.

Nam ut, quodcumque quis roboris documentum edat, laudem ei afferat, tamen non hoc dici hic debuit, sed illud: *non ulla maior est hominis gloria, quam ex eo, quod pedibus manibusque effecerit.* Caeterum si ῥέξει hoc loco cum aliis praeferas, sensus erit, *quam quod robore corporis efficiet.* Itaque accurate ex epicorum usu scripsit Moschus in Epitaph. Bion. 109.

ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι καὶ καρτεροὶ ἢ σοφοὶ ἄνδρες,
ὀππόκα πρῶτα θάνωμες, ἀνάχοοι ἐν χθονὶ κοίλα
εὐδομες εὐ μάλα μακρὸν ἀτέρμονα νήγρετον ὕπνον.

Non enim *quandocumque mortui erimus, sed quando, dicere voluit.*

Interest autem etiam aliquid inter futurum et optativum. Vide haec Od. ε. 33.

ἀλλ' ὄγ' ἐπὶ σχεδὶς πολυδέσμου πῆματα πάσχων,

ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,
 Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἱ ἀγχίθιοι γεγάασιν·
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὥς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηϊ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Et ξ. 331. (τ. 288.)

ᾧμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
 νῆα κατειρυσθαι, καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν' ἐταίρους,
 οἳ δὴ μιν πέμψουσι φίλιν ἐς πατρίδα γαῖαν.

Sed ε. 141.

οὐ γάρ μοι πάρα νῆες ἐπήρετμοι καὶ ἐταῖροι,
 οἳ κέν μιν πέμπουσιν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.

Nam in superioribus locis de eo loquitur, quod sit futurum; hic autem de eo, quod non sit futurum, sed posset fieri, si adesset navis. Itaque hic futuro non recte usus esset: illis autem in locis, etsi optativo uti potuit, tamen convenientius erat, futurum poni. Non ita apte coniunctivum posuisset, quo significasset, *qui eum debeant deducere*.

Sed dicendum hic est de singulari genere loquendi, quod invenitur Odyss. κ. 532.

δὴ τότ' ἔπειθ' ἐτάροισιν ἐποτρῦναι καὶ ἀνῶξαι,
 μῆλα, τὰ δὴ κατέκειτ' ἐσφαγμένα νηλεῖ χαλκῷ,
 δείραντας κατακτεῖναι, ἐπένξασθαι δὲ θεοῖσιν.

Nondum enim mactatae erant oves, sed exponit Circe, quid faciendum iis sit, ubi mactatae fuerint. Itaque quis non exspectet coniunctivum, eumque sine particula ἄν, quia nihil hic incerti est, neque quaecumque oves, sed illae ipsae, quas antea mactari iusserat, intelligi debent? Nihilominus recte indicativo praeteriti usus est. Non abhorret enim ab usu Graecorum, quum quid fingunt, et deinde quid porro futurum sit addunt, ficta illa per indicativum praeteriti, tamquam si vere iam accidissent, commemorare. Fingit hic Circe, mactatas esse oves, ut iusserat. Itaque quod dicit, si explicatius indicare voles,

hoc est: *iacebant nobis mactatae oves*: i. e. *dicebamus de mactatis ovibus: eas oves combure*. Similiter Demosth. de Haloneso p. 77, 19. *εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λησταὶ τόπον καταλάβοιεν, ἢ Ἀθήνων, ἢ Ἰμβρου, ἢ Σκύρου, καὶ τινες τούτους τοὺς ληστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λησταί, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν τιμωρησαμένων τοὺς ληστὰς γίγνεσθαι;*

IV.

De coniunctivi usu deliberativo apud recentiores.

Recentiorem usum quum dico, eum intelligi volo, qui quum per prosae orationis scriptores lingua Graeca ad certiorum dicendi rationem revocata esset, obtinere coepit. Is quum fere etiam poesin omnem, praeter epicam, invasisset, complectitur scriptores omnes, qui incorrupta lingua Graeca scripserunt, exceptis epicis. Nam quum eo tempore, quo Homerus atque Hesiodus et quos illi auctores habuerunt, carmina sua condidere, ex coniunctivo paullatim futurum enascetur, fieri non potuit, quin epica oratio liberius adhuc coniunctivo uteretur, etsi iam Homeri et Hesiodi aevo satis accurate hos verbi modos distinguens. De ea distinctione supra dictum. Recentiores vero coniunctivi usum magis etiam coangustarunt, ita ut ei extra sententias finales et conditionales solam deliberandi et adhortandi vim relinquerent, in sententiis conditionalibus autem solam admitterent futuri exacti, siveDavis rei experientia comprobandae significationem.

Et deliberativus quidem coniunctivi usus in interrogationibus maxime cernitur: Od. ε. 299.

ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μῆκιστα γένηται;
et 465.

ὦ μοι ἐγώ, τί πάθω; τί νύ μοι μῆκιστα γένηται;

Apud Atticos haec frequentissima sunt, ut *τί φῶ*; Euripides Hec. 1057.

πᾶ βῶ; *πᾶ στῶ*; *πᾶ κέλσω*;

Aristoph. Ran. 1.

εἶπω τι τῶν εἰωθότων;

Patet huiusmodi orationem ellipticam esse, ut intelligatur *nescio* aut *nescio an*, vel simile quid. Quare si hoc genus in obliqua interrogatione usurpatur, nihil differt ab recta interrogatione, ut quam re vera ipsam quoque obliquam putare oporteat. Deliberare autem quid faciendum sit, et in nostris rebus et in alienis possumus. Vnde hic coniunctivus omnium personarum est. Vt quod apud Euripidem est in Oreste 779.

ἀλλὰ δῆτ' ἔλθω;

si de alio, qui mittendus esset, loqueretur Orestes, recte diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃ*; Non minus recte, si Pylades, quicum loquitur, esset mittendus, huic diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃς*; Demosthenes de cor. p. 268, 27. *ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας· πότερόν σε τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρόν ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ*; Idem in Androt. p. 613, 3. *εἴτα ταῦθ' οὔτοι πεισθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν σε ποιεῖν, καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισθησίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ' ἐαυτοὺς ἀποδέξωνται*; Sed quod apud Euripidem legitur, Herc. fur. 1417.

πῶς οὖν ἔτ' εἶπῃς ὅτι συνέσταλμαι κακοῖς,

vereor ut potuerit pro *μηκέτ' οὖν εἶπῃς* dici, ut potius scribendum videatur *πῶς οὖν ἐνίπτεις*. Non ita in coniunctivo adhortativo, quamquam is proprie nihil aliud, quam deliberativus est. Cur vero? Nempe ob id ipsum, quia proprie est deliberativus. Nam nosmetipsos quid facere oporteat quum deliberamus, in eo sumus, ut id faciamus: quo fit, ut hic deliberativus coniunctivus adhortationi adhibeatur: quum vero deliberamus, quid alios facere conveniat, nihil illud ad illorum voluntatem perti-

net. Non enim illi deliberant, sed nos. Omnis enim deliberatio eo tendit, ut is ipse, qui deliberat, capiat consilium. Qui si alios hoc verbo, quo sese deliberare significat, alloquitur, tantum abest ut eos ad faciendum exhortetur, ut nondum an eos exhortari debeat sibi constare indicet. Fac enim aliquem, qui alios ire velit, dicere ἰωσιν· quid dicet aliud, quam, *ego delibero an illos mittam*, i. e. πέμψω; At num ita hos iusserit ire? Minime. Sed de se ipso si dicit ἰω, aut de iis, quorum ipse unus est, ἰωμεν, recte dicet illud, quia in ipsius voluntate positum est, exsequi id, de quo deliberat. Eaque re factum est, ut coniunctivus ille deliberativus, ubi primae personae est, ita usurpari possit, ut vim habere videatur exhortandi, quam revera non inesse in eo, sed proprie nihil nisi deliberationem contineri, illud ostendit, quod saepe cohortandi verbum adiicitur: ut φέρ' ἰδω, et alia huiusmodi plurima apud Aristophanem aliosque. Homerus:

ἀλλ' ἄγε δὴ τὰ χρήματ' ἀριθμήσω καὶ ἰδωμαι.
ἀλλ' ἄγε δὴ στέωμεν καὶ ἀλεξώμεσθα μένοντες.

Id ergo omissum potius censendum est, ubi solus positus est coniunctivus, quam hic putandus revera exhortandi potestatem habere. Rarus hic in singularis numeri prima persona coniunctivus est, non addito φέρε aut ἄγε. Euripides Heracl. 558.

σαφῶς κελεύεις· μὴ τρέσῃς μιάσματος
τοῦμοῦ μετασχεῖν, ἀλλ' ἐλευθέρως θάνω.

Vt non esse videatur, quare παρέλθω δόμους in Medea v. 1275. cum Elmsleio, cui is est v. 1242. interrogative dictum putetur. Rarius etiam, addito quidem φέρε, alia persona in primae locum substituitur, ut in Philocteta v. 300.

φέρ', ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νῆσου μάθης.

Correctoris est μάθης in cod. Ven. Sensus est enim, φέρε εἰπω νῦν τὰ τῆς νῆσου. Caeterum patet hic usus con-

iunctivi deliberativi aliquanto latius, ut cuivis imperativo subiiciatur. Iliad. ζ. 340.

ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἄρηϊα τείχεα δύω.

ψ. 71.

θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Ἀῖδαο περήσω.

Attigi haec in diss. de ellipsi et pleonasmo p. 182. Exempla bene multa conguessit Elmsleius ad Heracl. 559. et ad Medeam v. 1242.

Deliberativo coniunctivo in obliquis interrogationibus et dubitationibus vix ullus scriptor saepius usus est quam Herodotus. I. 75. ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας. Vide II. 52. IV. 9. VI. 35. ubi ποιῆ reponendum; et cum ὅστις IV. 156. V. 42. ubi vera scriptura est ἱγ; IX. 98. et cum ὁκότερος I. 159. et 206. ubi ποιῆ legendum; VI. 52. VIII. 101. Coniunxit utrumque modum, coniunctivum et optativum, I. 53. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐνέτελλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτῶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. Et mox legati haec repetunt: καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. Cave utriusque modi eandem putes vim esse. Neque vero optativus, ut cui non sit ἄν additum, significare poterit, *an posset sibi socios adiungere*. Sed hoc dicit: *an deberet expeditionem adversus Persas facere, et an censerent oracula socios adiungi*. Nam diversa haec sunt: primo interrogat an debeat proficisci, quae ipsius est deliberatio; deinde, si debeat, an oracula id se velint cum sociis facere, quod nihil est aliud, quam, an sinerent, idque est ex oraculorum mente dictum. Id apparet ex V. 67. τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἔοντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφούς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον. Aperte hic non interrogat, an debeat eicere Adrastum, sed an velit eum Apollo eiici, i. e. an non refragetur. Eodem modo illud intelligendum

est VIII. 67. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπέξῃς ἴζοντο, πέμψας Ξέρ-
 ξης Μαρδόκιον, εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυ-
 μαχίην ποιεοίτο. Haec quum minus accurate discerne-
 ret Werferus in Actis Monac. vol. I. p. 230. seqq. fieri non
 potuit, quin corrigi vellet, quae minime indigent corre-
 ctione. Demosthenes in Mid. p. 525, 19. εἴ τις οὖν καὶ-
 κείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ'
 ἐκείνους τεθέντι καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔστ' ἔνοχος, ὁ
 τοιοῦτος πότερα μὴ δῶ δια τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίῃ
 δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω. Accurate distinxit modos,
 ut non debuerit Bekkerus Spaldingio assentiri, ἂν optativo
 adiiciendum censenti. Nam quum id agat orator, ut
 ostendat poena dignum esse Midiam, refutat eos, qui il-
 lum forte absoluturi sint. Itaque πότερα μὴ δῶ δίκην di-
 cit: *utrumne ille non debet poenas dare?* Debet vero.
 Deinde autem affert aliquid, quod non vult fieri, sed quod
 eo tantum fine adiicit, ut illam priorem sententiam exag-
 gerando corroboret: *an censebitis maiore potius poena*
dignum esse? Hoc vero per optativum debuit dicere, quia
 non est illud, quod nunc oportere ait, sed quod oportet-
 ret, si in ipsius potestate esset illum punire. Itaque cen-
 sendum quidem ita putat, maiore illum poena dignum
 esse, sed non contendit debere etiam affici poena maiore.
 Placet exemplum secundae personae adiicere, quod haec
 rarius invenitur. Oraculum apud schol. Aristoph. Eq. 1089.
 et Suidam in v. Ἀρχίας:

ῥῶθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἴκησθε.

Operae pretium est hic observare, etsi inter coniunctivum
 atque indicativum futuri multum interest, tamen pro affi-
 nitate, quae est inter hos modos, saepe futurum usurpari,
 ubi putes coniunctivo potius utendum fuisse. Et ubi qui-
 dem non quid debeat fieri, sed quid futurum sit, quae-
 ritur, nemo non videt, necessario futurum requiri, ut apud
 Herodotum I. 86. βουλόμενος εἰδέναι, εἴ τις μιν δαιμό-
 νων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα καταναυθῆναι. Aliter apud
 eumdem VIII. 36. ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ καθεστewτες,
 ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ

γῆς κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώραν. Sed apud Demosthenem in Euerg. et Mnesib. p. 1160, 9. ἀκούσαντες δέ μου οἱ ἐξηγηταὶ ταῦτα, ἤροντό με, πότερον ἐξηγήσονται μοι μόνον, ἢ καὶ συμβουλευέωσιν. Ita quidem Reiskius cum cod. Bav. et Bekkerus, apud quem duo codd. ut vulgo ἐξηγήσονται, sicut in Herodoti loco aliquot codd. coniunctivos praebent. Mihi quidem et apud Herodotum uterque coniunctivus, et apud Demosthenem ἐξηγήσονται probatur. Etenim, si quid video, alia est futuri in huiusmodi quoque locis significatio, quam aut coniunctivi, aut optativi. Nam si coniunctivus de eo, quod oportet; optativus autem de eo, quod quis censeat faciendum esse, usurpatur: futurum ad ea videtur referri, in quibus neque an debeant fieri, neque an censeat quis futura esse, sed simpliciter an sint futura quaeritur, i. e. an, si quis ea faciat, effectum daturus sit, id quod fere idem est atque an liceat facere. Itaque et apud Herodotum recte se habebunt indicativi et in Demosthenis loco apte legetur ἐξηγήσονται, interrogabant, utrum interpretari tantum liceret, an deberent etiam consilium dare. Apparet vero, id etiam Latine recte dici per futurum: *utrum tantummodo interpretaturi essent*. Confirmat hanc explicationem quod illud apud Herodotum VI. 86, 3. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτόν, εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοῖςδε τοῖσι ἔπεσι: quo in loco manifestum est, non de eo, quid oporteat, sed quid liceat, sermonem esse, ut non debuerit Werferus in Act. Mon. I. p. 234. de coniunctivo reponendo cogitare; tum plura apud Thucydidem exempla, quae habes apud Popponem vol. I. I. p. 137. Confirmat etiam similis indicativi praesentis usus. Nam illud quidem per se intelligitur, ubi, an sit aliquid, quaeritur, necessario eum verbi modum requiri, ut apud Herodotum IX. 16. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα, εἶρεσθαι αὐτόν, ὁποδαπός ἐστι: sed aliquantum ab hoc differt illud eiusdem V. 43. ὃ δέ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφούς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἢ δὲ Πυθίῃ οἱ χρᾶ αἰρήσειν. Hinc

licebit etiam de his verbis eiusdem scriptoris V. 82. iudicare: *περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδάυριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Λαμίας τε καὶ Αὐξησης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι, καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι· ἐπειρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδάυριοι, κότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου.* Valckenarius hic *ποιέονται* scribendum putabat, cui adstipulatus est Werferus in Act. Monac. I. p. 231. seq. et quis non facile adducatur, ut in eamdem sententiam concedat? Et tamen, nisi fallor, recte tuentur libri indicativum, non quod non licuerit uti coniunctivo: nam debuit ille etiam poni, si quaerebatur, ex qua materia oporteret statuas illas fieri: sed quod eo non opus erat. Nam quum iam certum esset, debere poni statuas, satis erat ita quaeri: *quas ponimus statuas facimusne aereas an lapideas?* Vide alia similia apud Werferum l. I. p. 232. seqq.

V.

De ἄν cum coniunctivo deliberativo.

Iam sive deliberationi sive exhortationi inserviat coniunctivus, carere eum particula *ἄν* viri docti observarunt. Vide, quos commemoravit Matthiae in Gr. gr. §. 515. 2. not. 1. in primis Schaeferum in Meletem. cr. p. 97. seqq. Sed caussam, cur ita sit, nemo explicuit. Dictum est supra, particulas *ἄν* et *κέν* conditionem significare. Iam quemadmodum in indicativo *ἔλεγεν ἄν* vidimus idem esse, quod *ἔλεγεν, εἰ ἔλεγεν*, ita eadem in caeteris modis ratio obtinet. Quodsi vel deliberandi vel adhortandi caussa diceret, *λέγωμεν ἄν*, nihil id aliud foret, quam *λέγωμεν, εἰ λέγωμεν*. Vide vero, quid hoc sit. Nihil profecto aliud, quam *debeamus dicere, si debeamus*, vel brevius, *debeam forte dicere*. At ita rem fortuitam habes, quae fieri debeat, si fors ita ferat, ut in Homericō illo,

εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι.

At ubi deliberas, non quid forte debeas, i. e. quid debeas,

si debeas, sed debeasne, quaeris. Itaque particula conditionalis ἄν abesse debet. Eadem in adhortando ratio est.

Quod sicubi huiusmodi coniunctivis additum invenitur ἄν, aut ad aliam vocem pertinet, ut ad participium apud Pseudodemosthenem in Erotico p. 1404, 14. ὃ τίν' ἄν ἀρμόττουσαν εἰκόνα ἐνέγκω σκοπῶν οὐχ ὀρῶ; vel ad infinitivum ut apud Platonem de Legg. II. p. 655. C. τί ποτ' ἄν οὖν λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; aut mendum subest, ut in Critone Platonis p. 50. C. quem locum Matthiae §. 516. affert, τί οὖν ἄν εἴπωσιν οἱ νόμοι; pridem enim recte editum erat, τί οὖν, ἄν εἴπωσιν οἱ νόμοι; quid vero, si leges dicant? vel in Phaedro p. 231. D. et in Philebo p. 15. C. qui loci nunc ex codd. correcti sunt; vel apud Strabonem p. 679. ed. Cas. (997. C. Alm. T. V. p. 726. Tzschuck.) τίν' ἄν λάβωσι τάξιν; ubi ex Schaeferi sententia ad Soph. Oed. Col. 1418. cum codd. quibusdam ἄν delendum. Idem Schaeferus in Melet. cr. p. 98. s. iure improbat Stephani lectionem apud Sophoclem in Trach. 949.

πότερα πρότερόν ἄν ἐπιστένω;

Gravius vitium latet apud Platonem in Protagora p. 319. B. ubi conveniunt libri omnes in hac scriptura: σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἄν ἀπιστῶ. Neque enim quidquam proficias, si cum Heindorfio aut deleri ἄν iubeas, aut servato reponas optativum, quia quae praecedunt quaeque sequuntur contrariam requirunt sententiam: ut corrigendum videatur, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀναπεισθῶ.

VI.

De sentiētiis conditionalibus et finalibus.

Priusquam de usu particulae ἄν in sentiētiis conditionalibus et finalibus dicatur, paucis de natura harum sentiētiarum ac diversitate explicandum est. Et conditionales quidem sentiētiās eas vocamus, quibus causa indicatur, qua praegressa aliud quid consequatur; finales autem illas, quibus eventus significatur, ob quem efficien-

dum quid fiat. Ex quo intelligitur, commune utriusque generis hoc esse, quod conditionem aliquam continent; differre autem inter se eo, quod conditionales sententiae conditionem a facto, quod praegressum sit, finales autem ab eventu, qui sit consequuturus, repetunt. Ita sententia conditionalis est, λέξω, ὡς εἰδῶ, *dicam, ut sciero*: praegressa enim scientia sit necesse est, ut caussa dicendi; finalis autem, λέξω, ὡς εἰδῆς, *dicam, ut scias*: quo effecti cogitatio pro caussa dicendi esse significatur.

Iam quod ad particulam ἂν attinet, eius in conditionalibus sententiis planissima ratio est. Abest enim, ubi simpliciter conditio indicatur, qua quid fiat; additur autem, ubi eam conditionem incertam esse atque e rebus fortuitis pendere innuimus. Similis usus est particulae huius in sententiis finalibus. Quum enim certum indicamus finem, omittitur; quum autem eventum rebus fortuitis obnoxium, adiicitur. Sed in hoc quidem genere singularis ratio est particulae ἵνα, quam adspernari ἂν in sententia finali videbimus.

Omnino autem bene tenendum est, si epicorum veterum sermonem excipias, ἂν nusquam ita adiungi coniunctivo, ut vere constructum cum eo existimari possit, sed unice pertinere ad coniunctiones illas, ex quibus pendet coniunctivus, de qua re dictum est lib. I. cap. 4.

VII.

De usu particulae ἂν cum coniunctivo in sententiis conditionalibus, et primum quidem de εἰ et ἤν cum coniunctivo.

Diximus, coniunctivum sine particula ἂν poni in sententiis conditionalibus, ubi nihil nisi conditio ipsa indicetur; addi autem ἂν, ubi conditio pendeat ex rebus fortuitis. Ac permulta sunt vocabula, quae conditioni significandae inserviunt, primo particula proprie conditionalis, εἰ, deinde illae quibus temporis locive significatio adiuncta est, ut ἐπεὶ, ὅτε, ὁπότε, εὐτε, πρίν, ἕως, ἔνθα, ἵνα, ὅδι,

οὐ, ὅπου, οἷ, ὅποι, ἦ, ὅπη, ἐνθεν, ὅθεν, ὁπόθεν, tum pronomina *ὅς, οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος, ὁπό-τερος*. Horum quaedam, in primis particulam conditionalem *εἰ*, ab Atticis non iungi coniunctivo, nisi si *ἄν* accederet, diu fuit virorum doctorum opinio. Ac Bastius quidem quod in epistola critica ad Boissonadum p. 129. s. ed. Lips. ex Thomae M. praecepto p. 267. existimabat, verba *ἀνυπότακτα* etiam apud Atticos *εἰ* cum coniunctivo sine *ἄν* admittere, id inane commentum esse satis mihi videor demonstrasse in dissertatione de praeceptis quibusdam Atticistarum. Vnde ortum sit illud Atticistarum praeceptum, docuit Lobeckius ad Phryn. p. 724. Accidit in hac quoque re, quod saepissime, ut, quae rara essent, corrupta putarentur, nec quaereretur, quam rationem haberent. Tantum abest enim, ut aut per se prava aut ab Atticorum usu abhorrens sit constructio particulae *εἰ* cum coniunctivo, ut, quum non perinde sit, utrum *εἰ* an *ἐάν* ponatur, non magis *ἐάν* pro *εἰ*, quam *εἰ* pro *ἐάν* adhiberi possit. Monueram ea de re ad Soph. Ai. 491. assensusque est vir eximius maiorisque animi quam ut suas opiniones veritati praeferret, P. Elmsleius, quem praematura morte litteris ereptum esse summo cum dolore nuper accepimus. Vide eum ad Bacch. 203. 858. et in praefat. tertiae ed. Oed. Regis ad v. 191. 874. Grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 144, 20. *μετὰ δὲ ὑποτακτικῶν* (Iliad. μ. 239.).

εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἥῶ τ' ἡελίοντε.

καὶ Σοφοκλῆς ἐν Οἰδίποδι τυράννῳ (v. 873.).

ὑβρις εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῆ.

ὁ αὐτός (Oed. Col. 1442.).

δυστάλαινα τὰρ' ἐγώ,

εἴ σου στερηθῶ.

Κρατῖνος Γεῖτοσιν·

εἰ σοφὸς ἦ.

Ξενοφῶν Παιδείας (III. 3, 50.)· *εἰ μὴ πρόσθεν ἤσκη-*

κότες. Πλάτων Νόμων δωδεκάτῳ (p. 958. D.) εἶτε τις θῆλυς ἤ. Xenophontis verba sunt: ὦ Χρυσάντα, μηδὲν σε λυπούντων αἱ τοῦ Ἀσσυρίου παρακελεύσεις· οὐδεμία γάρ ἐστιν οὔτω καλὴ παραίνεσις, ἣτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμεληκότες εἶεν, οὐδὲ μὴν ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱππέας, ἀλλ' οὐδὲ μὴν τὰ γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, εἰ μὴ πρόσθεν ἡσκηκότες ὦσι. Plato autem sic scribit: περὶ τελευτήσαντας δὴ, εἶτε τις ἄρῳην εἶτε τις θῆλυς ἤ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίνεσθαι κυρίους φράζοντας. De quo loco infra. Cum Cratini verbis compara Soph. Antig. 710.

ἀλλ' ἄνδρα, καὶ τις ἤ σοφός, τὸ μανθάνειν
πόλλ', αἰσχρὸν οὐδέν.

Vt declarem quae ratio sit huius constructionis, utar exemplo, quod est in Oed. R. 198.

τέλει γὰρ εἴ τι νῦν ἀφῆ,
τοῦτ' ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεται.

Apparet hoc quattuor modis dici potuisse, aut sic, ut scripsit Sophocles, aut εἴ τι ἀφίησιν, aut εἴ τι ἀφείη, aut ἦν τι ἀφῆ. Horum illud, εἴ τι ἀφίησιν, si quid relinquit, simpliciter ad veritatem facti refertur. Alterum, εἴ τι ἀφείη, si quid relinquat, rem profert, ut in sola cogitatione positam, quo excluditur veritas, et hoc dumtaxat dicitur, si relinquat, quod iam animo cogitabimus, licet forsitan non fiat. Tertium εἴ τι ἀφῆ, si quid reliquerit, respectum comprehendit experientiae, expectandumque esse indicat, ut relinquat aut non relinquat. Huic simile, sed minime tamen idem est quartum, ἦν τι ἀφῆ, si quid forte reliquerit. Nam hoc etsi eodem cum respectu experientiae dicitur, tamen, quia per particulam ἂν imminuta est et debilior facta vis particulae conditionalis, illud accedit, ut forsitan nox aliquid relictura, vel non relictura significetur. Id non est in illo εἴ τι νῦν ἀφῆ, in quo quia non accedit illud forsitan, certior est et for-

HERM. OP. IV.

G

tior conditio: refertur enim ad certam spem atque opinionem, futurum quid esse, vel etiam, pro rei natura, non esse futurum. Quae quam diversa sint, facillime intelligi potest ex iis, quae in utroque genere adiuncta cogitantur: in illo, *ἤν τι νῦν ἄφῃ*, si quid forte nox reliquerit: forsitan relinquet aliquid, forsitan non relinquet; in hoc, *εἴ τι νῦν ἄφῃ*, si quid nox reliquerit: vix autem relinquet. Atqui hoc ipsum dicere voluit isto loco Sophocles: ex quo apparet, errasse viros doctos, qui vel ex coniectura, vel ex paucis codd. *ἤν*, quae Atticistae alicuius correctio est, reposuerunt. Exposui haec enucleatius, ut rationem redderem. Quod si quis mavult ipso statim sensu quid inter utramque locutionem intersit percipere, is meminerit *εἴ τι νῦν ἄφῃ* sic esse pronunciandum ut *εἰ* voce erigatur: quod contra *ἤν* non distinguitur a caeteris vocibus. Itaque etiam Latine si utrumque iisdem verbis veritas, si quid nox reliquerit, illud si si est *εἰ*, fortius est pronunciandum; remissius autem, si est *ἤν*. Interdum quidem non multum interest, *εἴ* an *ἤν* dicatur, ut in illo Sophoclis, *ὑβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ*, vel in Xenophontis loco, quem affert grammaticus, cuius verba apposui. Sed plerumque tamen ibi potissimum *εἰ* usurpatur, ubi *ἤν* non aptum est. Vt in Platonis loco apud eundem grammaticum, *εἴτε τις ἄρῶν εἴτε τις θῆ-λυσ ἤ*. Nam qui moriuntur, necessario aut mares aut feminae sunt, nec quidquam in ea re fortuiti inest. Contra Xenophon. Cyrop. III. 3, 17. *νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιμένωμεν ἤν τε ἐς τὴν ἐκεῖνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώμεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν*. Nam intervenire potest aliquid, ut non pugnetur omnino. Adiciam alia exempla. Homerus Iliad. α. 340.

*εἴποτε δ' αὐτὲς
χρεῖώ ἐμεῖο γένηται αἰκία λοίγον ἄμῦναι
τοῖς ἄλλοις.*

Si quando me opus fuerit. Nempe erit aliquando opus.

Quod si ἦν dixisset, multo hoc foret debilius, *si forte aliquando me opus fuerit*: quo potius aliquam fortuitam opportunitatem, quam certum illud, si detur opportunitas, indicaret. Iliad. ε. 257.

τούτῳ δ' οὐ πάλιν αὐτίς ἀποίσετον ὥκεές ἵπποι,
ἄμφω ἀφ' ἡμείων, εἰ γοῦν ἕτερός γε φύγησιν.

Si quidem alter effugerit: nam spes erat utrumque occubiturum. Iliad. φ. 462.

Ἐννοσιγαί', οὐκ ἄν με σάοφρονα μυθήσαιο
ἔμμεναι, εἰ δὴ σοίγε βροτῶν ἔνεκα πτολεμίζω.

Si tecum pugnem: at non sum pugnaturus. Et versu 576.

εἵπερ γὰρ φθάμενός μιν ἦ οὐτάσῃ ἡὲ βάλησιν,
ἀλλὰ τε καὶ περὶ δουρὶ πεπαρμένῃ οὐκ ἀπολήγει
ἀλκῆς, πρὶν γ' ἡὲ ξυμβλήμεναι ἡὲ δαμῆναι.

Si vulneraverit pardum: nam haud facile vulneret. Et χ. 86.

σχέτιλος· εἵπερ γάρ σε κατακτάνῃ, οὐ σ' ἔτ' ἔγωγε
κλαύσομαι ἐν λεχέεσσι, φίλον θάλος, ὃν τέκον αὐτή.

Si quidem te occiderit. Dicit hoc Hecuba, ne detrahere aliquid laudi Hectoris videatur, quasi non sperans occisum iri. Od. ε. 221.

εἰ δ' αἶ τις ραίῃσι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι νύχθ' ἔχων ταλαπενθέα θυμόν.

Si contuderit: at non spero futurum. Et η. 204.

εἰ δ' ἄρα τις καὶ μοῦνος ἰὼν ξύμβληται ὁδίτης,
οὔτι κατακρύπτουσιν.

Si vel unus obuius sit. Nempe raro fit: sed si fit, non sese occultant dii. Et μ. 348.

εἰ δὲ χολωσάμενός τι βοῶν ὀρθοκραιράων,
νῆ' ἐθέλῃ ὀλέσαι, ἔπι δὲ σπῶνται θεοὶ ἄλλοι,
βούλομαι ἅπαξ πρὸς κῆμα χανὼν ἅπο θυμὸν ὀλέσσαι,
ἦ δὴ θὰ στρέυεσθαι, ἔων ἐν νήσῳ ἐρήμῃ.

Si perdere navem voluerit: quod non opinor, quum non impietate quadam, sed necessitate compulsi boves mactemus. Scripsi hoc in loco δὲ σπῶνται pro δ' ἔσπωνται, quam formam vix puto defendi posse. Suspecta est etiam Buttmanno ad scholia in Odysseam. Pindarus Nem. VII. 16. (11.)

εἰ δὲ τύχη τις ἔρδων, μελίφρον' αἰτίαν
ῥοαῖσι Μοισᾶν ἐνέβαλε.

Si cui successerit: non enim facile est. Eadem similiter expressa sententia exstat IX. 110. (46.) et alia similis sententia Isthm. V. 16. (IV. 14.) Sophocles Oedipo Rege v. 1062. ex mea emendatione,

θάρσει· σὺ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἰ τρίτης ἐγὼ
μητρὸς φανῶ τριδουλος, ἐκφανεῖ κακή.

Ne si quidem ter servus esse reperiar: opinatur enim ita esse Oedipus. Improbavit hanc emendationem in postrema ed. Elmsleius, non propter εἰ cum coniunctivo, sed propter ἄν cum futuro coniunctum. Non fecisset, si reputasset, ἄν referri ad optativum, qui suppressus est. Plene enim dicas, οὐκ ἐκφανεῖ κακή, οὐδ' ἂν (ἐκφανεῖς) εἰ φανῶ τριδουλος. Compara locum Xenoph. Cyr. III. 3, 50. quem supra attulimus. Recte legitur apud Euripidem Iph. A. 1238.

βλέπον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δός, φίλημά τε,
ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦς ἔχω σέθεν
μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις.

Si nihil precibus meis moveris: quod non videris factururus. Et in Cyclope 577.

οὐκ ἂν φιλήσαιμ', εἰ Χάριτες πειρῶσί με.

Si vel Gratiae me tentaverint: nempe non sunt facturae. Aristophanes Eq. 698.

ΚΑ. οὗτοι μὰ τὴν Δήμητρά γ', εἰ μὴ σ' ἐκφάγω
ἐκ τῆςδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι.
ΑΑ. εἰ μὴ κφάγῃς;

Et v. 805. de populo :

εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος ἀπελθὼν εἰρηναῖος
 διατρίψῃ,
 καὶ χίδρα φαγὼν ἀναθαρήσῃ, καὶ στεμφύλῳ εἰς
 λόγον ἔλθῃ,
 γνῶσεται οἶων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ πα-
 ρεκόπτου.

Sic libri praeter Brunckii membranas, in quibus est ἔλθοι, quod ille recepit, scripsitque διατρίψει et ἀναθαρήσει. At recte se habebat vulgata. Nam hoc dicit, si, quod optari magis quam sperari potest, pacis muneribus frui populo contigerit; sentiet, quantis bonis a Cleone fuerit privatus. In Pace v. 450.

καὶ τις στρατηγεῖν βουλόμενος μὴ ξυλλάβῃ,
 ἢ δοῦλος αὐτομολεῖν παρεσκευασμένος,
 ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γ' ἔλκοιτο μαστιγούμενος.

Sic libri omnes et Suidas v. τροχός, nisi quod hic εἰ pro καί. Male corrigi καὶ, arguendo quae praecedunt: ὅστις δὲ πόλεμον εἶναι βούλεται, — καὶ τις φθονεῖ. — καὶ τις ἐπιθυμεῖ. Quae sunt eiusmodi, ut hic quoque καὶ τις positum a poeta esse dubitari vix possit. Pariter v. 437.

ὥς τις προθύμως ξυλλάβῃ τῶν σχοινίων,
 τοῦτον τὸν ἄνδρα μὴ λαβεῖν πότ' ἀσπίδα.

Vbi quamvis in bonis libris ξυλλάβοι sit, tamen deterius videtur. Herodotus II, 13. quum dixisset Nilum olim, si minimum octo cubitos accrevisset, loca infra Memphin inundasse, ita pergit: νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκαταίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τοῦλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. Vnus tantum codex ἦν, quod dedit Schaeferus, et reponendum censuit Werferus in Actis Monac. T. I. p. 100. non recte, ut mihi videtur. Est enim hoc nisi forte, quod etsi potuit hic dici, tamen multo aptior est fortius expressa conditio, nisi, qua indicatur, esse hoc extra ordinem. Eodem modo erravit Werferus

etiam in aliis locis, ut in hoc Herodoti VIII. 18. ubi interroganti regi, an aliqua salutis via reliqua sit, gubernator navis respondisse dicitur: *δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, εἰ μὴ τοιούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων*. Omnes hic libri tuentur *εἰ*. Nam hic quoque maior quaedam vis requiritur, quam quae est in particula *ἤν*: nisi, quod vereor dicere, hac vectorum multitudine liberemur. Accurate distinxit Lucianus Dial. meretr. VII. 1. T. III. p. 296, 73. *ἀλλὰ προφάσεις αἰεὶ, καὶ ὑποσχέσεις, καὶ μακραί ἐλπίδες, καὶ πολὺ τὸ ἔαν ὁ πατήρ, καὶ εἰ κύριος γένωμαι τῶν πατρῶων, καὶ πάντα σά*. Fortuitum est enim, quando sit pater moriturus; illud autem ut certum ostendit adolescens, aliquando se patris bona possessurum. Male ibi Belinus de Ballu *ἤν* pro *εἰ* reponi voluit. Eadem ratio videtur esse huius loci, in Piscatore 22. T. I. p. 592, 16. *κἂν σοι δοκῇ, καὶ κεῖνό που παράβυσσον, ὡς ὁ μέγας Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἄν, εἰ μὴ οὗτος ὑπόσχη τὴν δίκην*. Vbi etsi etiam optativus poni potuit, tamen aptior coniunctivus videtur, quum totus dialogus ad vindictam sumendam tendat. Distincte coniunctivo usus est Alciphron III. 21. ubi mulier, capellam negligentia caprarii a lupo raptam scribens, addit: *πέπτυσται δὲ οὐδὲν τούτων ὁ ἀνὴρ· εἰ δὲ μάθῃ, κρεμήσεται μὲν ἐκ τῆς πλησίον πίττος ὁ μισθωτός, αὐτὸς δὲ οὐ πρότερον ἀνήσει πάντα μηχανώμενος, πρὶν τὰς παρὰ τοῦ λύκου δίκας εἰσπράξασθαι*. Et epistola 31. ubi mulier urbis, quam nondum viderat, visendae cupida scribit: *εἰ οὖν σοι πρόφασις ὁδοῦ ἄστυδε γένηται, ἦκε ἀπάξων νῦν καμέ*. Minus cupide loqueretur, si *ἤν* posuisset, si forte. Nunc, quum *εἰ* dixit, fortius rogat, si *praelexus repertus fuerit*: metuit enim, ne praetermittat ille aliquam opportunitatem. Saepe sic, maxime ap. Aristotelem, *εἰ* praegresso *ἄν*, ut de somn. et vigil. p. 685. A. *κἂν εἰ τοῦτο γένηται*. de Rep. II. 1. p. 312. C. *κἂν εἴ τινες ἕτεροι τυγχάνωσιν ὑπὸ τινῶν εἰρημέναι*. II. 2. p. 313. C. *ὥς περ ἄν εἰ σταθμὸς πλεῖον ἐλκύσῃ*.

VIII.

De ἐπεί, εὐτε, πρὶν cum coniunctivo.

Quae *εἰ* particulae, eadem etiam caeterarum ratio est. Ex quibus primo videamus *ἐπεί*. Herodotus VIII. 22. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλῆα Ἰωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξερξέα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἰωνας, καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Si *ἐπεὰν* dixisset, nihil nisi incertum esse indicasset, futurumne illud esset an non: nunc, quum *ἐπεὶ* dixit, fortius urget conditionem, ut ex opposito patet: si, quod tamen, si fieri posset, evitare cupiebat, *cognovisset* Xerxes. Sophocles in Antig. 1023.

ταῦτ' οὖν τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοῦ ξαμαρτάνειν· ἐπεὶ δ' ἀμαρτῇ, κείνος οὐκ ἔτ' ἔστ' ἀνὴρ ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν πεσὼν ἀκίῃται, μὴδ' ἀκίνητος πέλει.

Et *εὐτε*. Aeschylus Sept. ad Th. 344.

πολλὰ γὰρ εὐτε πόλις δαμασθῇ,
ἔ ἔ, δυστυχῇ τε πράσσει.

Brunckius *εὐτ' ἄν*, quod aliud est, minus graviter expressa conditione. Sophocles Ai. 741.

τὸν ἄνδρ' ἀπηύδα Τεῦκρος ἔνθοδεν στέγης
μὴ ἔω παρήκειν, πρὶν παρὼν αὐτὸς τύχη.

Significabat enim Teucer, se certo venturum esse. Simillimus locus est in Trachiniis v. 604.

διδούς δὲ τόνδε, φράζ' ὅπως μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροῖ,
μὴδ' ὄψεται νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μήθ' ἔρκος ἱερὸν, μήτ' ἐφέστιον σέλας,

πρὶν κεῖνος αὐτὸν φανερὸς ἐμφανῶς σταθεῖς
δείξῃ θεοῖσιν ἡμέρα ταυροσφάγῳ.

Et in Philocteta v. 917.

μὴ στέναζε, πρὶν μάθῃς.

Dicturus est enim Neoptolemus. Iterum in Aiace v. 964.

οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι, τάχαθ' ὃν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρὶν τις ἐκβάλῃ.

Noluit dicere πρὶν ἄν, quod esset, *priusquam forte amisit*, sed omisit ἄν, ut diceret, *tum demum, quum amisit*. Comparari potest cum his illud Antiphontis p. 619. (11. §. 29.) οἱ δ' ἐπιβουλευόμενοι οὐδὲν ἴσασι πρὶν ἐν αὐτῷ ὥσι τῷ κακῷ γ' ἤδη, καὶ γινώσκωσι τὸν ὀλεθρον, ἐν ᾧ εἰσὶ. Quod eandem habet rationem. Sic etiam in Trach. 945.

οὐ γὰρ ἔσθ' ἧ γ' αὖριον,
πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παρούσαν ἡμέραν.

Similiter apud Euripidem in Oreste 1218.

φύλασσε δ', ἣν τις, πρὶν τελευτηθῇ φόνος,
ἧ ἐνύμμαχος τις ἧ κασίγνητος πατρός
ἐλθὼν ἐς οἴκους φθῇ.

Facturus est enim caedem Orestes. Et v. 1354.

ὅπως ὁ πραχθεὶς φόνος
μὴ δεινὸν Ἀργείοισιν ἐμβάλλῃ φόβον
βοηδρομῆσαι πρὸς δόμους τυραννικούς,
πρὶν ἐτύμως ἰδῶ τὸν Ἑλένας φόνον
καθαιμακτὸν ἐν δόμοις κείμενον.

Et in Alcest. 851.

οὐκ ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐξαιρήσεται
μογοῦντα πλευρά, πρὶν γυναῖκ' ἐμοὶ μεθῇ.

Cogitur enim reddere. Et in Iph. Aul. 538.

ἐν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνὰ στρατὸν

ἐλθών, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμνήστρα τάδε
μάθῃ, πρὶν Ἴδιθ παιδ' ἐμὴν προσθῶ λαβών.

Aristoph. Ran. 1281. quum Bacchus, nolens amplius audire Euripidem, abiturum se dicit, ille his eum verbis manere iubet:

μή, πρὶν γ' ἀκούσης χᾶτέραν στάσιν μελῶν.

Iam enim cantaturus est. Eccles. 750.

οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἰδρῶτα καὶ φειδωλίαν
οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἀποβαλῶ,
πρὶν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει.

Ibidem v. 856.

οὐ δῆτ', ἣν γ' ἐκείναις νοῦς ἐνῆ,
πρὶν ἀπενέγκης.

Ita scribendum. Vulgo πρὶν γ' ἀπενέγκης. Brunckius ex uno cod. πρὶν γ' ἂν ἀπενέγκης, Porsonus πρὶν ἂν γ' ἀπενέγκης. In eadem fabula v. 628.

κοῦκ ἔξεσται παρὰ τοῖσι καλοῖς καταδαρθεῖν
ταῖσι γυναιξίν, πρὶν τοῖς αἰσχροῖς καὶ τοῖς μικροῖς
χαρίσωνται.

Χαρίσασθαι hic scribi voluerunt Tyrwhittus, (quem sequitur Porsonus, qui antea ταῖσι γυναιξί, πρὶν ἂν — χαρίσωνται coniecerat, ut refert Dobraeus p. 201.) et Reisigius in Coniect. I. p. 65. cui assentitur Elmsleius ad Med. 215. qui et illo loco et ad Heraclidas v. 959. in eadem sententia est, in qua Porsonus et Reisigius, comicis non licuisse πρὶν sine ἂν cum coniunctivo coniungere. Et Reisigius quidem etsi hoc valde speciosum affert, qui tenuiore stilo utantur, non omittere ἂν, quod iis tantum concessum esse, quorum elatior sit oratio, tamen ego ut aliter sentiam, quum analogia moveor aliorum vocabulorum ἂν ea qua dixi conditione respuentium, tum exemplorum quae omissionem particulae tuentur natura. Verbis simillima

sunt, quae modo attulimus, *μη̃ πρίν γ' ἀκούσης* et *πρίν ἐκπύθωμαι*, atque illa, quae affert Reisigius,

μηδὲ δίκην δικάσης, πρίν ἄν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης,
et in Vespis v. 919.

*πρὸς τῶν θεῶν, μη̃ προκαταγιγνώσκ', ὃ πάτερ,
πρίν ἄν γ' ἀκούσης ἀμφοτέρων.*

et in Eq. 960.

*μη̃ δῆτα πῶ γ', ὃ δέσποτ', ἀντιβολῶ σ' ἐγώ,
πρίν ἄν γε τῶν χρησμῶν ἀκούσης τῶν ἐμῶν.*

Sed permagnum tamen discrimen est. Nam qui vetat indicare, priusquam alteram partem quis audiverit, cohiberi vult iudicium usque dum contrariae sententiae argumenta sint exposita: quo tantum abest ut significet, cogniturum ea quem esse, ut nihil aliud velit, quam non esse iudicandum, si non cognoverit. Et in hanc sententiam dictum est illud, quod ex Vespis est allatum. Eodemque modo in Equitibus negat Cleo se munus suscepturum, nisi oracula sua populus audiverit. Sed an ea sit ille auditorus, in incertis relinquitur. Postea demum effert illa e domo sua, et recitat. Contra in illis exemplis, quae supra dedimus, certum instat factum, quod eo ipso non debuit per *ἄν* incertum reddi. Hinc spero iudicari poterit de illo in Acharn. 294.

ΑΙ. ἀντίδ' ὧν ἐσπείσαμην οὐκ ἔστ' ἔτ'· ἀλλ' ἀκούσατε.

*ΧΟ. σοῦ γ' ἀκούσωμεν; ἀπολεῖ· κατά σε χάσομεν
τοῖς λίθοις.*

*ΑΙ. μηδαμῶς, πρίν ἄν γ' ἀκούσῃτ'· ἀλλ' ἀνάσχεσθ',
ὦ γαῖοι.*

Sic Bentleius, Elmsleius, Reisigius. Libri fluctuant: alii *πρίν ἄν ἀκούσῃτε*, alii *πρίν ἄν ἀκούσῃτε γε*, alii *πρίν γ' ἄν ἀκούσῃτε*, Ravennas vero et scholiastes, *πρίν γ' ἀκούσῃτε*, sine *ἄν*, recte, quia iam dicturus est Dicaeopolis, ut nihil hic incerti sit. Sed metri indicio scribe,

μηδαμῶς γε, πρίν γ' ἀκούσῃτ'.

Caeterae lectiones debentur correctoribus. Quod si comparare quis volet exempla, in quibus *πρίν* solum et *πρίν ἄν* apud tragicos et Aristophanem leguntur, quae sedulo notata dedit Elmsleius ad Medeam p. 119. facile animadvertet, ubi *ἄν* additum est, semper aliquid incerti subesse. v. c. in Sophoclis *Ἀχαιῶν συλλόγῳ* ap. Athen. XV. p. 686. A.

φορεῖτε, μασσέτω τις, ἐγγείτω βαθὺν
κρητῆρ' ὅδ' ἄνῃρ οὐ πρίν ἄν φάγῃ καλῶς,
ὅποια καὶ βοῦς ἐργάτης, ἐργάζεται.

Non est enim de praesenti tantum tempore loquutus, sed universe: *hic homo non umquam ante, quam bene saturatus fuerit, laborat.* Neque vero alium in prosa oratione usum obtinere consentaneum est. Recte Reisigius negat opus esse particula *ἄν* in his Platonis de Legg. IX. p. 872. E. τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἐκπλυτον ἐθέλειν γίγνεσθαι τὸ μιανθέν, πρίν φόνον φόνῳ, ὁμοίῳ ὁμοιον, ἢ δρᾶσασα ψυχὴ τίσῃ, καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασαμένη κοιμίσῃ. At caussa non in gravitate et dignitate orationis quaerenda, sed in iis verbis, unde haec pendent: ὁ γὰρ δὴ μῦθος ἢ λόγος ἢ ὅ τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, ὥς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι, καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτά ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν. Nam quia necessario perpetienda esse eadem dicit, quae quis fecerit, propterea *πρίν*, ut in re certo consequutura, sine *ἄν* posuit. Quamquam quis neget et hoc in loco, et multis in aliis, etiam *πρίν ἄν* dici potuisse? Nam, prouti rem consideres, saepe etiam quod certum est, alia ratione ut incertum proferri potest: ut hic, si non tam illud, sequuturam esse poenam, quam eam aliquando, sed ut incertum sit quo tempore, sequuturam dicere volueris. Dubia est scriptura in Politico p. 281. D. aliis libris *πρίν ἄν*, aliis *πρίν αὐ* praebentibus, quod non dixerim falsum esse. Non assentior Reisigio, in Aeschinis

verbis ἄν requirenti, c. Ctesiph. 22, 6. p. 447. (180. §. 60. Bekk.) ὅστις οὕτω διάκειται, μήτ' ἀπογνώτω μηδὲν μηδὲ καταγνώτω, πρὶν ἀκούσῃ. Verissima est enim librorum scriptura, quum statim dicturus sit orator illa, quae audiri vult: id quod apertissime declarant, quae sequuntur. Herodotus IV. 157. οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπείη ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὲ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. Nam Theraei, quos oraculum Libyam petere iussisset, quum Plateam insulam per aliquod tempus coluissent, Libyam esse rati, iterum consulto oraculo responsum tulerant, mirum esse, si, qui non adiissent Libyam, melius eam Apolline nossent. Itaque eos coegit Apollo ipsam quaerere Libyam: quod indicare volens Herodotus, omisit ἄν, quam particulam si addidisset, significasset non ante eos coloniae deducendae necessitate liberatum iri, quam quum forte Libyam venissent. Non minus accurate idem VI. 82. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδόι, εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε. Pergit enim: καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμπει· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήτην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος. I. 32. ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρεό με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. Nescio an rectius ita codd. quidam et Stobaeus CV. 63. quam vulgati πρὶν ἄν. Omissa enim particula sensus est, *tum demum te beatum praedicabo*. At eodem capite paullo post: εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἄν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχία. Additum hic est ἄν, quia sensus est *nisi quum obierit*. Nam etsi, ut in priore huius capituli loco, re ipsa perinde est utrum πρὶν πύθωμαι an πρὶν ἄν πύθωμαι dicas, tamen cogitandi modo haec valde diversa sunt: alterum enim certum est, *quamdiu non cognovero*: alterum incertum, *nisi quum cognovero*. Quare, ut supra dicebam, non est mirum, ubi ad rem nihil intersit, idem utrovis modo dici. Ita haec ipsa sententia, quae est apud Hero-

dotum, quum a multis scriptoribus posita sit, alii nudum *πρὶν* usurparunt, ut Dionysius tyrannus, Sophocles in Tyndaro, idem in Tereo, Euripides in Cressis, apud Stobaeum CV. 2. 3. 21. 26. quorum illud ex Tereo Plutarchus in Dictis regum p. 184. B. ab Eumene ita mutatum affert,

μη̃ σπεῦδε γῆμαι, πρὶν τελευτήσαντ' ἴδης,

alii autem ibidem fr. 14. 38. *πρὶν ἂν* dixere, nominatim Euripides in Andromacha v. 101. et Sophocles in principio Trachiniarum. Hinc iudicari poterit de his apud Herodotum I. cap. 197. *σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει.* et cap. 198. *ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἂν λούσωνται.* In primis autem aperta apte additi *ἂν* exempla sunt in his, I. 82. *ἐποίησαντο νόμον τε καὶ κατάρην μη̃ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τας γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται.* Et cap. 140. *ὥς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσῳ ὁ νέκυσ, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῇναι.* Nihil enim refert, coniunctivus an infinitivus adiungatur. Et c. 159. *ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.* Aeschines contra Ctesiph. 86, 4. p. 628. (560. §. 236.) *οὐ μέμνησθ' ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐπέθετο πρότερον τῇ τοῦ δήμου καταλύσει, πρὶν ἂν μείζω τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ.*

IX.

De ἕως aliisque idem significantibus particulis cum coniunctivo.

Eadem plane ratio est particulae *ἕως* et similium. His quoque, quoniam exiguum discrimen est et plerumque non magni refert utro modo quis loquatur, adiici fere solet *ἂν*, praesertim a prosae orationis scriptoribus. Sed facile tamen sentias, esse ubi aptius omittatur. Ita iam moribundus quis recte diceret adstantibus amicis *μίμνετε ἕως*

θάνω, non item ἕως ἄν θάνω, quod potius ei conveniret, qui non ita propinquam sibi putaret mortem esse. Quare vereor ne, quod legitur in Rheso v. 613.

ὄδ' ἐγγὺς ἦσται κοῦ συνήθροισται στρατῷ,
ἀλλ' ἐκτὸς αὐτὸν τάξεων κατεύνασεν
Ἐκτωρ, ἕως ἄν νῦν ἀμείψηται φάος,

scribendum sit ἕως αὐ νῦν ἀμείψηται φάος. Sed afferamus exempla. Sophocles Aiace v. 554.

ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἡδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς.

Omisit particulam, quia haec inevitabilis est hominum sors, ut discant quid gaudere sit et dolere. In eadem fabula v. 1182.

ὑμεῖς τε μὴ γυναῖκες ἀντ' ἀνδρῶν πέλας
προσέστατ', ἀλλ' ἀρήγετ', ἐστ' ἐγὼ μὲν
τάφου μεληθεῖς τῷδε, καὶ μῆδεῖς εἴᾱ.

Dicit enim hoc Teucer asseverans se rediturum esse. Sic etiam Oed. Col. 77.

αὐτοῖ μέν', οὐπερ κἀφάνης, ἕως ἐγὼ
τοῖς ἐνθάδ' αὐτοῦ, μὴ κατ' ἄστν δημόταις,
λέξω τάδ' ἐλθών.

Et in Philoct. 763.

ἀλλὰ μοι τὰ τόξ' ἐλὼν
τάδ', ὥσπερ ἦρου μ' ἀρτίως, ἕως ἀνῆ
τὸ πῆμα τοῦτο τῆς νόσου τὸ νῦν παρόν,
σῶς' αὐτὰ καὶ φύλασσε.

Aristoph. Eq. 133.

NI. δύο τῷδε πῶλα. καὶ τί τοῦτον χρὴ παθεῖν;
ΔΗΜ. κρατεῖν, ἕως ἕτερος ἀνὴρ βδελυρώτερος
αὐτοῦ γένηται· μετὰ δὲ ταῦτ' ἀπόλλυται.
ἐπιγίγνεται γὰρ βυρσοπώλης ὁ Παφλαγών.

Sic ibi cod. Ven. nisi quod, ut vulgo, γένοιτο, quod etsi

defendi potest, tamen non praetulerim. Quod editum est
 ἔως ἄν, metro repugnat, nec prodest sententiae, siqui-
 dem iam facto comprobatum est illud oraculum, florente
 populi studiis isto Paphlagone. Sophocles Trach. 147.

ἀλλ' ἡδοναῖς ἄμοχθον ἐξαίρει βίον
 ἐς τοῦθ', ἕως τις ἀντὶ παρθένου γυνή
 κληθῇ, λάβῃ τ' ἐν νυκτὶ φροντίδων μέρος,
 ἦτοι πρὸς ἀνδρὸς ἣ τέκνων φοβουμένη.

Multo magis autem apta est haec ratio, ubi de re prae-
 sente, ideoque certa, sermo est. Homerus Iliad. ψ. 46.

ἐπεὶ οὐ μ' ἐτι δεύτερον ὥδα
 ἴξετ' ἄχος κραδίην, ὄφρα ζώοισι μετείω.

Sophocles Electra v. 223.

ἀλλ' ἐν γὰρ δεινοῖς οὐ σχήσω
 ταύτας ἄτας,
 ὄφρα με βίος ἔχῃ.

Euripides Oreste v. 237. (231. Pors.)

ἄκουε δὴ νῦν, ὦ κασίγνητον κάρα,
 ἕως ἑώσῃ σ' εὐ φρονεῖν Ἑριννύες.

Quamquam hic quidem etiam indicativus esse potest. Con-
 tra vide illud in Soph. Oed. Rege 834.

ἡμῖν μὲν, ὦναξ, ταῦτ' ὀκνήρ'. ἕως δ' ἄν οὖν
 πρὸς τοῦ παρόντος ἐκμάθῃς, ἔχ' ἐλπίδα.

Incertum est enim, an sit auditurus ille. Sed nemo non
 videt, etsi omittitur ἄν in re certa designanda, tamen
 multa esse ita comparata, ut non sint necessario pro certis
 vel incertis afferenda. Itaque non mirum est, si aliquando
 etiam incerta ut certa, saepe autem certa ut incerta pro-
 feruntur. Prouti enim consideres, hanc vel aliam speciem
 habebunt. Ita quod ex Electra Sophoclis attulimus, in
 eadem fabula v. 103. cum particula ἄν dictum est:

ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων
 στυγερώων τε γόων,

ἔστ' ἄν παμφεγγεῖς ἄστρον
 ῥιπᾶς, λεύσσω δὲ τόδ' ἡμαρ.

Et apud Euripidem Alcest. 337.

οἶσω δὲ πένθος οὐκ ἐτήσιον τόδε,
 ἀλλ' ἔστ' ἄν αἰὼν οὐμὸς ἀντέχη, γύναι.

Exempla aperte incertae rei per ἄν significatae cum particulis *donec* vel *usquedum* vel *quamdiu* significantibus vide apud Sophoclem Ai. 1117. Oed. Col. 114. apud Euripidem Hippol. 659. Alc. 1024. Cycl. 623. apud Aristophanem Nub. 1460. 1489. Ach. 235.

Eodem modo etiam μέχρι et ἄχρι non raro particula ἄν carent: ut apud Sophoclem Ai. 571. Ex Thucydide exempla dedit Poppo in Obs. crit. in Thucyd. ex Hippocrate aliisque Lobeckius ad Phrynichum: sed hic quae ex Hippocrate de Morb. citat, ne quis frustra quaerat, sciat legi in ed. Mackii I. 12. vol. II. p. 199. IV. 7. p. 274. IV. 14. p. 286. in qua pagina etiam aliud exemplum ex praecedente capite adnotari potuerat.

Pertinet ad hoc genus etiam ὥς ἄν, *donec* significare creditum, de quo dixi ad Soph. Philoct. 1314. et ad Ai. 1096. quod est proprie vel *utcumque*, ut in Aiakis loco,

τοῦ δὲ τοῦ ψόφου
 οὐκ ἄν στραφείην, ὥς ἄν ἥς οἴόςπερ εἶ.

et in Philoct. 1329.

καὶ παῦλαν ἴσθι τῆςδε μήποτ' ἐντυχεῖν
 νόσου βαρείας, ὥς ἄν οὗτος ἥλιος
 ταύτη μὲν αἶρη, τῇδε δ' αὖ δύνῃ πάλιν.

vel *tali quodam modo*, quo, ut in Eurip. Phoen. 90.

ἐπίσχες, ὥς ἄν προὔξερευνήσω στίβον *).

*) Vide ad Soph. Antig. 215. ed. tert.

X.

*De pronomibus et adverbis cum con-
iunctivo.*

Dicatur nunc de pronomibus, ac primo de pronomibus ὅς et ὅστις, quae plerique videntur sine particula ἄν fere poetarum cuidam licentiae tribuenda, a prosa autem oratione et comoedia arcenda existimare. In qua opinione hoc veri inest, quod poetas eos, qui non communem sermonem imitantur, etiam ibi interdum omittere ἄν videmus, ubi addi potuerat; illud autem falsum est, quod nihil interesse putant, nec vident, quocumque quis stilo utatur, etiam debere aliquando omittere particulam. Apertissime id demonstrare possunt haec verba in Iphig. in Aul. 1192. si sic legantur, ut a Porsono tacite scripta sunt ad Phoen. 1373.

τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
παίδων σ', ὅτων ἄν προθέμενος κτάνῃς τινά.

Alienum hic ἄν esse, recte vidit Bremius, vir eruditissimus, in symbolis philologicis Helvetiae vol. I. p. 240. Est enim ille, ut in censura illarum symbolarum dixi, soloecismus, quia non de quibuscumque, sed de certis liberis sermo est. Nam quum hoc dicere velit Clytaemnestra, *quis te adspiciet liberorum tuorum, quorum aliquem occideris*, non magis potuit ὅτων ἄν dicere, quam Latine dicas, *quorumcumque aliquem occideris*. Quin ne ὅτων quidem pro ὧν hic recte dictum. Vtrumque vidit etiam Matthiae, quem tamen miror, quod in his, quae linguae legibus repugnare ipse fatetur, quid soloecismi insit videre se negat. Sophocles Electr. 771.

οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκη προσγίγνεται.

et v. 1061.

τί τοὺς ἄνωθεν φρονιμωτάτους οἰωνοὺς
HERM. OP. IV. H

ἐξορώμενοι τροφᾶς κη-
δομένους, ἅφ' ὧν τε βλάστω-
σιν, ἅφ' ὧν τ' ὄνασιν εὖρω-
σι, τὰδ' οὐκ ἐπ' ἴσας τελοῦμεν;

Qui ut in prior loco dicere potuerit ὧν ἄν, quia incertum est, quos quis et quales et quam multos procreet liberos, tamen, quia non illud, sed hos, qui sunt prognati, spectari voluit, recte omisit particulam. In altero autem loco plane inepta foret, quia hic definite dicuntur ii, a quibus quis genitus atque educatus sit, non quicumque, a quibus potuerit originem ducere. Sic etiam in Trach. 251.

τοῦ λόγου δ' οὐ χρὴ φθόρον,
γυνή, προσεῖναι, Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῇ.

Est enim non de quavis, sed de certa re sermo, de servitio Herculis apud Omphalen. Contra in Oed. R. 580.

ἄν ἢ θέλουσα, πάντ' ἐμοῦ κομίζεται,

non potuit omitti particula: non enim dicit, *omnia ea, quae voluerit, a me impetrat*, quia non de re quapiam certa cogitat, quam rogatura sit locasta, sed de eo, si quid roget, quidquid sit. Ne tamen, quoniam hic et multis in similibus locis ὅς ἄν recte vertitur *quicumque*, id ubique ita esse existimetur, tenendum est, saepe vim huius particulae aliter exprimi debere: ut in Ai. 1085.

καὶ μὴ δοκῶμεν, δρῶντες ἅν ἡδόμεθα,
οὐκ ἀντιτίσειν αὐθις ἅν λυπόμεθα.

nec putemus, facientes quae forte iucunda nobis sint, non esse nos perpersuros postea, quae forte non sint iucunda. Simillima eiusdem poetae sententia est fr. inc. 14.

φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην
ἄκων ἀκούειν οὕς ἐκὼν εἶπη λόγους.

Non enim hic *quidquid dixerit*, sed *illa ipsa quae dixerit* intelligi volebat. Sic ex Plutarcho in libro de utilitate

ex inimicis capienda p. 89. B. legendum. In Oed. R. 1230.

τῶν δὲ πημονῶν
μάλιστα λυποῦσ', αἷ φανῶσ' αὐθαίρετοι,

ex duobus codd. edidit Erfurdtius, quibus nuper accesserunt alii libri. Vulgo αἷν, insolita quidem crasi, sed quae velim defensorem inveniat. Admisit eam ἄν scribens G. Dindorf. Recte positum αἷ, si dicere voluit, *ea mala, quae ultro contracta fuerint*, ut apud Euripidem Med. 516.

ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν ὅς κ' ἰβδηλὸς ἦ,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὥπασας σαφῆ.

Sed non inepte tamen addidisset ἄν, quod esset, *quidquid mali ultro quis sibi contraxerit*. Plerisque in locis tragicorum, ubi omissum est ἄν, facile ex his, quae diximus, caussa omissionis cognosci poterit, etsi saepe, re paullo aliter cogitata, etiam locus est particulae. Vide Soph. Oed. C. 395. Eurip. Hippol. 527. 1274. et cum ὅστις Soph. Trach. 1008. Eurip. Hipp. 427. Alc. 77. ubi v. Monk. 981. Androm. 179. ubi editur θέλει, quod habet etiam Stobaei codex A. Serm. LXXIV. 19. nam vulgo apud Stobaeum θέλη. Iph. Taur. 1064. Ion. 856. Bellesph. fr. 16. Sed in Dictyis fr. 13. reponendum videtur ἦν. Aeschylus in Τοξοτ.

νέας γυναικὸς οὐ με μὴ λάθῃ φλέγων
ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ἦ γεγευμένη.

Nam neque *quae forte*, neque *quaecumque* dicere vult. Eadem ratio est huius dicti apud Plutarch. de aud. poet. p. 33. E.

τόδ' ἐστὶ τὸ ζῆλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέσῃ.

Sophocles Tyr. fr. 15. ap. Aelian. de N. Anim. XI. 18. cuius fragmenti, quod plures viri docti tentarunt, novissime autem Fr. Iacobsius, patris cognominis filius, ad Xe-

noph. de re eq. p. 137. vellem scripturas codd. Vindob. omnes dedisset Heynius ad Iliad. XIV. 40.

κόμης δὲ πένθος λαγχάνω πάλου δίκην,
ἥτις ξυναρπασθεῖσα βουκόλων ὑπο
μάνδραις ἐν ἱππείαισιν ἀγρία χερὶ
θέρος θερισθῇ ξανθὸν ἀνχένων ἄπο,
πλαθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν
ἰδῇ σκιᾶς εἰδῶλον ἀνγασθεῖς ὑπὸ
κουραῖς ἀτίμως διατετιλμένης φόβης.

Apertum est, non potuisse hic recte addi ἄν, quum haec ut de certa equa referantur. Idem in Phaedra fr. 5.

οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἄν μεῖζον κακὸν
κακῆς ἀνὴρ κτήσαιοιτ' ἄν, οὐδὲ σῶφρονος
κρείσσον· μαθὼν δ' ἕκαστος ὦν τύχῃ λέγει.

Ἐα, quae fuerit nactus. Ibidem fr. 8.

αἵσχη μὲν, ὧ γυναικες, οὐδ' ἄν εἰς φύγοι
βροτῶν πόθ', ᾧ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.

Et in fragm. inc. 58.

ὥς τρισόλβιοι
κείνοι βροτῶν, οἱ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλωσ' ἐς Αἰδου.

Et fr. 59.

ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικὸν προσῇ.

Herodotus IV. 46. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἄν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοι τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν; Male Schaeferus ad Gregor. p. 80. et Werfer. in Act. Mon. I. p. 246. ἄν adlendum putarunt. Apte distincteque IV. 66. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ νομῷ κηρᾷ κρητῆρα οἶνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθῶν ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραιορημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἄν

μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τοῦτον, ἀλλ' ἡτιμωμένοι ἀποκέαται. Nimirum alterum est, iis, qui hostem ceperint; alterum, qui forte non ceperint. Pauci tamen libri omittunt ἄν. Recte adiecit VI. 86, 1. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών. ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ, τούτῳ ἀποδοῦναι. Neque enim hoc Germanice *welcher* dici potest, sed debet *wer*. Sic etiam VII. 8, 1. Cum his comparet quis locos, in quibus ὃς ἂν legitur: Soph. Ai. 1085. El. 943. Oed. R. 280. 580. 724. 749. Antig. 35. 563. 583. 1057. Oed. C. 13. 1332. Trach. 399. Phil. 86. 574. 844. 1276. 1431. Eurip. Or. 895. Phoen. 963. 1626. Med. 788. 1153. ubi sine verbo. Hipp. 445. Alc. 50. Suppl. 180. 364. 445. 736. 916. Iph. A. 1025. 1129. Iph. T. 39. 58. 484. 1466. Rhes. 125. Troad. 62. 68. Bacch. 841. Cycl. 218. 536. Hel. 1257. 1273. Ion. 93. 378. 380. 475. 1334. El. 33. 522. Aristoph. Plut. 185. 484. Lys. 292. Et ὅστις ἂν Eurip. Alc. 357. Suppl. 245. Iph. T. 1472. Troad. 664. 1032. Cycl. 566. Heracl. 191. 966. Hel. 154. Ion. 440. Dan. 48. Aristoph. Plut. 473.

Ex iis, quae supra diximus, intelligetur, cur etiam in Atticorum prosa oratione abesse ἄν debeat, ibi scilicet, ubi de re certa sermo est, ut in lege apud Demosth. ad Macart. p. 1055, 2. ἐὰν δὲ μὴ ζῇ ὁ ἐπιδικασάμενος τοῦ κλήρου, προσκαλείσθω κατὰ ταῦτα ᾧ ἡ προθεσμία μήπω ἐξῆκε. Plane ineptum hic foret ἄν. Compara vero legum verba ibidem p. 1069, 13. 23. 1071, 3. 1074, 29. 1075, 1. 1076, 21. et videbis, his in locis recte additum esse ἄν.

Eadem prorsus ratio est aliorum pronominum, ut ὅσος et οἶος. Soph. Phil. 1075.

ὅμως δὲ μείναι, εἰ τούτῳ δοκεῖ,
 χρόνον τοσοῦτον, εἰς ὅσον τὰ τ' ἐκ νεῶς
 στείλωσι ναῦται καὶ θεοῖς εὐξώμεθα.

Recte sic est loquutus, ut definite diceret, *tantum spatii, quantum ad ista opus est*. Sed licebat etiam, si minus

definite loqui voluisset, ἄν ponere: *quamdiu forte sacra nos morabuntur*. Compara cum his Epicurum in epist. ad Pythocl. 31. p. 41. ed. Schneid. ἄλως περὶ τὴν σελήνην γίνεται καὶ παρὰ πυρὸς πάντοθεν προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποφερόμενα ρεύματα ὁμαλῶς ἀναστέλλοντος ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον κύκλῳ περιστήσῃ τὸ νεφοειδὲς τοῦτο, καὶ μὴ τὸ παράπαν διακρίνῃ. Quo loco iam apparebit non debuisse Schneiderum de inserendo ἄν cogitare. At in Electra dixit Sophocles v. 946.

ἐυνοίσω πᾶν ὅσονπερ ἄν σθένω.

Sic etiam in Oed. R. 1122. Oed. C. 74. 1634. 1773. Philoct. 64. 1072. Eurip. Or. 592. Bacch. 673. Cycl. 147. Ion. 1336. et οἶος ἄν Soph. Oed. C. 956. atque ὁποῖος Philoct. 659. Hinc dubitari potest an in Eurip. Suppl. 460. non recte legatur:

κλαίων δ' ἄν ἦλθες, εἰ σε μὴ ᾤεμψεν πόλις,
περισσὰ φωνῶν· τὸν γὰρ ἄγγελον χρεῶν
λέξανθ', ὅς' ἄν τάξῃ τις, ὡς τάχος πάλιν
χωρεῖν.

Nam etsi defendi potest haec scriptura, tamen multo aptius hic est dici, *id quod quis iusserit*, quam *quidquid quis iusserit*. Id vero scribi potuerat ὅσον τάξῃ τις.

Quae pronominum, etiam adverbiorum ratio est. Euripides Electra 972.

ὅπου δ' Ἀπόλλων σκαιὸς ἦ, τίνες σοφοί;

Affert hoc exemplum Porsonus ad Orest. 141. amare tragicos hanc constructionem suppressa particula ἄν dicens: adiicitque aliud exemplum, quod ut Sophoclis citat, Valckenarii, opinor, iudicium sequutus, ex Plutarch. de aud. poet. p. 34. A. et Amator. p. 767. A.

A. πρὸς θῆλυ νέει μᾶλλον, ἢ πὶ τᾶρσενα;
B. ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος.

Adde Aeschylum Suppl. 129.

θεοῖς δ' ἐναγέα τέλεα, πελομένων καλῶς,
ἐπίδρομ', ὁπόθι θάνατος ἀπῆ.

Eodem pertinet ἵνα in his apud Plutarchum de garrulitate
p. 514. A. φίλαντος γὰρ ὦν καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος,

νέμει τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὦν.

XI.

De particula ἄν cum coniunctivo in sententiis finalibus.

Nihil difficultatis habent sententiae quas brevitatis causa finales dicimus, i. e. quibus finis et consilium indicatur. His efficiendis inserviunt particulae ὅφρα, ὅπως, ὥς, ἵνα. Significant autem ὅπως et ὥς proprie ut, i. e. quo pacto. Eae particulae indicativis iunguntur cuiusvis temporis, quum esse quid, vel futurum esse putamus; coniunctivis autem, quum vereri quem indicamus, ne quid sit aut non sit. Aristoph. Ach. 343.

ἀλλ' ὅπως μὴ ἵν' τοῖς τριβῶσιν ἐγκάθηνται που λίθοι.

Aeschylus in Prometheo v. 68.

ὅπως μὴ σαρτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

Sed Sophocles in Aiace v. 1089.

καὶ σοι προφρωνὸν τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων, αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς.

Non potuit hic πεσεῖν dicere. Non enim hoc futurum esse putat, sed verendum esse dicit Teucro, si audeat sepelire Aiacem. Plato Phaedone p. 77. B. ἀλλ' ἐτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾗ. At obstat, inquit, vulgare illud, verentium, ne moriente homine dispareat etiam anima, et esse desinat. Sed paullo post eadem

pagina, D. etsi addito timendi verbo, aliter loquitur: ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἄν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ διδέναι, τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσιν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσσι. Vbi vel additum ὡς ἀληθῶς indicat, non tam de metu, quam de opinione cogitari. *Μὴ* particula autem eandem rationem habet, de qua dixi ad Aiace v. 272. Ex quo apparet, falli Heindorsium, qui p. 94. διασκεδάννυσσι et διαφυσᾷ coniunctivos esse putavit, ut coniunctivus est διασκεδάννυται, producta penultima.

Igitur consilii indicandi caussa quum particulae ὡς et ὅπως coniunctivo consociantur, si deest ἄν, simpliciter enunciatur consilium; si adiicitur, aliquid fortuiti accedit, quasi dicas *ut sit, si sit*. In primis idoneus est ad hanc rem demonstrandam Aeschyli locus in Choeph. 983.

ἐκτείναντ' αὐτὸν καὶ κύκλῳ παρασταδὸν
 στέγαστρον ἀνδρῶν δεῖξαθ', ὡς ἴδῃ πατήρ
 οὐχ οὐμός, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε
 "Ἥλιος ἄναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς,
 ὡς ἄν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτέ,
 ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκῳς μόρον
 τὸν μητρός.

Ostendite velamen, ut videat Sol, is ut mihi, si forte, testis adsit in iudicio. Nam expansum velamen Sol non potest non videre, iudicium autem nondum ita certo imminet, ut tam confidenter de edendo testimonio loqui possit. Itaque ὡς ἴδῃ dicit, quia hoc ipsum certo consequuturum intelligit ut videat Sol; sed ὡς ἄν μάρτυς παρῇ, quia id sic tantum vult, si opus aut necessarium sit. Ita ὡς sine ἄν dictum invenitur apud eundem poetam S. ad Theb. 633. Pers. 694. Agam. 1302. Choeph. 733. 765. 769. Eum. 616. 632. 641. 774. Suppl. 328. 492. Cum particula ἄν autem Prom. 10. 655. 705. Choeph. 18. 554. Suppl. 502. 527. Omnibus his in locis, qui attendere voluerit, facile intelliget, cur vel addita vel omissa sit particula.

Iuvabit duo exempla eiusdem formulae considerare. In Choeph. 437.

ἐμασχαλίσθη δέ γ', ὡς τόδ' εἰδῆς.

Debuit hic omitti ἄν, quia sensus est, *hoc te scire volo*. Sed in Suppl. 937.

ἀλλ' ὡς ἂν εἰδῆς, ἐννέπω σαφέστερον,

patet hunc sensum esse, *scias licet*. Sic in Prometheo 823. cum ὅπως,

ὅπως δ' ἂν εἰδῇ μὴ μάτην κλύουσά μου.

Aristoph. Plut. 112.

σὺ δ' ὡς ἂν εἰδῆς ὅσα, παρ' ἡμῖν ἦν μένης,
γενήσεται ἀγαθὰ, πρόςχε τὸν νοῦν, ἵνα πύθῃ.

Et ὅπως quidem sine ἂν posuit Aeschylus Pers. 667. Agam. 1656. Choeph. 873. Addita particula autem Choeph. 578. Eum. 576. 1033. Suppl. 241. Ita ὡς ἂν apud Herodotum I. 5. 11. 24. 36. III. 85. VIII. 7. IX. 7, 2. et ὅπως ἂν I. 20. vide Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. et Protag. 497.

Saepe non multum interest, addaturne ἂν, an omitatur. Aristoph. Thesm. 284.

ὦ Θραῦττα, τὴν κίστην ἀάθελε, κατ' ἐξελε
πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω ταῖν θεαῖν.

Ran. 871.

ἴθι νῦν λιβανωτὸν δεῦρό τις καὶ πῦρ δότω,
ὅπως ἂν εὐξωμαι πρὸ τῶν σοφισμάτων.

Alios Aristophanis locos ἂν additam habentes vide apud Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. quibus adde Plut. 225. Vesp. 113. Non est tamen dissimulandum, inveniri locos quosdam, in quibus mirere additum esse ἂν. Quod etsi fortasse aliquando negligentia quadam scriptorum factum est, tamen plerumque caussa, cur addiderint, potest inveniri. Aeschines in Ctesiph. p. 430. s. (471. §. 39.)

lege iuberi dicit prytanes τοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν, ὅπως ἂν εἰς ἡ νόμος, καὶ μὴ πλείους περὶ ἐκάστης πράξεως. Nullus liber omittit particulam ἄν, et tamen fatendum erit valde eam inutilem esse, quum finis indicetur certissimus, ut una lex sit. Sed videtur Aeschines propter sequentia, καὶ μὴ πλείους, posuisse: et ita recte dixit: *ne forte plures sint.* Paullo aliter Demosthenes de Symmor. p. 184, 9. εἴτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῆς, ὅπως ἂν, τῶν μὲν ὅλων νεωρίων, ἐν ἐκάστης μέρος ἢ τῶν φυλῶν· τοῦ δὲ μέρους ἐκάστου τὸ τρίτον μέρος ἢ τριττὺς ἔχη· εἰδῆτε δ', ἂν τι δέη, πρῶτον μὲν τὴν φύλιν, ὅπου τέτακται· μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν· εἶτα τριήραρχοι τίνες, καὶ τριήρεις πόσαι· καὶ τριάκοντα μὲν ἢ φυλή, δέκα δ' ἢ τριττὺς ἐκάστη τριήρεις ἔχη. Qui sic loqui videtur quod haec ipse proponit et suadet, ut dubium sit adhuc, an facturi sint Athenienses. Apud Nicolaum Damascenum p. 245. in Corais Prodomo, ut ferri possit ἄν, aptius tamen abesset: καὶ μ' εἰς τοῦτο μόνον ἤρθρωσαν οἱ θεοί, ὅπως ἂν ὀδίρωμαι τὰς ἡμετέρας τύχας. Atque omisit in eadem sententia Euripides Hec. 236.

οὐδ' ὤλεσέν με Ζεὺς, τρέφει δ', ὅπως ὀρώ
κακῶν κακ' ἄλλα μείζον' ἢ τάλαιν ἐγώ.

Quo clarius haec intelligi possint, operae pretium duxi etiam Sophoclis atque Euripidis locos, in quibus ὡς et ὅπως vel nudae, vel coniunctae cum ἄν inveniuntur, indicare, ut, qui rem exemplis comprobata videre velint, habeant idoneam copiam. Atque ὡς nudum cum coniunctivo exstat in Soph. Ai. 13. 67. 530. 570. 733. 744. 827. 1003. Electr. 889. 1166. 1440. Oed. R. 359. Antig. 643. Oed. Col. 11. 399. 783. 785. 889. 902. 1130. 1278. 1390. 1524. Trach. 333. 493. 678. 1067. 1149. 1253. Philoct. 24. 534. 559. 635. 653. 1206. Apud Euripidem Hec. 47. 89. 175. 508. 536. 550. 896. 959. 1021. 1130. 1177. 1245. Orest. 265. 446. 629. 732. 795. 797. 1350. 1596. Phoen. 788. 1650. 1675. 1687. Med. 461. 783. 1315. 1380. Hippol. 296. 420. 629. 809. 825.

1265. Alcest. 75. 723. Androm. 414. 425. 1074. Suppl. 38. 121. 174. 206. 235. 360. 451. 578. 815. Iph. A. 1340. 1484. Iph. T. 171. 290. 469. 1030. 1177. 1361. 1428. Rhes. 50. ubi *ἀν* metri indicio delendum. Troad. 20. 58. 295. 508. 714. 912. 978. 1143. 1154. 1268. 1276. Bacch. 61. 1106. 1201. 1212. 1257. 1321. Cycl. 131. 143. 152. 341. 543. 615. 623. 648. Hel. 145. 340. 641. 873. (ubi scribendum videtur *δεξώμεθα*) 891. 983. 1003. 1451. 1455. Ione 35. 71. 79. 177. 388. 728. 1112. 1180. 1420. 1569. Herc. f. 40. 323. 731. 1219. 1244. 1255. 1406. Electr. 58. 72. 100. 250. 758. 792. 894. 960. 1132. Dan. 42. Multo rarius est *ὅπως* nudum cum coniunctivo. Sophocles Ai. 6. 698. 1089. Electr. 56. 390. 391. 457. 635. 688. 955. 1121. 1205. 1402. 1468. Oed. R. 921. Antig. 776. 1333. Oed. Col. 398. 399. Trach. 335. 602. Philoct. 238. Euripides Hec. 232. Or. 1354. 1585. Phoen. 1328. Suppl. 234. Iph. A. 428. 881. Iph. T. 1461. Cum his locis comparent, qui hoc agunt, hos, in quibus *ὥς ἀν* ut significat, Sophocles in Ai. 655. Oed. Col. 72. Philoct. 129. 826. Euripidis in Hec. 330. Or. 533. 1099. 1562. Phoen. 92. 1004. Hipp. 1314. Alc. 743. Andr. 716. 1254. Iph. A. 618. 1426. Iph. T. 1067. Rhes. 72. 420. 473. Troad. 85. 1263. Bacch. 356. 510. Cycl. 155. 630. Hel. 1198. 1427. 1538. Ion. 77. Herc. f. 725. 838. et *ὅπως ἀν* Soph. El. 41. Oed. Col. 575. Trach. 618. Eurip. Phoen. 760. Med. 939. Hipp. 111. 286. Alc. 782. Iph. A. 539. Rhes. 878. Heracl. 337. Hel. 748. 899. Quod si recte supra indicavimus, quid intersit, addaturne an omittatur *ἀν*, facile dabitur nobis, recte nos emendasse in Bacchis 1236.

φέρω δ' ἐν ὠλέναισιν, ὥς ὄρας, τάδε
λαβοῦσα τάριστεῖα, σοῖσι πρὸς δόμοις
ὥς ἀγκρεμασθῇ.

ubi *ὥς ἀν* κρεμασθῇ legebatur.

XII.

De ὅπως et ὅπως μὴ cum futuro vel coniunctivo, item de οὐκ ἔχω ὅπως et similibus.

Quae Dawesius de constructione particularum ὅπως μὴ disseruit, ad quem magnam vim exemplorum, sed admixtis alienis congestit Kiddius, commemorando usui magis et confirmando, quam explicando atque a dubitationibus liberando sunt. Vt indicativus veritatem rei notat, ita coniunctivus pendere quid ex alia re indicat, eoque fieri, si illud fiat. Ita in oratione recta, qui πῶς λήψομαι dicit, nescire se indicat, quomodo quid accepturus sit. Qui ille modus sit, quo accipiet, facto cognoscet. Sed qui dicit πῶς λάβω, dubitare se significat, quomodo capere quid debeat i. e. quid sibi faciendum sit, ut capiat. Eadem ratione differunt ὅπως λήψομαι et ὅπως λάβω. Nam qui facit quid ὅπως λήψεται, facit id eo modo, quo accipiet: ex quo patet esse accepturum: qui autem ὅπως λάβῃ, eo modo, quo debeat accipere: quod est cum dubitatione coniunctum, an non sit accepturus. Praeterea indicativus certam habet temporis notationem, quae in ipso cuiusque indicativi tempore inest: nam etiam praeteriti et praesentis indicativus usurpatur: coniunctivus autem, quia non quid fiat, sed quid debeat fieri significat, per se caret notatione temporis, semperque refertur ad tempus verbi primarii, tamquam ad praesens suum, quia quidquid debet fieri, eius caussae iam adesse debent cum ea ipsa re, propter quam fieri debet, etiamsi nondum sit factum. Itaque indicativi et coniunctivi cum ὅπως constructiones eo differunt, quod indicativus opinionem aut voluntatem, certa temporis notatione adiuncta, coniunctivus autem metum vel dubitationem, carentem notatione temporis, sed praesentem eo tempore, quod in principali verbo est, continet.

Sed quoniam varius est usus particulae ὅπως, quae etsi proprie ubique *quomodo* significat, tamen non ubique ita verti potest, ea afferam, quae potissima sunt in hoc

genere. Ac maxime simplicia sunt talia, ut Aeschyli in Prom. 641.

οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαι με χρή.

Euripidis in Iph. T. 684.

οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ χρὴ συνεκπνεῦσαι μέ σοι.

Sophoclis in Antig. 329.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ' ἐλθόντα με.

Apparet in his certa opinionis declaratio: οὐ χρὴ με ὑμῖν ἀπιστῆσαι· χρὴ με συνεκπνεῦσαι σοι· οὐκ ὄψει με δεῦρ' ἐλθόντα. Ita ἔσθ' ὅπως cum futuro in Oed. Col. 1372. in Philoct. 522. in Phoenissis 1664. in Medea 171. in Hippolyto 604. in Heraclid. 707. et ἔσται in Med. 1060. Saepe vero etiam alia verba. Sophocles Oed. R. 1058.

οὐκ ἂν γένοιτο τοῦθ', ὅπως ἐγὼ λαβὼν
σημεῖα τοιαῦτ', οὐ φανῶ τοῦμόν γένος.

Alia vide in Ai. 556. 1040. Electr. 1296. Oed. R. 406. 1518. Oed. Col. 1742. Trach. 455. Phil. 55. 77. Med. 322. Iph. T. 1051. Heracl. 421. 1051. Ion. 573. Herc. f. 315. Iure coniunctivus expulsus est in Oed. R. 1074.

δέδοιχ' ὅπως
μὴ' x τῆς σιωπῆς τῆςδ' ἀναφύξει κακά.

Recte etiam Monkus in Hippol. 518. ductu cod. Flor. dedit:

δέδοιχ' ὅπως μοι μὴ λίαν φανεῖ σοφή,

et Elmsleius in Heracl. 249.

ὅμως δὲ καὶ νῦν μὴ τρέσης ὅπως σέ τις
σὺν παισὶ βωμοῦ τοῦδ' ἀποσπάσει βίᾳ.

Eiusdem generis haec quoque sunt: in eadem fabula v. 1051.

μὴ γὰρ ἐλπίσης ὅπως
αὐθις πατρώας ζῶν ἔμ' ἐμβαλεῖς χθονός.

Sophocis in Electr. 963.

καὶ τῶνδε μέντοι μηκέτ' ἐλπίσης ὅπως
τεύξει πότ'.

In Aiace 567.

κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγεῖλατ' ἐντολήν, ὅπως
τῶν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων
Τελαμῶνι δείξει, μητρί τ', Ἐριβοίᾳ λέγω.

In Trach. 604.

φράζ' ὅπως μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροῖ,
μηδ' ὄψεται νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μήθ' ἔρκος ἱερόν, μήτ' ἐφέστιον σέλας.

Proximum his illud genus est, quod in adhortando usurpatur, verbo, unde ὅπως pendeat, omisso: ut in Cyclope 591.

ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσει.

i. e. proprie, vide, quomodo vir futurus sis. Confer v. 626. et Orest. 1060. Herc. f. 504. Soph. Oed. R. 1518. Frequentissima haec ratio loquendi est, semperque habet futurum. Refertur enim ad opinionem rei futurae, cuius fieri volumus contrarium. Ita quod Euripides habet in Bacchis 367.

Πενθεὺς δ' ὅπως μὴ πένθος εἰσοίσει δόμοις
τοῖς σοῖσι, Κάδμε,

sic est dictum, ut cogitetur, illatum iri luctum a Pentheo, ac proinde videndum esse, quomodo id irritum reddendum sit. Quod si εἰςτέρη scripsisset, metus tantum significaretur et dubitatio, utrum illaturus sit luctum, an non, proptereaque cavendum esse, ne possit inferre. Haec si inter ipsa compares, futuro posito hoc habebis: *inferet luctum: tu vide, quomodo non inferet*; in coniunctivo autem: *potest inferre luctum: vide quomodo possit non inferre*, i. e. quomodo debeat cohiberi ab inferendo.

Ex his intelligitur, non promiscue futurum et con-

iunctivum usurpari posse, sed certam cuique rationem esse. Vt in Soph. Oed. R. 325.

ὥς οὖν μηδ' ἐγὼ ταῦτόν πάθω.

recte sic dictum est. Veretur enim Tiresias, ne, si dicat, quod dici vult Oedipus, laedat illum: quamobrem tacere mavult. Quod si dixisset, ὥς οὖν μηδ' ἐγὼ ταῦτόν πεῖσομαι, hoc significasset *idem mihi, quod tibi, accidet: videndum ergo, quomodo non evitem*. Id vero tum recte potuisset dicere, si in animo haberet respondere ad ea, quae interrogaverat Oedipus, etsi videret, non posse illum non laedi ea re. Vide quae initio cap. XI. attulimus Sic Herodotus VI. 85. *τί βούλεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτὸν γεγόνον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐμβάλωσι*. Nam haec quoque non tam monentis, quam metuentis sunt. Non pertinet huc illud in Antigona 215.

ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων.

Nam si iuberet, diceret, ὅπως ἔσεσθε σκοποὶ: quum vellet dicere, ὥς ἂν σκοποὶ ἦτε τῶν εἰρημένων, καὶ μὴ ἐπιχωρήτε τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε, ἵστε τὸν παραβάντα θανούμενον, interrumpuntur haec chori dictis, et proinde aliter conformatur reliqua pars orationis *). Neque in Herc. f. 1401. quod legitur, ad hoc genus pertinet,

παίδων στερηθεῖς, παῖδ' ὅπως ἔχω σ' ἐμόν.

Vbi si ἔξω scriptum esset, verba hunc sensum praeberent: *liberis orbatus, quomodo te habiturus sim filium, vide*. Sed ita si loqueretur Hercules, adhortaretur sese, ut filii loco Theseum haberet: quod melius conveniret, si ea re Theseo potius, quam ipsi consuleretur. Nunc vero aut indicativus est ἔχω, hoc sensu: *liberis orbatus te tam-*

*) Vide adnotata in ed. tertia Antigoniae.

quam filium meum habeo; aut, si coniunctivus, interrogative haec dicta sint necesse est: *ut te meum habeam filium?* scilicet, ita benevolus es.

Itaque in deliberatione, quae semper est cum dubitatione coniuncta, non nisi coniunctivus usurpatur. Sophocles Ai. 428.

οὗτοι σ' ἀπείργειν οὐθ' ὅπως ἐῷ λέγειν
ἔχω, κακοῖς τοιοῖςδε συμπεπτωκότα.

Oed. R. 1367.

οὐκ οἶδ' ὅπως σε φῶ βεβουλευῆσθαι καλῶς.

Vide Aeschyl. Agam. 1367. Soph. Ai. 514. Eurip. Hec. 585. Orest. 720. Phoen. 386. Alc. 118. Hipp. 1091. Iph. A. 643. 1454. Iph. T. 995. Troad. 712. Hel. 637. Herc. f. 1245. Eadem ratio est interrogationis, ut quae in rectam orationem reducta negationem sit habitura: vide Aristoph. Eq. 1320. Pac. 521. Interdum coniunctivus et futurum coniunguntur, sed eo quo par est discrimine. Eurip. Med. 1098.

οἷσι δὲ τέκνων ἐστὶν ἐν οἴκοις
γλυκερὸν βλάβστημ', ἐσορῶ μελέτη
κατατρυχομένους τὸν ἅπαντα χρόνον,
πρῶτον μὲν, ὅπως θρέψουσι καλῶς,
βιότον θ' ὁπόθεν λείψουσι τέκνοις.

Solliciti sunt, quomodo educare debeant liberos, et unde victum sint relicturi. Non recte neque θρέψουσι, neque λίπωσι dixisset: non θρέψουσι, quia res anceps est et dubitationis ac deliberationis plena, educatio liberorum; non λίπωσι, quia de relinquendis facultatibus nulla est dubitatio, sed de eo, unde parandae sint. Itaque κτήσονται recte dixisset, si operam quaerendis opibus navandam in mente habuisset: sed potuerat etiam κτήσονται, si illud, unde futurae essent opes. In Eurip. Hel. 637. scribe:

οὐκ οἶδ' ὁποίου πρῶτον ἄρξωμαι τανῦν.

Sed memorabile est, huic coniunctivo deliberativo non esse locum nisi in sententia aliquam negationem continente. Quod etsi minime mirum est, tamen, quoniam saepe recondita latet illa negatio, effugit haec ratio diligentiam virorum doctorum. At omnis deliberatio est dubitantis, quod est nescientis quid eligat. Vnde οὐκ ἔχω, ἀπορῶ, ἀμφισβητῶ, aut simile quid ubique subest. Vt apud Aeschylum Prom. 779.

ἑλοῦ γὰρ ἢ τὰ λοιπά σοι
πράσσω σαφηνῶς, ἢ τὸν ἐκλύσουτ' ἐμέ.

Nec mirum. Quum enim excultus sermo Graecorum, ut supra dictum, coniunctivo non utatur in sententia finali, nisi particula finali addita, migraretur ea norma, si affirmatione praegressa deliberativus coniunctivus poneretur: ut ἔχω ὅ τι φῶ, *habeo quod dicam*. Haec enim iam non deliberatio, neque conditionalis sententia est, qualis οὐκ ἔχω ὅ τι φῶ, sed finalis. Diximus enim in omni sententia condicionali per coniunctivum significari futurum exactum: eo autem illud, quod primario verbo continetur, posterius esse debet, ut εἰάν θέλῃς, λέξω. Haec si ad illud transferas, οὐκ ἔχω ὅ τι φῶ, recte se habebit oratio. Nam ὅ τι φῶ proprie est *quod dicere repertus sim*: id igitur nondum constat, sed expectandum demum est, an quis dicere reperiatur: itaque ei recte illud ipsum additur, οὐκ ἔχω. At si dicas ἔχω ὅ τι φῶ, repugnabunt haec sibi. Nam quum ὅ τι φῶ dicis, id ut futurum, idque incertum ponis; quum autem ἔχω adiicis, iam praesens et certum esse dicis illud, quod ex ista futura re pendeat, veluti si dicas: *habeo, quod dixero*. Omninoque in eo, quod est *habeo quod dicam*, nihil inest deliberationis: unde ne verbi quidem modo, qui deliberationi inservit, locus est. Itaque non sic loquuntur Graeci, sed aut futurum adhibent, aut aliam figuram: planeque comparari potest πρίν, quod non nisi negatione praegressa cum verbo recto construitur: de qua re dixi ad Eurip. Med. 215. et Reisi-gius in diss. de particula ἄν p. 105. seq. Edidit quidem Bekkerus apud Platonem in Phaedro p. 255. E. ἐν οὖν τῇ

HERM. OP. IV.

I

συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἑραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ
 τι λέγῃ πρὸς τὸν ἑραστήν, καὶ ἀξιοὶ ἀντὶ πολλῶν πόνων
 σμικρὰ ἀπολαύσαι· et apud Lysiam contra Andoc. p. 254.
 (106. vel 238. Reisk.) ἴσως οὖν καὶ Κηφισίου ἀντικατη-
 γορήσει καὶ ἔξει ὅ τι λέγῃ· sed utrumque ex coniectura.
 Vtrubique vulgo λέγοι, sed libri scripti Lysiae et longe
 plurimi optimique codd. Platonis λέγει. Vnde utrique scri-
 ptori ὅ τι λέγειν restituendum videtur. Vide Soph. Oed.
 Col. 48. et quae ibi adnotata sunt. Aristophanes vero
 recte dixit in Vesp. 945.

ἀλλ' οὐκ ἔχειν οὗτός γ' ἔοικεν ὅ τι λέγῃ.

et ipse Plato in Lys. p. 222. extr. ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων
 φίλον ἐστίν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. Et Demosthe-
 nes p. 378, 5. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπορίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν
 ὅ τι εἶπης, ut ex codd. pro εἶποις dedit Bekkerus. Apud
 Thucydidem VII. 25. legitur de navibus Syracusanis: καὶ
 αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ὤχετο, πρέσβεις ἄγου-
 σα, οἵπερ τά τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ,
 καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι. At
 vel propter additum πέρ pronomen illud ferri nequit: or-
 tum est e male lecto compendio particulae ὅπως, quam
 pauci quidem codices, sed illi haud dubie recte praebent.
 Valde differt ab hoc in eodem libro c. 7. illud: πρέσβεις
 τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαί-
 μονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἐτι
 περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὀλκάσιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως
 ἂν προχωρῇ. Non enim finis, sed conditio indicatur, quo-
 cumque modo res procedere visa fuerit.

Rarius est ὅπως cum futuro in eiusmodi locis, in qui-
 bus necessario per *ut* vertendum est. Sophocles Phil. 1068.

χώρει σύ· μὴ πρὸςλευσσε, γενναῖός περ ὦν
 ἡμῶν ὅπως μὲν τὴν τύχην διαφθερεῖς.

Eurip. Iph. T. 321.

Πυλάδῃ, θανούμεθ'· ἀλλ', ὅπως θανούμεθα
 κάλλισθ', ἔπου μοι, φάσγανον σπάσας χερί.

Cycl. 558.

ἀπομυκτέον δὲ σοί γ', ὅπως λήψει πιεῖν.

Electr. 835.

*οὐχ, ὅπως πειστηρίαν
δοινασόμεσθα, Φθιάδ' ἀντὶ Δωρικῆς
οἴσει τις ἡμῖν κοπίδα;*

Fallatur vero, qui perinde esse putet, utrum futuro quis an coniunctivo utatur. Nam in hoc quoque genere indicativi haec vis est, ut ad certam opinionem voluntatemve referatur. Et quemadmodum multis in rebus, ita in hac quoque Germanica lingua cum Graeca convenit, coniunctivo atque indicativo utens eadem cum sententiae diversitate, nisi quod pro futuro praesentis indicativum usurpat. Declarabo rem eo exemplo, quod e Cyclope attuli. Si dixisset *ὅπως λάβης πιεῖν*, nihil aliud quam consilium indicasset, quo ille emungi deberet, ut poculum acciperet. Illud vero plane incertum relinqueretur, an deinde vere esset accepturus. At quum dicit *ὅπως λήψει πιεῖν*, simul significat esse accepturum.

XIII.

De ἵνα et ἵν' ἄν cum coniunctivo.

Permirus in hac quaestione illud accidit, quod, quum *ὥς* et *ὅπως* ut significantes saepissime cum particula *ἄν* coniungantur, non fit idem in particula *ἵνα*, quae tam constanter sine *ἄν* usurpatur, ut, sicubi adiectum reperiatur *ἄν*, non immerito in vitii suspicionem incurrat. Brunckium enim, qui ad Oed. Col. 188. *ἵν' ἄν, ὥς ἄν, ὅπως ἄν*, ut significantes, passim obvias esse scribit, memoria, quod ad *ἵν' ἄν* attinet, fefellit. Quis tamen casu, ac non potius ratione quadam factum putabit, ut *ἄν* non eandem cum *ἵνα*, quam cum *ὅπως* et *ὥς* societatem inierit? Quod si qua est huius rei ratio, non potest ea non in ipsa natura particulae *ἵνα* inesse. Cuius originem aliqua ex parte bene explicuit Hoogeveenus, quum eam vidit ad pronomem re-

lativum, cui τίς respondet, esse referendam. Ex eo enim pronomine derivatum adverbium ἵνα, *ubi* significans. Nam Porsoni coniectura, in Miscellaneis eius a Kiddio p. 302. prodita, ἵνα esse ἰν ᾧ, i. e. ἐν ᾧ, rectius oblivioni esset tradita. Est autem ἵνα tantummodo relativum, neque interrogationi non obliquae adhiberi potest: quod recte monuit Elmsleius ad Oed. R. 1515. Nam in ea fabula quod v. 946. legitur,

ὦ θεῶν μαντεύματα,
ἵν' ἐστέ,

non est interrogantis, sed oblique exclamantis, sicuti in eo genere ὧς, non πῶς dicitur. Itaque recte scholiastes, ὅπου ἐστέ.

Construitur autem ἵνα *ubi* significans, ut consentaneum est, cum indicativis omnium temporum, neque tantum apud poetas, sed etiam apud scriptores prosae orationis. Sed illa loci significatio est ubi latius pateat, minusque definita sit, ut Odyss. ζ. 27.

σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἔνυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.

Hic quidem certe ad nuptias ita refertur, ut de tempore potius quam de loco sit cogitandum. Et sic etiam Iliad. η. 353. de quo loco mox dicitur. Nec mirum quum omnibus in linguis loci adverbia etiam ad tempus transferri soleant. Et *ubi* quidem quum significat vox illa, etiam cum particula ἄν coniungitur, ut sit *ubicumque*. Eurip. Ion. 315.

ἅπαν θεοῦ μοι δῶμ', ἵν' ἄν λάβῃ μ' ὕπνος.

Aristoph. Plut. 1151.

πατρίς γάρ ἐστι πᾶς, ἵν' ἄν πράττῃ τις εὖ.

Nub. 1232.

καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεοὺς,
ἵν' ἄν κτελεύσω γῶ σε.

quem locum non debebat sollicitare Reisigius. Illud vero

mirum, ac potius incredibile, quod placuit grammaticis, significare *ἵνα* etiam *ἰδί* in illis Iliad. κ. 126.

ἀλλ' ἴομεν· κείνους δὲ κιχησόμεθα πρὸ πυλάων
ἐν φυλάκεσσ'· ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέεσθαι.

Quod unicum est huius significatus exemplum, sed illud, ut ego quidem existimo, vetusto errore depravatum. Quis enim, qui cognitam habeat epicorum dictionem, dubitabit, quin poeta dixerit, *ἵνα πέρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέεσθαι*?

Ac nescio an haud minor perversitas in illo sit, II. η. 352.

τῷ οὐ νύ τι κέρδιον ἡμῖν
ἔλπομαι ἐκτελέεσθαι, ἵνα μὴ ῥέξομεν ὧδε,

ubi *ἵνα* significare volunt *ἐάν*. Quod etsi fieri potuit, licebat enim dici *ὅπου*: tamen propter finalem potestatem, quam *ἵνα* cum coniunctivo habere solet, valde ambiguum est. Ei rei prospexit Aristarchus, qui *ἵν' ἂν* scripsit, versu cum aliis grammaticis propter insolentiam dictionis damnato, ut schol. Ven. et Vict. ap. Heyn. vol. V. p. 724. testantur. Nec videtur ille temere aut sine exemplis ita statuisset. Certe quod est in Archilochi fragmento apud Stobaeum CX. 10. sive p. 100. ed. sec. Liebelii,

μηδεὶς ἔθ' ὕμῶν εἰσορῶν θαυμαζέτω,
μηδ' ἵνα δελφίσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον,

in eo videtur *ἵν' ἂν* potius scribendum esse, quam quod Valckenario ad Phoen. 1448. placuit, *ἐάν*. Apud Aristophanem Ran. 175. vulgo,

ἐπίμεινον, ὦ δαιμόνι', ἐὰν ξυμβῶ τί σοι.

Scholiastes: ἐὰν ξυμβῶ σοι. γράφεται δὲ καὶ ἵνα. ἵνα ξυφωνήσω σοι. ἔλεγον δὲ τὸ ἵνα ἀντὶ τοῦ ἐάν. καὶ Ὁμηρος· ἵνα μὴ ῥέξωμεν ὧδε. Ita scribendum. Ac legitur *ἵνα ξυμβῶ* in codd. quibusdam, in quibus esse Ravennas dicitur, et in Etym. M. p. 734, 30. Sed *ἵν' ἂν* in textu Baroccianus et Venetus, optimus codex. Ad sensum

aptius est ἐάν quam ἵνα, ut. Sed ἵν' ἄν quum sit fere idem quod ἐάν, videtur id exquisitius esse. Eodem modo nos *wofern*.

Invenitur autem ἵνα, ubi significans, ut par est in re praeterita etiam cum optativo constructum apud Callimachum h. Dian. 27.

πολλὰς δὲ μάτην ἐτανύσσατο χεῖρας
μέχρις ἵνα ψεύσειεν.

Altera significatio huius voculae est *ut*, sed ea non nihil differens ab ὥς. Nam proprius eius maximeque frequens usus est, quum quid obiter et exempli caussa assertur: tum simpliciter fini consilioque indicando inservit: sed apud antiquiores et melioris notae scriptores non usurpatur comparisonis caussa, sive praegresso οὕτως, sive non praegresso; ut sit, *ita ut*: quod labante demum flore linguae admissum invenitur, ut apud Plutarchum Apophthegm. Reg. p. 179. B. aliosque recentiores: v. Dorvill. ad Charit. p. 562. (544. ed. Lips.) Observant autem grammatici, quum *ut* significat ἵνα, non construi a probatis scriptoribus cum indicativo futuri, quod genus constructionis πάνν ἁμαθές vocat Thomas M. Nec profecto qui eam constructionem defendere conati sunt, ut Abreschius in Misc. Obs. nov. I. 3, 14. Dorvillius ad Char. p. 460. (480. ed. Lips.) Toup. Opusc. I. p. 438. II. p. 257. Ernestius ad Callim. h. Cer. 138. quidquam aliud quam aut corruptos aut recentiorum parumque probabilium scriptorum locos attulere. Neque in censem retulit istam constructionem scriptor de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 149. Novissimis denique temporibus observatum est a viris doctis, ἵνα *ut* significans ubi cum coniunctivo construatur, etiam particulam ἄν adspernari, ut a Doederlino in Act. Mon. I. p. 37. ab Elmsleio ad Oed. Col. 189. aliisque. Potuerant etiam indicativum et optativum addere. Non magis enim in his verbi modis adiectio particulae ἄν certis et non dubiis exemplis defendi poterit.

Illud vero omnium maxime mirabile est, quod grammatici etiam αἰτιολογικὸν quemdam significatum huius par-

ticulae commemorant. Etym. M. quidem p. 471, 6. ex Apollonii Lex. Hom. ita integrandum videtur: τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον, ὡς τό, ἢ ἵνα ὑβρίν ἰδῇ Ἀγαμέμνωνος· ἀντὶ τοῦ διότι· τὸν ἀποτελεστικὸν σύνδεσμον, ὡς τὸ ἵνα γνῶσι καὶ οἶδε. Bekkerus quum ad Apollon. de synt. 268, 24. caussalem ἵνα agnosci scripsit etiam ab Apollonio sophista et Eustathio p. 793, 55. non meminerat testium, quos satis multos adhibuit Suicerus in Thesauro, illos autem tum nondum viderat, quos postea in Anecdotis edidit. Et Apollonius quidem lib. III. de syntaxi c. 28. quum exempla posuisset haec, ἵνα ἀναγνῶ ἐπιμήθην, ἵνα ἀναστῶ ἡνιάθῃ Τρύφων, sub finem capituli, ubi εἰς ad futura vel praesentia referri docet, ita scribit: ὁμοίως καὶ ὁ ἵνα ἀποτελεστικός, ἵνα φιλολογήσω παραγενήσεται Τρύφων, καὶ ἐτι παραγίνεται. εἰ γὰρ ἐγγένοιτο παρωχημένου σύνταξις, δύναται ὁ αἰτιώδης ἀκούεσθαι, ἵνα φιλολογήσω παραγενήθῃ Τρύφων· ἐν ἴσῳ γὰρ ἐστὶ τῷ διότι ἐφιλολόγησα παραγενήθῃ Τρύφων. οὐ τοῦτο δέ φημι, ὅτι καὶ ἀποτελεστικῶς πάλιν οὐ δύναται ἀκούεσθαι· δυνατόν γὰρ πάλιν οὕτως ἀκούειν, εἰς τὸ φιλολογῆσαί με παραγενήθῃ Τρύφων. ἐπὶ τοῖς οὖν ἐσομένοις ἢ σύνταξις τοῦ αἰτιολογικοῦ οὐκ ἂν γένοιτο· ἐπὶ γὰρ γεγονόσιν αἱ αἰτίαι ἐπιλέγονται. ὅθεν καταλληλότερος γίνεται ὁ αἰτιολογικὸς ἐπιφερομένων τῶν παρωχημένων, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα, οὐ φήσομεν ἀγανακτήσει Δίῳ, ἢ γανακτήσῃ δέ. ἐπὶ γε μὴν τοῦ ἀποτελεστικοῦ ἐνεστὶ φάναι, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα παρέρσται Τρύφων. Eadem aliis verbis repetit in libro de coniunctionibus in Bekkeri Anecd. p. 510. 512. et obiter p. 565, 1. tum scholiastes Dionysii Thracis p. 884. et Theodosius p. 1035, 1. Nullus ita loquutus est probatus scriptor. Fuit enim haec labantis linguae quaedam incuria, ut pro infinitivo ista constructione uteretur, ut aliquoties in N. T. e. c. Luc. I. 43. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς με; Inde αἰτιολογικὸς iste usus natus, qui mera perversitas est, factum-

que ut *να* illud, quo hodie utuntur Graeci, veluti pestis quaedam universam linguae rationem corrumpere.

Sed mittamus hoc, quod corruptae dictionis est, et agamus iam id, quod hic locus sibi postulat, ut ostendamus, cur non dicatur *ἔν' ἄν*, ubi *ut* significandum est. Posita est huius rei ratio in eo, quod *ἵνα* proprie *ubi* significat. Id enim quia natura sua definitum est, et ad id ipsum, de quo sermo est, refertur, arceri postulat particulam ἄν, ut quae rem eam incertam et dubiam redditura esset. Exemplo id planum fiet. *Δεῦρ' ἔλθ' ἵνα κλάῃς*, si proprie interpretamur, est *huc veni, ubi verberari debeas*, non quo illud *ubi* ad *huc* referatur, sed quia spectat ad totum illud *huc veni*, i. e. in qua re, in veniendo huc. Sic *κτανὼν ἐς οἶδμ' ἄλὸς μεθ' ἧχ'*, *ἔν' αὐτὸς χρυσὸν ἐν δόμοις ἔχῃ*, in mare proiecit, *ubi*, i. e. in proiiciendo corpore, *ipse servet aurum*, quod possis etiam dicere *in qua re*, vel *qua re*. Eam rem autem patet semper certam esse: est enim illud ipsum, quo caussa eius quod efficiendum est continetur. Quod si *ἔν' ἄν* diceres, esset id *in ea re*, *si ea in re*, sicut *ὅς ἄν* est *qui*, *si is*, quod est *quicumque* vel *quisquis*. Atqui sic quod per aliquam rem effici diceretur, simul non per hanc rem, sed per quamvis aliam significaretur effici, eoque periret illud, quod erat dicendum, *qua re*, i. e. *ut*, vel, ut prorsus simili vocabulo reddam, *quo*. Id vel maxime cernitur in iis quae obiter adiciuntur. Xenoph. Symp. 2, 26. *ἦν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψεκάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἶπω, οὕτως οὐ βιάζόμενοι ὑπὸ τοῦ οἴνου μεθύειν, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιδέστερον ἀφιξόμεθα*. I. e. proprie nam si pueri nobis parvis calicibus saepe, ubi ego quoque Gorgea voce dixero, irrorent. Apparet hoc fere idem esse atque *ubi*, i. e. si mihi licuerit Gorgea voce uti. Longe aliam vero particularum ὥς et ὅπως rationem esse patet. Hae enim natura sua ad id, quod potest etiam incertum esse, referuntur, ideoque admittunt particulam ἄν. Vt ὅπως ἄν εἰδῆς, quod est *tali quodam modo quo cognoscas vel quoquo modo cognoscas*.

Ob eandem causam *ἵνα ut* a probis scriptoribus non lungitur futuro. Nam ad particulam certa loci significatione praeditam si etiam verbi modus definitus accedit, tollitur consilii notatio, solaque remanet relatio facti: *δεῦρ' ἔλθ' ἵνα κλαύσει, huc veni, ubi tibi dabitur malum.*

Quae coniunctivi, eadem ratio est optativi: nam is nihil est nisi conversio coniunctivi in alium modum propter orationem obliquam. Atqui quod recta oratione dici nequit, ne in obliquam quidem potest converti.

Diversus ab hoc genere is optativus est, qui non est orationis obliquae, sed ipse per se cum particula *ἄν* coniunctus posse quid fieri significat: ut apud Theocritum XXV. 60.

*ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὐλιν ἐς ἡμετέραν, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα·*

i. e. *ubi inveniemus regem.*

Sed dicendum iam de exemplis, si quae reperiuntur, *ἵνα ut* significantis cum coniunctivo et particula *ἄν* habentibus. Ac primo non est dubium, quin, si particula *ἄν* ad aliud vocabulum pertineat, id nullum constructioni afferat vitium. Ita apud Homerum Od. μ. 156.

*ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγώ, ἵνα εἰδότες ἦ καὶ θάνωμεν,
ἦ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.*

Nam *καὶ* particula in epica dictione ad solum *ἦ* pertinet, quod ex *ἦ* asseverante natum, aliquam huius vim servat, ut Germanice per *wohl etwa* exprimi possit. Eiusdem generis hoc est Demosthenis contra Aristog. I. p. 780, 7. ubi Reiskius ex duobus codd. Aug. quibus accedit Parisiensis unus apud Bekkerum, edidit: *τίς δ' οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν φεύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκποδὼν ποιήσαιτο, ἵνα μηδ' ἂν ἄκων αὐτῇ ποτὲ περιπέσῃ.* Delevit Bekkerus *ἂν* cum caeteris libris, sed nihil obstat quin servetur, quia ad sola verba *μηδ' ἂν ἄκων* pertinet. Caeterum nescio an eo loco praestet *περιπέσοι* scribi, sive addatur,

sive omittatur ἄν. Longe vero alius generis sunt duo loci in Sophoclis Oed. Coloneo. Ibi v. 188. legitur:

ἄγε νῦν σύ με, παῖ,
ἴν' ἄν εὐσεβίας ἐπιβαίνοντες
τὸ μὲν εἵπωμεν, τὸ δ' ἀκούσωμεν,
καὶ μὴ χρεῖα πολεμῶμεν.

In postremo verbo consentiunt libri, pro prioribus autem coniunctivis et Triclinii recensio, et pauci ex antiquioribus codd. optativos praebent, probantibus Doederlino atque Elmsleio. Si recte se habet ἄν, reponendi sane sunt optativi εἵπομεν et ἀκούσαιμεν, ἵνα autem interpretandum ubi: *duc me eo, ubi aliud dicere pie, aliud audire possimus.* Sed ita non apte subiungetur καὶ μὴ χρεῖα πολεμῶμεν, quod deberet πολεμήσομεν dici. Ad id non attendit I. Bakius quum in bibl. crit. nova vol. I. p. 16. s. mihi ἄν in ἄμ' mutanti, et tuenti coniunctivos ea opposuit, quae, si id huius loci esset, facile quam parum firma sint possem ostendere. Alia est alterius loci ratio, qui est v. 404.

τούτου χάριν τοίνυν σε προσθέσθαι πέλας
χώρας θέλουσι, μηδ' ἴν' ἄν σαντοῦ κρατῆς.

Ita libri omnes. Scholiastes: μηδὲ ἑᾶν σε ὅπου ἂν σεαυτοῦ ἐξουσιάση. λείπει τὸ ἑᾶν ῥῆμα. ἢ ἀπὸ κοινοῦ τὸ προσθέσθαι. Si προσθέσθαι repetendum, omnino scribi debet, quod Elmsleio aliisque placet, ἴν' ἄν σαντοῦ κρατοῖς. Nam προσθέσθαι futurum tempus requirit, ut aut ἵνα κρατήσεις dicendum sit, aut ἵνα κρατοῖς ἄν. Si vero ἑᾶν est intelligendum, ut saepe verba contraria iis, quae ante posita erant, suppleri debent, de qua re v. ut de multis unum nominem, Erfurdium in ed. min. Oed. R. ad v. 242. recte se habebit ἴν' ἄν κρατῆς, quia tum locus est futuro exacto: *non autem sinere vivere quibus in locis te tui iuris esse intellexerint.*

LIBER TERTIVS.

I.

De vi optativi universæ.

Perventum est ad optativum. Is modus quoniam solam cogitationem rei significat, proprius est orationis obliquæ. Obliquam enim orationem vocamus eam, qua non quid sit, sed quid cogitet quis esse indicatur. Quod si verum fateri volumus, omnis omnino oratio, quæ optativum habet, obliqua est. Sed usu factum est, ut illud genus, quo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non diserte distinguamus cogitantem ab loquente, rectæ orationis speciem habeat. Itaque consentaneum videtur, separare alterum genus ab altero, primoque de illo dicere, quod aperte nec dubie obliquam orationem continet. Huius generis duplex modus est. Nam aut pro indicativo, aut pro coniunctivo ponitur optativus, isque carens particula *ἄν*. Nam quum quid ex recta oratione in obliquam transfertur, nihil nisi veritas rei tantummodo ut cogitata proponitur, non etiam adiicitur aliqua conditio, qualem continet particula ista.

II.

De optativo pro indicativo.

Sunt autem optativi pro indicativo positi quattuor potissimum formæ. Earum prima elliptica est, qua tale quid ut λέγει ὅτι intelligitur. Sophocles Phil. 615.

εὐθέως δ' ὑπέσχετο

τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
οἶοιτο μὲν, μάλισθ' ἐκόνσιον λαβών,
εἰ μὴ θεοὶ δ', ἄκοντα.

Thucydides II. 72. ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφί-

σιν εἶη ποιεῖν ἄ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς εἶσαν. Xenophon Hist. Gr. III. 2, 23. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἑλλείων ὅτι οὐ ποιήσαιεν ταῦτα· ἐπιληΐδας γὰρ ἔχοιεν τὰς πόλεις. Vide Antiphontem p. 777. et Demosth. p. 15, 22. 1220, 11. seqq. Plato Symp. p. 201. A. Alia dedit Matthiae gr. Gr. §. 529. not. 3.

Secunda forma interrogatione continetur. Odyss. δ. 644.

δύναιτό γε καὶ τὸ τελέσσαι;

i. e. *putemne cum adeo hoc ausum esse?* Est enim haec forma talis, ut sententiam cuiuspiam exquirat de eo, quod recta oratione per indicativum dicimus, *δύναται τοῦτο τελέσσαι*; De hoc genere bene explicavit Reisigius in commentatione de *ἄν* particula p. 132. seqq.

Tertia forma ea est, quae pro indicativo, cum aliis verbis in recta oratione constructo optativum habet. Sophocles Phil. 610.

ὅς δὴ τὰ τ' ἄλλ' αὐτοῖσι πάντ' ἐθέσπισεν,
καὶ τὰπὶ Τροίᾳ πέργαμ' ὥς οὐ μὴ ποτε
πέρσοιεν, εἰ μὴ τόνδε πείσαντες λόγῳ
ἄγοιντο νήσου τῆςδ', ἐφ' ἧς ναίει τανῦν.

Nam rectae orationis erat, ὥς οὐ μὴ ποτε πέρσουσιν, εἰ μὴ ἄγονται. Et hoc quidem genere nihil frequentius est. Odyss. ε. 237.

ἦρχε δ' ὁδοῖο
νήσου ἐπ' ἐσχατιῆς, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλήθρη τ' αἰγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης,
αὐὰ πάλαι, περίκηλα, τὰ οἱ πλώοιεν ἐλαφρῶς.

Quae facile natare crederet. Hoc quidem loco etiam pro coniunctivo rectae orationis positus videri potest optativus, siquidem, ut supra ostendimus, ab Homericō sermone non abhorret dici ἄ πλώωσιν, id ut sit de consilio dictum, *quae natent, pro ut ea natent.* Herodotus I. 31. ὥς δὲ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν

*Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δευ-
τερον μετ' ἐκείνων ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν
οἴσεσθαι. Aristoph. Av. 127. ss.*

ΕΠ. ποῖαν τίν' οὖν ἤδιστ' ἂν οἰκοῖτ' ἂν πόλιν;

*ΕΥ. ὅπου τὰ μέγιστα πράγματ' εἶη τοιαδί·
ἐπὶ τὴν θύραν μου πρὸς τις ἐλθὼν τῶν φίλων
λέγοι ταδί.*

Quarta denique forma est, qua quidam putant repetitionem facti per optativum designari: ut apud Homerum *Il. γ. 216.*

*ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς,
στάσκειν, ὑπαὶ δὲ ἶδεσκεν.*

et 232.

*πολλάκι μιν ξείνισσεν ἀρηΐφιλος Μενέλαος,
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ, ὅποτε Κρήτηθεν ἵκοιτο.*

Sed illam opinionem falsam esse, iam ad Viger. p. 909. monui. Non enim alia in hoc genere vis est optativi, quam ut, quum indicativus ad certum factum spectet, id per optativum reddatur incertum, ita ut quodcumque de pluribus factis cogitare velis indicet. Nam repetitio non potest ullo modo per optativum significari, sed inest in verbis, quibus ille adiunctus est. Vnde fere vel *αἰεί*, vel *πολλάκις* adiiicitur, vel verbum primarium natura sua frequentativum est, ut *στάσκειν*, *ἶδεσκεν* in altero illorum Homeri locorum, innumerabilibusque apud Herodotum exemplis, vel denique etiam imperfectum tempus verbi primarii repetitionem facti continet. Pro eo praesens habet Herodotus I. 29. *ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλοῦτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων.* Quin ne omnino quidem rem saepius factam respici necesse est, sed satis est factum ut cogitatum commemorari. Sic Iliad. ψ. 494.

καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέξοι.

et Od. ζ. 286.

καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἥτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

Quibus in locis Schaeferus in Melet. crit. p. 122. coniunctivum reponi volebat. At recte dictum ῥέζοι, ut in facto, quod quis sumat fieri, pro ῥέζει, quod esset de vere facto dictum. *Ῥέζη* enim ad futurum referretur, *si quis fecerit*. Quod etsi istis in locis potuit dici, non placuit tamen poetae, eam ob causam, quod non de solis futuris loquebatur. Sic etiam Sophocles Ant. 666.

ἀλλ' ὃν πόλις στήσῃ, τοῦ δὲ χρὴ κλύειν.

Id de certo dictum, ἔσθῃσῃ requireret; de eo autem, quem cogites reip. praefectum esse, optativum habet. Andoc. p. 85. (154. §. 19. Bekk.) ὑμῖν δὲ οὐκ εἰσὶν ἕτεροι, ὑφ' ὧν αἰτίαν ἔχοιτε. p. 90. (158. §. 1.) ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις ἀφ' ὧν ἡ εἰρήνη γένοιτο ἐναντιοῦνται, τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε. Demosth. p. 1214, 4. ἐξ ὧν τίνα οὐκ οἶσθε, ὧ ἄνδρες δικασταί, τοῖς στρατιώταις ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν; πόσῃν δέ μοι μετὰ ταῦτα ἀπόλειψιν γενέσθαι πάλιν, τῶν ἀρχαίων ναυτῶν τάλαιπωρομένων μὲν πολλά, ὠφελουμένων δὲ βραχέα, ὅσα ἐγὼ δυναίμην ἐκάστῳ δανειζόμενος ἐπαρκέσαι πρὸς ᾧ πρότερον εἶχον παρ' ἐμοῦ, ἐπεὶ ὅ γε στρατηγὸς οὐδὲ τὸ ἐφ' ἡμέραν αὐτοῖς τροφὴν διαρκῆ ἐδίδου;

Ex his facile iudicari potest, quomodo illi sint loci intelligendi, in quibus optativus cum praesente vel futuro verbi primarii coniunctus est. Apertissima enim huius constructionis ratio est, simulatque optativum cum indicativo commutaveris. Vt Iliad. δ. 262.

σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἔσθῃχ', ὥσπερ ἐμοί, πίειν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

343.

πρῶτῳ γὰρ καὶ δαιτὸς ἀκουάζεσθον ἐμεῖο,
ὁππότε δαῖτα γέρουσιν ἐφοπλίζοιμεν Ἀχαιοί.

Id de certis factis diceretur *ἀνώγει* et *ἐφοπλίζομεν*, de quocumque facto autem, quod mente et cogitatione concipias, per optativum profertur. Quod si coniunctivos posueris, ad sola ea, quae posthac eventura sint, refertur. Od. ω. 253.

τοιούτῳ δὲ ἔοικας, ἐπεὶ λούσαιτο φάγοι τε.

Id de certo facto dictum, esse debebat *ἐπεὶ ἐλούσατο καὶ ἔφαγεν*; de futuro autem *ἐπεὶ λούσεται φάγη τε*. V. 342.

*ἐνθα δ' ἄνα σταφυλαὶ παντοῖαι ἔασιν,
ὅππότε δὴ Διὸς ὦραι ἐπιβρίσειαν ὑπερθεν.*

Si id quod vere fieret indicare voluisset, dixisset *ἐπιβρίθουσιν*; si futura, *ἐπιβρίσωσιν*. Nunc vero optativo usus aoristi, praeterita respicit, non ea tamen certa, quod esset *ἐπέβρισαν*, sed quaecumque tibi cogitare libeat: unde conicere potes, quod antehac factum est, etiam nunc fieri et posthac futurum esse.

Caeterum ut saepe epici veteres particulis *ἄν* et *κέν* utuntur, ubi recentior usus iis particulis abstinet, ita etiam hoc in genere eas interdum praeter necessitatem addunt, ut Iliad. ι. 524.

*οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπενθόμεθα κλέα ἀνδρῶν
ἡρώων, ὅτε κέν τιν' ἐπιζάφελος χόλος ἴκοι.*

III.

De optativo pro coniunctivo.

Sequitur alterum genus orationis obliquae, quod optativum continet pro rectae orationis coniunctivo positum, et primo quidem sine particula *ἄν*. Ad hoc genus primo pertinet omnis illa optativi ratio, quae ex particulis finalibus pendet. Nam *ἐποίησα, ποιῶ, ποιήσω, ὅπως γένηται* quum sic dicatur, ut eventus significetur futurus esse, facile est ad intelligendum, recte ita dici ubique, ubi ea indicare volumus, quae utrum eveniant an non, experientia simus cognituri. Id ubi principale verbum prae-

sentis vel futuri temporis est, necessario se ita habet, quia quae ex eo pendent, non possunt non futura esse. Sed illud verbum si est praeteriti temporis, aut instat adhuc effectus, aut iam praeteriit. Si instat, eadem est coniunctivi necessitas, quae in re praesente et futura. Vt si quis venisse se dicat, ut nunc verba faciat, is dicet, ἤλθον, ἵνα λέγω. Nondum enim fecit, quod in animo habebat, quum veniret, sed est nunc demum facturus. Sed si et venit, et quam volebat orationem habuit, ita dicet, ἤλθον ἵνα λέγοιμι, non quo se iam habuisse orationem significet, sed ut consilium tantum, quo venerat, indicet, non autem se nunc demum exsequuturum illud consilium esse innuat. Exemplis in re tritissima non opus est. Sed unum tamen afferam, quod singulari modo conformatum est, Od. δ. 472.

ἀλλὰ μάλ' ὤφελλες Διὶ τ' ἄλλοισιν τε θεοῖσιν
 ῥέξας ἱερὰ κάλ' ἀναβαινέμεν, ὄφρα τάχιστα
 σὴν ἐς πατρίδ' ἴκοιο.

Exspectes hic, ut in irrito consilio, ἴκεο, ut venisses: non venit enim: sed dixit ἴκοιο, non spectans quid eveniret, sed quo consilio res debuerit suscipi. Quod si ἴκηαι dixisset, adhuc rediturum significaret. Eodem modo etiam praesens et futurum verbi primarii optativo iunguntur, ubi de solo consilio sermo est: quod quum fit, ea ratione loquendi significamus, eventum non comprobatum iri facto. Aliter enim coniunctivo uteremur. Id pulcre perspexit Reisigius in Comm. cr. ad Oed. Col. p. 168. seqq. quem tamen in Electrae Euripideae loco v. 57. seqq. falli mihi videri, ad Sophoclis Electrae v. 57. dixi. In huiusmodi igitur exemplis optativus manifesto sic usurpatur, ut solo consilio indicando effectum non sequuturam arguat. Est vero etiam, ubi utrique modo locus est, prouti rem animo concipias. Vt Iliad. χ. 348.

ὧς οὐκ ἔσθ' ὅς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι.

Eurip. Alc. 53.

ἔσθ' οὖν ὅπως Ἀλκυστις ἐς γῆρας μόλοι;

Quibus in locis coniunctivi significaturi essent, qui arcere reperiatur; ut reperiatur ad senectutem pervenire: optativi autem haec vis est: qui putetur arcere; ut putetur ad senectutem pervenire. Vide ad Soph. Ai. 1200.

Sic etiam cum voculis conditionalibus. Iliad. ρ. 7.

πρόσθε δέ οἱ δόρυ τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντοσ' εἴσῃν,
τὸν κτάμεναι μεμαώς, ὅστις τοῦ γ' ἀντίος ἔλθοι.

Od. λ. 287.

οὐδέ τι Νηλεὺς
τῷ ἐδίδου, ὅς μὴ ἔλικας βόας εὐρυμετώπους
ἐκ Φυλάκης ἐλάσειε βίης Ἰφικληΐης.

v. 138.

ἀλλ' ὅτε δὴ κοίτοιο καὶ ὕπνου μιμνήσκειτο,
ἦ μὲν δέμνι' ἀνωγεν ὑποστορέσαι δμῳῇσιν.

Nam recta oratione haec sic dicerentur: κτενώ, ὅστις ἀντίον ἔλθῃ· οὐ δώσω, ὅς μὴ ἐλάσῃ· ὑποστορέσατε, ὅτε κοίτου μιμνήσκηται. Magis ambiguum hoc est Od τ. 510.

καὶ γὰρ δὴ κοίτοιο τάχ' ἡδέος ἔσσεται ὦρη,
ὄντινά γ' ὕπνος ἔλοι γλυκερός.

Neque enim mirer, si quis hic coniunctivum exspectet. Sed quum addat Penelope se non posse dormire, facile intelligitur, eam per optativum hoc dicere, qui se putet dormitutum esse. Eodem modo Iliad. γ. 299.

ὁπότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὄρκια πημῆνειαν,
ὥδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι, ὡς ὅδε οἶνος.

Atque ita dicturus erat, etiam si non ῥέοι, sed ῥεῖτω possuisset. Nam si πημῆνωσι dixisset, futurum esse indicaret, ut alterutri sacramentum violarent: nunc vero optativum posuit, ut diceret, si quem putemus periurum fore. Ob eandem causam Demosthenes in Timocr. p. 747, 13. dixit, καὶ ἐπαρῶμαι ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοιμι. Nam si ἦν παραβῶ dixisset, falsurus fidem videretur.

HERM. OP. IV.

K

Saepeissime pro rectae orationis coniunctivo ponitur optativus, si verbum principale eum modum habet. Nec mirum. Nam ubi summa sententiae ut sola cogitatione comprehensa enunciatur, eadem solet etiam partium eius conditio esse. *Odyss. γ. 346.*

Ζεὺς τόγ' ἀλεξήσεις καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
ὥς ὑμεῖς παρ' ἐμείῳ θοῇ ἐπὶ νῆα κίοιτε.

De ea ratione dixi ad Sophocl. *Ai. 904. 1200.* Sic *Homerus Iliad. ε. 212.*

εἰ δέ κε νοστήσω καὶ ἐσόψομαι ὀφθαλμοῖσιν
πατρίδ' ἐμὴν ἄλοχόν τε καὶ ὑπερφές μέγα δῶμα,
αὐτίκ' ἔπειτ' ἅπ' ἐμείῳ κάρη τάμοι ἀλλότριος φῶς,
εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαινώ ἐν πυρὶ θείην.

Exspectes hic *θείῳ*, quia asseverat. Et potuerat ita dicere. Nam duobus modis hoc proferri licebat, aut recta oratione, ut votum ex conditione penderet, *εἰ μὴ ἐν πυρὶ θείῳ*, si non cremavero, peream; aut obliqua, ut conditio ex voto tamquam pars eius penderet: *peream nisi cremaverim*, i. e. *si fore putem ut non comburam*. Sic *Aristophanes in Pace 1072.*

ἐξώλης ἀπόλοι', εἰ μὴ πάνσαιο βακίζων.

i. e. *dispereras*, si te non destitutum putem. Vide eundem *Eq. 694.* Contra in sententia finali non licuit coniunctivum ponere *Sophocli Phil. 524.*

θυμὸν γένοιτο χειρὶ πληρῶσαι ποτε,
ἴν' αἱ Μυκῆναι γνοῖεν, ἢ Σπάρτη θ', ὅτι
χὴ Σκῦρος ἀνδρῶν ἀλκίμων μήτηρ ἔφν.

Nam si esset coniunctivo usus, sic loqueretur, ut qui voti se compotem futurum non dubitaret. Eadem ratio est horum versuum, *Od. ξ. 402.*

ἔειν', οὕτω γὰρ κέν μοι ἐῦκλείη τ' ἀρετὴ τε
εἴη ἐπ' ἀνθρώπους ἅμα τ' αὐτίκα καὶ μετέπειτα,
ὅς σ' ἐπεὶ ἐς κλισίην ἄγαγον καὶ ξείνια δῶκα,
αὐτίς δὲ κτείναιμι, φίλον δ' ἄπο θυμὸν ἐλοίμην.

Alia optativi ex optativo principali pendentis exempla cum pronomine relativo vide Iliad. *μ.* 228. *ν.* 118. 322. 344. *ξ.* 92. Odyss. *α.* 47. 229. *β.* 336. (*π.* 386.) *δ.* 222. *θ.* 240. cum *ὅτε* Iliad. *φ.* 429. Od. *ε.* 189. *ι.* 333. *λ.* 374. *μ.* 106. 114. *φ.* 116. *ψ.* 185. cum *ὁπότε* σ. 147. Non est tamen ita constans hic usus, ut non aliquando in orationem rectam redeat constructio. Ita Odyss. *γ.* 318.

κείνος γὰρ νέον ἄλλοθεν εἰλήλουθεν
ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὅθεν οὐκ ἐλποικό γε θυμῷ
ἐλθέμεν, ὅντινα πρῶτον ἀποσφῆλωσιν ἄελλαι.

δ. 649.

τί κεν ῥέξεις καὶ ἄλλος,
ὁππότ' ἀνὴρ τοιοῦτος, ἔχων μελεδήματα θυμῷ,
αἰτίζη; χαλεπὸν κεν ἀνήνασθαι δόσιν εἶη.

Huic tamen loco nihil tribuerim, in quo tanto facilius αἰτί-
ζοι scribi possit, quod etiam αἰτίζει scriptum invenitur.

IV.

De optativo cum ἄν pro coniunctivo cum ἄν.

Mutatur autem non solum is coniunctivus, qui caret particula ἄν, in optativum, sed etiam qui adiunctam habet eam particulam. Od. *ν.* 415. ut quidem cum cod. Harl. in postrema ed. dedit Wolfius:

ὄχρετο πεισόμενος μετὰ σὸν κλέος, ἣν που ἔτ' εἴης.

Nam recta oratio foret, πεύθομαι ἣν που ἔτ' ἦς. Quod si, ut vulgo, εἴ που ἔτ' εἴης scribitur, erit id recta oratione πεύθομαι εἴ που ἔτ' εἴ. Iliad. *β.* 597.

στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, εἶπερ ἄν αὐταὶ
Μοῦσαι ἀεΐδοιεν.

Nam recta oratio est, νικήσω, ἣνπερ αὐταὶ Μοῦσαι ἀεΐ-
δωσιν. ι. 304.

νῦν γάρ χ' Ἔκτορ' ἔλοισ, ἐπεὶ ἄν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι.

Vide τ. 208. ω. 227. Od. β. 105. (τ. 150.) δ. 222. η. 315. π. 392. (φ. 162.) Aristoph. Eq. 1056.

καὶ καὶ γυνὴ φέροι ἄχος ἐπεὶ κεν ἀνὴρ ἀναθείη.

Neque hoc epicis proprium est, sed commune Graecis omnibus. Aeschylus Pers. 450.

ἐνταῦθα πέμπει τοὺςδ', ὅπως, ὅταν νεῶν -
φθαρέντες ἐχθροὶ νῆσον ἐκωζοῖατο,
κτείνοιεν εὐχέρωτον Ἑλλήνων στρατόν.

Demosthenes ad Onetor. p. 865, 22. ὥστ' ἐκ τῶν γιγνομένων οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐχ ἡγείτο τῶν εἰδότεων δίκην μελήψεσθαι παρ' αὐτῶν, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθεῖν. Geminus huic locus est in orat. in Aphobum p. 814, 18. καὶ κείνῳ μὲν ἔδωκεν ἐκ τῶν ἐμῶν ἐβδομήκοντα μᾶς καρπώσασθαι τοσοῦτον χρόνον, ἕως ἂν ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθεῖν. Sed ibi Bekkerus deletit ἄν, aliquot codd. auctoritate. Servavit autem libris omnibus firmatum in Plat. Phaedone p. 101. D. εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐφ' ἧς ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὀρμηθέντα σκέψαιο, εἰ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ; etsi mox eodem in loco ἕως sine ἄν iunctum est optativo. Thucyd. VIII. 54. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν, ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοῖη ἄριστα εἶναι. Duo ibi codd. omittunt ἄν. Plures omittunt in his VIII. 68. καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ἃ ἂν γνοίη εἰπεῖν. Duo ibi codd. καὶ ἂν ἃ γνοίη εἰπεῖν. Antiphon p. 722. (59. §. 34. Bekk.) οὗτοι δὲ θάνατον τῷ μηνυτῇ τὴν δωρεὰν ἀπέδωσαν, ἀπαγορευόντων τῶν φίλων τῶν ἐμῶν μὴ ἀποκτείνειν τὸν ἄνδρα πρὶν ἂν ἐγὼ ἔλθοιμι. Xenophon de rep. Lac. I. 8. εἰ δέ τις αὐτῶν γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιοτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τοῦτο νόμον ἐποίησεν, ἥντινα εἴναι εὐτεκνον καὶ γενναίαν ὀρώη, πείσαντα τὸν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. Non recte Heindorfium puto eiici voluisse ἄν.

Nec δοκῇ scripserim cum L. Dindorfio in eiusdem libri II. 11. ὅπως δὲ μὴδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἔρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν αἰεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὃ τι ἂν ἀγαθὸν δοκοῖη εἶναι.

Parum docta est Thomae M. adnotatio p. 267. τὸ δὲ ἔάν, τὸ ἄν, τὸ κἄν, τὸ ἦν, καὶ τὸ ὅταν αἰεὶ μετὰ ὑποτακτικοῦ παρὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις. εἰ γὰρ καὶ εὗρηται ἅπαξ παρὰ Θουκυδίδην ἐν τῇ τρίτῃ, ἦν τε καὶ ἔχοντες τι ξυγγνώμης εἶεν, καὶ παρὰ Λουκιανῷ ἐν τοῖς Ἀληθινοῖς, ἔάν καταχθείμεν εἰς τὰς νήσους, καὶ αὐθις ἐν τῷ Βίων πρᾶσεις, καὶ ταῦτα ἦν ἐθέλῃσειεν ἀποδόσθαι οὐτοσί, ἀλλ' οὐ δεῖ ζηλοῦν τὸ ἅπαξ ῥηθέν. Nam in posteriore Luciani loco corruptis libris usus est. Recte legitur hodie in Vitarum auctione c. 11. T. I. p. 551. ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηρωρὸς ἐν καιρῷ γένοιτο· καὶ ταῦτα, ἦν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὐτοσί τὸ μέγιστον δὴ ὀβολῶν. In altero autem loco, Verae hist. II. 29. etsi hodie scriptum videmus ἴν' εἰ, tamen recte se habet, quod praebent codd. Gorl. et Aug. ἴν' ἔάν, conveniens orationi obliquae. Verba sunt: συνέπεμψε δέ μοι ὁ Παδάμανθης τὸν πορθμέα Ναύπλιον, ἴν', ἔάν καταχθείμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβοι. Quo pacto idem loquutus est in Timone c. 39. T. I. p. 151. τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπόταν οἱ θεοὶ βιάζονται; Maior est de Thucydidis loco III. 44. dubitatio: ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάνν ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἦν τε καὶ ἔχοντες τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. Quattuor ibi codd. apud Bekkerum εἴτε, quae videtur grammaticorum correctio esse. Tractatus est hic locus a multis, a me ipso ad Viger. p. 822. Neque, opinor, debebam ab sententia ibi proposita recedere in diss. de praeceptis quibusdam Atticistarum p. 16. Nihil est enim, quod accommodatius illi loco sit, quam εἶεν pro apodosi esse, ut ad ἔχοντες ex praecedentibus intelligatur ἀδικῶσιν. De εἶεν vide Bekkeri Anecd. p. 243, 24. et Timaei Lex. Plat. p. 94. In octavo autem libro c. 27. quum vulgo legatur, ὥς τάχιστα δὲ ἐκέλευε — ἀποπλεῖν.

ἐς Σάμον, κάκειθεν ἤδη ξυναγαρόντας πάσας τὰς ναῦς, τοὺς ἐπίπλους, ἦν που καιρὸς εἶη, ποιῆσθαι· etsi propter orationem obliquam ferri potest optativus, quem sic defendit Poppo vol. I. p. 144. tamen, nisi gravior aliqua caussa accedat, coniunctivum praeferre in tali additamento quum alii, tum Thucydides consueverunt, sicut in illo ipso capite paullo superius ἦν ἡσσηθῶσι posuit. Itaque ἦ e cod. Vat. nescio an recte dederit Bekkerus. Neque apud Xenophontem Cyrop. IV. 2, 6. recte legi puto οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι κἂν αὖριον ἔωθεν εὐζωνοὶ πορεύοιντο καταλήψοιντο: ubi Guelf. et Par. καὶ ἦν. Qui locus est eiusmodi, ut permirum sit, ni verum sit usitatissimum illud κἂν αὖριον εἰ ἔωθεν εὐζωνοὶ πορεύοιντο, quod Schneiderus coniecit. Verum si quibusdam in exemplis non recte optativus locum tenet coniunctivi, in aliis tamen vel aperte praestat, vel saltem offensione caret. Sic apud Xenophontem in Cyrop. I. 6, 22. καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλοὺς, ὅπως δόξαν λάβοις, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἐκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἰς ἅν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πείραν δοίης, ἐξεληλεγμένος ἂν προσέτι καὶ ἀλάζων φαίνοιο. Quem locum non recte interpretatus est Reisigius p. 111. Nec quod ille putat, dici hic potuit εἰ πείραν ἂν δοίης. Alio modo erravit Heindorfius, qui, nisi ἂν deleteretur, δῶς scribendum censuit. At in re ficta et non nisi cogitando sumpta ὅπου ἂν δῶς, quod ad experientiam refertur, locum non habet. Apte affert ibi Poppo Mem. S. I. 2, 6. τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὀμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. I. e. non iis a quibus acceperissent pecuniam, ut si omisisset ἂν, sed a quibuscumque acceperissent. Cyrop. V. 5, 1. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπέπρακτο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην καὶ ἐπέστελλεν αὐτῷ ἡκεῖν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ὅπως περὶ τε τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλευσάιντο ὅ τι χρῆσάιντο, καὶ θεασάμενος τὸ στρατεύμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν. Suspectum hic habent quidam ἂν, omissum in cod. Alt. At recte se

habet. Nam uti dixit ὁ τι χρῆσαιντο, quia re in praesens tempus translata dicendum erat ὅπως βουλευσονται ὁ τι χρήσονται, ita scripsit ὅτι ἂν δοκοῖη, quia id erat ὅπως σύμβουλος γένηται ὅτι ἂν δοκῇ πράττειν. VII. 5, 49. ἐλογιζόμεν, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαι σοι ὅποσον ἂν χρόνον βουλοίμην. VIII. 3, 48. ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπιτροπον ἔξοι, σχολὴν παρέχοντα πράττειν ὁ τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη. Sed in eodem capite §. 38. quod legitur de agello: ὁ τι γὰρ ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν· in eo tollendum ἂν. Non est enim id ex ὁ τι ἂν λάβῃ, sed ex ὁ τι ἔλαβῃ in optativum conversum. Addam alia optativi in obliqua oratione pro coniunctivo positi exempla. Cum ὁ ἄν, Herodoti I. 119. Demosth. p. 518, 13. sed utroque loco alii libri coniunctivum praebent. Cum ὁ τι ἂν Herod. I. 119. et cum ὅσως ἂν VI. 44. cum ὡς ἂν simulatque significante I. 96. Epicur. epist. p. 21. §. 44. ed. Schneid. cum πρὶν ἂν Xenoph. Hell. II. 3, 48. 4, 18.

Apparet ex his, reprehensione vacuum esse usum optativi pro coniunctivo, adiuncta particula ἂν. Ex quo colligi potest, eandem etiam particularum ὡς ἂν et ὅπως ἂν rationem esse. Atque apud epicos quidem et Herodotum hae particulae saepius obliquae orationis optativum pro coniunctivo adiectum habent. Odyss. θ. 20.

καὶ μιν μακρότερον καὶ πάσσονα θῆκεν ιδέσθαι,
ὡς κεν Φαίηκεσσι φίλος πάντεσσι γένοιτο.

ρ. 362.

ᾧτρυν', ὡς ἂν πύρνα κατὰ μνηστῆρας ἀγείροι.

Magis ut posse significetur, ω. 80.

ἀμφ' αὐτοῖσι δ' ἔπειτα μέγαν καὶ ἀμύμονα τύμβον
χεύαμεν Ἀργείων ἱερὸς στρατὸς αἰχμητῶν
ἀκτῇ ἐπὶ προύχούσῃ, ἐπὶ πλατεῖ Ἑλλήσποντῳ,
ὡς κεν τηλεφανῆς ἐκ ποντόφιν ἀνδράσιν εἴη
τοῖς οἱ νῦν γεγάασι, καὶ οἱ μετόπισθεν ἔδονται.

et 332.

σὺ δέ με προΐεις καὶ πότνια μήτηρ
 ἐς πατέρ' Ἀυτόλυκον μητρὸς φίλον, ὅφρ' ἂν ἐλοίμην
 δῶρα, τὰ δεῦρο μολῶν μοι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν.

Herodotus I. 152. ὃ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμε-
 νος, ὡς ἂν πυθανόμενοι πλείστοι συνέλθοιεν Σπαρ-
 τητέων, καὶ καταστάς, ἔλεγε πολλά, τιμωρέειν ἐαν-
 τοῖσι χρήζων. V. 37. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν
 τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόν-
 τες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. IX. 22. μα-
 θόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι, ἔλαυνον τοὺς
 ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. IX.
 51. μετακινέεσθαι τε ἐδόκεε τότε ἐπὶ τῆς νυκτός
 ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορ-
 μεωμένους, καὶ σφεας ἐπόμενοι ταρασσοῖεν οἱ ἱππό-
 ται. I. 75. ποιῆσαι δὲ ὥδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέ-
 δου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα
 μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νώτου λάβοι ταύτη κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. I. 91. προ-
 θυμεομένον δὲ τοῦ Λοξίω ὅπως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας
 τοὺς Κροΐσου γένοιτο τὸ Σαρδέων πάθος, καὶ μὴ κατ'
 αὐτὸν Κροΐσον, οὐκ οἶόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν Μοί-
 ρας. I. 110. κелеύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο
 λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅπως
 ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. II. 126. καὶ τοῦ ἐσιόντος
 πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λί-
 θον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. III. 44. Πολυκράτης
 δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια τὸν Κύρου, συλλέγοντα
 στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑω-
 τὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο στρατοῦ. V. 98. ὡς δὲ
 οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παιό-
 σι, ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. VIII. 13. ἐποιεέτο δὲ
 πᾶν ὑπὸ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 Περσικόν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη. Pindarus Ol. VII. 71.

τότε καὶ φανσίμβροτος δαί-

μων Ἵπεριονίδας μέλλον ἔντει-
 λεν φυλάσασθαι χρέος
 παισὶν φίλοις,
 ὡς ἂν θεῶ πρώτοι κτίσαιεν
 βωμὸν ἑναργέα καὶ σε-
 μνὰν θυσίαν θέμενοι,
 πατρί τε θυμὸν ἰάναιεν κόρα τ' ἐγ-
 χειβρόμφ.

Aeschylus Ag. 370.

Δία τοι ξένιον μέγαν αἰδοῦμαι
 τὸν τάδε πράξαντ', ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ
 τείνοντα πάλαι τόξον, ὅπως ἂν
 μήτε πρὸ καιροῦ μήθ' ὑπὲρ ἄστρον
 βέλος ἡλίθιον σκηψειεν.

Xenophon Hell. IV. 8, 16. λάθρα γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδα, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἷτε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μάλ-
 λον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο. et §. 30. ὅπως δ' ἂν ἐκεῖ ἐρ-
 ρωμενέστατον τὸ στράτευμα ποιήσαιεντο, ἐξ ἄλλων τε πόλεων ἡργυρολόγει καὶ εἰς Ἀσπενδον ἀφικόμενος ὠρμί-
 σατο ἐς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. Andocides p. 124.
 (180. §. 23.) ἐκ ταύτης γὰρ παιδοποιεῖται τῆς γυναικός,
 ἣν αὐτ' ἐλευθέρας δούλην κατέστησε, καὶ ἥς τὸν πατέρα
 καὶ τοὺς προσήκοντας ἀπέκτεινε, καὶ ἥς τὴν πόλιν ἀνά-
 στατον πεποίηκεν, ὡς ἂν μάλιστα τὸν υἱὸν ἐχθρὸν ἐαυ-
 τῷ καὶ τῇ πόλει ποιήσειε. Demosth. p. 74, 24. ὡς δ'
 ἂν ἐξετασθεῖη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο. Quae ibi
 Schaeferus attulit, habent illa quidem optativum pro con-
 iunctivo, sed sine ἂν. Corrigendus videtur in hoc genere
 Andocides p. 38. (124. §. 79.) apud quem e verbis Πα-
 τροκλείδης εἶπεν pendent haec: εἰ δὲ μή, ἔνοχον εἶναι
 τὸν παραβαίνοντα ταῦτα ἐν αἰτοῖς ἐν οἷσπερ οἱ ἐξ
 Ἀρείου πάγου φεύγοντες, ὅπως ἂν ὡς πιστότατα ἔχοι
 Ἀθηναῖοις καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον. Apud
 enim hic omnino coniunctivus est.

De illa particularum finalium cum optativo et particula ἄν constructione, quae refertur ad eum finem, ut quid possit fieri, infra explicabitur.

V.

De optativo rectae orationis sine ἄν.

Venio nunc ad eum optativi usum, quem supra dixi rectae orationis speciem habere, quod eo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non distinguamus cogitantem ab loquente. Habet is autem ipse per se sine particula ἄν quattuor formas: nam vel optantis est, vel iubentis, vel volentis, vel opinantis.

Atque optatio natura sua nihil est nisi cogitatio rei, quam, quum non sit, esse cupimus. Ea necessario caret particula ἄν, quia quod optamus tantum abest ut conditione aliqua restringi velimus, ut ipsum habeamus pro conditione, qua impleta bene nobis fore speremus. Vnde multae optationes etiam cum particula conditionali proferruntur: εἴ μοι ξυνεῖη φέροντι μοῖρα τὰν εὖσεπτον ἄγνεια λόγων ἔργων τε πάντων: i. e. si id fiat, bene mihi sit. Idem est εἴθε, ortum ex εἰ θεέ. Plerumque autem sine particula conditionali: ἄδόντα δ' εἴη με τοῖς ἀγαθοῖς ὁμιλεῖν. Qualia sic puta dici: liceat mihi (i. e. sumo licere) bonorum consuetudine frui: tum bene sit. Sed hoc totum genus, quod optatione continetur, tam planum est, ut non opus sit exemplis. Vnum tamen afferam, quod in eo tectius recondita latet optatio. Achilles Iliad. ψ. 150. Spercheum alloquens, cui comam aluerat, quam nunc Patroclo est consecraturus, ita loquitur:

νῦν δ' ἐπεὶ οὐ νέομαι γε φίλην ἐς πατρίδα γαίαν,
Πατρόκλῳ ἦρωϊ κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι.

Optat enim, ut per Spercheum sibi liceat, quam huic nutriverat comam, dicare Patroclo. Quamquam id etiam velim dare dicas. Illud tamen tenendum est, epicos veteres, qui liberius particula κέν utuntur, ne in optando

quidem ea prorsus abstinuisse. Ita in optativo conditionali Hom. h. Apoll. 51.

Δῆλ', εἰ γάρ κ' ἐθέλοις ἔδος ἔμμεναι υἱὸς ἑμοῖο.

et sine conditione Iliad. ζ. 281.

ὥς κέ οἱ αὐθι

γαῖα χάνοι.

Sed Od. o. 544. de quo loco non recte iudicavi ad hymn. Apoll. 51. scribendum videtur:

Τηλέμαχ', εἰ γὰρ καὶ σὺ πολὺν χρόνον ἐνθάδε
μῖμνους,

quo spectat *κ*e in uno codicum Vindob. Hoc dicit: *etiam si tu diutius ibi maneas.*

Proxima optationi est iubendi significatio, quae nunc precatatione continetur, ut in Philocteta,

"Υπν' ὀδύνας ἀδαῆς, Ἴπνε δ' ἀλγέων,
εὐαῆς ἡμῖν ἔλθοις.

nunc propior imperio est. Iliad. ω. 144. (178.)

κῆρυξ τίς οἱ ἔποιτο γεραίτερος.

Odyss. ξ. 407.

τάχιστα μοι ἔνδον ἐταῖροι

εἶεν.

Vide ibidem 496. Il. ξ. 107. ρ. 640. Aeschylus Ag. 953.

ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι ταῦθ', ὑπαί τις ἀρβύλας
λῦοι τάχος, πρόδουλον ἔμβασιν ποδός.

Aristophanes Vesp. 1431.

ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδεῖη τέχνην.

Herodotus VII. 5. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ-
περ ἐν χερσὶ ἔχεις. Quo tamen loco quidam libri ἀλλ' εἰ.

Coniunctissima est voluntatis significatio, quae in

prima potissimum persona elucescit. Od. π. 383. Antinous Telemacho insidias struendas censens, ita loquitur:

ἀλλὰ φθέωμεν ἐλόντες ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος,
ἢ ἐν ὁδῷ· βίοντον δ' αὐτοὶ καὶ κτήματ' ἔχωμεν,
δασσάμενοι κατὰ μοῖραν ἐφ' ἡμέας· οἰκίῳ δ' αὐτὲς
κείνου μητέρι δοῖμεν ἔχειν, ἢδ' ὅστις ὀπυίοι.

Coniunctivi adhortationem continent: occidi enim Telemachum, opesque eius dividi, id est quod iubet. De Penelope vero iam non praecipit quidquam, sed proponit, quid fieri cupiat: *domum matri eius dari velim*. Iliad. ο. 45. Iuno Iovi de Neptuno dicit:

αὐτὰρ τοι καὶ κείνῳ ἐγὼ παραμυθησαίμην
τῇ ἴμεν, ἢ κεν δὴ σὺ, κελαινεφές, ἡγεμονεύῃς.

Velim illi suadere. Quod non est ita dubitanter dictum, ut si ἄν esset additum, qua particula conditio aliqua significaretur, ut in eadem oratione v. 39.

σὴ δ' ἱερὴ κεφαλὴ, καὶ νοῦτερον λέχος αὐτῶν
κουρίδιον, τὸ μὲν οὐκ ἂν ἐγὼ ποτε μᾶψ ὁμόσαιμι.

Non temere iurarem, nisi vera dicerem. In primis aptum est huic discrimini illustrando illud Theocriti XXIX. 37.

νῦν μὲν κῆπὶ τὰ χρύσεια μᾶλ' ἔνεκεν σέθεν
βαίην, καὶ φύλακον νεκύνων πεδὰ Κέρβερον·
τόκα δ' οὐδὲ καλεῦντος ἐπ' αὐλεῖταις θύραις
προμόλοιμί κε, πανσάμενος χαλεπῷ πόθῳ.

Aeschines p. 611. (552. §, 218.) ἐγὼ δὲ οὔτε τὰς Δημοσθένους διατριβὰς ἐξήλωκα, οὔτ' ἐπὶ ταῖς ἐμαντοῦ αἰσχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαντῷ ἀρρήτους εἶναι βουλοίμην, οὔτε τὰ αὐτὰ τούτῳ δημογορήσας ἐδεξάμην ἂν ζῆν. Deesse ἂν putat Bekkerus.

Quum nonnumquam vel propter librorum discrepantiam, vel propter sententiae rationem dubium videri possit, utrum nudus optativus, an idem modus cum particula

ἂν coniunctus, an coniunctivus praeferri debeat, paucis declarabimus, quid hae dicendi formae differant.

Atque ut a coniunctivo incipiamus, is deliberantis est, ut in Eumenidibus 791. 821.

τί ῥέξω, γένωμαι;

quid agam? quid me fiat? Deliberatio autem quum ad agendum spectet, refertur coniunctivus necessario ad futura, subestque ei haec sententia: *nescio*. Alia est optativi ratio, ut apud Theocritum XXVII. 24.

καὶ τί, φίλος, ῥέξαιμι;

quod illic quidem vertendum est, *quid facerem?* Id vero non est deliberantis, sed iudicium exquirentis, subiectamque habet hanc sententiam: *non puto*. Iudicari autem de praesentibus et praeteritis non minus quam de futuris potest. Quare optativi usus nulli est tempori adstrictus. Hinc fit, ut, quum de praeteritis loquimur, necessario sit optativo utendum, quia de his iudicari quidem, sed non deliberari potest. Vt in Aeschyli Supplicum initio:

τίνα γοῦν χώραν εὐφρονα μάλλον
τῆςδ' ἀπικοίμεθα;

Patet autem, si rectam orationem restituas, non ubique posse eius verbi, cuius optativum positum videmus, indicativum adhiberi. Vt hoc ipsum *τί ῥέξαιμι* recta oratione dictum non est *τί ἔρεξα*, sed *τί ῥεκτέον ἦν*; Sed si quaeras *ποιήσεις τοῦτο*; *fecerit istud?* tum vero libebit recta oratione dici, *ἐποίησε τοῦτο*; Nimirum hic de facto quaeritur; in illo autem exemplo de recte faciendo: ut ibi quoque eiusdem verbi indicativo uti possis, modo sic dicas, *οὐκ ὀρθῶς ἔρεξα*; Nam illud *τί ῥέξαιμι* re vera nihil est nisi coniunctivi in oratione obliqua cum optativo commutatio. Tertia ratio est optativi cum particula ἂν coniuncti, ut Iliad. τ. 90.

ἀλλὰ τί κεν ῥέξαιμι;

quae quod optativum habet ipsa quoque est iudicium ex-

quirentis, sed, quoniam additum est ἄν, de re ex aliqua conditione suspensa, ut sensus sit, *non puto, nisi quaedam conditione*, id quod licet etiam sic exprimi, *non puto posse*. Nam quod potest vel non potest fieri, ex conditione aliqua pendeat necesse est. Id igitur recta oratione dicas, ἔρεξα ἄν, ἢ οὐ; *Nempe non fecissem*. Ex his facile conici potest, nonnumquam his formis omnibus locum esse. Vt in Aristophanis Pluto v. 374.

ὦ Ἡράκλεις, φέρε ποῖ τις οὐν
τράποιτο; τάληθές γὰρ οὐκ ἐθέλεις φράσαι.

Quo loco si cum cod. Borg. legitur ποῖ τις ἄν τράποιτο, sensus est, *quo quis se vertere possit? wo könnte man sich hinwenden?* Coniunctivus significaret, *quo quis se vertat? wo soll man sich hinwenden?* Vulgata vero hominis est secum cogitantis, quid vel ipse vel quivis statuatur de dictis illius, quem tergiversari credit: *quo quem se vertere quis censeat? wo möchte man sich hinwenden?* Eadem ratio est v. 438.

ἄναξ Ἀπολλων καὶ θεοί, ποῖ τις φύγοι;

ubi qui φύγη scribunt, deliberantem faciunt Blepsidemum. Idque etsi non est in libris, tamen aptius illo loco videtur. Sic etiam apud Demosthenem in Lept. p. 492, 21. quo loco optativi causa utitur Reisigius, praestat quod ex aliquot codd. dedit Bekkerus: εἰ δὲ μὴδ' ἄν εἰς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχοι δεῖξαι γεγονός, τίνος εἶνεκ' ἐφ' ἡμῶν πρῶτον καταδειχθῇ τοιοῦτον ἔργον; Recte vero apud Sophoclem Ant. 604. scriptum est,

τεῖαν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀνδρῶν
ὑπερβασία κατάσχοι;

Vbi graviter errarunt, qui κατάσχη reposuerunt. Non enim hic deliberationi, sed opinioni locus est. Recte etiam apud Demosthenem in or. ad Phorm. p. 921, 1. legitur: καὶ ὅσα μὲν εἶπε μετὰ τῆς ἀληθείας, μὴ χρησθε τεκμηρίῳ· ἃ δ' ἐψεύσατο τὸ ὕστερον, ἐπειδὴ διεφθάρη, πιστότερα ταῦθ' ὑπολάβοιτε εἶναι; i. e. haec vos veriora

existimaturos quis putet? Et apud Andocidem p. 131. (184. §. 36.) καίτοι οὐ δῆπον, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅστρα-
κισθῆναι μὲν ἐπιτήδειός εἰμι, τεθνάναι δὲ οὐκ ἄξιός,
οὐδὲ κρινόμενος μὲν ἀποφυγεῖν, ἄκριτος δὲ φεύγειν·
ὁ δὲ τοςαντάκις ἀγωνιζόμενος δικαίως καὶ νικήσας πάλιν
δόξαιμι δι' ἐκείνα ἐκπεσεῖν; Non mutassent viri docti ὁ
δὲ in οὐδέ, ne quid de Sluiteri conatu dicam, si vidissent,
postrema verba per interrogationem proferri. Sed in Ero-
tico Demostheni tributo p. 1404, 17. quod legitur, τῷ
γὰρ εἰκάσειέ τις θνητῶν, ὁ ἀθάνατον τοῖς ἰδοῦσιν ἐρ-
γάζεται πόθον; etsi recte dictum est hoc sensu, *cui com-
paraturum quis putet?* tamen non contenderim non aut
scriptum esse cum particula ἄν, aut potuisse scribi.

Multo difficilior iudicium est de iis locis, in quibus
sine interrogatione nudus positus est optativus, quod fere
tam tenue ac subtile discrimen est, ut non multum intersit,
utrum addatur ἄν an omittatur. Reisigium quidem in huius
rationis explicatione ita a vero aberrasse puto, ut quod de
addita particula dici debebat, ad omissam transtulerit.
Quam enim conditionem intelligendam existimat, quum
omissa est particula, ea non nisi quum additum est ἄν,
intelligi potest: si quidem omnino hanc vidimus illius par-
ticulae naturam esse, ut ad conditionem aliquam referatur.
Ita quum illud Moschi I. 6.

ἔστι δ' ὁ παῖς περίσαμος· ἐν εἴκοσι πᾶσι μάθοις νιν,

sic interpretatur: *inter quosvis viginti noscas, si modo
noscas*: non animadvertit, id dicendum fuisse μάθοις ἄν.
Nam si in nudo optativo ea quam vult sententia inesset,
plane aliud dixisset Moschus quam volebat. Non enim
certissime, sed si fors fert noscitur, qui noscitur, si modo
noscitur. Atqui Moschus non *fortasse noscas Amorem*,
sed *noscas opinor* dicere voluit. Sed quos in laqueos
sese implicuerit Reisigius illa quam proposuit ratione,
apertissime cognosci potest ex iis, quae p. 130. dicit, Ho-
mericum illud Iliad. ε. 303.

μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρες φέροιεν,

sic esse intelligendum, εἴ τινες φέροιεν, δύο γε οὐ φέροιεν, illud autem Iliad. α. 271.

κείνοισι δ' ἄν οὔτις

τῶν, οἱ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, μάχοιτο,

non potuisse omissa particula dici, quia sic aut hoc cogitaretur, εἴ τις μάχοιτο, οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, aut hic sensus prodiret, εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις, οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, nemo non videt ita disputatum esse, ut, prouti quis velit, aut ex priore loco demonstrare possit, in altero delendam esse particulam, aut ex secundo loco ostendere addendam fuisse in priore. Nam si eodem modo, quo de hoc posteriore loco statuit, priorem interpretari volemus, duas habebimus perversas sententias, aut εἴ τινες φέροιεν, οὔτινες φέροιεν, aut εἰ δύο γε φέροιεν, οὐ δύο γε φέροιεν. sin posteriorem locum eo modo, quo de priore sentit, explicabimus, recte ille se habebit, evanescetque quam omissione particulae nasci putat perversitatem: εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις, οὐ τις τῶν νῦν μάχοιτο. Cur enim quum in altero loco urgeat additum praedicatum δύο γε, hic, ubi additum est etiam significantius, τῶν οἱ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, pro non addito habet? Denique quid talibus fiet, quale hoc est, Iliad. φ. 274.

ἔπειτα δὲ καὶ τι πάθοιμι;

Quod ex ipsius praecepto quum sic interpretandum sit, εἴ τι πάθοιμι, πάθοιμί τι, quid id aliud est, quam quod in omnibus verborum modis locum habet? Nam etiam πάσχω quid aliud est quam πάσχω εἰ πάσχω? Itaque sic potius existimandum est, nudo optativo opinionem sine conditione, optativo cum particula ἄν autem suspensam ex conditione aliqua opinionem significari. Idque vidit etiam Matthiae ad Eurip. Hippol. 468. Atque illa quidem forma epici potissimum sunt usi. Homerus Od. γ. 231.

ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσαι.

Vide ibidem 319. ξ. 122. π. 386. Iliad. κ. 246. 556. o. 45. 197. τ. 321. φ. 274. ω. 213. Duo huius generis

exempla, quod de iis aliter sentire video Reisigium, ipsis verbis adscribam. Iliad. β. 340.

ἐν πυρὶ δὴ βουλαὶ τε γενοῖατο μήδεά τ' ἀνδρῶν.

quod ille p. 134. per interrogationis figuram explicandum censet: ea non opus esse, satis docent caetera quae memoravimus exempla. Et Iliad. υ. 426.

*οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
ἀλλήλους πτώσσοιμεν ἀνὰ πτολέμοιο γεφύρας.*

quod p. 130. nescio quo lapsu soloece dictum ratus, fecit ut eo nomine reprehendendum sit πτώσσωμεν scribendo. Sed Od. η. 314. scribendum:

*οἶκον δέ κ' ἐγὼ καὶ κτήματα δοίην,
αἶκ' ἐθέλων γε μένοισ.*

Vulgo δὲ ἐγὼ. codd. nonnulli δέ τ' ἐγώ. Sic etiam Od. λ. 103. recte Harl. et unus Vindobonensium:

ἀλλ' ἔτι μὲν κε καὶ ὤς, κακὰ περ πάσχοντες, ἴκοισθε.

ubi vulgo μὲν γε καὶ ὤς. Particulae κε καὶ iunctae reperiuntur etiam alibi, ut. Il. ο. 235. ξ. 131. 370. ρ. 546. Od. β. 332. ι. 303. 334. et κεν καὶ λ. 339. Vel ex his apparere puto, quod contendit Reisigius p. 123. omitti ἄν, ubi quid hypotheticum ita ponatur, ut ab ipso qui loquitur non certa ratione, sed quodam cogitandi arbitrio sit sumptum, ut est obscurius dictum, ita ne satis quidem verum esse. Exemplorum autem, quibus utitur, alia recte se habent, in quibus opinionem indicat optativus, alia vel optativum optantis habent, vel alias ob causas ab hac disputatione removenda sunt. Et illa quidem, quae opinionem significant, haec sunt. Aristoph. Eq. 1057.

ἀλλ' οὐκ ἂν μαχέσαιτο· χέσαιτο γάρ, εἰ μαχέσαιτο.

Pind. Ol. III. 81. κεινὸς εἶην. Nam κείνος εἶην, quod probabat Reisigius, id ut optantis esset, hodie ipsum iam improbare credo. Ol. XI. fin.

τὸ γὰρ ἐμφυῆς οὐτ' αἰθῶν ἀλώπηξ

HERM. OP. IV.

L

οὐτ' ἐρίβρομοι λέον-
τες διαλλάξαιντο ἦθος.

Eurip. Hippol. 468.

οὐδὲ στέγην γὰρ ἦς κατηρεφεῖς δόμοι
καλῶς ἀκριβώσειαν.

Theocr. VIII. 89.

οὕτως ἐπὶ ματέρα νεβρὸς ἄλοιτο·

et 91.

οὕτω καὶ νύμφα γαμεθεῖς ἀκάχοιτο.

et hoc postremum quidem mirum est ab Reisigio non magis quam a Poppone in diss. de particula ἄν intellectum esse. Quod si ad γαμεθεῖσα, quod non est idem atque γαμηθεῖσα, attendissent, vidissent sensum esse: *ita puella nuptum expetita doleat.* Idem IV. 11.

πεῖσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκος αὐτίκα λυσσῆν.

Ad idem genus etiam illi sunt loci referendi, in quibus quae indicatur opinio cum voluntatis quadam significatione coniuncta est. Theocr. VIII. 18.

σύριγγ' ἂν ἐποίησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον —
ταύταν κατθεῖην.

hanc oppignerem. Isocr. Paneg. p. 253. C. οὐ γὰρ ἀποκρύψαιμι τὰληθές. Bekkerus optimi codicis auctoritate ἀποκρύψομαι, quod tamen non vacat suspitione manus correctricis. Eurip. Iph. Aul. 1210.

οὐδεὶς πρὸς τὰδ' ἀντεῖποι βροτῶν.

nemo contradicet i. e. velit contradicere. Pind. Pyth. IV. 118.

Αἴσωνος γὰρ παῖς ἐπιχώριος οὐ ξεί-
ναν ἰκοίμαν γαῖαν ἄλλων

nolim venisse, quem locum audacissima coniectura ten-

tavit Reisigius in comm. cr. ad Oed. Col. 199. Mosch. III. 114.

τῷ δ' ἐγὼ οὐ φθονέοιμι.

nisi ille scripsit οὐδέ κ' ἐγὼ φθονέοιμι. Theocr. XXII. 74.

οὐκ ἄλλω γε μαχεσσαίμεσθ' ἐπ' ἀέθλῳ.

XXVII. 60.

φῆς μοι πάντα δόμεν· τάχα δ' ὕστερον οὐδ' ἄλα δοίης.

Qui autem loci non debebant afferri, hi sunt: primo ubi optativus optantis est: Soph. Ai. 904. meae ed. Aesch. Ag. 225. Deinde in quibus ἄν idonea codicum auctoritate firmatur, ut in Plat. Theaet. p. 166. A. ubi cod. Bodl. et quattuor ex tredecim Bekkeri libris, et Cratyl. 397. A. ubi idem Bodl. et ex duodeviginti Bekkeri libris sex tuentur ἄν. Tum Soph. Oed. Col. 42. ubi vide quae notavimus. Porro Aristoph. Av. 180. ubi scribendum videtur ὥς-περ εἶπῃ τις. Apud Aeschylum Suppl. 735. facilior est Erfurdii coniectura,

ἴσως γὰρ ἄν κήρυξ τις ἢ πρέσβυς μόλοι·

quamquam non contenderim non potuisse omitti ἄν. In Eurip. Heracl. 527. particulae δὲ καὶ μᾶλλον faciunt, ut non valde laudandum putem Scaligerum, qui πρέποι pro πρέπει scribendum iudicaverit. De Soph. Antig. 912. vide quae adnotavi ad eum locum v. 903. meae ed. Denique illud valde miror, quod p. 134. a Schaefero in errorem abduci se passus est Reisigius. Nam quod ille ad Posidippi versum in Poesi gnom. p. 195. dicit, in verbis

ποιήν τις βιότοιο τάμη τρίβον,

ut ex cod. edidit Brunckius, optativum defendi Metrodori parodia,

παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον,

nequaquam verum est. Posidippum enim, ut qui deliberraret, coniunctivo uti necesse erat; Metrodorus autem,

qui iuberet, non potuit non optativum ponere. Quod ibidem affert Schaeferus ex Iliad. δ. 93. η. 48.

ἢ ῥά νύ μοι τι πίθοιο;

non est, ut ipse existimare videtur, dictum omissa, quae addenda fuisset, particula, sed quia conditio abest: *velisne mihi obedire?* Nam ubi inest conditio, ἄν est adiciendum, ut in eo versu, qui in priore loco statim sequitur,

τλαίης κεν Μενελάω ἐπιπροέμεν ταχὺν ἰόν;

Nempe *si quis te roget*. Apud Platonem Euthyd. p. 292. E. libri consensu: καὶ ὅπερ ἔλεγον, τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖ ἢ ἔτι πλείονος πρὸς τὸ εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη ἐκείνη, ἢ ἡμᾶς εὐδαιμόνας ποιήσκειν. Sentiebat vitium Heindorfius, qui ποιήσκει scriptum malebat, suppleri tamen ad optativum ἄν posse ratus: in quo fallitur. Optativus quidem recte se habet, sed ut sit orationis obliquae, quam sic restitue: καὶ ὅπερ ἔλεγον τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖν, constructione illa, de qua dictum ad Viger. p. 745. 751. 894.

VI.

De optativo rectae orationis cum ἄν.

Iam denique dicendum est de optativi usu eo, qui adiungi postulat particulam ἄν. Atque ex iis, quae hactenus dicta sunt, satis planum esse putamus, propriam huius constructionis vim esse eam, ut opinio cum conditione coniuncta significetur. Vix ullum huic rationi declarandae aptius exemplum inveniri poterit, quam illud Aeschyli in Ag. 1057.

ἐντὸς δ' ἄν οὐσα μορσίμων ἀγρευμάτων,
πείθοι' ἄν, εἰ πείθοι' ἀπειθοίης δ' ἴσως.

Dubitanter enim dictum πείθοι' ἄν, quia ex eo pendet, ut placeat Cassandrae obedire: sine conditione autem ἀπειθοίης, quod id putat futurum esse chorus. Alia quaedam

exempla, in quibus diserte addita est conditio, vide apud Reisigium p. 124.

Apparet ex his, optativo cum particula *ἄν* coniuncto opinionem significari de eo, quod ex aliqua conditione pendeat. Atqui quod sic demum esse putamus, ut non sit nisi conditione aliqua impleta, id apertum est non ut quod vere sit, sed ut quod possit esse cogitari. Eo factum est, ut grammatici particulam illam *σύνδεσμον δυνητικὸν* appellarent. Quod tamen non sic est intelligendum ac si *ποιοῖμ' ἄν* idem sit quod *δύναμαι ποιεῖν*. Nam illud posterius rei verae enunciationem continet, esse mihi potestatem faciendi. Hoc autem *ποιοῖμ' ἄν* opinionem indicat, facturum me esse, si forte impleta sit conditio aliqua, cur faciam. Vt quod est in Prometheo,

*ἀλλ' οὔτε σιγᾶν οὔτε μὴ σιγᾶν τύχας
οἶόν τέ μοι τάςδ' ἐστί,*

quis ita dicat, *οὔτε σιγῶμ' ἄν, οὔτ' οὐ σιγῶμ' ἄν?* Neque enim quid fortasse facturum sit, dicere vult Prometheus, sed re vera nec tacere se nec non tacere iniuriam qua affectus sit posse. Contra quod posuit Herodotus IV. 195. *εἴη δ' ἄν πᾶν, ὅκον καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσην ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον*, nemo non videt, si dixisset *δυνατὸν ἐστί*, multo eum confidentius dixisse et detracta opinionis modestia, quam quum, ut fecit, opinari se indicavit, nihil, certis quidem conditionibus, incredibile esse. Et hoc quidem genus ita tritum est ut exemplis non indigeat.

VII.

De optativo cum ἄν pro futuro.

Cum hoc significato coniunctissimus est alius, isque non minus frequens. Nam quae opinamur impleta aliqua conditione fieri, sive quae possunt fieri, per se ipsa nulli sunt temporis adstricta: sola enim in cogitatione nostra versantur. Itaque nisi diserte ad praesentia vel praeterita referuntur, consentaneum est, ut, quoniam rei vere fa-

ctae notatione carent, ad illud praecipue tempus trahantur, quod natura sua res non factas complectitur, i. e. ad futurum. Ita factum est, ut optativus cum particula ἄν consociatus futuri significationem habere existimetur. Sed hoc quoque ita est comparatum, ut ipsum futurum tempus rem ut certam enunciet, optativus et ἄν autem ut talem, quae videatur futura esse, si impleatur illa ex qua pendet conditio. Ita differunt haec:

ἂ δέῃ γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται.

ὃ τι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν.

Attici quidem, qui amant omnia dubitantiis dicere, prae caeteris hoc optativi usu delectantur. Qui si nonnumquam etiam quum quid certissime futurum dicere volunt, optativum praeferunt, non est ea negligentia existimanda, sed figura etiam aliis in dicendi generibus usitatissima, qua verba dubitationis plena, pronunciata significantius, fortius asseverant.

Hic vero optativi cum particula ἄν coniuncti usus vel per se ipse prodit, cur haud facile quis, ut futura indicet, futuri sit optativo usus. Quum enim iam γίγνοιτ' ἄν et γένοιτ' ἄν ad res futuras referantur, quid opus est dicere γενήσouiτ' ἄν? Quin si quis ita loqueretur, videretur ille praesentia ac praeterita excludere. Id vero, nisi quaedam plane singularis ratio fieri iubeat, ne recte quidem faciat. Nam quae futuro aliquo tempore fieri possunt, etiam nunc possunt fieri, et ante facta esse. Quare vix puto exempla illius constructionis, quae non mendosa sint, inventum iri. Apud Aristophanem quidem Vesp. 1094. recte iam legitur:

οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν ὅπως
 ῥῆσιν εὖ λέξειν ἐμέλλομεν τότ', οὐδὲ
 συκοφαντήσαιν τινὰ
 φρόντις, ἀλλ' ὅστις ἐρέτης ἔ-
 σοιτ' ἄριστος,

pro ὅς ἄν, ex libris Rav. et Ven. qui ὅστις ἄν habet. Mirum vero apud Lycurgum §. 15. p. 149. Reisk. nullum

editorum ad haec verba offendisse: εὐ γὰρ ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι ᾧ πλείστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῷ πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖν καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ὁσίως καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλείστον ἀμελεῖν δόξοιτ' ἂν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὗτος διαφύγοι τιμωρίαν. Id scribendum puto δόξαιτ' ἂν.

VIII.

De optativo cum ἂν pro praeterito.

Alia vero in temporum ratione dubitatio sese offert, si de praesentibus et praeteritis quaeritur. Nam etsi ποιήκοι ἂν aperte praeteriti temporis notationem continet, tamen hoc quoque non minus ad futurum trahi potest, ut factum quid fore significetur, quam ποιοῖ ἂν et ποιήσκειν ἂν. Et tamen ista omnia etiam non modo praesentis, sed adeo praeteriti significationem habent. Huius rei ratio sic est animo informanda. Manet sua cuique temporis vis. Et aoristus quidem praeteriti quum proprie id quod aliquando factum sit significet, transfertur ad ea omnia, quae ut iam perfecta cogitari volumus, sive ea ante perfecta sint, sive nunc, sive postero tempore, ita tamen, ut quum de re praesente vel futura dicitur, cogitationem tantum perfectionis contineat, ideoque vel ipse, ut in imperativo vel in optativo cum ἂν, cogitationem indicet, vel ex verbo pendeat quo quid cogitari significetur. Quoniam autem quae iam perfecta esse cogitantur, vacua sunt notione durantis facti, consequens est non posse usurpari aoristum, ubi quid ut nondum ad finem perductum, ideoque vel durans adhuc, vel ex eiusdem actionis nondum absoluta repetitione constans cogitari volumus, sed ad ea pertinere, quae vel brevi momento temporis vel semel facta intelligimus. Ita patet, manere propriam aoristi vim in omni eius usu, licet prima specie diversissimo. Hinc illae observationes grammaticorum verissimae: Apollonii de Syntaxi III. 24. p. 251. (253. Bekk.) ὁ γὰρ ἀποφαινόμενος οὕτω, γρά-

φε, σάρου, σκάπτε, ἐν παρατάσει τῆς διαθέσεως τὴν
πρόσταξιν ποιεῖται, ὡς ἔχει καὶ τό,

βάλλ' οὕτως, αἶ κέν τι φόως Λαυαοῖσι γένηαι·

φησὶ γάρ, ἐν τῇ πολέμῳ καταγίνδυ εἰς τὸ βάλλειν. ὁ γε
μὴν λέγων κατὰ τὴν τοῦ παρωχημένου προφορὰν γρά-
ψον, οὐ μόνον τὸ μὴ γινόμενον προστάσσει, ἀλλὰ καὶ
τὸ γινόμενον ἐν παρατάσει ἀπαγορεύει, εἴ γε καὶ τοῖς
γράφουσιν ἐν πλείονι χρόνῳ προσφωνοῦμεν τὸ γράψον,
τοιούτων τι φάσκοντες, μὴ ἐμμένειν τῇ παρατάσει, ἀνύ-
σαι δὲ τὸ γράφειν. Et Etym. Gud. p. 472, 26. ζήσαιμι,
ζήσεας δὲ οὐ λέγουσι, διότι τῇ εὐντικῇ εὐχὴν δηλοῦσι
πράγματος ὀφείλοντος πληρωθῆναι. ὁ γὰρ λέγων γρά-
ψειας εὐχεται ὅπως εἰς τέλος ἔλθῃ τοῦ γράψαι· ὁμοίως
καὶ τὰ λοιπὰ πληρωθῆναι, ὅπερ οὐ λέγειν δεῖ ζήσεας·
ὁ γὰρ τοῦτο λέγων εὐχεται ἵνα ἔλθῃ εἰς τέλος τῆς ζωῆς,
καὶ λοιπὸν εὐρίσκειται καταρῳμένος ἑαυτῷ· δεῖ δὲ λέγειν
ζώην, ζώης, ζώῃ. Vide eadem in Etym. M. p. 760, 24.
Contraria praesentis ratio est, quod quum natura sua rem
fientem nec dum absolutam significet, optativus eius tem-
poris cogitationem notat rei, quam, quocumque eam tem-
pore fieri sumamus, vel durare eo tempore, vel in facti
nondum absoluta repetitione positam intelligimus.

His praemissis exempla afferamus et aoristi et prae-
sentis optativi de re praeterita dicti. Homerus Iliad. δ. 539.

ἐνθα κεν οὐκέτι ἔργον ἀνὴρ ὀνόσαιτο μετελθὼν,

ε. 311.

καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο ἄναξ ἀνδρῶν Αἰνείας,
εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.

et 388.

καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο Ἄρης ἄατος πολέμοιο,
εἰ μὴ μητρονίη περικαλλὴς Ἥερίβοια
Ἑρμεία ἐξήγγειλεν.

μ. 58.

ἐνθ' οὐ κεν ρέα ἵππος εὐτροχον ἄρμα τιταίνων
ἐσβαίῃ, πεζοὶ δὲ μενοίνεον εἰ τελέοιεν.

ρ. 70.

ἐνθα κε ρεῖα φέροι κλυτὰ τεύχεα Πανθοῖδαο
Ἀτρείδης, εἰ μὴ οἱ ἀγάσσατο Φοῖβος Ἀπόλλων.

398.

οὐδέ κ' Ἄρης λαοσσόος, οὐδέ κ' Ἀθήνη
τόν γε ἰδοῦς ὀνόσασιτ', οὐδ' εἰ μάλα μιν χόλος ἴκοι.

Herodotus VII. 180. καὶ ἐπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς
τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρόρην τῆς νηὸς
ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων
πρῶτον καὶ κύλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ ὄνο-
μα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπαύροιο.
VII. 214. εἰδεῖν μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην
τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη.
IX. 71. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. Haec
omnia etiam de re praesente vel futura dici potuissent, si
res postularet. Caeterum animadverte, pro solis illis καὶ
νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιοτο et ἐνθα κε ρεῖα φέροι etiam ἀπώ-
λετο ἂν, ἔφερεν ἂν dici potuisse, quia opponi potest ἀλλ'
οὐκ ἀπώλετο, ἀλλ' οὐκ ἔφερε. Sed dictum sine illius
oppositionis cogitatione, optativum postulabat, ut caetera,
in quibus non potest opponi contrarium.

Contra de re praeterita quae vel diuturnior sit vel
saepius repetita, praesentis optativum posuit Herodotus I.
2. ubi quum Persas narrare dixisset, Europam a Graecis
quibusdam, quorum ipsi sedem nesciant, raptam esse, ad-
dit: εἶσαν δ' ἂν οὗτοι Κρητες. fuerint isti Cretenses.
Sed eadem formula utitur de re praesente II. 6. IV. 195.
Idem VII. 184. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσα-
ρες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Quae scriptura recte est a
Schweighaeusero praelata illi, quam Reizius et Schaefer-
us ex paucis codd. receperunt, ἤδη ὧν ἂν ἦν. Non enim
potest opponi ἀλλ' οὐκ ἦν. Quin potest etiam ut de prae-
sente dicta accipi haec sententia. Idem I. 70. τάχα δὲ
ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην,
ὡς ἀναιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. Intelligitur enim id sae-
pius ab illis esse dictitatum. Et VIII. 136. τάχα δ' ἂν

καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα
σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖόν οἱ ποιέεσθαι. Plura enim id
dixerant oracula.

IX.

De optativo cum ἄν in iubendo.

Optativus cum particula ἄν coniunctus quoniam quae
possunt fieri significat, usus duos accepit alios, qui cum
illa eius potestate sunt coniunctissimi. Eorum alter in iu-
bendo cernitur, lenior ille imperativo, sed tamen, quo-
niam permittendi speciem habet, ut pro vocis conforma-
tione etiam vel severior vel superbior videri possit, ut in
Soph. El. 1491.

χωροῖς ἄν εἴσω σὺν τάχει· λόγων γὰρ οὐ
νῦν ἐστὶν ἄγών, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς πέρι.

et in Antig. 444.

σὺ μὲν κομίσεις ἄν σεαυτὸν ἢ θέλεις,
ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον.

Quae formula quia proprie non iubentis est, sed dicentis
quid fieri possit, non habet μή, ubi negatio accedit, sed
οὐ. Iliad. β. 250.

τῷ οὐκ ἄν βασιλῆας ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύοις.

Notatu dignum est, hanc rationem loquendi, quae
familiaris sermonis speciem prae se fert, in foedere Eleo-
rum ut solemnem formulam pro imperativo usurpari: v.
Boeckhii Corpus Inscr. Graec. fasc. I. p. 26. ut *συμμαχία*
κ' ἔα ἑκατὸν ἔτεα, et quae alia ibi plura huiusmodi
exstant.

X.

De optativo cum ἄν in optando.

Alter usus in optando positus est, ita quidem ut de
eo, quod optamus, quaeratur quomodo fieri possit. Ita-

que nihil frequentius, quam πῶς ἂν, in hoc genere est. Eurip. Suppl. 796.

πῶς ἂν ὁλοίμην σὺν τοῖςδε τέκνοις
κοινὸν εἰς Ἀίδην καταβᾶσα.

Vide ibi Marklandum, et Valckenarium ad Hippol. 208. qui tamen quum, ut solet exquisita captare, Sophoclem fortasse semel tantum πῶς ἂν ita posuisse dicit, fallitur. Vide Brunckium ad Ai. 388. Non solum autem πῶς ἂν ita usurpatur, sed quodvis aliud interrogativum vocabulum, quod quidem rei aptum sit, eam rationem admittit. Vt τίς. Aesch. Ag. 1457.

φεῦ τίς ἂν ἐν τάχει μὴ περιώδυνος
μηδὲ δεμνιοτήρης
μόλοι τὸν αἰεὶ φέρουσ' ἐν ἡμῖν
μοῖρ' ἀτέλευτον ὕπνον;

Vide Soph. Ai. 879.

XI.

De optativo cum ἂν in sententia conditionalī.

Reliquum est ut de sententiis conditionalibus et finalibus videamus.

Et in conditionalī quidem sententia duplex est particulae ἂν cum optativo constructio, altera propria veterum epicorum, particulam sic adiectam habens, ut magis ad voculam conditionalem, quam ad optativum pertineat: quare cultior sermo ut non necessariam omittit. Iliad. α. 59.

Ἀτρεΐδῃ, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἷω
ἀψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν.

ε. 273.

εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθα κεν κλέος ἐσθλόν.

Quibus in locis ne putes posse significari, plurimi obstant alii loci, ut Iliad. ζ. 49.

τῶν κέν τοι χαρίζαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα,

αἶκεν ἐμὲ ζῶν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

quae verba etiam κ. 380. et λ. 134. leguntur, sed in hoc postremo loco ommissa particula κέν. Adde β. 123. θ. 196. 205. ι. 141. 283. 362. 445. ν. 288. χ. 220. ψ. 346. 592. Hesiod. O. et D. 359. 432. 690. Praeposita est particula Od. ρ. 223.

τόν κ' εἴ μοι δοίης σταθμῶν ῥυτῆρα γενέσθαι.

iterata apud Hesiod. O. et D. 423.

εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἄπο καὶ σφυρὰν καὶ τάμοιο.

Iliad. α. 549. Wolfius ex coniectura, ut videtur, dedit:

ὃν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι,
μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο; μηδὲ μετᾴλλα.

recte fortasse: verum tamen non ut vitiosus putandus sit qui vulgo legitur optativus. Is enim facit ut sensus sit, εἰ δέ κ' ἐγὼν ἐθέλωμι, quod apodosin postularet talem, οὐκ ἂν γνοίης ταῦτα, pro qua fortior infertur admonitio. Minus etiam probem, ut id hac opportunitate addam, Aristarchum, Iliad. θ. 23. ἐθέλωμι scribentem:

ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ ἐγὼ πρόφρων ἐθέλωμι ἐρύσαι,
αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ', αὐτῇ τε θαλάσῃ.

Non enim facturum se id Iuppiter indicat, sed dicit, quid, si velit facere, futurum sit. Rectius, ut in re vere futura, restitutus coniunctivus Iliad. ι. 397.

τάων ἦν κ' ἐθέλωμι, φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.

Sic etiam Od. τ. 489.

οὐδὲ τροφῶ οὔσης σεῦ ἀφέξομαι, ὅππότε' ἂν ἄλλας
δμῶας ἐν μεγάροισιν ἐμοῖς κτείνωμι γυναῖκας.

Hic quoque vulgo optativus legitur.

Diximus hoc genus constructionis epicorum proprium esse, ut vel propterea suspectum esse debeat, quod apud Euripidem Androm. 771. legimus:

εἴ τι γὰρ ἂν πάσχοι τις ἀμήχανον, ἀλκῆς
οὐ σπάνις εὐγενέταις.

At facile codicum quorundam scriptura *πάσχη* monstrare potest, scribendum esse *εὔτε γὰρ ἂν πάσχη*.

Altera constructio particulae *ἂν* cum optativo in sententia conditionali ea est, quae particulam cum ipso iungi optativo postulat, facitque ut vel posse quid fieri, vel quidquid etiam sine particula conditionali optativus cum *ἂν* notat significetur. Nam differt hoc genus ab illo, de quo supra dictum, in quo optativus pro rectae orationis coniunctivo positus est. In his enim, de quibus nunc dicimus, nihil nisi particula conditionalis vel finalis ad optativum rectae orationis cum *ἂν* coniunctum accedit. Et *posse* quidem significatur his in locis: Aristophanes Nub. 1184.

*εἰ μὴ πέρ γ' ἄμα
αὐτὴ γένοιτ' ἂν γραῦς τε καὶ νέα γυνή.*

Xenophontis Cyrop. III. 55. τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θανμάζοιμ' ἂν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ρηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ἄσμα μάλα καλῶς ἄσθ' ἐν εἰς μουσικήν. Vide Aeschin. de falsa leg. p. 265. Reisk. (§. 94. p. 412. Bekk.) Demosth. p. 44, 29. 196, 20. ubi Bekkerus indicativum sine *ἂν* posuit; 582, 24. 748, 14. 903, 19. 1108, 6. 1206, 21. 1300, 8. 1337, 8. Pro futuro autem, ut in Xenoph. Cyrop. IV. 2, 37. ἄγετε νῦν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἴ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλοισθ' ἂν τυγχάνειν. Vide Platon. Protag. p. 329. B. ubi conferendus Heindorfius p. 535. Non recte vero olim iudicavi de Pindari verbis Pyth. IV. 468. (263.)

*εἰ γὰρ τις ὄξους ὀξυντόμῳ πελέκει
ἐξερείψαι κεν μεγάλας θρυός, αἰσχύ-
νοι τέ οἱ θαητὸν εἶδος.*

Videtur ibi κεν in μὲν mutandum esse: nam monstruosum ἐξερείψη κεν habeat sibi qui invenit.

Eadem, quam particula εἰ vere conditionalis rationem habet, etiam tum obtinet, quum interrogativa est, an significans. Xenophon Cyrop. I. 6, 10. ἐρωτᾷς, ἔφη, ὦ

παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. Sic etiam VIII. 3, 26. et alibi saepissime.

Ad hoc genus constructionis pertinent etiam particulae ὡς et ὅπως, *quomodo* significantes, quae saepissime cum optativo et ἄν coniunguntur. Nam etiam sine illis particulis oratio optativum et ἄν habitura esset. Xenophon. Hist. Gr. VII. 1, 27. ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες, τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἐκοινώσαντο, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο. Vide III. 2, 1. IV. 1, 40. VI. 4, 28. Demosth. p. 195, 27. 345, 11. 932, 22. Platon. Phaedr. p. 231. A. Conferendus ad eum dialogum Heindorfius p. 198.

Addam his aliud genus optativi in sententia conditionalis cum particula ἄν consociati, cuius ratio quum lateret viros doctos, tollendum iudicarunt ἄν, ut Thierschius apud Pindarum Nem. VII. 131. εἰ δ' αὐτὸ καὶ θεὸς ἂν ἔχοι. Potest ita accipi etiam illud Xenophontis in initio Agesilai, ubi Schaeferus removendum censebat ἄν: οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαινῶν. Quamquam nihil impedit quin hic locus etiam sic intelligatur: *malum esset, si, quod perfectissimae virtutis vir fuit, ne tenuiorem quidem posset laudationem nancisci.*

Tenendum est autem, quod ad collocationem particulae ἄν in hisce sententiis conditionalibus attinet, nihil interesse, utrum statim post particulam conditionalem, an interpositis aliquot vocibus, an demum post verbum ponatur. Demosthenes p. 115, 9. οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων. 167, 17. ὅπως ἂν τις ὀνομάσαι. 168, 24. ὡς ἂν συνταχθείητε. Xenophon Hellen. VI. 1, 9. οἶμαι ἂν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος, ὁποῖω ἂν ἀξιόσαιεν. Demosthenes p. 286, 28. ἃ ἂν εὖ ξαιτο, ποιήσομεν. 473, 26. ἐπειδὴ δ' ἐπρῆξαμεν πάνθ' ὅς' ἂν εὖ ξαίμεθα. 1112, 2. ἐγὼ — ὅς' ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν. 815, 7. ὡς ἂν συντομώτατ' εἴποι τις. 1401, 18. ὃν τις ἂν κατάθοιτο. Sed idem p. 73, 5. ἅπερ εὖ ξαισθ' ἂν.

Plato Phileb. p. 15. C. ὥς γ' οὖν ἐγὼ φαίην ἄν. Theocritus XXV. 60.

ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὐλὴν ἐς ἡμετέραν, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα.

XII.

De optativo cum ἄν in sententia finali.

Particula ἄν in sententia finali cum optativo, qui non sit pro rectae orationis coniunctivo positus, ibi tantum usurpatur, ubi finis is est, ut possit aliquid fieri. Et sic iam Homerus Od. β. 52.

οἱ πατρὸς μὲν ἐς οἶκον ἀπερῶίγασιν νέεσθαι
Ἰκαρίου, ὥς κ' αὐτὸς ἐεδνώσαιτο θυγάτρα,
δοίη δ' ὅ κ' ἐθέλοι καὶ οἱ κεχαρισμένος ἔλθοι.

Sic ibi scribendum, non, ut vulgo, μὲν. Od. μ. 156.

ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγὼν, ἵνα εἰδότες ἦ κα θάνωμεν,
ἦ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.

π. 295.

νώϊν δ' οἴοισιν δύο φάσγανα καὶ δύο δοῦρε
καλλιπέειν καὶ δοιὰ βοάγρια χερσὶν ἐλέσθαι,
ὥς ἂν ἐπιθύσαντες ἐλοίμεθα.

Sed ω. 530.

ἴσχεσθε πτολέμου, Ἰθακήσιοι, ἀργαλέοιο,
ὥς κεν ἀναιμωτὶ γε διακρινθεῖτε τάχιστα,

non est cur posthabeatur quod libri nonnulli praebeant διακρινθῆτε. Sophocles Oenomao apud Aristoph. Av. 1337.

γενοίμαν αἰετὸς ὑψιπέτας,
ὥς ἂν ποταθεῖην ὑπὲρ ἀτρυγέτου γλαυ-
κῆς ἐπ' οἶδμα λίμνας.

Quem locum Elmsleius ad Soph. Ai. 1217. quod Atticos

non ita loquutos putabat, Simonidis vel alius lyrici esse suspicabatur. Euripides Iph. T. 1024.

OP. τί δ' εἰ με ναῶ τῷδε κρύψειας λάθρα;

IP. ὥς δὴ σκότος λαβόντες ἐκσωθεῖμεν ἄν;

Demosthenes p. 66, 12. ἐπειδ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὥς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε· ὥς δὲ κωλύσαιτ' ἂν ἐκείνον πράττειν ταῦτα ἐφ' ὧν ἐστὶ νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. Variat ibi scriptura, aliis libris εἶπητε et συνήητε vel συνίοιτε exhibentibus. Nimis breviter Schaeferus: „συνείητε, ut oportebat, Bekkerus.“ Ego quidem cur in priore membro orationis optativi positi sint, fateor me non perspicere. In altero autem membro et res ipsa et collocatio particulae optativum tuetur. Male vero in Sophoclis fragmento apud Stobaeum Serm. XL. 3. legitur:

μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος·
κλειθρον γὰρ οὐδέν· ὥς δ' ἂν εὐπετές λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

Scribe ὥς δ' ἂν εὐστεγὲς λάβῃς, *quamvis facile celatu acceperis.*

LIBER QVARTVS.

I.

De ἄν cum imperativo.

Dubitatum est, an etiam imperativo iungi possit *ἄν*. Ac fuerunt, quibus id non esset offensioni, in iisque ipse R. Benteius, cui modeste contradixit Lennepius ad Phalar. p. 310. Nisi egregie fallor, accidit criticis hic quoque, quod saepe, ut viderent verum, sed eo uti nescirent. Nam repugnat sane, cum imperativo, qui modus verbi ita definitus est, ut non videatur conditionem posse adsignificare, particulam conditionalem *ἄν* construi. Verum temere ta-

men ageret, qui, sicubi addita reperitur, statim eïceret, nec reputaret, posse eam fortasse alio referri. Ac multis id modis fieri potest. In ipso illo Phalaridis loco ep. 107. quum libri habeant ὃν ἀνεπαχθέστατον — προσδέχου, ego quidem non tollendum ἂν putem, sed addendum ei ὡς: σώματος μὲν γὰρ ἀρρώστιαν θεραπεύει τέχνη· ψυχῆς δὲ νόσον ἰᾶται θάνατος, ὃν ὡς ἂν ἐπαχθέστατον ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων, οὐκ ἀκουσίῳ ὢν ἐμοὶ προστρέπεις, ἀλλ' ἐκουσίῳ ὢν αὐτὸς εἰργασαι, προσδέχου. Apertum est, sic iungi quidem ἂν cum imperativo, sed non construi: sensus est enim, ὡς ἂν ἐπαχθέστατος εἴη. Magis dubius videri potest Aristophanis locus Ach. 1200. ubi φιλήσατόν με τὸ περιπεταστὸν κάπιμανδαλωτόν ἂν in edd. vulgaribus scriptum est, sed codd. particulam omittunt. Sunt illa antistrophica, in quibus mirum in modum grassati sunt veteres metrici, quum trimetros voluerunt restituere. Quae verae scripturae sint, ambiguum est, quum propter librorum dissensum, tum quod in antistropha versus excidit. Quod si recte codd. habent,

φιλήσατόν με μαλθακῶς, ὃ χρυσίῳ,
τὸ περιπεταστὸν κάπιμανδαλωτόν,

quod sane ita videtur, posteriori huic versui respondet is, qui addito in libris quibusdam οὖν quartus strophae est,

ἐκείνο δ' οὖν αἰακτὸν ἂν γένοιτο.

Ita quintus versus antistrophae, qui trimeter iambicus fuit, interiit. Et sic exemptum est hoc exemplum iis, quae ἂν cum imperativo iunctum habent. Non utilior est Rhesi v. 685. in quo quod scriptum est, παῖε, παῖε πᾶς τις ἂν, quum propter alia eius versus vitia, tum eo suspectum est, quod verba τις ἂν in quibusdam codd. desunt. Omnino illa scena pessime habita est, vitiata etiam choro in hemichoria distincto, quum singuli potius cantores distinguendi fuerint. Hos quidem versus, qui scenam plane perturbant, sic scribendos coniicio:

ΟΔ. ἴσχε, θάρσει. ΧΟΡ. πέλας ἴθ'. ΟΔ. οὐ
δῆ. ΧΟΡ. παῖε, παῖε πᾶς. τίς εἶ;

HERM. OP. IV.

M

ἡ οὐ δὴ 'Ρήσου; *ΟΔ.* κατέκτας. *XOP.* ἀλλὰ
τὸν κτενοῦντά σε.

ΟΔ. ἴσχε πᾶς τις. *XOP.* οὐ μὲν οὖν. *ΟΔ.* ἂ,
φίλιον ἄνδρα μὴ θινεῖς;

Multum ab his differt illud Platonis in Alcib. I. p. 122. D. εἰ δ' αὖτε καὶ πλούτῳ προσέχεις καὶ κατὰ τοῦτο οἶετι εἶναι, μηδὲ τοῦτο ἂν ἡμῖν ἀρρόητον ἔστω, εἴαν πως αἰσθῇ οὐ εἶ. Quamquam eam scripturam ex editione Laemariana propagatam esse, a Buttmanno monitum est in praefatione ad IV. dialogorum ed. quartam p. IV. quum neque codices nec priores edd. ἄν habeant. Sed fatendum est tamen, potuisse addi, ut quod non ad imperativum, sed ad *μηδὲ τοῦτο* pertineat. Plane ita loquutus Metopus apud Stobaeum I. 64. p. 7, 48. τὰ δὲ εἶδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρη οὕτως καὶ τις ἀθροσάτω. Ita editum a Gaisfordio. Cod. A. καί. Vulgo οὕτως ἄν τις. Maximus Tyrius diss. VII. c. 7. p. 116. ed. Reisk. κἂν τοῦτό τις ὑμῶν τὸ πάθος ζηλωσάτω. Male ibi Reiskius coniecit κἂν τούτῳ. Recentiores etiam omisso τοῦτο, ut Tetzels ad Lyc. 424. σὺ δὲ εἰ τοῦτο μέγα γράφεις. κἂν λέγε ὅτι ἐπεκτάσει Ἀττικῇ μέγα τοῦτο γράφεται de quo loco monuit Lobbeckius ad Phryn. p. 9. Iam iudicari poterit etiam de Xenophontis verbis Anab. I. 4, 8. ἀλλ' ἰόντων ἂν εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. In quibus Porsonus quantocius tollendum censuit ἄν, quem sequuti sunt alii. Et esset tollendum, si pertineret ad imperativum: sed est ad εἰδότες referendum, quod divisim si haec enunciasset, dixisset ἰόντων καὶ εἰδεῖν ἄν. Posset defendi etiam infinitivus cum ἄν pro imperativo positus in H. Stephani editione Herodoti III. 155. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων τοῦτο δὲ ἄν ἔχειν. Sed hodie editur, nulla scripturae diversitate adnotata, τοῦτο δὲ εἰς ἔχειν.

II.

De ἄν cum infinitivo.

Infinitivus forma est orationis obliquae, ut qui semper pendeat ex aliquo alio verbo, sive illud additum est, sive mente suppletur. Ex quo consequitur, ubi in recta oratione ἄν cum verbi modis, qui rectae orationis sunt, i. e. cum indicativo et optativo construitur, ea oratione per infinitivum in obliquam versa, etiam infinitivo adiūci ἄν; ubi autem indicativus et optativus non admittunt ἄν, ibi ne infinitivo quidem addi posse. Haec res ita plana et aperta est, ut ne opus quidem sit omnia exemplis scriptorum firmare, praesertim quum attulerit iam grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 127. Sed rei declarandae causa hoc ponemus. Quod ἐποίησα ἄν simpliciter affirmans diceret, per infinitivum est φημί ἄν ποιῆσαι. Sic quod ἐποιοῦν ἄν, φημί ἄν ποιεῖν; quod ἐπεποιήκειν ἄν, φημί ἄν πεποιήκέναι. Item quod optativo diceret ποιήσαιμι ἄν, est ποιῆσαι ἄν οἶμαι; quod ποιοῖμ' ἄν, ποιεῖν ἄν οἶμαι; quod πεποιήκοιμ' ἄν, πεποιήκέναι ἄν οἶμαι. Ex his apparet, ubi verbum finitum cariturum esset particula, debere eam etiam in infinitivi suffectione abesse. Xenophon Mem. S. I. 3, 3. οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον· πολλάκις γὰρ ἄν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα· οὔτ' ἄν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν. Bis hic recte iunctum est ἄν infinitivo; recte vero etiam omissum in principio huius loci, in quo errarunt qui addi voluerunt. Neque enim ἀλλ' ἔχει καλῶς opponitur, sed ἀλλ' οὐ χαίρουσι μᾶλλον ταῖς μεγάλαις θυσίαις. De Elmsleii dubitatione, an verbis putare significantibus iungi nequeat infinitivus aoristi sine ἄν ad futura pertinens, dixi ad Ai. 1061. ostendique non minus recte id fieri, quam quovis alio cum verbo, quia e. c. πεσεῖν est cadere, πεσεῖν ἄν cadere posse, ut apud He-

rodot. VII. 203. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ὄντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεισέειν ἄν.

Difficilior est quaestio de infinitivo futuri cum ἄν. De eo sic grammaticus ap. Bekk. p. 127. μέλλοντι ὁ μὲν τῶν γραμματικῶν κανὼν οὐκ ἐπιτρέπει, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲ οὐκ ὀλίγα παραδείγματα εὐρίσκεται. Δημοσθένος πέμπτῳ Φιλιππικῶν (locum frustra quaeras)· οὐδὲν ἄν τούτων ἡμῖν οἶμαι πολεμήσειν. καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην (p. 467, 28.)· οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς βλάψειν ἄν ὑμᾶς ὁ νόμος φαίνεται. καὶ ἐν πρώτῳ τῶν Φιλιππικῶν· ὡς μὴδ' ὅτιοῦν ἄν δεινὸν πείσεισθαι. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς ἀντιδόσεως (p. 342. D. 436. Bekk.)· ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τὴν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστα ἄν ὠφελήσειν καὶ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτοῦ δηλώσειν. Quem hic ex Leptinea Demosthenis locum affert, in eo hodie legitur οἷς ἄν ὁ νόμος βλάψειν ὑμᾶς φαίνεται. Vnus autem liber apud Bekkerum omittit ἄν. In Isocratis loco μάλιστ' ὠφελήσειν sine adnotatione dedit Bekkerus. Omitti ἄν in cod. Vrb. ex litteris eius scio. Ac liber ille Vrbinas etiam aliis in locis ea particula caret: ut p. 162. C. ἦν δὲ διὰ τέλους ἀκούσητε μου προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι πάντας ἄν ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων· et in iis quos Matthiae citavit in Gr. gr. p. 880. qui addit Thucydidem II. 80. extr. νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, ῥαδίως ἄν σφίσι τᾶλλα προσχωρήσειν. Omittunt ἄν duo codd. Sophocles Oed. Col. 1075.

ὡς προμνᾶται τί μοι
γνώμα, τάχ' ἄν δώσειν
τὰν δεινὰ τλάσαν.

Hic Elmsleius litem intendit particulae. Comparari cum his potest, nullius tamen auctoritatis scriptor, scholiastes Pindari ad N. IV. 81. οὐ φάναι ἄν δώσειν, εἰ μὴ προσομλήσαι. Euripides Hel. 455.

πικρῶς ἄν οἶμαί γ' ἀγγελεῖν τοὺς σοῖς λόγους.

Nemo non facile corrigat ἄρ'. Plato Cratyl. p. 391. A.

ἀλλὰ δοκῶ μοι ὥδε ἂν μᾶλλον πεισθῆσθαι σοι. Multi codd. πείθεσθαι. In Xenoph. de rep. Lac. VIII. 3. Aldina: ὅσῳ γὰρ μείζω δύναμιν ἔχει ἡ ἀρχή, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσαντο αὐτὴν καταπλήξειν τοὺς πολίτας. At Iuntina omisit ἂν. Demosthenes p. 776, 3. τί γὰρ ἂν τοῦτον οἴεσθε ποιήσῃν λυθέντων τῶν νόμων, ὅς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν; Bekkerus e cod. Marc. ποιεῖν, caeteris libris ποιήσῃν tuentibus. P. 1226, 21. ἦν ἐγὼ οὐ πολλὰς ἐλπίδας εἶχον ζῶσαν ἂν καταλήψεσθαι. Omisit ἂν cum aliis libris Bekkerus.

In primis autem commemorari debet hoc p. 860, 8. ταῦτ' ἐμοῦ προκαλεσαμένου πολλῶν παρόντων οὐκ ἂν ἔφη ποιήσῃν, ut scriptum est in cod. Lessing. Caeteri libri ποιῆσαι, quod apparet a quibusdam in ποιήσῃν mutatum esse, quia aperte futuri significationem habet. Et tamen quin ποιῆσαι genuina scriptura sit eo minus dubitari potest, quod etiam participium aoristi cum ἂν coniunctum de futuro dicitur, in quo deberet aliquanto maior esse offensio. Ex his colligi potest, non magis cum infinitivo futuri construi ἂν, quam cum eius temporis indicativo aut optativo. Quod si quid veri est in illa grammatici apud Bekkerum adnotatione, neque is mendosis est libris usus, sic erit existimandum, sicubi ἂν in illa constructione positum inveniatur, similiter, ut supra in aliis locutionibus vidimus, cum alio potius aliquo verbo esse brevitatem quadam dicendi coniunctum. Sic illa τάχ' ἂν δώσειν, οὐδὲν ἂν πεισθῆσθαι, ῥαδίως ἂν προσχωρήσειν, si sunt ab auctoribus illis scripta, studio illo multa paucis complectendi defendi possunt, quod in mente haberent δώσειν, καὶ τάχ' ἂν οὐ πεισθῆσθαι, οὐδὲ ἐν ἂν προσχωρήσειν, καὶ ῥαδίως ἂν in quibus omnibus verborum eorundem optativi δοίη, πεισθείη, προσχωροίη intelliguntur.

Caeterum tantum abest ut, quod Werferus fecit in Act. Monac. vol. I. p. 252. hac constructione uti liceat ad ἂν cum indicativo futuri defendendum, ut potius infinitivus huius temporis non possit cum ea particula construi, si idem tempus non patiatur indicativum suum vel optativum ei consociari. De utraque re alibi dictum.

Non dubito quin etiam coniunctivus cum ἄν coniunctus in obliqua oratione in infinitivum converti possit, ut ὅταν δὲ γενέσθαι ταῦτα, τότε ποιήσῃν, etsi non habeo exemplum in promptu. Sed illud patet, eam constructionem non posse ferri, si verbum quod infinitivum regit, ipsum ex illa voce conditionali pendet, qualis est hic in plerisque codd. Demosthenis locus p. 95, 24. εἰ γὰρ ἡδὴ τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς αἰτιάσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις δίδοτε, ὥστε καὶ περὶ ὧν ἄν φασὶ μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθε, τί ἄν τις λέγοι; recteque puto Schaeferum et probare, quod Bekkerus omisit ἄν, et dicere servato scribendum esse φῶσιν.

III.

De ἄν cum participio.

Eadem omnia, quae de infinitivo dicta sunt, quadrant etiam in participium, cui iisdem prorsus conditionibus iungitur ἄν. Nam ποιῶν ἄν est vel ὃς ἐποίει ἄν, vel ὃς ποιοῖ ἄν, nisi quod, ut multiplex est participii usus, non ubique ὃς, sed ὅτε, εἰ, ὅτι, aliasque particulas adhibere, vel etiam participium simpliciter in verbum finitum cum ἄν solvere potes. Vt apud Aeschylum, Choeph. 346.

λιπὼν ἄν εὐκλειαν ἐν δόμοισιν,
τέκνων τε κελεύθοις
ἐπίστρεπτον αἰῶνα κτίσας
πολύχωστον ἄν εἶχες
τάφον διαποντίου γᾶς.

l. e. ἔλιπες ἄν. Demosth. Phil. I. princ. et in prooem. p. 1418. εἰ μὲν γὰρ περὶ καινοῦ τινος πράγματος προϋτίθετο, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἄν ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφώνησαντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων φηθέντων, ἡσυχίαν ἄν ἤγον. Sophocles Oed. R. 523.

ἀλλ' ἤλθε μὲν δὴ τοῦτο τοῦνειδος τάχ' ἄν
ὀργῇ βιασθέν μαλλον ἢ γνώμῃ φρενῶν.

Oed. Col. 964.

θεοῖς γὰρ ἦν οὕτω φίλον
τάχ' ἂν τι μνηύουσιν εἰς γένος πάλαι.

Ad utrumque locum vide quae adnotavi.

Ita est autem par participii et infinitivi constructio cum ἄν, ut etiam futuri participium et dubitationes faciat easdem quas eius temporis infinitivus, et, si est usurpatum, non potuerit aliis quam infinitivus conditionibus usurpari. De eo grammaticus Bekkeri p. 128. μετὰ μέλλοντος Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ ἀντιδόσεως· οὐχ ὥς οὐχ ἡδέως ἂν τινῶν μου καταψευσομένων. At huius quoque generis exempla fere codicum auxilio remota sunt, ut apud Isocratem p. 142. B. apud Demosthenem p. 204, 23. Nec dubium est, quin etiam de futuro tempore usurpetur aoristi participium cum ἄν. Thucydides III. 37. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὥς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην. VII. 42. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπλοῦν τε ὄν, καὶ εἰ ἐπικρατήσεί τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐτίς τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῇ. Xenophon Anab. V. 2, 8. αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάσειν, ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. Vide, ne plura afferam, Schaeferum in Melet. cr. p. 125. seq. Matthiae gr. Gr. §. 598. b. Sed apud Xenoph. Cyrop. I. 6, 1. quod legitur: τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἄλλο ἐτι οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὥς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα· quod non est ex Atticorum usu dictum, ad Viger. p. 814. in λήσαντα mutandum censui. Idque, nisi placet ἄν deleri, sic erit intelligendum, ὥς οὐ λήσαντα, καὶ οὐδένα ἂν λάθοι. Sed aoristi participium non minus de re praeterita dicitur, ut apud Isocratem p. 265. E. εἰς τοῦτ' ἦλθον οὐκ ἀνοίας, ἀλλὰ μανίας ὥστε πρὸς μὲν τὸν ἐπιστρατεύσαντα καὶ βουλευθέντα τὸ μὲν πόλεε τούτῳ παντάπασιν ἀνελεῖν, τοὺς δ' ἄλλους

Ἑλληνας καταδουλώσασθαι, πρὸς μὲν τὸν τοιοῦτον, κρατήσασαι ῥαδίως ἂν αὐτοῦ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰρήνην εἰς ἅπαντα συνεγράψαντο τὸν χρόνον. quod est, οὐ ἐκράτησαν ἂν. Mirum vero est apud eundem Isocratē p. 129. A. sic legi: εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, ἡγοῦμαι πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἐπαμύνειν ἡμῖν. ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτον μὲν Ἀθηναίους, εἰ καὶ μὴ πάντα μεθ' ἡμῶν εἰσὶν, ἀλλ' ὑπὲρ γε τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὅτιοῦν ἂν ποιήσονται· ἔπειτα τῶν ἄλλων πόλεων ἔστιν ἃς ὁμοίως ἂν ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων ὡς περὶ τῶν ἑαυταῖς συμβουλευσομένης· ἔτι δὲ Λιονύσιον τὸν τύραννον καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνάστας, καθ' ὅσον ἕκαστοι δύνανται, προθύμως ἂν ἡμῖν ἐπικουρήσοντας. In his ὅτιοῦν ἂν pro vulgato πάντα habet cod. Vrbinas. Idem ἂν post προθύμως omittit, ut quidem in litteris ad me datis Bekkerus scripsit: nam in editione sua nihil de ea omissione adnotavit. Et ὅτιοῦν ἂν quidem recte se habet, quod hic ἂν non ad participium pertinet. Duo ἂν autem quae sequuntur, nisi deleri placeat, requirere aoristi participium videntur, quod quidem etiam isti ὅτιοῦν ἂν addi potuit. Recte scriptum est apud Demosthenem p. 128, 29. πάλαι τις ἡδέως ἂν ἵσως ἐρωτήσων κάθηται. Quae ibi Bremius ex eodem scriptore commemoravit exempla, eorum duo codicum ope liberata sunt illa constructione: de tertio statim dicam. Schaefferus non liquere sibi ait, sed ἂν ἵσως iuncta ex parallelo putat. Id quomodo fieri possit, non video. Sed plana est res, quod simulatque interpungas apparet: πάλαι τις, ἡδέως ἂν ἵσως, ἐρωτήσων κάθηται. Supplendum est enim ἐρωτῶν sive τοῦτο ποιῶν. Ille autem quem modo dicebam alter locus ita vulgo legitur p. 284, 17. ὡς οὐδ' ἂν εἰ τι γένοιτο ἔτι συμπνευσόντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. Alterum ἂν a Bekkero est codd. quorundam auctoritate deletum. Ita recte se habet oratio: ὡς οὐ συμπνευσόντων, οὐδ' ἂν εἰ τι γένοιτο, repetito verbi aoristo, συμπνευσάντων. Recte etiam Lucian. Contempl. 14. T. I. p. 510. ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαίρεσθων, ὡς ἂν ἀφ' ὑψη-

λοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσούμενοι. Nam id est ὡς καταπεσούμενοι, ἀλγεινότερον ἂν καταπεσόντες ἀπ' ὑψηλοτέρου. Quamquam nescio an comparativum illud ὡς ἂν quadam negligentia in vitae communis usu etiam de re certa dictum sit, in qua omittendum erat ἂν. Vt apud eundem Contempl. I. p. 488. ξαναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με ξυμπερινοστών, ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα. Pausanias I. 21, 8. ἵππους πολλὰς ἕκαστος τρέφει, ὡς ἂν οὔτε ἐς ἰδιωτῶν κλήρους τῆς γῆς μεμερισμένης, οὔτε τι φερούσης πλὴν ὕλης ἀργίας, ἅτε ὄντων νομάδων. Demosthenes p. 519, 10. καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες ἐποιήσατε. P. 1352, 27. καὶ συνέπινε καὶ συνεδείπνει ἐναντίον πολλῶν Νέαιρα αὕτη ὡς ἂν ἐταῖρα οὔσα. Rectius omisit ἂν in iisdem verbis p. 1353, 9. 1354, 8. 1361, 16. 27.

Caeterum non inutile fuerit monuisse, errare qui participium cum ἂν iunctum saepe nihil aliud esse putant quam εἰ cum verbo finito compositum. Nam haec non est particulae vis, sed ipsius participii etiam carentis particula. Vt quod est in Oed. R. 446.

συθείς τ' ἂν, οὐκ ἂν ἀλγύναις πλέον,

dici quidem potuit, εἰ συθείης, sed non propter ἂν. posset enim etiam si abesset ἂν, quod est propter alterum ἂν positum. Itaque fere ubi participio iunctum est ἂν, additum est etiam verbo, quod cum illo participio cohaeret. Quod si dicas, συθείς ἂν, οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον, erit id inconcinne dictum, quia non satis commode solvi potest in συθείης ἂν, καὶ οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον. Sic apud Antiphontem p. 712. Reisk. (54. §. 16. Bekk.) quum legeretur, ἐλὼν δ' ἂν ἀξιώσεις με ἀποκτεῖναι, mallet Bekkerus ἀξιώσαις dedisset, quo ducit codicis unius scriptura ἀξιώσης, quam contra omnes libros mutasset ἂν in αὖ. Quo clarius res pateat, utar illo Isocratis p. 5. D. quod infra aliam ob causam afferendum erit: ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῶς. Id si sic mutaveris, ἃ τοῖς ἄλλοις πράττουσιν ἐπιτιμᾶς, est id, ἃ τοῖς ἄλλοις, εἰ πράττουσιν, ἐπιτιμᾶς. Pone autem ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν

πράττουσιν ἐπιτιμᾶς. Id véro non illud, quod modo dicebam, significabit, sed *facturis*, vel *facere volentibus*, i. e. ἃ *πράττοιεν ἄν*. Nimirum fallax quaedam ratio istam opinionem peperit, ἄν participio iunctum significare idem quod *ei* cum verbo finito. Nam ubi verbum participio adiunctum cum ἄν consociatum est, sane participium cum ἄν ita verti potest, sed non tamen quia ἄν ei est additum, sed quia, si principale verbum per ἄν conditionalem sententiam praebet, etiam partes eius sententiae tales sunt. Vt in *Lysistrata* v. 310.

καὶ πολλάκις ἔνδον ἄν οὔσαι
ἡκούσαμεν ἄν τι κακῶς ὑμᾶς βουλευσαμένους μέγα
πρᾶγμα.

Et istud ipsum *Isocratis*, si sic dicas, ἃ τοῖς ἄλλοις ἄν *πράττουσιν ἐπιτιμῶς ἄν*. Contra recte cum καὶ, principali verbo sine conditione posito. *Soph. Trach.* 1107.

ἀλλ' εὖ γέ τοι τόδ' ἴστε, καὶ τὸ μηδὲν ὦν,
καὶ μηδὲν ἔρπων, τήν γε δράσασαν τάδε
χειρώσομαι καὶ τῶνδε.

Nam sensus est, *χειρώσομαι, καὶ ἄν εἰ μηδὲν εἶην καὶ μηδὲν ἔρποιμι, χειρωσαίμην*. Non puto autem ἄν participio additum vel nomini, ad quod intelligendum est, sic explicari posse ut coniunctivus substituatur, qui modus, ut supra dictum, non solus per se construitur cum ea particula. Itaque e. c. *συθείς ἄν* non poterit dici pro *ἐὰν συθῆς*, aut *ὁ συθείς ἄν*, pro *ὅς ἄν συθῇ*, quia non potest dici *εἰ συθῆς ἄν*, *ὅς συθῇ ἄν*. Aliud est *ὅτιοῦν ἄν*, quod quum *Schaeferus* apud *Demosth.* p. 192, 22. in his verbis, *εἰ δ' ὑπὲρ γε τῶν δικαίων καὶ πολεμεῖν, ἄν τοῦτου δέη, καὶ πάσχειν ὅτιοῦν ἄν οἴεσθε χρῆναι*, nisi deleatur, sic explicandum putat *ὅτιοῦν ἄν ἢ*, potest id quidem fieri, si verbum illud vere omissum iudicandum est, at veri tamen similis esse arbitror, optativum potius in illa formula intelligi, *ὅτιοῦν ἄν χρείη*. Sic p. 231. init. *πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὀρώντες*,

Θηβαίοις δ' ὅτι οὖν ἂν ἐφησθῆναι πάθουσιν. Quod est πάθουσιν ὅτι οὖν ἂν πάθοιεν.

IV.

De ἂν omisso verbo.

Quicumque verbi modus cum ἂν construi potest, potest etiam omitti, iis quidem conditionibus, quae propriae sunt verborum omissionis, ut vel ex praecedentibus sequentibusve cogitatione repetatur, vel, quia alio modo patet quid supplendum sit, non indicetur iis opus esse. Demosthenes p. 552, 23. *χρώμενος ὥσπερ ἂν ἄλλος τις αὐτῷ τὰ πρὸ τούτου*, scilicet *ἐχρήσατο*. 578, 28. *οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν*. Repete ex praecedentibus *παρέσχεν*. 586, 10. *δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως ὥσπερ ἂν αὐτῷ τις ἀδικουμένῳ*, scilicet *βοηθήσειεν*. 659, 24. *καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε, οὐκ ἂν, εἴ γ' ἐχθρόν ἡγείσθε*. Repete *ἐστεφανοῦτε*. 749, 2. *φέρει γὰρ πρὸς Διός, ἔστιν ὅστις ἂν ἢ πρόεδρος ποτ' ἐψηφιστο ἢ πρύτανις τούτων τι τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων, ἐγὼ μὲν οὐδέν' ἂν οἶμαι*, scilicet *ἐψηφίσθαι*. Hic quidem omitunt libri quidam. Euripidis Alc. 181.

*σὲ δ' ἄλλη τις γυνὴ κεκτῆσεται,
σώφρων μὲν οὐκ ἂν μάλλον, εὐτυχὴς δ' ἴσως.*

Vide quae ibi notavit Matthiae. Adde Soph. Philoct. 571.

πρὸς ποῖον ἂν τόνδ' αὐτὸς Οὐδυσσεὺς ἐπλει.

Vide ibi adnotata. In eadem fabula 493.

*ὃν δὴ πάλαι' ἂν ἐξότου δέδοικ' ἐγὼ
μή μοι βεβήκη.*

Intellige εἴη. Quin etiam coniunctivus omittitur. Eurip. Hippol. 659.

*νῦν δ' ἐκ δόμων μὲν, ἐς τ' ἂν ἐνδημος χθονὸς
Θησεύς, ἄπειμι, σίγα δ' ἔξομεν στόμα.*

V.

De ἄν repetito.

Pervulgatum est, *ἄν* indicativo et optativo iunctum iterari, ut bis terve in eadem sententia positum inveniatur. Eadem ratio cadit etiam in infinitivum et participium, quia hae verbi partes nihil nisi conversam ex indicativo vel optativo orationem continent. Sed id non temere fieri posse, sponte patet. Sunt autem duo modi, quibus repeti *ἄν* potest, unus, quum pluribus verbis interpositis ab eo verbo quicum coniungi debeat longius avulsum est, quam ut non videatur concinnitas orationis repetitionem requirere, alter qui est longe frequentissimus, quum in parte aliqua sententiae iteratur. Plane enim eadem huius particulae ratio est, quae est negationum. Etenim quemadmodum quum ad totam sententiam pertinet negatio, iterari in partibus quibusdam solet, ut *οὐκ ἔστιν οὐδεὶς*, sic etiam, quum tota sententia conditionalis est, refertur ea conditio etiam ad partes eius primarias. De ea re dixi ad Viger. p. 814. seqq. Sunt autem partes illae tales, ut addant aliquid, quod illa principalis sententiae ratione afficiatur. Id modo est participium, ut in Oed. R. 828.

*ἄρ' οὐκ ἅπ' ὧμοῦ ταῦτα δαίμονός τις ἄν
κρίνων ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἄν ὀρθοίῃ λόγον;*

modo conditio aliter expressa, ut in Electra v. 333.

*ὥστ' ἄν εἰ σθένος
λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἄν οἷ' αὐτοῖς φρονῶ·*

et in Antig. 466.

*ἀλλ' ἄν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἄθαρπτον ἐσχόμεν νέκυν,
κείνοισι ἄν ἥλγουν·*

et in Oed. R. 1438.

*ἔδρας' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἔχρηζον ἐκμαθῆν τί πρακτέον.*

modo affirmatio maior, ut in Oed. R. 139.

ὅστις γὰρ ἦν ἐκείνον ὁ κτανών, τάχ' ἂν
καῶμ' ἂν τοιαύτη χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι;

et apud Aristoph. in Thesm. 196.

καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἂν;

Soph. Oed. R. 1053.

ἦδ' ἂν τὰδ' οὐχ ἦκιστ' ἂν Ἰοκάστη λέγοι.

modo negatio, ut in Lysistrata v. 361.

φωνήν ἂν οὐκ ἂν εἶχον.

et in formula οὐκ ἂν φθάνοις ἂν, de qua vide Elmsleium ad Heracl. 721. Alia exempla attulit Reisigius in Coniect. p. 187. Tum quae par est negationi in interrogatione, ut in Oed. R. 772.

τῷ γὰρ ἂν καὶ μείζονι

λέξαιμ' ἂν ἢ σοί;

Aristoph. Pac. 68.

πῶς ἂν ποτ' ἀφικοίμην ἂν;

Denique in divisione sententiae, ut in Oed. R. 857.

ὥστ' οὐχὶ μαντείας γ' ἂν οὔτε τῇδ' ἐγὼ
βλέψαιμ' ἂν οὔνεκ', οὔτε τῇδ' ἂν ὕστερον.

et v. 1227.

οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἰστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
νῆπαι καθαρχῶ τήνδε τὴν στέγην.

Harum rationum ubi nulli locus est, non potest iterari ἂν. Itaque absurde legebatur in Phaedro Platonis p. 276. B. ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ ἂν χρώμενος ἂν τέχνη, σπείρας εἰς τὸ προσήκον, ἀγαπῶν ἂν ἐν ὁγδόῳ μηνὶ ὅσα ἐσπεῖρε τέλος λαβόντα. Recte multorum fide librorum delevit prius ἂν Bekkerus. Neque enim duae hic sunt notiones, sed una, χρῆσθαι γεωργικῇ. Vide notata ad Soph. Philoct. 116.

Caeterum haec iteratio particulae in primis usitata est Atticis. Rarius invenitur apud Herodotum, raro apud epicos, ut *Odyss. δ. 733.*

τῷ κε μάλ' ἢ κεν ἔμεινε.

Sed epici aliud sibi proprium habent, ut coniungant ἄν κεν. *Iliad. ν. 127.*

ἄς οὐτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθὼν,
οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος.

Quae patet ob negationis accessionem esse coniuncta. Sic etiam Oppianus Hal. IV. 602.

οὐδέ κεν ἄν τις

ἐσβαίη.

V. 367.

οὐδέ κεν ἄν τι

ἀντόμενοι τρέσσειαν.

Scriptor Lithicorum v. 247.

οὐδέ κεν ἄν γνοίης κέρας ἀτρεκές ἢ λίθος ἐστίν.

Et πῶς κεν ἄν Maximus v. 277. et καὶ δ' ἄν κε v. 303. Quin etiam cum coniunctivo ita coniungunt ἄν κεν, ut hae particulae pro una sint, quod eo factum puto, quia κε ex καὶ natum est. Homerus quidem in formula ὄφρ' ἄν μὲν κεν. *Iliad. λ. 187.*

ὄφρ' ἄν μὲν κεν ὄρᾳ Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν.

Vide Od. ε. 361. ζ. 259. Sic ἦν κε, ἐπὶν κε construxerunt Apollonius Rhodius, Theocritus, Manetho. V. Schaefer. ad Theocr. XXVII. 35. Illud ἐπὶν κεν restituendum Solonij apud Plutarchum in Vita eius c. 2.

Multum ab his differt geminatum ἄν, quod Elmsleius ad Aeschylj Prom. 768. iure negavit coniunctivo consociari. Cur vero? Quia, ut libro II. ostendimus, hic modus verbi non per se adsciscit ἄν, sed ἄν pertinet ad vocem ex qua pendet coniunctivus. Huius vocis ea particula significatum quum mutet, nihil est in tali sententia

quod repeti possit. Neque enim ad praedicata pertinet ἄν, sed ad ipsam conditionem ex qua pendet sententia, ut ὅς ἄν, ἐάν, ὥς ἄν. Quare etiam quum haec per optativum in obliquam orationem vertuntur, non potest iterari ἄν. Sed est tamen, nisi fallor, quaedam singularis ratio, qua videri potest etiam cum coniunctivo repetitum esse ἄν, etsi re vera non est repetitum. Apud Aristophanem in Eq. 1107. scriptum est,

ἀνύσατε νῦν, ὅ τι περ ποιήσεθ'· ὥς ἐγώ,
ὁπότερος ἄν σφῶν εὐ με μᾶλλον ἄν ποιῇ,
τούτῳ παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας.

Omittit Suidas duobus in locis prius ἄν, quod omitti non potest. Corrigere studuerunt versum Elmsleius in Mus. Crit. III. p. 362. Reisigius Coniect. I. p. 188. Neutrius coniectura mihi satis probabilis videtur. Sed scribendum puto,

ὁπότερος ἄν σφῶν εὐ με μᾶλλον ἄν ποιῇ.

i. e. ὁπότερος ἄν, ἂ ἄν ποιῇ, μᾶλλον εὐ ποιῇ με. Eodem prorsus modo Thucydides VII. 7. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαιμόνα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἐτι περαιωθῇ τρόπῳ ὃ ἄν ἐν ὁλκασιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἄν προχωρῇ. Nam hic quoque nihil nisi verbum repetendum est. Audacius hunc locum tentatum arbitror a Schaefero ad Demosth. I. p. 815. Sed vitium repetitae cum coniunctivo particulae eximendum est Maximo v. 598. ubi legitur:

ὥς δὲ καὶ εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν αἰθροπολούσης
εὐκεράου μηνὸς μόλις οἶσαι ὅτι καὶ φῶρος
εἰς παλάμας κεν ἔλοι.

Aberravit ab recta via Dorvillius ad Char. p. 749. (658. ed. Lips.) Scribe ὅτι κε φωρὸς εἰς παλάμας ἔλθῃ.

VI.

*De omissio *ἄν* propter aliud *ἄν*.*

Quemadmodum iteratur *ἄν* in una sententia, ita in oratione membris quibusdam distincta non raro in uno tantum membro ponitur, in altero autem omittitur. Quod si quaeris qua lege fiat, res ipsa monstrat, sic demum posse, si utrumque membrum ad commune quiddam referri licet, ita ut, si praemittas *ἄν*, ad utrumque verbum pertineat. Sit nobis pro fundamento huius disputationis illud Xenophontis in Hierone 7, 12. *πῶς γὰρ ἂν τις ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἐκτίνων ὅσους ἀφείλετο ἢ δεσμούς ἀντιπάσχοι ὅσους δὴ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκτανε πῶς ἂν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανούμενας;* Prius *πῶς ἂν* ad duo refertur verba, ideoque recte et ordine factum, ut, sequente deinde divisione, neutri de duobus quae proxima sunt verbis, *ἐξαρκέσειεν* et *ἀντιπάσχοι*, additum sit, etsi potuit addi utrique. Sed quod deinde sequitur *πῶς*, inversa orationis forma novam incipit sententiam, neque est pars praegressae; itaque etiam suum sibi *ἄν* adiacere postulat. Nunc videamus alia. In eodem libro 11, 11. scriptum est: *ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἂν, ἀλλὰ καὶ ἐρῶ οὐ π' ἀνθρώπων· καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἂν σε δέοι.* Scilicet id est, *ὥστ' ἂν οὐ μόνον φιλοῖο ἀλλὰ καὶ ἐρῶ.* Altera nova sententia est, novum sibi *ἄν* vindicans, *καὶ δέοι ἂν σε.* Sequuntur prorsus similia: *φόβον δὲ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μὴ τι πάθης· ἐκόντας δὲ τοὺς πειθόμενους ἔχοις ἂν, καὶ ἐθελουσίως σοῦ προνοοῦντας θεῖο ἂν.* I. e. *φόβον δ' ἂν οὐκ ἔχοις ἀλλὰ παρέχοις.* Sequitur iterum nova sententia cum suo *ἄν*, quae in duas partes divisa, etiam in altera parte habet *ἄν*, quo poterat carere. Paullo difficilius iudicium est de proximis verbis: *εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὀφῆης ἂν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας*

ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥς-
περ τῶν ιδίων μαχομένους· θησαυρούς γε μὴν ἔχοις πάν-
τας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους. Addendum post
ἔχοις censuerunt ἂν Schaeferus, Bremius, Reisigius, alii,
nec sine probabilitate. Non videtur tamen necessarium
esse, quia hoc in mente habebat scriptor, κινδύνου δ'
ἂν ὄντος μάλιστα μὲν αὐτοὺς προθύμους ὀρώης, θησαυ-
ρούς γε μὴν ἔχοις τοὺς αὐτῶν πλούτους. Minus expli-
cate de hoc genere disseruit Matthiae ad Eurip. Hippol.
468. p. 44. qui quum negasset, illam rationem quadrare
in haec Sophoclis El. 790.

Π. οὐκοῦν ἀποστείχοιμ' ἄν, εἰ τὰδ' εὖ κυρεῖ.

Κ. ἤμιστ'· ἐπεῖπερ οὐτ' ἐμοῦ καταξίως
πράξειας, οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου,

vide quae ad eum locum adnotavi. Adde Oed. Col. 997.

τίνοι' ἄν, οὐδὲ τοῦνδικον περιβλέποις.

Sed haec quamvis ingente possim exemplorum multitudine
confirmare, satis sit quomodo iudicanda sint indicasse.

VII.

De collocatione particulae ἄν.

Reliquum est ut dicatur de collocatione particulae ἄν,
quae nonnullis in generibus loquendi vel insolentior esse
vel aliquid videtur perversitatis habere. Quum particula
illa sit in iis, quae non possunt in ipso poni orationis prin-
cipio, quumque natura sua ad aliud verbum referatur cum
eoque sit coniuncta, consequens est proprium ei locum
esse statim post eam vocem, ad cuius notionem constituen-
dam aliquid confert. Itaque primo, quod ad consociatio-
nem eius cum coniunctivo attinet, quoniam ad huius pote-
statem mutandam nihil confert, non potest post coniuncti-
vum poni, sed ei est voci adiicienda, a qua regitur con-
iunctivus. Itaque ἐάν, ὅς ἄν, et quaecumque sunt huius
generis alia coniunctim ponuntur, nisi quod, quum non
in unam illa vocem coalescunt, coniunctio interponi potest,

HERM. OP. IV.

N

ut ὅς δ' ἄν, ἵνα γὰρ ἄν, de qua re est libro primo dictum. Cum caeteris autem verbi modis coniunctum ἄν, sequitur eandem regulam, ut verbo ad quod pertinet subiiciatur, ut εἶχον ἄν, ἔχοιμ' ἄν, ἔχειν ἄν, ἔχων ἄν. Sed horum verborum quoniam ea conditio est, ut plerumque non sola per se sententiam compleant, sed coniuncta demum cum aliis vocibus integram notionem conficiant, perinde est quo loco ponatur ἄν, dummodo locetur post unam earum vocum, ex quibus constat illa quae efficienda est notio. Vt quod est εἶχον ἄν πρόφασιν, licet etiam sic dici, πρόφασιν ἄν εἶχον, vel πρόφασιν εἶχον ἄν, vel εἶχον πρόφασιν ἄν, ut apud Demosth. p. 1105, 2. εἰ μὲν τοίνυν μὴ προσεμαρτύρουν τῇ προκλήσει τὴν διαθήκην οὗτοι, λόγον εἶχέ τιν' ἄν τὸ φεύγειν ἐμὲ ἀνοίγειν τὸ γραμματεῖον. Consentaneum est autem, fere post unam ex iis vocibus poni, in quibus maius aliquod momentum est. Vt apud Lycurgum p. 165. (242. §. 39. Bekk.) καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὧς ἄνδρες, τίς οὐκ ἄν τὴν πόλιν ἡλέησεν; Maluit sic, quam τίς ἄν οὐκ ἡλέησε, quia non quis misericors non fuit, sed quis immisericors dicere volebat. Thucyd. II. 11. οὐκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἄν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕκιστα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν. Demosth. p. 295, 8. τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἄν σοῦ. Pertinet autem ad hoc genus etiam καί, quum quidem haec vacula non est simpliciter copula, sed paullo fortiolem habet vim, ut quasi pro affirmatione quadam sit. Herodotus IV. 118. καὶ ἄν ἐδήλου. Et fortasse Thucyd. VIII. 68. de quo loco v. supra lib. III. c. 4. Sed non cadit hoc in ἀλλὰ apud Sophoclem Antig. 465.

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ πόνου τυχεῖν
παρ' οὐδέν ἄλγος, ἀλλ' ἄν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἀθᾶπτον ἐσχόμεν νέκυν,
κείνοις ἄν ἤλγουν.

Id enim propterea sic dici debuit, quia ἀλλ' ἄν elliptice

dixit pro ἀλλ' ἦν ἂν ἄλγος, sed eam ellipsin deinde explet additis κείνοις ἂν ἥλγουν.

Sed sunt aliae quaedam loquendi formae, in quibus ἂν videri potest extra eam sententiam esse, in qua media poni debebat. Quae formae facile expedientur, si cogitaveris, duas sententias per attractionis figuram quam vocant in unam coniungi. Earum formarum una est, quum *inquiat aliquis* dicere volumus, verba illius afferentes. Plato Hipp. mai. p. 299. A. μανθάνω ἂν ἴσως φαίη. Phaedone p. 87. A. τί οὖν ἂν φαίη ὁ λόγος ἐτι ἀπιστεῖς; quod est τί οὖν ἀπιστεῖς, φαίη ἂν ὁ λόγος. Qualia non sunt interpolationibus disiungenda, quibus pervertitur constructio. Exempli vide alia apud Heindorfium ad Phaedonis locum p. 135. qui non debebat Sophoclis Oed. R. 937.

τάχ' ἂν

ἦδοιο μὲν, πῶς δ' οὐκ ἂν; ἀσχάλλοις δ' ἴσως

huc referre, interpungique iubere πῶς δ' οὐκ; ἂν ἀσχάλλοις δ' ἴσως. Hoc enim barbarum foret. Adde vero Demosth. 13, 6. ubi Bekkerus ordinem verborum cum libris quibusdam, sed secus quam usus postulabat, mutavit; 14, 24. 1445, 14. et paullo aliter p. 1097, 8. ὅτι νῆ Δι' ἂν εἴποι.

Eiusdem generis est hoc apud Xenoph. Hist. Gr. VI. 1, 9. ὦν ἐγὼ καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ὀρῶν, οἶμαι ἂν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος ὁποῖόν ἂν ἀξιῶσαιεν ὑπήκοοι εἶναι Θετταλοί. Huic simile aliud exemplum vide apud Heindorfium.

Vix ulla vero frequentior forma est, quam illa, quod mireris, ignota Porsono, οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι, quod est οὐκ οἶδα εἰ πείσαιμι ἂν. Exemplis quae Elmsleius ad Med. 911. attulit, adde Demosth. p. 441, 21. 1423, 15.

Alia ratio est, quum inseritur sententiae aliquid, quod proprie non ad eam pertinet, ut apud Aristoph. Pac. 137. appellatio,

ἀλλ' ὦ μέλ' ἂν μοι σιτίων διπλῶν ἔδει.

N 2

Ac nescio an eodem referendum sit, quod in Eccles. 218. et libri et Suidas v. χρηστῶς sic scriptum exhibent:

ἡ δ' Ἀθηναίων πόλις
εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχεν, οὐκ ἂν ἐσώζετο,
εἰ μὴ τι καινὸν ἄλλο περιειργάζετο;

Elmsleius in addendis ad Acharn. 127. coniciebat οὐκ ἐσώζετ' ἄν. Id quidem minus metri, quam sensus caussa praestat: non enim *num perditā esset*, sed *num non esset salva* dicit. Sed id vide an sic dixerit,

εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχ' ἂν οὐκ ἐσώζετο.

quod est, τοῦτο ἂν χρηστῶς ἔχουσα οὐκ ἐσώζετο; Eoque modo defendi posset, quod legebatur apud Andocidem p. 77. (150. §. 6. Bekk.) ὧν ἕνεκα, ὧ Ἀθηναῖοι, εἰ ἀνθρωπίνως περὶ ἐμοῦ γινώσκοντες ἂν εἶητε ἄνδρες εὐγνωμονέστεροι, nisi ibi nunc ex tribus codd. quorum uno ad eum finem iam Schneiderus usus erat ad Xenoph. de Vectigal. 6, 2. editum esset εἶητε ἄν.

Quae de simplice ἄν diximus, cadunt etiam in iteratum. Itaque vehementer erravit Werferus Act. Monac. I. p. 252. quum illud Isocratis p. 5. D. quo supra usi sumus, ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῶης, sic scribi voluit: ἂ τοῖς ἄλλοις, ἂν πράττουσιν, ἂν ἐπιτιμῶης. Paulo melius, certe non ab linguae ratione alienum esset, ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν, πράττουσιν ἂν, ἐπιτιμῶης. Sed id significaret: *quae caeteris, si facturi sint, exprobres*. Nunc autem si duplex ἂν ponendum est, cohaerent ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν: itaque quod reliquum est, ἐπιτιμῶης, non potest dici ἂν ἐπιτιμῶης, quia ἂν in principio positum esset, sed dicendum est ἐπιτιμῶης ἂν. Pauca de millenis id exempla docebunt. Demosth. p. 849, 22. ἐτι δὲ τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐξελέγξαι ζητῶν ἐξήγησεν ἂν με τὸν παῖδα. 1132, 28. πῶς ἂν οὖν μὴ εἰδὼς ὁ πατήρ αὐτὸν Ἀθηναῖον ἐσόμενον ἔδωκεν ἂν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα; 1368, 18. οὓς ἂν τις δεόμενος ἐκ πονηρῶν πραγμάτων εἴπειεν ἂν. Lucian. Hermotim. 55. ὁ Φειδίας ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχα λέοντος ἔγνω ἂν ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἐωράκει ποτὲ

λέοντα ὄλον; Sed alio addito vocabulo quod ad illud verbum pertineat, praeponere poteris verbo particulam, ut, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσι μέγας ἂν ἐπιτιμῶης. Demosth. p. 1159, 14. καίτοι πῶς ἂν εἰ μὴ πεπορισμένον τε ἦν καὶ ἐπηγγέλλειν αὐτοῖς, εὐθύς ἂν ἀπέλαβον; In eundem errorem, in quem Werferus, etiam Porsonus, adolescens quidem, inciderat, quum Advers. p. 43. Antiphanis versus apud Athenaeum p. 3. F. sic putabat scribendos esse:

τοῦ δ' ἂν τις ἄλλου πρὸς θεῶν, πάτερ, οὐνεκ' ἂν
εὐξαιτο πλουτεῖν εὐπορεῖν τε χρημάτων.*)

*) Vulgo, τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν περ οὐνεκα. Sed codd. non habent περ. Vide Dindorfii addenda ad Athenaeum, ubi quae proposita est coniectura, posthabenda mihi videtur ei, quae in adnotationibus est allata:

τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν ἂν οὐνεκα.

I N D E X S C R I P T O R V M.

Aeschines p. 107. Reisk.	57	Antiphanes	197
110.	69	Antiphan p. 619. Reisk.	104
153.	64	634.	68
175.	75	680.	69
196.	32	688.	68
244.	72	712.	185
326.	72	716.	69
383.	65	718.	68
430.	121	722.	148
447.	108	725.	69
506.	67	768.	27
542.	35	778.	51
611.	156	780.	56
628.	109	Antisthenes rhetor p. 52.	66
Aeschylus Agam. 1057.	164	58.	34
Choeph. 346.	182	Apollonius Dyscolus III. 6.	15
— 437.	121	III. 28.	76
— 983.	120	Archilochus	133
Pers. 450.	148	Archytas	47
Sept. ad Theb.		Aristophanes Ach. 294.	106
344.	103	873.	41
Suppl. 129.	118	1200.	177
— 735.	163	Av. 180.	163
Toξor.	116	790.	51
Alciphron III. 21.	103	1314.	34
Andocides p. 11. Reisk.	65	Eccl. 140.	74
28.	71	151.	66
38.	153	218.	196
41.	39	628.	105
58.	44	750.	105
73.	25	772.	75
77.	196	856.	105
100.	39	Eq. 133.	110
131.	159	698.	100

Eq.	805.	101	184, 9.	122
	960.	106	192, 22.	186
	1057.	161	196, 20.	173
	1107.	191	204, 23.	183
	1131.	42	242, 9.	50
Lys.	1025.	26	260, 1.	57
	1098.	26	284, 17.	184
Nub.	465.	33	293, 12.	63
	1154.	26	353, 22.	70
	1157.	37	378, 5.	130
	1232.	132	395, 14.	63
	1338.	75	467, 28.	180
Pac.	69.	23	492, 21.	158
	137.	195	525, 15.	61
	437.	101	19.	91
	450.	101	554, 1.	70
	1028.	44	569, 27.	68
	1198.	48	747, 13.	145
Plut.	374.	158	749, 2.	186
	438.	158	776, 3.	181
Ran.	175.	133	780, 7.	137
	866.	66	814, 18.	148
	1281.	105	849, 14.	55
Thesm.	284.	121	860, 8.	181
	814.	37	865, 22.	148
Vesp.	286.	44	901, 13.	73
	919.	106	921, 1.	158
	942.	36	1017, 21.	62
	960.	67	1055, 2.	117
	1094.	166	1105, 2.	194
Callimachus h. Dian.	27.	134	1106, 28.	27
Clinias ap. Stob.		47	1109, 7.	70
Cratinus <i>Γέλοισι</i>		96	1169, 9.	92
Demosthenes			1225, 21.	181
p. 13, 6. Reisk.	195		1229, 22.	55
15, 8.	42		1352, 27.	185
24, 27.	62		1374, 24.	45
40, 8.	62		1404, 14.	94
54, 29.	67		17.	159
66, 12.	176		1451, 18.	26
77, 19.	87		1467, 9.	39
95, 24.	182	Ecphantas ap. Stob.		47
97, 8.	62	Epicurus epist.	45. 53.	118
112, 5.	63	Etym. M. 471, 6.		135
128, 29.	184	Euripides Alc.	53.	144

Euripides Alc.	337.	112		685.	177
	851.	104		Suppl. 451.	83
Andr.	179.	115			460. 118
	239.	37		Troad. 395.	72
	465.	35	Gorgias 113.		67
	771.	172	Herodotus	I. 2.	169
Bacch.	367.	126		29.	141
	639.	35		32.	108
	1286.	123		42.	51
	1309.	73		53.	90
Cycl.	558.	131		70.	169
	577.	100		82.	109
Dict.		115		86.	91
Electr.	57.	144		108.	27
	485.	34		119.	151
	1121.	38		140.	109
Hec.	1111.	72		159.	109
Hel.	455.	180		187.	73
	637.	128		196.	20. 22
	873.	123		197.	109
Heracl.	249.	125		198.	109
	527.	163		II. 13.	101
	769.	34		43.	71
Herc. fur.	1401.	127		III. 25.	62
	1417.	88		69.	46
Hipp.	468.	162		104.	31
	518.	125		150.	26
Inone		55		155.	178
Ione	353.	73		IV. 46.	116
Iph. Aul.	538.	104		66.	116
	944.	61		118.	7. 194
	1192.	113		157.	108
	1210.	162		195.	165
	1238.	100		V. 43.	92
Iph. Taur.	894.	35		67.	90
	1024.	176		82.	93
Med.	1098.	128		VI. 44.	151
	1275.	89		82.	108
Orest.	237.	111		85.	127
	1218.	104		86.	117
	1354.	104		86. 3.	92
Phoen.	90.	112		VII. 5.	155
	213.	54		159.	7
Rhes.	50.	123		180.	169
	613.	110		184.	169

	214.	169		φ. 274.	160
VIII.	18.	102		340.	29
	22.	103		462.	99
	36.	91		576.	99
	67.	91	χ.	86.	99
	119.	52		348.	144
	136.	44. 169		364.	24
IX.	16.	92		369.	24
	71.	169	ψ.	46.	111
Hesiodus O. et D.	345.	47		150.	154
Homerus Iliad. α.	249.	24		494.	141
	271.	160	ω.	553.	82
	340.	98	Odys. α.	316.	39
	549.	172		403.	84
β.	250.	170	β.	52.	175
	292.	85		86.	39
	340.	161		104.	21
γ.	299.	145	γ.	255.	39
	409.	29	δ.	400.	82
δ.	93.	164		472.	144
	190.	83		546.	25
	262.	142		644.	140
	343.	142		649.	147
	539.	168	ε.	33.	85
ε.	212.	146		141.	86
	257.	99		221.	99
	303.	159		237.	140
	311.	168		417.	29
	407.	84	ζ.	27.	132
η.	48.	164		286.	142
	352.	133	η.	204.	99
θ.	23.	172		314.	161
ι.	386.	28	θ.	147.	85
	397.	172	ι.	208.	5
	524.	143	κ.	532.	86
κ.	126.	132	λ.	103.	161
μ.	58.	168		415.	39
ν.	732.	21	μ.	156.	137
ξ.	484.	40		348.	99
ο.	39.	156	ν.	415.	147
	45.	156	ξ.	162.	40
φ.	70.	169		331.	86
	398.	169		402.	146
σ.	307.	81	ο.	544.	155
υ.	426.	161	π.	383.	156

σ. 260.	21	III. 114.	163
τ. 149.	21	Nicolaus Damasc. p. 245.	122
288.	86	Oraculum ap. schol. Aristoph.	
489.	172	Eq.	91
510.	145	Orpheus Arg. 1257.	65
ν. 85.	82	Phalaris	177
ω. 87.	89	Pindarus Ol. III. 81.	161
139.	21	XI. fin.	161
253.	143	Pyth. IV. 118.	162
342.	143	468.	173
530.	175	Nem. VII. 16.	100
Ioannes Apocalyps. 21, 21.	5	100.	31
Isocrates a grammaticis emen-		131.	174
datus	30	Isthm. V. 54.	32
p. 5. D. Steph. 185.	196	Plato Alcib. I. 122. D.	178
7. C.	32	II. 142. E.	38
79. B.	31	Apol. 41. B.	43
129. A.	184	Cratyl. 391. A.	180
142. B.	183	B.	39
162. C.	180	Critone 50. C.	94
202. B.	36	Euthydem. 290. D.	37
253. C.	162	292. E.	164
342. D.	180	Hipp. mai. 299. A.	195
Lucianus		Legum I. 647. A.	38
Demon. 10.	27	II. 655. C.	94
Dial. meretr. 7, 1.	102	IX. 872. E.	107
11, 4.	34	XII. 947. C.	37
Dial. mort. 9, 2.	27	958. D.	97
13, 6.	32	Menone 89. B.	54
Encom. Dem. 39.	22	Phaedone 61. C.	33
Fugitiv. 24.	34	77. B.	119
Halc. 5.	27	D.	120
Pisc. 22.	102	87. A.	195
Tim. 39.	149	101. D.	148
Ver. hist. II. 29.	149	Phaedro 231. D.	94
Vit. auct. 11.	149	255. E.	129
Lycurgus p. 149. Reisk.	166	256. BC.	43
164.	72	265. B.	43
165.	53. 192	276. B.	189
212.	45	Philebo 15. C.	94
Lysias p. 238. Reisk.	130	Politico 281. D.	107
Maximus v. 598.	191	Protagora 319. B.	94
Maximus Tyrius diss. VII. 7.	178	Theaeteto 166. A.	163
Menander Thrasyleonte	42	Plutarchus Aemilio 32.	6
Metopus	178	Polybius XXXVIII. 5, 7.	37
Moschus I. 6.	159		

Posidippus	163	Phaedra bis	116
Pythagorei Galei p. 709.		Philocteta 300.	89
712. 751.	47	493.	186
Scholiastes Aristidis	50	524.	146
Solon	190	610.	140
Sophocles		763.	110
Aiace 183.	74	917.	104
554.	110	1075.	117
741.	103	1089.	86
964.	104	1329.	112
1085	114	Trachiniis 147.	111
1089.	119	251.	114
1182.	110	604.	103
Ἀχαιῶν συλλόγῳ	107	672.	35
Antigona 215.	127	945.	104
465.	194	1107.	186
604.	158	Tyrone	115
666.	142	fragm. ap. Stob. XL. 3.	176
710.	97	Strabo p. 679.	94
1025.	103	Theages ap. Stob.	46
Electra 103.	111	Theocritus IV. 11.	162
223.	111	VIII. 18. 89. 91.	162
771.	113	XXII. 74.	163
913.	72	XXV. 60.	137
1061.	113	XXVII. 24.	157
1505.	59	38.	35
Oedipo Coloneo 77.	110	65.	163
188.	138	XXIX. 37.	156
404.	138	Thucydides I. 33.	33
580.	114	II. 11.	194
1075.	180	63.	8
1365.	61	80.	32. 180
1446.	96	III. 44.	149
Oedipo Rege 198.	97	IV. 63.	41
255.	60	VII. 7.	130. 191
325.	127	25.	130
446.	185	VIII. 27.	149
834.	111	54.	148
873.	96	68.	148
937.	195	Tzetzes ad Lycophr. 424.	178
1062.	100	Xenophon	
1074.	125	Agesilao init.	174
1230.	115	Anabasi I. 4, 8.	178
1438.	50	V. 1, 10.	62
1515.	132		
Oenomao	175		

Cyrop. I.	6.	1.	183	Hist. Gr. VI. 1.	9.	195		
		22.	150	Mem. Socr. I, 2.	6.	150		
III.	3,	17.	98		3,	3.	179	
		50.	96	II.	7,	10.	60	
IV.	3,	3.	64	de rep. Lac. 1,	8.	148		
V.	5,	1.	150		2,	11.	149	
VII.	5,	21.	83		8,	3.	181	
		49.	151	Sympos. 2,	26.	136		
VIII.	3,	38.	48.	151		4,	37.	41
Hierone	7,	12.	192	Xenophon Ephesius III.	8.	37		
	11,	11.	192					

INDEX VERBORVM.

Αιρησασθαι	37	οἶδ' ὅτι ἄν	52
ἀνά	5	ὄκκα, ὄκκαν	46
ἄν cum ἦν, ἔδει, et sim.	62	οὐ δηπου	69
δηλονότι	70	οὐκ ἄν οἶδ' ὅτι	53
εἴ κε cum indicativo	49	οὐκ οἶδ' ἄν εἰ	195
ἐνίστασθαι	53	που	10
ἐνστημα	53	praeteritum de re cogitando	
ἥϊα	51	sumpta	86
ἴσως	10	τάχ' ἄν	43
καί post pronomen apud Hom.	24	τε	10
καί τε	40. seq.	ὥς ἄν	112. 185
καί καὶ	161		

EMENDATIONES COLVTHI. *)

Quod fieri solet, ut, quod quis non statim quum oportebat fecerit, de die in diem protrahat, id mihi accidit bis neglecta scriptione dissertationis, quae vitis eorum praemitteretur, qui per annum spatium ab Ordine Philosophorum essent Philosophiae Doctores et Artium Magistri creati. Incidi autem in has moras eo, quod quaedam nimis impedita obstinatius persequerbar, alia autem, ubi inchoassem, longioris vidi disputationis fore, quam quae huiusmodi praefationibus conveniret. Itaque ne tertium deessem officio meo, missis quae in medium afferre destinaveram, subito consilio decrevi, productis simul trium annorum Candidatis, aliquid promere ex eo genere, quod quoniam in solo coniectandi lusu positum est, laboris nihil, terminos autem arbitrarios haberet. Id si qui reprehendent, (reprehendent autem si non alii, certe illi, quibus hoc unum opus est, vituperare) ferendum id erit: et ferendum esset, quidquid scriberem: sed fortasse aliqui minus morosi iudices ne hoc quidem genus scribendi plane contemnent, nihil denique aliud agi intelligentes, quam quod etiam in illis rebus, quae plurimum et doctrinae et laboris poscunt, praecipuum maximeque necessarium existimatur, ut recto quis utatur iudicio, sine quo vel uberima materiae copia, tamquam iners et rudis moles, caeca

*) Editae sunt a. 1828.

atque inutilis iacet. At enimvero de arte critica tam discrepantes sunt hominum sententiae, quam de arte medicorum. Simillimi enim sunt critici medicis, ac potius nihil ab iis differunt, nisi quod scripta, illi autem corpora curant. Vt illis et cognoscendorum morborum scientia opus est, quam *σημειωτικήν* appellant; et rerum, quibus ad medendum utantur cognitione, quam *ὑλὴν ἰατρικὴν* dicunt; et componendorum medicamentorum arte, quam *4 φαρμακευτικὴν* vocant; et curandorum aegrotorum peritia, quam nominant *θεραπευτικὴν*: sic hi et corruptelarum varias formas causasque cognovisse, et quae sint atque unde petenda vitiorum remedia tenere, et horum remedium quae temperamenta sint adhibenda intelligere, et corrupta denique qua ratione sananda sint scire debent. Vt medici alii ad urendum et secandum proni, alii timidi et vel ad levem infirmitatem trepidi sunt, sic etiam ex criticis alii violentas manus iniiciunt, ne sinceris quidem parcentes; alii vix tremulo digiti tactu attrectare affecta audent. Vt medici raro aliquem penitus sanant, aliquando etiam interficiunt, arti victimam oblatam dicentes: sic qui scriptorem, nisi forte unius pagellae terminis comprehensum, in integrum restituerit criticus, nondum repertus est, exstiterunt autem, qui necatorum ab se scriptorum magna cadavera, artem suam iactantes, publice exponerent. Vt medicorum quidam, aliquid saltem de multis profuturum rati, mixturas ex omni genere herbarum, radicum, corticum, metallorum concoctas praebent; quidam autem, sive disciplinae sive ingenii vitio, panaceas venditant, unaque e pyxide omnium depromunt morborum remedia; quidam vero magicis artibus et credendi fiducia divinae opis miracula de caelo devocant: sic etiam e criticorum numero nonnulli, quo penitus menda exstirpent, aliquam *ἀντίδοτον ἑκατονταμίγματος* admovent; alii contra suas laudant universales medicinas, vel transpositionem verborum, vel electionem interpretamentorum, vel palaeographicae curiositatis praepotens theriacum, vel si quid aliud aliquando salutare fuisse cognoverint; alii denique, belli homines et cum lepore quodam daemoniaci, operosum me-

dendi laborem ut sordidum contemnentes, incantationibus quibusdam et praestigiis, dum modo credas, morbida sana, genuinaque spuria esse persuadent. Quin ut nuper exorti sunt medici, qui unius scrupuli infinitesima parte graves morbos profligant, sic etiam critici quidam aliquam norunt *ὁμοιοπάθειαν*, qui pro persanatis vendunt scriptores, si in Attico *ἐὺν* pro *σύν*, in Aeolico *σδ* pro *ζ* dederint, vel aliquos sibi visos soloecismos, quibus ut feles muribus insidiantur, removerint. Postremo ut medici officium est, nobiles iuxta et ignobiles, divites et pauperes, optimum quemque et pessimum curare: sic etiam critici est, quo-5 quo vocetur, non gravate opitulatum ire, nec qui sit quem curare iubeatur, sed an opis sit indigens quaerere. Et hoc quidem mihi spero excusationi fore, Colutho, si possim, salutiferam manum admoventi: qui homo si non scripsisset carmen illud quod habemus, non plus damni fecissent litterae, quam quum scripsit lucri fecerunt. Sed scripsit ille, scriptumque eius pessime nabitum ad nos pervenit: ut, etiam si nihil praemii promittat medelam allaturo, saltem vel misericordia dignus videatur, vel, ut in vili capite, experimenta facere liceat. Vtrumque ei supra quam credi poterat contigit, licet non magno cum fructu. Lennepii enim iuvenilis opera, non digna illa quae in hodierna luce litterarum denuo typis describeretur, sicut illo tempore solitum erat, nec nostro insolens est, magis in expromendis alienis, quam in afferendis quae ad rem pertinerent sese iactabat. Nimirum in familiari hominum consuetudine et circulis qui non quod interrogatus erat respondet, sed alienissima quaeque vel multo laxae orationis flumine profundit, vel cruda cum brevitate fastidiosi supercilii iaculatur, impolitus et stolidus haberi solet: in scriptis autem quo quis plura a proposito abhorrentia, quaeque iam scire nolis congerat, eo multi et doctiorem et eruditorem esse existimant: quo fit, ut hodie quoque magna edi volumina videamus, in quibus eorum, quae titulus profitetur, admodum nihil, sed quae neque quaeras neque te credas inventurum reperias. Post Lennepium, si leves quosdam conatus et vertentium in alias linguas mirabilem Coluthi ad-

mirationem excipias, primus utilem ei operam praestitit vir doctrina aequae atque usu doctrinae eximius, Imm. Bekkerus, emendatiorem tum ex multo meliore codice, tum comparatione Nonni a Wernikio facta exhibens. Aliquot versionibus et commentario instructum paullo post edidit Stanislaus Iulianus, duobus codd. Parisinis, quorum lectiones iam Lennepius habuit, non solum iterum collatis, sed integris ipsa cum forma litterarum repetitis. Huius editionis qui brevem censuram in Notitiis litt. Gott. a. 1825. m. Sept. P. 155. scripsit V. D. mirum, quod collato libro Mutinensi paucos tantum restare corruptos locos ait. Novissime impressum est carmen illud e recensione Bekkeri cum 6 Tryphiodoro Lipsiae, adiectis scripturis, quas codex Neapolitanus, nullius ille pretii, suppeditarat. Emendandi periculum fecit Fr. Graefius, vir mihi amicissimus, quem propter eximium animi candorem non minus quam propter excellentis ingenii virtutes diligo magnique facio. Is quas Petropoli edidit Observationes criticas in Coluthum et Musaeum, repetitas ad calcem Lennepii editionis Lipsiensis, in iis gavisus sum quum eum quaedam proposuisse vidi, in quae ego quoque incideram: in aliis non paucis diversa mihi sententia est. Adsuevit enim, statuariorum illorum more, qui laesa et truncata antiquae artis monimenta integrare et restaurare conantur, non tam in eo elaborare, ut quas habemus veterum reliquias a mendis quibus obsitae sunt purget, quam ut opera ipsa, qualia quis animo informare possit, perpolita exhibeat: quae mihi quidem ingeniosi potius artificis quaedam sollertia, quam officium esse videtur critici. Itaque in his, quae ipse de Coluthi carmine dicturus sum, praetermittam pleraque omnia, in quibus a Graefio meo dissentio.

Nonni, Nonnique imitatorum, in quibus Coluthus est, partim facilis emendatio est, partim difficilis: facilis eo, quod certo in orbe et sententiarum et verborum et dicendi modorum quasi circumaguntur; difficilis propter genus dicendi inflatum et abundantiam inutilium verborum, in qua si quid corruptum est, fere quae potuerint scribi per multa occurrunt critico, latet autem, pari iure omnium,

quid debuerit. Eo optabilius accidit, si viam aliquam indicat certum genus vitiorum, quo talis scriptor affectus sit. Atque in Colutho praeter menda omnium scriptorum communia tres maxime perturbationis modi reperiuntur, ab ipsis monstrati codicibus, lacunae, transpositiones versuum, et manus correctoris. De lacunis sic statuendum videtur. Quum antiquior caeteris codex Mutinensis septem versus praebuerit, qui non sunt in reliquis libris, omittat autem aliquot versus, qui exstant in illis, v. 129. 135. 139—142. 284. 301. 349. quarum omissionum plerasque patet ab negligentia librarii repetendas esse, oculis ad paria versuum initia aberrantis, recte poterit colligi, ex uno pervetusto codice, quem situs vitiaverat, et Mutinensem, et aliquanto post, magis etiam lacerato codice illo, eum, quo Bessario est usus, aliosque descriptos esse. Ordo 7 versuum raro variat in codicibus, v. 49. 349. sed esse nonnulla, quae in omnibus codicibus non suo loco legantur, nimis manifestum est. Id eidem illi deberi videtur vetusto codici, in quo quae lacerata vel evanida legi non posse viderentur, ab alia manu in summis vel imis marginibus adscripta fuerint. Nisi quis forte libros omnes manasse suspicabitur ex repertis ipsius Coluthi chartis, in quibus ille quae commentatus erat expolire coeperit, necdum ad finem perduxerit. Certe de duplici recensione cogitavit Graefius. Mihi quidem, quod tertium eorum quae in Coluthi carmine notabilia essent commemorabam, correctiones, partim propter corrupta, vel, ut v. 23. male intellecta ab librariis factae, partim non esse omnino correctiones videntur, ut, de quo infra dicam, v. 288.

Incipit carmen his verbis:

*Νύμφαι Τρωιάδες, ποταμοῦ Ξάνθοιο γενέθλη,
αἱ πλοκάμων κρήδεμνα καὶ ἱερὰ παίγνια χειρῶν
πολλάκι πατρώησιν ἐπὶ ψαμάθοισι λιποῦσαι
εἰς χόρον Ἰδαίησιν ἐπεντύεσθε χορείαις,
δεῦτε, θεμιστοπόλοιο νοήματα μηλοβοτῆρος
εἰπάτέ μοι, κελάδοντος ἀπορνύμεναι ποταμοῖο,
εἰ ὁρέων πόθεν ἦλθεν ἀήθεα πόντον ἐλαύνων,*

HERM. OP. IV.

O

ἀγνώσσω ἀλὸς ἔργα.

Non credam scripsisse poetam κελάδοντος ἀπορνύμεναι ποταμοῖο. Languent enim haec verba, debebatque Coluthus, si eleganter scribere vellet, omissis supra ποταμοῦ Ξάνθοιο γενέθλη, dicere, adeste a fluvio, a quo estis prognatae. Scripsit vero,

εἴπατέ μοι, κελάδοντος ἀπορνύμενος ποταμοῖο
ἐξ ὀρέων πόθεν ἦλθεν.

Auctorem habemus ipsum v. 70.

εἰ τινά που Ξάνθοιο παρ' Ἰδαίοιο ρεέθροις
παῖδα Πάριν Πριάμοιο, τίν' ἀγλαὸν ἤβητῆρα,
Τροίης βουκολέοντα κατ' οὔρεα, τέκνον, ἀκούεις.

Sic illi versus scribendi. Ἐξ ὀρέων etsi per se non suspectum est, tamen adeo mira est scriptura cod. Mut. ἡνορέων, ut non inepte quis possit coniicere, κελάδοντος 8 ἀπορνύμενος ποταμοῖο ἡϊόνων. Fallitur enim Buttmannus in Lexilog. vol. II. p. 22. ἡϊόνας fluvii tribui negans: v. Apollon. Rh. lib. II. 659.

Sequuntur haec:

τί δὲ χρέος ἔπλετο νηῶν
ἀρχεκάκων, ἵνα πόντον ὁμοῦ καὶ γαῖαν ὀρίνη
βουκόλος· ὠγυγίη δὲ τίς ἔπλετο νείκεος ἀρχή,
ὄφρα καὶ ἀθανάτοισι θεμιστεύσωσι νομῆες·
τίς δὲ δικασπολίη· πόθεν ἔκλυεν οὔνομα νύμφης
Ἀργεῖης· αὐταὶ γὰρ ἐδηήσασθε μολοῦσαι
Ἰδαίης τρικάρηνον ὑπὸ πρηῶνα Φαλάκρης
καὶ Πάριν οἰοπόλοισιν ἐφεδριόωντα θωώκοις
καὶ Χαρίτων βασιλείαν ἀγαλλομένην Ἀφροδίτην.

Horum in principio recte vulgo τί δέ, non τί δαί, quod aliquot codd. habent. Pessime Wernikius ad Tryphiod. p. 39. αὐταὶ γὰρ in ἀτὰρ αὐταὶ mutatum volebat, ratione etiam falsa usus, quum Nonni imitatores non continuare spondeos in uno commate putavit. Fecit id Coluthus etiam v. 59. 83. 359. quorum exemplorum tamen

duo, in quibus *χρύσεος* est, propter primae correptionem dubia sunt: v. Wernik. p. 405. Sed Tryphiodorus, quem in nonnullis rebus ab Nonno discessisse idem Wernikius observavit, duodequingenta versus habet, quorum primi duo pedes spondei sunt, duos autem v. 461. 543. quorum ambae primae dipodiae ex spondeis constant; duos denique, in quibus duo contigui sunt diversarum dipodiarum spondei, v. 77. 474. quod genus apud Coluthum invenitur v. 21. 32. 61. 132. 137. 146. 205. 236. 241. 282. 365. 370. Huiusmodi observationes etsi non sunt contemnendae, tamen ne abutendum quidem iis est: id quod accidit Wernikio. Novissimus editor Dionysii Periegetae quum p. 508. faciem istam carminis epici non a Nonno demum fluxisse scripsit, novi luminis iubar ex longinquo ostendit, cui tamen vellemus faustiore auspicio quam Basaricis Dionysii praelusum esset. Redeo ad Coluthum. *Μολοῦσαι* si ex Hemsterhusii coniectura in *μολούσας* mutaretur, antea scribendum erat *ἀθανάτησι*. Sed recte librorum scripturam servavit Iulianus, defenditque censor Heidelbergensis in Annalibus 1824. P. V. p. 501. seq. Neque enim dicit poeta, vos deas a Paride iudicatas vidistis, sed, vidistis iudicem Parim et victricem Venerem.

Finito prooemio ipsam rei expositionem aggreditur poeta his verbis:

ὥς ὁ μὲν ὑψιλόφοισιν ἐν οὐρεσιν Αἰμονιῶν,
 νυμφιδίῳ Πηλῆος ἀειδομένων ὑμεναίων,
 Ζηνὸς ἐφημοσύνησιν ἐφνοχόει Γανυμήδης.
 πᾶσα δὲ κυδαίνουσα θεῶν ἔσπευδε γενέθλη
 αὐτοκασιγνήτην λευκώλενον Ἀμφιτρίτης.

In uno codd. Parisiensium, quorum scripturam repraesentavit Iulianus, legitur *ὥς* sine accentu: id qui vertendo expressit, Lennepius, merito reprehensus est. Genuinam scripturam quum Iulianus versu 121. confirmari iudicavit, errasse videtur. Habet enim ibi particula iustam rationem, si cum *λιγαίων* coniungitur. Hic vero, ubi nihil praecessit, quo referatur illud *ὥς*, non video, quomodo eo uti potuerit poeta. Nam si Homerus Iliadis li-

brum XII. verbis illis ὡς ὁ μὲν, et alias rhapsodias similiter inceptit, intelligere debuit Coluthus, factum id esse sic, ut praegressa respicerentur. Censor Heidelbergensis p. 509. comparandum fuisse ait Homericum Od. I. 11.

ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν,

aliaque in medias res rapiencia exordia. Horum vellem exempla, quae similia essent, dedisset. Nam de illo in Odysea etsi Nitzschius, quemque is laudat, Guil. Muellerus rectius quam alii iudicarunt, tamen reliquerunt, quod maximè addendum erat, referri ἐνθα ad verba v. 2. posita, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν, itaque indicato iam tempore recte dictum esse. Coluthus, nisi fallor, scripserat τοῖσι μὲν, ut intelligerentur ex re ipsa convivae in nuptiis Pelei. Error fortasse ex eo natus, quod in antiquissimo codice scriptum erat οἴσι μὲν, ommissa littera initiali, quae ut in ipsius narrationis exordio post esset rubro pingenda.

In enumeratione deorum, qui nuptias Thetidis praesentia sua ornaverint, quaedam corrupta, alia turbata sunt. Quod v. 23. legitur,

10 ἐκ δὲ μελισσήεντος ἀπεσσυμένων Ἑλικῶνος
Μουσάων λιγύφωνον ἄγων χορὸν ἦλθεν Ἀπόλλων,

correctori debetur: sed is, ut oportebat, ἐπεσσυμένων scripserat, quod est in cod. Goth. Pro ea voce genuinam scripturam dedit codex Mut. ἀπ' εὐόδμου. Ea mirum est nec Iulianum, qui Nicandrum Ther. 11. eiusque scholiasten attulerit, nec censorem eius Heidelbergensem, qui adnotationem Iuliani tractaverit, uti scivisse. Aliter vidissent Μελισσήεντος loci in Helicone nomen esse proprium. His versibus subiiciendi sunt v. 39. 40.

χρυσείοις δ' ἐκάτερθε τινασσόμενος πλοκάμοισι
βότρυς ἀκερσεκόμης Ζεφύρῳ στυφελίετο χαίτης.

Qui quo iure a plerisque ad Bacchum relati sint, non in-

telligo. Mecum sentit Graefius, cuius perelegans est coniectura,

χρυσείης δ' ἐκάτερθε τινασσομένης πλοκαμίδος.

V. 26. legitur:

*οὐδ' αὐτὴ βασιλεια καὶ ἀρμονίης Ἀφροδίτῃ
ἐρχομένη δῆθυνεν ἐπ' ἄλσεια Κενταύροιο.*

Secundus codd. Paris. καὶ ἀρμονίης. Censor Heidelbergensis coniecit *συναρμονίης*, quam vocem Schneiderus in lexicon suum ut valde dubiam nescio unde intulerat. Passovius omisit. Wernikius alium requiri genitivum videns, latere eum in voce αὐτὴ putabat. Ita sensit etiam qui οὐδ' ἀπάτης βασιλεια coniecit, quod non convenire huic loco recte monuit Graefius. Si genitivis aliis opus est, tale quid scriptum suspicari licebit, οὐδ' αὐτὴ βασιλεια χοροπλεκέων ὑμεναίων καὶ γλυκεροῖο πόθοιο καὶ ἀρμονίης Ἀφροδίτῃ. Sin minus, potuit ille scribere καθ' ἀρμονίην, ut μεθ' ἀρμονίην Ἀφροδίτης scriptum est v. 375. de quo versu infra dicetur. Sed, si verum fateri oportet, nihil hic certi sine libris inveniri potest.

V. 46. Eridis ira ad epulas non vocatae his verbis describitur:

*πολλάκι δ' εὐλαΐγος ἀπὸ κλισμοῖο θοροῦσα
ἵστατο καὶ παλίνορσος ἐφέζετο· χειρὶ δὲ γαίης
οὐδέ τε κόλπον ἔρυνξε, καὶ οὐκ ἐφράσσατο πέτρην.*

Permiris haec coniecturis tentata sunt, quarum eam, quae a Lennepio proposita est, admisit Bekkerus, *χειρὶ δὲ γαίης εὐρέα κόλπον ἄραξε*. At, nisi quod grammaticae non repugnat, nihil haec coniectura habet laudabile. Nam **II** ne commemorem ineptum hic epitheton esse εὐρέα, quae illa tam singularis ratio est furoris significandi, manu terram percutere? Immo qui ita sunt irae impotentes, solent se ipsos totos in terram fligere et humi volvere. Idque etiam Eridem fecisse dici vel corruptum illud οὐδέ τε monere debebat, in quo quis non statim videat οὐδεὶ latere? Confirmat hanc emendationem scriptura codicis Mut. οὐδ'

ακόλπος ἄραξε. Quod si haec recte coniecimus, relinquitur ut exciderit aliquid vel ante v. 48. vel ante γαίης. Nam fortasse non inepte opinabimur hanc ipsam vocem aliquid contulisse, ut omitterentur nonnulla. Quum enim, qui ad tantum desperationis furorem evecti sunt, crines sibi discindere atque evellere soleant, veri simile videtur, id etiam de Eride esse praedicatum: ut v. 47. scriptum fuerit χειρὶ δὲ γαίτης, a quibus vocibus ad similes δὲ γαίης aberrans oculus librarium in errorem abduxerit.

V. 53. aperte vera est cod. Mut. scriptura:

Ἡφαίστω δ' ὑπόεικεν, ἀμαιομακέτη περ ἑοῦσα.

Nam quod apud Tryphiodorum est v. 685.

Ἡφαίστω δ' ὑπόεικεν, ἀτυζόμενος χόλον Ἡρῆς,

id quo pacto defendendae apud Coluthum vulgatae ἀτυζομένη adhiberi possit, non video, nisi quis hunc quoque χόλον Ἡρῆς addidisse credat.

V. 60. haec leguntur:

*ἔνθεν Ἐρις πολέμοιο προάγγελον ἔρνος ἑλουῖσα,
μήλων, ἀριζήλων ἐφράσσατο δῆνεα μόχθων.*

Haec quum omnino non sunt venuste dicta, tum iure offendit viros doctos nomen Eridis, quam hic, quoniam omnia quae praecedunt de ea sunt dea dicta, non decebat nominatim appellari. Sed ex coniecturis, quae prolatae sunt, duae, quae ferri possunt, Lennepii ἔνθεν ἄρα, et Wernikii ad Tryphiod. p. 37. ἔνθεν δέ, longius ab librorum scriptura recedunt, nec tollunt aliud, quod in his versibus displicet, μήλων inconcinne positum. Codex Vossianus, qui etiam v. 55. non contemnendam scripturam κόλπον praebet, hic habet ἔριν, idque etiam in primo Parisinorum supra vulgatam scriptum est. Pro ἑλουῖσα autem cod. Mut. ἰδοῖσα. Tum quinque codd. μήλων. Hinc corrigendum:

- 12 *ἔνθεν ἔριν πολέμοιο προάγγελον, ἔρνος ἰδοῖσα
μήλου, ἀριζήλων τ' ἐφράσσατο δῆνεα μόχθων.*

Sequitur statim v. 62.

χειρὶ δὲ κινήσασα μόθου πρωτόσπορον ἀρχὴν
ἐς θαλίην ἔρριψε.

Quis credat, etiamsi sic loqui licuit poetae, tamen neminem exstitisse qui *δινήσασα* reponeret?

Commemoratis tribus deabus, quae pomum illud sibi dari aequum censuerint: nam post v. 65. intercidisse quae de Minerva scripserat poeta, Lennepius vidit: Iuppiter mandata dedisse dicitur Mercurio v. 68.

Ζεὺς δὲ θεῶν καὶ νεῖκος ἰδὼν καὶ παῖδα καλέσσας
τοῖον ἐφεδρήσσοντα προσέννεπεν Ἑρμῶνα.

Haec et scabra est et vitiosa oratio. Quam, nisi omitiendo peccatum est, quod non est verisimile, sic corrige:

Ζεὺς δὲ θεῶν νεῖκος ἰδὼν, ὃν παῖδα καλέσσας,
τοῖον ὑποδρήσσοντα προσέννεπεν Ἑρμῶνα.

ὑποδρήσσοντα quidem iam Lennepius, sed non sine errore, quoniam *θεῶν ὑπηρετήν* significari voluit. At neque hoc participium fungī potest substantivi officio, nec praesentis participium ad ea referri, quae facturus sit iussu Iovis Mercurius, sed pertinet ad praegressum *καλέσσας*: *vocanti patri dicto audientem*. In Iovis oratione quod est v. 71. vitium, supra sustulimus. Dubitari fortasse poterit etiam v. 75. de verbo *διακρινθεῖσα*, quod in duobus codd. *διακριθεῖσα* scriptum. Certe non male legeretur *διαπροκριθεῖσα*, ut apud Euripidem in *Phoen.* 222. est *πόλεος ἐκπροκριθεῖς ἑμας*.

V. 82. quae de Venere dicuntur,

καὶ περόνην θυόεντα διαστήσασα κομάων,
χρυσῷ μὲν πλοκάμους, χρυσῷ δ' ἐστέψατο χαίτην,

mutila esse pene persuasit Wernikius comparatione Nonni XXXII. 15. (34. ed. Graef.)

καὶ περόνη συνέργε νέου κληῖδα χιτῶνος,
καὶ πλεκτὴν θυόεντι κόμην ἐδίηεν ἐλαίῳ.

In cod. Mut. quod legitur, *καὶ πτερόν ἰθὺνθέντα*, etsi videri potest ex *καὶ περόνη θυόεντα* corruptum esse, **13** *men*, ut in loco, in quo sine librorum auxilio nihil certi afferri potest, non omnino spreverim. Nam, ut post *καὶ περόνη* exciderint similia illis apud Nonnum, nihil impedit quin deinde tale quid dederit Coluthus,

καὶ πλόκον ἰθὺνθέντα διαστήσασα κομάων,

quod ipsum videri potest expressum esse ex Nonni verbis eodem loco v. 12.

*πολλάκι δ' ἰσάζουσα καθειμένον ἄχρι μετώπου
πλαζομένης ἔστησε μετήλυδα κόσμον ἐθείρης.*

Distinctionem *πλοκάμων* et *χαίτης*, quae est a Colutho facta, recte Hesychio auctore tuitus est Iulianus.

V. 86.

σήμερον ἀγλαῖται με διακρίνουσι προσώπων.

Quidni potius *διακρινέουσι*?

V. 90. valde languet *αἰὲ* in his verbis,

καὶ πολέμων βασιλείαν αἰὲ καλέουσιν Ἀθήνην,

ut non dubitandum videatur, quin genuina scriptura sit *ἐπικλείουσιν*. Quae statim de se praedicat Venus,

*μούνη Κύπρις ἀναγκῆς ἔην θεός. οὐ βασιλῶν
κοιρανίην, οὐδ' ἔγχος Ἀρήϊον, οὐ βέλος ἔλκω,*

non sunt illa quidem sic dicta, ut valde reprehendi possint: sed tamen huius sectae poeta maluisset *οὐκ ἔγχος Ἀρήϊον* scribere. Duo codd. *οὐδ' εὐχος* praebent: unde quis non facile sibi persuadeat scribendum esse:

*οὐ βασιλῶν
κοιρανίην οἷδ' εὐχος, Ἀρήϊον οὐ βέλος ἔλκω.*

Nam ad *ἔγχος* si adiicitur *βέλος*, nihil id est nisi quod iam dictum erat: regum vero duo praecipua sunt, imperium et dignitas. Pergit sic:

ἀλλὰ τί δειμαίνω περιώσιον; ἀντὶ μὲν αἰχμῆς,

ὥς θοὸν ἔγχος ἔχουσα μελίφρονα θεσμόν ἐρώτων,
 κεστόν ἔχω, καὶ κέντρον ἄγω, καὶ τόξον αἰίρω,
 κεστόν, ὅθεν φιλότητος ἐμῆς ἐμὸν οἶστρον ἐλοῦσαι
 πολλάκις ὠδίνουσι καὶ οὐ θνήσκουσι γυναῖκες.

Posui in his θεσμόν pro δεσμόν e verissima emendatione
 Lennepii, quam Nonni usus confirmat. Idem Lennepius,
 particula μέν motus, post secundum horum versuum ali-
 quid excidisse putabat Nec mirer, si cui persuadeat, 14
 praesertim Nonnum XXXV. 168. comparanti:

ἀπτόλεμος γὰρ

Κύπρις ἀριστεύει πλέον Ἀρεος, οὐδὲ χατίζει
 ἀσπίδος, οὐ μελὶς ποτὲ δένεται· ἀμφοτέρων γάρ,
 ἔγχος ἐμὸν πέλε κάλλος, ἐμὸν ξίφος ἔπλετο μορφή,
 καὶ βλεφάρων ἀκτίνες ἐμοὶ γεγάασιν οἶστοί·
 μᾶζος ἀκοντίζει πλέον ἔγχος.

Sed gravius vitium, ut quidem versus Coluthi interpuncti
 sunt, in tertio versu est, in quo si ἀντὶ αἰχμῆς κεστόν
 ἔχω coniungenda sunt, quis non videt inepte adiaci καὶ
 κέντρον ἄγω καὶ τόξον αἰίρω? sin excidit aliquid ante
 κεστόν ἔχω, quis non potius teli genus, ut in reliqua parte
 versus, commemorandum fuisse intelligat? Et tamen, nisi
 fallor, omnia sincera sunt, modo recte interpungantur:

ἀντὶ μὲν αἰχμῆς,

ὥς θοὸν ἔγχος ἔχουσα μελίφρονα θεσμόν ἐρώτων,
 κεστόν ἔχω· καὶ κέντρον ἄγω καὶ τόξον αἰίρω
 κεστόν.

Pro cuspide, inquit, cingulum, hastae instar foedera
 amoris habens, teneo: et spiculum agito arcumque tollo
 cingulum. Sic patet non opus esse ut μέν habeat parti-
 culam respondentem. Non potuit enim inferri δέ, sic
 conformata oratione: sed deberet inferri, si procederet
 compositio verborum ita, ut instituta erat: ἀντὶ μὲν αἰ-
 χμῆς κεστόν ἔχω, ἀντὶ δὲ κέντρον, καὶ ἀντὶ τούτου κε-
 στόν ἔχω· ἀντὶ δὲ τόξου, ὁμοίως. Reliquum est, de
 quo dicatur, illud, φιλότητος ἐμῆς ἐμὸν οἶστρον, in

quo Bekkero poeta visus est similiter lusisse ut Nonnus XVI. 88.

αὐτὸς ἐμοῖς ὥμοισιν ἐμὴν Νίκαιαν αἰείρων.

At haec valde diversa sunt, quodque apte dixit Nonnus, frigidum esset apud Coluthum. Hunc oportebat gravius quid praedicare de oestro amoris, ut eum non leviora vulnera facere quam Martis tela, sed ea tamen non, ut illius, mortifera, diceret. Ego illa duo verba nihil nisi discrepantiam scripturae esse puto, quum alii scriberent *φιλότῆτος ἐμῆς οἶστρον*, alii *φιλότῆτος ἐμὸν οἶστρον*. His in unum coniunctis expulsum est adiectivum. Videtur mihi poeta scripsisse *φιλότῆτος ἐμῆς βαρὺν οἶστρον ἐλοῦσαι*.

15 Aperte perturbata sunt, quae v. 110. leguntur:

*τοῖς ἰών, σύριγγος ἐς ἥθεα βαιὸς ὀδεύων,
ἀγροτέρην καλάμων λιγυρὴν ἐδίωκεν αἰοιδῆν.
πολλάκι δ' οἰοπόλοισιν ἐνὶ σταθμοῖσιν αἰείδων,
καὶ ταύρων ἀμέλῃσε καὶ οὐκ ἐμπάζετο μῆλων,
ἐνθεν ἔχων σύριγγα κατ' ἥθεα καλὰ νομῆων.
Πανὶ καὶ Ἑρμύωνι φίλῃν ἀνεβάλλετο μολπήν.
οὐ κύνες ὠρῶντο καὶ οὐ μυκήσατο ταῦρος.*

De multis, quae hic molitus est Graefius, illud aliquam veri speciem habet, quod duplicis recensionis sibi visus est vestigia deprehendisse. Sed tamen, si quid video, faciliore opera res expediri potest. In primo horum versuum cod. Mut. *τοῖος ἐπεῖ*. Vt videtur, etiam *βαιόν*, quod non praetulerim vulgato. Scribendum videtur:

*τοῖος ἐπεὶ σήραγγος ἐς ἥθεα βαιὸς ὀδεύων,
ἀγροτέρων καλάμων λιγυρὴν ἐδίωκεν αἰοιδῆν.*

Ἀγροτέρων recte emendavit Graefius: neque enim haec poetarum secta duo coniungit epitheta ornantia. *Σήραγγος* mea est coniectura, in quam quum plurima tentaret etiam Graefius incidit. In quinto versu quod e cod. Voss. affertur *ἐνθεν*, nihil aliud est quam quod in primo Paris. legitur *ἐνθεν* supra scripto α. Id si non ut Lennepius *ἐν-*

θα δ', sed ἐνθάδ' correxeris, satis bene omnia cohaerebunt. Erit illud ἐνθάδε ad montis Idae loca referendum, in quibus debebat Paris, ut iam sequatur quid ille tum egerit, quum ad eum veniret Mercurius. Ante ultimum horum versuum aliquid excidisse vix potest dubitari.

V. 127. de μεθήσας videndus Lobeckius ad Phryn. p. 721.

V. 136.

χειρῶν μειδιῶντα δίκης προπάροιθεν ἐλοῦσα
τοῖον Ἀλεξάνδρῳ μυθήσατο μῦθον Ἀθήνη.

Tribus haec affecta sunt vitiiis, primo, quod non sunt nexa superioribus; secundo, quod non apparet cur Paris rideat; tertio, quod Minervae personam dedecet hic supplicandi modus. E cod. Mut. scripturis *μειλ ν εντα* et in fine versus ἐλόσσης vereor ut aliquid erui possit. Fuit haud dubie pro hoc versu aliud quid scriptum a poeta: ipse versus autem et genuinus est et aptissimus, si in locum suum 16 reponatur post v. 158. ubi de Venere impudentius instante sermo est:

τοῖα δὲ μειδιῶσα προσέννεπε μηλοβοτῆρα,
χειρῶν μειδιῶντα δίκης προπάροιθεν ἐλοῦσα.

V. 144. Nonni sectatorum stilus scribi iubet,

παίθεο, καὶ πολέμους σε καὶ ἡγορέην σε διδάξω.

Libri πολέμους τε καί. Sunt haec levia, sed tamen non negligenda. Eiusmodi est pronomen σέ, quod v. 148. recte Bekkerus et Wernikius ad Coluth. p. 264. post πάσης, non post Ἀσίης, ut Lennepius, insertum voluerunt. In eo autem qui antecedit versu verba sic distingui debent:

εἴ με διακρίνων προφερέστερον, ἔρνος ὀπάσσαις.

Immo εἰ μέ, inquam qui apud Tryphiodorum e v. 405. μέ καὶ αὐτήν, aliaque alibi similia procuderunt, quae nobis non videntur esse non appetentis soloecismorum. Ἡ μ' ἀνάειρ', ἥ ἐγὼ σέ.

V. 166. haec leguntur:

οὐπω μῦθος ἔληγεν, ὃ δ' ἀγλαὸν ὥπασε μῆλον,
ἀγλαΐης ἀνάθημα, μέγα κτέρας Ἀφρογενεΐη,
φουταλιήν πολέμοιο, κακὴν πολέμοιο γενέθλην.

Quorum versuum ultimo nihil fingi potest putidius. Aliquot codd. et edd. vett. *φουταλιήν*. Scribendum:

φουταλέην πολέμοιο κακοπτολέμοιο γενέθλην.

V. 176. Quae hic non adiuvissse Iunonem dicitur *σακέων βασιλεία*, καὶ εἰ πυρὸς ἔστι τιθήνη, ut in cod. Mut. pro vulgato *ἔσαι* scriptum, ridiculum esset, si aut Minerva esset, ut Lennepio visum: qui enim haec, ubi ipsa vincere volebat, Iunoni conciliasset victoriam? aut adeo, quod censori Heidelbergensi in mentem venit, coniux Vulcani Gratia. Enyo est, quam dicit poeta, facem gestans.

Ab Iunone transit Venus ad Minervam his verbis v. 179.

οἶα τε κυδιάεις ἀνεμώλιος, Ἀτρυτώνη,
ἦν γάμος οὐκ ἔσπειρε καὶ οὐ μαιώσατο μήτηρ,
ἀλλὰ σιδηρεΐη σε τομὴ καὶ ῥίζα σιδήρου
πατρῶων ἀλόχευτον ἀνεβλάστησε καρήνων.
οἶα δὲ χαλκείοισι καλυψαμένη χρῶα πέπλοις,
καὶ φεύγεις φιλότητα καὶ Ἄρειος ἔργα διώκεις,
ἀρμονίης ἀδίδακτος, ὁμοφροσύνης ἀδαήμων.

17 Bekkerus signa exclamandi posuit post Ἀτρυτώνη et post πέπλοις. Ea ratio si vera esset, in quinto horum versuum mente repetendum esset *κυδιάεις*. At tum certe post Ἀτρυτώνη signum illud non recte poneretur. Deberent enim sententiae ita cohaerere: οἶα κυδιάεις, ὅτι σε γάμος οὐκ ἔσπειρεν· οἶα δέ, ὅτι χαλκείοις ὅπλοις καλύπτῃ. Sed ne sic quidem omnia recte procederent. Neque enim apte adnexa essent illa, καὶ φεύγεις φιλότητα, et quae sequuntur, quae omnino cur ab armis potius, quam ab origine Minervae deriventur, non apparet. Nihil posset reprehendi, si pro altero isto οἶα aliud quid, v. c. ἀμφί, legeretur. Sed quum minime suspectum sit οἶα, positum

autem non possit non ad superius οἷα referri, illi autem quod adiectum est τέ non bene conveniat, recte mihi videor iudicare, alieno loco intrusum esse hunc versum. Eo hinc reiecto ante primum eorum quos apposui, bene habebit locus, ita nexa oratione:

οἷα δέ, χαλκείοισι καλυψαμένη χρῶα πέπλοις,
οἷα σὺ κυδιάεις ἀνεμῶλιος, Ἀτρυνώνη.

Nihil vitii est in illis:

ἀγνώσσεις ὅτι μᾶλλον ἀναλκίδες εἰσὶν Ἀθῆναι
τοῖαι, κυθαλίμοισιν ἀγαλλόμεναι πολέμοισι,
κεκριμένων μελέων οὐτ' ἄρσενες οὐτε γυναῖκες.

Quod Graefio, acutissimo leporum et venustatis arbitro, Ἀθῆναι non Minervae, sed urbs Athenarum esse visae sunt, vehementer miror.

V. 189. e. cod. Mut. reponendum τοῖον, et v. 197. ὅς τότε pro ὅς ποτε, quod ineptum est. V. 200.

νῆας, αἷς οὐκ ἐνόησε καὶ οὐκ ἤσκησεν Ἀθήνη.

Wernikius quum ad Tryphiod. p. 43. haud cunctanter ἄτ' scribendum dixit, metro melius quam sententiae consuluit. Vacua vitio est Graefii coniectura, delete νῆας scribentis οἷας, sed est id languidius. Ego quidem credam Coluthum in hac syllabae mensura Hesiodi exemplum sequutum esse.

Paride navigante ἐπ' εὐρέα νῶτα γαλήνης (sic enim iure correxit Lennepius v. 204.) oritur tempestas, quae v. 206. sic describitur:

κυανὴ μὲν ἔπερθεν ἀναθρώσκουσα θάλασσα
οὐρανὸν ὀρφναίων ἐλίκων ἐξώσατο δεσμῶ.
ἥ δ' ἄρα μιχθαλόεντος ἀπ' ἡέρος ὄμβρον ἰεῖσα. 18
ἐκλύσθη δέ τε πόντος ἐρεσσομένων ἐρετάων.

Nihil nec varietates scripturae prosunt, nec quae visa viris doctis est lacuna esse ante ultimum verbum. Manet enim, ut alia taceam, duplex perversitas, una in re ipsa, quod mare assurgere dicitur et caelum tortis nubibus cingere,

altera in oppositione per particulas *μὲν* et *δὲ* indicata, quae hic talis esset, ut idem sibi ipsum opponeretur. Nisi fallor, nihil hic deest, sed vitiosa est scriptura. Removerit vitia, qui scripserit:

*κυανὴ μὲν ὑπερθεν ἀναθρώσκουσα θύελλα
οὐρανὸν ὀρφναίων ἐλίκων ἐξώσατο δεσμῶ,
εἴθαρ ὁμιχλήεντος ἀπ' ἡέρος, ὄμβρον ἰεῖσα.
ἐκλύσθη δ' ὑπο πόντος ἐρεσσομένων ἐρετῶν.*

Θύελλα etiam Graefio in mentem venit. Vltimum versum ut sic scribendum putem, hanc rationem habeo, quod Coluthus, si scivit quid significaret *δέ τε*, non potuit id scribere. Omninoque apud huius sectae poetas perraro, si usquam, has particulas iungi videas: neque id mirum in hoc stili genere. Quare viderint, qui apud Tryphiodorum v. 530. *οἱ δέ τ' ἔλειφθεν* scribi voluerunt, expulerintne vitium an intulerint. Certe, si *ἐλέλειφθεν* ferre nollent, satius erat *ὑπέλειφθεν* scribere.

V. 233. Bekkerus e cod. Mut. opinor dedit *κυνέησιν*. Iulianus ex coniectura non male *κυνέηφιν*. Vulgata *κυνέηθεν* si vera est, coniungenda est cum *ἀναστέλλοιεν*.

V. 235. Mirifice lapsi sunt et Iulianus et censor eius Heidelbergensis, qui quod in altero Parisiensium scriptum est *ἀναετήρων* et supra *κτό*, reponendum iudicarunt *φιλοξείνοιο ἀνακτος*. Nam vel accentus monstrare debebat, scripturam quam supra posuisset in codice illo librarius, non *ἀνακτος* fuisse, sed *ἀνακτόρων*.

V. 242. Dubitationes, quae multae magnaeque de hoc loco motae sunt, praeclare composuit Graefius, *κυσαμένη* reponendum monens, modo ne attractasset praecedentia v. 239. Nihil enim certius quam *παραγνάψας* in medio positum esse, ut sit *deflectens*? ad *Καρνείοιο Ἰακίνθου* autem repeti debere *θηεύμενος εἶδος*.

V. 247. Hic quoque recte mihi videtur Graefius di-
19vinasse, in mendosa cod. Mut. scriptura latere *ἀγχιπύροισι*: quod praefereendum vulgatae.

V. 254. quum θαλερόν pro θαλερῶν praebeat cod. Mut. maxime simplex opinor emendatio praestabit,

καὶ θαλάμου προπάροιθεν ὀπιπεύουσα θυράων.

V. 258. Nihil suspecti haberet hic locus, si legere-
tur ἄλλοτε μὲν. Quod libri omnes habent ἄλλοτε δὲ, ve-
reor ne scribendum sit ἄλλοτε δέ, exciderint autem ali-
quot versus, in quibus fortasse cum Apolline comparaba-
tur Paris, omissi illi per negligentiam, aberrante oculo
ad ἄλλοτε δὲ ab ἄλλοτε μὲν, quod superius positum
neglexit.

V. 264. Scribendum videtur ἐπὶ ξυνοχῇσι καρήνου.
Ita capitis cum cervice iuncturam appellat.

V. 266. Veram esse puto librorum scripturam, sed
malim ita distinguere:

ξεῖνε, πόθεν τελέθεις ἔρατὸν γένος; εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

Est ea blandientis oratio, similem vim habens, ut Home-
ricum illud, ἵνα εἶδομεν ἄμφω.

Versum 269. qui e cod. Mut. accessit, quum non
commodam sedem tenere animadverteret Iulianus, posuit
eum ante v. 268. At ne sic quidem elegantiae consulitur.
Mihi ponendus videtur ante v. 273. quo loco eum legi et
res et verba postulant.

V. 276.

τοῖα Πάριν ποθέουσα λιγύθροος ἔννεπε νύμφη.

Haec cod. Mut. scriptura minime inepta videbitur repu-
tanti Πάριν non cum ποθέουσα, sed cum ἔννεπε con-
iungendum esse, quo modo etiam Homerus εἶπε cum ac-
cusativo construxit.

V. 278. scribendum puto,

εἴ τινά που Φρυγίης ἐπὶ πείρασι γαῖαν ἀκούεις.

Quod libri habent ἐνί, si quem ego sensum harum rerum
habeo, hac in sede versus ἐν dixisset poeta. Idque red-
dendum existimo etiam Musaeo v. 81. apud quem v. 271.
meliorem scripturam duo codd. praebent παρακάθεο.

V. 282. nimis languidum est, quod legitur,

ἐνθεν ἀριστεύων ἐμφύλια πάντα διώκω.

Sed quum non corruptum videatur *πάντα*, deesse ver-
20 sum puto, in quo substantivum erat, virtutes, laudes, de-
cora significans. Sed quamvis multis in locis mutilum sit
hoc carmen, tamen post hos versus,

*ὦν ὁ μὲν ἡμετέρης δωμήσατο τείχεα πάτρης,
τείχεα μὴ πίπτοντα, Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων,*

qui aliquid excidisse putant, eo opinor moti, quod quum
ὁ μὲν dixerit poeta, deinde Neptuno etiam Apollinem ad-
iungat, nimis rigidas mihi videntur dictioni poeticae leges
scribere. Si tamen aliquid excidit, non fuit id aliud, si
quid ego video, quam unus versus, de quo nescio an ali-
quid indicii faciat scriptura codicis Mut. qui pro *μὴ πί-
πτοντα* exhibet *μαρμαίροντα*. Id Bekkerus iure post-
habuit vulgatae, quae multo fortior est. Quid vero si
tamen vera est codicis illius scriptura, coniuncta quidem
cum vulgata:

*ὦν ὁ μὲν ἡμετέρης δωμήσατο τείχεα πάτρης,
τείχεα μαρμαίροντα, Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων,
τείχεα μὴ πίπτοντα*

V. 295. Non prorsus abhorret ab usu Graecorum
καί, quod ad totam sententiam pertineat, collocatum ut hic,

ἥς ἔνεκεν τέτληκα καὶ οἷδματα πολλὰ περῆσαι.

Sed tamen elegantius *δι' οἷδματα* scripsisset. Quum au-
tem Nonni secta amet partitiones per duo *καί* factas, haud
scio an perierit versus eadem vocula incipiens, hac sen-
tentia: *et tam remotas regiones adire.*

V. 297. scribendum:

εἴ με κατασχύνειας, ἐμὴν καὶ Κύπριν ἐλέγξεις.

Quae sequuntur, ita continuanda sunt:

οὐκ ἐρέω· τί δὲ τόσον ἐπισταμένην σε διδάξω,

εἰ τοῖαι γεγάσιν ἐν Ἀργείοισι γυναῖκες.

Nam quod de Menelao interpositum est, neque cohaeret cum reliqua oratione, neque decet Paridem. Est ille versus, si quid video, Helenae tribuendus, cuius oratio eo additamento aucta plane respondet Paridis orationi, v. 312.

*ἔγρεο νῦν, Σπάρτηθεν ἐπὶ Τροίην με κόμισσον.
ἔψομαι, ὡς Κυθήρεια γάμων βασιλεία κελεύει.
οὐ τρομέω Μενέλαον, ὅτ' ἂν Τροίη με νοήσῃ.
οἶσθα γὰρ ὡς Μενέλαος ἀνάγκιδός ἐστι γενέθλης.*

V. 316. scribendum puto:

21

*νῦξ δὲ πόνων ἄμπαυμα μετ' ἡελίοιο κελεύθους
ὑπνον ἐλαφρίζουσα παρήγορον ὥπασεν ἡοῖ
ἀρχομένη.*

Helenae scilicet nox sub auroram dedit somnum inquietum. De voce illa *παρήγορον*, quam praetulit etiam Graefius, videndus Wernikius ad Tryphiod. 371.

V. 319. Scribendum esse *κεράων δ' ἀπελάμπετο κόσμος*, Homericum illud *χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή* ostendit.

V. 337. Scribe, *ἔτι κλαίουσα νοσήσεις*. Arguant sequentia.

V. 340. recte libri *ἦ τάχα*: sed quae mox sequuntur,

*καὶ ἐς λειμῶνα μολοῦσα
ὠράων δροσόεντος ὑπὲρ πεδίοιο θαάσσει,*

si integra essent, non possent nisi de celebri quodam apud Spartanos prato Horarum accipi. De eo mihi quidem nihil lectum, neque auditum opinor Colutho, apud quem quum respondeat Hermiona, *οἶδα κελεύθους ἐς ῥόδον, ἐς λειμῶνα*, credibile est excidisse versum, in quo roseum vel rosae, ornamentum Horarum, commemoratae fuerint. Sequuntur hi versus:

*ἦ χροά πατρώοιο λοεσσαμένη ποταμοῖο,
ᾧχετο, καὶ δῆθυνεν ὑπ' Εὐρώταο ῥεέθροις.*

Apertum est scribi debere *λοεσσομένη*. Sed in altero versu

HERM. OP. IV.

P

quum plerique libri *ὑπὲρ Εὐρώταο παρ' ὀχθαίς* habeant, veram scripturam esse existimo *ἐπ' Εὐρώταο ρεέθροις*. Eius et *ὑπὲρ* et *παρὰ* explicatio est. Nec profecto apte dici potuit sub undis Eurotae morari Helena.

V. 359. scribe:

*μὴ διερῶν γονόεντος ἐπ' Εὐρώταο ρεέθρων
νηχομένην ἐκάλυπεν ὑποβρυχίην σε γαλήνη.*

Et *διερῶν* quidem Graesium quoque correxisse video, qui etiam *ἐπ'* in *ὑπ'* mutabat, non male, sed praeter necessitatem, et minus venuste.

In iis, quae v. 363. seqq. mendosissima leguntur, quamvis acutissima sit Graefii emendatio, tamen ea mihi non, ut ipsi, certissima videtur. Nam quum ita scribi iubet,

ἀνακλίνασκε δὲ δειρὴν
ὕπνος, ἐπεὶ, θανάτοιο συνέμπορος εἶπερ ἐτύχθη,
22 *ἄμφις, ἀναγκαίῃ ξυνήϊα πάντα λαχόντα,*
ἔργα παλαιότεροιο κασιγνήτοιο διώκειν,

primum impeditior haec structura verborum est, quam qua hoc genus poetarum uti solet; deinde autem *ἀνακλίνασκε*, quae verbi forma frequentativa est, abhorret ab huius loci ratione. Quare mihi, quae cum hoc participio cohaerebant verba, deesse videntur. In iis autem quae sequuntur, si praeter *εἶπερ*, quod recte a Graefio restitutum, participium duale reponatur, omnia plana sunt.

ὕπνος ἐπεὶ θανάτοιο συνέμπορος εἶπερ ἐτύχθη,
ἄμφω ἀναγκαίῃ ξυνήϊα πάντα λαχόντε
ἔργα παλαιότεροιο κασιγνήτοιο διώκειν.

Dixerat, nisi fallor, Hermionam somno oppressam tam alto, ut si mortua esset, iacuisse. Nunc addit: nam si Somnus comes Mortis est, ambos oportet, omnia communia nactos, maioris fratris facere officia.

V. 375. Hunc versum non suo loco legi apertum est. Neque illud dubium videtur, eius loco aliud quid scriptum fuisse. Hoc vero mirere, quod non animadverterunt VV. DD. isto versu perorationem totius carminis incipere. Quare

etsi nolim pertinacius pugnare cum iis, qui post v. 386. multa deesse putant, tamen non video quid cogat ita statuere. Nam abisse Parim cum Helena supra dixerat v. 325. Inde dolorem Hermionae describit, nec quidquam requiramus amplius. Iam ergo post v. 386. recte perget:

οὕτω καλλικόμοιο μεθ' ἁρμονίην Ἀφροδίτης
παρ Κικόνων πτολίεθρα καὶ Αἰολίδος πόρον Ἑλλης
Δαρδανίης λιμένεσσιν ὁ νύμφιος ἤγαγε νύμφην.

Posui πάρ, non quo id a poeta profectum significarem, sed quia tali particula haec coniuncta fuisse credibile est. Quis neget enim etiam alia loca, ut supra, commemorari potuisse?

V. 377. recte videtur Graefius vidisse, quod in cod. Mut. legitur αἰνὰ παθοῦσα, depravatum esse ex δεινὰ παθοῦσα.

V. 389. omnino scribendum:

χρυσέην δ' ἔρρηξε καλύπτρην
Κασσάνδρην θεόφοιτος, ἀπ' ἀκροπόλεως ἰδοῦσα.

Hoc ἀπ' in neutrius Parisiensium textu legitur, sed in prioris margine.

DE ARCHIMEDIS PROBLEMATHE BOVINO. *)

3 Qui eximiam operam epigrammatis Graecorum explicandis impendit, Fr. Iacobsius, ab eo dolemus unum neglectum esse in primis memorabile epigramma, quod Archimedi tributum primus e codice Guelferbyitano edidit Lessingius in symbola secunda ad historiam et litteraturam p. 423. seqq. sive Operum vol. XIV. p. 232. seqq. iterum autem vulgarunt ante hos VII. annos Struvii, pater et filius, Altonae, commentariis instructum. Horum tanta fuit lascivia, ut non solum contemptim de eo sentirent, abiudicarentque ab Archimede, sed etiam alteram eius partem ab obscuro quodam homine ad ludificandos mathematicos compositam existimarent. Nimirum illi more multorum, qui antiquitatis monimenta tractant, vituperare et ut inepta reiicere quae ipsis molestiam crearent, quam accurate pervestigare maluerunt. Fugit eos nobile apud veteres fuisse Archimedis *πρόβλημα βοεικόν*, quod est illud ipsum, cuius ratio continetur isto epigrammate. Testem habemus scholiastam Platonis ad Charmidem p. 324. (91. ed. Ruhnk.) qui sic scribit: *λογιστικὴ ἐστὶ θεωρία τῶν ἀριθμῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν μεταχειριστική, οὐ τὸν ὄντως*

*) Edita est a. 1828.

ἀριθμὸν λαμβάνουσα, ἀλλ' ὑποτιθεμένη τὸ μὲν ἔν ὡς μονάδα, τὸ δὲ ἀριθμητὸν ὡς ἀριθμὸν, οἷον τὰ τρία τριάδα εἶναι καὶ τὰ δέκα δεκάδα· ἐφ' ὧν ἐπάγει τὰ κατὰ ἀριθμητικὴν θεωρήματα. θεωρεῖ οὖν τοῦτο μὲν τὸ κληθέν ὑπ' Ἀρχιμήδους βοεικὸν πρόβλημα, τοῦτο δὲ μηλίτας καὶ φιαλίτας ἀριθμούς, τοὺς μὲν ἐπὶ φιαλῶν, τοὺς δὲ ἐπὶ ποίμνης· (designantur his problemata in Iacobsii Anthol. Pal. T. II. p. 559. 50. et 549. 4.) καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ γενῶν τὰ πλήθη τῶν αἰσθητῶν σωμάτων σκοποῦσα ὡς περὶ τελείων ἀποφαίνεται. ὕλη δὲ αὐτῆς πάντα τὰ ἀριθμητὰ· μέρη δὲ αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ καὶ Αἰγυπτιακαὶ καλούμεναι μέθοδοι ἐν πολλαπλασιασμοῖς καὶ μερισμοῖς, καὶ αἱ τῶν μορίων συγκεφαλαιώσεις καὶ διαι- 4 ρέσεις, αἷς ἰχνεύει τὰ κατὰ τὴν ὕλην ἐμφωλευόμενα τῶν προβλημάτων τῇ περὶ τοὺς τριγώνους καὶ πολυγώνους πραγματείᾳ· τέλος δὲ αὐτῆς τὸ κοινωνικὸν ἐν βίῳ καὶ χρήσιμον ἐν συμβολαίοις, εἰ καὶ δοκεῖ περὶ τῶν αἰσθητῶν ὡς τελείων ἀποφαίνεσθαι. Multo autem ante, quam edita sunt scholia illa, haec Latine reddita exstabant in Dasypodii versione Nomenclaturarum Heronis Alexandrini, quam ille orationi suae de disciplinis mathematicis adiecit, fol. 16. a. cuius loci indicium debeo C. Br. Mollweidio, collegae quondam meo, eximiae eruditionis viro. Accedit inde fides inscriptioni epigrammatis, quae vel per se ita est comparata, ut non mentiri videatur: πρόβλημα, ὅπερ Ἀρχιμήδης ἐν ἐπιγράμμασιν εὐρών, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ ταῦτα πραγματευομένοις ζητεῖν ἀπέστειλεν ἐν τῇ πρὸς Ἐρατοσθένην τὸν Κυρηναιὸν ἐπιστολῇ. Nec dubitandum puto, quin versus ipsi ab Archimede facti sint. Solebant enim talia, quo firmitus memoriae mandari possent, versibus comprehendere: nec mirum, si Archimedes in re communi non est patria dialecto usus. Simul autem et res ipsa, et quae scholiastes ille de trigonis et polygonis dicit, argumento sunt, tantum abesse ut altera pars epigrammatis spuria sit, ut maxime genuinam haberi oporteat. Nam prior pars eiusmodi est, ut solutio eius aliquid operae, nihil autem artis requirat; altera vero et digna est ingenio Archimedis, et talis, ut recte provocar

ad eam explicandam potuerint nobilissimi mathematici. Certe id frustra conati sunt et Chr. Leistius, cuius dissertationem dedit Lessingius p. 438. seqq. et I. Struvius. Gaussium quidem, primum in his litteris virum, solvisse totum problema ab eodem illo Mollweidio accepti: adissemque virum celeberrimum, ut eam rationem vel mecum communicaret, vel publice ederet, nisi persuasum haberem, non eam iustam solutionem esse. Quum enim ille, ut referebat Mollweidius, problema illud, sic, ut et a scholiasta et a caeteris interpretibus constitutum est, intellexerit, fieri non potest, quin, si falsa est interpretatio illa, non Archimedeum illud problema, sed aliud ab illo diversum solverit. Atqui ita esse, videor mihi demonstrare posse: ob eamque causam hac scribendi opportunitate utendum putavi, ut ostenderem, quae ratio
 5 esset illius problematis. Ac fortasse, si quis mathematicus viam, qua in hoc genere usus est Archimedes, investigaverit, comprobabitur, quod de illo viro praedicat Plutarchus in Marcello c. 17. *ζητῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν τις εὖροι δι' αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν, ἅμα δὲ τῇ μαθήσει παρίσταται δόξα τοῦ καὶ αὐτὸν εὖρεῖν. οὕτω λείαν ὁδὸν ἄγει καὶ ταχεῖαν ἐπὶ τὸ δεικνύμενον.* Videndum vero ante omnia erat, quid diceret Archimedes: verbis enim non recte intellectis qui potest de re verbis illis comprehensa recte iudicari? Illustre hoc quoque documentum est, rerum scientiam ex interpretatione verborum pendere. Epigramma emendatum dare visum est, adiectis adnotationibus.

*Πληθὺν Ἡελίοιο βοῶν, ὧ ξεῖνε, μέτρησον,
 φροντίδ' ἐπιστήσας, εἰ μετέχεις σοφίης,
 πόσση ἄρ' ἐν πεδίοις Σικελῆς πότ' ἐβόσκετο νήσου
 Θρινακίης, τετραχῇ στίφεια δασσαμένη,
 5 χοῖρην ἀλλάσσοντα, τὸ μὲν λευκοῖο γάλακτος,
 κυανέῳ δ' ἕτερον χρώματι λαμπόμενον·
 ἄλλο γε μὲν ξανθόν. τὸ δὲ ποικίλον· ἐν δὲ ἐκάστῳ
 στίφει ἔσαν ταῦροι πλήθει βριθόμενοι,
 συμμετρίης τοιῆσδε τετευχότες· ἀργότριχας μὲν*

- 10 κυανέων ταύρων ἡμίσει ἡδὲ τρίτῳ
καὶ ξανθοῖς σύμπασιν ἴσους, ὧς ξεῖνε, νόησον·
αὐτὰρ κυανέους τῷ τετράτῳ τε μέρει
μικτοχρόων καὶ πέμπτῳ, ἔτι ξανθοῖσιν τε πᾶσιν.
τούς δ' ὑπολειπομένους ποικιλόχρωτας ἄθρει
- 15 ἀργεννῶν ταύρων ἕκτῳ μέρει ἑβδομάτῳ τε
καὶ ξανθοῖς αὐτῖς πᾶσιν ἰσαζομένους.
θηλείαισι δὲ βουσὶ τὰδ' ἐπλετο· λευκότριχες μὲν
ἦσαν συμπάσης κυανέης ἀγέλης
τῷ τριτάτῳ τε μέρει καὶ τετράτῳ ἀτρεκέες ἴσαι.
- 20 αὐτὰρ κυάνεαι τῷ τετράτῳ τε πάλιν
μικτοχρόων καὶ πέμπτῳ ὁμοῦ μέρει ἰσάζοντο
σὺν ταύροις· πάσης δ' εἰς νομὸν ἐρχομένης
ξανθοτριχῶν ἀγέλης πέμπτῳ μέρει ἡδὲ καὶ ἕκτῳ
ποικίλαι ἰσάριθμον πληθὸς ἔχον τετραχῇ.
- 25 ξανθαὶ δ' ἠριθμεῦντο μέρους τρίτου ἡμίσει ἴσαι
ἀργεννῆς ἀγέλης ἑβδομάτῳ τε μέρει. 6
ξεῖνε, σὺ δ' Ἡελίοιο βοῶν πόσαι ἀτρεκέες εἰπών,
χωρὶς μὲν ταύρων ζατρεφῶν ἀριθμὸν,
χωρὶς δ' αὖ θηλείαι ὅσαι κατὰ χροῶμα ἕκασται,
- 30 οὐκ αἰθρίδες κε λέγοι', οὐδ' ἀριθμῶν ἀδαής·
οὐ μὲν πῶ γε σοφοῖς ἐναρίθμιος· ἀλλ' ἴθι φράζεο
καὶ τὰδ' ἔτ' ἄλλα βοῶν Ἡελίοιο πάθη.
ἀργότριχες ταῦροι μὲν ἐπεὶ μιξαίατο πληθὺν
κυανέοις, ἴσταντ' ἔμπεδον ἰσόμετροι
- 35 εἰς βάθος εἰς εὐρύς τε· τὰ δ' αὖ πέρι μήκεα,
πάντῃ
πίμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία.
ξανθοὶ δ' αὐτ' εἰς ἓν καὶ ποικίλοι ἀθροισθέντες
ἴσταντ', ἀμβολάδην ἐξ ἐνὸς ἀρχόμενοι,
σχῆμα τελειοῦντες τὸ τρικράσπεδον, εἴτε προς-
όντων
- 40 ἄλλοχρόων ταύρων, εἴτ' ἐπιλειπομένων.
ταῦτα συνεξευρὼν καὶ ἐνὶ πραπίδεσσιν ἀθροίσας,
καὶ πληθέων ἀποδοῦς, ὧς ξένη, πάντα μέτρα,
ἔρχεο κυδιόων νικηφόρος, ἴσθι τε πάντως
κεκριμένος ταύτῃ γ' ὄμπνιος ἐν σοφίῃ

Scholion in codice additum est epigrammati hoc. Τὸ μὲν οὖν πρόβλημα διὰ τοῦ ποιήματος ὁ Ἀρχιμήδης ἐδήλωσε σαφῶς ἰστέον δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι τέσσαρας ἀγέλας εἶναι δεῖ βοῶν· λευκοτρίχων μὲν μίαν ταύρων καὶ θηλειῶν· ὧν τὸ πλήθος ὁμοῦ συνάγει μυριάδας διπλᾶς ἰδ', καὶ ἀπλᾶς φπβ, καὶ μονάδας ζτξ· κυανοχρόων δ' ἄλλην ὁμοῦ ταύρων καὶ θηλειῶν, ὧν τὸ πλήθος ἐστὶ μυριάδων διπλῶν ἐννέα, καὶ ἀπλῶν ηῶλ, καὶ μονάδων ὦ· μιξοτρίχων δ' ἄλλην ταύρων καὶ θηλειῶν, ὧν τὸ πλήθος ἐστὶ μυριάδων διπλῶν ἦ, καὶ ἀπλῶν ςθζα, καὶ μονάδων υ'. τῆς δὲ λοιπῆς ἀγέλης τῶν ξανθοτρίχων συνάγει τὸ πλήθος διπλᾶς μυριάδας ζ', καὶ ἀπλᾶς ςψη, μονάδας δὲ ἦ· ὥστε συνάγεσθαι ὁμοῦ τὸ πλήθος τῶν δ' ἀγέλων μυριάδας διπλᾶς μ', καὶ ἀπλᾶς γριβ, καὶ μονάδας ςφξ. καὶ ἡ μὲν ἀγέλη τῶν λευκοτρίχων ταύρων ἔχει μυριάδας διπλᾶς ἦ, καὶ ἀπλᾶς βθζα, καὶ μονάδας ηρξ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς ζχν, καὶ μονάδας ηῶ· ἡ δὲ ἀγέλη τῶν κυανοχρόων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς θχπθ, καὶ μονάδας αρκ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς γ', καὶ ἀπλᾶς θρμε, καὶ μονάδας θχπ· ἡ δὲ ἀγέλη τῶν ποικιλοτρίχων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς ηῶξδ, καὶ μονάδας βῶ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς β', καὶ ἀπλᾶς ηρκς, καὶ μονάδας ςχ· ἡ δ' ἀγέλη τῶν ξανθοχρωμάτων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς γ', καὶ ἀπλᾶς γρθε, καὶ μονάδας θξ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς δ', καὶ ἀπλᾶς γριγ, καὶ μονάδας ζμ· καὶ ἐστὶ τὸ πλήθος τῶν λευκοτρίχων ταύρων ἴσον τῷ ἡμίσει καὶ τρίτῳ μέρει τοῦ πλήθους τῶν κυανοχρόων ταύρων καὶ ἔτι ὅλῃ τῇ τῶν ξανθοχρωμάτων ἀγέλῃ· τὸ δὲ πλήθος τῶν κυανοχρωμάτων ἴσον τῷ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ μέρει τῶν ποικιλοχρόων ταύρων καὶ ὅλῳ τῷ πλήθει τῶν ξανθοχρωμάτων· τὸ δὲ πλήθος τῶν ποικιλοτρίχων ταύρων ἴσον τῷ ἕκτῳ καὶ ἐβδόμῳ μέρει τῶν λευκοτρίχων ταύρων καὶ ἔτι τῷ πλήθει ὅλῳ τῶν ξανθοχρωμάτων ταύρων· καὶ πάλιν τὸ πλήθος τῶν λευκῶν θηλειῶν ἴσον τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ μέρει ὅλης τῆς ἀγέλης τῶν κυανοχρόων· τὸ δὲ τῶν κυανοχρόων ἴσον τῷ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ μέρει τῆς ὅλης ἀγέλης τῶν ποικιλο-

τρίγων· τὸ δὲ τῶν ποικιλοτρίγων ἴσον τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ μέρει τῆς ὅλης τῶν ξανθῶν βοῶν. πάλιν δὲ τὸ τῶν ξανθῶν θηλειῶν πλῆθος ἦν ἴσον τῷ ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ μέρει τῆς ὅλης ἀγέλης τῶν λευκῶν βοῶν· καὶ ἡ μὲν ἀγέλη τῶν λευκοτρίγων ταύρων καὶ ἡ τῶν κυανοχρόων ταύρων συντεθείσα ποιεῖ τετράγωνον ἀριθμόν· ἡ δ' ἀγέλη τῶν ξανδοτρίγων ταύρων μετὰ τῆς ἀγέλης τῶν ποικιλοχρόων συντεθείσα ποιεῖ τρίγωνον, ὡς ἔχει τὰ τῶν ὑποκειμένων κανόνων καθ' ἕκαστον χρῶμα. Huius scholiastae sic demum idonea auctoritas esset, si totum solvisset problema: nunc neque quomodo alteri taurorum greges quadratum, alteri triquetrum numerum efficerent ostendit, neque aliis quibusdam in rebus explicatio eius cum verbis epigrammatis conspirat. Tamen eum et Leistius et Struvii sequuti sunt, miro lubitu etiam qui nigri et badii boves dicendi erant, caeruleos et flavos appellantes. Calculi quidem istius scholiastae prout ille epigramma interpretatus est, si a quadrato et triquetro discesseris, recte computati sunt. Nam quum taurorum qui minimi inveniri possunt numeri, alborum sint 2226, nigrorum 1602, maculosorum 1580, badiorum 891, his ita ille usus est, ut numeros conficeret taurorum vaccarumque hosce, quos litteris colorum initialibus notatos haec tabula exhibet:

A.	τ.	8,2931,8560	=	7 M.	8
	β.	5,7650,8800			
		14,0582,7360		12	
M.	τ.	5,9684,1120	=	9 Στ.	
	β.	3,9145,9680			
		9,8830,0800		20	
Στ.	τ.	5,8864,4800	=	11 Ε.	
	β.	2,8126,5600			
		8,6991,0400		30	
Ε.	τ.	3,3195,0960	=	13 Α.	
	β.	4,3513,7040			
		7,6708,8000		42	

Vniversorum autem gregum haec summa est, 40,3112,6560. *) Qui haec eruit, in eo quidem magis probandus videtur, quam Struvii, qui quod viderent albos nigrosque tauros in unum coniunctos debere numerum quadratum efficere, hunc quaerendum censuerunt, eoque invento numeros posuerunt taurorum vaccarumque ad eandem rationem exactos, sed multo maiores, et tamen sine fructu, quia ultima parte problematis non expedita nihil profecerunt. Quare satis erat minimos ponere numeros omnes, quos facile quis postea eo numero multiplicaret, in quo inveniundo unice laboratur. Eaque via sapienter ab ipso erat Archimede monstrata.

Sed veniendum est ad id, quod supra dicebam, verbis non recte intellectis aliud agi, atque Archimedes proposuerat. Id factum est duobus in locis. Et primum quidem v. 24. ubi Leistius et Struvii inconsiderate scholiastae rationes sequuti, removendum duxerunt verbum τετραχῆ. Quod quum in ἀρπυγῆς mutari voluerunt, metro intulerunt vitium, cui excusando imperitioribus non deest machina: scriptori epigrammatis non esset excusabile visum. Cur vero damnemus vocem illam? Tantum abest enim, ut numeri non congruant, si quadraginta quattuor pro undecim tricesimis partibus ponantur, ut non solum aliquanto minores fiant, sed etiam impediatur, ne secus quam natura et mos fert, taurorum maior sit quam vaccarum multitudo. Scilicet quoniam ex minimis taurorum numeris 2226, et 1602, et 1580, et 891, eruendus est vaccarum numerus, invenes albarum multitudinis vaccarum quae detractis $\frac{143}{1200}$ partibus reliquae sunt partes $\frac{1057}{1200}$ hisce aequiparari taurinorum gregum partibus:

$$\frac{7.1602}{12} + \frac{21.1580}{80} + \frac{77.891}{200} + \frac{143.2226}{1200}$$

a) Censor in Diurn. Ien. a. 1829. m. Martio fol. 49. quod sic scriptus est hic numerus, et non 4,031,126,560, et similiter etiam qui praecedunt, typographi errore factum putat. At consulto ita divisi, ut, qui scholiastae verba compararet, ab millenariis numeris myriades, a myriadibus duplices myriades discretas inveniret.

Quos numeros in unum collectos quum dividi oporteat numero 1057, qui constat ex elementis 7 et 151, satis est eos maiore horum elementorum multiplicari, quia alterum nihil turbat. b) Sic inveniuntur numeri hice:

$$\begin{array}{lcl}
 A. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 336126 \\ \beta. \quad 335580 \end{array} \right. & = \frac{7 M.}{12.} \\
 & \quad \quad \quad \underline{671706} & \\
 M. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 241902 \\ \beta. \quad 333378 \end{array} \right. & = \frac{9 \Sigma\tau.}{20} \\
 & \quad \quad \quad \underline{575280} & \\
 \Sigma\tau. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 238580 \\ \beta. \quad 502260 \end{array} \right. & = \frac{44 \Sigma.}{30} \\
 & \quad \quad \quad \underline{740840} & \\
 \Sigma. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 134541 \\ \beta. \quad 207909 \end{array} \right. & = \frac{13 A.}{42} \\
 & \quad \quad \quad \underline{342450} &
 \end{array}$$

Ita taurorum omnium ad vaccas omnes haec est proportio: 6299: 9133⁴⁴₁₅₁: in scholiastae autem computatione: 6299: 4521³⁴²₄₆₅₇ c).

b) Nescio quo errore, quum scriberem hanc dissertationem, hos numeros elementis 11. 13 = 143, propter divisiones, quibus in singulorum gregum magnitudine computanda opus esset, multiplicandos dixi. Ea multiplicatione non opus esse, postea intellexi, monuitque censor Ienensis. Itaque nunc numeros posui non multiplicatos isto elemento.

c) Censor Ienensis:

$$\begin{array}{lcl}
 A. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 48572559882 \\ \beta. \quad 48493659060 \end{array} \right. & \} 97066218942 \\
 M. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 34956532314 \\ \beta. \quad 48175454646 \end{array} \right. & \} 83131986960 \\
 \Sigma\tau. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 34476480060 \\ \beta. \quad 72580085820 \end{array} \right. & \} 107056565880 \\
 \Sigma. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 19442116287 \\ \beta. \quad 30044305863 \end{array} \right. & \} 49486422159 \\
 (A + M.) \tau. & = & 83529092196 = 289014^3
 \end{array}$$

Sed multo maioris momenti est interpretatio versuum
 35 — 40. In his scriptum erat τὰ δ' αὖ περιμήκεια πάντα
 πίμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία. Mirum, ne dicam
 ineptum epitheton est arborum περιμήκεια, multoque ma-
 gis friget additum πάντα. Non ego credam sic ista scri-
 psisse Archimedem. Quare posui τὰ δ' αὖ περί μήκεια,
 πάντα πίμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία. quorum
 10 verborum hic sensus est: latera autem circumcirca ab omni
 parte quod attinet, laterculis implebantur campi Thrina-
 ciae. Μήκεια constat latera dici quadratorum. Πλίνθος
 recte explicata a Struviis. Πλινθίδας communi sermone
 vocant numeros ισάκεις ἴσους ἐλαττονάκεις. Hinc patet,
 non de toto quadrato, sed de singulis eius lateribus ser-
 monem esse: inveniri que debere numerum quadratum,
 cuius singula latera hanc rationem habeant: a^2 . ($a - b$).

Gravius etiam erratum est in explicatione verborum,
 quae v. 39. sic scripta legebantur: σχῆμα τελειοῦντες τὸ
 τρικράσπεδον, οὔτε προσόντων ἄλλοχρόων ταύρων,
 οὔτ' ἐπιλειπομένων. Hic profecto nimis secure scholia-
 stam sequuti sunt interpretes. At sive ille ipse computare
 rationes istas conatus est, sive ab alio accepta retulit, il-
 lud apertum est, nihil ab eo allatum esse, quod difficilli-
 mam partem problematis explanaret, sed satis eum ha-
 buisse, mentem Archimedis, et id quoque negligenter,
 indicare: nisi quis ostendat, qui positi ab eo sunt numeri,
 quomodo per fractiones et quadratum, qui requiritur, et
 triquetros efficiant. Nobis quidem, qui ipsum epigramma
 ante oculos habeamus, hoc potius, quam interpret iste,
 audiendum est. At quid hoc est: badiorum et variorum
 taurorum greges coniuncti numerum triquetrum prae-
 bent, neque adnumeratis aliis coloris tauris, neque relictis?
 Quod Struvii volunt, οὔτ' ἐπιλειπομένων abundanter ad-
 ditum esse, id est iniuriam facere scriptori epigrammatis.
 Nam ista quidem non solum inepta, sed plane absurda

At nihil prodest quadratus, nisi etiam triquetri, quorum is in-
 intervallum sit, indicantur.

oratio esset. Nec quae illi similia, ut ipsi putant, exempla attulere, huius generis sunt. Paulo aptius commemorare potuerant illud Homeri Iliad. μ . 14.

πολλοὶ δ' Ἀργείων οἱ μὲν δάμεν, οἱ δ' ἐλίποντο.

quo in loco non sane necessaria sunt illa οἱ δ' ἐλίποντο, sed tamen ne absurde quidem addita. In Archimedis autem versibus pervertit istud additamentum illam ipsam sententiam, quam interpretibus visus est enunciare scriptor voluisse. Quod si, ut par est, non temere et inutiliter adiecta sunt verba illa, alia rursum offensio est in duplici negatione. Quis enim sic potius dicat, *numerus iste triquetrus est, neque adnumeratis neque relictis caeteris tauris*, quam *et adnumeratis et relictis*? Quae quum ita sint, non dubitavi scribere *εἴτε προσόντων ἀλλοχρόων ταύρων, εἴτ' ἐπιλειπομένων*. Ea vero re partet totius problematis aliam esse rationem, quam visa est interpretibus. Itaque ut paucis complectar, hoc voluit Archimedes: coniunctos greges alborum et nigrorum taurorum praebere numerum quadratum, cuius singula latera ex laterculo facta sint; badiorum autem et variorum taurorum coniunctos greges efficere numerum triquetrum, sive accedant ad eos albi et nigri tauri, sive non accedant. Atque ut haec notis illis, quibus supra usus sum, brevi conspectu comprehendam, posterior pars problematis hanc rationem habet:

$$A. \tau. + M. \tau. = (a^2. (a - b))^2 = 3828x.$$

$$\Sigma \tau. \tau. + \Xi. \tau. = \frac{c. (c + 1)}{2} = 2471x.$$

$$\Sigma \tau. \tau. + \Xi. \tau. + A. \tau. + M. \tau. = \frac{d. (d + 1)}{2} = 6299x$$

Ergo $\frac{d. (d + 1)}{2} - \frac{c. (c + 1)}{2} = (a^2. (a - b))^2$. Haec quomodo computaverit Archimedes, mathematicis quaerendum relinquimus. Viderint illi, casune factum sit, an consilio, ut, qui numerus pro quadrati elemento positus est, 3828, triquetrus sit $\frac{87. 88.}{2}$. Credam ego quidem, Archimedem

rationem illam putasse numeris fractis, quorum pervagatus apud veteres illos usus fuit. Et quum duo numeri differentia sua multiplicati, si alter de altero detrahatur, quadratum differentiae relinquant: veri simile est, numeros illos, qui triquetri esse debent, 2471 et 6299, differentia sua, quae est 3828, multiplicatos, triquetros factos esse, distantes quadrato tali, qualem designavit Archimedes, cuius singula latera sint laterculi. Vt exemplis rem declarem, $15\frac{1}{6}$ et $9\frac{1}{6}$ differentiam habent 6: qua multiplicati isti numeri praebent triquetros 91 et 55, quorum differentia est quadratus 36. Vel $13\frac{3}{5}$ et $3\frac{3}{5}$ differunt numero denario: quo si multiplicantur, existunt triquetri 136 et 36, distantes ab se invicem quadrato 100. Sed ille, quem Archimedes requirit, quadratus permagnus est. Nam qui minimus est numerus, 3828, ex his elementis constat: 3. 4. 11. 29. quae, ut supra dictum, multiplicanda sunt hoc: 151. ita ut latus quadrati minimum habeat elementa 3. 4. 11. 29. 151. Sed horum quaedam geminanda erunt, ut latus illud efficiat laterculum.

HERMESIANACTIS ELEGI. *)

Quod Athenaeus lib. XIII. p. 597. conservavit Hermesianactis elegorum insigne fragmentum, eius pulcritudinem tantopere admirati sunt homines eruditi, ut certatim menda, quibus illud plurimis contaminatum est, tollere, pristinumque ei reddere nitorem studerent. Sed tamen ad hunc usque diem, ut ingenue confiteamur, nihil videtur effectum esse, nisi ut, persanatis non multis locis, plerique tentati sint potius, quam correcti, nonnulli etiam magis depravati. Id cogitanti mihi quo pacto evenisset, duae maxime visae sunt res esse, quae viros doctos, sicut in aliis multis veterum scriptis, ita etiam in illis Hermesianactis versibus ab recta via abduxissent. Earum una in eo est posita, quod nonnulli ad unum aliquod verbum dictumve animum attendentes totius orationis vim sententiarumque omnium complexum negligunt; altera autem cernitur in eo, quod dicendi genera distinguere non adsueti,

*) Edita est a. 1828, Censuram eius scripsit Guil. Ern. Weberus in Diurnis scholasticis a. 1829. Part. II. mense Aprili n. 42. in quibus eodem anno mense Ianuario n. 2. 3. de Rigleri et Axtii editione sententiam dixerat. Novissime tractavit hoc carmen Nic. Bachius in Philetæ, Hermesianactis atque Phanoclis reliquiis, quae prodierunt a. 1829. Halis Saxonum. Idem quaedam monuerat in censura Athenæi a G. Diadorfio editi in Iahnii Annalibus vol. IX. fasc. III.

earum vocum formularumque usum et potestatem non respiciunt, quae quod pervulgatae sunt, nihil vitii continere putantur, et tamen, quia loco non suo sunt scriptae, nec debent nec possunt ferri. Sed etsi utrumque genus ita est comparatum, ut vitari possit, si quis caute satis circumspecteque procedat, tamen vel sic in Hermesianactis quidem elegis nonnulla relinquentur, quae, nisi codicum meliorum ope, sanari nequeant, iis praesertim in locis, in quibus vel res hodie ignotae respiciuntur, vel hominum locorumve nomina inveniuntur mendosa. Quin in caeteris etiam non pauca sunt, in quibus non ultra opinionem et veri similem coniecturam progredi liceat. Quare si ego quoque quantum quidem possim ad huius constitui carminis emendationem conferre, sic velim existimari, viam me potius corrigendi aliquam in plerisque locis voluisse ostendere, quam certa putare corruptorum remedia reperisse, gavisurumque potius esse, si meliora quis afferat, quam ipse quae invenerim defensurum. *Μόνη γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἱάσις ἀμαρτίας, ὁμολογεῖν τε ἀμαρτόντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγινώσκοντα.* *) Nam sua inventa omnibus modis tenere non solum vel ineptae vanitatis, vel inopis superbiae, vel stolidae pervicaciae, vel turpis invidiae, sed omnino dementiae esse arbitror. Sed de Hermesianactis versibus quo commodius dici possit, ipsum placet fragmentum sic, ut in antiquissimis libris scriptum est, supra ponere, iis tantum receptis emendationibus, quae omni sint dubitatione vacuae.

*Οἷν μὲν φίλος υἱὸς ἀνήγαγεν Οἰάχροιο
 Ἀγριοπην, Θρηῖσαν στειλάμενος κιθάρην,
 ἀδόθεν, ἔπλευσεν δὲ κακὸν καὶ ἀπειθέα χῶρον,*

*) Arrian. de exped. Alex. VII. 29.

3. Suspectum habeo ἀπειθέα χῶρον. Quantum intersit, utrum χῶρος an Αἰδης dicatur ἀπειθής, nemo non videt. Malim ἀπενθέα, sive is ignorabilis intelligendus, sive ex quo nulla venit fama.

- ἔνθα Χάρων ἀκοὴν ἔλκεται εἰς ἄκατον
 5 ψυχὰς οἰχομένων· λίμνη δ' ἐπὶ μακρὸν αὐτεῖ,
 ῥεῦμα διέκ μεγάλων ῥνομένη δονάκων.
 ἀλλ' ἔτλη παρὰ κῦμα μονόζωστος κιθαρίζων
 Ὀρφεύς, παντοίους δ' ἐξανέπεισε θεούς·
 Κωκυτὸν τ' ἀθέμιστον ἐπ' ὄφρ' οἱ μειδήσαντα
 10 ἦδ' ἐκαὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνός,

4. Tam elegans est atque usitatum, quod Lennepius coniecit κοινήν, ut non mirer probatum esse ab omnibus.^{a)} Sed tamen librorum scriptura facit, ut dubitem an exquisitiora amans poeta ἄκατον illam potius ἀόκηνην dixerit.

5. Quod in cod. Ven. est, λίμνη, non debebat nominativis litem movere. Si quid suspectum in hoc loco, est id ῥνομένη, inusitata, sed propria tamen significatione positum, ut non videatur mutandum esse. Si tamen, συρρομένη praestaret aliis coniecturis.

7. Μονόζωστος pro μονόζωστον, Ruhnkenio debetur: sed et hic et alii non παντοίους tentare debebant, sed ἐξανέπεισε, quod verbum non solum propter aoristum pro imperfecto positum, sed magis etiam propter totius loci rationem vitiosum esse, versus 13. docet. Poeta Orpheum dixerat securum inter inferni horrores omnium celebrasse laudes deorum. Id ille, nisi fallor, significaverat verbo ἐξανέλισσε, quo refertur postea ἐνθεν ἀοιδιαίων: ab universorum genere deorum exorsus, infernos exoravit reges.

9. Hic locus luculentum praebet illius quam supra notavi duplicis criticorum perversitatis exemplum, quum ad verba tantum attentī ὑπ' ὄφρ' οἱ μειδήσαντα coniecerint, non reputantes, si illuc, ut ipsis videbatur, ὑπέμεινε referendum est, ridentem sustinere non adeo difficile esse; non offenderint autem in ἦδ' ἐκαί, cuius ut paullo minor pravitas, elegantia non maior est, quam illius inscriptioni Crissaeae iterum iterumque frustra obtrusi καὶ τε. Ἀθέμιστον dici Cocytum quum aegre ferret Ruhnkenius, cur non aegrius etiam tulit ὑπ' ὄφρ' οἱ μειδήσαντα, quod vix lyrico concedendum videtur? Immo *flumine languido Cocytus errans* aliter, opinor, testificatus est se Orpheae testudine commotum esse. Itaque sic potius scripsisse poetam existimem: Κωκυτὸν τ' ἀνέθιστον ἐπ' ὄφρ' οἱ οἰδήσαντα εἶδε, καὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνός.^{b)}

a) Sed tamen Göttingius apud Weberum ἀκαλήν, Blomfieldius autem, satis mirabili coniectura, αἰχρήν, quae a Bachio in ipsum est textum recepta.

b) Bachius quum ἦδ' ἐκαί, quod atque adeo significaret, defendit,

- ἐν πυρὶ μὲν φωνὴν τεθωμένον, ἐν πυρὶ δ' ὄμμα
 σκληρὸν τριστοίχοις δειμα φέρον κεφαλαῖς.
 ἔνθεν αἰοδιάων μεγάλους ἀνέπεισεν ἄνακτας
 Ἀγριόπην μαλακοῦ πνεῦμα λαβεῖν βιότου.
 15 οὐ μὲν οὐδ' υἱὸς Μήνης ἀγέραςτον ἔθηκε
 Μουσαῖος, Χαρίτων ἥρανος, Ἀντιόπην,
 ἣ τε πολὺν μύστησιν Ἐλευσίνος παρὰ πέξαν
 εὐασμὸν κρυφίων ἐξεφόρει λογίων,
 Πάριον ὀργίων ἀνέμω διαποιπνύουσα
 20 Διμήτρα· γνωστὴ δ' ἐστὶ καὶ εἰν' Αἴδη.
 φημὶ δὲ καὶ Βοιωτὸν ἀποπρολιπόντα μέλαθρον
 Ἡσιόδον, πάσης ἥρανον ἱστορίης
 Ἀσκραίων ἐξικέσθαι ἐκόνθ' Ἐλικωνίδα κώμην·
 ἔνθεν ὄγ' Ἠοίην μνώμενος Ἀσκραϊκὴν
 25 πόλλ' ἔπαθεν, πάσας δὲ λόγων ἀνεγράψατο βί-
 βλους,
 ὕμνων ἐκ πρώτης παιδὸς ἀνερχόμενος.

17. Libri πολυμνήστησιν. Hoc bene correxerunt novissimi editores Riglerus et Axtius.^{c)}

19. Πάριον carere spiritu aspero monent scholiastae ad Hom. Iliad. α. 56. Scribendum puto Πάριον ὀργιῶν νόμῳ διαποιπνύουσα Διμήτρα.^{d)}

21. Velerrimi codd. μέλαθραν, alii μέλαθρον, Schweighaeuserus μέλαθρα. Mihi quidem, quum μέλαθρον vix aliter quam de sede Cumana intelligi possit, parum apte Boeotus dici videtur Hesiodus. Recuihi hic Κυμαῖον ἀποπρολιπόντα μέλαθρον novissimi editores viderunt.

23. Codices ἔχων. Vera videtur Dalecampii emendatio ἐκόνθ', aptior illa, si quis Hesiodi dictorum meminerit, quam quod aliis placuit ἐρῶνθ', inutile propter sequentem versum.

non cogitavit vehementer id in poeta languere. Webero obscurum fuisse videtur, quo sensu ἀνέθιστον ἐπ' ὀφρῦσιν οἰδήσαντα dictum esset. Illud est, praeter solitum ad ripas intumescentem.

c) Multo ante eos Blomfieldius in Diatribē de Antimacho. V. Diar. class. fasc. VII. p. 233.

d) Blomfieldii Πάριον ὀργιῶν νόμῳ διαποιπνύουσα non intelligo. Incredibilia commentus est I. H. Vossius ad Hom. h. Cer. p. 130. Bachii Πάριον ὄργι' ἀνὰ τέμενος propter productionem syllabae, qualem non licet imputare Hermesianacti, admitti nequit. Io. Casp. Orellius apud Weberum: Πάριον ὀργίων ἀνὰ λείμακα ποιπνύουσαν Διμήτρι.

- αὐτὸς δ' οὗτος αἰοιδός, ὃν ἐκ Διὸς αἶσα φυλάσσει,
 ἥδιστον πάντων δαίμονα μουσοπόλον,
 λεπτὴν εἰς Ἰθάκην ἀντείνειτο θεῖος Ὅμηρος
 30 ὥδῃσιν πινυτῆς εἵνεκα Πηνελόπης·
 ἦν δὲ πολλὰ παθὼν ὀλίγην ἐξενάσσατο νῆσον,
 πολλὸν ἀπ' εὐρείης λειπόμενος πατρίδος·
 κλαῖεν δ' Ἰκαρίου τε γένος καὶ δῆμον Ἀμύκλον,
 καὶ Σπάρτην, ἰδίων ἀπτόμενος παθῶν.
 35 Μίμνερμος δέ, τὸν ἤδ' ὃς εὔρετο πολλὸν ἀνατλάς
 ἦχον καὶ μαλακοῦ πνεῦμ' ἀπὸ πενταμέτρου,
 καίετο μὲν Ναννοῦς, πολὺν δ' ἐπὶ πολλὰκι λώτρῳ

28. Codd. Ven. Pal. μουσοπόλον. Edd. vett. μουσολών. Vtrumvis ferri posset, inodo δαίμονα satis recte dictum esse constaret. Nihil eo confert Ammiani τέχνης ὁητορικῆς δαίμων λευκοφόρος, de quo Iacobsius ad Anthol. vol. X. p. 137. Ambigique potest etiam de eo, utrum haec verba appositio sint, an constructa cum φυλάσσει. Nam si distinguitur post φυλάσσει, simpliciter aeternum esse Homerum dicit poeta; si non distinguitur, suavitate eum in omne tempus principem servari. Gravior mihi digniorque prior ratio videtur. Quare sic poetam scripsisse suspicor: ἥδιστον πάντων δαίμονα μουσολών ὥδῃσιν· haec enim verba coniungenda sunt: *dulcissimum deorum Amorem carminibus colens*. Recordabatur, nisi fallor, quod Hesiodus dixit, ἡδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν. Non habeo aliud exemplum verbi μουσολοεῖν, sed exemplis in hoc genere non opus. Eodem modo, nisi quis forte id hic quoque praeferat, μουσολοεῖν dixit Aristophanes Nub. 334. Versu 29. δ' post λεπτὴν delevit novissimus editor Athenaei.

33. Libri ἔκλειεν δ' Ἰκάρον. Mira socordia criticorum, quorum nullus hoc emendaverit.

35. Nullo pacto fieri potest, quod Ruhnkenio videbatur, ut πολλὸν ἀνατλάς coniungatur cum καίετο μὲν Ναννοῦς. Alia haec mala, quam amoris curas, fuisse crediderim: ac mox graves inimici memorantur Hermobius et Pherecles. Quod Philetæ verba apud Stobaeum LXXXI. 4. attulit Ruhnkenius, ἀλλ' ἐπέων εἰδὼς κόσμον, καὶ πολλὰ μογήσας μύθων παντοίων οἶμον ἐπιστάμενος, fecit more illius temporis, quo sibi, ut etiamnum nonnulli, in similiter dictorum comparatione viri docti placebant. Nihil iste locus ad Hermesianactem, praesertim quum Philetas, si quid video, μὴ πολλὰ μογήσας scripserit.

37. Cod. Ven. πολλίῳ, Pal. πολίῳ, edd. vett. πολίῳ. Tum

Q *

- κνημωθεὶς κώμους σίχε συνεξαμύη
 ἤχθεε δ' Ἐρμόβιον τὸν αἰεὶ βαρύν, οὐδὲ Φερέκλην
 40 ἐχθρὸν μισήσας τοιάδ' ἐπεμψεν ἔπη.
 Ἀνδρὴς δ' Ἀντίμαχος Ἀνκηίδος ἐκ μὲν ἔρωτος
 πληγείς, Πακτωλοῦ ῥεύμ' ἐπέβη ποταμοῦ.

Venetus πολλάκι λώτῳ, vel λωτῷ, Pal. πολλάκι μῶτῳ, edd. πολλὰ κίμῳτῳ. In sequente versu autem omnes κνημωθεὶς, et post Venetus et Laurentianus σίχε συνεξαμύη, Palatinus cum edd. vett. σίχε συνδραμῇ. Quum Mimnermus tibicen ipse tibicinam amaverit Nanno, λωτῷ recte scriptum videtur. Πολιῷ, nisi forte σκολίῳ scripsit, exquisitius dictum de senili tibia, ut πολιῷ γυνῇ δεδεῖς καμάτῳ Phaniae, quod Ruhnkenius attulit, in Anthol. Pal. vol. I. p. 283. ep. 294. Vide quae dixi ad Eurip. Med. 876. Denique in στεῖχε Ruhnkenius, in συνεξανύειν incidit Ilgenius. Elegans erit et sententia et dictio, si scripserimus: πολιῷ δ' ἐπὶ πολλάκι λωτῷ κνημωθεὶς κώμους στεῖχε συνεξανύειν. *) Κνημωθεὶς est φορβεῖα vinculus: vide schol. Aristoph. ad Eq. 1147. Συνεξανύειν autem, quod tibicinam ipse tibia canens sequebatur.

39. Cod. Ven. ἡδ' habet ante ἤχθεε, Laurentianus ἡ. Casaubonus, quum ἡδὲ Φέρεκλον scribi voluit, ἤχθεε videtur ab ἀχθέω derivasse. At id aequè inusitatum ut ἐχθέω. Ruhnkenius aliique, probantes illud Casauboni ἡδέ, ne attenderunt quidem ad insolentem verbi formam. In pentametro Pal. cum edd. τοιάδ', Laur. τοῖανδ', Ven. τοῖαν vel τ'οῖαν. Si, ut par est, non pueriliter in vocabulis sensu carentibus ludere, sed id quaerere volumus, quod dicere poeta vel potuerit vel debuerit, apertum esse arbitror, hanc in verbis illis sententiam requiri, amore constrictum odium abiecisse Mimnermum inimicorum, cum quibus antea graves iras exercuisset. Similiter Hermesianax in fine fragmenti Aristippum ab solitis disputationibus refugisse dicit. Quare sic scribendum videtur: δῆχθη δ', Ἐρμόβιον τὸν αἰεὶ βαρύν ἡδὲ Φερέκλην ἐχθρὸν μισήσας οἷ' ἀνέπεμψεν ἔπη. Poenituit eum, inquit, carminum, qualia effuderat, quum semper sibi gravem Hermobium, inimicumque Phereclem odio persequeretur.

41. Ven. et Laur. Ἀνσηίδος. Pal. et edd. vett. χρυσηίδος, Non improbabilis videtur Ruhnkenii coniectura, insolentius nomen gentile restituendum putantis, Ἀνδρὴς Ἀνδηίδος, ob similem Asclepiadae locum, Ἀνδρὴ καὶ γένος εἰμὶ καὶ οὖνομα.

e) Sic iam ad Orph. Argon. 1293. correxi. Postea etiam Blomfieldius κνημωθεὶς. Iacobsius apud Weberum, κηλωθεὶς, κώμους ἐκλυσεν εἰχ' (vel εὐρ') ἀνιης.

- Δαρδάνη δὲ θανοῦσαν ὑπὸ ξηρὴν θέτο γαίαν
καλλιωναιζαον δ' ἦλθεν ἀποπρολιπών*
 45 *ἄκρην ἐς Κολοφῶνα· γῶν δ' ἐνεπλήσατο βίβλους,
ἱράς, ἐκ παντὸς παυσάμενος καμάτου.*
*Λέσβιος Ἀλκαῖος δὲ πόσους ἀνεδέξατο κώμους,
Σαπφουῆ φορμίζων ἱμερόεντα πόθον,*

43. Veri simillimum puto esse, quod Lennepius coniecit, *Σαρδιανὴν* legendum esse pro eo quod Ven. et Laur. habent *δαρδάνη*, in edd. vett. *δαρδάνην*, in Pal. *περδάνη* scriptum. Si ita est, nescio synizesin poeta, an insuetam correptionem prae-tulerit.^{f)}

44. Ven. *καλλιωναιζαον*. Laur. *καλλιωναιζαον*, deinde ambo *διῆλθεν*. Pal. edd. vett. *καλλίον' ἔζαον δῆθεν*. Igenii conjecturae, *κλαίων, αἰάων δ' ἦλθεν*, et novissimorum editorum *αἴλινον αἰάων δ' ἦλθεν*, obstat non eleganter adiectum alterum participium *ἀποπρολιπών*, quod quum aliquem accusativum requirere videatur, praestaret quod Heinrichio in mentem venit *καλλίναον ποταμόν*, nisi longius ab litterarum vestigiis recederet. Permirum vero, quod partem corruptae scripturae tueri videtur Hesychius, apud quem hae nimium quantum diversae eiusdem vocis interpretationes prostant: *αἰζαόν, τὴν μέσσην ὥραν*, et *αἰζάων, ὁρῶν ὑψηλῶν*. Poterunt haec tamen in concordiam adduci, quum, si *αἰζάων* recte interpretatus est grammaticus, veri simile sit, quae ad *αἰζαόν* adscripsit, ab librariis corrupta esse ex *τὴν μετέωρον*. Fuerit ergo, si etiam accentui aliquid apud Hesychium tribuendum est, adiectivum *αἰζαός*, excelsum significans, mutatoque accentu substantivum *αἰζαον*, vertex montis, similiter ut ex *αἰπὺς* dictum est oppidum Messeniae *Αἰπν*. Haec quamvis incerta, tamen monent ne temere expellamus illud *αἰζαον* ex Hermesianactis versu. Certe suspicari licet, sic ab eo scriptum esse: *Τρωλίον αἰζαον δ' ἦλθεν ἀποπρολιπών*. Egregie cum his concinunt Strabonis verba lib. XIII. p. 928. B. (625. Casaub.) *ὑπέρεκται δὲ τῶν Σαρδέων ὁ Τρωῶλος, εὐδαίμων ὄρος, ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ σκοπὴν ἔχων καὶ ἐξέδραν λευκοῦ λίθου, Περσῶν ἔργον, ἀφ' οὗ κατοπιεύεται τὰ κύκλω πεδία*.

45. Scripsi *ἄκρην*. Ven. Laur. *ἄκρον*. Pal. cum edd. *ἄκραν*.

47. Recte Mitscherlichium ad Hom. h. Cer. p. 225. emendasse puto *ἀνεδέξατο, dedicavit*.

f) *Δαρδανίην δέ, θανοῦσαν δὲ' ἐν ξήρῃ θέτο γαίῃ, κάλλιον αἰείδων ἦλθεν ἀποπρολιπών ἄκρην ἐς Κ.* Götting. ap. Weberum, qui *Δαρδανίης* coniecit, et elegantius putat *ὅτι ξήρῃ θέτο γαίῃ*. cf. Osann. ad Apulei. de orthogr. p. 23. et Schellenberg. ad Antimach. p. 12.

- 50 *γινώσκεις· ὁ δ' αἰδὸς ἀηδόνος ἡράσαθ' ὕμνων,*
Τήϊον ἀλγύνων ἄνδρα πολυφραδίη.
καὶ γὰρ τήν ὁ μελιχρὸς ἐφωμίλῃσ' Ἀνακρείων,
στελλομένην πολλαῖς ἄμμιγα Λεσβιάσιν.
φοῖτα δ' ἄλλοτε μὲν λείπων Σάμον, ἄλλοτε δ'
αὐτὴν
οἰνηρὴν δοῦριν κακλιμένην πατρίδα,
 55 *Λέσβον ἐς εὐοῖνον· τὸ δὲ μυρίον εἶσιδε Λεκτόν*

49. Invenustissime Ruhnkenius, distinctione posita, ὕμνων cum πολυφραδίῃ iungi voluit. Cod. Ven. ὕμνων.

51. Edd. Ἀνακρείων. MSS. Ἀνακρέων, quod praeferrem, si ἐφωμίλησεν plene scriptum invenirem. Valde enim insolenter penultima sub ictu versus producitur, et facillime id evitare potuerat poeta, si scripsisset, καὶ γὰρ τήν ὁ μελιχρὸς Ἀνακρείων ἐφίλησεν.

52. Στελλομένην, ne quis στεργομένην coniciat, exquisitiora amans poeta dicere videtur τήν μεταπεμπομένην, ad quam multa miserit carmina Anacreon.

54. Edd. vett. et ut videtur etiam codices MSS. praeter Pal. in quo est δοῦριν, habent δοῦριν, quod Casaubonus in δουρὶ mutavit. At neque hoc propter metrum ferri potest, nec, si quis δοῦρει scribat, sicut δόρει dicitur, facile inveniat, quo id exemplo defendi possit. Sed praestat tamen altero, quod nullo pacto admittendum.

55. Libri τὸ δὲ μυρίον. Casauboni inventum, τὸ δὲ δὴ ῥίον nimis facilem a viris doctis assensum impetravit. Certissimum est, Hermesianactem dedisse, τὸ δ' ὁμόριον εἶσιδε Λεκτόν. ^ε)

g) Schaeferus ad Plutarch. vol. V. p. 149. „Λεκτοῦ. Sic τὸν ὠπτόν. V. Strabo XIII. 1. 2. T. II. p. 438. Cor. In Athenaeo p. 598. C. perperam dederunt Λέκτον, ubi μυρίον in Μύσιον nuper probabiliter mutavit Guil. Ferd. Wenschius in libello scholastico (Viteberg. 1829) p. 17. Nam quod Hermanno in mentem venit ὁμόριον tantum abest ut certum sit (ipsi est certissimum), ut ne umbram quidem habeat probabilitatis. Quippe repugnat rationi dicere contermina quae disternat mare interiectum. Talia, si forte, dici possunt πλησιόχωρα, non possunt dici ὁμορα.“ Rationi ego quidem atram bilem parum amicam esse video. Ne dicam, cui vacuus cupiditate animus sit, non tam exili diligentia poetas interpretaturum esse, ut neget, quae πλησιόχωρα prosa oratione aut a poeta, qualis Io. Tzetzes fuit, dici credibile est, ὁμορα potuisse dici, malitque propterea Troadis promontorium Mysiae adscribi: quis nescit et ὁμορα et contermina, quam vocem Tacitus alique sequioris aevi scriptores proae orationis acceptam a poetis amarunt, saepe nihil aliud quam vicina significare? Sed ne ratione, cuius usum saepe vitio nobis vertit vir doctis-

πολλάκις Αἰολικοῦ κύματος ἀντιπέρας.
 Ἀτθίς δ' οἷα μέλισσα πολυπρήωνα κολώνην
 λείπους' ἐν τραγικαῖς ἤδε χοροστασίαις
 Βάκχον καὶ τὸν ἔρωτ' ἀγεραιθαιαριδος . .

57. Libri αὐθίς et πολυπρήωνα κοδώνην. Lennepius πολυπρήωνα Κολωνόν. Ruhnkenius Ἀτθίς et κολώνην.

59. Codd. Ven. et Laur. ἀγεραιθαιαριδος. Pal. et vett. edd. ἀγέραιθ' ἀρείδος. Vix credibile est, Lennepii suspicionem, latere in his nomen Theoridis, quam Sophocli iam seni amatam esse Athenaeus testatur p. 592. A. B. Ruhnkenio parum probabilem visam esse, ut adeo post hoc distichon aliud, quo nominatum appellaretur Theoris, omissum esse putaverit. Quum Sophocles propter suavitatem carminum apis vocitatus sit, patet οἷα non ad Ἀτθίς μέλισσα referendum esse, ut sit *Atticae apis instar*; sed coniungi verba debere hoc modo, οἷα ἤδε Βάκχον. Itaque recte Schweighaeuserus in iis quae exciderunt verbum quale est γυνώσκεις vel οἶσθα positum fuisse iudicavit, motus similibus locis v. 49. 73. 75. Veri simile est hos versus ad hunc fere modum scriptos fuisse:

Ἀτθίς δ' οἷα μέλισσα, πολυπρήωνα Κολωνόν
 λείπους', ἐν τραγικαῖς ἤδε χοροστασίαις

simus, quam exemplis, quibus ipse plurimum tribuere solet, defendere malle, quod diximus, videamur: fatebitur, credo, inter ὄμορα aliquid interiectum esse posse, si haec consideraverit: Strabo XVI. p. 738. init. (vol. VI. p. 246. ed. Tzschuck) ἡ δ' Ἀτουρία τοῖς περὶ Ἀρβήλα τόποις δημορὸς ἐστὶ, μετὰ τὸν ἔχονσα τὸν Λύκον ποταμόν. Id Epitome dicit πλεῖστον Ἀρβήλων. Scholiastes Apoll. Rh. I. 419. καὶ Νίκανδρος ἐν τρίτῃ Αἰτωλικῶν ἐκ τῆς ἐν Αἰτωλίᾳ Ὀρτυγίας φησὶ τὴν Ἀἴλιν ὀνομασθῆναι γράφων τάδε· οἱ δ' ἐξ Ὀρτυγίης Τιτηνίδος ὀρμηθέντες, οἱ μὲν τὴν Ἐφεσον· οἱ δὲ (Cod. Par. ἄλλοι δὲ) τὴν πρότερον Ἀἴλιν καλουμένην· ἄλλοι δὲ (Cod. Par. οἱ δὲ) τὴν ὀμοτιέμονα Σικελίαν (Cod. Par. Σικελίην) νῆσον, ὅθεν Ὀρτυγίαι πᾶσαι βοῶνται. Ex his fragmenta Nicandri haec eruas:

οἱ δ' ἐξ Ὀρτυγίης Τιτηνίδος ὀρμηθέντες,
 οἱ μὲν Ἰτην Ἐφεσον·

(sequebantur, ut videtur, duorum nomina virorum) et:

ἄλλοι δ' ὀμοτιέμονα νῆσον
 Σικελίης, πᾶσαι τόθεν Ὀρτυγίαι βοῶνται.

Non hic certe de eo videtur tempore haec scripsisse, quo ponte vel aggere iuncta Syracusis est Ortygia. Quod de accentu, quo Λεκτόν, non Λεκτον scribendum sit, dicit Schaeferus, non Strabo erat asserendus, apud quem neque de accentu quidquam, neque constanter Λεκτόν scriptum legitur, sed scholiastes Homeri ad Iliad. ξ. 284 ita probans ὀξύτονον, ut fuisset qui aliter scriberent apparent.

- 60 Ζεὺς ἔπορεν Σοφοκλεῖ.
 φημί δὲ κᾱκεινον τὸν αἰεὶ πεφυλαγμένον ἄνδρα
 καὶ πάντων μῖσος κτῶμενον ἐκ συνοχῶν
 πάσας ἀμφὶ γυναῖκας, ὑπὸ σχολιοῖο τυπέντα
 τόξου, νυκτερινὰς οὐκ ἀποθέσθ' ὀδύνας.
 65 ἀλλὰ Μακηδονίης πάσας κατενίσσατο λαύρας
 Αἰγείων μέθεπεν δ' Ἀρχελέω ταμίην,
 εἰσόκε . . δαίμων Εὐριπίδῃ εὔρετ' ὄλεθρον,

Βάκχον, καὶ τὸν ἔρωτ' ἀνέγειρε Θεωρίδος, . .
 Ζεὺς ἔπορεν Σοφοκλεῖ.

Lacuna quid continuerit, plane incertum: sed tamen, opinor, aut, cuiusmodi quid suspicatus est Ilgenius, *arte ab Iove accepta*, ut τεχνολόφω φρενί, τήν, aut de senectute, ut καὶ γεραίῳ γὰρ ἔραν, utrumvis, si in fine hexametri οἶσθα fuit.

62. Quod in libris est, καὶ πάντων μῖσος κτῶμενον ἐκ συνοχῶν, ego quidem sic corrigendum puto: καὶ σπανίων μῖσος κτῶμενον ἐκ συνόδων. Moschopulus in Vita Euripidis: σκυθρωπὸς δὲ τὸ ἦθος ἦν καὶ ἀμειδῆς καὶ φεύγων τὰς συνουσίας· ὅθεν καὶ μισογύνῃς ἐδοξάσθη.

66. Librorum scriptura, Αἰγείων, si accentu mutato Αἰγείων reponatur, iungaturque ea vox cum praecedentibus verbis, per se nihil habet, quod improbari possit, siquidem urbs Aegea Macedonici regni sedes fuit. Non inepte tamen critici, quoniam caeterorum amicas eruditorum hominum omnes nominatim poeta memorat, hic quoque mulieris nomen, quam Euripides amaverit, latere sunt suspicati. Sed id quale fuerit, quis certo dicat? In Vita Moschopuli haec tantum relata sunt: ἔτεροι δὲ ἰστορήσαν, οὐχ ὑπὸ κυνῶν, ἀλλ' ὑπὸ γυναικῶν αὐτὸν διασπασθῆναι, πορενόμενον ἄωρὶ πρὸς Κράτερον τὸν ἐρώμενον Ἀρχελάου. καὶ γὰρ σχεῖν αὐτὸν καὶ περὶ τοὺς τοιοῦτους ἔρωτας. οἱ δὲ, πρὸς τὴν γαμετήν Νικοδίκου τοῦ Ἀρεθουσίου. Eadem apud Suidam prostant, ubi hic Nicodicus Nicodemus vocatur.

67. MSS. εἰσόκε δαίμων. Edd. inter has voces τοι inserunt Quod servans Porsonus Εὐριπίδῃ vocativo causu scribi volebat. Idque omnino et elegantius est, quam si quis scribi vellet εἰσόκε τις δαίμων Εὐριπίδῃ, et, nisi fallor, etiam rectius propter verbum medium εὔμετο, quod praebent codd. Ven. et Laur. pro Pal. et editionum scriptura εὔρεν. Caeterum severioris grammaticae ratio εἰσότε potius, quam εἰσόκε requirit. Permultis tamen locis apud recentiores poetas εἰσόκε cum indicativis praeteritorum constructum invenitur, ut iure dubitari possit, librariisne imputari

- ἀμφὶ βίου στυγνῶν ἀντιάσαντι κυνῶν.
 ἄνδρα δέ, τὸν Κυθήρηθεν ἀνιτρέψαντο τιθῆναι
 70 Βάκχου καὶ λωτοῦ πιστότατον ταμῖν
 Μοῦσαι, παιδευθέντα Φιλόξενον, οἷα τιναχθεὶς
 ὠρυγῇ ταύτης ἦλθε διὰ πτόλεως,
 γιγνώσκεις, αἶουσα μέγαν πόθον, ὃν Γαλατεῖης
 αὐτοῖς μηλείοις θήκαθ' ὑπὸ προγόνοις.
 75 οἶσθα δὲ καὶ τὸν ἀριδόν, ὃν Εὐρυπύλου πολιῆται
 Κῶοι χάλκειον θῆκαν ὑπὸ πλατάνῳ,
 Βιττίδα μολπάζοντα θοήν, περὶ πάντα Φιλητᾶν

ea scriptura debeat, an male Homeri usum interpretatis Alexandrinis grammaticis.

68. Languet ἀμφὶ βίον, etiam si de vita luctatum cum canibus dici Euripidem credas. Quare Ἀμφιβίου scriptum fuisse puto. Moschopulus eum hominem Lysimachum vocat.

69. Non plane contemnendum, quod habet Laur. ἄνδρα τε. Eodem versu Athenaei edd. ἀνιτρέψαντο. Ex codd. nihil enotatum. Ruhnkenius tacens dedit, quod iam Latinus interpres expresserat, ἀνιτρέψαντο. Interpretes τὸν pro ὃν dictum putant. Elegantius scriberetur, ἄνδρα δὲ τὸν Κυθήρηθεν, ὃν ἐθρέψαντο.

71. Non recte intellexerunt interpretes hoc distichon, quantum ex eorum adnotationibus colligi potest. Παιδευθέντα significat castigatum: respicit enim poeta poenam, qua affectus a Dionysio fuerat Philoxenus: unde ille τιναχθεὶς, vehementer commotus, ὠρυγῇ, magno cum eiulatu per urbem Colophonem transiit, quum se in patriam Cythera reciperet.

73. Libri MSS. γιγνώσκει καὶ οὔσαν μέγαν. Edd. vett. καὶ οὔσαμέγαν vel καλούσα μέγαν. Emendavit Ruhnkenius. Alloquitur poeta Leontium, amicam suam, cui hoc carmen scriptum est.

74. Libri μηλείοις. Correxerit Heringa, male tamen interpretans. Tibicina illa fuit, amata Dionysio, ut ex Athenaeo p. 6. 7. compertum habemus. Eam Hermesianax dicere videtur primum oves pavisse, eoque iam tempore amore incendisse Philoxenum.

77. Libri Βιττίδα. Id quum Graecum nomen esse docuit Ruhnkenius, non refutavit Scaligerum, qui Ovidii duobus locis adductus Βαττίδα scribendum censuit. Non est enim credibile, nomen, quod ex ipsius Philetæ carminibus notum esset, ab aliis aliter esse scriptum. Itaque nisi in Ovidii locis peccasse librarios ostendatur, corrigendus erit Hermesianactis versus.

- ρήματα καὶ πᾶσαν ῥυόμενον λαλήν.
οὐδὲ μὲν οὐδ' ὅποσοι σκληρὸν βίον ἐστήσαντο
80 ἀνθρώπων, σκολιὴν μαιόμενοι σοφίην,
οὓς αὐτὴ περὶ πικρὰ λόγοις ἐσφίγετο μῆτις
καὶ δεινὴ μύθων κῆδος ἔχουσ' ἀρετῇ,
οὐδ' οἱ δεινὸν ἔρωτος ἀπεστρέψαντο κυδοιμὸν
φαινόμενον, δεινὸν δ' ἤλθον ὑφ' ἡνίοχον.
85 οἷα μὲν Σάμιον μανίη κατέδησε Θεανοῦς
Πυθαγόρην, ἐλίκων κομπὰ γεωμετρίης
εὐρόμενον, καὶ κύκλον, ὅσον περιβάλλεται αἰθίρ,
βαίῃ ἐνὶ σφαίρῃ πάντ' ἀποτασσόμενον.

78. Scribendum videtur *τρυόμενον*.

80. Perelegans est et nescio an vera Heinrichii coniectura *σκοτήν*.

81. *Αὐτὴ* vix erit qui pro sano habeat. Scribendum puto *ἀνῆ*, quos anhelans cura disputando de rebus amoris macilentos reddidit. Πικρὰ vel amoris opposita, vel acuta intellige, ut Platoni *πικρὸς* ἔρως dictus, si sic scripsit, apud Athen. p. 589. C.

82. Pal. et edd. *κῦδος*. Cod. Ven. *κῆδος*, quod ego quidem non dixerim male scriptum, ut Ruhnkenio visum propter illud Theognidis v. 900. *κυδίστην ἀρετὴν τοῖς συνιῆσιν ἔχει*. Hic quoque verba ille comparavit, de mente consilioque scriptorum securus. Certe non minus apte, nisi aptius etiam curam in dicendo suam ponens, quam gloriam dicendi nacta exsanguis reddere sophistas dicitur gravis illa virtus.

83. Codd. Ven. Laur. οὐδ' οἶδεν ὦν. Pal. οὐδ' οἱ δὲ τόν. Ald. οὐδ' οἷ δεινόν. Id usui epicae dictionis congruum, ut apud Homerum, οὐδὲ μὲν οὐδ' οἷ ἄναρχοι ἔσαν. Itaque male Westonus, οὐδ' οἷδ' αἰνόν, quod probabat Porsonus. Deinde Ven. et Laur. *ἀπεστρέψαντο*. Sed quum pateat, non dici illos non aversatos esse bellum Amoris, sed propulsare nequivisse, probabilior est Pal. et edd. vett. scriptura, *ἀπετρέψαντο*.

84. Scripsisse poetam puto, *φθανόμενοι δεινὸν δ' ἤλθον ὑφ' ἡνίοχον*. Id aptissimum praegressis.

88. Vulgo *βαίῃ τ' ἐν σφαίρῃ*. Quod servans Hemsterhusius eleganter coniecit *πάντ' ἀπομασσόμενον*. Servari posse videtur *ἀποτασσόμενον*, quod proprie est *distribuentem*. Sic eo verbo usus Diophantus in Brunckii Anal. T. II. p. 307. Initio versus codices *βίης ἐν*. Recte Dindorfius *βαίῃ ἐνὶ σφαίρῃ*.

- οἷω δ' ἐχλίηνεν, ὃν ἔξοχον ἔχρη Ἀπόλλων
 90 ἀνθρώπων εἶναι Σωκράτη ἐν σοφίᾳ,
 Κύπρις μηνίουσα πυρὸς μένει· ἐκ δὲ βαθείης
 ψυχῆς κουφοτέρας ἐξεπόνησ' ἀνίας,
 οἰκί' ἐς Ἀσπασίης πωλὺμένος· οὐδέ τι τέκμαρ
 εὖρε, λόγων πολλὰς εὐρόμενος διόδους.
 95 ἄνδρα Κυρηναῖον δ' εἶσω πόθος ἔσπασεν Ἰσθμοῦ
 δεινός, ὅτ' ἀπιδανῆς Λαῖδος ἠράσατο
 ὀξύς Ἀρίστιππος, πάσας δ' ἠνήνατο λέσχας
 φεύγων οὐδαμένον ἐξεφόρησε βίω.

89. Heringae debetur ἐχλίηνεν ὃν pro ἐχλειγμένον, Porsono autem reliquorum emendatio, quae in codd. Ven. Laur. sic scripta sunt, ἐχρῆν πολλῶν δ' ἀνθρώπων εἶναι, in Pal. et edd. vett. ἐχρῆν * εἶναι πολλῶν δ' ἀνθρώπων.^{h)}

92. Codd. Ven. Laur. κουφοτέρας. Pal. edd. vett. κουροτέρας. Ἐξεπόνησε non mutaverim propter insolentius addita ἐκ βαθείης ψυχῆς. Nam quum ex profunda mente leviores curas elaborasse Socrates dicitur, in his eum curis mentem suam, alias in rebus gravissimis occupatam, exercuisse significat poeta.

94. Recte libri λόγῳ. Hoc enim dicit poeta, non potuisse facto finem invenire Socratem, quum tamen verbis ubique se expedire didicisset. Non male legeretur, οὐδέ τι τέκμαρ εὖρ' ὁ λόγῳ πολλὰς εὐρόμενος διόδους.

95. Libri MSS. omittunt δ'. Ex quo apparet, veram scripturam esse, quam etiam alia commendant, ἄνδρα δὲ Κυρηναῖον ἔσω πόθος ἔσπασεν Ἰσθμοῦ δεινός. Δεινός correctio est Ruhnkenii pro δεινόν. Sed idem quod ἀπιδανῆς mutari voluit in ἐπιθανῆς, recte monuit Schweighauserus, contrarium dicendum fuisse. Scribendum ἀπιθανῆς, non quod Aristippus eam magna pecunia conduxerit, sed quod florida aetate difficilis aditu fuit, de qua re scriptum apud Athenaeum XIII. p. 570. B. C. 585. D.

98. Hic quoque Ruhnkenius, quum ἠνήνατο φεύγων coniungebat, Oppiani usus verbis Cyneg. III. 375. εἰ δὲ κ' ἀνηναμένη φεύγῃ φιλοτήσιον ἐννήν, non cogitavit, frigidius apud Hermesianactem additum fore φεύγων. Quae sequuntur, corruptissime in libris scripta, οὐδαμένον ἐξεφόρησε βίῳ, in his vix dubitari potest, quin partem veri viderit Porsonus, quum coniecit ἐξ

h) *Εχρη etiam I. C. Orellius apud Weberum, ante edita Personi Miscellanea.

Ἐφύρης ἔβλω. Primam ille vocem non attigit. Quam enim Riglerus et Axtius ei coniecturam tribuerunt, Ilgenii est. Quid res exigat, non obscurum videtur. Aeginam enim cum Laide petere consueverat Aristippus, teste Athenaeo p. 588. E. *Ἀρίστιππος δὲ κατ' ἔτος συνδιημέρευεν αὐτῇ ἐν Ἀλγίνῃ τοῖς Ποσειδωνίοις.* Nec solo id Neptuniorum tempore factum esse, idem Athenaeus indicat p. 544. D. *διέτριβε δ' ὁ Ἀρίστιππος τὰ πολλὰ ἐν Ἀλγίνῃ τρυφῶν.* Hinc litterarum vestigia sequenti facilis se offert coniectura: *φειύγων εὐλιμένων ἐξ Ἐφύρης ὁρίων.*

Descriptis iam a typographo hisce adnotationibus venit in manus nostras censura novissimae editionis in Diariis litterariis Halensibus fol. 204. in qua quaedam similia nostris invenimus: de caeteris cur dissentiamus, quoniam exponere serum est, coniciendum lectoribus relinquimus.

D E
A E S C H Y L I
P R O M E T H E O S O L V T O
DISSERTATIO. *)

De Aeschyli Prometheis contentione maiore quam fructu 3
disputatum esse, inter omnes constat. Nam quum et Igni-
ferum Prometheus et Vinctum et Solutum Aeschylus scri-
pserit, visus est Hemsterhusio ad Pollucem IX. 156.
omnem historiam Promethei tribus tragoediis esse com-
plexus. Aliter statuerat G. Canterus Nov. Lectt. VII. 21.
qui Prometheus *πυρφόρον* et *πυρκαέα*, quae fuit fabula
satyrica, unum eundemque esse putabat. Nuper Hem-
sterhusii sententia defensa est, ita quidem, ut tres illae
tragoediae una fuisse trilogia coniunctae perhiberentur.
Quod verumne an falsum sit, dubitari vehementer, ad
liquidum perducere vix potest. Interea operae pretium est,
quo in statu res sit cognoscere, ut in arripiendo cupiditas,
in reiiciendo temeritas arceatur.

In indice fabularum Aeschyli tres Promethei nume-
rantur, *δεσμώτης*, *πυρφόρος*, *λύόμενος*. Ex argumento
Persarum compertum habemus, Phineum, Persas, Glau-
cum Potniensem, Prometheus una tetralogia comprehen-

*) Edita est a. 1828.

sos fuisse. Hic igitur Prometheus, cuius cognomen nul-
 lum apposuit scriptor argumenti, satyricus fuit. *Πυρκαῖα*
 vocatum esse, ex Polluce IX. 156. X. 64. constat. Ex
πυρφόρος quae perpauca afferuntur, incertum relinquunt,
 tragoediane an fabula satyrica fuerit. Satyricam qui fuisse
 existimant, similitudine nominum moti, ab aliis *πυρφόρος*,
 ab aliis *πυρκαῖα* appellatam credunt, eoque factum pu-
 tant, ut *πυρκαεὺς* nullus sit in indicem fabularum relatus.
 Contrariam sententiam qui defendunt, indici illi non mul-
 tum tribuendum esse monent, nominum autem significatus
 differre volunt, ut *πυρφόρος* sit, qui *fraude mala gen-
 tibus intulerit ignem aethcria domo subductum*, *πυρ-
 καεὺς* autem qui accenderit. Et factum id esse in *πυρκαῖ*
 ex Plutarcho in libro de utilitate ex hostibus capienda
 4 p. 86. F. cognitum est. Patet his argumentis non multum
 effici. Nam indici isti ut non temere fidendum, ita ne de-
 neganda quidem fides temere est: qui autem accendit
 ignem primus, idem infert in vitam et usum hominum.

Sed addunt rationes alias: Vincitum Prometheus et
 Solutum una in trilogia coniunctos fuisse testari scholiastam
 ad Vincti v. 510. unde veri simile esse, totam trilogiam
 in rebus Promethei esse versatam, praesertim quum con-
 sueverit Aeschylus argumenta per tres tragoedias conti-
 nuare. Veri simile esse, nemo infitiabitur: quamquam ipsi,
 qui illam sententiam defendunt, frustra conati sunt osten-
 dere, quomodo raptus a Prometheo ignis aptum tragoe-
 diae argumentum praeberit. Sed fuerit illa tragoedia:
 satis enim secundum erat Aeschyli ingenium, ut etiam ex
 iniqua materia tragoediam sciret componere, praesertim
 tam simplicem, quam sunt illae antiquiores. At illud certe
 non debebant afferre, consuevisse Aeschylum trilogiis suis
 aliquam rerum continuitatem explicare. Tres tragoedias,
 quibus succederet fabula satyrica, coniunctim productas
 in scenam esse, neminem latet, etsi nec quis id primus
 instituerit, nec quae caussa eius instituti fuerit scimus.
 Probabiliter Dahlmannus in commentatione de primordiis
 et successibus veteris comoediae p. 22. morem hunc e bre-
 vitate antiquissimarum tragoediarum repetendum censet.

Illi vero arcanam rationem domi habent, qui etiam Iliadem, ipso mirante quid nescius scripserit Homero, trilogiam esse, ad eiusque exemplum suas invenisse Aeschylum trilogias sciunt. At eas finxerunt ipsi. Nam duas tantum eius generis trilogias Aeschyli certo cognitae habemus, Oresteam, superstitem adhuc, et Lycurgiam. Fuerunt fortassis etiam aliae: sed omnes ad eum modum compositas fuisse nec traditum a quoquam veterum accepimus, nec per se simile veri est. Non tenuerunt certe alii poetae istam rationem, atque ipse adeo Aeschylus uno complexu iunxit Phineum, Persas, Glaucum Potniensem, addito Prometheo satyrico. Neque enim opus esse arbitror, quae de horum argumentorum cohaerentia prolata sunt refutare. Omnino autem perpaucae trilogiae, quae in unius argumenti perpetuitate constiterint, memorantur: de qua re disseruit Siiŕernius in egregia commentatione, quam scripsit de dramatis indole historica, p. 38. 43. 45. Itaque ista ratione nihil assequuti videntur, nisi ut potuisse tres Prometheos comprehendere una trilogia concedatur.

Sed habent aliud. Philosophum fuisse aiunt Aeschylum, qui quod profundam illam sapientiam, quae antiquis de Prometheo fabulis contineretur, explicare voluerit, non in parte eius aliqua potuerit consistere, sed comprehendere totam debuerit. Hoc quum dicunt, idem mihi videntur facere, quod olim grammatici quidam in Homero fecere, quum Iovem aetherem, Iunonem aërem inferiorem, atque alios deos alia esse contenderunt. Non nego quidem ego, quiqui illam fabulam vel invenerunt vel amplius exornarunt, non id temere aut stulte fecisse: immo et video et fateor sollertissime esse et sapientissime excogitatum: de qua re haud paullo consideratius quam alii scripsit Baurus in Annalibus litt. Heidelbergensibus a. 1826. fasc. VI. p. 691 seqq. sed aliud longe est fabulae rationem exponere, aliud explicare consilium poetae, praesertim scenici, qui non docere, sed placere populo, aut, si docere, non docere per aenigmata abstrusae cuiusdam sapientiae, sed per viva constantiae, fortitudinis, animi magnitudinis exempla velit. Ab eo trilogiam factam credere,

ut istiusmodi doctrinae philosophicae satisfaceret, alienissimum a sana ratione est, neque utilius, quam quaerere, (et quaesiverunt quidam) quomodo in Iovis persona crudelissimi tyranni exemplum proponere potuerit. Neque habuerunt ista apud Graecos offensionem, nec potuerunt habere, ut in religionibus, quae totae ex huiusmodi fabulis essent compositae. Immo illud admirari oportet, quod, quum de singulis diis indignissima quaeque crederent, tamen, ubi sine certo nomine deum dicebant, immunem ab omni vitio, summaque sanctitate praeditum intelligebant. Illam igitur Iovis saevitiam ut excusent defensores trilogiae, et iure punitum volunt Prometheum, eaque caussa miro modo interpretantur illud v. 266.

ἐκὼν, ἐκὼν ἡμάρτον, οὐκ ἀρνήσομαι,

et in sequente fabula, reconciliato Iove, restitutam arbitrantur divinam iustitiam: quo invento vereor ne non optime dignitati consuluerint supremi deorum, quem decuerat potius non saevire omnino, quam placari ea lege, ut alius Promethei vice lueret.

- 6 Sed progredior ad aliud. Nam quum libri quidam personis Vincti Promethei Tellurem et Herculem inserant, ea nomina mansisse putant ex eo, quod in aliquo vetusto codice, qui Soluti quoque Promethei partem continuerit, simul omnes utriusque fabulae personae fuerint enumeratae. Quam coniecturam ut confirment, incredibili levitate Agamemnonis personarum indicem afferunt, in quo ex Choephoris accesserint Orestes, Electra, nutrix. Nam eas personas non codex ullus, sed Adr. Turnebus adiecit, quod, uti tum quidem Agamemno et Choephoris in unam fabulam coaluerant, deesse eas existimabat. In Prometheo Vincto codices pauci Telluris, Robortelli editio Herculis, utrumque nomen editio Aldina addunt. Fluxit id, ut mihi quidem videtur, ex aliqua argumenti enarratione, in qua praeter personas, quae in scenam prodirent, etiam illae fuerunt nominatae, quas poeta non introduxisset quidem agentes, sed commemorasset tamen ut cum fati Promethei coniunctas. Illi, qui de communi personarum in-

dice cogitarunt, cur non dixerunt, comprehendisse eum omnes totius trilogiae personas, praemissumque fuisse primae tragoediae: inde, quum separatim describeretur Prometheus Vincitus, negligentius repetitum esse, non delectis omnibus, quae omittenda fuissent, nominibus? Sed patere arbitror, hoc quoque quam exigui ac potius nullius sit ponderis. Alia sciens praetereo, ut de quibus alibi dixerim. Neque opus est, quae utcumque defensa per se cadere necesse est, iterum refutare.

Tantum abest igitur, ut demonstratum sit, tres Prometheos una fuisse trilogia coniunctos, ut id vel maxime dubium manere videatur. Et quis non miretur, quod nullus scriptor Prometheidem Aeschyli memoravit? Etenim si Agamemno, Choephoris, Eumenides nomen habuerunt Oresteae; Edoni autem, Bassarides, Neanisci, cum Lycurgo, Lycurgiae: multo magis consentaneum erat, tres fabulas, quae omnes essent Promethei nomine inscriptae, Prometheidem esse appellatam. Sed casu factum dicent, quod illud nomen non invenitur. Fortasse: modo fuerit illa Prometheis. At fateantur tamen necesse est, si nulla fuit, non mirandum esse, quod ne nomen quidem est usurpatum.

Accedit aliud. Quod Hyginus scripsit in Poet. Astron. II. 15. p. 456. *Prometheum autem in monte Scythiae nomine Caucasos ferrea catena vinxit: quem alligatum ad triginta millia annorum Aeschylus tragoediarum scriptor ait, id ad Prometheum Igniferum pertinere scholiastes ad Vincit v. 94. monstrat: ἐν γὰρ τῷ πυρφόρῳ τρεῖς μυριάδας φησὶ δεδέσθαι αὐτόν.* Haec, si Ignifer pars trilogiae fuit, aperte repugnant iis, quae in Vincito dicit Prometheus, tertia decima hominum generatione se solutum e vinculis iri, qui sunt anni circiter quadringenti. Scio duobus modis removeri hanc repugnantiam posse: uno, si finitum numerum pro infinito nominatum statuamus: veluti *τρεῖς μυριάδι χρόνον*; altero, si destinata quidem poenae putemus ab Iove triginta millia annorum, sed remissam maximam eius spatii partem esse, quum Chiro Centaurus in Orcum abire decresset. Sed tamen prius illud non est credibile: vidissent enim, qui legebant fa-

bulam illam, non proprie intelligenda esse verba, sicuti viderunt, quem in Vincto dixit *μυριτῇ χρόνον*, infinite esse dictum. Alterum autem quantum quaevis hariolatio valet. Caeterum Caucasi mentionem non urgebo, quia ex Hygini verbis non certo colligi potest, nominatum eum montem in Ignifero Prometheo esse. Nec si nominasset Aeschylus, repugnaret sibi, ut qui in Soluto tamen ibi affixum fecerit Prometheus.

Sed ne Solutum quidem Prometheus ut una cum Vincto in scenam productum credamus, eas habemus rationes, quae dubitatione vacuae sint. Nam argumenti quidem continuitas quam speciosa, tam eadem fallax est: quod quum satis demonstraverit Sūvernus in illa quam dixi dissertatione p. 45 seq. non opus est id a nobis repeti. At, inquit, in ipsa superstite fabula sunt, quae sequuturam esse solutionem Prometheus ostendant. Profecto: et primum quidem v. 176.

*πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων
δεσμῶν χαλάσῃ, ποινὰς τε τίνειν
τῆςδ' αἰκίας ἐθελήσῃ.*

Dein eo loco, ad quem scholiastae adnotationem protulimus, v. 510.

*οὐ ταῦτα ταύτῃ μοῖρᾶ πῶ τελεσφόρος
κρᾶναι πέπρωται, μυρίαῖς δὲ πημοναῖς
δύαις τε καμφθεῖς, ὥδε δεσμὰ φυγγάνω.*

8 Et mox, postquam Iovi quoque fatum metuendum esse significaverat, v. 521.

*ἄλλον λόγον μέμνησθε, τόνδε δ' οὐδαμῶς
καιρὸς γεγωνεῖν, ἀλλὰ συγκαλυπτέος
ὅσον μάλιστα· τόνδε γὰρ σῶζων ἐγὼ
δεσμοὺς αἰετῆς καὶ δῦας ἐκφυγγάνω.*

Et postquam apertius dixit illa de filio, quem Iuppiter suam ipse in perniciem geniturus esset, de sua liberatione loquens, v. 874.

τοιόνδε χρησμόν ἡ παλαιγενής

μήτηρ ἐμοὶ διήλθε Τιτανὶς θεῶν.
ὅπως δὲ χῶπῃ, ταῦτα δεῖ μακροῦ λόγου
εἰπεῖν.

Et iterum v. 912.

τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν οὐδεὶς θεῶν
δύναιτ' ἂν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ δεῖξαι σαφῶς.
ἐγὼ τὰδ' οἶδα, χῶ τρόπῳ.

Referunt eo etiam Mercurii verba, v. 949.

μηδέ μοι διπλᾶς
ὁδοὺς, Προμηθεῦ, προσβάλῃς,

rediturum in proxima fabula Mercurium indicari rati. Denique quae idem dicit v. 1025.

τοιούδε μόχθου τέρμα μή τι προσδόκα,
πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
φανῇ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν
ἄδην κνεφαῖά τ' ἄμφι ταρτάρου βάθῃ.

quibus Chironem respicit, qui ultro exuta immortalī natura pro Prometheo ad Orcum abierit. Ac negari nequit, esse haec omnia ita comparata, ut, quoniam cum liberatione Promethei coniuncta sunt, non possint non ad Solutum Prometheum spectare, si is copulatus cum Vincto fuit. Sed mutemus rem, aut invertamus: sumamus nulum scriptum esse Solutum Prometheum, aut tempore priorem fuisse Vincto: num qui minus eadem illa dicta esse credemus? Nam liberationis quidem necessario facienda erat mentio, ne Io, cuius ex posteris sospitator Promethei exstiturus esset, inutilis persona videretur. Conubium Iovis autem multo minus praeteriri poterat, quia curandum erat, ut finem iustum haberet fabula, nec spectatores, quem ad multa saecula saxis affigi vidissent, deserere ibi pendentem, suisque immiserabilem relinquere malis cogerentur: quod quum esset ita instituendum, ut nec poenae atrocitas, quae vel maxime in diuturnitate vinculorum posita esset, minueretur, nec repugnaretur com-

muni famae, quae longissimum tempus in rupibus pepen-
disse Prometheus tradidisset: utrumque scite devitavit
poeta eo, quod de exitioso Iovi connubio vaticinari Pro-
metheum, et quum de eo apertius dicere recusaret, ipsa
cum rupe in tartarum detrudi fecit, rediturum olim in lu-
cem iisdem adhuc vinculis constrictum. Ita iustum finem
accepit fabula, neque est quod iam amplius requirant spe-
ctatores: qui etsi audiverunt gravioribus olim poenis affe-
ctum iri Prometheus, tamen eas nunc quidem non exspe-
ctant, quia dictum erat v. 999.

*μακρὸν δὲ μῆκος ἐκτελευτήσας χρόνον ,
ἄπορόρον ἤξεις ἐς φάος.*

Itaque non debebam dicere in dissertatione de composi-
tione tetralogiarum, non ita finiri fabulam, ut spectatores
non quid porro futurum esset requirerent. Non magis
Mercurii verba alteram fabulam successuram esse demon-
strant. Nam ille quod rogat, ne sibi iterum veniendi ne-
cessitatem Prometheus afferat, consuetudini tribuendum
videtur familiaris sermonis. Accedit quod in hoc dicto
aliquid comminationis inest, quasi altera legatione atro-
ciora etiam, quam nunc, denunciatio. At in Solutio
Prometheo si rediit, paciscendi potius caussa missum esse
credibile est. Illa autem, quod non ante liberatum iri
Prometheum dicit, quam quum alius pro eo deus in Orco
vivere voluerit, quodque satis ei dandum pro tantis cru-
ciatibus indicatur, ex eo genere sunt, ex quo plurima apud
tragicos inveniuntur. Amant enim futura secundum com-
munem famam, potissimeque circa finem fabularum, prae-
dicere. Et de vicario quidem aptissime sic est dictum,
ut Prometheo, non speranti quemquam pro se moriturum,
aeternae poenae portendi videantur.

Quod si ne his quidem efficitur, ut Solutum Prome-
theum cum Vincito copulatum credi oporteat, solum re-
linquitur scholiastae testimonium, quod sane eo minus est
contemnendum, quia hunc in tota hac caussa unicum te-
10 stem habemus. Is ad v. 510. ita scribit: *ἐν γὰρ τῷ ἐξῆς
δράματι λύνεται ὅπερ ἐμφαίνει Αἰσχύλος.* Inserta for-

tasse haec verba sunt ab alio, quam qui reliquam adnotationem ad istum locum scripsit: desunt enim in bono atque antiquo codice: aliis in libris postrema tantum, *ὅπερ ἐμφαίνει Δισχύλος*, sunt omissa. Non intercedam, quin haec veteris et docti grammatici adnotatio esse credatur, nec dubitabo, dicatne τὸ ἐξῆς *δράμα* quod in trilogia eadem, an quod in codice suo proximum sit: verum illud tamen nescio an haud satis certum sit, aliorum eum testium fide hoc scripsisse, et non sua quadam coniectura ductum, quoniam poetam, ut ait, id indicare opinaretur. Quare etsi minime reiiciendam eius auctoritatem arbitror, tamen ei non tantum tribuerim, ut dubitationi non putem locum relictum esse, quum praesertim scholiastis illis adeo ignotum fuisse Solutum Prometheum videam, ut ne ad verum quidem 1026. ubi maxime exspectes, de Chirone aliquid se inaudivisse prodant.

Scholiastam si missum facimus, sunt quaedam, quae suadere videantur, ut Solutum Prometheum non coniunctum cum Vincto fuisse coniiciamus. Eorum unum est, idque, ut mihi quidem videtur, non leve putandum, quo me iam in dissertatione illa, quae est de compositione tetralogiarum, non mediocriter commotum esse significavi. Nam quum veri simillimum sit, in trilogiis condendis id spectavisse poetas, ut ipsa inventione inter se dissimiles essent fabulae, duo illi Promethei, quantum colligere possumus, tanta fuerunt similitudine, ut vix appareat, quomodo consociari sine quadam offensione potuerint. Etenim ut Vincti maxima propemodum pars descriptiones locorum regionumque, quas Io vel peragraverit, vel posthac sit pervagatura, continet, sic in Soluta prolixè de Herculis expeditionibus expositum esse patet, in utroque autem etiam de inventis, quibus Prometheus vitam hominum adiuvisset, copiose fuit explicatum. Quae narrationes ut vel maxime animos audientium retineant, rerumque admirabilium novitate oblectent, tamen per duas fabulas continuatae mirum ni aliquid satietatis afferre debuerint.

Deinde etsi minime necesse est temporis continuitatem in tragoediis rerum ordine cohaerentibus spectari, ta-

men nescio an illud, ne dicam parum apte, certe valde
 11 audacter fieri putandum sit, si spectatores, quem modo
 ad immensum aevi spatium rupibus affligi cognoverunt,
 eum paullo post liberari longo illo cruciatu videant. Mul-
 tum enim interest, utrum quae incerto ignotoque tempore
 disiuncta fuerunt, an quae multis seculis disterminata esse
 et sciamus et iterum iterumque audiverimus, coniuncta
 in scenam proferantur. Et in Vincto quidem Prometheo
 spatium illud, neque id uno loco, designatum est lucu-
 lentissime. Intelligebat enim poeta, temporis diuturni-
 tatem, in qua praecipue cerneretur Promethei poenae cru-
 delitas, nullam vim ad animos movendos habituram, nisi
 quanta esset notis quibusdam et quasi in sensum cadenti-
 bus spatiis definiretur. Itaque quum Prometheus primo
 liberatorem suum tertia decima generatione ex Ionis prole
 exstiturum dixisset, post alio loco distinctius ab Epapho,
 quem paritura sit Io, quintam generationem Argos rever-
 suram vaticinatur, ex eaque nasciturum regium apud Ar-
 givos genus, quo de semine oriturum illum audacem ia-
 culatorem, a quo hisce ex vinculis se solutum iri in fatis
 sit. Ita termino poenae post multas hominum generatio-
 nes veluti per nebulam ostenso tam alte imprimitur animis
 cruciatuum illorum longissima diuturnitas, ut pene aegre
 latURI videamur, si subito tot seculis quasi saltu quodam
 superatis ad ipsum illorum malorum finem adducamur.

Est denique etiam de loco quaedam dubitatio. In
 secunda enim fabula ad Caucasum alligatum fingi Prome-
 theum certis testimoniis constat: in superstite autem non
 solum nusquam indicat poeta in Caucaso locum illum esse,
 sed diserte etiam procul esse Caucaso in Scythia Europaea
 quum in principio fabulae et v. 301. significat, tum aper-
 tius etiam prodit v. 422. ubi Caucasum in circumiacenti-
 bus, sed aliquantum tamen remotis regionibus memorat;
 apertissime autem v. 718. quo loco Io rapidi fluminis cur-
 sum persequi iubetur,

πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Κάνκασον μύλῃ.

Quae verba iam inter antiquos interpretes adverterunt eum,

qui in argumento et ad v. I. scripsit: *ιστέον δὲ ὅτι οὐ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἐν Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθεά, ἀλλὰ πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις τέρμασι τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰῶ λεγομένων ἔξεστι συμβαλεῖν.* Quae tametsi verissime dicta sunt, tamen quibusdam falsa sunt visa, unius codicis scriptura adductis, quae haec est: *ιστέον ὅτι ἐν τῷ Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθεά, πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις μέρεσι δὲ τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ οὐκ ἀλλαχοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰῶ λεγομένων ἔνεστι συνιδεῖν.* Patet vero, eo in scholio aut negationem omissam esse, aut scripsisse scholiastam τοῦ Καυκάσου pro τοῦ Ὠκεανοῦ. Et hoc suadet scholion MS. ad v. 563. in quo de Ione dicitur: *κατήντησε καὶ ἐνθα ἦν ὁ Προμηθεὺς δεδεμένος πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις μέρεσι τοῦ Καυκάσου, καὶ ὁρᾷ αὐτὸν ἐκείσε προσηλωμένον ἐν ταῖς πέτραις τοῦ ὄρους.* Ex his intelligitur, hunc scholiastam, quod in Caucaso alligatum esse Prometheum crederet, sane quidem eo quo isti volunt modo locum illum interpretatum esse, quod fecit etiam alius scholiastes ad v. 717. at quae tandem malae potest aperteque verbis poetae repugnantis interpretationis esse auctoritas? Nihilo minus eam sententiam defendere nuper conatus est Hermannus Reinganum in Iahnii Annalibus litterariis a. 1828. vol. II. fasc. III. p. 329. qui quum αὐτὸν Καύκασον de summo vertice iugi illius, cuius alia in parte alligatus fuerit Prometheus, dictum statuit, idque confirmari putavit verbis, quae sunt v. 846.

Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι,

ipse, quam diversa confudisset, animadvertere potuerat, si cogitasset, illo in versu non *Νείλου πρὸς αὐτοῦ στόματι* esse scriptum. Certum igitur, minimeque dubium est, in fabula superstite Prometheum non in Caucaso, sed in Scythiae parte ea, quae remotior a Caucaso sit, vinctum dici. Neque obscurum est, cur id finxerit Aeschylus. Loco enim opus erat propius ad Oceanum sito, ut mallei ictibus ex antris suis excitari possent nymphae Oceanides, ipseque ex abdita sede sua pater evocari Oceanus.

Iam mirum, ac potius absonum esse dicunt, eam rupem, in qua haerebat Prometheus, in proxima fabula e Scythia in Caucasum esse translatam: quapropter, quum in Solutio Prometheus dubitari de Caucaso non posset, perversas interpretationes in Vincto invenerunt. Stat vero nec removeri potest illa discrepantia. Quod si coniunctae fuerunt hae tragoediae, nihil relinquitur, nisi ut rupem, quae deiecta in tartarum fuerat, alio loco emersisse dicamus. Est id sane mirum: sed si mutandum esse locum iudicavit 13 poeta, non sine causa fecit: nam in Caucaso liberatum esse Prometheus fama ferebat: et dixit fortasse etiam aliquid de ea re. Expedita vero sunt omnia, si tragoediae illae diversis sunt temporibus scriptae. Disiunctis enim, neque obstabat quidquam, quo minus poeta in Prometheus Solutio sequeretur quod caeteri tradidissent; in Vincto autem inveniret, quod Oceani numinibus advocandis videretur accommodatius. Quod si longius progredi coniectando licet, tempore prior factus esse Solutus videri poterit. Quum enim, qui primo aliquod argumentum tractat, facilius in communi fama acquiescat, neque erit quod de Scythia cum Caucaso commutata queramus, nec perturbabimur illis triginta annorum millibus, ut positum quum nondum de Inachi filia ad Prometheus adducenda esset cogitatum.

Opposui dubiis dubia, incertis incerta, non alio consilio, quam ne temere pro veris venderentur, quae possent etiam non vera esse. Addam his unum, magis etiam dubium, sed opportunum fortasse trilogias rerum perpetuitate cohaerentes amantibus, si Ignifer Prometheus non fuerit tragoedia. Nam etsi neque in indice Aeschyli fabularum Io adscripta est, neque ab aliis scriptoribus memorata, tamen, qui alias Aeschyli tragoedias Latinas fecit, Attius, Ionem scripsit, ut saltem non absurdum videatur, eam ex eodem fonte petitam suspicari.

Igitur de Prometheus Solutio nihil compertum habemus, quam in principio fabulae Titanes peragrata magna parte orbis terrarum ad Caucasum adesse, cruciatum visuros vincti atque aquilae morsibus laniati fratris; post eo-

dem venire Herculem, cui Prometheum labores, qui eum exspectarent, in iisque pugnam cum Liguribus praedicere, postquam vel ipsi vel choro de meritis suis in genus humanum exposuisset; inde liberari Prometheum e vinculis, confixa Herculis sagittis aquila; cuius in facti explicatione mentionem factam esse coronae, quod genus ornamenti in honorem Promethei homines recepissent. Longius, nisi temere huiolari placeat, non licet progredi. Nec quae praeter haec, quas diximus, in hac fabula personae fuerint traditum est. In quibus si matri Terrae aliquis concedendus est locus, quod eam Victi personis libri quidam inserunt, cavendum saltem, ne quis eandem, quoniam πολ- 14
λῶν ὀνομάτων μορφῇ μία in superstite fabula vocatur, bis praesentem fuisse, simulque et in scena et inter Titanes in orchestra stetisse sibi persuadeat. Chironem tamen partes suas in hac tragoedia habuisse valde est veri simile: de quo Apollodori verba infra dabimus. De Mercurio quam anceps coniectura ex illo μηδέ μοι διπλᾶς ὁδοῦς προσβάλλῃ petatur, supra dictum. Non magis aut opus videtur autoperae pretium, de choro Titanum dicere, quem fuit qui ex duodecim Titanibus, maribus et feminis, compositum fuisse contenderet. Satius erit, opinor, quod usus postulabat, quindecim; quod ratio commendabat, omnes mures; quod artis poeticae lex suadebat, nullis distinctos nominibus propriis in orchestram ingressos existimare.

Titnes igitur anapaestis fabulam sunt exorsi. Arrianus in Periplo Ponti Euxini p. 19. καὶ τοὶ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεὶ λυομένῳ τὸν Φᾶσιν ὄρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ποιεῖ. λέγουσι γοῦν αὐτῷ οἱ Τιτᾶνες πρὸς τὸν Προμηθεά ὅτι

Ἔκομεν —

τοὺς σοὺς ἄθλους τοὺςδε, Προμηθεῦ,
θεσμοῦ τε πάθος τόδ' ἐποψόμενοι.

ἔπειτα καταλέγουσιν ὅσῃν χώραν ἐπῆλθον,

τῇ μὲν δίδυμον χθονὸς Εὐρώπης
μέγαν ἢ δ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν.

Ed Bas. πῇ μὲν et πῇ δέ. Ac vulgo τῇ δ'. Eadem

scripta fuerunt in Periplo Ponti Euxini et Maeotidis paludis p. 1. ubi primis verbis recisis superest *σμοῦ τε πάθος* et quae sequuntur, in quibus recte scriptum est *ἦδ'*. Cod. Pal. apud Bastium Ep. crit. p. 12. vers. Lat. *τῇ μὲν — πῇ δ'*, et ad *τέρμονα Φᾶσιν* addit *ποταμόν*. Procopius Hist. Goth. IV. 6. p. 336, 11. *ἀλλὰ καὶ ὁ τραγωδιοποιὸς Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ τῷ λυομένῳ εὐθὺς ἀρχόμενος τῆς τραγωδίας τὸν ποταμὸν Φᾶσιν τέρμονα καλεῖ γῆς τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης*. Toupius ad Suid. I. p. 94. temere ordinem verborum mutabat, *ἤκομεν ἄλλους τοὺς σοὺς τοὺςδε*. Iacobsius in censura ed. Schütz in Diurnis litt. Halens. a. 1822. fol. 72. p. 569. *ἤκομεν αὐτοὶ* coniiciebat, otioso vocabulo. Non dubitandum videtur, quin *ἤκομεν*, ut *ἤκω* in Hecuba, primum fuerit fabulae verbum. Adiectum ei fuisse credibile est, Titanes esse qui loque-
 15 rentur, idque fortasse copiosius exornatum: quare omisit Arrianus. Blomfieldius praefat. ad Pers. p. 14 quo loco de choris metro anapaestico tragoedias exordientibus, non recte intellecta Aristotelis definitione prologi, diseruit, *τῆς μὲν διδύμου χθονός, Εὐρώπης μεγάλης τ' Ἀσίας τέρ-
 μονα, Φᾶσιν* scribendum censuit, quae prosae orationi quam poesi convenientior est dicendi ratio.

Quum Periplis illis testibus Titanes exposueint, per quantos sibi terrarum tractus eundum fuerit, facile intelligi potest, ad eandem narrationem pertinere, sed non ut ipsos illos quos attulimus versus exciperet, quae I. H. Vossii opinio erat, insigne fragmentum, quod Strabo servavit lib. I. p. 33. (58) *ὃ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένῳ φησὶν οὕτω*.

*φοινικόπεδόν τ' ἐρυθρᾶς ἱερὸν
 χεῦμα θαλάσσης,
 χαλκοκέραυνόν τε παρ' Ὀκεανῷ
 λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν,
 ἔν' ὃ παντόπτας Ἥλιος αἰεὶ
 χρωτ' ἀθάνατον καματόν θ' ἵππων
 θερμαῖς ὕδατος
 μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.*

In his φοινικόπεδον nemo non videt non de maris aequore, sed de terra mare illud cingente dictum esse. Confirmatque vulgata apud veteres opinio. Stephanus Byz. v. Ἐρυθρά· Οὐράνιος δ' ἐν Ἀραβικῶν δευτέρᾳ, ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὁρῶν, ἃ ἐρυθρὰ δεινῶς εἰσι καὶ πορφυρᾶ, καὶ ἐπὴν βάλλῃ εἰς αὐτὰ ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴν, καταπέμπει εἰς τὴν θάλασσαν σκιὰν ἐρυθράν· καὶ ὄμβρῳ δὲ κατακλυσθέντων τῶν ὁρέων κάτω συρρέοντι εἰς θάλασσαν οὕτω γίγνεται ἡ θάλασσα τὴν χροάν. Alios auctores ibi indicavit Berkelius; multo plurium testimonia attulit Relandus in diss. de mari rubro p. 70. sq. Insequentibus libri παντεπόπτας ἡέλιος, aliaque mendosa, παντοστροφον, παντοστροφων: tum codd. τ' addunt post προχοαῖς, ex quo coniici potest, fuisse qui θέρμαις legerent. His scripturis nihil adiuvamur ad expedienda, quae in hoc loco explicatione indigent. Patet ea contineri vocibus παντοτρόφον et χαλκοέραννον. Quarum alteram Lobeckius et Erfurdiius metri caussa in πάντων τροφόν mutandam censebant: v. Friedemannum ad Strab. lib. I. p. 315. sed de metro qui-16 dem exempta dubitatio a Gaisfordio ad Hephaest. p. 280. et me in Elem. d. m. p. 374. Perdit vero metri rationem Tyrwhitti ad Strabonem coniectura παντοτρεφῶν, quo verbo ille Ichthyophagos dici putabat. Id si cui placeat, facilius aptet metro, si παντοτρόφον scribat. Et convenit id sane optime, comprehenditque etiam Chelonophagos. Sed praestat tamen, opinor, παντοτρόφον tenere, quod idem sit ac πάντων τροφόν. Latissime enim patet Aethiopia, omnemque complectitur Africae tractum qui ad meridiem est. Atque id ipsum ut demonstraret, locum illum Aeschyli attulit Strabo. Restat altera vox. Et Casaubonus quidem laudandus ob modestiam, qui „ecquam, inquit, „paludem Χαλκοέραννον Aethiopum poeta intel- „ligat, non sane ipse intelligo.“ Id Tyrwhittus quoque sibi accidere fatetur. I. H. Vossius vero, Pauwio auctore, aeris instar coruscantem interpretatus est in Epist. mythol. 55. p. 161. vol. II. ed. sec. Schneiderus in lexico Graeco, vocem ipsam magis quam id de quo dicta est respiciens, χαλκοέραστον vel simile quid scriptum opinabatur. Tue-

tur in lexicī illius editione librorum scripturam Passovius, aereum tonitru dici ratus: nam ubique ille et ipsum nomen *κεραυνός*, et quae ex eo composita sunt, ad tonitru refert: quod non facere debuit. Brequignyi coniecturam *χαλκοκελαίωνων* tantum ne praeteriisse videar memoro. Veri simile est, ansam Aeschylō dedisse, ut aeris mentionem faceret, Homerum Od. γ. 1.

*Ἥλιος δ' ἀνόρουσε, λιπὼν περικαλλέα λίμνην,
οὐρανὸν ἐς πολὺχαλκον.*

Praeteriit hoc caeli cognomen doctissimus interpres Nitzschius. Mihi non idem quod *χάλκεος* et *Διὸς χαλκοβατές* δῶ, sed splendidum aerea supellectile ornamentisque videtur significare. Nam bis tantum de caelo dictum, hic et Iliad. ε. 504. in caeteris locis divitem et opulentum notat: Iliad. κ. 315. σ. 289. Od. ο. 424. Atque Aeschylus quidem quum lacum, in quem Sol immergeretur, aeris aliqua nota insignivit, ipse quoque vix aliud quam splendorem dicere potuit, hac etiam in re ducem habens Homerum, apud quem est Iliad. κ. 153.

*τῆλε δὲ χαλκὸς
λάμφ', ὥστε στεροπὴ πατρὸς Διός.*

17 et prope iisdem verbis λ. 65. Persimile his, fateor, est *χαλκοκέραυνος*: modo quis doceat, *κεραυνόν*, quo nomine fulmen feriens vocatur, idem esse quod *ἀστραπήν*, qui est coruscans fulgor fulminis. Mihi haec tam insolens significatio videtur, ut valde suspectam habeam. Intellegerem *χαλκομάρανγον*, quod ipsum ab Homero commendationem habet Iliad. ν. 340.

*ὅσσε δ' ἄμερθεν
αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων.*

Μαραυγεῖν, quod Plutarchus ab antiquioribus petiit, (nam ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φᾶος *μαραυγίαν περιτίθῃσι τοῖς ὀφθαλμοῖς* Archytas dixit apud Stobaeum Serm. I. 81.) non ego quidem, ut Lobeckius ad Phryn. p. 671. si eum recte intelligo, communis sermonis usu obliquatum et contractum dixerim, sed ex ipsa radice formatum, ex qua sunt

μαρμαίρειν, ἀμαρύνσσειν, μαρμαρυγή, σμάραγδος, et alia. Caeterum quum Strabo Aeschyli versus propterea afferat, ut ostendat omnem oram, quae ab oriente sole ad occidentem est, ab Aethiopibus habitatam esse, ex eo vanum esse intelligitur, quod commentus est I. H. Vossius, cohaesisse non interpositis aliis versibus hoc fragmentum cum eo, quod primo loco collocavimus, lacumque, quem Aeschylus dicat, esse mare Caspium, et Titanes, tartaro emissos, apud fratrem Solem habitasse. Sed proprium hoc erat viri caetera optimi, ut quae semel ei in mentem venissent, ad invictae veritatis persuasionem rigescerent. Non magis credam, quod cuidam visum est, Aristophanem, quum in Avibus v. 1553. scripsit,

πρὸς δὲ τοῖς Σκιάποσιν λί-
μνη τίς ἐστ', ἄλουντος οὐ
ψυχαγωγεῖ Σωκράτης,

ad Aeschylum respexisse. Illud non praetereundum duco, minus elegantem esse paroemiaci cum caeteris versibus coniunctionem, ut suspicari quis possit, verbis θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς uno versu comprehensis ante ἀναπαύει excidisse aliquod participium.

De Aethiopibus nescio an plura dixerint Titanes. Exstat certe, quod ad eos spectet, anapaesticum fragmentum sine fabulae nomine apud scholiastam Apollonii Rhod. ad IV. 1348. στέρφος δέ ἐστι τὸ δέρμα, ὅθεν καὶ τὸ 18 στερφῶσαι. Ἰβυκος δὲ στερφωτῆρα στρατὸν εἴρηκε τὸν ἔχοντα δέρματα. διὸ καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἀξιούσι γράφειν μελανοστέρφων γένος,

ἀλλ' οὐ μελανοστέρφων. οὐ γὰρ μόνον τὰ στέρνα μέλανα ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

Choro respondebat Prometheus trimetris, cuius orationis initium servavit Latine versum Cicero Q. Tusc. II. 10. Eius haec verba sunt: *veniat Aeschylus, non poeta solum, sed etiam Pythagoreus: sic enim accepimus. Quomodo fert apud eum Prometheus dolorem quem excepit ob furtum Lemnium, unde ignis cluet mortalibus clam divisus: eum dictus Prometheus clepisse dolo, poe-*

nasque Iovi fato expendisse supremo. *Has igitur poenas pendens affixus ad Caucasum haec dicit :*

- Titanum suboles, socia nostri sanguinis;
generata caelo, adspicite religatum asperis
vinctumque saris, navem ut horrisono freto
noctem paventes timidi adnectunt navitae.*
- 5 *Saturnius me sic infixit Iuppiter,
Iovisque numen Mulcibri arcivit manus.
hos ille cuneos fabrica crudeli inserens
perrupit artus: qua miser sollertia
transverberatus castrum hoc Furiarum incolo.*
- 10 *iam tertio me quoque funesto die
tristi advolatu aduncis lacerans unguibus
Iovis satelles pastu dilaniat fero.
tum iecore opimo furta et satiata affatim
clangorem fundit vastum, et sublime avolans*
- 15 *pinnata cauda nostrum adulat sanguinem.
quum vero adesum inflatu renovatum est iecur,
tum rursus tetros avida se ad pastus refert.
sic hanc custodem maesti cruciatus alo,
quae me perenni virum foedat miseria.*
- 20 *namque, ut videtis, vinclis constrictus Iovis
arcere nequeo diram volucrem a pectore.
sic me ipse viduus pestis excipio anxias,
amore mortis terminum anquirens mali:
sed longe a leto numine aspellor Iovis.*
- 19 *atque haec vetusta seclis glomerata horridis
luctifica clades nostro infixata est corpori,
e quo liquatae solis ardore excidunt
guttae, quae saxa assidue instillant Caucasi.*

A se ipso haec versa esse ostendit paullo post, quum interroganti, *interea unde isti versus? non enim agnosco,* respondet: *dicam hercle: etenim recte requiris: videsne abundare me otio: et alia, quae eo spectant. Atque ut Ciceronis Priscianus X. p. 907. affert verba e v. 13. tum iecore opimo furta et satiata. Sed Nonius, cuius nulla est ad illos testes auctoritas, in v. adulatio. p. 17,*

10. ut ex Attii Prometheo posuit quae v. 14. leguntur, sic in antiquis Nonii libris scripta: *tu mei volans pennata cauda nostrum adulat sanguinem*. Potuit autem Nonius eo facilius errare, quod sane Prometheum scripsit Attius: ex quo etsi unus tantum versus interitum effugit, tamen nec de nomine fabulae nec de scriptore dubitandum videtur, quia eundem illum versum non Nonius solum, sed etiam Priscianus Attii Prometheo adscribunt. Eam fabulam recte, ut ego quidem arbitror, Rathius ex Aeschyli Prometheo Vincto versam esse coniecit. Nam Solutum Prometheum si scripsisset Attius, huius, non suis versibus usus erat Cicero. Sed de versu illo infra dicetur. Cicero quae vertit, sic scripta dedi, ut ea quae vera viderentur ponerem. Quid differant libri, ex Orellii aliorumque edd. cognosci potest. Caeterum de Graecis huius fabulae fragmentis nullum est, quod ad hunc locum pertineat, nisi forte ad v. 11. aut 17. illud apud Hesychium: *εἰσαφάσματα. εἰσπήματα. ἀπὸ τοῦ εἰσαφέναι ἢ σπαράγματα. Αἰσχύλος Προμηθεὶ λυομένῳ*. Prometheum haerentem adhuc in vinculis, in eumque intuentem Herculem pinxerat Panaenus Olympiae, teste Pausania V. 11, 2. cuiusmodi picturam accuratissime descripsit Achilles Tatius III. 8.

Nisi maximam, certe praecipuam partem fabulae, ut videtur, is tenebat, per quem liberandus erat Prometheus, Hercules. Qui quum orbem terrarum peragrans ad Caucasum venisset, ibique rupi affixum conspexisset Prometheum, mirabatur, si recte coniecimus, tam atrox specta-20 culum, atque ut erat iniqua passis praesens auxilio, animosusque ad ardua, occidere aquilam, quae iecur Promethei exederet, ipsumque ex vinculis exsolvere constituit. Ei igitur, ut Oceanidibus in superstitute fabula, et caussas tantae poenae exposuisse Prometheum credibile est, et memorasse, quibus genus humanum beneficiis affecisset. Ex eo colloquio deprompta videntur verba Promethei, quae etsi non nominatim ex Soluta allata sunt, tamen quin ad hanc tragoediam pertineant vix potest dubitari. Habet ea Plutarchus de fortuna p. 98. C. *νῦν δὲ*

οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδ' αὐτομάτως περίεσμεν αὐτῶν καὶ κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ Προμηθεύς, τουτέστιν ὁ λογισμός, αἴτιος,

ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς
δοὺς ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα,

κατ' *Αἰσχύλον*. Legebatur ἀντίδώρα, quod correxit Sallierius in Comm. Acad. Inscript. Paris. T. X. p. 340. Nam idem Plutarchus de sollertia animalium p. 964. F. οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν οἱ τὰ ἄμικτα καὶ βλαβερά κομιδῇ κολλάζοντες καὶ ἀποκτιννύοντες, τὰ δὲ ἡμεῖρα καὶ φιλόανθρωπα ποιούμενοι τιθασὰ καὶ σύνεργα χρείας πρὸς ἡν ἕκαστον εὖ πέφυκεν, ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς, ὧν ὁ *Αἰσχύλος* Προμηθεὺς δοῦναι ἡμῖν φησὶν ἀντίδουλα καὶ πόνων ἀνδέκτορα. Legebatur hic ὀχεῖαν, quod correxerunt Reiskius et Wyttenbachius. Tum Porphyrius de abst. III. 18. p. 257. ἀρκεῖ γὰρ ὅτι μηδὲν πονεῖν δεόμενοι χρώμεθα προκάμνουσι καὶ μοχθοῦσιν, ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς, ὡς *Αἰσχύλος* φησὶν, ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα χειρωσάμενοι καὶ καταξέυξαντες. Ita fere emendavit Rhoerius. Relatum hoc in fragmenta Plutarchi a Wyttenbachio T. V. P. II. p. 898. Ἀνδέκτορα nescio an praestet. Alterum habet Lobeckius ad Aiac. 323. p. 271. ubi de forma nominis et genere dixit.

Pertinet ad res Promethei Pandora, quae Proclo teste ad Hesiodi O. et D. 156. ab Aeschylō dicta est

τοῦ πηλοπλάστου σπέρματος θνητῇ γυνή,

sed non proditum qua in fabula. Attigit eum versum Hemsterhusius ad Lucian. Prom. 1. T. I. p. 185.

- 21 Enarrabat deinde Prometheus Herculi, quid eum porro laborum exantlare oporteret, ad eum modum, quo in Vincito similia edocetur Io. Ex ea fabulae parte quae supersunt etsi quo ordine scripta ab Aeschylō fuerint dici non potest: nam etiam Vinciti si nihil nisi fragmenta exstarent, quis ea non esset alio quam in ipsa fabula sunt ordine dispositurus? tamen sequendum putamus, quod est veri

simillimum. Eo igitur primum referam illud apud Stephanum Byz. in v. *Ἀβιοι: Αἰσχύλος δὲ Γαβίους διὰ τοῦ γ ἐν λυομένῳ Προμηθεῖ*.

ἔπειτα δ' ἥξει δῆμον ἐνδικώτατον
[βροτῶν] ἀπάντων καὶ φιλοξενώτατον,
Γαβίους, ἦν' οὐτ' ἄροτρον οὔτε γατόμος
τέμνει δίκηλλ' ἄρουραν, ἀλλ' αὐτόσποροι
γῦναι φέρουσι βίοτον ἄφθονον βροτοῖς.

V. 1. veri simile est poetam ἥξεις scripsisse, quod quum Stanleio, tum aliis probatum est. *Ἐνδικώτατον* prae-buerunt MSS. pro vulgato *ἐνδικαιότατον*, et reposuerat Stanleius, qui etiam caetera emendavit, nisi, ut saepe, alienis usus est: legebatur *δικέλλη* et in MSS. *δικέλλης*, tum *γέαι*, quod Florens Christianus in *γαῖαι* mutabat: Stanleii *γῦναι* confirmarunt codd. In secundo versu Stanleius *θνητῶν*, Holstenius *ἀνδρῶν*, Valckenarius ad Adonias. p. 217. *Σκυθῶν* addendum putabant: hic quidem more suo quod aliis secus videretur probans. Aeschylus, credo; Homerum sequi maluit, cuius notum esset illud,

Γλακτοφάγων, Ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Additum Abiorum nomini γ digamma esse putarunt Valckenarius, Toupius ad Suid. T. III. p. 493. et censor Valckenarii in bibl. philol. Gottingensi vol. III. p. 160. Scholiastes Venetus ad Iliad. v. 6. *τούτους Αἰσχύλος Γαβίους φησίν*. Eustathius p. 916, 24. (881, 8. ed. Bas.) *Αἰσχύλος δὲ φασὶν αὐτοὺς Γαβίους λέγει*, ubi Hemsterhusius in margine adnotavit *Γαβίους* scribendum esse. Meminisse huius populi etiam Curtium VII. 6, 11. ad Stephanum indicavit Berglerus. Aeschyli versus tetigit Huschkius in Analect. crit. p. 78.

Sequitur quod de Istro dictum retulit scholiastes Apollonii Rhodii ad IV. 284. *τὸν Ἴστρον φησὶν ἐκ τῶν Τπερβορέων καταφέρεισθαι καὶ τῶν Ριπαίων ὄρων*. οὕτω δὲ 22 *εἶπεν ἀκολουθῶν Αἰσχύλῳ ἐν λυομένῳ Προμηθεῖ λέγοντι τοῦτο*. Paullo haec aliter scripta in cod. Paris. in quo *ἐν Προμηθεῖ* sine cognomine. Comparanti Hippocratem

HERM. OP. IV.

S

in libro de aere locis et aquis; qui quum p. 291, 49. de Scythia scribat, *κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις καὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει*, paullo ante, v. 41. dicit: *αὐτοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἐφθά, καὶ πί- νουσι γάλα ἵππων, καὶ ἱππάκην τρώγουσι· τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων*. non dissimile veri videbitur, etiam apud Aeschylum haec coniuncta fuisse, de quo Strabo VII. p. 300. *καὶ Αἰσχύλος δ' ἐμφαίνει συνηγορῶν τῷ ποιητῇ, φήσας περὶ τῶν Σκυθῶν*.

ἀλλ' ἱππάκης βρωτῆρες εὐνομοὶ Σκύθαι.

Egregie ita vulgatum *ἱππικῆς βοτῆρες* emendavit Casaubonus. *Ἱππάκην, Σκυθικὸν βρώμα*, ex Aelio Dionysio memoravit Eustathius p. 916, 16. (880, 52.)

In iis, quae deinceps narrabantur, pugna memorabatur subeunda Herculi cum Liguribus: de qua antequam diceretur, ea crediderim posita fuisse, quae Galenus in comm. prima ad Hippocr. Epidem. VI. p. 454, 56. vol. V. ed. Bas. (XVII. p. 879. ed. Lips.) affert, si illa sunt ex Solutio Prometheo petita, ut primo H. Stephano ad Aeschylum p. 356. deinde Casaubono, Bentleio, et plerisque aliis visum est, non, quem nominat Galenus, ex Vincto. Vinctum recte nominatum iudicabat vir quidam doctus, ut ante multos annos a Fr. Aug. Wolfio accepisse memini: videri enim intercidisae versus illos cum compluribus aliis inter v. 790. et 791. ed. Stanl. Eadem mihi quoque subnata fuerat suspicio, quod Io per regiones septemtrionales et occidentales in Libyam perventura diceretur. Ac ne hodie quidem utrum horum verum esse dicam scio. Neutri enim sententiae deest, quod eam tueri videatur, etiam si nihil tribuamus addito cognomini, in quo vel ipse Galenus vel librarii errare potuerunt. Nam quum in illis fragmentis, quisquis is est, quicum loquitur Prometheus, loca vento Borea infesta aditurus dicatur, aequae id et in Ionis et in Herculis personam cadit. Io quidem nuper visa est per orientem in Libyam venire: quam sententiam novissime defendit Reinganum in Iahnii annalibus, 23 sed iis argumentis, quibus ut falsa potius quam vera videri

ista opinio debeat efficiatur. Quare non libet his immorari. Regiones, quas Aeschylus memorat, communi antiquitatis opinione ad septentrionem et occidentem sitae erant: eas Aeschylo in orientem usque ad Libyam extendi visas esse si quis eiusmodi argumentis ostenderit, quibus permoveri possint ii, qui nec levitate ea sunt ut incredibilia credant, nec temeritate tanta ut quae fieri nequeunt fieri velint, is demum vicerit, iter illud non per oras sub Aquilone et occasu solis iacentes in Aethiopiam atque hinc in Libyam deflecti. Id igitur demonstret oportet, qui fragmentis illis, de quibus mox dicetur, non locum fuisse in Vincto Prometheo volet ostendere. Accedit quod, quum Attii Prometheus, ut supra dictum, non ex Soluto Prometheo expressus fuerit, sed, quoniam Aeschylum admirabatur Attius, ex Vincto sumptus videatur, versus ille, qui solus ex ea tragoedia superest, mirifice cum illis apud Galenum fragmentis conspirat. Est autem hic, apud Nonium v. *gelus* p. 208, l. et Priscianum VI. p. 685. qui tum omittit:

tum profusus flamine hiberno gelus.

Vix enim credi potest, hoc Attium posuisse pro verbis parum similibus, quae apud Aeschylum sunt v. 17. aut 992.

Sed dicendum est etiam de altera sententia. Nam quum Strabo eo loco, quo pugnae Herculis cum Liguribus ex Aeschylo mentionem facit, ventos impetuosissimos commemoret qui eam regionem perflant, eorundemque ventorum vis in fragmentis illis apud Galenum describatur, fatendum est tam bene haec congruere, ut minime inepta sit coniectura eorum, qui fragmenta ista ad Solutum Prometheum referenda censuerunt. Manebit igitur ambiguum, ex utra sint fabula petita, donec aut aliud repertum fuerit testimonium, aut ostendatur a Vincto esse abiudicanda. Sed volo iam ipsa afferre, postquam adscripsero quae de ventis illis Strabo p. 182. refert: ἅπανα μὲν οὖν ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφερόντως δ' εἰς τὸ πεδίον τοῦτο μελαμβόρειον καταιγίζει πνεῦμα βίαιον καὶ φορικῶδες. φασὶ γοῦν σύρεσθαι καὶ κλινδεῖσθαι τῶν

S *

λίθων ἐνίους, κατακλᾶσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν
ὀχημάτων καὶ γυμνοῦσθαι καὶ ὀπλων καὶ ἐσθῆτος ἀπὸ
τῆς ἐμπροῆς. Galenus igitur sic scribit, cuius totum il-
24 lum qui de vocabulo πέμφιξ est locum dabo, quoniam in
eo etiam alia sunt poetarum fragmenta, quibus aliquid
emendationis mihi videor asferre posse. Bentleium enim,
qui in epistola ad Millium p. 500. ed. Lips. eum locum
tractavit, securius sequuti sunt Brunckius aliique, reveriti
auctoritatem viri, nec cogitantes, quae ille ex tempore
fudisset, non omnia, si diligentius expendantur, firma esse
mansura. *Νυνὶ δ' ἀρκέσει τοῖς γραμματικοῖς ἀκολου-
θήσαντα, κατὰ τὴν ἐκείνων διάταξιν εἰπεῖν τι περὶ τῶν
κατὰ τὴν πέμφιγα σημαινομένων. δοκεῖ μὲν γὰρ αὐτὴν
ἐπὶ τῆς πνοῆς Σοφοκλῆς ἐν Κολχίσι λέγειν·*

*ἀπῆξε πέμφιξ ὡς ἱπνοῦ σελαφόρου·
καὶ ὁ αὐτὸς ἐν Σαλμωνεῖ σατύροις·*

*καὶ τάχ' ἂν κεραυνία
πέμφιγι βροντῆς καὶ δυσοσμίαν λάβοι.*

Αἰσχύλος δὲ ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ·

*εὐθεῖαν ἔρπε τήνδε· καὶ πρώτιστα μὲν
Βορεάδας ἤξεις πρὸς πνοάς, ἵν' εὐλαβοῦ
βρόμον καταιγίζοντα, μὴ σ' ἀναρπάσῃ
δυσχειμέρῳ πέμφιγι συστρέψας ἄφνω.*

*ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτίνων αὐτῶν δοκεῖ χρῆσθαι τῷ τῆς πέμφι-
γος ὀνόματι Σοφοκλῆς ἐν Κολχίσι κατὰ τὰδε τὰ ἔπη·*

*κἂν ἐθαύμασας
τηλέσκοπον πέμφιγα χρυσέαν ἰδών.*

οὕτω καὶ Αἰσχύλος ἐν Ξαντρίαις·

*ᾧς οὔτε πέμφιξ ἡλίου προσδέρεται,
οὔτ' ἀστερωπὸν ὄμμα Λητώας κόρης.*

ἐπὶ δὲ τῆς ρανίδος ὁ αὐτὸς φησιν ἐν Προμηθεῖ·

*ἐξευλαβοῦ δὲ μὴ σε προσβάλλῃ στόμα
πέμφιξ· πικρὰ γάρ, κοῦ δια ζώῃς αἵμοι.*

καὶ ἐν Πενθεΐ·

μηδ' αἵματος πέμφιγα πρὸς πέδῳ βάλης.

ἐπὶ δὲ τοῦ νέφους δοκεῖ τετάχθαι κατὰ τόδε τὸ ἔπος ἐν Σαλμωνεὶ σατύροις παρὰ Σοφοκλεῖ·

πέμφιγι πλήσας ὄψιν ἀγγέλῳ πυρός.

καὶ παρ' Ἰβύκῳ·

πυκινὰς πέμφιγας πτόμενοι.

λέλεκται δ' οὗτος ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τινα παραβολὴν ²⁵
ἐπὶ χειμαζομένων εἰρημένην. διὸ καὶ τῶν προγινωστικῶν
οἱ πλείστοι ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς ὄμβρους σταγόνων εἰρη-
σθαὶ φασὶ τὰς πέμφιγας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὥδε·

μὴ διὰ πεμφίγων ἐναγίσματα.

ὁ δὲ Εὐφορίων οὕτως·

ἠπεδανὸν πέμφιγες ἐπιτρύζουσι θανόντα.

Indicandum est paucis, quid in his poetarum exemplis mutaverim. Primum e Sophoclis Colchidibus fragmentum sic scriptum erat: ἀπῆξε πέμφιξιν οὐπέλας φόρου. Bentleius, ἀπῆξε πέμφιξ Ἰονίου πέλας πόρου vel ἐξ ἔω σελαςφόρου. At debent exempla haec omnia sic esse comparata, ut ex ipsis appareat, quo significatu dicta sit πέμφιξ. In illa Sophoclis fabula de ignivomis tauris quos Iaso domuisset sermo erat: quo ex loco servavit nonnulla Scholiastes Pindari ad Pyth. IV. 398^m. Ex eorum naribus halitum exire dicebat poeta, si quid video, qualem furnus spiraret vivis carbonibus repletus. Ad σελαςφόρου comparari potest hoc Aristophanis Pac. 839.

ἀπὸ δειπνίου τινὲς

τῶν πλουσίων οὗτοι βαδίζουσ' ἀστέρων,

ἵπνους ἔχοντες, ἐν δὲ τοῖς ἵπνοῖσι πῦρ.

Quod sequitur fragmentum, in eo legebatur, κεράννια πέμφιξι, βροντῆς, καὶ δυσοσμίας λάβοι. Bentleius, quod mirere, καὶ τάχ' ἂν Κεράννια πέμφιξι βροντῆς

καὶ δυσοσμίας βάλοι. At haud dubie de Salmoneo fulmine icto sermo erat. Aeschyli versus ex Prometheo emendarunt Casaubonus ad Strabonem p. 182. et Bentleius. Legebatur ἐρπετὴν δὲ et πρὸς πνοαῖσιν, εὐλαβοῦ et τρέψας ἄφνω. Casaubonus minus bene, πρὸς πνοάς. σὺ δ' εὐλαβοῦ, et συστρέψας ἄνω. Gatakerus in Adv. misc. p. 532. quum alia in hoc loco male constituit, tum πέμφιγ' ἀνατρέψας ἄφνω. Quod mox ex Colchidibus affertur, sic erat scriptum: καὶ ἐθαύμασα τῇδε σκοπῶν πέμφιγα χρυσέαν ἰδὼν. Emendavit Bentleius, sed scribens ille κάπεθαύμασα. Mihi, quod posui, verisimilius visum. Sequebatur: οὕτω καὶ Αἰσχύλος, ἐξ ἀντιαίας οὔτε πέμφιξ ἡλίου προσδέρκεται, οὐ τ' ἀστέρων στόμα Λητώας κόρης. Emendatio Bentleio debetur, qui mox etiam ῥα-
 26 νίδος in Galeno pro ῥαγίτιδος reposuit. Aeschyli quod sequitur exemplum quum non adiecto cognomine ex Prometheo attulerit Galenus, eundem videtur designare, quem supra dixerat. Et concordat etiam sententia utriusque fragmenti. Legebatur προσβάλλη. Sophoclis e Salmoneo alterum exemplum sic exhibebatur: πέμφιγι πᾶσαν ὀψιαγέλων πυρός. Bentleius, πέμφιγι πᾶσαν ὄψιν ἀγγέλω πυρός. Id vix aut scripserit Sophocles, aut Galenus, imperfecta sententia, attulerit. A Callimachi fragmento, quod scriptum erat μὴ διὰ πεμφίγων ἐνάγουσιν ἔα, manum abstinuit Bentleius, nisi quod lacunae signum post πεμφίγων posuit. Nostram emendationem ipsa, quam in hoc versu cerni Galenus testatur, vocis significatio tuebitur. *) Denique in Euphorionis versu legebatur εἶπε δ' ἄνθη. Bentleius ἡπεδαναί, idemque εἰ πεδαναί et ἐπικλύζουσι coniecit.

Sequitur ipse de pugna cum Liguribus locus. Strabo quum dixisset, μεταξὺ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδῖον ἐστί, τῆς θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ τὸν διάμετρον, κυκλωτερεῖς

*) Eleganter Naekius in dissertatione de Callimachi Hecale p. 15. coniecit: δειδία πεμφίγων ἐναγίσματα.

τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ λιθῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος· μεστὸν γάρ ἐστι λίθων χειροπληθῶν, υποπεφυκνύαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσὶν· ἐν μέσῳ δ' ὕδατα, καὶ ἀλυκίδες ἐνίστανται καὶ ἄλεις· paullo post, commemoratis Aristotelis et Posidonii de lapidum illorum origine sententiis, ita scribit: τὸ μέντοι δυσαπολόγητον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου παραλαβὼν, εἰς μῦθον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ καθηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Κανκάσου πρὸς τὰς Ἑσπερίδας·

ἦξεῖς δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον στρατόν.
ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὦν,
μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν
ἐνταῦθ'· ἐλέσθαι δ' οὔτιν' ἐκ γαίας λίθον

- 5 ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶρος ἐστὶ μαλθακός.
ιδῶν δ' ἀμμηχανοῦντά σ' ὁ Ζεὺς οἰκτερεῖ,
νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέτρων
ὑπόσκιον θήσει χθόν'· οἷς ἔπειτα σὺ
βαλὼν διώσεις ῥαδίως Αἴγυν στρατόν.

Dionysius Hal. Ant. R. I. 41. δηλοῖ δὲ τὸν πόλεμον τόνδε τῶν ἀρχαίων ποιητῶν Αἰσχύλος ἐν Προμηθεὺς λυομένου. πεποιήται γὰρ αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς Ἡρακλεῖ τὰ τε ἄλλα 27 προλέγων, ὥς ἕκαστον αὐτῷ τι συμβήσεσθαι ἔμελλε κατὰ τὴν ἐπὶ Γηρυόνην στρατείαν, καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Αἰγυστικοῦ πολέμου, ὥς οὐ ῥαδίως ὁ ἀγὼν ἐσται διηγούμενος· τὰ δὲ ποιήματα ὧδε ἔχει·

ἦξεῖς δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον στρατόν,
ἐνθ' οὐ μάχης, εὖ οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὦν,
μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν.

Hyginus Poet. Astr. II. 6, p. 437. *Aeschylus autem in fabula, quae inscribitur Προμηθεὺς λυόμενος, Herculem ait esse non cum dracone, sed cum Liguribus depugnantem. Dicit enim, quo tempore Hercules a Geryone boves abduxerit, iter fecisse per Ligurum fines: quos conatos ab eo pecus abducere, manus contulisse et complures eorum sagittis confixisse: sed*

postquam Herculem tela deficerent, multitudine barbarorum et inopia armorum defessum se ingeniculasse, multis iam vulneribus acceptis: Iovem autem misertum filii, curasse ut circa eum magna lapidum copia esset: quibus se Herculem defendisse et hostes fugasse. Itaque Iovem similitudinem pugnantis inter sidera constituisse. Attigit non nominato auctore Theo ad Arati Phaen. v. 75. οὗτος δὲ ἐστὶ κατὰ τινὰς ὁ Ἡρακλῆς· αὐτὸν γὰρ τὸν Ἡρακλέα τοῖς Αἰγυπιοῖσι πολεμοῦντα, ἐπιλιπόντων αὐτῷ τῶν τοξευμάτων, ἐπὶ γόνυ πεσεῖν καὶ λίθοις βάλλειν, οὓς αὐτῷ ὕσεν Ζεὺς. Disputavit de Aeschyli versibus primus H. Stephanus ad Aeschylum p. 357. deinde P. Leopardus Emend. V. 17. in Gruteri Face critica vol. III. p. 100. et Salmasius Exerc. Plin. p. 42. Et v. 7. quidem Casaubonus ὑπερχῶν corrigebat, cui iure contradixit Salmasius. Γογγύλων ipse dedi pro στρογγύλων. In idem, sed timens, incidit Scholefieldius. V. 8. legabatur apud Strabonem οἷς ἔπειτα συμβαλὼν δρώσεις. Leopardus et Salmasius, οἷς ἔπειτα σὺ βαλὼν διώξεις. Veram scripturam διώσεις Seidlerus de verss. dochm. p. 102. ubi per errorem διώσας scriptum, et ante eum Erfurdii, eodem quo ille Euripidis loco in Heracl. 995. usus, invenerunt: sed multo ante utrumque idem viderat Leopardus.

Eductusne sit in Aeschyli fabula a Prometheo Hercules, quomodo Atlantis ope aureis pomis Hesperidum 28 potiretur, de qua re scriptum est apud Apollodorum II. 5, 11. §. 13. et scholiastam Apollonii Rhodii ad IV. 1396. hodie ignoramus. Veri tamen simile est, istis in itineribus describendis fabulosos illos κυνοκεφάλους et στερονοφθάλμους commemoratos esse, quos Strabo I. p. 43. et VII. p. 299. Apollodoro auctore ab Aeschylo dictos ait. Certe quos utrobique tertios addit μονομμάτους, Arimaspi sunt, de quibus in Vincto Prometheo est. Quos his alios aliis deformitatibus insignes populos Tzetzes adiecit Chil. VII. 766 — 768. non videntur ex Aeschylo esse collecti.

Aquilam interempturus Hercules Apollinem invocabat. Plutarchus in Amatorio p. 757. D. E. ὁ δὲ Ἡρα-

κλῆς ἕτερον θεὸν παρακαλεῖ μέλλων ἐπὶ τὸν ὄρνιν αἶρε-
σθαι τὸ τόξον, ὡς Αἰσχύλος φησὶν,

Ἄγρεὺς δ' Ἀπόλλων ὀρθὸν ἰθύνοι βέλος.

Sic Wytttenbachius ex E. Vulgo ἰθύνει. Apollinis illud cognomen tetigit Boeckhius Explic. Pind. Pyth. IX. p. 324. Aquilam quomodo veterum doctorum qui sapere sibi videbantur interpretati fuerint, cognosci potest ex scholiis Apollonii Rhodii ad II. 1248. et Eudocia p. 346.

Liberati iam Promethei verba habemus apud Plutarchum in ipso vitae Pompeii initio: πρὸς δὲ Πομπήϊον εἰκε τοῦτο παθεῖν ὁ Ῥωμαίων δῆμος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ ὁ Αἰσχύλου Προμηθεὺς πρὸς τὸν Ἡρακλέα σωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ λέγων,

ἐχθροῦ πατρός μοι τοῦτο φίλτατον τέκνον.

In quo versu τοῦτο ab librariis metri explendi caussa insertum puto, ut in comici veteris versibus, quos affert Diogenes Laertius II. 18. de quibus alio loco dicitur. Vt alia taceam, pronomen istud vel propter genus neutrum, ubi usus masculinum requirit, reprehendendum est.

Incertum est, fuerintne quae Apollodorus II. 5, 11. §. 12. refert omnia ab Aeschilo commemorata: καὶ περαιοθεὶς ἐπὶ τὴν ἡπειρον τὴν ἀντικρὺ, κατετόξευσεν ἐπὶ τοῦ Κανκάσου τὸν ἐσθίοντα τὸ τοῦ Προμηθέως ἥπαρ αἰτόν, ὄντα Ἐχίδνης καὶ Τυφῶνος· καὶ τὸν Προμηθεῖα διέλυσε δεσμὸν ἐλόμενος τὸν τῆς ἐλαίας, καὶ παρέσχε τῷ Αἰὶ Χείρωνα, ἀθάνατον ὄντα, θνήσκειν ἀντ' αὐτοῦ θέλοντα. Quod hic de Chirone dicit, ambigue indicatum esse in Prometheo Vincto v. 1026. supra diximus. Sed 29 de corona, quam signum esse vinculorum vidit Galeus, testimonium exstat Athenaei XV. p. 674. D. Αἰσχύλος δ' ἐν τῷ λυομένῳ Προμηθεὶ σαφῶς φησὶν ὅτι ἐπὶ τιμῇ τοῦ Προμηθέως τὸν στέφανον περιτίθεμεν τῇ κεφαλῇ, ἀντίποινα τοῦ ἐκείνου δεσμοῦ, καίτοι ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Σφιγγὶ εἰπὼν,

τῷ δὲ ξένῳ γε στέφανος, ἀρχαῖον στέφος,

δεσμῶν ἄριστος, ἐκ Προμηθέως λόγου.

Heynius ad Apollodorum scribi volebat ἐκ Προμηθέως λόγου, ob ea quae Athenaeus de Caribus p. 672. narrat. Sed recte ei contradixerunt Schweighaeuserus et Iacobsius, hic quidem in Diar. litt. Halensibus loco supra indicato: nam viminea corona Carum propria erat, nec pertinebat ad Prometheus, ut ipsa illa Athenaei narratio docet. Poterant vero eiusdem scriptoris etiam his verbis uti, quae adscriptimus: nam si λόγου verum esset, non poterat ille καίτοι dicere: consentiret enim secum Aeschylus. Nunc ille in Sphinge hoc dicere videtur, Prometheus auctore optimum hospiti vinculum esse coronam. Scilicet providentiae est, quasi vinculo quodam sibi hospitem obstringere. Στέφανος in versibus illis pro librorum scriptura στέφανον dedit Grotius. Heynio qui assentiuntur, mirabar unde haberent ἀκραιοστεφής, quod capitis sertum significaret, pro ἀρχαίων στέφος, usque dum fabrum huius verbi cognovi.

Scholiastes Aristidis a Frommelio editus p. 191. τὸ δειλίας ἐξ Αἰάντος τοῦ μαστιγοφόρου Σοφοκλέους, τὸ δὲ σιωπῆς ἐκ Σιμωνίδου· καὶ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεΐ δεσμώτη·

πολλοῖς γὰρ ἐστὶ κέρδος ἡ σιγὴ βροτοῖς.

Non legitur hic versus in Vincto. Sed in Ignifero, Gellio teste XIII. 18. (edd. vett. 17.) fuit:

σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια.

Altera illa sententia similiter dicta Carcini versibus apud Stobaeum exstat Serm. XXXIII. 1.

πολλοῖς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγὴ· μάλιστα δ' ἐστὶ σῶφρονος τρόπου.

Eustathius ad Iliad. ε. p. 600, 43. (457, 29.) σχίσματα γάρ τινα καὶ οἱ θύσανοι, ὅθεν ἀρειθύσανοι κατὰ 30 Πανσανίαν Ἄρως θύσανοι, οἷον ἀποσχίσματα, παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Προμηθεΐ λυομένη. Bis hanc vocem habet

Hesychius, p. 528. ἀρθύσανοι (Favorinus, ut litterarum ordo postulabat ἀρθρούσανοι) ἀποσχήματα καὶ ἀποβλαστήματα, et p. 522. ἀριθύσανοι, ἡνίοχοι, ubi litterarum ordo requirit ἀρειθύσανοι. Ingeniose Passovius in lexico Germanica *degen*, *degenknopf*, de fortibus dicta comparat. Certe ἡνίοχοι non suspectum videtur, si isto nomine quasi Martis appendices significantur.

Quod Antiatticista in Bekkeri Anecdotis p. 116, 7. adnotavit, χερσά, τὰ μὴ γεωργούμενα· Αἰσχύλος Προμηθεῖ, non solum utrum ex Soluto an ex Ignifero Prometheo petitum esset incertum putare debebat Blomfieldius in glossario ad Persarum v. 64. sed dubitari etiam poterat, an in Vincti loco eo qui intercidit scriptum fuisset.

DE HYPERBOLE

DISSERTATIO. *)

3**M**ulta sunt in philologorum armamentariis reposita instrumenta, quorum fabricam atque usum qui callent, recte iis et cum fructu utuntur; qui non callent, nihil proficiunt, nisi ut territent nonnullos *σὺν σάκει κωδωνοκρότῳ παλαιόται.* In iis instrumentis non ultimum tenent locum quae a grammaticis et artis dicendi magistris figurae vocantur, promptissimum omni ulceri emplastrum: quippe nomen silentium facit, ut, enallagen vel *ἐν διὰ δυοῖν* si memores, quaerere quid id sit indignum rati, fraudem sibi fieri patiantur. Et tamen vix ullam istarum invenias figurarum, quae si accuratius consideretur, ita sit explicata, ut, quae sit eius natura, quae vis, qui fines, qui usus, satis pateat. Libet id in una paucis ostendere, hyperbolen dico, non quo aut exhauriri posse tam infinitam materiam his paucis pagellis sperem, aut exquisita velim atque recondita in medium afferre, sed ut et errores quosdam removeam, et quae permulta de illa figura dici possunt, quas maxime in partes distribuenda videantur designem. Definivit eam his verbis Trypho, seu quisquis est scriptor libelli de tropis, duobus in Museis criticis editi,

*) Edita est a. 1829.

Cantabrigiensi fasc. I. p. 52. et Vratislaviensi vol. I. p. 13. ὑπερβολὴ ἐστὶ φράσις ὑπεραίρουσα τὴν ἀλήθειαν αὐξήσεως ἢ μειώσεως χάριν. Quae sic vertit rhetoricorum ad Herennium scriptor IV. 33. *superlatio est oratio superans veritatem, alicuius augendi minuendive caussa*; Cicero de Or. III. 53. sic: *augendi minuendive caussa veritatis superlatio atque traiectio*. Alia eodem redeuntia commemoravit Weiskius noster in dissertatione prima de hyperbole errorum in historia Philippi Amyntae f. commissorum genitrice §. 1. At plus haec definitio continet, quam inest in hyperbole. Nam qui minus veritatis est augendi minuendive caussa facta superlatio, quum, qui de proeliis referunt, a centenis millenos caesos esse iactant? Et tamen neque est hyperbole, neque vocatur a quoquam. Quid autem adulationem dicam atque obtrectationem, quae eodem in genere totae versantur? Nimirum aliud est exaggeratio extenuationeve, qua qui utuntur, credi sibi quod dicunt postulant; aliud hyperbole, quae est oratio veritatem supra quam credi volumus excedens: ut illud Ciceronis in oratione pro Sextio c. 58. *nominatim sum appellatus in Bruto*:

Tullius, qui libertatem civibus stabiliverat:

millies revocatum est. Intellexit hoc Quintilianus, cuius aegre caremus libro de caussis corruptae eloquentiae, in quo se hunc locum plenius tractavisse ait: sed is tamen in Inst. or. VIII. 6, 74. ita scripsit: *monere satis est, mentiri hyperbolen, nec ita, ut mendacio fallere velit*. Itaque ipsi §. 67. hyperbole est *ementiens superiectio*. At ne haec quidem iusta finitio est. Praeterea fallitur hic quoque, minuendo inservire putans hyperbolen. Id minuere nihil est aliud quam augere exiguitatem, ut quod Longinus cap. 38. affert, agellum a comico quodam breviorum dictum esse epistola Laconica: aut quod ille de tropis scriptor ex Diphilo de muliere parum formosa:

ἦν ὁ πατήρ ἐφίλησεν οὐδεπώποτε,
παρ' ἧς τὸν ἄρτον ἡ κύων οὐ λαμβάνει,

μέλαινα δ' οὕτως, ὥστε καὶ ποιεῖν σκότος·

quae non est formositatis imminutio, sed superlatio deformitatis.

In omni hyperbole requirimus ut iusta sit, i. e. ut contineat ea, in quibus natura posita est hyperbolae. Oportet igitur apparere, nimium dici eius quod extollere volumus. In qua re tribus modis peccari potest, vel quod parum est dicendo, vel tollendo supra modum, vel perperam augendo. Primum illud quum fit, prava est hyperbole eo, quod, quum speciem hyperbolae prae se ferat, re vera nulla est, ac minuit potius: ut, quum Romani sexcenta de numero modum excedente dicant, male eo verbo uteretur, qui ex matutina pluvia nubilum diem auguranti diceret, sexcenties, quum mane pluisset, post meridiem sudum fuisse. Contrarius huic error est, quum quid supra modum attollitur. Nam etsi in omni hyperbole nimium dici oportet, tamen etiam in nimio illud est nimium, quod rem monstruosum in modum auget. Monstruosum autem est, quod naturam rei perimit. Talis esset illa apud Homerum *ἑκατὸν πολέων πρυλέεσσ' ἀραρυῖα* galea Minervae, Iliad. V. 744. si is, quod nonnullis placuit, tam magnam dixisset, ut centum urbium peditatui sufficeret. Nam ea tam vasta est magnitudo, quantam in galea si cogitare quis velit, elabi animo imaginem galeae necesse sit. Tertium vitii genus perperam augendo cernitur: quod fit augendo eo, quod auctum vel nihil confert ad amplificationem rei, vel eam pervertit. Illud fecit Paullus Silentarius in epigrammate ad amicam his versibus:

*μηδὲν ἔοι τὸ μεταξὺ· Σεμιράμιδος γὰρ ἐκεῖνο
τεῖχος ἔμοι δοκέει λεπτὸν ὕψοςμα σέθεν.*

Hunc murum Semiramidis, quem iure Ruhnkenius in epist. crit. I. p. 132. (75.) ut ridiculum et puerilem vituperavit, ex his Synesii ep. 4. acceptum esse monuit Toupius: *ὄντες ἐπιβάται πλείν ἢ πεντήκοντα, τριτημόριόν που μάλιστα γυναικες, αἱ πλείους νέαι καὶ ἀγαθαὶ τὰς ὄψεις.*

ἀλλὰ μὴ φθόνει. παραπέτασμα γὰρ ἡμᾶς ἀπετείχιζε, καὶ τοῦτο ἐρρώμενέστατον, οὐ πάλαι διερρώγοτος ἰστίου τεμάχιον, σωφρονοῦσιν ἀνθρώποις τὸ τεῖχος τὸ Σεμ-
 ράμιδος. Et Synesius quidem recte, ut quam impervium sibi velum illud esse putaverint indicaturus: male vero Paullus: qui si tenuissimae vestis obiectu nimium se ab amica distineri putabat, neque quanto spatio neque quam insuperabili septo arceretur, sed quam penitus, dicere debebat. Atqui penitus etiam quivis murus vel paries secluderet: auxit ergo, quo augendo nihil profecit. Alter perperam augendi modus, qui est in perturbanda amplificatione, in illa, cuius mentionem fecimus, Minervae galea ipse quoque conspicitur. Nam galea quum unius sit capitis tegumentum, perversum est eam multorum caputū capacem dicere, quia magnitudinem galeae non numero caputū, sed mensura illius capitis, cui destinata est, metimur: ut multo rectius mons dictus esset ista galea tegi posse. Sed permirum est, fuisse nostro quoque aevo viros eruditos, quibus *qui nil molitur inepte* tam absurdum quid videretur protulisse. Descripserat Homerus currum Iunonis; memoraverat insignia aegidis: mox ambas deas curru de caelo in Olympum, inde in campum Troianum, qua Simois et Scamander confluent, vectas, hinc pedibus ad exercitum Graecorum progressas dicit. Et hac in narratione, in qua aliud nihil abnorme invenitur, solam ille Minervae galeam a tam immani et monstruosa magnitudine laudaverit? non cogitaverit, corpus deae, si galea tanta esset, quantum esse debuerit? non viderit, tantum abfuisse, ut istiusmodi duo monstra (certe non brevior Iuno) locum in exercitu invenirent, ut vel solo pedis simul Graecos Troianosque debuerint proterere? Absit ut id credamus. Verissime illi, qui figuris militum ornatam dici galeam censuerunt: eodem modo, quo zona Iunonis Iliad. XIV. 181. *ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖα* dicitur. At, inquit quis, vel sic centum urbium peditatus immodicum est et incredibile ornamentum galeae. Recte: sed quid si ne haec quidem iusta est illorum verborum interpretatio? Mirum certe, quod illos *πρυλέας* quam alio nomine

appellare maluit, praesertim si totos exercitus designabat, in quibus, si *πρυλέες* sunt pedites, non decebat equites, qui dignitate potiores sunt, praeteriri. At illud ipsum valde dubium est, significetne pedites ea vox. Est enim in iis, de quarum significato ne veteribus quidem satis constabat. Id quum ex interpretibus Homeri et lexicographis, tum ex poetis recentioribus aliud atque aliud sequutis cognoscitur. Plerisque visi sunt pedites significari. Hinc scholiastes ad Iliad. XI. 49. ἡ διπλῇ, ὅτι φανερώς πρυλέες οἱ πεζοί. ἀντιδιέσταλκε γὰρ τοὺς ἵππους. Et ad XII. 77. ἡ διπλῇ, ὅτι σαφῶς τοὺς πεζοὺς ὀπλίτας πρυλέας. Hesychius: Πρυλεῖς, οἱ μὲν, πολλοὺς λαοὺς· οἱ δέ, προμάχους, ἢ πεζοὺς ὀπλίτας ἀθρόους. Πρυλέσι, πεζοῖς ὀπλίταις. Πρυλέες, πεζοὶ ὀπλίται, ἀπὸ τῆς πορείας, τουτέστι πορείᾳ χρώμενοι. Πρυλέες· ἄραρῖα, πεζοῖς ἡρμοσμένη. In Scholiis ad Iliad. V. 744. quod legitur, εἶχε γάρ, φασίν, ἐν ἑαυτῇ πολίτας τετυπωμένους πολέων ρ', scribi debebat ὀπλίτας, ut in sequente scholio. Conferendi porro Etym. M. p. 693, 31. Apollonius in lexico Homérico, Suidas, Eustathius p. 601, 1. Hic quidem et isto loco et p. 893. Herodiano placere ait, nominativum non *πρύλις* fuisse, quod nomen proprium est apud Lycophr. 222. sed *πρυλῆς*. Gortyniorum eam vocem esse testatur scholiastes ad Iliad. XII. πρυλέες, οὕτως Γορτύνιοι. Sed Eustathius, quum scripsit p. 893, 34. πρυλέες δέ, οἱ ἐν μάχῃ πεζοὶ κατὰ γλῶσσαν Γορτυνίων, τῶς φαίνονται οἱ παλαιοί, plus dixit, opinor, quam acceperat, addito, qua significatione usurparent Gortynii. Repetita sunt haec verba a Favorino in Excerptis p. 390. ed. Dindorf. Accepta vox ita a Manethone II. 215.

ἡδ' ἱππῶν πρυλέων τε

ἡγεμόνας,

et a scriptore epigrammatis, quod inter incertorum est 596.

καὶ στίχας ἡδὲ φάλαγγας, ἰδ' ἀρράγεις παρατάξεις
ὀπλιτῶν πρυλέων, κρατερῶν πάλιν ἱπποκορυστῶν.

Neque enim distinguendum videtur, ὀπλιτῶν, πρυλέων.
Cynegeticorum scriptor autem pro confertis posuit III. 124.

τοὶ δ' ἄρα δειλοὶ
τείχος ὑπ' εὐπτέρυγον πρυλέες τρίζουσι νεοσσοί.

Sed praestat, ex ipso, si fieri potest, Homero explanationem petere. Is eo vocabulo, praeter eum locum qui est de galea Minervae, ter usus invenitur. Iliad. XII. 76. Polydamas, quoniam equos per fossam Graecorum adigere periculosum esse videt, haec suadet:

ἵππους μὲν θεράποντες ἐρυκόντων ἐπὶ τάφρῳ,
αὐτοὶ δὲ πρυλέες σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες
Ἔκτορι πάντες ἐπώμεθ' ἀολλέες.

Et hoc quidem loco grammaticis pedites visi sunt necessario intelligendi esse. Geminus huic est alius in XI. a v. 47.

ἡνιόχῳ μὲν ἔπειτα ἑὸν ἐπέτελλεν ἕκαστος
ἵππους εὖ κατὰ κόσμον ἐρυκόμεν αὐτῷ ἐπὶ τάφρῳ·
αὐτοὶ δὲ πρυλέες σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες
ῥέωντ'· ἄσβεστος δὲ βοή γένετ' ἡῶθι πρό.
φθὰν δὲ μέγ' ἱππῶν ἐπὶ τάφρῳ κοσμηθέντες·
ἱππῆες δ' ὀλίγον μετεκίαθον.

Huius loci explicatio pendet ex primo versu, quem recte interpretatus est scholiastes: qui quae scripsit, ita sunt corrigenda: ἐντειλόμενοι τοῖς ἡνιόχοις οἱ παραβάται ἐπὶ τῇ τάφρῳ σὺν τοῖς ἵπποις ἀναμένειν αὐτούς, ἐν ὧσιν τοὺς ἵππους ἐκείνοι ζευγνύουσι, καὶ αὐτοὶ ἅμα τοῖς πεζοῖς διαβαίνουσι τὴν τάφρον, καὶ ἐκείνοι μετ' οὐ πολὺ καταλαμβάνουσιν ἅμα τοῖς ἵπποις. Videri possunt hic quoque pedites dici: sed tamen nec necessitas ulla cogit, quia etiam si plane abesset illa vox, idem diceretur, et permirum est, quod alibi, qui relicto curru in solo stantes aliquid agunt, constanter πεζοὶ vocantur. Ex quo recte colligere videmur, aliud significari. Ac peropportune accidit, ut tertium apud Homerum exemplum exstet, idque magis quam superiora illa perspicuum. Iliad. XXI. 90.

ἦτοι τὸν πρότοισι μετὰ πρυλέεσσι δάμασσας,

HERM. OP. IV.

T

ἀντίθειον Πολύδωρον, ἐπεὶ βάλες ὅξεϊ δουρί.

Quomodo ille occubuerit, narratum XX. 411.

*δὴ τότε νηπιέησι, ποδῶν ἀρετὴν ἀναφαίνων,
θῦνε διὰ προμάχων, εἰὼς φίλον ὤλεσε θυμόν.
τὸν βάλε μέσσον ἄκοντι ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς
νῶτα, παραῖσσοντος.*

Quae verba qui cum illis comparet, facile videat, qui *πρυλῆες* dicuntur, *προμάχους* potius, quam *pedites* esse intelligendos: quamquam etiam amplius quid significari, *pedum* pernecitas, qua confisus fuerit Polydorus, arguit. Ea enim *pyrrhichistae* virtus est. Atqui *pyrrhicha*, teste Aristotele apud scholiastam Pindari ad Pyth. II. 127. a Cypriis *πρύλεις* vocabatur, quae proprie Curetum armata saltatio est, memorata Callimacho h. Iov. 52.

*οὔλα δὲ Κούρητες σὲ πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο,
τεύχεα πεπλήγοντες,*

translata ad Amazones in h. Dianae v. 240.

*αὐταὶ δ', Οὔπι ἄνασσα, πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο,
πρῶτα μὲν ἐν σακέεσσιν ἐνόπλιον, αὐθι δὲ κύκλῳ
στησάμεναι χορὸν εὐρύν.*

De ea saltatione videndi Hoeckius in Cretae vol. I. p. 213. et O. Müllerus in Doriensium vol. II. p. 250. et 337. Ex his efficitur, ut *πρυλῆες* proprie dicti videantur praesules sive praesultores, qui ante caeteros progressi saltationem cum armis praeirent. Atque ex praepositione *πρὸ* certe factum est nomen, nisi etiam ex *λεώς*. Nam grammatici quas derivationes afferunt, perineptae sunt. Idem tripudii ritus Romae observatus ab Saliis, de quibus Festus: *redamtruare* dicitur in *Saliorum exsultationibus*: *quum praesul amtruavit, quod est motus edidit, ei referuntur invicem iidem motus.* Lucilius:

praesul ut amtruet hinc, ut vulgus redamtruet inde.

9 Conf. Nonius in v. *redamtruare*, et Gutberlethus de Sa-

liis cap. 25. Apparere ex his puto, qui factum sit, ut *πρυλῆες* aliis *πεζοί*, aliis *ὀπλίται*, aliis *πρόμαχοι* esse viderentur. Nam sunt haec omnia in illo nomine coniuncta, quia adhaerent officio praesulis, etsi nullum eorum primum est. Iam igitur non exercitus centum urbium, sed praesultores dici videbuntur. Fuerintne etiam apud veteres, qui ita existimarent, non satis liquet ex his Eustathii p. 600, 45. *τινὲς δὲ τὸ ἑκατὸν πολέων πρυλέσσ' ἀραρυῖαν οὕτως ἔφρασαν· ἑκατὸν πολέων ἀριστεῖς ἔχουσιν· ἢ κεκοσμημένην τοῖς τῆς Κρήτης ὀπλίταις, τουτέστι τὰ τῶν Κορυβάντων ἔργα ἔχουσαν ἐντετυπωμένα. ὅτι δὲ ἑκατόμυλῖς ἡ Κρήτη καὶ ἐν Ὀδυσσεΐᾳ δηλοῦται. ὡς δὲ καὶ Κρηῖτες οἱ Κορύβαντες, δῆλον καὶ αὐτό.* Odysseae dicit XIX. 174. ubi nonaginta Cretae urbes memorantur: sed *ἑκατόμυλῖς* dicta Iliad. II. 649. Et Creticas saltationes bene notas fuisse Homero docent Iliad. XVI. 617. XVIII. 590. seqq. Omnino autem non prorsus absurda est illorum coniectura, qui Cretae centum urbes respici censuerunt, non quod Homerus has in mente habuerit, sed quod aliquis ante eum poeta. Nam permulta Homerus aperte ab antiquioribus poetis accepit, quae fere eo cognoscuntur, quod explicatus magis reconditos et a simplicitate Homerica alienos habent. Quibus nescio an hoc quoque et vel maxime sit adnumerandum. Licebit enim suspicari, illorum aliquem poetarum, quum de rebus Creticis caneret, Minervam descripsisse ex singulis urbibus singulos praesules cum armis tripudiantes in galea gerentem, non ineptum profecto insigne deae, quae fuit ubi *Προμαχόρμας* cognomine coleretur, teste Pausania II. 34, 8. Non infitior tamen, simplicius ideoque probabilius mihi videri, *ἑκατὸν* non esse cum *πολέων*, sed cum *πρυλέεσσι* coniungendum, ut *πολέων πρυλῆες* quasi pro una voce sint, quae duces urbium apud antiquum illum poetam significaverit. Vtrumvis horum probet quis, certe non amplius centum viris galea habebat. Ea nec nimia, ut apud poetam, imaginum multitudo est, et rationem continet idoneam numeri centenarii, quem in fimbriis zonae non miramur, miramur autem in urbibus, quoniam,

si simpliciter bellatores cogitari vellet, duarum potius dicere hostilium expressos esse urbium exercitus. Accedit quod iam etiam equitum omissio iusta videbitur.

Sed redeo in viam. Genera hyperbolae tria posuit

Demetrius in libro de elocutione §. 124. *τριτὴ δὲ ἐστὶν ἡ καθ' ὁμοιότητα ἐκφέρεται, ὡς τὸ θέειν δ' ἀνέμοιςιν ὁμοιοί· ἡ καθ' ὑπεροχὴν, ὡς τὸ λευκότεροι χιόνος· ἡ κατὰ τὸ ἀδύνατον, ὡς τὸ οὐρανὸν ἐστήριξε κάρη.* Malam hanc divisionem esse vidit

ipse: quare sic pergit: *πᾶσα μὲν οὖν ὑπερβολὴ ἀδύνατος· οὐτε γὰρ ἂν χιόνος λευκότερον γένοιτο, οὐτ' ἂν ἀνέμῳ θέειν ὁμοιον· αὕτη μέντοι ἡ ὑπερβολὴ ἐξαιρέτως ὀνομάζεται ἀδύνατος.* Et profecto duplex est istius divisionis vitium: unum, quod iis quae fieri nequeunt nihil commune est cum similibus et comparatis: alterum, quod haec duo unum sunt, quia comparatio in utroque est, in altero parilitatis, in altero superationis: quod non latuit scriptorem rhetoricorum ad Herennium. Quintilianus §. 68 — 70. exempla quidem ille potius quam iustam divisionem dare volens; quinque genera commemoravit: quum plus facto diceretur, quum res per similitudinem attolleretur, quum per comparisonem, quum signis quibusdam, quum translatione. Haec et similia qui attentius fuerit contemplatus, non genera diversa hyperbolae esse intelliget, sed consociationes hyperbolae cum aliis orationis figuris. Aristoteles in rhet. III. 11, 15. omnis probatae hyperbolae naturam in translatione videtur posuisse: *εἰσὶ δὲ καὶ εὐδοκιμοῦσαι ὑπερβολαὶ μεταφοραί.* Ac sane transfertur in omni hyperbole aliquid ex alia re in eam, quam ista accessione extollimus. Sed formae si discernendae sunt hyperboles, non est a fortuitis notis petenda differentia, quarum infinita multitudo et varietas est: verum ipsa videndum natura hyperboles quas vel contineat vel admittat diversitates.

Paucis summam rei complexus est Quintilianus §. 76. qui, *tum est, inquit, hyperbole virtus, quum res ipsa de qua loquendum est naturalem modum excessit: conceditur enim amplius dicere, quia dici quantum*

est non potest: meliusque ultra quam citra stat oratio. Quicumque utuntur hyperbole, utuntur propterea, quia non habent quo satis exprimant quantum sit id de quo loquuntur. Itaque praedicant de eo aliquid quod modum excedat, non quo id credi sibi velint, sed ut, quum ni-¹¹ mium dicitur, non satis dici posse qui audiunt intelligant. Quare omnis hyperbole concitati est commotique animi signum. Quod si genera quaedam constituenda sunt hyperbolae, distinguere ea oportet pro diversitate animi affectionum. Quarum quum tanta et varietas sit et implicatio, multarum etiam affinitas, ut neque enumerari omnes neque inter se distinguere posse videantur: non ipsae considerandae sunt, sed status illi animi, ad quos referuntur: qui sunt numero perpauci. Nam aut nullo sumus motu perturbati, sed in quotidianae vitae remissione subito excitamur rebus, de quibus sermo incidit; aut serio aliquid agimus et contentis viribus, saepeque etiam cupide; aut vacui ab negotiis animum rerum magnarum pulerarumque contemplatione modo temperatius, modo usque ad exultationem oblectamus; aut denique simulata perversitate acute dictis petulantem risum captamus. Horum quattuor animi statuum suum quique habet genus hyperbolae, fere illud vi et potestate magis quam forma a caeteris discretum.

Atque in familiari quidem consuetudine saepissime utimur hyperbole: sed quoniam hoc genus sermonis remissum est multaue temperatum negligentia, non paucae hyperbolae ita se paullatim in usum insinuarunt, ut nonnullarum vis pene extincta sit, ut quum Graeci multa *μυρία*, Latini magnum *sacrum* vel *insanum* vocant: in plerisque autem valde hebetata reperitur, ut quod iam Homerus dixit *γέλῳ ἔκτανον*, vel quod saepe oratores, *δέει τερθάναι τινά*. Quare hae quidem fere non sunt in virtutibus orationis numerandae: immo, quoniam vulgo tritae sunt, saepe minus decent cultum atque expolitum dicendi genus.

Alia ratio est illarum, quas in agendis rebus seriis usurpamus. Earum magna varietas est, multique quasi gradus, prouti sedatior vel commotior est animus. Sed

de hoc genere non recte sentire video Longinum, qui cap. 38. latentes hyperbolas commendat his verbis: μή-
 ποτ' οὐν ἄρισται τῶν ὑπερβολῶν αὐτὸ τοῦτο διαλα-
 θάνουσαι ὅτι εἰσὶν ὑπερβολαί. γίνεται δὲ τὸ τοιόνδε,
 ἐπειδὴν ὑπὸ ἐκπαθείας μεγέθει τινὶ συνεκφωνῶνται πε-
 ριστάσεως, ὅπερ ὁ Θουκυδίδης ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ φθει-
 ρομένων ποιεῖ (VII. 84.). οἱ τε γὰρ Συρακούσιοι,
 12 φησὶν, ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ
 μάλιστα ἔσφραζον· καὶ τὸ ὕδωρ εὐθύς διέ-
 φθαρτο· ἀλλ' οὐδὲν ἥσσον ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ
 πηλῷ ἡματωμένον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἔτι ἦν
 περιμάχητον· αἷμα καὶ πηλὸν πινόμενα ὅμως εἶναι
 περιμάχητα ἔτι, ποιεῖ πιστὸν ἢ τοῦ πάθους ὑπεροχὴν
 καὶ περίστασις. καὶ τὸ Ἡροδότειον ἐπὶ τῶν ἐν Θερμο-
 πύλαις ὁμοιον (VII. 225.). ἐν τούτῳ, φησὶν, ἀλε-
 ξομένους μαχαίρησι, ὅσοις αὐτῶν ἔτι ἐτύγ-
 χανον περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι
 κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες. ἐνταῦθ',
 οἷόν ἐστι τὸ καὶ στόμασι μάχεσθαι πρὸς ὥπλισμένους,
 καὶ ὁποῖόν τι τὸ κατακεῶσθαι βέλεσιν, ἐρεῖς; πλὴν
 ὁμοίως ἔχει πίστιν· οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα ἔνεκα τῆς ὑπερ-
 βολῆς παραλαμβάνεσθαι δοκεῖ, ἢ δ' ὑπερβολὴ εὐλόγως
 γεννᾶσθαι πρὸς τοῦ πράγματος. Nam non est omnino
 hyperbole, si narratur fidem superans, sed tamen verum.
 Nec fieri potest, ulla hyperbole ut lateat, quia eo est hy-
 perbole, quod aperte nimium dicit. Alio modo Aristo-
 oteles iniquus videtur, quamquam de eo tantum quod ora-
 torem deceat praecipiens, quum scribit: εἰσὶ δὲ ὑπερβο-
 λαὶ μεираκιώδεις. σφοδρότητα γὰρ δηλοῦσι, διὸ ὀργι-
 ζόμενοι λέγουσι μάλιστα,

οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε.
 κούρην δ' οὐ γαμέω Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο,
 οὐδ' εἰ χρυσεῖη Ἀφροδίτῃ κάλλος ἐρίζοι,
 ἔργα δ' Ἀθηναίη.

χρῶνται δὲ μάλιστα τούτῳ οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες. διὸ
 πρεσβυτέρῳ λέγειν ἀρεπές. Nam quo quis magis iratus
 est, eo vehementiore oratione utitur: ut, si irasci non est

puerile, ne hyperbole quidem, quales iratorum sunt, puerilis videri debeat, nisi si modum excedat: quod quum sit, etiam ira videbitur iusto maior esse, ut ipsa potius, quam hyperbole sit reprehendenda. Nec profecto in iis, quae de filia Agamemnonis dicit Achilles, quidquam est quod vituperari possit. Altero autem dicto recte offensus videtur Aristoteles, sed, qua est brevitatem, non dixit argumenta. Non reprehendisset, opinor, si hoc, et nihil amplius diceret Achilles. Est enim haec hyperbole ex illo genere, quod usu debilitatum est. At videat mihi quis totum illum locum, Iliad. IX. 379.

οὐδ' εἴ μοι δεκάκις τε καὶ εἰκοσάκις τόσα δοίη,
 ὅσσα τέ οἱ νῦν ἐστί, καὶ εἴ ποθεν ἄλλα γένοιτο.
 οὐδ' ὅσ' ἐς Ὀρχόμενον ποτινίσσεται, οὐδ' ὅσα Θήβας
 Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
 αἰθ' ἑκατόμυλοι εἰσι, διηκόσιοι δ' ἄν' ἐκάστην
 ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν.
 οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε,
 οὐδέ κεν ὥς ἐτι θυμὸν ἐμὸν πείσει Ἀγαμέμνων,
 πρὶν γ' ἅπο πᾶσαν ἐμοὶ δόμεναι θυμαλγέα λῶβην.

Tot aliarum rerum commemoratione praegressa non potuit versus ille sic adijci, ut pro nota et usitata ratione loquendi haberetur: langueret enim: neque vero augendi caussa apte additus est: nam etsi arenae infinito maior quam divitiarum in Orchomeni vel Thebarum thesauris numerus est, minorem tamen ad animos audientium vim habet, quia splendoris cogitatione a divitiis illis superatur. Accedit quod, quae de Thebis adiecta sunt, iam magis compositum animum produnt, quam ut denuo aliquid augendi caussa afferri conveniat. Quocirca non inepte quis conii-
 ciat, quae de Orchomeno et Thebis dicuntur, ornamentum esse, quod alius poeta addiderit omisso versu illo, in quo de arenis et pulvere est. Nam vel hoc versu omisso vel illis recisis apta atque elegans erit oratio.

Sed explicandum est de tertio genere dicendi, quod soli inserit animi oblectationi. Id poetarum potissime proprium est, quum vel admirationem rerum magnarum ex-

citare volunt, vel exuberante hilaritatis lepore venusta describunt. Praeivit in magnis exemplum Homerus, eximius ille maxime in ornandis diis, vidensque sagacissime, quas ferat amplificationes poesis, quasque repudiet. De ea re quis nescit quae ab Lessingio in Laocoonte et Herdero in Silvis criticis sunt disputata? Sed tamen illi, quamquam acute pleraque scienterque dixerunt, non ex omni parte hoc videntur hyperbolae apud Homerum genus perpexisse. Non optimi rhapsodi carmen esse, quo in libro Iliadis XXI. pugna deorum enarratur, monui in praefatione ad hymnos Homeri. Eo in carmine si Mars a Minerva prostratus v. 407. *ἐπὶ ἐπέσχε πέλεθρα πεσών*, est illa sane ingens hyperbole, quam poeta iste imitando expressit ex illo, quod in Odyss. XI. 576. de Tityo scriptum est:

ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλεθρα.

Hunc enim et eodem in libro v. 308. seqq. Otum et Ephialtem tam immani corporum mole fuisse, non deos, perhibet Homerus. Habet quidem tanta magnitudo in effigie quae oculis conspicitur, ut in statuis, eximiam vim ad animos admiratione et reverentia percellendos: ecqua enim aptior et luculentior est divinitatis imago, quam quae longe sit omni cum hominum formis comparatione superior? In poesi vero, sive dii inter se soli aliquid agentes, sive hominum mixti negotiis describantur, absurda est: nam aut perit plane, si eadem omnium proportio est; aut illata in hominum vitam, monstruosa diversitate proportionis perturbat omnia et pessumdat, ut supra in galea Minervae est observatum. Quare sapienter Homerus deos paullo tantum humana specie maiores finxit, et quales hominum sunt qui proceritate ante plerosque eminent: auxit vero per hyperbolen vires deorum, quas immensas cogitare animus sine perversitate potest. Ita illud Iliad. V. 859.

*ὁ δ' ἔβραχε χαλκίος Ἄρης,
ὅσον τ' ἐννέαχιλοι ἐπίαχον ἢ δεκάχιλοι
ἄνδρες ἐν πολέμῳ, ἔριδα ξυνάγοντες ἄρης.*

Quae de Neptuno repetuntur XIV. 148. In dea vero scite declinavit quod minus decorum videbatur, in V. 784.

ἐνθα σταῖς ἦῤυσε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Στέντορι εἰδομένη μεγάλῃτορι χαλκιοφώνῳ,
ὅς τόσον αὐδήσασχ', ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα.

Ad idem genus pertinent illa, in quibus falluntur, qui corporis magnitudinem ingentem significari putant: ut quod de Neptuno est ex monte Sami Thraciae Aegaeus eunte Iliad. XIII. 17.

αὐτίκα δ' ἐξ ὄρεος κατεβήσεται παιπαλόεντος,
κραιπνὰ ποσὶν προβιβάς· τρέμε δ' οὔρεα μακρὰ
καὶ ὕλη·
ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος.
τρὶς μὲν ὀρέξατ' ἰών, τὸ δὲ τέταρτον ἵκετο τέκμωρ,
Αἰγᾶς.

Non enim in forma dei hyperbole est, sed in celeritate. 15
Nam fingendus cogitatione est gradiens magnis gressibus, ut pingi in antiquis monumentis videmus, qui altero pede montis cacumen tanta vi et celeritate ferit, ut, dum gressum carpit, altero pede alius tangat montis verticem. Perspicue id declaratum est in equis deorum, ne illis quidem solito altioribus, Iliad. V. 770.

ὅσων δ' ἡεροειδὲς ἀνὴρ ἶδεν ὀφθαλμοῖσιν,
ἦμενος ἐν σκοπιῇ, λεύσσω ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
τόσων ἐπιθρώσκουσι θεῶν ὑψηλές ἵπποι.

Sed argumentum, qui immania diis corpora tribuisse Homerum censent, luculentissimum in Eride propositum putant his versibus Iliad. IV. 439.

ὦρε δὲ τοὺς μὲν Ἀρης, τοὺς δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Δεῖμός τ' ἠδὲ Φόβος, καὶ Ἐρις ἄμοτον μεμανία,
Ἄρεος ἀνδροφόνου κασιγνήτη ἐτάρη τε,
ἦτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
οἶραν ἔσθριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

At haec non formae, quam dea Eris habeat, descriptio,

sed hyperbolica comparatio est, qua natura declaratur numinis ficti, de quo numinum genere egregie disseruit Nitzschius in praefatione commentarii in *Odysseam*: ut, si mentem poetae simplicius enuncies, hoc ille dicat: contentionem incitasse exercitus, quae a parvo initio in immensum soleat augeri, ut, si humanam speciem habeat, ea sensim accrescens mox capite sit caelum tactura. Haec quidem de magnis. Sed est etiam in venustis et lepidis hyperbolae locus, idque eo magis, quo magis lascivit exsultans hilaritas: quae saepe ita luxuriatur, ut quidvis arripiat, in quod impetum suum effundat. Hinc illae hyperbolae, quibus quid vel secum ipsum, vel cum alio persimili, vel cum prorsus dissimili comparatur. Demetrius §. 127. τὸ δὲ χρυσῶ χρυσοτέρα τὸ Σαπφικὸν ἐν ὑπερβολῇ λέγεται καὶ αὐτό, καὶ ἀδυνάτως, πλὴν αὐτῷ γε τῷ ἀδυνάτῳ χάριν ἔχει, οὐ ψυχρότητα· ὃ δὴ καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις Σαπφουῶς τῆς θείας, ὅτι φύσει κινδυνώδει πράγματι καὶ δυσκατορθώτῳ ἐχρήσατο ἐπιχαρίτως. Non uteretur hoc iratus Achilles, ubi dicit

κούρην δ' οὐ γαμέω Ἀγαμέμνωνος.

16 Idem §. 162. huic addit aliud Sapphicum, πολὺ πακτίδος ἀδυμελεστέρα, et illa, quae iam supra commemoraverat, ὑγιέστερος κολοκύντης et φαλακρότερος εὐδίας. In oratore iure haec improbat Gregorius Cor. in commentario in Hermogenem p. 914. ed. Reisk.

Sequitur denique quartum genus, quod est in ridiculo. Ac ridiculum quum in rerum non consociabilium coniunctione cernatur, quae res tamen consociari, sed alio modo, patiantur, perversitatem aliquam in hyperbole, quae risum moveat, inesse oportet. Huius quae sit ratio, optime monstrant pictores, quum ora et formas hominum pingunt portentosum in modum porrectas, contractas, distortas, sed ut tamen et species maneat humana, et, si certorum hominum faciunt imagines, etiam similitudo. Multa huiusmodi in Plauti Milite exstant, et quis non novit celebrata illa Munchusiana, qui liber fere totus ex talibus est hyperbolis compositus? Sed Luciani utar ex Timone

exemplo. Ibi cap. 50. seq. Demeas orator, simulatque thesaurum a Timone repertum audivit, decretum ab se scriptum recitat, ex quo ille quum propter alia temere ficta merita, tum propter plurimas victorias Olympicas, quos ludos ne spectaverat quidem umquam, aurea statua sit honorandus; mox autem percussus a Timone, arcem ab eo incensam, aurumque ablatum vociferatur: et quae alia huiusmodi facetissime ibi dicentem fecit Lucianus. Sunt hae hyperbolae, quod et laudandi et criminandi causa ea dicuntur, quae quivis videat plus vero continere: ridiculae autem sunt eo, quia, quum gratia conciliari possit extollendis quae quis fecerit, absurdum est eam captare praedicandis iis, quae quis non fecerit, ac ne potuerit quidem facere: eademque etiam criminationum ratio est. Intelligitur ex tali exemplo, qua conditione mentiri possit hyperbole. Potest tum, quum non persuadere quod mentitur, sed propter absurditatem rideri vult. Id est, quod initio dicebamus, exaggerationem, quia credi postulet, non esse hyperbolen. Quare etsi, qui adulantur vel obtrectant, transgrediuntur fines veri, ac saepe mera proferunt mendacia, tamen quia videri vera dicere, si non omnibus, at quibusdam volunt, et in adulando quidem plerumque iis quos adulantur ipsis, in obtrectando autem 17 aliis, non utuntur hyperbole, sed exaggeratione vel attenuatione: in qua si mentiuntur, sicut omnes qui mentiuntur, latiturum esse mendacium sperant. Nam aperte falsa dicere non est mentiri, sed aut ludere, aut errare, aut non sanae mentis esse.

Revocat hoc mihi in mentem ea, quae nuper de iudicii capitalibus, quae Areopago Ephialtes eripuerit, disputata sunt. Recto in ea re atque incorrupto iudicio usus est Petr. Guil. Forchhammerus,*) quum rem confectam censuit luculentissimo testimonio Demosthenis, cuius haec

*) Post hunc etiam alii de hac causa disputarunt, quorum de sententiis docte disseruit Car. Fr. Hermannus in Annalibus Heidelbergensibus a. 1830. fasc. VII. p. 689—701.

verba sunt in oratione contra Aristocratem p. 641, 28. τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὐχὶ τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς φοινικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν, ἀλλὰ πάντες ἀσθενέστερον ἂν τὸ δίκαιον εὐρεῖν ἡγοῦνται περὶ τούτων αὐτοὶ τοῦ παρὰ τούτοις εὐρημέ-
 νου δίκαιου. Vix credibile videatur, sperni tam locupletem testem potuisse. Tamen factum est. Nam quum Taylora auctore creditum esset, etiam de caede iudicandi potestatem ademptam esse Areopago, repellendus esse visus est, qui contrarium affirmaret, Demosthenes, tamquam qui rem exaggerasset ornandi Areopagi causa. Quod non erat provide circumspecteque iudicatum: sed dictum semel repetitumque ab aliis, defensum est, sive quod verum esse crederetur, sive, ut sit, ne prolatum videretur quod falsum esset. At priusquam argumenta, quae communiendae illi opinioni essent, conquirerentur, videndum erat, ne repudiatus esset Demosthenes inconsideratus. Nam quid est tandem exaggeratio? Exaggerari quidem non potest, quod nullum est: quia quae non sunt, neque augeri possunt nec minui. Quare si quodam tempore non habuit potestatem illam Areopagus, quomodo per exaggerationem dici potuit nullo tempore non habuisse? Neque vero est extenuatio: quae exaggeratio est exiguitatis. Ea quidem quum saepe ita fiat, ut quod parum est vel nihil esse vel non esse dicatur, videri posset Demosthenes rem extenuasse, si et adempta illa iudicia Areopago per breve tempus fuissent, et ipse esset aliter loquutus. At novem circiter Olympiades non esse in Areopago de caede iudicatum volunt: Demosthenes autem diserte nullo in statu rei publicae intermissa illa
 18 iudicia esse ait, atque ne ausum quidem umquam esse quemquam illud institutum mutare. Ergo neque exaggeravit neque extenuavit, sed mentitus est, et quidem non solum impudentissime, quum omnes, qui eam orationem audiebant, falsa dici scirent, sed etiam stultissime, quia eo mendacio causae illi, in qua demonstranda tam accurate elaboravit, aperte nocuisset, nulla praesertim necessitate ut ista diceret urgente. Credant haec qui volent:

nihil enim non creditur. Sed qui non credent, eo magis vera dicere Demosthenem censebunt, quod adeptis iudiciis capitalibus Areopagus de Areopago esset sublatus. At, inquit, aperte repugnat Demostheni Lysias, redditam Areopago sua aetate potestatem illam testificans. Miror ego quidem, huius verba etiam Forchhammerum ita commovisse, ut et de scriptura dubitaret et eas admoveret machinas, quas non fert usus dicendi. Neque his neque aliis machinis opus. Nam eadem ipsa verba, quibus contrarium quam Demosthenes testari visus est Lysias, si aliter interpretere, tantum abest ut repugnent Demosthenis dicto, ut id etiam confirmet. Recitata lege ex tabulis Areopagi, p. 94, 31. (p. 31. ed. Reisk.) ita loquitur: ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, ὅτι αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἐξ Ἀρείου πάγου, ᾧ καὶ πατριόν ἐστι καὶ ἐρ' ὑμῶν ἀποδέδοται τοῦ νόμου τὰς δικὰς δικάζειν, διαρρήδην εἴρηται τοῦτον μὴ καταγινώσκειν νόμου, ὃς ἂν ἐπὶ δάμαρτι τῇ ἑαυτοῦ μοιχὸν λαβὼν τάντην τὴν τιμωρίαν ποιήσεται. Ambiguum verbum est ἀποδέδοται, quod et redditum est significat, et quod Romani iuris consulti dicunt *competit*. Vtro significato dictum esset, illos qui audiebant oratorem latere non potuit: nobis vero ambiguum videatur necesse est, qui non sciamus, sed quaeramus, ereptaene illae quoque causae aliquando Areopago et post redditae sint, an numquam creptae. Quid fuit igitur, cur altera interpretatio acciperetur, altera plane reiiceretur? Non est id obscurum. Nam si numquam caedis iudicia adempta sunt Areopago, ineptus videatur necesse est orator, qui dicat istas cognitiones et patrias ei esse et sua aetate competere, quasi dubitari possit, an, si id numquam non fuit, nunc non sit. Concedo non posse non ita videri, primo quidem adspectu. Sed accuratius rem consideranti secus esse apparebit. Defendit se is, qui adulterum interfecerat, lege Areopagi. Illius igitur legis 19 quanta debeat auctoritas esse ut ostendat, Areopagum illud esse iudicium dicit, cui et patrium sit de caede iudicare, et nunc quoque ea potestas competat. Cur

vero nunc quoque, inquiunt, si numquam erepta fuit? Nempe ob id ipsum. Idem est enim ac si diceret, et patrium esse id Areopago, nec nunc ademptum esse, quum ademptae sint aliarum rerum multarum cognitiones. Nam illud quidem apertum est, non potuisse Lysiam illud καὶ ἐφ' ὑμῶν ἀποδέδοται adlicere, nisi idoneam causam haberet: referuntur enim haec verba manifesto ad dubitationem aliquam de auctoritate Areopagi. Quam ut hac ipsa in caussa, quam defendit, maximam esse ostendat, non satis habet patrium id Areopago iudicium dicere, sed addit etiam, mansisse ei proprium, quamvis aliis in rebus attrita sit atque imminuta eius potestas. Id si loci illius ratio ornatus dici pateretur, iisdem poterat verbis uti, quibus est usus Demosthenes. Sed ne quis nobis opponat, ἐφ' ὑμῶν non esse *nunc*, sed *vestra memoria*, nec minus absurde dici ἐφ' ὑμῶν ἀποδέδοται, quam si quis Latine dicat *vestra memoria competit*: paucis momemus id falsum esse. Nam ea loquendi forma praesentis temporis omnem permanentem statum notat, nec tantum ad ea, quae in eo spatio iam praeterierunt, sed etiam ad nunc praesentia atque adeo ad futura refertur. Neque id cuiquam ignotum esse credo. Ideo ne dissimulandum quidem est, ubi non e re tua sit. Xenophon de vectig. 6, 1. πῶς οὐκ ἄξιον ὡς τάχιστα τούτοις ἐπιχειρεῖν, ἵνα ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν. Demosthenes in ipso fine orationis ad Pantaenetum p. 984. οὐ γὰρ εἰ μὴ τῶν δικαίων ἐγὼ παρ' ὑμῶν τεύξομαι, τοῦτ' ἐστὶ δεινότατον, ἀλλ' εἰ πράγμα δίκαιον ὥρισμένον ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου νυνὶ καταλύσετε ἐφ' ἡμῶν.

DE INSCRIPTIONIBVS QVIBVSDAM GRAECIS. *)

In lectionibus Academicis, quas super arte critica habebam, quum ad eum locum pervenissem qui de inscriptionibus in monumentis est, vellemque quid in eo genere observandum esset exemplo aliquo ostendere, venerunt in mentem mirabiles illi *ταχέιοι*, quos in censura Syllogae epigrammatum Graecorum a Welckero editae attigeram. Istam igitur inscriptionem, (est autem numero centesima) quam tum obiter nec de industria consideraveram, ad eum usum adhibere constitui, nihil referre ratus, seu posset seu non posset explicari. Non enim artis criticae est ex nihilo aliquid producere, sed videre, possitne aliquid an non erui, et, si aliquid, quid illud esse sana et sobria ratio probabili argumentatione evincat. Itaque quum librum, ex quo sumpta est illa inscriptio, ipsum inspicerem, quod, quum censuram illam scribebam, ut alienum a consilio meo non feceram: volebam enim illo tempore dumtaxat de vocabulo quod Welckerus invenisset dicere: statim animadverti aliquanto

*) Germanice scripta haec prodierunt in Iahnii Annalibus a. 1829. vol. II. fasc. II. p. 209. seqq. et 1830. vol. II. fasc. IV. p. 455. seqq.

certiora quam factum esset posse afferri. Ipsa per se inscriptio non magni pretii est, sed tamen non contemnenda, quia habet quaedam utilia. Praeterea aptissima est ad monstrandum, quid faciendum, quid non faciendum sit, si quis inscriptiones considerate velit et iusto cum successu tractare. Quare operae pretium facturum mihi videor, si de inscriptione illa, perpensis quae hactenus allata sunt, explicatius exponam. Simulque hoc me effecturum spero, ut Welckerus ipse intelligat, me de libro eius in censura illa neque inique nec cupide iudicasse, librumque illum si quis totum sic, uti nunc una in inscriptione faciam, percensere voluerit, non defuturam esse materiam confirmandae quam pronuntiavi sententiae.

Apertum est in explicandis inscriptionibus ante omnia de iis quae externa dicimus quaerendum esse: qua in terra inventa sit inscriptio; quo loco posita; quid circa eam fuerit; quid praeter ipsam monumento contineatur, num statua, an imago, et ea cuius rei; deinde integrumne sit an mutilatum, et quo modo laesum; postremo ipsa scriptura et quidquid ad eam pertinet quo modo sit comparatum. Hinc merito aegre ferimus, si horum aliquid, quo forte uti possemus, non est indicatum, maximeque quod ad scripturae et litterarum formam attinet. Nam si litterarum aliae figurae, versuum aliae divisiones, vocabulorum alia scribendi ratio exhibetur, vacillat firmo fundamento destituta opera critici. Cui quum rarissime contingat ut ipsa ante oculos habeat monumenta, plerumque autem exemplis imitando captis vel narrationibus fidem habere debeat: religiosissime curare oportet, qui recte disserere de inscriptionibus vult, ut ad primum et certissimum et maxime integrum fontem redeat. Quod si circumspecte atque ut persuadeat aliis procedere volet, ipse primo sic exhibebit inscriptionem, ut omnia, quae ad iudicium faciendum aliquid momenti habeant, quam plenissime atque evidentissime ante oculos ponantur. Id vero a Welckero tantopere neglectum est, ut forma, qua hoc de

quo dicimus epigramma edidit, lectorem non possit non plane in errorem abducere. Praebuit ille octo disticha elegiaca, quorum tertium et quartum lacunis hiant, ut, qui intueatur epigramma, non possit dubitare quin in lapide versuum sexti et septimi nihil nisi initia, octavi paucae e medio syllabae supersint, quae autem partes horum versuum punctis notatae sunt, earum vacua detritis litteris spatia conspiciantur. At librum, ex quo epigramma petiit Welckerus, si quis inspiciat, lacunarum nullum vestigium, disticha autem non octo, sed septem inveniet. Quare qui Welckero vel fideret, vel fidere, quod Gudii libro careret, coactus esset, non pentameter corruptum corrigere, sed tres numquam scriptos versus resarcire allaboraret: quod ei si successisset, positum Gudii libro poeniteret perditae operae.

His praemissis, omnia quae Welckerus de epigrammate isto scripsit, ipsis verbis afferam, addamque, quae mihi monenda videntur. Sic igitur ille: *Fr. Hessel. Praef. Append. ad Gudii Inscriptt. p. 42. De huius inscriptionis salebris nemo iudicare potest, nisi qui siglorum aenigmata litteris intermixta examinaverit eiusque enodandae periculum ipse fecerit. Num operae pretium facturus sit, nolo equidem quaerere. Lapidem Hesselius his verbis describit: „In medio stat imago muliebris nuda, a tergo partem vestis fluxae ad interfeminiū trahente laeva manu, dextra pectori laevo admota, et super eodem brachio lacinia exstante, cuius pars lateri dextro dependet, ornatis capillis, ventre prominulo ut praegnantis; sed de hoc consuli possunt inscriptiones“ (de hoc quidem illae ne γὰρ quidem) „utrimquesecus hexametris versibus et pentametris“ (omisit et pentametris Welckerus) „sculptis infabre, nec, ut videtur, una eademque manu, litteris inaequalibus, parum incisis, quibusdam extritis, dubiis virgula subnotatis.“ De diversa manu omnino dubit. Defuncti imago inscriptioni intersita est etiam n. 46. 51. et aliis, ut in cippo Gruteriano p. 649. 6.*

Parum accurate loquutus est Hesselius, quum scripsit *dubius virgula subnotatis*. Quae verba patet non ad lapidem, in quo litterae dubiae virgula notatae sint, sed ad exemplum inscriptionis, in quo ipse eas litteras virgula notaverit, esse referenda.

Siglorum aenigmata, quae Welckerus in scriptura invenisse sibi visus est, nulla in ea sunt, sed quae sic appellat litterae sunt binae, ternae, quaternae communi linea copulatae. Sic *NA*, *NE*, *ME*, *ΠP*, *NME*, *HNII*, *NMNH*, aliaeque litterae in unam coniunctae figuram sunt eo, quod prioris cuiusque ultima linea simul prima sequentis est. Obscurum atque ambiguum plane nihil, sed omnia clare distincteque perscripta.

Vbi Welckerus trium versuum fragmenta exhibuit, in ipsa inscriptione nihil nisi unum corruptum pentameterum esse, legentibus librum suum non indicavit. Hesselius non opus habebat de ea re dicere, ut qui depictam repraesentaret lapidis scripturam. Welckerum vero, qui inscriptionem vulgaribus typis, et pro metro in versus distinctam, atque adeo hic illic mutatam exhiberet, quam maxime oportebat accurata descriptione efficere, ut lectores quae ad rem facerent cognoscere possent atque perpendere. Ille quod omisit, nunc ego faciam. Ab utroque latere figurae muliebris posita est inscriptio, et quidem in sinistra parte disticha tria priora, in dextra quattuor reliqua. Hesselius non exhibuit imaginem mulieris, sed solam adumbrationem spatii, quod illa implebat. Quae spatii delineatio tamquam in solo stat in linea transversa per totum lapidem ducta. Sinistrum latus lapidis continet versus XIX. quorum XVI. super ea linea, reliqui III. infra sunt. Dextrum latus, cuius paullo maior latitudo est, non nisi XVI. versus habet, qui quod fere XVI. primis alterius lateris versibus respondent, omnes sunt supra istam lineam scripti. Iam quum sinistri lateris postremis tribus versibus nihil in dextro latere oppositum sit, coniecisse videtur Welckerus, vacuum illud spatium litteris impletum fuisse. At nihil omnino caussae erat cur sic exi-

stimaret, siquidem neque Hesselius quidquam de lacuna dixit, neque in pictura ullum deletae scripturae vestigium cernitur. Quin si quid illo in latere scriptum fuisset, plus spatii est, quam ut non multo maior et plures, quam visum est Welckero, versus complexa lacuna esset sumenda. Ex quo consequitur lacunas temere a Welckero esse confictas.

Quae retulimus, etiam aliam ob causam memorabilia sunt. Nam Hesselius quum inscriptiones non ab una eademque manu scriptas videri dixit, non opus habuit quidquam addere, quoniam pictas eas, ut in lapide sunt, dabat. Ad quod si Welckerus respondet *de diversa manu omnino dubito*, primo lector nescit quid hoc sit, quia neque quomodo comparata sit scriptura, neque ubi prior manus desierit, altera autem inceperit scribere, accipit. Deinde vero etiam prorsus sine causa sic pronunciavit Welckerus. Patet enim scripturam apud Hesselium consideranti, nequaquam illum temere de duplici manu cogitasse. Nam sinistrum latus, in quo tria priora disticha sunt, ubique rotundis ductibus praebebat *E*, *Θ*, *O*, *Σ*, nec nisi ter *E* forma quadrata, semel versu tertio decimo, quia *ME* communi linea cohaerent; deinde in litteris quae pro dubiis habentur versu sexto decimo et duodevicesimo; *O* littera autem bis, versu septimo, et inter litteras dubias versu septimo decimo quadrata est, stans in angulo; *Θ* et *Σ* vero quadratam formam nusquam habent. At in altero latere lapidis istae quattuor litterae omnes ubique habent formam quadratam, nec nisi bis invenitur *O* rotundum, semel versu decimo, et minutum versu septimo. Porro in sinistro latere bis tantum duae litterae communi linea iunctae, versu tertio decimo, quarum supra mentionem fecimus, *ME*, et in primo versu *NA*. In dextro autem latere septies et vices duae isto modo litterae copulatae sunt; sexies ternae; semel adeo quaternae. Postremo in sinistro latere fines metrorum puncto notantur, praeterquam versu septimo, in quo curvum comma est, quod nescio an errori tribuendum sit, aequè ut accentus in *O* versu

septimo decimo. In altero latere autem semel tantum in fine metri punctum est, aliis in locis virgula, quam Hesselius minuscula *ι* significavit. Haec quidem satis idonea videntur indicia esse, quibus suspicionem duarum manuum non ut inanem repudiemus. Apparebit autem aliquid in ea re momenti esse ad formandum de universa inscriptione iudicium.

Sed ut etiam sine Hesselii pictura recte iudicari possit, sic scriptam dabimus inscriptionem, uti ab Hesselio est exhibita, nisi quod linea perpendiculari locum indicabimus eum, quo in lapide sculpta est figura mulieris; quae autem in secundo, i. e. dextro latere posita sunt, separatim ponemus, utroque latere numeris notato. Ac ne novis typorum formis opus esset, solum rotundum Σ per C expressi, pro Ω littera autem inversum M , quae figura in ipso lapide apud Hesselium est, posui; tum autem quas litteras Hesselius ut dubias lineola notavit, minore corpore ut distinguerentur curavi.

I.

	<i>ΔΜΩ ΑΝΔΩΡΘΕ</i>
	<i>ΑC ΜΕ ΤΑΧΕΙΡΙΟΙ</i>
	<i>ΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ</i>
	<i>ΠΑΡΘΕΝΟΝ</i>
5	<i>ΕΙC ΑΙΔΗΝ ΘΑ</i>
	<i>ΠΤΟΝ ΑΠΕΡ</i>
	<i>ΧΟΜΕΝΑΝ, ΑΡ</i>
	<i>ΤΙΑΕ ΤΟΝ ΑΝ</i>
	<i>ΔΩΡΕΧΘΑC ΧΕΙ</i>
10	<i>ΟΥCΑΙ ΑΠΟΔΗ</i>
	<i>ΜΟΝ· ΝΥΜΦΙ·</i>
	<i>ΟΝ ΕΚ ΠΕΛΑΓΟΥC</i>
	<i>ΕΙΔΟΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕ</i>
	<i>ΝΟΝ· ΑΛΛΟΜΕΝ</i>
15	<i>ΕΝΓΥCΕ ΤΑΗ</i>
	<i>ΚΑΙ CΥΗΜΕΝΑΙΚΑΙΕ</i>

ΠΙΔΑΚΡΥCΑΙ ΤΟ'ΥΔΕΙΥ
ΜΗΔΟΝΕΘΗCΕ ΤΑΟ
ΜΕΝΔΕΓC ΑΙΔΑΧ

II.

- ΟΥΝΟΜΑΜΕΝΜΑΚΕ
 ΤΑΙΣ ΕΠΙΧΩΡΙΟΝΟΥΝΕ
 ΚΑ ΜΕΜΦΘΗ ΜΗΛΕΕΝΙ
 ΚΟΠΡΙΑΝΜΕΩΝΟΜΑΣΑΝΤΕΛΕ
 5 ΤΑΙ· ΟΥ ΓΑΡ ΑΤΕΙΜΟC ΕΗΝΠΑ
 ΡΑ ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ ΑΛΑΜΕ ΘΕ
 ΤΑΝ· ΑΥΤΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΤΟΝ ΧΕΡ
 ΣΙΝΕΜΑΙΣ ΚΟΜΙΕΙΝ.
 ΔΩΚΑΝΤΙΜΗΝΤΑ ΚΑ
 10 ΧΥΣΔΕΜΕ ΠΑΡΘΕΝΟΥ
 ΣΑΝ· ΔΑΙΜΩΝΙΣΑΙΔΕΝ
 ΠΕΝΤΕΝΑΜΕΙΛΙΧΙΗΣ·
 ΑΛΑΚΑΙΩΣ ΤΕΟΝΩΕΑΝΕ
 ΤΕΙΜΕΟΝΕΝΤΑΦΙΟΙΣΙΝ·
 15 ΚΑΙ ΤΥΝΒΟΝΓΡΑΨΑΝΜΝΗ
 ΜΟΣΤΗΝΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

Consideranti initium inscriptionis in priore latere,
Δμωὴν Δωροθέας με ταχείριον — *θάπτρον*, ipsa illa
 mulier, in quam factum est epigramma, loqui videbitur.
 Quare non est veri dissimile, unum epigramma per
 ambo latera continuari, quae Welckeri opinio fuit. Sed
 tamen inconsideratius statueret, qui id pro certo habe-
 ret, neque, quum et litterarum formae nonnihil diffe-
 rant, neque alterius lateris initium ad aliquid quod
 praegressum sit referatur, putaret etiam in utrovis la-
 tere separatam ab altera posse inscriptionem perscriptam
 esse. Quocirca quum in arte critica semper ab eo pro-
 ficiscendum sit, quod certum est et in quo ut in firmo
 fundamento licet consistere, initium capiamus ab altera
 parte inscriptionis, quae satis incorrupta est. Ponam
 autem verba Welckeri, ad numeros, quos ille versuum
 metricorum adscripsit, adiectis numeris quos uncis se-
 paravi versuum, qui in ipso lapide conspiciuntur.

V. 9. (1. 2.) *Μαχέρης*, *Macedo*. *Steph. B. c.*
not. Hesych. Sil. XIII. 878. Ἐπιχώριον, quum scri-

psissem ἐπιχειρίων, emendabat Niebuhrius, et video nunc esse in lapide M inversum pro Ω forma satis usitata.

Non potest dubium esse, quin recte legerit Niebuhrius, tum quia plane non licet aliter legere, quum inversum *M* pro *Ω* non solum forma sit satis usitata, sed ea forma etiam sola et constanter in hac inscriptione usurpetur; tum propter sententiam. Ac non elucet, quomodo Welckerus id non primo statim adspectu intellexerit, multoque minus, quomodo in ἐπιχειρίων potuerit incidere. Nam quid est ὄνομα ἐπιχειρίων?

V. 10. (3. 4.) Sine controversia legendum ENIKOPIAN, etsi syllaba KO singulari litterarum nexu compendiarie expressa est. ΓΕΛΕΤΑΙ muto in ΓΕΝΕΤΑΙ. Scripseram μηδὲ ἐνικοπρίαν, ancillam coniiciens nomen Macedonicum ambiguae aut malae extra illam terram significationis habuisse, quod petat ne quis malignius premere velit; neque enim dominos ad verbum id cepisse vel ἐνικοπρίαν ipsam appellasse.

Praeterquam quod huiusmodi nomen non Ἐνικοπρία, sed Ἐγκοπρία fuisset, patet Welckerum μεμφθῆν μηδὲ legisse, quod idem esset ac μηδὲ μεμφθῆν; putasseque, quod Graece dicendum erat μηδὲ μεμφθῆν, οὕνεκα Ἐγκοπρίαν με ὠνόμασαν γενέται, hac posse constructione significari: οὕνομα μὲν οὕνεκα, μεμφθῆν μηδέ, Ἐνικοπρίαν με ὠνόμασαν γενέται. Quam compositionem verborum num quisquam pro Graeca habiturus esset, merito quaesitum oportuerat.

Quibus nunc praefero, quod Niebuhrio debetur, memori praeconis Κοπρέος. Neque alienus est Copronymus. Fuit et pagus Atticus Κόπρος dictus. v. Corp. Inscr. T. I. p. 216. Pro μηδένι severior ratio postulat οὐδένι. Sed interdum μὴ inveniri, ubi meliorum scriptorum usus οὐ requirat, monet Hermannus ad Eurip. Suppl. 1130.

Recte Welckerus Niebuhrii monitu dedit, οὕνεκα μεμφθῆν μηδὲ ἐνι, Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται:

sed non debebat dicere se id nunc praeferre illi quod prius sine controversia legendum pronunciaverat. Nam de praefendendo non potest sermo esse, ubi alterum evidenter verum, alterum non modo aperte falsum, sed ne cogitabile quidem est. Testimoniis a Boeckhio de pago, qui Κόπρος vocabatur, allatis addendus Isaei locus p. 15. ed. Reisk.

V. 11. (6. 7.) ΑΛΑΜΕ ΘΕΥΑΝ. Correxuit Iacobs. ΕΘΡΕΨΑΝ. Sic n. 81, 2. legitur ΘΑΥΕ pro ΘΑΨΕ, et n. 81, 1. ΤΕΖΑΝ pro ΤΕΥΕΑΝ.

Hoc posterius exemplum allatum est ad comprobendam omissionem litterae, quoniam P in inscriptione nostra deest. Vereor tamen ne in eam non quadret. Veri simile est enim scriptum fuisse P, sed retro versum hac forma Q, iunctumque communi linea cum sequente E.

V. 13. (9 — 11.) Epitheton τιμήεις verniliter dominae lecto iugali inditum. Infra n. 194, 2. βήμα τιμιον. Odyss. XXIII. 227. Εὐνῆς ἡμετέρης, τὴν οὐ βροτὸς ἄλλος ὀπώπει. Ἄλλ' οἶοι, σὺ τ' ἐγὼ τε καὶ ἀμφίπολος μία μούνη. ΚΑΥΤΣ. ΠΑΡΘΕΝΟΥΣΑΝ.

Observari debuerat, ΚΑ syllabam ab Hesselio in dubiis esse notatam. Caeterum recte Welckerus ταχὺς et παρθένον οὔσαν exhibuit.

V. 14. (11. 12.) ΙΣΑΙΑΕΝ, supra recte ΕΙΣ ΑΙΑΗΝ. ΑΜΕΙΛΙΧΙΗΣ, barbare pro ἀμείλιχος, ἀμείλικτος.

Veri simile est, ne hic quidem litteras plene aut distincte exaratas esse, sed erat, nisi fallor, I cum paullo longiore I in unam figuram contractum, E pro H autem legentis videtur error esse. Non magis credibile est, scriptorem epigrammatis ἀμειλιχίης pro iusta forma ἀμειλίχιος scripsisse, sed qui descripsit, opinor, O quadratum putavit H esse.

V. 15. (13.) Siglis inesse videtur TEONME, quamvis M inversum formam τοῦ ω habet. Sequitur ANETEIMEON, ut v. 11. ΑΤΕΙΜΟΣ. Iacobs. „ὥδε τιθέντ' ἀντείμεον, τιθέντε de hero et hera, elisione

a scalptore neglecta. Nisi malis, quod multo lenius: ἀλλὰ καὶ ὡς τέκνον τ' ἀντείμεον (typographi, ut videtur, error pro ἀνετείμεον) ἐνταφίοισι. τα refertur ad καὶ in versu sequ.“ *Antipater Thess. Epitymb. n. 195. in Sibyllam Romae mortuam: Ἡ δέ με θρεψαμένη Πομπήϊη ἀντὶ θυγατρὸς κλαυσαμένη τύμβῳ θῆκεν ἐλευθερίῳ. Comparatio ὡς θεὸν absurda hic quidem est, non ubique. Odys. XXIII. 339. οἱ δὲ μιν πέρι κῆρι θεὸν ὡς τιμήσαντο. Epitymb. n. 2. de Homeri sepulcro ἴσα θεοῖσι σέβον. Fragmentum epitaphii Asiatici ap. Gruter. p. 1137. et Leich. in Miscell. Lips. Nov. T. I. p. 503. (hoc quidem in libro nihil invenias praeter haec verba: πολὺκλαυτον κοινὸς μὲν ἀνείλετο δαίμων), quod ita legendum videtur:*

[ἄνδρα] πολὺκλαυτον, κοινὸς [συν]ανείλατο δαίμων,
καλλείψαντ' ἄλοχον Δημητρείαν πολὺδακρυν.
τοῦ[ς] δὲ καταφθιμένους κοινὸς μέλεος χάδε τύμβος.
τὸν νῦν δὴ κόσμησε περίφρων [ὁ] Στρατόνικος,
τιμῶν ἴσα θεοῖσιν ἀδελφόν κ. τ. λ.

Quod Iacobsii *τιθέντ' et τέκνον τ'* non recepit Welckerus, omnino recte factum. Iacobsius, cuius coniecturae acutum atque elegans iudicium prodere solent, fere tanta in corrigendo licentia utitur, ut saepe vel hanc ob causam assensum impetrare nequeat. Welckerus vero, quum hunc versum fecit,

ἀλλὰ καὶ ὡς θεόν μ' ἀνετίμεον ἐνταφίοισιν,

triplici scriptorem epigrammatis affecit iniuria: primo quod Iacobsii *ἀνετίμεον* suscepit, quod verbum quia non nisi de augendo pretio dicitur, hic plane non aptum est; dein^{de} de, quod poetam versu elumbi donavit, cuius claudum pedem in praefatione p. 25. iis rebus adnumerat, quas sibi mali poetae, ut quidem ipse putat, indulserint; postremo, quod sententiam obtrudit, quam ipse fatetur absurdam esse. Ac duobus modis ea sententia absurda est, siquidem servam non modo ut deam honorari, verum etiam ut deam honorari sepultura accipimus. Proferat quidem

forsitan, qui mythologicorum mysteriorum thesauros recludat, exempla sepultorum deorum: sed tamen neminem, qui sana mente sit, tale quid sibi persuasurum, sed potius confessurum speramus, pessime abuti arte critica, si tamen haec est ars critica, summamque facere iniuriam, qui aperte absurda in scriptores inferat. Atque hic quidem quid verum esset tam facile erat inventu, ut mirandum sit quomodo latere potuerit, si vel leviter attendissent. Lapis habet, *TEONWEANETEIMEON*. Litterae inversae *NW* et quod sequitur *E* per communes lineas in unam sunt figuram coactae. Atqui *N* inversum etiam in quarto versu huius lateris invenitur, nusquam vero *W* pro *M*, sed *W* ubique pro *Ω* positum. Ex quo sequitur, idem hic quoque factum esse, quodque cum *Ω* ista figura scripto cohaeret *E*, male lectum, non *E* esse, sed *Σ*. Sic habemus *TEONΩΣAN*, quod quis non videat *TEΘNΩΣAN* esse, quae communis forma est pro illa, quam Atticistae ut probatam commendant, *τεθνεῶσαν*? Moeris p. 449. *τεθνεῶς καὶ τεθνεῶσα διηρημένως*. Sed non possum a Welckeri adnotatione discedere priusquam paucis de illa apud Gruterum inscriptione dixerō, qua usus est ad demonstrandum illud *sicut deum colere*. Ab ipso enim excogitatum est hoc testimonium, quum et *INΩTΩN* in *τιμῶν*, quod satis dissimile est, mutavit, et non accuratius considerata inscriptione illa tum hoc, tum *ἄνδρα* et *συνανείλατο* una cum articulo, qui iam in Gruteri opere cum duplici soloecismo ante *Στρατόνικος* positus est, recepit. Inscriptio ista apud Gruterum sic habet:

ΠΟΛΥΚΑΤΙΟΝΚΟΙΝΟΣ
 ΑΝΕΙΛΑΤΟΔΑΙΜΩΝ
 ΚΑΛΛΕΙΨΑΝΤΑΛΟ
 ΚΟΝΔΗΜΗΤΡΕΙΑΝΠΟΛΥΔΑΚΡΥΝΤΟΥ
 5 ΔΕΚΑΤΑΦΘΙΜΕΝΟΥΣΚΟΙΝΟΣΜΕΛΕΩΣΧΑ
 ΔΕΤΤΝΒΟΣΤΟΝΤΝΔΗΚΟΣΜΗΣΕ
 ΤΟΝΝΤΝΔΗΚΟΣΜΗΣΕΠΕΡΙΦΩΝ
 ΣΤΑΡΑΤΟΝΕΙΚΟΣΙΝΩΤΩΝΕΙΣΑΘΕΙΠΟΙΣΗ

ΑΔΕΛΦΟΤΑΔΕΛΦΙΔΙΩΙΤΕΑΙΔΟΙΑΙΔΑ
 10 ΓΑΠΙΤΑΙΑΝΕΛΖΟΤΣΙΦΙΛΟΝΚΗΡΘΤ
 ΓΑΤΕΡΕΣΚΑΙΙΟΣΤΕΜΕΡΟΝΠΑΤΡΟΙ
 ΤΙΚΙΛΛΑΦΙΛΟ

Manifesto deest initium epigrammatis. Quae servata sunt, haec ferme videntur fuisse:

. . πολὺκλαυτον, κοινὸς [τὸν] ἀνείλατο δαίμων,
 καλλείψαντ' ἄλοχον Δημητρείαν πολὺδακρυν,
 τῇδε καταφθιμένους κοινὸς μελέως χάδε τύμβος.
 τὸν νῦν δὴ κόσμησε περίφρων, [καὶ] Στρατό-
 νικος
 γνωτῶν εἷσαθ' ἐφ' σὺν ἀδελφῷ ἀδελφιδέφ τε.
 αἰδοῖαι δ' ἀγαπῆται ἀνιάζουσι φίλον κῆρ
 θυγατὶρες καὶ υἱός, γλυκερὸν πατρὸς εὐγμα φίλοιο.

Videtur ille, in quem est epigramma, simul cum quodam propinquo suo infelici casu periisse, amboque uno conditi esse sepulcro, quod vidua Demetria exornavit, exstruxit autem ex cognatis mortui Stratonicus cum fratre suo fratrisque filio.

Revertor ad nostram inscriptionem. Habemus iam in altero latere haecce distincte et non ambigue scripta quattuor disticha:

Οὐνομα μὲν Μακέταις ἐπιχώριον, οὐνεκα μέμφθη
 μηδὲ ἐνί, Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται.
 οὐ γὰρ ἄτιμος ἔην παρὰ δεσπόταις, ἀλλὰ μ'
 ἔθρεψαν
 αὐτοί, καὶ κοῖτον χερσὶν ἐμαῖς κομιεῖν
 δῶκαν τιμήντα. ταχὺς δέ με παρθένον οὔσαν
 δαίμων εἰς Αἶδην πέμψεν ἀμειλίχιος.
 ἀλλὰ καὶ ὥς τεθνῶσαν ἐτίμεον ἐνταφίοισιν,
 καὶ τύμβον γράψαν μνημόσύνης ἔνεκεν.

Intelligimus ex his, mulierem nomen Macedonicum Copriae habuisse, ex quo eam Macedonem fuisse credibile est; deinde apud heros curando toro iugali fuisse praeffectam.

Transeo iam ad alterum latus inscriptionis, quae apud Welckerum prior pars epigrammatis est.

V. 1. (2) *TAXEIPIOI*. Litteram ρω, vel vulgari pronuntiatione suppressam, vel lapicidae errore deesse coniicio; quantitas enim neglecta ab eo, cui δισπόταις v. 11. dactylum facit, scrupulum non iniicit; ταχείριος autem, sive ταρχήριος dicitur pro ταρχεντής. Ταρχενται funera curabant et pol-lingeant. Supra n. 49, 4. ἐνθαδὶ τετάρχυνται. Epitymb. n. 176. ταρχύθην., cf. n. 537. 577. Append. n. 166. 367. Appollon. I. 82. II. 181. Pseudophocyl. ἀταρχύτοις νεκύεσσι. Hesych. ταρχύνειν θάπτειν, ἐνταφιάζειν. Verbum ὁμόδουλος non ad τὰς ταρχείριους, sed ad mortuae sponsum eundemque conservum trahendum videtur, qui dum illius exequiae celebrantur et inferiae dantur, tunc ipsum ab itinere maritimo redit. Quare non plene post primum distichon distinxi. Suspiciari quis possit, *TAXEIPIOI*, praesertim quum ultima littera in fine versus sit, esse Ταχείριον, nomen defunctae, contractum ex Ταχυχείριον, ut nomen proprium est Ἐπιποδία, ap. Grut. 608, 7. Sed χείρυνσαι non poterat sine substantivo poni.

De voce a Welckero inventa ταχείριοι non opus est quidquam dici, quando etiam tacentibus nobis nemo adducetur ut vocabulum probet plane contra linguae rationem formatum. Quod autem ad significationem attinet, iam in censura dictum est, si sepulturam curantes intelligendi essent, statuendum esse, Dorotheam in familia sua peculiare genus servorum, cui a funerum curatione nomen esset, habuisse. At ut fortasse in regis alicuius ministeriis funerarii regii reperiantur, privatam tamen feminam sibi suisque peculiares funerarios vel funerarias aluisse nimis a veri similitudine abhorret. Placet quidem Welckero, ὁμόδουλον non ad istas funerarias, sed ad sponsum referri: at videat aliquis, num id fieri hac in collo- catione verborum possit:

δμῶν Δωροθέας με ταχείριοι τὴν ὁμόδουλον
 παρθένον εἰς Ἀίδην εἶδον ἀπερχομένην·
 ἄρτι δὲ τὸν ἀναωρὶ χοᾶς χεῖουσ' ἀπόδημον
 νύμφιον ἐκ πελάγους εἶδον ἐπερχόμενον.

Immo plane non potest alia primi distichi sententia esse, quam haec: „me, famulam Dorotheae, sepelierunt ταχείριοι, suam conservam.“

Non probabilior est altera coniectura, Ταχείριον nomen fuisse defunctae. Nam ut concederetur Ταχείριον contractum esse ex Ταχυχείριον, tamen primo metrum repugnaret: correptio enim *ον* syllabae ante consonantem non magis cum correptione in *δεσπόταις* quam cum illa, quae est in *ταχείριοι τὴν*, potest comparari. Deinde autem pugnaret secum epigramma, si defuncta hic Ταχείριον, mox autem Κοπρία vocaretur. Opinabatur fortasse Welckerus, in domo Dorotheae eam non suo nomine Copriam, propter significatum eius nominis, sed Ταχείριον esse vocitatum. At id scriptor epigrammatis hand dubie paullo clarius indicasset, quam his verbis fecit, *ὄνομα Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται*, quae communi loquendi consuetudine nihil significant nisi „nominabar Copria.“ Sed ipse sentiebat Welckerus, hac via nihil profici: verum in ratione reddenda lapsus est, quum scripsit: *sed χεῖουσαι non poterat sine substantivo dici*. Nam sic potius dicendum erat: *θάπτρον* indigere substantivo: *χεῖουσαι* autem, quod quo loco positum est plane non opus habet substantivo, postulare ut, quod praegressum sit substantivum, generis sit feminini.

Semper igitur reſicimur ad istos ταχείριους. Quod si cogitamus, tria prima disticha totius inscriptionis in uno latere scripta esse, quod latus si deesset, quae in altero latere leguntur quemvis pro integro epigrammate habiturum; ipsa autem latera formis litterarum nonnihil inter se differre: non solum potuisse fieri, sed etiam verisimile esse fatebimur, ut tota inscriptio non ex uno epigrammate, sed ex duobus, altero in sinistro, altero in dextro latere

scriptis, constet. Non ergo eo, quod in dextro latere ipsa mulier loquitur, et quod in initio alterius lateris *με scriptum* videmus, iudicium nostrum impediri patemur, sed cogitabimus fieri posse ut in sinistro latere, ideoque in alio epigrammate, etiam persona loquatur alia. Iam vero quid planius est, quam ut verba unius litterae spatio separata, quae fortasse ne sunt quidem in lapide separata, *ME TAXEIPIOI*, in unum coniungamus, *μεταχείριοι*? Nam scripturam, sicuti Hesselius eam exhibet, consideranti vix dubium esse potest, quin ipse vocabula intervallis quibusdam distinxerit: quippe non distinxit, ubi non intellexisse videtur. Sic igitur et Graecum habemus et rei non male accommodatum vocabulum. Nonnus usurpavit de eo quod quis in manibus habet, in Paraphrasi Ioannis cap. XIII. p. 171, 25.

εἰ μὴ ἐγὼ νίψω σε, χέων μεταχείριον ὕδωρ.

Sermo est de lavandis pedibus, ne quis usitatum illud *κατὰ χεῖρὸς ὕδωρ* dici putet. Tum quod quis in potestate sua habet, cap. XVIII. p. 221, 18.

ὄφρα μὴ Ἑβραίοις μεταχείριος ἔκδοτος εἴην.

Quo loco editio Lipsiensis a. 1618. qua in citandis his exemplis usus sum, typothetae errore *καταχείριος* habet. Et hic quidem locus fortasse indicare videatur, *μεταχείριος* omnino de eo, qui in aliena potestate est, de subiecto, de subdito dici: sed tamen veri similis est, *μεταχείριος* amanuenses esse, eamque propriam esse earum appellationem famularum, quae semper circa heram versantur eique a manu sunt.

V. 3. (8. 9.) *TON ΑΝΑΩΡΕ*. Pessimum est, quod dedi, vocabulum *ἀναωρί*, pro *ἀωρί*, ad normam vocum *ἀνωρος*, *ἀνωρία*, praecedente articulo, audacter a nomine suo seiuncto. *ΧΕΙΟΤΣΑΙ*, ut 11 et 15. *ME*.

Quum Welckerus hic ipse iustum de emendatione sua iudicium dicat, mirari licet, cur eam fecerit, prae-

sertim quum *ἀναωρι* non magis *ᾠρι* significare possit, quam *non intempestive* idem esse quod *intempestive*. Qui accuratius quod in lapide scriptum est contemplatus fuerit, facile animadvertet aliquem hic vocativum positum fuisse. Qui is fuerit, res ipsa indicat. Non *ΤΟΝ ΑΝΑΩΡΕ* scriptum fuerat, sed *ΤΟΙ ΠΑΝΑΩΡΕ*. *Ἄωρος* et *ᾠριος*, *πανάωρος* et *πανᾠριος* peraeque usitatae formae sunt. Atque quum in primo disticho, si *μεταχείριοι* reponitur, non ipsam loqui defunctam videamus, iam non erit mirandum, si ipsam alloquitur alius. Significat autem *πανάωρος* praemature mortuam, petitumque vocabulum ex Homero Iliad. XXIV. 540. ubi Achilles suam ipsius mortem in mente habens, sic de patre Peleo dicit:

*ἀλλ' ἓνα παῖδα τέκεν πανᾠριον· οὐδέ νυ τὸν γε
γηράσκοντα κομίζω.*

Ex eodem fonte Paullus Silentiarius in Anthol. Pal. T. I. p. 165. n. 264.

*καὶ γὰρ πον λαγόνεσαι ὄντις πανᾠριος ἦδη,
καὶ λαγαρόν δειρῇ δέρμα περικρέματα.*

Quo in exemplo Suidas vocem illam per *πρὸ ᾠρας* explicat. Iam ergo optimam habemus sententiam; „modo videbant, o praemature mortua, absentem sponsum e mari revertentem.“

V. 5. (16) *ΚΑΙCΤΗΜΕΝΑΙ*. Iacobsius quum coniecisset *ΚΛΑΤΣΑΙ ΜΕΓΑ*, mihi propius ad litteras esse videbatur *ΚΑΙCΙΗΜΕΝΑΙ*, *κλισίη ἤμεναι*, littera *H* semel omissa, de quo v. ad n. 103. *ἤμεναι* pro *ἦσθαι*, ob metrum, cui etiam *τιθῆμεναι* et similes formas deberi monuit Matthiae Gramm. T. I. p. 52; siquidem eiusmodi scriptorem, qui fortasse Romanus fuit, de omnis generis soloecismis reum facere, indice lapide, liceat. Quae coniectura Iacobsium, quum ipse quoque *κλισίη μείναι* coniecisset, sed ob metrum reiecisset, induxit, ut nunc minime dubitet legendum esse *κλισίης ἔμειν καπιδακρυῖσαι*:

ἔμεναι enim lapicidae deberi, qui, quod saepissime factum, formam pleniorē pro altera posuerit. Nescio tamen an positio hoc modo neglecta barbarum hominem haud minus prodat quam infinitivus non Graecus.

Talia quidem se ipsa refutant, mirumque est, ad duci quemquam posse, ut, quo barbarismos maxime inauditos tueatur, scriptorem contendat fuisse barbarum, idque in loco, in quem satis erat oculos conicere, ut quis in una male scripta littera *Τ* agnosceret *T*. Versus hoc sonabat:

ἀλλ' ὁ μὲν ἐγγὺς ἔτλη καὶ στήμεναι κάπιδα-
κρῦσαι.

V. 8. (19) ΔΕΙCΑΙΔΑΧ. Fort. δάκρυα.

Hoc, nec quidquam amplius, Welckerus de tribus postremis huius lateris versibus. At quid prodest hoc δάκρυα, quod ex litteris quae ultimae sunt ΤΑΧ elicit, nisi ostenditur, quomodo hoc vocabulum huic loco conveniat? Multa sunt vocabula, quorum vestigia pari iure in his litteris inveniri possent: sed quidquid sic temere et sine idonea caussa conicitur, inanis lusus est, nullamque utilitatem affert. Welckerus, lacunas hic esse putans, quam vanam opinionem esse supra ostendimus, fragmenta posuit trium versuum:

τοῦδ' εἰ v
μηδὲν ἐθυσεναι
. . . . μὲν δέξαι δαχ . . .

At lacunarum nullum esse vestigium vidimus: ex quo consequitur, litteras quae v. 17. post ἐπιδακρῦσαι sunt, unum continere pentametrum, eoque finiri hoc epigramma. In huiusmodi obscuris et divinatione indigentibus locis ante omnia quaerendum, quam sententiam in verbis latere oporteat. Id ibi difficillimum est, ubi nulla apparet necessitas, quae hoc potius quam aliud quid dici potest. Quam ob rem in tali caussa videndum, quae potuerint dici, ex iisque eligendum illud, quod verum,

vel saltem veri simillimum sit. Hanc regulam si ad hocce epigramma applicamus, primo animadvertimus, ἄλλ' ὃ μὲν ad aliquid oppositum referri, atque idcirco in verbis quae corrupta sunt de aliquo sermonem esse, qui opponatur sponso. Iam nihil tam consentaneum est, quam sponso opponi sponsam. Idque eo fit probabilius, quod quae primae in lapide sequuntur syllabae, *ΤΟΥΔΕΙΤ*, vix ad aliam ducunt coniecturam, quam ad *τοῦ δὲ σύ*. Idque aptissime cum praegressis versibus concinit, in quibus defunctam per *τοὶ* et *παράωρε* compellari vidimus. Atque apertum est, in opponendo non necessario *σύ δὲ* requiri, sed, pro conditione notionum quae adiunctae sunt, *δὲ* et potest et aliquando debet post aliam vocem poni, quam post eam quam oppositum iri exspectamus. Atqui praeter illud *τοῦ δὲ σύ* nihil nisi *ΜΗΔΕΝ* et *ΑΙΔΑ* non ambiguum in lapide cernitur: quae verba de summa rei nihil certi produnt. Caeterae litterae tantum abest ut indicium faciant sententiae, ut eam aliunde sumere oporteat, quo invenire quibus verbis expressa sit possimus. Nunc usitatissimum veteribus est, si quis aliquid amisit, quemadmodum hic sponsus sponsam, mortua autem quod sperabat connubium, id diserte tamquam miseratione dignum commemorari. Sic Homerus in loco persimili, Odyss. XI. 321. de Ariadna:

ἦν ποτε Θησεὺς
ἐκ Κρήτης ἐς γούνον Ἀθηνάων ἱεράων
ἦγε μὲν, οὐδ' ἀπόνητο· πάρος δέ μιν Ἀρτεμις
ἔσχευε
Δίη ἐν ἀμφιρύτῃ, Διονύσου μαρτυρήσιν.

Eadem formula, οὐδ' ἀπόνητο, invenitur Odyss. XVI. 120. XVII. 293. Apollon. I. 88. Iam in epigrammate illo vel de sponso vel de sponsa vel de ambobus dici potuit, ereptam esse morte sponsae speratam felicitatem. Quod si quis, quoniam casu quae legi possunt litterae se commodas praebeant, quodque in fine est X lacunae signum esse videatur, statim coniiciat scriptum fuisse,

τοῦ δὲ σὺ μηδὲν ὄνησ', οὐλομέναις Ἀΐδα
X[ερσὶν ἀναρπασθεῖσα]

eum non dixerit quidem aliquis absurdum quid aut stultum aut ineptum aut prorsus a veri similitudine alienum posuisse, sed tamen circumspecti iudicis assensionem non impetret, quia tota illa emendatio eo nititur, quod finis epigrammatis, et quidem propter unam illam litteram X, visus sit intercidisse. At vix dubitari potest, quin quum postremae litterae sint *ΕΓΓΑΙΔΑΧ*, X illud nihil nisi male lectum N sit, exieritque epigramma in haec verba, εἰς Ἀΐδαν. Ex hac autem observatione elucescit, in *ΕΘΗC* latere ἔβηc. Itaque reliqua sunt *ΕΥΑΟΜΕΝΑ*, quae litterae non minus quam sermonis ratio ad participium aliquod redire iubent. Hic quoque Homerus, ut supra in *πανάωρε*, verbum quod quaerimus suppeditat, οὐνομένα. *Iliad.* XXIV. 241.

ἦ οὐνεσθ', ὅτι μοι Κρονίδης Ζεὺς ἄλγος ἔδωκεν,
παῖδ' ὀλέσαι τὸν ἄριστον;

Id grammatici ὄνησιν ἔχετε interpretantur, quod praebent Hesychius, Apollonius in Lexico Homérico, scholiastae. Eiusmodi rariora verba recentius aevum de industria consecrabatur. In elisione sive synizesi nulla offensio. Indulsit eam sibi scriptor eodem modo, quo supra *χείουσαι ἀπόδημον* scripsit. Sic igitur etiam in primo latere lapidis epigramma habemus integrum, recte scriptum, atque a barbarismis liberum:

Λμωὰν Δωροθέας μεταχείριοι τὴν ὁμόδουλον
παρθένον εἰς Ἀΐδην θάπτον ἀπερχομένην.
ἄρτι δέ τοι, πανάωρε, χοᾶς χείουσ' ἀπόδημον
νύμφιον ἐκ πελάγους εἶδον ἐπερχόμενον.
ἀλλ' ὃ μὲν ἐγγὺς ἔτλη καὶ στήμειναι κάπιδακρυῖσαι·
τοῦ δὲ σὺ μηδὲν ἔβηc οὐνομένα εἰς Ἀΐδαν.

II.

Fr. Th. Welckerus in Diurnis scholasticis a. 1830. parte II. n. 86. denuo epigrammata nonnulla ex variis deprompta libris tractavit. Singulari quodam fato his quoque Sylloges additamentis sententiam, quam de illo libro dixi, confirmari, non potest latere lectorem cupiditate liberum. Id ego quidem silentio praeterirem, nisi me putarem apud eos, qui hoc genere litterarum delectantur, aliquid gratiae initurum esse, si coniecturas paullo, ut mihi videtur, probabiliores in medium attulerim.

Prima illarum inscriptionum, quae sumpta est ex Leakii Itinerario Peloponnesiaco vol. I. pag. 293. haec est:

ΚΛΕΙΝΟΣΠΑΙΣ . . ΔΙΠΟΣΤΕΠΩΝΩΟCΜ . ΝΟC
ΑΥΤΟΜΑΤΩ ΩΘΗΗΟΚ

Sequuntur deleti versus duodecim vel quattuordecim.

ΕΥΤΟΤΟΤΜΕΠΑΙΔΑ — — —

— — — — — — — — —

ΤΟΝΚΑΛΙΝΕΙΚΟΝΧΩCΕΝΑΡCΕΝΑCΑΤΕΙΝ
ΔΙΠΟΝΤΑΠΑΙΔΑCΚΑΙΦΑΟC . . ΝΑΙΚΑΤΕ
ΧΗΡΗΝΑΡΙCΤΟΚΛΕΙΑΝ . ΦΙΑ . . ΔΡΙΑC
ΑΡΧΑΙΟΝΕΖΗΝΩCΕΝΗΘΟC . . . ΒΑΙΥC
ΔΑΙΜΩΝΑΠΕCΧ . . ΕΙΜΕ . . . ΠΑΙΔΩΝΑΙΟ
ΟΥCΑΝΤΕΜΕΙΟΤΑ . . . ΟCΦΙΑΗΠΑΤΡΙC
ΜΗΤΗΡΤΕΚΛΕΙΝΗΚΑΙCΤΝΕΤΝΟCΚΑΙΦΙΑC
— — ΕΙCΒΙΟΙΟΓΗΡΑΙΟΝΜΕΤΡΟΝ

Recte observat Welckerus, duo videri haec in eundem hominem epigrammata esse, alterum elegiaco metro, alterum jambico scriptum. In priore ex parte verissime scribendum censet, *αὐτομάτῳ θανάτῳ θνήσκω* vel *θνήσκων*. Sed tamen quae altero epigrammate continentur vix permittunt, ut hunc Xysti filium, qui suorum amantissimus videtur fuisse, semet ipsum interemisse creda-

mus. Accedit, quod diligentior elegiaci fragmenti contemplatio eo ducit, ut pater potius illius hominis, i. e. Xystus ipse, sibi mortem conscivisse videatur. Potest enim illud fragmentum, quod certo non fuit principium epigrammatis, sine magna audacia hoc modo integrari:

[Ξύστου] κλεινὸς παῖς [τύμβ]ῳ ὑπὸ στενῷ ὦν,
ὃς μόνος αὐτομάτῳ [θανάτ]ῳ θνήσκ[οντος ἐλείφθη.]

In iambico epigrammate Welckerus v. 3. *δυεῖν* mutavit in *δύω*, constantiae caussa sic etiam v. 7. scribi posse censens. At epicum *δύω* non erat iambis obtrudendum. Credibilis est, lapicidae errore *δύο* et *δυεῖν* locos permixtasse, quoniam in tertio versu accusativo, in septimo genitivo opus est. Recte vero Welckerus v. 4. *γυναῖκά τε* et v. 5. *ἡ φιλανδρίας ἀρχαῖον ἐξήλωσεν ἦθος* restituit. At . . . *BAIYC* non fuisse cum *αἰσίμου* commutandum, ipse litterarum adspectus docet. Septimum versum ita explet: *δαίμων ἄπεσχες ἡμερον παίδων δύο*. Sensum esse vult: „*Mors, ne expete geminam prolem meam.*“ Sed vix erit, qui haec verba, *δαίμων* et *ἡμερος*, apte delecta esse existimet. Peius vero rationi grammaticae est consultum. „*Imperativus ἄπεσχες,*“ inquit, „*per σχές et παράσχές (Buttm. II. 141) munitus est.*“ Imperativus cum augmento? — V. 8. parum probabiliter coniecit *τάθλιον*, sed recte v. 9. *φίλοι*. V. 10. ubi optativum exspectes, *ἄξουσιν*. Facili opera restitui hoc epigramma potest, in quo nihil nisi v. 8. *TA . . . OC* dubium manet. Sed videtur nomen urbis latere. Reperta est inscriptio Cyparissi in Mes-senia: ex quo tamen non sequitur, ut iste Xysti filius cum familia sua non potuerit alia in urbe habitare: unde veri simillimum, in quod quis incidat, *Ταῖναρος* fuerit. Sumam hoc: tum epigramma sic erit scribendum:

Ξύστου με παῖδα — — —

— — — — —

τὸν καλλίνικον χῶσεν, ἄρσενας δύο

X *

λιπόντα παῖδας καὶ φάος γυναῖκά τε
 χήρην Ἀριστόκλειαν, ἣ φιλανδρίας
 ἀρχαῖον ἐξήλωσεν ἡθός· ἥς βαρὺς
 δαίμων ἀπέσχισέν με καὶ παίδων δυεῖν·
 οὓς ἀντ' ἐμεῖο Ταίναρος φίλη πατρὶς
 μήτηρ τε κλεινὴ καὶ σύγγενος καὶ φίλοι
 ἄγοιεν εἰς βίοιο γήραιον μέτρον.

III.

Secunda quoque inscriptio ex Leakii libro n. 65. deprompta est, in quo paullo aliter paulloque plenius scripta, quam ex Fourmontii schedis in Corpore Inscriptionum n. 1141. sic legitur:

ΗΣΟΡΙΝΗΝΤΕΛΘΟΝΤΑ ΠΟΡ . . ΔΕΚΕΚΕΤΟ
 ΑΡΓΕΙΩΝΘΤΜΟΝΑΦΕΝΤΑΠΟΝΕΙ

Exstat Argis. Quod Welckerus dicit: *postrema verba, θυμὸν ἀφέντ' ἀπονεί*, adverbium praebeant nondum cognitum ex eo genere, de quo praeter alios etiam Barkerus in *Diario classico* vol. XXVI. p. 158. egit: vereor ego, ut per hanc quidem inscriptionem adverbium illud innotescat. Id ut contendere posset, necessario sententiam loci apertam et non ambiguum esse oporteret. At hoc, quod omnium primum requiritur, prorsus abest, ne dicam permirum illud, ἀπονεί aliquem mori, offensionem esse. Quum vero Fourmontii exemplum ΑΦΕΝΤΑΠΟΔΕ habeat, quis dubitet, qui genitivum illum Ἀργείων respiciat, quin recte legerit Boeckhius, Ἀργείων θυμὸν ἀφέντα πόλει? Primus versus in Fourmontii exemplo haec signa habet:

. . ΣΟΡΗΝΗΝΤΕΛΘΟΝ . Α . ΠΩΔΕΚΕΚΙΤΟ

In tanta discrepantia nihil profecto certi divinari potest. Sed si tamen, quod in huiusmodi inscriptionibus ludendi causa facere licet, tentanda aliqua coniectura est: talem certe eam esse oportet, quae praebeat, quod co-

haereat, quod credibile sit, quod non ipsum per se corruat. Ita si hic propter has syllabas, πορ — δε, dum quidem, quod facile credi potest, rectius quam a Fourmontio lectae sint, fluvii πόρον, Argis ergo Inachi, dici sumimus: δὲ indicium est inceptae novae sententiae. Hinc coniuncta utriusque exempli ope hanc non prorsus contemnendum licebit coniecturam facere:

[τὴν στρυγερὴν
γ]ῆς ὄρπηγην σ' ἐλθόντα. πόρον δὲ κέκευθ[ε παρ'
αὐτὸν
τύμβος ἐν] Ἀργείων θυμὸν ἀφέντα πόλει.

IV.

Alia Teuchiris reperta inscriptio, quam Paccho in Relatione de Itinere per Marmaricam tab. 86. edidit, Welckerus transpositionibus litterarum aliisque scripturae vitiis haud parum turbatam esse ait. Quibus caussis adductus ita statuatur, non dicit: addit vero, non posse scripturam exacte repraesentari, quod pro rotundis *e* et *o* uti cogatur vulgaribus signis *E* et *Ω*. At *o* quidem in illa inscriptione, qualem eam praebeuit, nullum invenitur. Sic autem scriptam exhibuit:

ΘΕΥΠΕΘΡ ΕΝΘΑΔΕΙΚΕ ΟΝΕΝΤΟΙΟΑΡΙΟΙΟ
ΟΚ ΕΤΗΟΤΙΑΕΤ Ο Ν Τ ΑΟΟΦΟΟ

Vbi retulit, doctum quemdam Gallum ex his litteris hoc extudisse:

Θευπρόπιος ἐνθάδε κείμει, ὃς ἐν θνητοῖσιν ἄριστος,
ὀκτακαιδεκέτης, ζῆσεν ἅπαντα σοφός·

iure vituperat Θευπρόπιος pro trisyllabo positum; reprehendit ἅπαντα σοφός etiam propter loquendi usum, quia non, ut alibi, πάντα σοφός dictum sit; non dubitat denique quin παστὸν scribendum sit, legitque epigramma hoc modo:

Θευπρόπος ἐνθάδε κει[ται] ὁ ἐν θνητοῖσιν ἄριστος,
ὁκ[τωκαιδεκ]έτης παστὸν ἀφικόμενος.

Verum ut quis mirum illud ἐν θνητοῖσιν ἄριστος ferendum putet, si quidem ad mores atque ingenium referatur, quemadmodum *optimus mortalium* dici solet: tamen παστός, quam vocem Welckerus cum θάλαμος comparat, aequè ut θάλαμος nullo pacto pro sepulcro, sicut ipsi placet, accipi potest. Id non magis licitum, quam ut Germanica verba *haus*, *gemach*, *kammer*, per se sola sepulcrum significant. Et quomodo quis ex litteris in monumento inventis ἀφικόμενος eruat? ne prosodiae in hoc verbo vitium memoremus. Quin etiam ἐν θνητοῖσιν satis licenter ex inventis litteris procusum. Videntur hi duo versus modo initium epigrammatis esse: ut *θευπρόπος* vatem potius significet, quam nomen sit viri proprium. Tum quidem iuvenilis aetas duodeviginti annorum senili cedere debebit hominis octogenariū. His sumptis sine audaci mutatione hoc divinari licet:

Θευπρόπος ἐνθάδε κε[ῖμαι] ἐὼν ἐν τοῖσιν ἄριστος,
ὀγ[δωκοντα]έτης, πάντα τ' ἐόντα σοφός.

Ita quidem in disticho, quod sequebatur, aliquid ad explendam sententiam, Homeri exemplo, adiectum fuerit, e. c.

καὶ τὰ μετεσσομένοισι γενησόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Caeterum illa locutio, ἐν τοῖς ἄριστος, nimis nota est, quam ut confirmatione opus habeat.

V.

In alio in Osanni quoque Inscriptionibus fasc. VIII. p. 421. edito epigrammate ad prosodiae vitium in quarto versu attendere iubet Welckerus:

πεντήκοντα γάμων δ' ἔτεα πλησαμένη.

Diligenter vero cavendum, ne quis huiusmodi vitia poetis imputet, quae aequius est culpaē tribuere imperitorum et negligentium lapicidarum. Non est dubium, quin qui hoc epigramma fecit lapidi inscribi voluerit,

πεντήκοντα γάμων πλησαμένη δ' ἔτι α.

VI.

„*Aliam Romanam inscriptionem*“ inquit Welckerus, „*Latinisque litteris scriptam praebet Fabretus p. 465. n. 100. quae sine ulla dubitatione ex Fabretti versione sic est scribenda:*

Εὐρεσιν ἐνθάδε γῇ κατέχει θανάτοιο λαχοῦσα[ν]
μητέρα τὴν εὐτεκνον. εὐδαίμονες [ω] παροδῖται.“

Tot ergo modis quod pravum est, sine ulla dubitatione rectum sit? In lapide est: EVTECHNOV EVDEMONES PARHODITAE. „*Ad falsam correptionem in εὐδαίμονες*“ ait Welckerus, „*non offendendum.*“ At quo iure vitium imputare licet scriptori epigrammatis, quod gravius est quam ut ullo pacto excusari possit? Multum ab hoc differt vitium prosodicum in epigrammate, quod Welckerus infra ex Boissonadi Anecd. Graec. T. I. p. 144. affert:

οἷσιν ἐνιθύνοις οἶακα σῆς βιοτῆς,

quod epigramma hoc ipso vitio aevum prodit illud, quo vocales hae α, ι, υ ubique ancipites haberi sunt coeptae. Deinde ad εὐδαίμονες Welckerus ἐστέ suppleri vult. Tam breviter enunciata precatio vereor ut possit defendi. Atque aliquanto commodius, opinor, qui fecit epigramma, duxisset, εὐδαιμονοίης, παροδῖτα. Accedit ad haec tertium vitium, quod sermonis est, μητέρα τὴν εὐτεκνον. Nam si εὐτεκνον nudum sine alia nota poneretur, non debebat articulus addi. Haec qui omnia perpenderit, non sane censebit epi-

gramma sine ulla dubitatione sic scribendum esse, ut placuit Welckero. Sed tria illa vitia omnia facillime removeri potuerant, si sic scriptum esset:

*Εὐρεῖσιν ἐνθάδε γῆ κατέχει θανάτοιο λαχοῦσαν,
μητέρα τὴν εὐτεκνον Εὐαίμονος, ᾧ παροδῖται.*

VII.

In Diurnorum scholasticorum n. 88. emendare conatus est Welckerus inscriptionem ab Osanno in Sylloge Inscr. Fasc. IX. p. 451. n. 158. editam. Haec inscriptio, in qua ipsa quoque rotunda *ε* et *ω* cum usitatīs apud typographos nostros formis commutavit, huiusmodi est:

ΚΤΛΙCΤΗΛΛΟΧΩΛΠΟΛΛ
ΝΙΟCΕΙCΑΤΟCΗΜΑ
ΚΕCΤΙΑΒΙΚΤΩΡΙΑΦΛΩΡΕΝ
ΤΙΩΕΙΛΟCΑΡΙCΤΗ
ΤΕΠΠΙΡΙΗΚΟΝΤΑΧΡΟ
ΟΤCΒΙΟΤΟΝΤΕΛΕΘΟΤCΗ
ΛΗCΩΦΡΟCΤΝΗCΕΡΑ
ΗCΑΡΑΜΕΝΗCΤΕΦΑΝΟΝ
ΡΙΑΩΝΜΟΤCΩΝΙCΑΡΙ
ΟCΕCΤΙΝΟΜΑΡΤΤC
ΟΝΟΤCΠΡΟΦΕΡΕCΚΕΝ
ΚΝΗΛΤΟCΑΓΝΗC
ΟΙCΧΑΙΡΟΤCΑΦΙΑ
ΠΑCΙΝΑΛΗΘ

Welckerus praeunte in verbis quibusdam Osanno haec sic supplet:

*Κυδίστη ἀλόχῳ Ἀπολλ[ώ]νιος εἶσατο σῆμα
Κεστία Βικτωρία Φλωρέντιος, εἶδος ἀρίστη·
[ῆ] τ' ἐπὶ τριήκοντα χρό[ν]ους βίοντον τελεθούσῃ
σωφροσύνης ἐρα[τ]ῆς ἀραμένη στέφανον,
[Πιε]ρίδων Μουσῶν ἰσαρί[θμι]ος ἐστὶν ὁμαρτυς,*

[οὓς δὲ πόνους προφέρεισκεν [ἐῆς ἐ]κ νηδύος ἀγνῆς,
[τ]οῖς χαίρουσα φίλ[οις] πᾶσιν ἀληθ[ές] αἰεί.]

Num haec vera esse possint, accuratior cognitio docebit. V. 2. Welckerus *ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ* mutat in *Φλωρέντιος*, quod alterum nomen Apollonii sit, quia *Φλωρέντιον* ut nomen feminae suspectum sit. Hoc posterius quidem facile quivis concedet: sed veri tamen similius videtur, scribendum esse *Φλωρεντία*. Quamquam hoc ad summam leve est. V. 3. primo metrum vitiosum est, deinde *τελεθούση* nominativus peccat in grammaticam. Quod ait Welckerus, „singularis locutio est *βίοντον τελεθούση*,” verum esset, si non esset numerus adiectus: quo addito non magis quidquam singulare in verbis illis est, quam si dictum esset *βίοντον τριακονταέτις*. V. 4. *AH* litteras, quae inutiles in principio positae sunt, Welckerus ex *CH* praecedentis versus temere repetitas putat. At quemadmodum hoc parum probabile, sic illud re diligentius expensa aliquanto veri similius videtur, recte se habere litteras istas, notasque esse numeri XXXVIII: quo simul indicium continetur, qua ratione emendandus sit qui praecedit versus: quem scriptor epigrammatis non ad severas quidem veteris prosodiae leges, sed ad non contemnendum tamen sui aevi usum sic scriptum voluit:

ὀκτώ ἐπὶ τριάκοντα χρόνους βίοντον τελεθούση.

V. 5. Welckerus novum creavit vocabulum *ὄμαρτις*, sensu, ut ait, exigente, quod formatum sit ut *ἐπηλυσ*, *νέηλυσ*, *πολύδακρυς*. At de sensu quod dicit, petitio principii est: fingit enim, et quidem sine caussa, sensum, qui eiusmodi vocem requirat. Deinde vero etiam omni analogiae contraria est nova illa vox, minimeque omnium comparari potest cum illis quae attulit vocabulis, in quibus *v* ad ipsam radicem pertinet. Graecae vocis si speciem prae se ferret vox ista, ultimam syllabam *ις* esse oporteret, ut in *Βριτόμαρτις*, quod fuerunt qui ab *ὄμαρ-τεῖν* derivatum vellent. Sed redeo ad sensum, quem his versibus tribuit Welckerus. Scribit ita: „si *Cestia*

Victoria sectatoribus Musarum post mortem consociatur, carmina videtur fecisse (ut Petronia Musa in Iacobsii App. n. 338. 349); eaque ex re intelligitur, cur eius fructus materni gremii πόνοι dicantur, respectis nimirum laboribus litterariis, qui per praecedentia sunt indicati. Sed vel si propter solam virtutis coronam Musis adnumeraretur, magnam quidem poeta sibi licentiam indulgente, πόνους refertur ad Musas, habetque tum ea mentio hanc sententiam, pro Musaeis fetibus Cestiam alios cosque meliores edidisse.“ Hic primo quaerimus, ubi tandem dictum sit, Cestiam post mortem sectatoribus Musarum consociari. De ea re ne verbum quidem in epigrammate est. Deinde carmina Cestiam fecisse censet. Vt hoc tantisper concedamus, ex eo apparere vult, cur eius carmina πόνοι vocentur. At illud πόνους Osanno demum debetur, multaeque erat dubitationi subiiciendum. Sed hos sive poeticos lusus sive alios labores litterarios πόνους materni gremii vult dictos esse. At vero hanc nemo non intelliget nimis portentosam metaphoram esse, si libros scribens mulier labores suos litterarios ex utero suo, ἐῆς ἐκ μηδύος, producere dicatur. Videtur hoc ipse sensisse Welckerus: quocirca aliam explicationem adiecit, ut, si Cestia, magnam licentiam sibi indulgente poeta, propter coronam virtutis Musis adnumeretur, πόνους referatur ad Musas, mentioque earum hanc vim habeat, ut Cestia *pro* musicis fetibus alios dicatur eosque meliores edidisse. Quam magnam licentiam appellat, est ea profecto magna, sed iterum cum petitione principii, quod Cestia propter virtutem suam Musis adnumeretur. Sed ut hoc ita sit, quomodo πόνους, si non significat scripta, referri ad Musas potest? et quidem vox, quam Welckerus pro certissima habet, quamvis in lapide nihil nisi *ONOTC* conspiciatur? Denique ubi tandem vel levissimum indicium absurdae istius sententiae exstat, *pro* Musaeis fetibus alios Cestiam atque meliores, pueros videlicet et puellas, procreasse? Facilius certe, quamquam non in laudem ma-

tris, expectes, liberorum loco eam versus in lucem edidisse. Sed istae omnes coniecturae non in mentem venissent Welckero, si cogitasset, *ισαρίθμιος* non esse *ἐναρίθμιος*, atque idcirco quod Musaeum in Cestiae fetibus sit, non nisi in numero Musarum esse positum. Ita vidisset, quod sponte se offert, novem liberorum matrem dici Cestiam. In ultimo versu epigrammatis Osannus *πᾶσιν ἀληθῆς* legendum putabat, qui propter significatum quem *ἀληθῆς* hic habeat, *non obliviscendus*, Hesychii verba affert: *ἀληθέα, ἀψευδῆ, καὶ τὰ μὴ ἐπιλανθανόμενα. ἀληθεῖς, οἱ μὴδὲν ἐπιλανθανόμενοι, ὡς Πινδαρος*. At primo Hesychius activam, non passivam significationem adnotavit. Deinde et activa et passiva dubitationi obnoxiae manebunt, usque dum verba Pindari, quae rem comprobent, in lucem fuerint protracta. Et postquam id factum erit, nisi est iam factum, innuunturque *Ἄραι ἀλαθές* in sexto apud Boeckhium fragmento, apparebit, interpretationem istam vanum inventum esse grammaticorum. Sed Welckerus, qui recte quidem hic pentametrum potius quam hexametrum requirit, activam significationem, *non immemor*, securus adsciscit, atque idcirco duorum postremorum initia versuum sic integrat, *οὓς δὲ — τοῖς. „Εο,“* inquit, *nititur et οὓς δὲ — τοῖς, quod posui, et tota quam restitui sententia, Cestiam omnium dilectorum suorum liberorum etiam in caelo Pieridum Musarum in societate laetam recordari. Confirmandae huic coniecturae sit, quod vix alia satisfacere potest, quae χαίρουσα non cum praegresso ἐστὶ coniungens aliud verbum ponat.* At de caelo nihil in epigrammate dictum, Musarum autem societas a Welckero demum per vocabulum non Graecum illata. Quod vero contendit haud facile aliam inventum iri coniecturam, quae satisfaciatur, hoc quoque illa nititur petitione principii, quod *χαίρουσα* cum *ἐστὶ* sit coniungendum. Nulla re nisi mente non perturbata, iustaque observatione eorum opus est, quae lingua et metrum et conspicua in litteris argumenti vestigia vel permittunt vel suppeditant, ut facili opera

quod magis satisfaciat restituatur. Videtur epigramma sic ferme habuisse.

Κυδίστη ἀλόχῳ Ἀπολλ[ώ]νιος εἶσατο σῆμα
 Κεστία Βικτωρία Φλωρεντία εἶδος ἀρίστη,
 [ὁκ]τῷ ἐπὶ τριάκοντα χρό[νους] βίοτον τελεθούσῃ,
 σωφροσύνης ἐρα[τ]ῆς ἀραμένη στέφανον
 [Πιε]ρίδων Μουσῶν ἰσάρι[θμον,] ὃς ἐστὶν ὁ μάρ-
 τυς,
 [εὐτοκ]ον, οὗς προφέρεσκεν [ἐῆς ἐ]κ νηδύος ἀγνῆς·
 οἷς χαίρουσα φίλ[η] πᾶσιν ἀληθ[ινὴ] ἦν.]

Nemo non statim videbit, horum verborum, ὃς ἐστὶν ὁ μάρτυς, hunc esse sensum: *quae liberorum corona testis est servatae fidei coniugalis*. Nec dubitabit quisquam quin ad οὗς ex στέφανον εὐτοκον intelligendum sit παῖδας. Quamquam quum εὐτοκον non nisi ex coniectura positum sit, suspicari licet ON in describendo lapide pro MN male lecto esse positum Tum quidem hiatus per παῖδων esset explendus.

SEPTEM APERTA OPERTA APVD AESCHYLVN.

Diu est, quum primum promisi me Aeschylum esse editurum. Quod nomen ut nondum exsolverim, caussae fuerunt quum labores alii, quos modo ultro suscepi modo imponi mihi passus sum, tum operis ipsius magnitudo et difficultas. Sed tamen standum promissis est, quum praesertim multi flagitent, nec quisquam me visat, quin Aeschylus quando sit proditurus quaerat. Mihi quidem haec cunctatio plus nocuit, quam Aeschylo. Vereor enim, ne, quo diutius moror, eo prolixiores expectentur commentarii, sperentque nonnulli me vel de rebus grammaticis multa dicturum, vel quaesiturum de reconditis atque abstrusis, qualia quibus in mentem veniunt, habentur doctissimi. Verum haec ego aliis relinquam: mihi ab initio hoc fuit propositum, ut ea afferrem, quibus efficeretur, ut sui similior quam adhuc est esse videretur summus poeta. Nam etsi multi ad eum emendandum operam contulerunt suam, tamen singulari fato factum video, ut illi vel in pusillis quibusdam rebus toti adhaerescerent, vel, si ad difficiliora accederent, corrumpere plura quam vitis purgarent, eo quod debile pectus non caperet vim immensam tanti ingenii. Quorum ego in laboriosissima opera illud saepe miratus sum, quod dum se miris modis torquent, quasi caligine quadam ocu-

lis offusa, non viderunt ea, quae quomodo latere potuerint multo difficilius intelligas, quam quomodo animadverti. Iuvat ex singulis fabulis poetae unum aliquod exemplum afferre.

I.

In Prometheo postquam a nobis observatum erat, quae ab his verbis, ὑπο δὲ κηρόπλαστος ὀτοβει δόναξ v. 576. leguntur, iis respondere, quae sequuntur a v. 595. ridiculo quodam modo conturbati sunt critici discrepantia numerorum, quae inter hos versus est, qui sunt 579—581.

τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε,
τί ποτε ταῖςδ' ἐνέξευξας εὐρῶν
ἀμαρτοῦσαν ἐν πημοναῖσιν; ἔ ἔ.

et versus 598—600

θεόσσυτον δὲ νόσον ὠνόμασας,
ἃ μαραίνει με χρίουσα
κέντροισι φοιταλέοις. ἔ ἔ.

Scripturae nulla memorabilis diversitas est, quam quod cod. Guelf. πημοναῖς, et duo codd. Vindob. κέντροις habent. Mirum, ac potius incredibile est, quas machinas viri docti excogitaverint, ut haec in ordinem redigerent. Et tamen vel adspexisse hos versus satis est, ut intelligas sic esse scribendos:

τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε ταῖςδ'
ἐνέξευξας εὐρῶν ἀμαρτοῦσαν ἐν
πημοσύναις; ἔ ἔ.

et:

θεόσσυτον δὲ νόσον ὠνόμασας, ἃ
μαραίνει με χρίουσα κέντροις * *
φοιταλέοις. ἔ ἔ.

Incertum in his est, excideritne aliquid in antistrophicis, an pro κέντροις alia scripta fuerit vox, ut κεντρῶμασιν;

certum autem, reponendum esse *πημοσύναις*, quo vocabulo in eadem illa fabula Aeschylus v. 1057. est usus. Sed nullus editorum vidit.

II.

In Septem ad Thebas v. 229. Eteocles haec dicit choro:

*μή μοι θεοὺς καλοῦσα βουλευέου κακῶς·
πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
μήτηρ, γυνὴ σωτήρος· ὧδ' ἔχει λόγος.*

Absurdissime obedientiam uxorem dici salutis nemo non fatebitur, licet scholiastis id subtiliter ac venuste inventum esse videatur. Succurrerunt critici, *γύναι* corrigentes, neque codice ullo suffragante, et, si attendissent, satis inepte. Quorsum enim isto quidem tam importuno loco chorum appellet rex? Hic quoque ipsa se quasi oculis offerebat emendatio:

*πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
μήτηρ, γονῆς σωτήρος· ὧδ' ἔχει λόγος.*

Sed nullus editorum vidit.

III.

Multo incredibilis est, repertam veram rationem intellectam non esse. Id accidit in Persis, ubi postquam chorus aliquot duces, quos desideraret, nominaverat, v. 1006. haec addit: nam personas, in libris male distinctas, antistrophicorum comparatione adducti emendarunt editores:

*ἔταφον, ἔταφον, οὐκ ἀμφὶ σκηναῖς
τροχηγλάτοισιν, ὅπισθεν δ' ἐπόμενοι.*

Valckenarius, qui haec Xerxis verba esse putaret, non

reprehendendus, quod ἔταφεν, ἔταφεν scribendum censuit ad Hippol. 1247. Sed chorus si haec dicit, quum per se absurdum est, qui quaerat ubi sint illi, ipsum dicere sepultos esse, tum arguitur dicti perversitas iis, quae ad haec Xerxes respondet:

βεβᾶσι γὰρ τοῖπερ ἀγρέται στρατοῦ.

Nimirum diu non intellecta fuerunt caetera: quae nos quum multos ante annos ab Herodoto lucem accipere animadvertissemus, qui VII. 41. ita scriberet: ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδέων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν· (ea est quam Aeschylus σκηναὺς τροχηλάτους dicit) αὐτοῦ δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοι τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες· est id quidem nuper etiam ab aliis observatum. Ex qua observatione quid potest planius esse, quam quid sit illud, quo restituto et rectissime oratio et aptissime procedat:

ἔταφον, ἔταφον· οὐκ ἄμφι σκηναῖς
τροχηλάτοισιν, ὀπιθεν ἐπόμενοι·

miror, miror: non sunt circa tentorium curule, pone sequentes. Tum rex: perierunt enim, qui duces erant exercitus. Sed nullus editorum vidit.

IV.

In Agamemnone v. 699. haec leguntur:

μεταμανθάνουσα δ' ὕμνον
Πριάμου πόλις γεραιὰ
πολύθρηνον μέγα που στένει
κεκλήσκουσα Πάριν,
τὸν αἰνόλεκτρον,
παμπρόσθη πολύθρηνον αἰῶ-
ν' ἄμφι πολίταν
μέλεον αἶμ' ἀνατλάσα.

De miro illo verbo *παμπρόσθῃ* et dubitatum est usque adhuc, et fortasse posthac dubitabitur. Sed postrema quoque aperte vitiosa sunt, quae non congruant cum numeris strophicis:

κέλσαντες Σιμόεντος ἀ-
κτας ἐπ' ἀξιφύλλους
δι' ἔριν αἱματόεσσαν.

Quid Humboldtius vertendo expressisset, mirum est non esse intellectum. Expressit ille, quod a me ei commendatum est, non autem in adnotationibus ad eius versionem adnotatum. Nam etsi quae praecedunt, hodie lenius puto corrigi posse, tamen postrema quomodo scribenda sint, quis credat quemquam potuisse fugere, praesertim quum scholiastae adnotatio, *αἰῶνα πολύθρηνον καὶ μέλεον αἶμα ἀνατλάσα*, hunc non habuisse ἀμφὶ ostendat Scripserat Aeschylus:

μεταμανθάνουσα δ' ὕμνον
Πριάμου πόλις γεραῖα
πολύθρηνον μέγα πού στένει, κικλήσκου-
σα Πάριν τὸν αἰνόλεκτρον
πάμπροσθ', ἧ πολύθρηνον αἰ-
ῶνα, φίλον πολιτᾶν
μέλεον αἶμ' ἀνατλάσα.

Sed nullus editorum vidit.

V.

In Choephoris Electra quomodo Clytaemnestra Agamemnonem interfecerit, his verbis exponit v. 421.

ἔκοψε κομμὸν Ἀρείον, εἴτε Κισσίας
νόμοισι πολεμιστρίας
ἄπριγκτοι πληκτὰ πολὺπλαγκτα δ' ἦν ἰδεῖν
ἐπασσυντεροτριβῇ τὰ χερὸς ὀρέγματα.

HERM. OP. IV.

Y

In his ἀπριγδόπληκτα et πολυπλάνητα scribendum esse, fuerunt, qui animadverterent. Et profecto vel caecus id videat. Sed iis, quae praecedunt, nesciverunt quid facerent. Porsonus, raro ille felix in Aeschylo emendando, in praefatione ad Hecubam p. 8. *vel transpone*, inquit, Ἔκοψ' Ἀρειον κομμὸν, *vel lege, quod sententiam melius connectit*, κομμὸν δ' ἔκοψ' Ἀρειον. Non dixisset ista, si vel antistrophica esse, et singulis syllabis observari responsionem vidisset, vel cogitasset de sensu verborum. Quin tanta fuit levitate, quanta qui illud Ἀρειον vel tulerunt vel emendare conati sunt omnes, ut ne scholiastam quidem inspiceret, qui quum scribat, Ἀρειον, Περσικόν, patet ab Aeschylo profectum esse Ἀριον: de quo nomine videndi interpretes Hesychii ad v. Ἀρείας: ut hic quoque rudis illa transpositionis panacea in malam rem abire iubeatur. Tum vero quae tandem sunt istae Cissiae bellatrices? Nullae fuerunt umquam. Nam quod Blomfieldius ait, *πολεμιστρίας libri universi*, vel errore scripsit, vel magna quadam negligentia. A Turnebo illud ex coniectura illatum est: libri et scripti et impressi ante Turnebum, qui soli in postremis tragoediis genuini fontes sunt, universi habent νόμοισι λεμιστρίας. Vnde quid potest apertius esse, quam scripsisse Aeschylum:

ἔκοψε κομμὸν Ἀριον, ἔν τε Κισσίας
νόμοις ἠλεμιστρίας
ἀπριγδόπληκτα πολυπλάνητά τ' ἦν ἰδεῖν
ἐπασσυντεροτριβῇ τὰ χερὸς ὀρέγματα.

Nam brachiorum iactatio usitata Cissiis praeficis in plan-
gendo illud est, quo ad describendos Clytaemnestrae
feroces ictus utitur. Et quo minus quis quamvis in
re per se plana dubitet, Hesychius, haud dubie, ex
hoc ipso loco: ἠλεμιστρίας, θρηνητρίας. Sed nul-
lus editorum vidit.

VI.

Levis est, sed eo ad eluendum facilior macula, quae in his est Eumenidum versibus, 461. seqq. ubi Orestes sic de caede patris loquitur:

οὗτος ἔφθιτ' οὐ καλῶς, μολῶν
ἐς οἶκον, ἀλλὰ νιν κελαινόφρων ἐμῇ
μήτηρ κατέκτα ποικίλοις ἀγρεύμασιν
κρύψασα, λουτρῶν ἐξεμαρτύρει φόνον.

Orationem non cohaerentem ut sarciret, λουτρῶν coniecit H. Stephanus, fassus tamen λουτρῶν etiam scholiastam legisse. Aptius Scaliger λουτρῶν δ' ἐξεμαρτύρει corrigebat. Id quidam amplexi sunt: alii ad Stephani partes redierunt, non cogitantes ne sic quidem copulari abrupta, neque animadvertentes et ineptam esse quam inferrent sententiam, et repugnare illis, quae dicta sunt in Choephoris v. 980. seqq. ubi velamen illud, quo implicatum occiderat Agamemnonem Clytaemnestra, populo ostenditur. Haec tam sunt plana, tamque clara luce quasi feriunt oculos, ut vix credibile sit, non exstitisse qui scriberet:

ἀλλὰ νιν κελαινόφρων ἐμῇ
μήτηρ κατέκτα ποικίλοις ἀγρεύμασιν
κρύψας, ἃ λουτρῶν ἐξεμαρτύρει φόνον.

Sed nullus editorum vidit.

VII.

In Supplicibus v. 354. chorus regem Pelasgum his verbis orat ut sibi subveniat:

ἴδε με τὰν ἱκέτιν φυγάδα περιδρομον
λευκόστικτον ὥς δάμαλιν ἄμ πέτραις
ἡλιβάτοις, ἔν' ἀλκᾷ πίσυρος μέμν-
νε φράζουσα βοτῆρι μόχθους.

Y *

In his λευκόςτικτον e Stephani editione manavit, secure in ea scriptura acquiescentibus plerisque doctorum: quorum eos, qui post accuratius cognitam rem metricam Aeschylum attigerunt vel ex numeris suspicionem vitii concipere oportebat, quum qui huic respondet versus 367. his verbis incipiat, ποτιτρόπαιον αἰδόμενος: omnes autem, si quidem Aeschylum cognitum haberent, vocabulo commoveri decebat perquam inepto. Quid enim? num albis distinctae maculis vaccae magis quam quae alio colore sunt a pascuis ad invia devagantur? Non potuerat profecto inutilius poeta atque inertius ponere epitheton. Vnus tantum criticorum, temerarius ille quidem supra modum, sed sagax tamen et non hebetis vir iudicii, Georgius Burgesius, rectam est veri inveniendi viam ingressus, quamquam ipsam assequi veritatem nequivit. Is λύκῳ δερκτὸν scripsit. At cui tandem et librorum ante Stephanum omnium scripturam λευκόδικτον intuenti et scholiastae legenti adnotationem, τῷ ἐαυτῆς βοτῆρι σημαίνουσα τοὺς διωγμούς, obscurum esse potest, scripsisse Aeschylum:

ἴδε με τὰν ἰκέτιν φυγάδα περὶδρομον,
 λυκοδίωκτον ὡς δάμαλιν ἄμ πέτραις
 ἡλιβάτοις, ἔν' ἄλλῃ πίσυνος μέμν-
 κε * * * * φράζουσα βοτῆρι μόχθους.

Sed nullus editorum vidit.

INCREDIBILIVM

LIBER PRIMVS. *)

Incredibilium quae in aetate hominum accidunt nullus³ uberior fons est, optimi Magistri, quam cupiditatis vis tanta, ut hominem imperio in se exuat. Id me suo exemplo ostendere, quamvis invitum, tandem coegit is vir, qui quo erga me animo sit nec vobis neque aliis ignotum est, G. H. Schaeferus, quum in Plutarchi Vitarum vol. VI. p. 506. haec scripsit: *Quae de iniuriis ab Hermanno per hos duodetriginta annos mihi petulantissime illatis scripsi non male, ut credo, meriturus de iuvenibus, quos nisi monitor surgat gravis et severus isque grandis natu, tale exemplum facile agat transversos, adeo moverunt bilem hominis ira debacchantis, ut eius in me virus evomeret praef. ad Aristophan. Nub. p. XVII. ubi recensum eorum, quae Fr. A. Wolfio illiusque sequaci Reisigio communia fuisse opinatur, his verbis finivit: „— quin, ut nihil deesset, eadem etiam post obitum sors (Wolfio et Reisigio), quando quos vivos aggredi celeris vindictae metu non est ausus, eorum in manes fortis exstitit G. H. Schae-*

*) Scriptus est creationi Doctorum Philosophiae a. 1830.

ferus, immemor monentis, vir ζηταρετησιάδης, vel maledicentissimi poetae,

οὐ γάρ ἐσθλά, κατανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν.

Sed Schaeferi odiis, donec eorum qui nobiscum vixerunt quisquam superstes erit, non deerunt iusti iudices. Qui post vivent, provisum est, ut quae sunt caussae tantae invidiae, non quae praetexuntur, eas penitus sint atque ordine cognituri. Neque enim irati sumus irato, aut laedere volumus laedendi nullas et ne indignissimas quidem artes adspernantem, sed ignoscimus potius et quantum fieri poterit excusabimus infelicem errorem mentis, quo vir, nisi impotens animi esset, optimus amicos pro hostibus habens, nec quae facta pro quibus factis reddat videns, ipse sibi famaeque suae factus est hostis. “ *Attente haec ubi legerint qui multo me usu norunt, dicant satisne ad vivum ab hoc artifice expressa sit imago Schaeferi: ceteri, si quorum referat me nosse, illis auscultent. De iis qui post vivent, alios terreat incorruptum neque ullis fraudibus expugnabile iudicium posteritatis, me non terret. Reiskii manes, quibus Halensis iste homo illuserat, ego ultus sum: meos erunt qui a contumeliis vecordium calumniatorum tutentur.*

Haec scribere Schaeferum potuisse quum alii multi mirabuntur, tum ego miratus sum maxime, qui huic viro et quo tempore amicus esse videbatur et postquam inimicissimum esse cognoveram, quacumque in re possem non modo rogatus, sed etiam ultro ea dederim amicitiae documenta, tantoque studio pro eo laboraverim, ut ipse et ante hos tredecim annos (et tamen a duodetriginta me iniuriosum esse ait) amplexans, exosculans, summumque amicum suum vocans gratias mihi non sine lacrimis ageret, et duobus fere abhinc annis, quum eum nihil succensens domi suae convenissem periculi cuiusdam avertendi causa, factoque cognovisset, quod non putaverat, non destitisse me ei bene velle, familiaribus quibusdam suis

se non amplius adversus me scripturum esse affirmaret. Quo confessus est iniustitiam, qua et fuisset usque ad eum diem reprehendendo, et futurus esset non reprehendendo posthac: nam neque, si non mererer, stringere in me tela sua debebat, quia odisset; neque, si mererer, non stringere, quia bene ei vellem. Dixi iis, qui illud mihi narrabant, non cessaturum maledicere: non posse enim. Et profecto factus est etiam acerbior. Olim enim eorum quae a me scripta erant alia non improbabat, alia probabat, alia etiam laudabat: in iis vero, quae scripsit ad Demosthenem et Plutarchum, probat nihil, reprehendit omnia, tribuit quae non potest reprehendere sibi vel aliis, vituperat universam rationem studiorum, monet iuvenes litteris operam dantes ne audiant me, cuius in ludo nihil nisi vana, inepta, prava discantur, quodque omnium maxime mirum est, his rebus se boni viri officio fungi putat. Mea quidem sententia rectius et saltem honestius fecisset, si perrexisset lectiones Academicas habere, litterasque et humanitatem docens hunc ludum meum condita melioris⁵ exempli schola obscurasset atque oblivione obduxisset, quum praesertim etiam doctrinam metricam, ut fertur, hydram istam Lernaeam, quae ab Herculis et Heracliscis occisa nondum periit, decreverit extinguere. Sed non satis: aggressus est etiam animum, obtrectatorem me calumniatoremque vocans, denique nihil non mali exprobrans.

*Petulans, protervo, iracundo animo, indomito,
incogitato,*

*Sine modo et modestia sum, sine bono iure
atque honore,*

*Incredibilis, imposque animi, inamabilis, ille-
pidus vivo,*

Malevolente ingenio natus.

Sed etiamsi et haec et quae reliqua de se ille Plauti Mnesilochus praedicat, in me expetere crederet, tamen consultius erat, opinor, aliquid saltem mihi et veri et boni relinquere, ne se ipse iudicii haud sane incorrupti suspe-

ctum redderet. Nam nimis profecto incredibile omnibus videri oportet, quemquam hominem totum ex perversitate et malitia esse compositum. Et quomodo de me id credent illi quos abstrahere a me adnititur auditores mei, quorum nullus umquam me in scholis, quod solet malevolis opportunissimum *ἀνομιῇ* vincendi theatrum esse, quidquam in eum vel acerbe vel inique vel irreverenter dicentem audit? Etenim ego ad ista quid facerem? Quod feci: nihil. Nam defenderemne vel dicta vel facta mea? At sic existimo: veri si quid dixerim, (puto autem tantum saltem dixisse, quantum ab ipso adoptatum video) id non minus mansurum, quam periturum, si quid ipse non veri dixerit; animo autem quam quis vel bono vel magno sit, penes alios decere iudicium esse, quia suum animum laudanti non plus fidei est quam virgini iactanti virginitatem suam. An vero quod de industria me vituperari viderem, quodque conviciis et in scriptis et in familiaribus colloquiis peti, par pari referrem? Absit, ut reprehensionem refutari vicissim reprehendendo credam; proscindique conviciis non honestius ducam quam contra ingerere. An forte ulciscendi caussa, ut quidam solent, amicos, discipulos meos, eosve qui ipsi laesi essent instigare, ut ad persequendum perdendumque convolarent virum mihi infestum? At nec vindictae cupidus sum, neque pro me alios telis adversarii exponere volo, neque omnino propter unius viri iniustam iram conflari bellum Troianum operae pretium aestimo. An vero, quoniam hoc quoque quidam faciunt, contumeliose dictis opponerem quae alii in laudem meam dixissent, quoque magis laudassent, tanto eos mihi potentiores deos tutelares fore existimarem? At nec laudis tam avidus, quam illi, neque vituperationis tam metuens sum, qui sciam quam facili opera utrumvis pariat, nec tamen videam utrovis ullum hominem vel meliorem quam est vel deteriorem factum, multoque optabilius esse intelligam contumelias quam laudem non meruisse. Reliquum erat, ut in ius vocarem. At et inhumanum ducebam, facere ut poenam lueret, cui ipse, quod animi non compos esset,

ignoscerem, nec periclitari videbatur existimatio mea, praesertim ab eo, qui eam capulo feriret, sua manu aciem prehensens gladii. Quid enim, si quis ex utriusque nostrum scriptis eo, quo deinceps ordine edita sunt, illa omnia colligeret atque componeret, in quibus alter alterius mentionem vël nominatim vel, ut ille plerumque, suppresso nomine fecimus? Numquanne cogitavit Schaeferus, quid et aequales nunc dicant, et olim dicturi sint posterì, quorum incorruptum iudicium sibi non metuendum putat, si his tam clavis, tam non dubiis vocibus utrumque nostrum de se ipsum quo animo quibusque moribus sit testantes videant? Ad haec, quae in conspectu sunt hominum litteratorum, accedunt illa, quae domi fiunt. Scit ipse quo studio fuerit, quum Reisigii irritabile cor Oedipo Coloneo a me edito interitum spirabat, de qua re alibi lepida narrabuntur. Non infitiat, *Haec lepida* nec potest infitari, se in sermonibus cum iis, qui eum *narravit in* visum veniunt, vehementissime et contumeliosissime de *praef. ad Acta* me conqueri et quid patraturus sit minitari. Ego quidem, *Soc. Graec. 11.* qui iniuriam ab eo sibi factam ulturi erant, oravi ne id facerent, asseveravique, si sciret quam iniustus esset, ipsum *p. XXVII.* magis quam illos doliturum: pariterque defendi eum atque excusavi apud illos, qui non pauci fuere, quos indignatos eius maledicentia videbam, dixique aegrotare eodem morbo, quo laboraverit I. H. Vossius, vir voluntate iustus, factis saepe iniustus. Neque enim mirum esse, virum multas fortunae iniquitates expertum, consciumque sibi magnae multoque labore partae doctrinae, eamque a quibusdam non tanti, quanti aequum sit, fieri, atque adeo alios, quos se multo inferiores esse iudicet, praef-7 ferri sibi credentem, paullatim, praesertim si se a consuetudine hominum segreget, adeo suspicacem fieri, ut nihil non in pessimam partem accipiat, quaeque ipse animo exacerbato sibi finxerit pro veris habens, omnia sibi atracernere videatur. Haec quidem quum feci, non puto me ei iniurias intulisse.

Succensuit mihi primum, ut quidem ait et usque repetit, novissime in Plutarchi Vol. V. p. 90. atque adeo

in Indice v. *αᾶν*, propter unum verbum, sine malo animo positum in praefatione ad librum Vigerii, de qua culpa exposui in dissertatione quam scripsi de transpositione verborum. Inde alias atque alias invenire sibi visus est caussas, quibus odium semel animo conceptum aleret. Cuius odii vim omnem impetusque quantumvis indecoros, quamdiu ipse solus petebar, tacens aequo animo sustinui: ubi autem propter me etiam discipulos meos et vehementissime et iniustissime est adortus, postquam ipse ei dixi id me non esse passurum, bis terve de illa iniquitate conquestus sum; postremumque, quum etiam mortuo insultasset, id feci illis quae supra allata sunt verbis in praefatione Nubium. Ea ego non ira debacchans, ut ipsi visum est, scripsi, sed tam considerate et cogitate, quam decebat qui nullum verbum ponere constituissem, quod non aliquando ostensurus essem dictum esse verissime. Dolebam potius, quod eum virum, quem veri rectique observantissimum esse credidissem, eo usque cupiditati suae indulgere animadverterem, ut nihil earum rerum ipse ab se arceret, quarum si in aliis vel aliquid deprehenderet, exagitaturus esset acerbissime. Sed illa opinabar satis mature cognosci, si utroque nostrum mortuo cognoscerentur. Nunc vero, quoniam ipse urget, non veritus ea dicere, quae in civitate bene ordinata nec dici, nisi demonstrata, nec dicta ferri fas est, iam eum publice rogatum volo, ut quae sint illae quas sibi a me illatas esse ait iniuriae, palam ostendat, quo et mihi et aliis, quid sibi istis criminationibus velit innotescat, claraque in luce videamus, quod corpus quasque figuras habeant spectra illa, quorum in tam longo tempore quasi per nebulam nihil quidquam nisi obscuras quasdam atque incertas umbras conspeximus. Oro autem etiam atque etiam, ut posita aliquantisper ira missisque querimoniis, calumniis, opprobriis, contumeliis, conviciis, ex quibus nihil nisi quo ipse sit animo, non ego quid deliquerim elucescere potest, tandem aliquando, si se virum bonum haberi vult, facta, eaque vera, non sua in mente nata, com-

monstret, caveatque ne facinora afferat talia, quale illud est, quod in indice Plutarchi v. $\alpha\alpha\nu$ enucleavit, cogitetque, risuros esse (risu autem ecquid inoptabilius gravem se et severum monitorem surgere professo?) qui videant, quia ego aliquando scripserim *qua quidem de re non praeripiam quae Erfurdcius meus admonebit*, (ea res autem constructio est particulae trium litterarum $\alpha\alpha\nu$) propterea ipsum vicesimo anno post ad Plutarchum vol. V. p. 241. in haec verba erumpere: *V. mea in Append. ad Bastii Epistol. Critic. p. 26. s. et in Epimetro II. ad Aristophan. Plut. p. XXXVIII. s. Ad quae carpenda cum plures olim certatim convolassent iussi a magistro, ne quid ego privi proprii-que docuisse viderer, postmodo non sine risu magistrum intellexi, aut securum aut oblitum istius alumnorum mihi insultantium certationis, illi meae disputationi tantum habuisse honoris, ut eius auctoritate uteretur in Vigerianis p. 822. falso dicens recentissimos quos debebat dicere scriptores citerioris Graecitatis. Nisi forte Plutarchus aequalesque adeoque vetustiores in recentissimis numerandi sunt. Ac vereor ne magis etiam rideant, si inspexerint libros in indice Plutarchi citatos, viderintque quae sit illa insultantium certatio: cuius me quidem recte oblitum dicit, quippe tam pusillae, ut oblivisci facilius quam meminisse potuerim. Tales igitur argumentationes velim ut sua ipsius caussa non minus devitet, quam commemorationes eorum, quae numquam facta sunt, ipse autem, quia odio flagrans fieri potuisse cogitabat, credidit facta esse. Cuius generis nunc quidem duo mirabilia exempla promam.*

In Apparatus ad Demosthenem vol. I. p. 264. de Reisigio sic scripsit: *Ipse Kusterus, qui mihi aliisque immerentibus satis $\nu\epsilon\alpha\nu\iota\kappa\omega\varsigma$ insultavit ad Xenoph. Oecon. p. 45. nunc, opinor, non diffitebitur, cum illa scriberem, ratione me et consilio usum esse. Viro doctissimo, quem insecutis temporibus existimationis meae studiosissimum expertus sum, $\nu\epsilon\alpha\nu\iota\epsilon\nu\mu\alpha$ illud hoc lubentius condono, quo certius scio, tela in me*

9coniecta non ipsum procudisse. Scilicet me procudisse innuit. Omitto nunc quidem, quae multa dicenda habeo de his, quae vel laudat in Reisigio vel condonat: illud unum monstrabo, unde tam certo sciat, quod se scire dicit. Quamquam, etiam si tacerem, nemo id credet eorum, qui Reisigium cognitum habuerunt. Non enim ille sibi a quoquam passus esset tela procudi, quibus fabricandis ipse ita sufficeret, ut aliunde acceptis uti turpe sibi duxisset. Sed unde scit illud Schaeferus? Nempe ipse invenit. Nam res ita se habuit. Reisigius, qui tum in Vniuersitate nostra litterarum studiosus erat, cum commilitone quodam suo, nunc clarissimo viro, quod pecunia indigerent, librum aliquem edere constituit. Conuenere de Xenophontis Oeconomico, partitque inter se sunt operam. Iuuenilis lascivia, ab insolentiore genere scribendi commendationem libro accessuram rata, suasit et laudare quosdam effuse, et vehementer alios vituperare. Itaque me illi, magistrum suum, praeconiis extollere, tanto acrius carpere alios. Absoluto opere praefationem scripsit Reisigius, sumpto nomine Guilelmi Kusteri, in qua se olim militem fuisse scripsit, illum autem amicum suum (tanta fuit petulantia) in servum suum convertit. Librum, simulatque in lucem prodierat, usurpavit Bornemannus, nunc scholae Afranae professor, qui iam tum in Xenophonte, de quo postea praeclare meritus est, operam posuisset suam. Is me quum forte visum venisset, mira narrabat de Oeconomico, quem miles quidam una cum servo suo edidisset. Quaerenti mihi, quae esset militis istius vel doctrina vel indoles, hominem esse respondit non indoctum neque expertem ingenii, sed admodum ferocem. Ego commotus tanto miraculo, eo ipso die e bibliopolio, praeteriens forte, petii librum. Perlectis aliquot paginis agnovi Reisigium. Is quum forte paucis diebus post ad me venisset, quae tandem te, inquam, intemperiae agitarunt, ut Xenophontis Oeconomicum cum istiusmodi adnotationibus ederes? Haesit confusus, statimque confessus est. Ibi ego eum graviter propter illam et in laudando et in vituperando immo-

destiam et temeritatem admonui, tantoque impletus est metu, maxime quod in Beckium intemperanter invecus esset, ut se Gottingam conferre consultius duceret. Sed Beckius, ut erat aequum, risit feroculos impetus adole-10
scentis: Schaeferus, sauciari se non dedignatus, aequum iudicavit, certo scire, a me procusa esse tela, quae me inscio et facta et in ipsum coniecta sunt; ubi autem facta coniectaque comperi, severam fabro suo a me castigationem peperere.

Alterum ficti criminis exemplum magis accommodatam vitis vestris, optimi Magistri, dicendi materiam praebebit, quia aliquid saltem habet, quod homines litterati non sine ullo ad studia sua fructu legant. In adnotationibus ad Plutarchum vol. V. p. 205. haec scripsit: *Meletemata illa tenent quae pervellem aut omissa aut aliter scripta. Interim profuerunt haud paucis tiro-
num: ut scripsisse me non poeniteat. Sed hunc quoque libellum et olim, cum primum prodiisset in lucem (Thierschium testor bene gnarum illius tempestatis), et nuper adroserunt dentes maligni obtreptatorum.* Non fecit bene, quod Thierschium est testatus. Nam neque hic vir, qui ei responsor in publica defensione Meletematum erat, falsum testabitur, (animo enim esse liberimo, neque aut metu aut gratia capi, quis nescit?) neque alius auditorum ullus, qui magno numero circumsteterunt: in quibus fuit vir eximiam postea claritatem adeptus, quem miratum scio, qui ista scribere potuerit Schaeferus: sed nominare nolo, ne, illaesus adhuc, poenas det. Narrabo rem, sicut acta est. Obsequutus erat Schaeferus meis aliorumque adhortationibus, ut se abiecto quae typothetae peccassent corrigendi tristi negotio ad docendas in Vniversitate nostra antiquas litteras conferret, paraturusque sibi id ius erat Meletematis ad disputandum publice propositis. Me ille, amicus eo tempore, rogaverat, ut contradictoris partes susciperem. Libenter promisi, rogavi, quoniam sciebam et magnum librum et plenissimum scriptorum citationibus scribi, ut singula folia, simulatque prelum reliquissent, mitteret, quo mihi

ne tempus ad inspiciendos scriptores illos deficeret. Vbi me invitatum venit instante solemnitate, exemplumque integrum libri obtulit, quaesivit haberemne de quo aliquamdiu colloqueremur: nam paucorum se verborum esse, et, si se errasse intelligeret, sine tergiversatione concessurum: non putare autem multa me invenisse de quibus dissentirem. Respondi, adnotasse me locos quadraginta et tres. Satis vero, inquit. Eorum locorum, quum ad disputationem ventum est, aliquos viginti commemoravi: concessitque de omnibus, vera me dicere. Attigissem etiam reliquos, nisi assedisset Tittmannus, vir S. R. collega meus, amicusque utriusque nostrum, quem si diutius a colloquendo arcere voluissem, inverecundus in ipsum, immodestus in Schaeferum, iniquus in auditores fuisset. Disputaveramus autem ita et ego et Schaeferus et socius eius Thierschius, ut par est inter amicos, eosque non alia quam veri inveniendi cupiditate ductos. Testem huius rei ipsum habeo Schaeferum. Nam peracta solemnitate eum diem totum usque ad vesperam apud eum suaviter transegi: quod quis credat factum esse, si aliquid inter nos simultatis intercessisset? Nam neque ille dissimulare potuisset aegritudinem, neque ego tam fuisset impudens, ut, quem laesissem, laesumve se putare vidissem, ei praesentia mea molestiam crearem. Non ergo in modo, opinor, quo disputatum est, erat quo arrosisse Meletemata viderer. Qua ergo in alia re? Non certe in eo, quod officio functus sum contradicentis: nam id rogatus feci, atque adeo, si detrectassem, iure vel inofficiosus vel inimicus essem visus. An vero, quod non, ut nonnulli solent, ludicra et quae ipse inania putarem attuli? At indignum utroque nostrum erat, si cum docto claroque viro sic agerem, ut cum adolescente, cuius quis vult ingenium captiosis interrogationibus speciosisve syllogismis explorare. Relinquitur nihil, nisi ut res ipsae, quae a me sunt in medium allatae, eum offenderint. Et, nisi fallor, ita est: tempestas illa, quam dicit, aliquanto post ipsius in pectore orta est, quum dolere coepit, quod non potuisset non concedere vera esse quae dixissem. Nam

quibus iniuria contradicas reprehendasve, facile obliuiscuntur; irascuntur graviter, si iure. Accidit opportuno casu, ut ex illo exemplo Meletematum, quod in disputationem attuleram, reposito in scriniis, quoniam alio cui Dionysii liber adiunctus est utor, non exciderent schedulae, in quibus breviter ea adnotaveram, de quibus dicerem illo die. Ita factum est, ut nunc quoque afferre, quae tum partim dixi partim dicere volui, possim. Sed quum dimidiam fere partem eorum, quae consignaveram, tum protulerim, de quibusdam, non de omnibus nunc commemini venerintne in disceptationem an non. Quocirca nunc omnia enumerare volo, ut, qui haec legant,¹² ipsi iudicare possint, num in rebus, quas vel attulerim vel voluerim afferre, quidquam sit, quo arrosisse Meletemata videar, nisi si arroderet est dicere quibus in rebus dissensitas, et quidem rogatus atque ad id ipsum invitatus.

Diviseram omnem disputationem in tria capita, alia contendens non recte, alia non accurate, alia praeter necessitatem dicta vel correcta esse. Sed quoniam non omnium est mentio facta, nec singula quae ex quoque genere attulerim memini, nunc omnia promiscue, paginarum ordinem sequens, exponam. In quibus quo leviora sunt multa, eo minorem ego quidem criminandi materiam fuisse crediderim.

I. P. 1. Initium feci defendenda scriptura *Ἀλικαρνασσός* et similium, quam antiquiorem altera putarem, afferens ea, quae memoravit Erfurdcius in minore ed. Sophoclis ad *Antigoniae* v. 1130.

II. P. 2. Dionysius in principio Artis rhetoricae sic scribit: *πανήγυρις εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν εἰς ἀνάπαυλιν τῶν περὶ τὸν βίον μειζόνων παραδεδομένη, ὥς πού ὁ Πλάτων φησὶν*. Vbi quum Schaeferus corruptum *μειζόνων* suspicatus esset mutandum esse in *μελεδώνων*, rectissime Sylburgium iudicasse existimabam, qui ipsius Platonis verbum *πόνων* reponi voluisset, videbaturque mihi illud *μειζ* ex perperam lecta praecedentis verbi *βίον* scriptura esse ortum.

III. P. 3. In his verbis Dionysii p. 226, 7. ἀνδρὶ δὴ περὶ λόγους ἐσπουδακότει καὶ σύμπαντα τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνατεθεικότει τούτοις πρέποι ἂν οἶμαι τοῖς τοιοῦτοις λόγοις κοσμεῖν τὴν πανήγυριν, τέχνη μετιόντι τὸν λόγον, ὡς μὴ κατὰ τοὺς πολλοὺς εἴη αὐτῷ γινόμενος, afferens ex codice γινόμενος, „perparum,” inquit, „interest.” Mihi praestare codicis scriptura videbatur, quia, nisi εἴη γινόμενος scripsisset Dionysius, scripturus fuisset γένηται. Hodie si mihi sententia de hoc loco dicenda esset, tum illud argumentum impugnarem, quo δὴ defensum est, quae particula hic non potest ferri, tum λόγοις, quod post τοῖς τοιοῦτοις legitur, ut ineptum, manifestoque ex interpretis adnotatione natum, tolli debere contenderem.

- 13 IV. P. 11. Luciani verba sunt in Charidemo c. 25. ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὦν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; ὦν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤκομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἔξεστι κάλλιστα κατασκευάζειν. τῷ τε γὰρ Μενέλεω οὐ τοσοῦτον ἐμέλῃσε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν. In his Schaeferus deletο ἢ scribi iubet ὅσον τοῦ τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν. Nimirum ea tantum verba quae de Menelao sunt consideraverat, quae quis neget sic ut corrigi apte enunciata sententiam praebere? Verum si praecedentia quoque respiciuntur, (ideo ea apposui) aliquid inconcinnitatis apparet. Nam si ea, quae ad usum necessaria sunt, ut pulchra sint curamus, manet usui suum ius, ut necessario. Ex quo consequitur, etiam qui unice gaudet splendida domo, non dicendum esse usum non tanti quanti splendorem, sed non pluris facere. Haec igitur inconcinnitas, si corrigenda essent verba, saltem quomodo interpretando removeri posset, videtur ostendendum fuisse.

V. P. 12. ima: „Sic infra p. 254. v. 4. καὶ abundat ante παρὰ σεαυτῶ: p. 235. v. 4. ante πατὴρ: p. 240. v. 13. ante ὑπὸ θεῶν.” At nihil usquam abundare, iure, ut arbitror, contendī. Nam aut potestatem

aliquam habet vox, aut non habet. Si habet, non abundat: si non habet, vox est quae non est vox. P. 254. sic scribit Dionysius: ἀλλ' οὖν ἔστω σοι ὥσπερ τι δῶρον παρ' ἐμοῦ εἰς συντέλειάν τε καὶ κόσμον τῶν γάμων τὸ μηδὲ τῶν περὶ τούτων εἰωθότων λέγεσθαι μηδ' αὐτῶν ἀπείρως ἔχειν, εἴτ' οὖν αὐτὸς καὶ παρὰ σεαυτῷ φυλάττειν βούλοιο, εἴτε καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοῦτον οἶον ἔρανόν τινα εἰς χάριν συνεισφέρειν. Ipse servat, qui non servandum dat aliis; apud se servat, qui servat intra domus suae parietes: quae quum sint duo et diversa, abest copula, ubi coniuncta cogitantur; adiicitur, ubi discreta. Non ergo abundat. P. 235. haec leguntur in loco vitioso, cuius ultima sic videntur scripta fuisse: καὶ ὅτι εὐρόντες καὶ δείξαντες τοὺς γάμους τοῖς ἀνθρώποις, Ζεὺς τε καὶ Ἥρα, πρῶτοι ζευγνύντες τε καὶ συνδυάζοντες· οὕτω τοι ὁ μὲν καὶ πατὴρ καλεῖται πάντων, ἡ δὲ ζυγία. Patet comparisonem in his esse. Atqui comparisonis est, quale alterum sit, tale dici etiam alterum esse. Quare in comparando frequens est usus illius voculae. Hic quidem quemadmodum coniugii repertores fuerint illi dii, ita etiam congrua¹⁴ ei rei nomina dicuntur habere. P. 240. de laudatione connubio se consociantium scriptum est: καὶ εἰ μὲν ἐκ τῆς αὐτῆς πατρίδος, ὅτι ἐκ πολλοῦ προσφκειωμένοι ὑπὸ τοῦ τόπου· εἰ δ' ἐκ διαφόρων, ὅτι καὶ ὑπὸ θεῶν συνηχθήσαν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ne hic quidem abundat καί, etsi omitti potuit: nam omisso, connubium soli tribuitur voluntati deorum; addito, non casu, sed ab ipsis adeo diis consociati dicuntur.

VI. P. 13. Dionysius p. 233, 11. μὴ γὰρ δὴ ταῖς ψυχαῖς τε καὶ διαθέσεις καὶ ἐννοαῖς ταῖς ἐπ' αὐταῖς χωριθεῖν ποτε. „Proxime sequentia, ἐννοαῖς ταῖς ἐπ' αὐταῖς, velim mihi aliquis explicet. Quod cum iure desperes fieri posse, coniectandi venia data est. Sume, ταῖς natum esse ex litteris praegressis iais, neque improbabis, opinor, si quis pro ἐπ' αὐταῖς legat ἐναντίας.“ Dissentiebam de emendatione horum verborum, quae neque corrupta ne-

que obscura sunt. Nam qui locis dissociantur, dissociari quum animis et studiis possunt, tum si alter de alterius animo atque propensione in se dubitare incipit.

VII. P. 14. „P. 259. ὄνομα γε μὴν ἀμφοῖν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιτάφιος οὕτως ὀνομαζόμενος. ubi ante ἐπιτάφιος, opinor, ὁ excidit.“ Et paullo post: „P. 247. s. legitur ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγεγραμμέναις ταῖς ᾠδαῖς. Cod. noster ἐπιγραφόμενος. Scribendum igitur ὁ ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγραφόμενος ταῖς ᾠδαῖς.“ Dionysii haec verba sunt: ἦν μὲν οὖν καὶ παρὰ Σαπφοῖ τῆς ιδέας ταύτης παραδείγματα, ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγεγραμμέναις ταῖς ᾠδαῖς. Mirabar, adiacere articulos, qui si legerentur in libris, delendi essent, quia prorsus legibus linguae repugnant.

VIII. P. 8. „Pro γε τὸ ἀνθρώπειον suspicor legendum γένος τὸ ἀνθρώπειον.“ Adnotatum reperio in schedis meis, aut τὸ ἀνθρώπινον γένος, aut τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον scribendum videri. Eo ipse in societatem erroris veni. Nam Dionysius p. 236, 7. postquam comparavit connubium hominum cum vaga Venere brutorum animalium, dixitque vitae ex eo cultum atque humanitatem esse exortum, sic pergit: καὶ ὅτι θνητὸν ὃν γε τὸ ἀνθρώπειον, ἐκ τῆς μίξεως καὶ κοινωνίας τοῦ γάμου ἀθάνατον γέγονεν ἐκ τῆς διαδοχῆς τῶν ἐπιγινομένων, ὥσπερ φῶς ἀναπτόμενον καὶ διαμέρον καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις τῇ γεννήσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ μήποτε ἀποσβέν-
15 νύμενον. Qui si γένος scripsisset, dupliciter absurda diceret. Nam etiam bestiarum genus per corporum commixtionem in omnia secula propagatur: quae autem porro addita sunt, apertum est non de genere, sed de humanitate praedicari, quae tamquam lumen inextinctum postgenitis tradatur. Hoc enim homines a bestiis differunt, quod humanitas non vita cuiusque circumscripta est cum eaque interit, sed transit ad posteros acceptaque ab illis alitur atque augescit. Ex quo patet delendum potius illud γε, quam in γένος mutandum esse.

IX. Dionysius p. 237, 11. καὶ πρὸς λύπας τε καὶ δυσχερῇ τὰ ἐν τῷ βίῳ γάμος χρησιμώτατος. P. 20. „τὰ δ. V. *Melius abest articulus.*“ Ego necessarium esse existimabam, quia non infinite aliqua incommoda significarentur: itaque vel addendum codicis auctoritate esse, vel, si prior ille articulus, qui ad λύπας oppositus est, etiam ad δυσχερῇ referretur, non recte dici melius abesse articulum.

X. P. 23. „*Post ἀνανεάζεσθαι αὐτὸν Sylburgius ποιεῖ desiderat: nec valde repugnem, si quis hoc verbum excidisce contendat. Leniorem tamen, opinor, admooveris medicinam pro αὐτὸν scribens αἰτιον.*“ Dionysii verba sunt p. 238. s. εἴτα διατυπώ-
τέον λόγῳ οἷον προαναφωνοῦντα ὁποῖος ἂν ὁ βίος ὁ μετὰ τῶν παίδων γένοιτο, ὅτι τέρπνότατος χορὸς παίδων, εἰ γένοιτο, ὀρῶντι, καὶ ὅτι τρόπον τινὰ ἐξ ἀρχῆς ἀνανεάζεσθαι αὐτὸν καὶ ἀνηβάσκειν σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν. Opponebam, neque supervacaneum esse αὐτόν, neque verba correctionis indigere, quia ὅτι in oratione obliqua recte cum infinitivo consociaretur.

XI. P. 23. „*Sophocles Trachin. v. 1235. sq.*

ἦ μοι μητρὶ μὲν θανεῖν μόνη
μεταίτιος, σοὶ τ' αὐθις, ὥς ἔχεις, ἔχειν.

ubi, nisi fallor, scribendum: σοὶ δ' αὐθις. *Vulgatum enim si cum Hoogeveeno Doctr. Part. Gr. T. 1. p. 654. defendas loco Euripideo Orest. v. 1317. (1310. ed. Pors.) scito a Porsono δ' pro τ' ob μὲν praecedens scriptum esse.* Puto me miratum esse, quod Porsoni de uno loco sententiam aliquid valere vellet adversus id, quod millenis posset exemplis confirmari. 16 Apud Sophoclem quidem eo minus opus esse δὲ scribi, quod huius voculae potestas quodammodo in adiecto αὐθις inesset.

XII. P. 24. „ὅταν μὴ ἄψυχον καὶ ταύτην ὀρᾷ. V. *Meliore ordine verborum.*“ Dionysius p. 239, 8.

εἰ δ' εἰκόνα τις ὁρῶν ἑαυτοῦ ἄψυχον ᾗδεται, ὅταν καὶ μὴ ἄψυχον ταύτην ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον, μὴδὲ μίαν, ἀλλὰ πολλὰς, ἂν οὕτω τύχη, πόσῳ μᾶλλον ᾗδесθαι δεῖ; Quem meliorem diceret ordinem verborum, nihilo contendebam meliorem, ac potius deteriorem esse. Nam in vulgato inutile esse καὶ, quia nihil aliud significaret quam quod mox iteratur his verbis, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον; ante ταύτην autem collocatum etiam falsum, quia nihil esset quod opponeretur. Itaque corruptam esse iudicabam orationem eo, quod librarius omissum καὶ ante prius ἄψυχον novo errore ante alterum inseruisset. Sic enim scripsisse Dionysium: εἰ δ' εἰκόνα τις ὁρῶν ἑαυτοῦ καὶ ἄψυχον ᾗδεται, ὅταν μὴ ἄψυχον ταύτην ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον.

XIII. P. 25. „καὶ. Omisit V. Melius abest.“ Prorsus hoc sine idonea caussa dictum esse, verba Dionysii docent p. 240, 3. ποτὲ μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ χρηστέον τῷ τύπῳ τούτῳ, ποτὲ δὲ καὶ ἐπὶ τέλει. Nam etiam personas coniugum laudandas dicit, addens, si sint illustres, in principio orationis; sin minus nobiles, in fine. Atqui plures nobilium, quam ignobilium laudationes scribi credibile est.

XIV. P. 31. deos τοὺς κρείσσονας appellari solitos docens, „plene,“ inquit, „Aeschylus Prom. v. 910. κρείσσονες θεοί.“ Falsum hoc esse monebam: nam et quae hoc dicunt, deas esse, Oceani filias, et fugere se illas dicere non deorum, sed maiorum quam ipsae sint deorum connubium.

XV. P. 43. „Idem Oed. Col. v. 360. μὴ οὐχὶ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι. Vertit Brunckius: vereor ne mihi pavorem nunties aliquem; subaudiens ἥς vel ἥκης. Male me hoc loco habet μὴ οὐχὶ vertendum illud post verba metuendi ne non, ut, suspicorque corrigendum esse: μὴ σὺ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.“ Versus hi sunt:

ἦκεις γὰρ οὐ κενή γε, τοῦτ' ἐγὼ σαφῶς
ἔξοιδα, μὴ οὐχὶ δειμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.

Non fuisset, quod eum male haberet, quia μὴ οὐχὶ si-17
gnificaret nisi, ut ipse p. 108. docuisset, monebam.

XVI. P. 45. „προγόνων ἐνδόξων. V. Probe, si
interpungas: ποίων τινῶν προγόνων, ἐνδόξων καὶ
πατέρων.“ Dionysius p. 245, 5. ποίας τινὸς οἰκίας,
ὅτι οὐ φαύλης, ὅτι οὐκ ἀδόξου, γένους ἐνδόξου, ποί-
ων τινῶν προγόνων καὶ πατέρων. Fatebar me non
intelligere quid καὶ sibi vellet in his, ἐνδόξων καὶ πα-
τέρων, dicebamque verba manifesto corrupta sic esse
emendanda: ποίας τινὸς οἰκίας; ὅτι οὐ φαύλης, ὅτι
οὐκ ἀδόξου γένους. ποίων τινῶν προγόνων; ἐνδόξων
πατέρων: vel ποίων τινῶν προγόνων καὶ πατέρων;
ἐνδόξων.

XVII. P. 50. afferens Iliad. II. 133.

εἵπερ γάρ κ' ἐθέλοισιν Ἀχαιοὶ τε Τρῳεῖς τε
ὄρκια πιστὰ ταμόντες, ἀριθμηθῆμεναι ἄμφω,
Τρῳᾶς μὲν λέξασθαι, ἐφέστιοι ὅσοι ἔασιν,
ἡμεῖς δ' ἐς δεκάδας διακοσμηθεῖμεν Ἀχαιοί,
Τρῳῶν δ' ἄνδρα ἕκαστον ἐλοίμεθα οἰνοχο-
εῦειν·

πολλαὶ κεν δεκάδες δευοίατο οἰνοχόοιο·

„Heynio,“ inquit, „videbatur quaeri posse, sitne
potius ἐθέλωμεν legendum: mihi non item. Sub-
iunctivo nullus hic locus.“ Mirabar negari rem mi-
nime dubiam, neque adeo ignotam, afferens Iliad. I. 580.

εἵπερ γάρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
ἐξ ἐδέων στυφελίξαι·

ubi nisi reticeretur apodosis, optativum esset habitura.
Et Iliad. XVII. 38.

ἦ κέ σφιν δειλοῖσι γόου κατάπανμα γενοίμην,
εἴ κεν ἐγὼ κεφαλὴν τε τεῆν καὶ τεύχε' ἐνείκας
Πάνθῳ ἐν χεῖρεσσι βάλλω καὶ Φροντίδι δῖν.

Addebam non praetereundum fuisse Odyss. II. 246. quod eo loco Porsonus codicis Harleiani scripturam pro vestigio optativi accepisset.

XVIII. P. 55. Bionis versus, V. 5. seqq. posuit:

εἰ μὲν γὰρ βιώτω διπλόον χρόνον ἄμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύ-
εσθαι
τὸν μὲν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χάσματι, τὸν δ'
ἐνὶ μόχθῳ,
ἦν τάχα μοχθήσαντί ποθ' ὕστερον ἐσθλὰ δέ-
χεσθαι.

18. „Sic enim,” inquit, „locus videtur scribendus.” In libris est τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα. Ipsis Bionis verbis in ultimo versu inseruit parenthesin: „(f. μεθύστερον).” Neutra mutatione opus esse in promptu est: prior etiam elegantiam tollit variatae orationis. Nam suavior est oratio, rotundiorque etiam numerus, si ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα cum ἔδωκεν construuntur.

XIX. P. 66. quod dicit, repetitum illud p. 92. ἄρα potestate syllogistica in principio orationis poni, affert Aristoph. Pac. 855. id repugnare usui bonorum scriptorum, apud Aristophanem autem interpunctione ex cod. Rav. mutata removendum esse, et tum monebam, et postea ostendi ad Sophocl. Antig. 628.

XX. P. 67. „Xenophon Anab. V. 4, 25. καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα κ. τ. λ. Scribendum, *ni fallor*: καὶ ἄλλοι δ. ἔ. π. Distinguenda enim δόρατα α παλτοῖς s. ἀκοντίοις.” Xenophon sic: ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρά, ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός. Nihil mutandum contendit: nam etiam in librorum scriptura δόρατα α παλτοῖς distinguuntur: quod ipsum confessurum esse, qui non nesciret, nomen illud ἄλλος pervagatissimo usu diversa, quae aliqua ex parte ad unum genus referri possent, discernere.

XXI. P. 67. „*Demosthenica c. Aristocr. p. 621, 8. sq. ed. Reisk. Dionysius Halic. de Compos. Verb. p. 194. sic habet: περὶ τούτου τοίνυν ἐστὶ μοι ἅπανα σπουδή. Quid illud τοίνυν? Orator videtur scripsisse: περὶ τούτου ἐστὶ μοι ἅπανα ἡ σπουδή.*“ Repetiit hanc coniecturam in editione libri illius, cui Meletemata adiunxit, p. 380. Oportebat vero non fidere vulgatae scripturae, sed conferre Aldinam, in qua non τοίνυν, sed νῦν est. Sed constat, eum et illo in libro edendo, et saepissime in iis quae emendandi caussa affert, antiquos libros inspicere dedignatum esse.

XXII. P. 68. „*Tale porro Euripidis δυσθνήσκειν, ab ipso Scaligero pro barbaro habitum, de quo iudicium Porsoni cupidissime exspecto.*“ Quidquid de eo sentiret Porsonus, non videbatur mihi movenda esse vox munita obsequio eius qui Rhesum scripsit.

XXIII. P. 73. „*Xenophon in Oecon. V. 4. vide-19 tur scripsisse: καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ ὡς ἐν τῷ ἄστει, αἰὶ κ. τ. λ.*“ Agricolas adsuesieri primo mane surgere docens Xenophon haec addit: καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει αἰὶ ἐν ὧρᾳ αἰ ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσίν. Apertum est, corrigendi nullam caussam esse: nam duo illa καὶ ad se invicem referuntur: sin tamen, usus requireret, quod Schneidero in mentem venit, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἄστει. Praeterea cum Xenophontis libris etiam Stobaeus consentit.

XXIV. P. 74. in Sophocleae Tyrus fragmento apud Aelian. H. A. XI. 18. ubi de equa est,

σπασθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν,

si quis sibi largiatur, primam literam natam esse ex ultima vocis praegressae, (ea vox est ὑπο) ei se facile persuasurum dicit ut **CTTACΘEICAC** mutetur in **TTACΘEICAC**. Eam recte quidem longe mitiorem medicinam quam Brunckii, κύρσασα scribentis, vocat: sed mihi tamen medicina etiam illo πλαθεῖσα

nitior, simulque rei accommodatior placebat, σπά-
σουσα.

XXV. P. 80. „Euripidis loco Hec. v. 927. ed.
Musgr.

ἐπιδέμνιος ὡς πέσοιμ' ἐς εὐνάν,

varie tentato a Criticis, ab Hermanno parum probabiliter explicato (perdurum est enim, ni meus me sensus fallit, in tantulo commatio ἐπιδέμνιος proprie, εὐνάν, tam affinem illi vocem, figurate dici) huic, inquam, loco facillime succurras, si, commate ante ὡς posito, ἐπιδέμνιος iungas cum superioribus.“ Et paullo post: „Sed ut aliis placeat illa interpunctio, mihi fateor perplacere egregiam coniecturam Anonymi, receptam illam nuper ab Euripidis sospitatore in editione Cantabrigiensi, ἐπιδέμνιον. Εὐνὴ ἐπιδέμνιος dictum perdocte planeque Ὀμηρικῶς. Vid. Odyss. VII. 336. seqq. XXIII. 179. sq.“ Monebam, meam mentem non recte acceptam esse. Sic enim ad Hecubae v. 907. scripseram: Censor Britannus ἐπιδέμνιον legendum suspicatur. Quod miror, quum ipse, allato Herc. fur. v. 1050. observet, εὐνάν propemodum idem esse quod ὕπνον. Adde Aesch. Agam. v. 27. Ibi est εὐνῆς ἐπαντείλασαν. Porro interpunctionem illam, λεύσσουσ' ἀτέρμονας εἰς αὐγὰς ἐπιδέμνιος, ὡς πέσοιμ' ἐς εὐνάν, vix habere, quo se
20commendet. Ex Homeri locis nihil aliud disci, quam stragula iniecta esse cubilibus. Porsonus quam recepis-
set coniecturam, quaesitam esse multoque minus elegantem quam quae in libris est, pleonasmi genus continens usitatissimum tragicis, cuius aliquot exempla commemora-
bam. Nec profecto illud ἐπιδέμνιον aliis placuisse video: quin Matthiae acute ostendit, quod Ὀμηρικῶς dixisse visus sit Euripides, et Homero et rei naturae repugnare. Vulgatam aptissimo exemplo nuper defendit Bernhardt in Syntaxi p. 428. quod est in Bacchis:
ὕψοθεν χαμαιπετὴς πίπτει πρὸς οὐδας.

XXVI. P. 85. „*Obiter moneo, vulgarem illam optativi formam reddendam videri Sophoclis Antig. v. 414. ubi legam:*

εἴ τις τοῦδ' ἀφειδήσαι πόνον.

Brunckius recte vertit: si quis huic labori minus esset adtentus.“ Quid ad defendendum quod libri habent ἀφειδήσοι attulerim, ex iis cognosci potest, quae ad illum Sophoclis versum in editione mea adnotavi. Atque ipse Schaeferus illuc in sua rediit.

XXVII. In eadem adnotatione: „*Eandem medicinam admoverim Sophocleo fragmento Phaedr. VIII. scribendo: ὃ γε Ζεὺς ἐφορμήσαι κακά. Neque enim abhorrent ab usu huius formae scriptores Attici.*“ Versus illi apud Stobaeum CVIII. 53. sic scripti leguntur:

αἴσχη μὲν, ὧ γυναικες, οὐδ' ἂν εἰς φύγοι
βροτῶν πόθ', ὃ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσοι κακά.
νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν.

In quibus quum non possit dubitari quin respiciatur turpis amor, in quem inciderit Phaedra, iure statuendum est coniunctivo potius utendum fuisse. Malum autem versus fulcrum καὶ credere suadet, Sophoclem scripsisse, οἷσι Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.

XXVIII. P. 87. disputat de ἦν cum optativo, quum alios scriptores, tum Antistii epigramma, in quo est ἦν δὲ παρεκβαίης, tum Maximi duo exempla et unum Hippocratis afferens. De Antistio monebam, vehementer dubitari posse an is potius ἦν δὲ παρεκβήης scripsisset. De altero Maximi loco Schaeferus sic: „*Idem v. 346. iunctis optativo et coniunctivo: ἦν — πέλη — ἦ — ἐντύνειεν.*“ Hunc locum dicebam si accuratius inspexisset, non allaturum fuisse. Corruptum esse, scribique debere hoc modo:

- 21 ἦν δὲ Νεμειήταο πέλη κατὰ ἄστρο λέοντος,
εἰ μὲν ἐπὶ πρώτη ἡοὶ δρόμον ἐντύνειν,
λήσεται, οὐδὲ μιν αὐτὶς ἐφέστιον οἶο ἄνακτος
ἀθρήσεις θεράποντα φυγόπολιν· εἰ δὲ κ' ἐν ἡοὶ
δευτατῇ αἵροιστο φυγὴν, οὐ πάντα τελέσσει
δρημοσύνης.

Et ei quidem postea cognovi a Spitznero quoque restitutum esse, a quo qui accepit Gerhardius, non tamen omnia persanavit. Mox pergit Schaeferus: „*Praevideo fore qui talia citerioris Graecitatis propria dicant: sed hi sciant, etiam in vetustissimis scriptoribus exempla huius constructionis mihi occurrisse. Hippocrates, ut hoc utar, Sect. I. p. 9, 18. ed. Francofort. 1595. ἦν τις ἐπιχειροίη λέγειν.*“ Leguntur haec verba non longe a principio libri de veteri medicina, vol. I. p. 23. ed. Lips. Non usurum fuisse hoc exemplo dicebam, si inspecta Mackii editione ex codd. enotatam vidisset veram scripturam ἐπιχειρέη.

XXIX. P. 90. In Lithicis Orpheo tributis legebatur olim v. 299.

αἶψα γὰρ ἡρώων σφιν ἐπέρχεται εἶδος ἀγανόν,
οἷτε θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέουσι.

De his versibus sic scripsit: „*Hermannus nuper edidit:*

οἷ κα θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέωσιν.

Sed neque οἷτε, neque οἷ κα patitur a sede nominis, ad quod refertur, sive expressi illius, seu ut hic, ἐλλείποντος, tam longa intercapedine dirimi: quod minus etiam licet, si praecedunt pronomina, qualia hic αὐτῶν, σφιν, ad idem nomen referenda. Id Gesnerus videtur sensisse, οἷτε vertens et hi. Scribendum lenissima mutatione:

εἰ γε θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέουσι.

Saepius confusa ei et oi.“ Haec mihi ex omni parte a vero abhorrere videbantur. Nam οἷτε et οἷ κα quam

longe a sede nominis sui vel pronominis removeantur, nusquam non potest ex totius orationis compositione pendere. Et hic quidem οἷτε, quia per significationem suam non potest ad σφιν, sed debet ad ἡρώων referri, a me correctum esse in adnotatione ad istum versum dixeram: οἱ καὶ autem per sententiae rationem necessario ad σφιν pertinere, nec quidquam obscuri-²² tatis in ea constructione esse, non putabam demonstratione indigere. Quin eo minus in illa constructione aut falsi quidquam aut obscuri esse, quod abesse σφιν illud salva sententia posset; additum esse enim ea figura, qua Homerus dixisset οἱ μιν ἄδην ἐλώωσιν, "Ἐκτορα Πριαμίδην. Quod autem ipse suaderet, εἴ γε, non modo a sermone epico alienum esse iudicabam, sed hic ne propter sententiam quidem ferri posse, quia tempus indicari, non simplex significari conditio deberet. Quod si conditionali particula uti voluisset scriptor, dicturum necessario fuisse ἦν φορέωσιν.

XXX. P. 21. „Erfurdtius,“ inquit, „mihi significavit, ad eandem normam Antig. in. scribendum esse ἄρ' οἷσθ' ὅτι Ζεὺς καὶ τ. λ. ceterum hanc verborum structuram miram sibi accidere Hermannoque videri duabus ex constructionibus conflata esse. De lectione in Sophocleis assentior: de structurae insolentia ac καινοπρεπείᾳ, non item. Οἷσθ' ὅτι in Antigona non puto aliud esse quam notissimam illam creberrimoque usu tritam formulam, quam Graeci reliquae orationi παρενθέτως interserunt, iunctam hic cum particula ἄρα.“ Si verba illa pro παρενθέτως positae acciperentur, reliqua debere sola per se intelligi posse dicebam: atqui non posse. Sic enim Sophocles:

ἄρ' οἷσθ' ὅτι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν
ὁποῖον οὐχὶ νῦν ἔτι ζώσαιν τελεῖ;

XXXI. P. 94. in adnotatione: „E contrario δ natum, opinor, ex littera ν in Aeschyli Pers. v. 191. ed. Brunck. qui locus, ut primaria Atossue

notio, nunc ob comitem paullum latitans, magis existat, sic scribendus videtur:

χ' ἢ μὲν τῇδ' ἐπυροῦτο στολῇ,
ἐν ἡνίκαισιν εἶχεν εὐαρκτον στόμα·
ἢ δ' ἐσφάδαζε.

Exile hoc esse dicebam et ut quod maxime a simplici gravitate Aeschyli abhorrere, quem certissimum esset scripsisse ut in libris eius legitur:

χῇ μὲν τῇδ' ἐπυροῦτο στολῇ,
ἐν ἡνίκαισι δ' εἶχεν εὐαρκτον στόμα·
ἢ δ' ἐσφάδαζε.

23Argumentum autem, quo hanc scripturam labefactare voluisset, contrariam vim habere. Notionem enim illam, quam in animo haberet Atossa, obsequii Persarum, multo magis existere atque extolli, si mulier illa gaudere impo-
sito iugo, et, quod eo gauderet, libenter parere frenis diceretur, quam si, perversa ratiocinatione, ubi quid am-
bae sub iugum missae fecerint dicendum erat, sumpto iam eo quod demonstrandum esset, illa, quae gavisae
esset iugo, paruisse frenis narraretur.

XXXII. P. 97. „41) *Malim aut, αἰσχιστος ὅστις aut, αἰσχιστον εἴ τις.*“ Pertinet hoc ad Euripidis verba in Iph. Taur. 699. allata p. 92.

τὰ τῶν φίλων
αἰσχιστον ὅστις καταβαλὼν εἰς συμφορὰς
αὐτὸς σέσωσται.

Quid verbis opus est, ut cur supervacaneas iudicaverim illas coniecturas intelligatur?

XXXIII. P. 98. „Cognato vitio laborat Paulus Silentiarius III. καὶ τις ὑποτλαίη; *Corrigendum, (nam Pauwii hic quoque αἰάζοντος commentum nemi-
ni, opinor, probabitur) scribendum igitur: τις κεν ὑποτλαίη;*“ Existimabam ego quidem non esse soloecismum in codicis scriptura: nam omnino de so-

loecismis qui hac pagina tractantur, aliter sentio: putabamque, si esset hic soloecismus, facilius eum expelli posse, si scriberetur ὡς τις ὑποτλήῃ; quod genus emendandi commendatum est p. 73. Scilicet displicuit criticis in Pauli epigrammate καί, neque immerito: sed non viderunt lenissima ac pene nulla correctione pronomen encliticum esse restituendum. Epigramma hoc est:

μαλθακὰ μὲν Σαπφοῦς τὰ φιλήματα, μαλ-
θακὰ γυνῶν

πλέγματα χιονέων, μαλθακὰ πάντα μέλη·
ψυχὴ δ' ἐξ ἀδάμαντος ἀπειθέος· ἄχρη γὰρ οἶων
ἐστὶν ἔρωος στομάτων, τᾶλλα δὲ παρθενίης;
καὶ τις ὑποτλαίῃ; τάχα τις, τάχα τοῦτο τα-
λάσας

δίψαν Τανταλέην τλήσεται εὐμαρέως.

Et ferat hoc quisquam?

XXXIV. P. 100. „Ceterum si quis de canone hoc syntactico forte dubitet, audiat quem hellenismi callidissimum fuisse nemo negare ausit, quem-24 que Hermannus meus vellem audivisset, priusquam Adnotat. ad Viger. p. 724. Brunckium seu potius Dawesium, τὸν ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄριστα κανονίσαντα, animosior quam felicior ἀνταγωνιστῆς adoriγetur, audiat igitur ipsum deum Delphicum. Oraculum Myscello et Archiae de tripode datum, quod servavit Scholiastes ad Aristophan. Equit. v. 1089.

χαίρας καὶ πόλεως οἰκήτορα λαὸν ἔχοντες
ἦλθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαίαν ἱκησθε.
ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ' ἀγαθῶν πότερόν κεν ἔ-
λοισθε,

πλοῦτον ἔχειν κτεάνων, ἣ τερπνοτάτην ὑγίειαν.“

Non adeo me extimescere deum Delphicum dicebam, quem ipse sciret haud optimum auctorem esse, et quum alia parum docte atque eleganter, tum illud satis insolenter apud Pausaniam X. 18. edidisse:

γῆς Πέλοπος νάεται καὶ Ἀχαιῖδος; ὀππότε Πυθὼ
ἤλθετε πειυσόμενοι, ὥς κεν πολίεθρον ἔλητι.

Addebamque Homeri, haud paullo potioris Apolline auctoris, exempla nonnulla, quibus adducerem ut istum canonem non recte constitutum esse crederem. Sed de hac re nunc dicere serum est, postquam et ipse Schaeferus, quae hic disputavit, ad Sophocl. Oed. Col. 1418. pro certis indubitatisque haberi noluit, et ego rationem illam uberius explanavi in iis quae de *ἄν* particula scripsi.

XXXV. P. 109. „*Similis soloecismus eximendus Hymno Homérico in Cererem v. 272. sq.*

ὥς ἄν ἔπειτα
εὐαγέως ἔρδοντες, ἐμὸν νόον ἰλάσκεισθε.

Corrigo ἰλάσκεισθε. Sic Homerus Il. XVI. v. 84.

ὥς ἄν μοι τιμὴν μεγάλην καὶ κῦδος ἄρῃαι.

ubi *al. perperam ἄροιο.*“ Huius quem dicit soloecismi aliquot ex Homero exempla afferebam, quorum satis est hoc unum adscribi, Od. II. 52.

οἱ πατρὸς μὲν ἐς οἶκον ἀπερρώγασιν νέεσθαι
Ἰκαρίου, ὥς κ' αὐτὸς ἐεδνώσαιτο θύγατρα.

Neque enim solas particulas, sed sententiam, ex qua earum constructio penderet, spectari debere arbitrabar: 25quod qui faceret, intellecturum, cur in hymno recte se haberet optativus, in Iliade autem coniunctivus praestaret. Nam in hymno hoc dicitur:

ὄργια δ' αὐτῇ ἐγὼν ὑποθήσομαι, ὥς ἄν ἔπειτα
εὐαγέως ἔρδοντες ἐμὸν νόον ἰλάσκεισθε.

In Iliade autem:

πεῖθεο δ' ὥς τοι ἐγὼ μύθου τέλος ἐν φρεσὶ θείῳ,
ὥς ἄν μοι τιμὴν μεγάλην καὶ κῦδος ἄρῃαι
πρὸς πάντων Δαναῶν.

XXXVI. P. 113. in adnotatione: „*Contrario modo corruptus, ni fallor, Aeschylus Prom. v. 1088. sq. ed. Brunck.*

καὶ μὴν ἔργῳ, κούκ ἔτι μῦθῳ,
χθὼν σεσάλευται.

Malim:

καὶ μὴν ἔργον, κούκ ἔτι μῦθος.
χθὼν σεσάλευται.

Conf. *Demosthenica p. 406. 540. ed. Reisk.*“ Oratorem cum poeta, verba eius p. 406, 23. 540, 10. cum Aeschyleis negabam recte comparari; immo apud Aeschylum tantum abesse dicebam, ut caussa corrigendi ulla inveniretur, ut facta illa mutatione et simplex gravitas illius poetae periret, et asyndeton inferretur raro a tragicis atque alia lege quam quae huic loco conveniret usurpatum.

XXXVII. P. 114. „*Haec de ellipsi verbi substantivi disputatio in memoriam mihi reducit Sophocleum locum Antig. v. 321.*

οὐκουν τόδ' ἔργον εἰμὶ ποιήσας ποτέ.

Sic Brunckius ex codice E: vereor ut optime. Aldus et membr. οὐκουν τόδ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ. hocque ad verum, opinor, recta ducit. Legendum suspicor:

οὐκουν ὅδ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ.

Quod interpretantes, alii εἰμὶ, alii ἐγὼ cum adscripsissent, haec in textum illata aliam alibi lectionem pepererunt: nam in T. Brunckius reperit τοῦτο ποιήσας ἐγὼ, qua lectione Valckenarius mire abusos est. Talis orationis structura substantivo verbo facile caret. Vid. si per Purgoldum licet, eiusdem fabulae v. 634.“ Negabam sic loquutos esse Graecos: nam participium illud sine articulo aut *faciendo* aut *quum faceret*, vel *quod faceret*, vel similia signifi-

care: negabam etiam comparari posse v. 634. quem ipse p. 66. sic scriberet:

ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλα,

quod ibi participium aperte adiectivi officio fungeretur. Sed non esse mutandam librorum scripturam, qua nihil sanius esset:

ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλοι.

Ipse postea in editione Sophoclis utroque loco tacens Brunnium sequi satius duxit.

XXXVII. P. 115. quum contendisset ὦ cum substantivo et adiectivo coniunctum semper proximum habere nomen gravius, dixissetque: „*Quae quum ita sint, pervelim a Porsono excitari e scriptoribus probae Graecitatis aliquot locos similes huic in Epist. Cathol. Iacobi II. 20. ὦ ἄνθρωπε κενέ.*“ in subiecta adnotatione sic scripsit: „*Id viro eximio, ut nunc ipsum video, haud difficile erit. Vide mihi ipsum Sophoclem Electr. v. 622. ὦ θρέμμ' ἀναιδές. v. 1161. ὦ δέμας οἰκτρόν. Euripides Bacch. 598. ed. Brunck. ὦ φάος μέγιστον. Plato Phaedr. pag. 240. ed. Heind. ὦ παῖ καλέ.* Nec dubito plura exempla, quae item postpositum habeant nomen gravius, facili opera investigari posse.“ Mihi, si nomen gravius et priorem et posteriorem locum tenere posset, nihil interfuturum videbatur, utro modo loqui aliquis praeferret. At multum interesse: nam certa lege ὦ poni ante nomen eius, quod quis appellaret: itaque si miseros, qui pueri essent, dici ὦ οἰκτροὶ παῖδες; sin pueros, qui miseri, ὦ παῖδες οἰκτροί. Sic qui apud Platonem diceret ὦ παῖ καλέ, non admirari formam pueri, sed vocare eum, qui puer formosus haberetur. Sic Sophoclem ὦ θρέμμ' ἀναιδές et ὦ δέμας οἰκτρόν, sic Iacobum ὦ ἄνθρωπε κενέ dixisse. Id planissime perspicui ex Euripidis versu, quem non affe-

rendum fuisse ei, qui sic ut ipse de hoc genere dicendi sentiret:

ὦ φάος, μέγιστον ἡμῖν, εὐτοῦ βακχεύματος.

XXXIX. P. 120. in adnotatione: „Constantissimum est discrimen, quod ne quis, *Wolfsiana* motus interpunctione, *Homerici* ll. II. v. 250. sq. convelli putet, cogitet optativo veri nominis οὐκ addi non posse. Satis notum est, *ψευδώνυμον* cum par-²⁷ tacula ἂν saepissime sic poni, ut vicem gerat τοῦ προστακτικοῦ: quo sensu ubi dicitur, οὐ recte adsciscit, mutandum illud in μὴ, si imperativum sufficias. *Aristophanes Vesp.* v. 725. sq.

ἦπου σοφὸς ἦν, ὅστις ἔφασκεν· Πρὶν ἂν ἀμφοῖν
μῦθον ἀκούσης,
οὐκ ἂν δικάσais.

ad q. I. Scholiastes: Κατὰ τὸ,

„Μηδὲ δίκην δικάσης, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον
ἀκούσης.“

Fatebar, quod satis notum diceret, mihi ignotum esse, gratumque facturum fuisse, si id aliis exemplis quam isto *Aristophanis* versu probavisset, in quo οὐκ ἂν δικάσais id quod ubique significare, non possis iudicare, eadem ratione qua a *Quintiliano* I. 5, 50. monitum: ne ac non ad-verbia: qui tamen pro illo, ne feceris, non feceris, in idem incidat vitium, quia alterum negandi est, alterum vetandi.

XL. P. 123. *Odysseae* I. v. 47. afferens,

ὥς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέξει,

„*Codices Vindob.*“ inquit, „ῥέξει. Aut hoc probandum, opinor, aut legendum ῥέξει.“ Non videbatur mihi dubitandum esse de optativo, quo nihil esset verius: pendere enim ex praegresso optativo. Sed nihil attinet repeti, quae alibi de hoc genere loquendi, hodie notissimo, scripsi.

HERM. OP. IV.

A a

XLI. P. 126. „*Apollonidas III.*

εἰ τοιόςδε Λέων λάχεν ἀντίος Ἡρακλῆϊ,
οὐκ ἦν Ἀλκίδεω τοῦτο τὸ δωδέκατον.

Scribo:

εἰ τοιόςδε Λέων λάχεν ἀντίος Ἡρακλῆϊ,
οὐ κ' ἦν Ἀλκείδεω τοῦτο τὸ δωδέκατον.“

Requirebam exempla elisi *ε* in οὐ κ', emendarique mirabar, quod ex ipsius sententia, quam p. 55. exposuisset, vacuum esset vitio.

XLII. P. 127. In Maximi versu 428. quum reposuisset Φαῦλλον, in adnotatione scripsit: „*Vulgo Φαάλλου. Etiam Rentdorsius: Phaallus. Hunc hominem, ater an albus sit, non novi: bene novi Phayllum, Crotoniatam celebratissimum. Vid. Epigr. adesp.* 28CCV. *ibique Iacobs. p. 411.*“ Adnotaveram, hanc emendationem occupatam esse a P. Wesselingio Probab. p. 138.

XLIII. P. 131. „*Orpheus Argon. v. 1257. sqq. ed. Gesn.*

ἦ τάχα καὶ δύσεσθ' Ἀργῶ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,
εἰ μὴ πρεσβίστη θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος
εὐρυβίην Πηλῆα πάλιν λελήτο ιδέσθαι.

ἔμελλεν δύσεσθαι i. q. ἔδν ἄν. Reliqui autem, quam unice veram puto, omnium lectionem librorum, male expulsam ab Hermanno, ἦ τάχα καί. Significanter positum cum ἦ, tum magis etiam καί. At, inquit Hermannus, epicus sermo postulabat καὶ τάχα. Satis superque tuebuntur ἦ τάχα, ut proprium epici sermonis, *hi loci.*“ Et tum affert quinque exempla. Quaerebam, adeone me hospitem esse crederet in epicis Graecis, quos illud ipsum volumen Orphicorum omnes a me perlectos ostenderet, ut tritissimum illud ἦ τάχα ignoraverim. At enim me non quod inusitatas epicis putavissem, voculas illas ex Orphei versu expu-

lisse, sed quod sic, ut ibi, non usurparentur. Nam poni eas in principio orationis, cuiusmodi et illa quae ad me refutandum attulisset exempla, et quae quis alia his addere ingenti numero posset, esse omnia. Sed memini me haec iam attigisse in iis quae scripsi de *αὐ* particula I. 12. in Diar. class. fasc. LXIX. p. 40.

Haec sunt illa, quae in publica super Meletematis disputatione partim protuli, partim volui proferre. Sitne in iis, quod ut inique atque adrodendi illius libri caussa dictum culpari possit, ipsi qui haec legerint aestimabunt. Ego quidem me opinor, si quid in me malevolentiae fuisset, absurdae quidem, ut in eum, quem mihi amicum esse putarem; aut si quid invidiae, quae, quamvis turpis, fortasse in homine, qualem me esse ipsi complacitum est, aliquid veniae impetraret: opinor, inquam, si quid huiusmodi in me fuisset, quam habebam disputandi materiam potius in alia capita, quae multo ad istiusmodi consilium aptiora inveniri potuisse in promptu est, quam in illa distributurum fuisse, quae nihil continerent quod non in quemvis alium librum caderet. Nam quis umquam liber scriptus est, nisi forte alicuius mathematici ex solis compositus numeris, in quo non aliquid falsum, aliquid non accurate dictum, aliquid supervacaneum at-29 que inutile reperitur? Sed satis de his.

Hic est liber primus incredibilium, qui est prologus. Qui sequentur, in iis, ut in hoc, quae facta, quae non facta sunt, sic ut sunt facta vel non facta, inde a prima inter me et Schaeferum notitia enarrabo. Eorum in uno ipse me magni illius et numquam expiandi, sed tamen non poenitendi criminis reum confitebor, propter quod, ne alia memorem capitis pericula, fortuna quadam Hesioidea bis morti datus atque epigrammate sepulchrali honoratus vivo, nunc autem tertium, qui me eradicare sibi visus, permutatis personis in semet saevit, ab eo sospitor ac superstitor ipso, verumque esse quod dictitat experior, *ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται*: illud crimen dico, ex haud magnis neque aerumnabili labore partis opibus mediocri sanae mentis usu ultra seu sapere seu desipere au-

sum esse, quam quibusdam commodum erat. Opto ego quidem ut liceat hoc opus inchoatum relinquere: sin minus, non meis mihi ullis armis opus erit, ut vera esse, quae utinam ne essent, evincam. Quamquam praevidео, non ante his rebus finem allatum iri, quam quum, quod dudum alii omnes viderunt, etiam ille, qui primus animadvertere debebat, intellexerit, non alium hominem ullum, sed solum se ipsum, ut in praefatione illa scripsi, famae suae hostem exstitisse. Tristis hic exitus est, quaque ad eum via perveniatur, sed, quia eodem ducunt omnes, inevitabilis.

DE MENSURA VTRIVSQUE *ᾶν*.

Nihil est quod demonstrari nequeat, si quis habere testes, quam bonos habere satius ducat. Id accidit in mensura *ᾶν* particulae, tum eius, quam potentialem vocant, tum illius, quae ex *ἐάν* contracta et *ᾶν* et *ἦν* pronunciatur. Et in illa quidem permirum ac prorsus incredibile esset, si brevis esset syllaba, quae ex contractione nata est, praesertim quum ipsum *ἐάν*, quod primus animadvertit diligentissimus talium rerum observator P. Elmsleius, ultimam habeat productam. Id exemplis confirmavit G. Dindorfius duabus in editionibus Aristophanis ad Vespas v. 228. illa, quae a. 1825. prodiiit, et copiosius in novissima. Addi possunt alia exempla, ut in Appendice ad Stobaeum apud Gaisfordium vol. IV. p. 76. et quae infra afferentur. Patet ergo quibus pedibus incedat hic versus apud Stobaeum XXVII. 8, 3.

ἐάν ἐπιорρήσῃ τις, αὐτὸς εὐθέως.

Itaque Philemonis versus apud eundem XVI. 1. in quo *ἐάν* legebatur, sic scribendus:

ᾶν οἷς ἔχωμεν, τοῖςδε μὴδὲ χρώμεθα.

Idem vitium XIV. 3. Euripidis libri meliores, *ἦν* offerentes, removerunt. Tollendum etiam ex alio Phi-

lemonis fragmento CVIII. 35. quod sic emendandum videtur:

πολλ' ἔστιν ἐν πολλαῖσιν οἰκίαις κακά,
ἃ καλῶς ὅταν ἐνέγκῃς, ἀγαθὰ γενήσεται.

Hoc igitur εἰάν in ἄν contractum corripi crediderunt Heathius, Brunckius, Iacobsius, novissime autem, quod ego quidem sciam, Schaeferus, qui in indice Homeri p. 147. quum Heathium et Brunckium auctores nominavit, iure memoravit Brunckii adnotationem ad Aristoph. Plut. 482. non item aliam ad sententias comicorum p. 336. sive secundae editionis p. 269. in qua de quinto pede trimetri sermo est. Tuetur autem correptionem istam Schaeferus duobus in quae incidit exemplis, uno Euripidis in Iphig. Aul. 1192. Heathii probans coniecturam:

τίς δὲ καὶ προσβλέπεται
παίδων σ', ἂν αὐτῶν προθέμενος κτάνῃς τινά;

altero, versu heroico, quem ex Plutarchi Mor. T. I. p. 90. ed. Wytttenb. i. e. ex libro de audiendis poetis p. 24. C. affert:

Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσα, ἂν ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.

De Euripidis versu, in quo libri omnes εἰάν habent, non meminerat quid Porsonus coniecisset ad Phoen. 1373. Sed tamen soloecae Porsonus. G. Dindorfius in novissima editione Aristophanis eo quo dixi loco versum illum una cum aliquot aliis ab indocto illo homine scriptum existimat, qui tot alia in illa fabula turpiter interpolaverit. Mihi haec expeditior quam tutior ratio videtur, assentiorque Porsono atque Elmsleio, haec non in interpolationis suspicionem trahentibus. Elmsleium, qui ad Oed. Reg. 1460. ἴν' αὐτῶν προθέμενος κτάνῃς τινά coniecit, quod repetens ad Medae v. 1019. not. d. audacter se προθέμενος, dubitanter ἴν' emendare dixit, ego quidem non debuisse προθέμενος mu-

tare, *ἔν'* autem confidentius positurum fuisse, si recte perspectam habuisset loci illius rationem, arbitror. Sed id alibi explicabo. In epici vero poetae versu, (Homeri autem est,) quis non statim, qui aliquem epicorum sermonis usum habeat, sic videat scribendum esse:

ὅτ' ἀμείνονι φωνὴ μάχοιτο.

Atque id distincte scriptum prostat in illo versu non solum apud Aristotelem *Rhet.* II. 9. et in libro de vita Homeri, qui Plutarcho tribuebatur, p. 211. ed. Ernest. sed etiam in illo ipso Plutarchi libro, unde eum affert Schaeferus, aliquot paginis post, p. 36. A. sive ed. Wyttenb. p. 133. Hinc cum recepto, uti decebat, *ὅτ'* inseruit Wolfius *Iliad.* XI. 543. Videntur haec fugisse Schaeferum etiam quum ad poesin gnomica p. 91. manens in sua sententia, meque, opinor, dicens scripsit: *sunt qui praefracte negent; quo iure, ipsi viderint:* et mox: *nunc addo ex Anthol. Palat. II. p. 343. n. 74. v. 9. ὅξος ἂν αἰτήσω.* At hoc quod addit exemplum, quod Lollii Bassi est, pridem ego in dissertatione de praeceptis quibusdam Atticistarum p. 17. (*Opusc.* vol. I. p. 286) ut corruptum, una cum alio Palladae, epigr. 137, 4. in Brunckii *Anal.* T. II. p. 436. repudiaveram. In Palladae quidem epigrammate Brunckius ex Planude dederat:

μηδ' ἂν Ἰσοκράτους ῥητορικώτερος ἦ.

Sed codex Vaticanus emendate:

μηδ' ὅτ' ἂν Ἰσοκράτους ῥητορικώτερος ἦ.

Itaque ad solum redacti sumus Lollium Bassum, cuius in epigrammate, quod apud Brunckium numero tertium est T. II. p. 160 seq. scriptum illud in anum surdam, quae quidquid mandatum esset exsequeretur perversissime, haec leguntur:

ὄξος ἂν αἰτήσω, τόξον φέρει· ἂν δέ γε τόξον,
ὄξος.

Sicciue vero scripsisse poetam istum credamus? Adducatur forsitan aliquis, si eum videat vocali sequente ἦν dicere v. 3.

ἦν αὐτῇ τυροὺς ἀπαλοὺς εἴπωμεν ἐνέγκαι,
et magis etiam, si consideret hoc, v. 7.

ἦν ὅπῃ αἰτήσω, δοκὸν εἰσφέρει· ἂν, λάχα-
νόν μοι,
εἴπω, δός, πεινῶν, εὐθὺ φέρει λάσανον.

At hoc quidem in disticho codex ἂν ὅπῃ αἰτήσω, ut ipse se poeta, si corripuisset ἂν in versu qui sequitur, refutasse videatur. Quare quid dubitabimus, quin librarii, non poetae ista scriptura sit? Corrigenda ea, nisi fallor, hoc modo:

ὄξος ἔὰν αἰτῶ, τόξον φέρει· ἂν δὲ τὸ τόξον,
ὄξος.

Patet αἰτῶ, ut in re quae quotidiani usus est, recte dici. Deinde codex ἂν δὲ τόξον. Bono ergo iure videmur contendisse, produci ἂν quod ex ἔὰν factum est. Quod quo minus quis uno alterove corrupto versu impugnare aggrediatur, aliquot placet producti exempla afferre. Ex fragmentis apud Athenaeum haec notavi: p. 100. D. 119. E. 278. B. 292. C. 305. E. 336. C. 339. A. 377. A. XI. 781. F. 782. D. (p. 1036. 1038. ed. Dindorf.) 519. A. 595. C. Apud Stobaeum autem III. 7. V. 11. IX. 9. XIX. 2. XXII. 19. 26. XXX. 4, 1. XXXV. 7. LXII. 28. LXXVI. 1. CXIII. 10, 3. CXVI. 35, 2. CXXI. 13. et in Appendice apud Gaisfordium vol. IV. 20. Reponendum ἂν pro ἔὰν CVI. 8, 14. in Menandri versu Θεοφορουμένου:

ἄνθρωπος ἂν ἢ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα.

de quo monuit nuper Dindorfius ad Aristoph. Vesp. 228. Tum CXVI. 35, 6. in Apollodori Lacaena:

τῷ δὲ πατρὶ πρὸς τὸν υἱόν, ἂν ἀγνωμονῇ.

Item XCI. 13, 3. in Philemonis Πτέρυξιν:

ἀργυρίον ἐστὶ τοῦτο δ' ἂν ἔχῃς, λέγε·

nisi quis ibi praeferat editionis Trincavellianae scripturam τοῦτ' ἂν ἔχῃς. In Sotadis versu XCVIII. 10. quem non recte emendavi in Elem. doctr. metr. pag. 447. in quo legitur ὅς ἂν ᾗ, scribendum videtur:

ἀγαθός, εὐφύης, δίκαιος, εὐτυχὴς ἂν ᾗ.

Certe hoc veri similis, quam quo ipso quoque staret metrum, εὐτυχὴς τις ἂν ᾗ. Sed satis de quaestione pene ridicula.

Progredior ad ἂν potentiale. De eius mensura nostris arrepto temere uno atque altero exemplo, sed diligenter collectis similibus adhibitaque fide librorum dubitationem movit G. Dindorfius primo in iis quae Sophocli p. 56 seq. tum quae Aeschilo praefatus est p. 5. nuper autem plenius atque explicatius in praefatione poetarum scenicarum p. 7 seqq. Atque attulit hic exempla productionis duodecim, speciosa omnia, unum autem eiusmodi, ut vel audaciorem criticum abstertere ab emendando possit. Sed tamen si vel duplicaretur iste numerus, quid tam pauca exempla adversus millena illa valerent, in quibus particula ista correpta invenitur? Est hoc ita comparatum, ut omnes veri similitudinis fines excedat: elevaturque etiam eo, quod non pauciora aliarum reperiuntur particularum exempla, quales sunt μέν, γάρ, πρίν, quae scripturae perturbatione hic illic sic positae sunt, ut possint aliquando pro longis habitae videri. Sed tamen, si quis analogiam consideret, eas quidem quae natura longae sunt corripitur interdum, ut νύν, deprehendet, non autem quae breves natura sunt longas fieri, nisi forte apud epicos alicubi propter metri rationem. Sed operae pretium

est accuratius considerare exempla illa, in quibus productum esse ἄν videbatur Dindorfio. Id faciam, sed mutato ordine eo, quo sunt a Dindorfio enumerata, adiectisque duobus aliis, quorum in uno quum ipsi Dindorfio ἄν productum debeatur, aut oblitus eius esse, aut nunc aliter de eo statuere videtur. Etenim permirum est, quod de illis duodecim exemplis septem οὐκ ἄν habent, quorum tribus, quae facillime corrigi inserto pronomine possunt, Dindorfius ipse non multum tribuebat. Ab his igitur initium faciamus.

I. (IX. Dind.) In Helena Euripidis Menelaum inter et Helenam haec disceptantur v. 1049.

- M. *φέρε, τί δ', εἰ κρυφθεῖς δόμοις
κτάνοιμ' ἄνακτα τῷδε διστόμῳ ἔξει;*
E. *οὐκ ἄν σ' ἀνάσχοιτ', οὐδὲ σιγήσειεν ἄν
μέλλοντ' ἀδελφῇ σύγγονον κατακτενεῖν.*

Sic ex Porti emendatione editum. Libri οὐκ ἄν ἀνάσχοιτ'. Et quis non verissime emendasse Portum concedat?

II. (X.) In Hercule furente quum mori constituisset Hercules, ita colloquitur cum Theseo v. 1253.

- οἷδ' οὐδὲν ὠφελοῦσί μ' ἀλλ' Ἥρα κρατεῖ.
Θ. οὐκ ἄν σ' ἀνάσχοιθ' Ἑλλὰς ἀμαθίᾳ θανεῖν.*

Sic Barnesius, consentientibus, ut Matthiae nescio an ex comparantis silentio refert, codd. Florentinis. In edd. vett. abest σ'. Et hic quidem etiam necessarium videtur pronomen, ut de veritate emendationis non sit dubitandum.

III. (XI.) In eadem fabula v. 185.

- Διόφυν τ' ἐρωτῶν ἢ σ' ἐθρεψ' Ἀβαντίδα,
οὐκ ἄν σ' ἐπαινέσειεν.*

Sic cum Barnesio edidit Matthiae, oblitus dicere Reiskium quoque sic scribi iussisse, in edd. antiquis autem

esse οὐκ ἄν γ' ἐπαινέσειεν. Potuit hic quidem pronomen poni, sed potuit etiam omitti. Quare nescio an hic locus iis adnumerandus sit, de quibus nunc dicetur,

IV. (V.) Apud Aeschylum in Agamemnone v. 316. legitur:

εἰ δ' εὖ σέβουσι τοὺς πολισσοῦχους θεοὺς
τοὺς τῆς ἀλούσης γῆς, θεῶν θ' ἰδρύματα,
οὐκ ἂν ἐλόντες αὐτίς ἀνθάλοιεν ἄν.

Cod. Venetus Bessarionis οὐκ ἀνελόντες. Ex Farnesiano, qui Triclinii recensionem exhibet, editum οὐκ ἂν γ' ἐλόντες, nec discrepare videntur Mediceus et Florentinus liber.

V. (II.) In Sophoclis Aiace v. 1336. sic loquitur Vlixes.

κάμοι γὰρ ἦν πόθ' οὗτος ἔχθιστος στρατοῦ,
ἐξ οὗ κράτησα τῶν Ἀχιλλείων ὄπλων·
ἀλλ' αὐτὸν ἔμπας ὄντ' ἐγὼ τοιόνδ' ἐμοὶ
οὐκ ἂν ἀτιμάσαιμ' ἄν, ὥστε μὴ λέγειν
ἐν' ἄνδρ' ἰδεῖν ἄριστον Ἀργείων, ὅσοι
Τροίαν ἀφικόμεσθα, πλὴν Ἀχιλλέως.

Sic Laur. a. a prima manu, Laur. b. duo Florentini apud Dindorfium, Brunckii codices praeter membranas, codex Palatinus. Sed membranae Brunckii, codd. Mosc. a. Dresd. b. edd. Aldina et Iuntinae οὐκ οὐκ. Neque indigna memoratu Bothii coniectura est, prolata in Annalibus Vindobonensibus vol. XXXVI. p. 75. οὐκ ἀντατιμάσαιμ' ἄν.

VI. (VII.) Euripides in Medea v. 866.

ἦκω κελευσθεῖς· καὶ γὰρ οὐσα δυσμενής,
οὐκ ἂν ἀμάρτοις τοῦδέ γ', ἀλλ' ἀκούσομαι
τί χρῆμα βούλει καινὸν ἐξ ἐμοῦ, γύναι.

Sic ed. Lascaris cum novem codd. et scriptore Christi patientis v. 1983. Metro consultum Aldina duce per οὐκ ἂν γ' ἀμάρτοις.

VII. (VIII.) In Troadibus v. 408.

εἰ μὴ σ' Ἀπόλλων ἐξεβάκχευσεν φρένας,
οὐκ ἂν ἀμισθὶ τοὺς ἐμούς στρατηλάτας
τοιαῖςδε φήμαις ἐξέπεμπες ἂν χθονός.

Sic codd. Vat. 909. Flor. Havn. Vulgo cum Aldina οὐκ οὐκον.

VIII. (IV.) Sophocles in Antígona v. 746.

KP. ὦ μιὰρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον.
AIM. οὐκ ἂν ἔλοις ἦσσω γε τῶν αἰσχυρῶν ἐμέ.

Sic Aug. b. et quinque codd. Elmsleii, nisi quod unus horum ἔλῃς habet. Vulgo ex Aldina οὐκ ἂν γ' ἔλοις.

Non illud profecto de nihilo est, quod in his quinque vel sex exemplis optimi et veterrimi libri eam scripturam praebeant, qua metrum vitatur. Ex quo quamquam facilis est coniectura, si in recentioribus vel minus bonis libris οὐκον vel οὐκ ἂν γ' invenitur, id metricorum deberi industriae, tamen non sequitur, quod vitium illi se emendare crediderunt, non esse vitium: immo, quum non sit credibile, particulam, quae apud omnis generis poetas infinitis locis corripiatur, hisce tam paucis in exemplis productam esse, de eo tantum videtur quaeri posse, rectene emendaverint metrici, an melius quid et probabilius possit inveniri. Habent exempla ista hoc commune, quod et restrictionem omnia et asseverationem admittunt. Quocirca qui in omnibus οὐκ ἂν γε reponeret, non faceret quod aut sententiae verborum non conveniret, aut, quum etiam optimi atque antiquissimi libri saepissime vel omittant male vel addant particulas, non valde probabile videretur. Illud enim, quod iis in locis, in quibus aliud γε accedit, eam iterationem quidam invenustam esse dixerunt, perperam iudicatum esse monui ad Antígonaē

v. 743. possumque, si opus esset, multis exemplis ostendere. Et quis non novit illud:

ἀτὰρ οὐ μὲν σφωῖ γ' οἶω
πρίν γ' ἀποπαύσεσθαι, πρίν γ' ἢ ἕτερόν γε
πessόντα

αἵματος ἄσαι Ἄρηα.

Sed animum tamen advertit hoc, quod, quamvis non magnus sit numerus quinque vel sex exemplorum, tamen, quum inter se simillima sint, in omnibus peccatum eodem modo est. Ex quo veri simile est, quum γ' illud nullam ab antiquis libris fidem habeat, alium esse communem istis locis omnibus fontem erroris. Et profecto, quando nullus eorum est, in quo non aptissime asseveratio quaedam accedat, quod in uno alterove eorum Porsonus atque Elmsleius reponi voluerunt, οὐτᾶν, accommodatum est omnibus. Patet autem qua caussa in οὐκ ἄν mutatum fuerit: nam quum οὗτ' ἄν scriberetur, idque videretur οὗτε ἄν esse, nec tamen sequeretur aliud οὗτε, mutatum est sic, ut sensus postulare putabatur. Et in eo quidem exemplo, quod ex Antigona allatum est, τοὶ particula, ut plerumque, in principio sententiae est. In caeteris οὗτοι apodosin incipit, quod quoniam ratius fit, iuvabit, ne quis dubitet, haec apposuisse ex Oedipo Rege v. 515.

εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς
ταῖς νῦν νομίζει πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
λόγοισιν εἴτ' ἔργοισιν εἰς βλάβην φέρον,
οὗτοι βίου μοι τοῦ μακραιῶνος πόθος,
φέροντι τήνδε βάξιν.

Et v. 851.

εἰ δ' οὖν τι κακτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου,
οὗτοι πότ', ὦναξ, τόν γε Λαῖου φόνον
φανεῖ δικαίως ὀρθόν.

Pergo nunc ad reliqua.

IX. (VI.) In Rheseo v. 560. Aldina:

ἀλλ' εἰ κρυπτόν λόχον εἰσπεσὼν
διόλωλε, τάχ' ἂν εἴη φοβερόν.

Quattuor codd. ἀλλ' ἤ; duo ἀλλ' ἤ; deinde unus εἰς παῖ-
σας. In altero versu autem duo διόλωλεν, unus ὄλωλε,
duo διώλεσεν, et post φοβερόν tres addunt μοι. Tam
perturbati loci perexigua ad probandum vis est. Sunt hi
duo versus, ut strophici monstrant; acatalecti. Non est
autem obscurum, non opus esse dici τάχ' ἂν εἴη φοβερόν,
quum unus militum, qui ibi inter se colloquuntur, de
longa absentia exploratoris sollicitus modo dixerit:

ταρβῶ· χρόνιος γὰρ ἄπεστιν.

Itaque, quoniam iam ad diluculum vergit nox, ut orta
luce quid rei sit cognitum iri speretur, in Opusc. vol. III.
p. 306. scribendum censui:

ἀλλ' ἤ κρυπτόν λόχον εἰσπαίσας
διόλωλε; τάχ' ἂν δ' εἴη φανερόν.

Perturbationis quum variae excogitari caussae possint,
una earum haec est, ut ἤ vel ἡ in εἰ depravato, φανερόν
mutatum fuerit in φοβερόν. Sed quidquid de hoc loco
aliquis statuatur, tamen illud confessurum arbitror, non
posse hoc exemplo productionem particulae demonstrari.
Nam etiam si quis φοβερόν tuendum putabit, in promptu
est, poetam vel mediocriter exercitatum scripturum fuisse,
τάχ' ἂν τι πέλοι φοβερόν.

X. (III.) In Sophoclis Electra v. 314. Laur. b.
unus Florentinorum apud Dindorfium, Aug. b. Palat.
Ald. et aliae edd. vett. sic:

ἡ δ' ἂν ἐγὼ θαρσοῦσα μᾶλλον ἐς λόγους
τοὺς σοὺς ἰκοίμην, εἴπερ ὥδε ταῦτ' ἔχει.

Proxime accedit ἡ δ' ἂν, quod in Laur. a. prima manus
scripsit, et ἡ δ' ἂν Florentini I. Sed secunda manus

in Laur. a. ἡ καὶ, quod habet Iuntina a. 1547. aliaeque edd. Chori sunt verba illa, postquam ex Electra quaesivit, domine an foris sit Aegisthus, eaque respondit ruri esse. Dindorfius interrogationis signum his verbis apposuit, ἡ δέ, quod raro in interrogatione usurpetur, in Aristophanis Avium v. 23. ab se repositum memorans. At valde dissimilis illius loci ratio est, neque apud Sophoclem, si interrogaret chorus, μάλλον recte addidisset. Non tamen aut vitiosa est illa scriptura, aut in metrum peccat, modo meminerit quis, si ἡ δὲ scribatur, id esse ἡ δὲ ἄν. Erit hoc quoque aliquando in iis, quae, sicut τὰν ex τοὶ ἄν contractum, semel in lucem protracta non amplius addubitantur.

XI. (I.) Apud Aeschylum in Septem ad Thebas v. 568. vulgo legitur:

θεῶν θελόντων δ' ἄν ἀληθεύσαιμ' ἐγώ.

Non ex omni parte verum est, quod Dindorfius in praefatione Sophoclis dicit, librorum hanc esse scripturam. Invenitur ea quidem in edd. Rob. Turn. Vict. et Brunckii cod. B. in quo ad δ' supra scriptum τ'. Cod. Lips. δ' αὐ. Ac nescio an quod ex cod. Paris. 2782. enotatum est, ἄν ἀναληθεύσαιμ', errore librarii ex coniunctis ἄν et αὐ traxerit originem. Burtonus καὶ ex Ven. affert, quo vel codicis cuiuspiam lectio vel coniectura viri docti exemplo Aldinae adscripta significari videtur. Omittant δ' codex Brunckii A. Colb. 2. Bar. 4. Guelferbytanus, Vitebergensis, Vindobonensis A. B. D. Venetus Bessarionis, editio Aldina. Eaque, si quid video, vera scriptura est, modo recte ea utamur. Loquitur Eteocles de Sphinge, quae virum Thebanum telis hostilibus expositum tenens in scuto Parthenopaei affixa erat, auguraturque, quos Thebanis ictus imago ista portendere videatur, in ipsum, qui eam gestet, conversum iri. Id igitur rectissime faciet atque aptissime, interpunctione mutata, appictoquo spiritu:

ἔξωθε δ' εἴσω τῷ φέροντι μέμψεται,
 πυκνοῦ κροτησμοῦ τυγχάνουσ' ὑπὸ πτόλιν;
 θεῶν θελόντων· ἂν ἀληθεύσαιμ' ἐγώ.

XII. (XII.) Alexidis fragmentum est apud Athenaeum X. p. 422. A. B. cuius partem inde repetiit Eustathius p. 1837, 20.

μάθοις δ' ἂν οἷον ἀνθρώποις κακὸν
 ἔστιν ἢ γαστήρ, διδάσκει δ' οἷ', ἀναγκάζει
 δ' ὅσα.
 εἴ τις ἀφέλαι τοῦτ' ἀφ' ἡμῶν τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ
 σώματος,
 οὐδ' ἂν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς οὐθ' ὑβρίζειτ'
 ἂν ἐκῶν.
 νῦν δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα γίγνεται τὰ δυσχερῆ.

Sic versus ille, cuius mensura laborat, et apud Athenaeum et apud Eustathium scriptus est, nec quidquam variatur nisi quod Laurentianus B. οὐδεὶς omittit. Corrigunt in priore parte οὐτ' ἄν. In altera Dindorfio, si quid mutandum esset, οὐθ' ὑβρίζειτ' ἔτ' ἂν ἐκῶν scribendum videbatur. Quod quum tamen parum elegantes numeros praebeat, oratioque in librorum scriptura tam plana ac nitida sit, ut non appareat, quid in vitii suspicionem adduci possit, hoc exemplum omnium maxime visum est quum emendationem omnem arcere, tum productionem firmare particulae. Sed tamen si omnino incredibile est umquam productum esse ἄν, per hunc profecto versum nihilo fiet credibilius. Veniat fortasse cuipiam in mentem, non prorsus negligendum esse, quod libri in principio habent οὐδέ: nam permutatas esse sedes negationum, quumque gravius sit ὑβρίζεσθαι, quam ἀδικεῖσθαι, sic potius scribere debuisse librariorum:

οὐτ' ἂν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς, οὐθ' ὑβρίζειτ'
 ἂν γ' ἐκῶν.

Verum alia, eaque aliquanto planior patet emendandi via. Nam qui meminerit, saepe librariorum, quod nemini

non in scribendo accidit, verba idem significantia permutare, is, opinor, non a vero nos aberrare iudicabit, si poetam sic scripsisse contendamus:

οὐτ' ἂν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς, οὐθ' ὑβρίζοιτ'
ἂν θέλων.

Error, antiquior Eustathio, ab hoc est repetitus.

XIII. Poterit fortasse tertium decimum exemplum ex Cratini verbis peti, quae apud Athenaeum p. 8. A. sic scripta leguntur: πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγωνὸς Μυκονίου φιλόδωρος ἂν εἶης. In quibus quum neque dictio vacua vitio sit, neque numeri qui usitati sint inveniantur, apertum est, si haec sunt ex versibus iambicis sumpta, non aliter apto atque eleganti numero trimetros incedere, quam producta particula, sive sic distribuas:

πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγὼς τοῦ Μυκονίου
φιλόδωρος ἂν εἶης;

sive hoc modo:

πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγὼς
τοῦ Μυκονίου φιλόδωρος ἂν εἶης;

Sed tamen huic quidem fragmento quis aliquid tribuat, in quo neque constat de metro, et relinquitur illud, ut sit ex cantico depromptum, in quo trimetrum sequeretur clausula anapaestica:

φιλόδωρος ἂν εἶης.

XIV. Quartum decimum exemplum a Dindorfio illatum est fragmento Menandri apud Athenaeum VIII. p. 364. E. ubi is quod libri habent ἀνελεῖν in ἂν ἐλεῖν mutavit, cuius ego mutationis causam non perspicio, nec video quid ad emendationem fragmenti non leviter corrupti conferat. Sed operae pretium est versus illos, qui fuerunt in Μέθῃ, accuratius considerare.

HERM. OP. IV.

B b

- Εἴτ' οὐχ ἅπαντα πράττομεν καὶ θύομεν;
 ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἡγορασμένον
 δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα,
 αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίας,
 5 Μενδαῖον, Θάσιον, ἐγγέλεις, τυρόν, μέλι
 μικροῦ ταλάντου γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
 δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον λαβεῖν δέκα
 ἡμᾶς, εἰ καὶ καλλιεργηθῇ τοῖς θεοῖς·
 τούτων δὲ πρὸς ταῦτ' ἂν ἐλεῖν τὴν ζημίαν,
 10 πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται;
 ἐγὼ μὲν οὖν ὧν γε θεὸς οὐκ εἶσα τὴν
 ὁσφὺν ἂν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθεῖναι ποτε,
 εἰ μὴ καθήγιζέν τις ἅμα τὴν ἔγχελυν,
 ἵνα Καλλιμέδων ἀπέθανεν εἰς τῶν συγγενῶν.

Sic editio Dindorfii. Priores sex versus attulit Athenaeus etiam IV. pag. 146. D. ubi v. 1. recte legitur ὅμοια pro ἅπαντα, v. 5. autem ταύτας pro Μενδαῖον, et v. 6. in cod. Pal. ed. principe et Casauboniana τάλαντον, quod iidem libri etiam in altero Athenaei loco praebent, in quo reliqui versus non alia cum varietate scripturae exstant, quam quod v. 7. illi quos dixi libri ἀγαθῶν praebent, v. 8. καὶ ex optimo cod. Ven. accessit, v. 11. in Laurentiano ὧν deest, et v. 13. ed. princeps et Casauboniana ἅμα καὶ τὴν ἔγχελυν habent. Infeliciter tractavit hos versus Grotius in Excerptis p. 733. nec quidquam, quod laude dignum sit, a quoquam allatum video, praeterquam v. 11. ab Reisigio ὧν γ' ὁ θεός. In quinto quidem versu dubitari non potest, quin et ταύτας et Μενδαῖον inepta sint supplementa. Requiritur enim necessario participium casu dativo, in quo tamen inveniundo non ultra hariolationem progredi licet. Deinde, nisi ante septimum versum excidit aliquis versus, verbo opus esse patet, ex quo qui sequuntur infinitivi pendeant, si quidem aperte πῶς οὐχὶ apodosin incipit. Ab noni ver-

sus sententia, mala emendatione facta, longe aberravit Grotius, quum vertit:

cum quo si sumtus reliquos comparaveris.

Neque enim obscurum est, decem priorum versuum hanc esse sententiam: *et tum non aeque nobis bene est atque sacra facimus? quandoquidem diis vix decem drachmis emptam oviculam duco, tibicinas autem, unguentum, fidicinas, Thasium, anguillas, caseum, mel comparanti pene talentum fit ratio. Bonum quum decem drachmarum accipere nos aequum sit, si sic rite diis sacra fiunt, pro illis autem ad haec etiam multari, quomodo non duplicatur pro sacris malum?* Ex his consequitur, hoc fere modo versus illos scribendos esse:

εἴτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν;
 ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἡγορασμένον
 δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα·
 αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίας
 συνάγοντι, θάσιον, ἐγγέλεις, τυρόν, μέλι,
 μικροῦ τάλαντον γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
 δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον ὃν λαβεῖν δέκα
 ἡμᾶς, ἐὰν καὶ καλλιεργηθῇ τοῖς θεοῖς,
 τούτων δὲ καὶ πρὸς ταῦτ' ἀνελεῖν τὴν ζημίαν,
 πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται;

Ἀνελεῖν dixit tamquam de praemio: τούτων de utroque dictum videtur, quod et in sacris sordide parci, et suas in voluptates effuse prodigi sint. Hinc, ubi τὸ κακὸν τάγαθοῦ διπλάζεται expectari poterat, τῶν ἱερῶν dixit.

De his quattuordecim producti ἄν exemplis si probabiliter disputavimus, cautum videtur, ne, si quae forte alia reperiantur, deterreant criticos ab emendando. Illud non supervacaneum erit addidisse, Alexandrinis quo-

sus sententia, mala emendatione facta, longe aberravit
Grotius, quum vertit:

cum quo si sumtus reliquos comparaveris.

Neque enim obscurum est, decem priorum versuum hanc
esse sententiam: *et tum non aequè nobis bene est atque
sacra facimus? quandoquidem diis vix decem dra-
chmis emptam oviculam duco, tibicinas autem, anguen-
tum, fidicinas, Thasium, anguillas, cascum, mel
comparanti pene talentum fit ratio. Bonum quum
decem drachmarum accipere nos aequum sit, si sic rite
diis sacra fiunt, pro illis autem ad haec etiam mul-
tari, quomodo non duplicatur pro sacris malum?*
Ex his consequitur, hoc fere modo versus illos scriben-
dos esse:

εἴτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν;
ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἡγορασμένον
δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα·
αὐλητρίδας δὲ καὶ μέρον καὶ ψαλτρίδας
συνάγοντι, θάσιον, ἐγχέλις, τυρόν, μέλι,
μικροῦ τάλαντον γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον ὃν λαβεῖν δέκα
ἡμᾶς, εἰάν καὶ καλλιερηθῇ τοῖς θεοῖς,
τούτων δὲ καὶ πρὸς ταῦτ' ἀνελεῖν τὴν ζημίαν,
πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται;

Ἀνελεῖν dixit tamquam de praemio: τούτων de utroque
dictum videtur, quod et in sacris sordide parci, et suas
in voluptates effuse prodigi sint. Hinc, ubi τὸ κακὸν
ἀγαθοῦ διπλάζεται expectari poterat, τῶν ἱερῶν

quattuordecim producti sũt exemplis si pro-
cautum videtur, ne, si quae forte
ut criticos ab emendando. Med
ddidisse, Alexandrini quo-

que, quamvis abstrusorum amantissimis, ignotam fuisse productionem istam. Aliter non scripsisset Lycophro v. 521.

οὐκ ἄν, τὰ χειρώναντες ἐργάται διπλοῖ,
 Δρύμας τε καὶ Πρόφαντος, ὁ Κρώμνης ἄναξ,
 ἐλατύπησαν κοιράνω ψευδωμότῃ,
 ἐν ἡμαρ ἀρκέσειε πορθηταῖς λύκοις
 στέξει βαρεῖαν ἐμβολὴν ραιστηρίαν.

VIRO SVMME REVERENDO

ATQVE ILLVSTRI

CHRISTIANO DANIELI BECKIO

ACADEMIAE H. T. RECTORI MAGNIFICO

**THEOL. ET PHILOS. D. GRÆ. ET LATT. LITT. P. P. O. POT. REG.
SAXON. A CONSIL. AVL. ORD. SAXON. VIRT. CIV. EQVITI. VNI-
VERSIT. LIPS. NATIONIS SAX. ET ORD. PHILOS. SENIORI. ACAD.
DECEMVIRO. BIBLIOTH. ACAD. PRAEFECTO ALVMN. REGG. EPHORO.
SEMIN. REG. PHILOL. DIRECTORI. COLLEG. MAL. PRINC. COLLE-
GAE. SCHOLAE SVBDD. ET MVTT. PRAEFECTO. SOCIETT. REG.
SAXON. ANTIQVIT. PATRIAE LABLONOV. TEVTON. NATVRAE HI-
STOR. ET OECONOM. LIPS. REG. MONACENS. ALIARVMQVE EX-
TERARVM SODALI. ACADEMIAE IMPER. ROSS. PETROPOL. SOCIO
HONORARIO**

VIII. MAII A. MDCCCXXIX

DIE SEMISECVLARI

A SVSCEPTO

MVNERE DOCTORIS ACADEMICI

GRATVLATVR

VNIVERSITAS LITTERARVM LIPSIENSIS

Certa prudentem manet atque fortem
Palma, solatrix vigilum laborum,
Qui neque exortis subito procellis
Haesitat amens,

Nec mari fidens placido, propinqui
Littoris iamiam tenuisse portum
Sperat, extremo glomerata tempens
Nubila ponto.

Perdidit multos animi calentis
Impetus, frenoque nimis remisso
Praepes incauto volitans ab ore
Liberior vox;

Perdidit torpens alios veteranus,
Otiumque ignavum, et inops parati
Consili pectus, trepidusque vanis
Terror ab umbris.

Providae menti stat honos ubique, et
Vtilis vivit patriae sibi que,
Qui citam callens segetem fugacis
Corripere horae,

Parcior somni neque sumptuosis
Assidens coenis, diuturniores
Strenuus confert ad amica Musis
Scrinia gazas.

Tu doces, Becki. Tibi se quis aequet,
Quum memor longa serie revolvīs
Acta seclorum et celebrata prisco
Nomina mundo,

Bellaque et reges variamque sortem
Gentium insignesque viros et ausus
Nobiles narras; trutinaeve iusto ex-
amine pensas,

Quid recens aetas hominum elaboret,
Nunc petens finem iaculo negatum
Debili, nunc in tenebras inertes
Caeca relabens;

Helladis vel quid lateat vetustis
Abditum chartis, populusve monstras
Romuli ut Graias imitetur artes
Ore Latino.

Vnde divinas tabulas recludis
Fidus interpres, liquidique fontis
Haustibus magni genuina pandis
Iussa magistri,

Saepe fucata vitata fraude,
Saepe vesanis temerata rixis,
Quum furor saevus stimulare et fa-
naticus error.

Idem ades rectique bonique suasor
Rebus in cunctis, monitorque acuto

Callidus verbo vitium atque inanes
Tangere nugas.

Perge: nam vires tibi non senectus,
Non labor fregit sapienter uso,
Nec fâtigaris graviora semper
Pondera tollens,

Altera qui post decimam decorus
Purpura, Rector bene nota gestas
Sceptra, quo rerum nova te nitescat
Praeside forma.

Hinc ferens grati pia signa cordis
Te suum longis celebrat catervis
Civitas nostra, et bona vota puro
Nuncupat ore;

Nuncupant, (nam quas tua non ad oras
Fama clarata est?) simul orbe toto
Qui recordantur numero carentes
Docta magistri

Dicta, quum sedere avida bibentes
Aure concinnae nitidum loquelae
Flumen et salso bene temperata
Seria risu.

Sint tibi fructus placidi laborum,
Sit virens longo spatio senecta, atque
Impigre quinos decies per annos
Munere gesto

Posterae vivas memorande genti,
Qualis aerumnae patiens Vlixes,
Diva quem vaftris celerem repertis
Pallas amavit,

Per mare et terras variis vagatus
Casibus, tandem patriis in arvis
Filio duxit sociaque dulcem
Coniuge vitam.

I N D I C E S
O P V S C V L O R V M
P O S T L I B R O S D E P A R T I C V L A ᾠν.

I N D E X G R A E C V S.

A	ἀρειθύνσας 283.
Ἀῖσαν 245.	Ἄριος 338.
αἰζαός 245.	
ἀληθής, <i>immemor, non obliviscendus</i> 331.	B
ἄν pro ἐάν non corripitur 373. seqq.	Βαττῆς 249.
ἄν potentiale non producitur 377. seqq.	Βιττῆς 249.
ἀνατιμᾶν 312.	Γ
ἀόκη 241.	γογγύλος et στρογγύλος permutata 280.
ἀπευθής 240.	Δ
ἀπλθανος 251.	δυσθνήσκειν 359.
ἀπονει 324.	
ἀποτάσσεσθαι 250.	E
ἄρα syllogisticum non initio ponitur 358.	ἐάν ultimam longam habet 373. 376. 377.

εἰσόκει cum indicativo [248.](#)

ἐν, ἐνὶ in pede tertio versus heroici [223.](#)

ἐπί. ἐφ' ἡμῶν [302.](#)

ἐπιδέμνιος [359.](#)

H

ἦ τάχα [370.](#)

ἡϊῶν fluvii [210.](#)

ἦν cum optativo [361.](#)

I

ἡλεμίστρια [338.](#)

ἡπάκη [274.](#)

K

κεραυνὸς [268.](#)

Λ

Λεκτόν, Λέκτον [247.](#)

λογιστικὴ [228.](#) seq.

λυκοδίωκος [340.](#)

M

μαραυγεῖν [268.](#)

μὲ male ὀρθοτονούμενον [219.](#)

Μελισσήεις in Helicone [212.](#)

μεταχείριος [317.](#)

μῆκος, latus quadrati [236.](#)

μουσοπολεῖν [243.](#)

O

ὄμορος [246.](#)

ὄμοτέρμων [247.](#)

ὄμούριος [246.](#)

οὔνεσθαι [321.](#)

οὔτοι in apodosi [368.](#)

ὄφρ' ὅς, rira [242.](#)

Π

παντοτρόφος [267.](#)

πέμφιξ [276.](#)

πλινθίς [236.](#)

πλίνθος [236.](#)

πολιὸς [244.](#)

πρυλλέες [287.](#) seqq.

πρύλις [290.](#)

Σ

σὸς terminatio [351.](#)

στρογγύλος et γογγύλος permutata [280.](#)

T

τεθνῶς [313.](#)

τοὶ in apodosi [368.](#)

X

χαλκοκέρανος [267.](#) seq.

χαλκομάρανος [268.](#)

Ω

ὦ quomodo construat [368.](#)

INDEX LATINVS.

- A**
 Amphibius [249.](#)
 Areopagi iudicia capitalia [299.](#)
 seqq.
- G**
 Gabii [273.](#)
- H**
 hyperbole [284.](#) seqq.
- I**
 inscriptiones quomodo tractan-
 dae [303.](#) seqq.
- Io:** eius errores [274.](#) seq.
- S**
 Spondei in versu heroico Nonni
 sectatorum 210. seq.
- T**
 trilogiae [254.](#)
- V**
 versns heroicus Nonni sectato-
 rum 210. seq.

INDEX SCRIPTORVM.

- Aeschylus Prometheo [262.](#) seq. [265.](#) [275.](#) [384.](#) [356.](#)
 367.
- Septem ad Thebas [335.](#) [383.](#)
- Persis [335.](#) [363.](#)
- Agamemn. [336.](#) [379.](#)
- Choephoris [337.](#)
- Eumenidibus [339.](#)
- Supplicibus [339.](#)
- Prometh. soluto [253.](#)
 seqq.
- eius tres Promethei [253.](#)
- Alexis apud Athenaeum [384.](#)
- Antistius [361.](#)
- Apollodorus Lacaina [377.](#)
- Apollonidas [370.](#)
- Archimed. epigramma [228.](#) seqq.
 et in praefatione
- Aristophanes Avibus [269.](#)
 Vespis [369.](#)
- Aristoteles in rhetor. 292. 295.
- Attius vertit Prometheus vin-
 ctum Aeschyli [275.](#)
- Bion in quinto idyllio [358.](#)

- Callimachus [278.](#)
 Ciceronis versio orationis ex Aeschyli Prometheo soluto [270.](#)
 Coluthus [205—227.](#)
 Cratinus [385.](#)
 Demetrius de elocutione [292.](#)
 Demosthenes in Aristocratem [300.](#) [359.](#)
 Dionysius Hal. in rhetorica [351.](#) [352.](#) [357.](#)
 Epigramma incerti scriptoris [288.](#) seq.
 Epigrammata in lapidibus [303.](#) seqq.
 Euripides Hecuba [360.](#)
 Medea [379.](#)
 Iphigenia in Aulide [374.](#)
 Iphigenia in Tauris [364.](#)
 Troadibus [380.](#)
 Helena [378.](#)
 Hercule furente [368.](#) bis.
 Rheso [382.](#)
 Galenus [376.](#) seq.
 Hermesianax [239.](#) seqq.
 Hesychius [245.](#)
 Hippocrates [362.](#)
 Homerus Iliad. β. [357.](#)
 δ. [297.](#)
 ε. [286.](#) [291.](#) [296.](#) [297.](#) bis.
 λ. [289.](#) [374.](#) seq.
 μ. [237.](#) [289.](#)
 ν. [296.](#) [297.](#)
 π. [366.](#)
 Odyss. α. [369.](#)
 λ. [297.](#)
 Lollius Bassus [375.](#)
 Longinus [294.](#)
 Lucianus Charidemo [352.](#)
 Timone [298.](#) seq.
 Lucilius apud Festum [290.](#)
 Lysias [301.](#) seq.
 Maximus [361.](#) seq. [370.](#)
 Menander Θεοφορουμένω [376.](#)
 Μέθῃ [385.](#) seqq.
 Nicander tertio Aetol. [247.](#)
 Nonnus in paraphrasi Ioannis [317.](#)
 Orpheus Argonauticis [370.](#)
 Lithicis [362.](#)
 Palladas [375.](#) seq.
 Paulus Silentarius [286.](#) seq. [364.](#) seq.
 Philemon [373.](#) bis.
 Πρέφξιν [377.](#)
 Pindarus fragm. [331.](#)
 Plutarchus Pompeio [281.](#)
 Quintilianus [292.](#) seq.
 Sappho [298.](#)
 Scholiastes Aeschyli Prom. [260.](#) seq. [263.](#)
 Homeri ad Il. ε. [288.](#)
 Platonis [228.](#) seq.
 Sophocles Aiace [379.](#)
 Electra [382.](#)
 Antigona [361.](#) [363.](#) [367.](#) [380.](#)
 Oedipo Coloneo [356.](#)

Sophocles	Trachiniis	355.	Sotades	377.
	Colchidibus	277.	Synesius	286. seq.
	Phaedra	361.	Tryphiodorus	211.
	Salmoneo	277.	Xenophon Anabasi	358.
	Tyrone	359.	Oeconomico	359.

Stanford University Libraries

3 6105 013 379 248

880.4

H 552

v. 4

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
Stanford, California

